V

SPRAWOZDANIE

IZBY

PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ

W ŁODZI

ZA ROK

1933

V

SPRAWOZDANIE

IZBY

PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ

W ŁODZI

[illegible]

1935

V SPRAWOZDANIE

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI

ZA ROK

1933

1934

ODBITO W „DRUKARNI POLSKIEJ" LUDOMIRA MAZURKIEWICZA I S-KI
SP. Z OGR. ODP. W ŁODZI, KILIŃSKIEGO 93 — PRZEJAZD 19. TELEFON 214-64

SPIS RZECZY.

Część I.

PROTOKÓŁY ZWYCZAJNYCH ZEBRAŃ PLENARNYCH IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI

Część II.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI

w roku 1933

B. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

Część III.

SPRAWOZDANIE O SYTUACJI GOSPODARCZEJ OKRĘGU IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI w roku 1933

CZĘŚĆ I

PROTOKÓŁY
Zebrań Plenarnych
Izby Przemysłowo-Handlowej
w Łodzi.

PROTOKÓŁ

XVIII ZWYCZAJNEGO ZEBRANIA PLENARNEGO IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI,

odbytego dnia 6 kwietnia 1933 r. o godz. 18-tej

w lokalu Izby przy Al. Kościuszki Nr. 4.

Obecnych 50 radców: Arlet Robert, Babiacki Edward, dr. Biederman Bruno, dr. Bornet Juljusz, Chari Piotr, Eisner Jakób, Ender Karol, Fiedler Zygmunt, Frankus Ryszard, Fuks Dawid, Geyer Robert, Glugla Franciszek, inż. Gross Oskar, Halpern Morduch Berko, Haufman Józef, Heber Józef, Hertz Mieczysław, Hertz Michał, Hertz Jakób, Kaliszczyk Stefan, Kamiński Jakób, Karsch Teodor, Konarzewski Tadeusz, Koral Ludwik, Krauze Józef Wacław, Landsberg Władysław, Lewsztajn Juljusz, Librach Jakób, Lipiński Adam, Lipman Herman, Luboszyc Grzegorz, Miszczak Adam, inż. Praszker Gerszon, Pytlewski Stanisław, Rozen Jonas, Rosenberg Lajb, Roszak Kazimierz, Schnee Robert, Seipelt Paweł, inż. Srzednicki Władysław, Szylak Jakób, inż. Trojanowski Adam, inż. Tołłoczko Ludwik, Ulrych Aleksander, Uniszewski Antoni, Weigt Edward, inż. Wilde Herman, Wolman Gerszon, Wolski Józef i Zielonka Teofil.

Nieobecnych usprawiedliwionych 12 radców: Barciński Henryk, Bartoszewicz Witold, Bibergal Roman, Bornstein Samuel, Chrystman Reinhold, Eisenbraun Otto, Hauk Ludwik, Kotkowski Bolesław, Mazur Leon, Mokrski Lajb, inż. Płużański Włodzimierz i dr. Wyszewiański Szymon.

Nieobecnych bez usprawiedliwienia 8 radców: Apanowicz Cyprjan, Eisert Emil, Gliksman Benjamin, Heiman Aleksander, inż. Hirszberg Emil, Lipiński Antoni, Motylewski Jan i Tempelhof Maurycy.

Biuro Izby: radca prawny adw. Felix Henryk, referenci: inż. Luciński Stefan, mgr. Słupczyński Aleksander, Cunge Stanisław, Wolski Zygmunt, kierownik biura Wajnert Tadeusz, inż. Bandrowski Adam, mgr. Goliński Władysław oraz sekretarz Zdanowicz Jan.

Przy stole prezydjalnym: prezes Geyer, wiceprezesi Babiacki,

Fiedler i Hertz Miecz., dyrektor Izby inż. Bajer Karol oraz wicedyrektor dr. Sand Herbert.

Obradom przewodniczył prezes Geyer; protokół prowadził sekretarz Zdanowicz.

Porządek dzienny:

1. Przyjęcie protokółu z poprzedniego posiedzenia.
2. Komunikaty Prezydjum.
3. Sprawozdanie z działalności Izby za okres od 15. X. 1932 r.
4. Zatwierdzenie rocznego zamknięcia rachunkowego Izby i uchwalenie absolutorjum dla Prezydjum z wykonania budżetu za r. 1932.
5. Powzięcie uchwały w sprawie przedterminowej spłaty pożyczki Izby w sumie zł. 70.000.— z funduszu rezerwowego Izby.
6. Przeprowadzenie zmian w uchwalonym preliminarzu budżetowym Izby na r. 1933 stosownie do zaleceń Ministerstwa Przemysłu i Handlu.
7. Wolne wnioski.

Zagaiwszy posiedzenie przewodniczący stwierdził na podstawie listy obecności quorum, uprawnione do powzięcia prawomocnych uchwał w sprawach objętych porządkiem dziennym:

Pkt. 1. Przechodząc do porządku dziennego, przewodniczący oświadczył, iż przez rozesłanie protokółu z poprzedniego posiedzenia wszystkim radcom do wiadomości, czytanie tegoż uważa za dokonane, poczem zapytał czy radcowie zgłaszają do niego ewent. poprawki. Wobec niezgłoszenia poprawek przewodniczący stwierdził, że uważa protokół za przyjęty bez zmian.

Pkt. 2. Zkolei przewodniczący poinformował plenum o zmianach, jakie zaszły w ostatnim okresie w gronie członków Izby, podnosząc, iż na miejsce wakujące wskutek rezygnacji radcy Rozenfelda Abrama, piastującego mandat z ramienia Stowarzyszenia Fabrykantów Wyrobów Pończoszniczych, wszedł na zasadzie wyborów przeprowadzonych w temże Zrzeszeniu p. Haufman Józef. Przy tej sposobności przewodniczący zaznaczył, że radca Konarzewski Tadeusz złożył z dniem 15. II. 1933 r. mandat członka Komisji Mandatowej. Komunikując o tych zmianach, przewodniczący powitał równocześnie radcę Haufmana w charakterze nowego członka Izby.

W odniesieniu do uchwał powziętych na poprzedniem posiedzeniu przewodniczący zakomunikował, że zostały one wykonane zgodnie z rezolucją Zebrania Plenarnego.

W związku ze statystyką, obrazującą frekwencję radców na posiedzeniach poszczególnych komisyj za ostatni okres, przewodniczący oświadczył, że poczuwa się ponownie do obowiązku zwrócić uwagę radców na konsekwencje, wynikające z nieregularnego uczęszczania na posiedzenia. Powołując się zkolei na fakt, iż posiedzenie Komisji Prawno-Administracyjnej — trzykrotnie zwoływane — nie doszło do skutku z powodu braku quorum, przyczem niektórzy radcowie nie uznali nawet za stosowne usprawiedliwić swoją nieobecność w trybie przyjętym przez zebranie plenarne w dniu 7 listopada 1932 r., przewodniczący podkreślił, iż tak pojmowane piastowanie mandatów nietylko uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych organów Izby, lecz także naraża na zwłokę działalność jej biura i stratę czasu tych członków, którzy lojalnie spełniają swe obowiązki.

W tym stanie rzeczy przewodniczący zwrócił się do radców z apelem o regularne uczęszczanie na posiedzenia, zaznaczając, iż w przeciwnym razie Prezydjum będzie zmuszone — tym razem nieodwołalnie — wystąpić z wnioskiem o pozbawienie radcostwa tych członków Izby, którzy uchylają się od wykonywania dobrowolnie przyjętych obowiązków.

Pkt. 3. Przed przejściem do sprawy objętej tym punktem przewodniczący zakomunikował, iż do Prezydjum wpłynął wniosek nagły podpisany przez radcę inż. Praszkera i tow. Z uwagi jednak na to, iż wniosek ten nie został wniesiony w trybie przewidzianym regulaminem obrad Zebrań Plenarnych, przewodniczący, pragnąc uprzednio poddać go rozpatrzeniu Prezydjum, zarządził 5-ciominutową przerwę.

Po wznowieniu obrad przewodniczący oświadczył, iż jakkolwiek omawiany wniosek nie został wniesiony formalnie Prezydjum zdecydowało jednak nadać mu bieg dalszy, poczem zapoznał plenum z jego tekstem:

„Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi, uważając, że gwałcenie elementarnych zasad ludzkości ze strony obecnego regime'u w Niemczech, wzbudzającego nienawiść narodową i wyznaniową, stanowi przeszkodę do pokojowego zbliżenia się narodów, będącego koniecznym warunkiem uzdrowienia gospodarczego świata, przyłącza się do protestu wszystkich kulturalnych narodów świata".

Ponieważ w zarządzonem zkolei głosowaniu za nagłością zaznaczonego wniosku wypowiedzieli się wszyscy radcowie z wyjątkiem jednego, przewodniczący oświadczył, iż merytoryczna strona wniosku

zostanie rozpatrzona w punkcie 7-ym porządku dziennego, przewidującym wolne wnioski.

Przechodząc do sprawozdania z działalności Izby za okres od 15-go października 1932 r., przewodniczący wygłosił następujące przemówienie:

„Zebranie dzisiejsze, które jest pierwszem w roku bieżącym, niestety wypada nam odbyć w atmosferze nieprzerwanie trwającego kryzysu, którego wydatne złagodzenie od tak długiego czasu stanowi przedmiot ogólnych trosk i wysiłków. Stwierdzić wypada przytem, iż okręg łódzki — jakkolwiek najwcześniej bodaj wszedł w stan owego kryzysu — nadal boryka się z trudnościami o wyjątkowem nasileniu, które wymaga najdalej idącego i lojalnego współdziałania wszystkich elementów, zainteresowanych w podtrzymaniu egzystencji ciężko walczących warsztatów pracy.

Uznając, iż w dzisiejszych warunkach zachodzi potrzeba możliwie dokładnego i bieżącego informowania radców Izby oraz sfer gospodarczych okręgu o poczynaniach i działalności Izby, przystąpiliśmy z końcem roku ubiegłego do wydawania w odstępach miesięcznych specjalnego biuletynu, który, sądząc na podstawie komunikowanych nam uwag, okazał się pożądaną i praktyczną inowacją. Ponieważ biuletyny owe w wyczerpujący sposób informują o działalności Izby i wszystkich jej organów jako też o całokształcie wystąpień i prac podejmowanych przez Izbę we wszystkich dziedzinach jej właściwości, odpadła tem samem potrzeba przedstawienia zebraniu plenarnemu odrębnych sprawozdań o pracach Izby, jak praktykowane to było w poprzednich okresach, gdy biuletyny jeszcze nie ukazywały się. Niemniej jednakże uważam za celowe chociażby w najlapidarniejszym zarysie zwrócić uwagę na niektóre prace i wystąpienia Izby szczególnej wagi, które przypadły na okres sprawozdawczy.

Kierując się tą intencją, wypada mi dlatego przedewszystkiem przypomnieć intensywne prace Izby, dotyczące ustalenia programu zarządzeń doraźnych. Tezy zgłoszone przez Izbę łódzką w zakresie całego szeregu dziedzin zostały zaakceptowane przez Związek Izb, ponadto zaś Izba opracowała szczegółową monografję o usprawnieniu organizacyjnem i finansowem tak ważnego działu gospodarki publicznej, jakim jest dziedzina samorządu komunalnego. Opierając się na zapowiedzi Pana Premjera Prystora, oczekiwać wypada, iż w niedalekiej przyszłości odbędzie się między naczelnemi czyn-

nikami rządowemi a samorządem gospodarczym specjalna narada celem rozpatrzenia szeregu kwestyj zasadniczych, łączących się ze sprawą złagodzenia kryzysu gospodarczego przy uwzględnieniu wspomnianych zaleceń doraźnych.

W okresie sprawozdawczym Izba poświęciła szczególną uwagę sprawie ożywienia wymiany towarowej, w łączności z czem ze specjalną dbałością traktowała wszelkie kwestje, dotyczące możliwości podjęcia i zintensyfikowania akcji eksportowej.

Kierując się nakazem czynnego popierania eksportu, Izba przystąpiła do wysyłania na poszczególne rynki specjalnych wysłanników, zaopatrzonych w kolekcje wzorów i próbek wyrobów włókienniczych. Między innemi podobnego wysłannika Izba z dodatnim skutkiem delegowała do Marokka, w najbliższym zaś czasie w analogiczny sposób postara się za pośrednictwem domów reeksportowych w Holandji zbadać możliwości zbytu na rynku Indyj Holenderskich.

W łączności z sesją sejmową szczególnie żywa była działalność Izby w zakresie opinjowania ustawodawczych przedłożeń rządowych. M. in. Izba zaopinjowała projekt ustawy, normującej stosunki kartelowe, jako też szczególnej rozwadze poddała całokształt projektów ustawodawczych z dziedziny podatkowej jak również kredytowej i finansowo-rolnej.

Odstępując od przytaczania szczegółów, charakteryzujących bieżącą działalność Izby, uważam jednak za nieodzowne podnieść, że idąc po linji opinji sfer gospodarczych okręgu, stwierdzających potrzebę przeprowadzenia scalenia podatku przemysłowego dla włókiennictwa, specjalna delegacja tychże sfer pod egidą Izby w ubiegłym miesiącu przedstawiła Panu Ministrowi Skarbu całokształt względów, przemawiających za koniecznością przeprowadzenia owej reformy. W okresie sprawozdawczym udało się Izbie doprowadzić do fazy końcowej poszczególne prace specjalne, które absorbowały jej uwagę przez dłuższy czas, co m. in. dotyczy unormowania technicznych warunków handlu przędzą. O ile idzie zaś o program najbliższych prac Izby, jedno z ważniejszych miejsc przypadnie zabiegom o podjęcie na terenie Województwa serji prac publicznych w szczególności drogowych, co dzięki środkom Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Drogowego doprowadzić winno do zaspokojenia najbardziej piekących potrzeb komunikacyjnych okręgu, a równocześnie stworzyć warunki produktywnego zatrudnienia licznych rzesz bezrobotnych.

Ograniczając się do tych kilku uwag, pragnę zaznaczyć, iż ze względu na nadal trwający kryzys oraz niestety zaostrzającą się atmosferę polityczną w Europie Izba we wszystkich swoich poczynaniach kierowała się względem, iż w warunkach obecnych tem usilniej należy dbać o wzmocnienie podstaw gospodarczych Polski, gdyż od tego kapitalnego i podstawowego warunku zależna jest ogólna nasza odporność i równowaga. Dlatego też, licząc się z wspomnianym nakazem, Izba szczególną uwagę poświęciła postulatom, których spełnienie mogłoby umożliwić zarówno Państwu jak i gospodarce prywatnej normalny tok prac w tych ciężkich warunkach, w jakich niestety w dalszym ciągu wypada nam trwać w oczekiwaniu zwrotu ku poprawie".

Sprawozdanie z działalności Izby za okres od 15. X. 1932 r. zostało przyjęte do wiadomości bez dyskusji.

Pkt. 4. Zamknięcie rachunkowe Izby za rok 1932 zreferował dyrektor Izby, który z uwagi na to, iż do wręczonego radcom sprawozdania z wykonania budżetu został dołączony wyczerpujący komentarz, ograniczył się do ogólnej charakterystyki wykonanego budżetu i podkreślenia tych zasadniczych momentów, które odbiły się na działalności budżetowej Izby i jako wykładnik sytuacji gospodarczej okręgu łódzkiego znalazły swój wyraz zarówno po stronie dochodowej jak i rozchodowej preliminowanego na r. 1932 budżetu. Wychodząc z założenia, iż strona dochodowa posiada decydujące znaczenie dla stopnia realizacji budżetu, dyrektor Izby poddał szczegółowemu rozpatrzeniu pozycje dochodowe, zwłaszcza, iż ta właśnie strona najdokładniej ilustruje nasilenie kryzysu gospodarczego w roku sprawozdawczym, gdyż zarówno te pozycje, które przekroczyły preliminarz, jak i te, które zamknęły się niedoborem wskazują na ostry przebieg przeżywanego przesilenia.

Po tych wstępnych uwagach dyrektor Izby przystąpił do analizy poszczególnych pozycyj, podkreślając, iż strona dochodowa wykazuje m. in. 4 pozycje zamknięte nadwyżką i 5 pozycyj zamkniętych deficytem. Pozycja „Opłaty od świadectw pochodzenia towarów" preliminowana na zł. 5.000.— wykazała nadwyżkę w sumie zł. 7.318.40, która stoi w ścisłym związku z polityką kontyngentową i zakazami przywozu wprowadzonemi przez szereg państw. Pozycja „Opłaty od zaświadczeń paszportowych" wykazuje niedobór w kwocie zł. 843.70 ze względu na to, że zamierający obrót międzynarodowy pociąga za sobą automatycznie zmniejszenie się liczby

wyjazdów w sprawach handlowych. Nadwyżka z pozycji „Opłaty od podań o import towarów reglamentowanych“ w sumie zł. 17.175.— wynikła wskutek wprowadzenia nowej listy zakazów w stosunku do całego szeregu artykułów przywożonych do Polski. Niedobór, jaki wykazuje pozycja „Opłaty od zaświadczeń dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj“ w kwocie zł. 4.714.— jest następstwem wojny celnej z Rzeszą Niemiecką i wynikającej stąd trudności eksportowania tego artykułu na rynek niemiecki. Pozycja „Opłaty od zaświadczeń dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu“ wykazuje niedobór w sumie zł. 3.147.43 wskutek zlikwidowania jednego z większych przedsiębiorstw zajmujących się oczyszczaniem pierza. Nadwyżka w kwocie zł. 18.713.90, jaką zamyka się pozycja „Inne opłaty“ znajduje swoje uzasadnienie w wprowadzeniu obrotu kompensacyjnego oraz pobieraniu przez Izbę opłat z tytułu wydawania zaświadczeń dotyczących tego wywozu. Pozycja „Biuro kolejowe“ figuruje w budżecie prowizorycznie do czasu zaistnienia warunków, mogących owemu biuru zagwarantować samowystarczalność. Wreszcie pozycja „Dodatek do ceny świadectw przemysłowych“ jako pozycja decydująca o podstawach finansowych Izby zamknięta została deficytem w sumie zł. 54.699.79; niedobór tej pozycji tłumaczy się nietyle spadkiem liczby wykupionych świadectw przemysłowych, co przedewszystkiem przegrupowaniem wyższych kategoryj świadectw na niższe. Reasumując, dyrektor Izby stwierdził, iż strona dochodowa preliminowana na zł. 566.100.— została zamknięta efektywnym deficytem w sumie zł. 28.315.68.

Przechodząc do strony rozchodowej dyrektor Izby oświadczył, iż wyjaśnienia do pozycyj rozchodowych są tak szczegółowe, iż bardziej wyczerpujące informacje byłyby bezprzedmiotowe, tem niemniej jednak wyraził gotowość udzielenia dodatkowych informacyj na wypadek, gdyby sprawozdanie nastręczało radcom jakiekolwiek wątpliwości. Równocześnie jako na moment istotny dla gospodarki budżetowej w roku 1932 dyrektor Izby zwrócił uwagę na fakt zakończenia prac około przebudowy i remontu gmachu, co zezwoliło Izbie na wyeliminowanie z budżetu za r. 1932 wydatków nadzwyczajnych przeznaczonych na inwestycje. Ogólną charakterystykę gospodarki budżetowej dyrektor Izby ograniczył do podkreślenia, iż Prezydjum kierowało się stale zasadą oszczędnego wydatkowania, niekolidującego jednakże w żadnym wypadku z istotnemi potrzebami wzgl. zadaniami Izby. W konkluzji dyrektor Izby oświadczył, iż rezultat

finansowych wysiłków Prezydjum znajduje swój wyraz w wykonaniu budżetu, który zamyka się efektywną nadwyżką w kwocie zł. 70.004.02.

Wreszcie w łączności ze sprawozdaniem budżetowem za rok 1932 dyrektor Izby poinformował plenum w ogólnych zarysach również o stanie majątku Izby, podnosząc m. in., iż według bilansu sporządzonego na dzień 31 grudnia 1932 r. majątek Izby łącznie z nieruchomością wyraża się sumą zł. 1.455.194.98; poza tą sumą figuruje tylko fundusz przyszłej kasy emerytalnej w kwocie zł. 64.132.70.

Zkolei radca Konarzewski odczytał protokół Komisji Rewizyjnej treści następującej:

„W dniu 31 grudnia 1932 r. Komisja Rewizyjna, wybrana w myśl § 31, p. 3 drugiej części statutu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, dokonała rewizji kasy i znalazła w gotowiźnie zł. 56.69 gr. (pięćdziesiąt sześć złotych i 69 gr.), t. j. pozostałość zgodną z saldem raportu kasowego i dziennika kasowego.

Nadto w dniu 17 marca 1933 r. Komisja Rewizyjna Izby w składzie radców inż. Grossa Oskara, Konarzewskiego Tadeusza, Korala Ludwika oraz Tempelhofa Maurycego dokonała sprawdzenia zamknięcia rachunkowego za 1932 r. dochodów i wydatków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, przyczem zostało stwierdzone:

a) że przy sprawdzeniu na wyrywki asygnat oraz poszczególnego materjału kasowego z zapisami w dziennikach żadnych uchybień nie dostrzeżono i że dane cyfrowe wykazane w księgach i dokumentach są zgodne z przedstawionem Komisji Rewizyjnej zestawieniem dochodów i wydatków oraz stanu majątkowego Izby;

b) że dochody Izby osiągnięte w r. 1932 w 4 pozycjach przewyższają preliminowane sumy o zł. 45.089.24 gr., a w 5 pozycjach wykazują niedobór w stosunku do preliminowanych kwot o złotych 73.404.92 gr., z czego wynika, iż wpływy w r. 1932 wykazują niedobór zł. 28.315.68 gr., albowiem preliminowano dochody w kwocie zł. 566.100.—, natomiast efektywne wpływy wyniosły zł. 537.784.32.;

c) że wydatki Izby poczynione w 1932 r. w ogólnej sumie złotych 467.780.30 w 33 pozycjach są mniejsze od preliminowanych kwot, wskutek czego zaoszczędzono zł. 51.619.70 gr., przyczem ogólna suma preliminowanych wydatków zł. 519.400.— była mniejsza o zł. 46.700.— (rezerwa budżetowa) od sumy preliminowanych dochodów w kwocie zł. 566.100.—;

d) że po skompensowaniu niedoboru wpływów zł. 28.315.68 gr. z kwotą oszczędności na wydatkach zł. 51.619.70 gr. osiągnięto nadwyżkę zł. 23.304.02 gr., co łącznie z rezerwą budżetową w sumie zł. 46.700.— daje nadwyżkę dochodów nad wydatkami do przelania na fundusz rezerwowy zł. 70.004.02 gr.;

e) że bilans Izby na dzień 31 grudnia 1932 r., wykazujący w stanie czynnym i biernym kwoty zł. 1.455.194.98 gr. i zł. 64.132.70 gr. „Fundusz Kasy Emerytalnej Izby", sporządzony został prawidłowo i zgodnie z pozostałościami odnośnych kont.

Z uwagi na powyższe Komisja Rewizyjna proponuje, aby Plenarne Zebranie Izby uznało zamknięcie rachunkowe Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi za 1932 r. za prawidłowe i udzieliło absolutorjum Prezydjum Izby".

Uznając zamknięcie rachunków Izby za prawidłowe, Zebranie Plenarne powzięło jedomyślnie uchwałę, mocą której udzieliło dla Prezydjum absolutorjum z wykonania budżetu za rok 1932.

Pkt. 5. Sprawę przedterminowej spłaty pożyczki Izby zreferował dyrektor Izby, oświadczając, iż nadwyżka budżetowa za rok 1932 została zgodnie z przepisami drugiej części statutu Izby automatycznie przelana do funduszu rezerwowego Izby, który łącznie z pozostałością z r. 1931 w kwocie zł. 4.048.98 wynosi zł. 74.053.—. Wychodząc z założenia, iż oprocentowanie zaciągniętej w Z. U. P. U. na rzecz kapitalnego remontu gmachu Izby pożyczki w sumie złotych 300.000.— jest zbyt uciążliwe, wynosiło ono bowiem 10% w stosunku rocznym (9½% plus ½% kosztów administracyjnych), Prezydjum doszło do wniosku, iż obciążenie finansów Izby z tytułu zaciągniętej pożyczki możnaby zmniejszyć o około zł. 10.000.— w drodze przedterminowej spłaty części sumy kapitałowej; z tych względów Prezydjum wnosi o przeniesienie z funduszu rezerwowego sumy zł. 70.000.— do budżetu na rok 1933 z przeznaczeniem na częściową przedterminową spłatę zaznaczonej pożyczki.

W głosowaniu wniosek Prezydjum został przyjęty uchwałą jednomyślną.

Pkt. 6. Przeprowadzenie zmian w uchwalonym preliminarzu budżetowym Izby na rok 1933 zreferował wiceprezes Hertz Mieczysław. Powołując się na wstępie na art. 30 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych, w myśl którego preliminarz budżetowy winien być zatwierdzony przez p. Ministra Przemysłu i Handlu, wiceprezes Hertz zauważył, iż w pierw-

szych latach istnienia Izby preliminarze budżetowe były zatwierdzane przez władzę nadzorczą w redakcji uchwalonej przez Zebranie Plenarne. Pierwszym preliminarzem budżetowym Izby, który został przez Ministerstwo zakwestjonowany, był preliminarz na r. 1932, w którym na skutek zaleceń Ministerstwa poczyniono m. in. zmiany w pozycji wydatków osobowych, w następstwie czego Izba zmuszona była obniżyć kilku pracownikom Izby pobory i zrezygnować narazie z powołania referatu dla tak żywotnego w tut. okręgu zagadnienia, jak chałupnictwo. Uchwalony w dn. 7. XI. 1932 preliminarz budżetowy na rok 1933 został również zakwestjonowany, gdyż Ministerstwo zaleciło szereg restrykcyj pomimo, iż budżet ten został ułożony przy zachowaniu najdalej posuniętej ostrożności. W celu dokładniejszego poinformowania plenum, w jakim kierunku idą owe zalecenia, wiceprezes Hertz odczytał pismo Ministerstwa Przemysłu i Handlu L. PP. II-3/354 z dnia 23. II. 1933 r. wystosowane do Izby łódzkiej, z którego m. in. wynika, że oszczędności pozyskane drogą redukcji szeregu pozycyj mają być przeznaczone na: a) zrównoważenie budżetu, b) wydatniejsze poparcie eksportu i c) subwencję dla Izby gdyńskiej. Pragnąc zkolei poinformować zebranych o stanowisku, jakie w stosunku do zaleconej przez Ministerstwo rewizji preliminarzy zajął samorząd gospodarczy, wiceprezes Hertz zapoznał zebranych z przebiegiem specjalnie odbytego Zjazdu Związku Izb, poczem odczytał memorjał, który został złożony p. Ministrowi Przemysłu i Handlu przez Związek Izb, w dniu 15 marca 1933 r. W interesie zaś objektywnego przedstawienia intencji, jaka przyświecała ustawodawcy przy stanowieniu wymogu, w myśl którego budżety podlegają zatwierdzeniu przez władzę nadzorczą, wiceprezes Hertz odczytał odnośny rozdział komentarza do rozporządzenia Prezydenta R. P. o izbach przemysłowo-handlowych, opracowanego w r. 1927 przez radcę min. p. Kozarskiego.

Przechodząc następnie do omówienia projektu preliminarza budżetowego Izby na rok 1933, skonstruowanego w myśl zaleceń Ministerstwa, wiceprezes Hertz oświadczył, iż Prezydjum w trosce o równowagę budżetu zdecydowało z własnej inicjatywy podjąć pracę nad rewizją pierwotnego preliminarza już w chwili, gdy na podstawie wpływów z dodatku do ceny świadectw przemysłowych można było zorjentować się, iż dochód z tej podstawowej pozycji nie osiągnie preliminowanej wysokości zł. 415.000.—. Kierując się przytoczonemi względami, Prezydjum wnosi o obniżenie tej pozycji, a w konsekwencji całego budżetu o sumę zł. 40.000.—. Jeśli chodzi o stronę rozchodo-

wą wiceprezes Hertz oznajmił, iż Prezydjum zredukowało poszczególne pozycje w zasadzie zgodnie z życzeniem Ministerstwa i obniżyło w pierwszym rzędzie pobory urzędników o zł. 1.505.— w stosunku miesięcznym, co w ciągu 7-miu miesięcy bież. roku zezwoli zaoszczędzić sumę zł. 10.635.—; redukcja wydatków osobowych najdotkliwiej odbiła się na poborach wyższych urzędników, a w szczególności dyrektora Izby, który lojalnie zgodził się na uszczuplenie swoich praw, zastrzeżonych kontraktem. W wydatkach osobowych zostały ponadto obniżone następujące pozycje: „Konsultanci“ o zł. 2.000.—, „Woźni i gońcy“ o zł. 2.000.—, „Wpłata do funduszu emerytalnego“ o zł. 10.000.—, „Remuneracje i zapomogi“ o zł. 3.000.—. W wydatkach rzeczowych obniżono pozycje następujące: „Inwentarz“ o zł. 2.000.—, „Utrzymanie samochodu“ o zł. 2.000.—, „Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu“ o zł. 5.000.—, „Składki członkowskie Izby“ o zł. 5.000.—, „Koszty podróży urzędników Izby“ o zł. 3.000.—, podwyższono natomiast pozycję „Zasiłki na prace naukowe“ o złotych 3.000.—, a to z uwagi na projektowaną wydatniejszą akcję Izby przy zasilaniu prac i badań naukowo-gospodarczych. Redukcja pozycji „Spłata długu“ o złotych 3.588.67 i pozycji „Odsetki“ o zł. 8.761.30 znajduje swoje uzasadnienie w przedterminowej spłacie części długu, o czem traktuje pkt. 5 porządku dziennego. Wreszcie stworzono w myśl zalecenia Ministerstwa nową pozycję „Badanie i popieranie eksportu“, którą preliminuje się na zł. 15.884.97. W odniesieniu do tej ostatniej pozycji wiceprezes Hertz zauważył, iż jakkolwiek w dotychczasowych budżetach dotacje na rzecz popierania eksportu nie były ujawniane w oddzielnej rubryce, gdyż schemat zalecony przez Ministerstwo nie przewidywał takiej pozycji, zagadnienie eksportu zawsze stanowiło dla Izby łódzkiej przedmiot szczególnej troski, połączonej ze znacznemi wydatkami rozsianemi po całym budżecie. W związku z tem wydatki, jakie Izba przeznacza na akcję eksportową, są znacznie większe od tych, które preliminuje się obecnie w nowej pozycji zaleconej przez Ministerstwo. Że Izba łódzka od początku swego istnienia poświęcała zagadnieniom eksportowym szczególną uwagę, o tem mogą świadczyć pisma wyrażające Izbie uznanie i podziękowanie za intensywną działalność eksportową.

W konkluzji wiceprezes Hertz zgłosił w imieniu Prezydjum wniosek o uchwalenie zmienionego preliminarza w myśl przedłożenia, podkreślając, iż proponowany preliminarz, zamykający się po stro-

nie dochodów i wydatków sumą zł. 440.000.— jest wynikiem żmudnych wysiłków, zmierzających do pogodzenia wymogów Ministerstwa z zasadą równowagi budżetowej i zapewnieniem Izbie warunków należytego funkcjonowania.

W dyskusji nad preliminarzem na zapytanie radcy Landsberga dyrektor Izby wyjaśnił, iż dotychczasowy wpływ z dodatku do ceny świadectw przemysłowych wynosi ok. zł. 320.000.—, spodziewany zaś dodatkowy wpływ z tej pozycji wyniesie przypuszczalnie ok. zł. 55.000.—. Co się zaś tyczy kwestji oprocentowania długu, dyrektor Izby wyjaśnił, iż na tak znaczne obniżenie pozycji „Odsetki" i wynikającą stąd oszczędność złoży się nietylko przedterminowa spłata części długu w kwocie zł. 70.000.—, lecz także redukcja stopy procentowej, która w zeszłym roku wynosiła 9,5%, obecnie zaś w myśl umowy spadła automatycznie do 9%.

W odpowiedzi na zapytanie radcy Chariego, czem się tłumaczy skreślenie projektowanego w roku ubiegłym etatu dla chałupnictwa, wiceprezes Hertz wyjaśnił, iż Ministerstwo wypowiedziało się przeciwko rozszerzaniu agend Izby w dobie przeżywanego kryzysu gospodarczego.

Po wyczerpaniu dyskusji przewodniczący zarządził głosowanie, w wyniku którego zmieniony w myśl zaleceń Ministerstwa preliminarz budżetowy Izby na rok 1933, zamykający się — po uwzględnieniu przelewu zł. 70.000.— na przedterminową spłatę części długu — sumą zł. 510.000.— został jednomyślnie uchwalony w brzmieniu według załącznika, stanowiącego integralną część niniejszego protokółu. Równocześnie na wniosek wiceprezesa Hertza Zebranie Plenarne powzięło jednomyślną uchwałę, mocą której Prezydjum Izby zostało upoważnione do poczynienia w preliminarzu budżetowym Izby na rok 1933 dodatkowych zmian, jakie ewent. okażą się nieodzowne celem ostatecznego zatwierdzenia budżetu przez Ministerstwo.

Pkt. 7. W wolnych wnioskach przewodniczący otworzył dyskusję nad wnioskiem radcy inż. Praszkera i tow. Ponieważ jednak w sprawie tej nikt głosu nie zabrał, przewodniczący zarządził głosowanie, w rezultacie którego stwierdził, iż zaznaczony wniosek został przyjęty uchwałą jednomyślną.

Na tem posiedzenie o godz. 19 min. 40 zakończono.

Przewodniczący:
(—) Robert Geyer

Protokólant:
(—) Jan Zdanowicz

Załącznik do protokółu
XVIII zwycz. Zebrania Plen. Izby.

Preliminarz budżetowy Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi na 1933 rok

po przeprowadzeniu zmian w związku z pismem Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 28. II. 1933 r. za Nr. PP. II-3/354.

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	ZŁOTYCH w/g §§	ZŁOTYCH w/g działów
I			WŁASNE DOCHODY IZBY			135.000.—
			Dochody zwyczajne			
	1		Dochody z opłat		47.000.—	
		1	Opłaty od świadectw pochodzenia towarów	8.000.—		
		2	Opłaty od zaświadczeń paszportowych	2.500.—		
		3	Opłaty od podań o import towarów reglamentowanych	20.000.—		
		3a	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących kompensacyjnego wywozu	10.000.—	—	
		4	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie masła . .	—		
		5	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła	—		
		6	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj .	3.000.—		
		7	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu . .	—		
		8	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	—		
		9	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	2.000.—		
		10	Opłaty inne	1.500.—		
	2		Dochód z nieruchomości		—	
		1	Czynsz	—		
		2	Wpływy dodatkowe	—		
	3		Dochód z wydawnictw		—	
	4		Dochód z agend specjalnych Izby . .		10.000.—	
		1	Biuro kolejowe	10.000.—		
		2	Biuro celne	—		
		3	. . . .	—		
	5		Odsetki od lokowanej gotowizny . .		8.000.—	
			Dochody nadzwyczajne			
	6		Przelew z funduszu rezerwowego . .		70.000.—	
	7		Pożyczka		—	
	8		Sprzedaż nieruchomości		—	
II			DODATEK DO CENY ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH			375.000.—
			Razem . . .			510.000.—

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	w/g §§	w/g działów
			WYDATKI ZWYCZAJNE			
I			Wydatki osobowe			221.965.—
	1		Płace		184.965.—	
		1	Urzędnicy (ustaleni i nieustaleni) . .	146.965.—		
		2	Dietarjusze	12.000.—		
		3	Konsultanci i t. p.	8.000.—		
		4	Woźni i gońcy (z dodatkiem na umundurowanie)	18.000.—		
	2		Ubezpieczenia		22.000.—	
		1	Kasa Chorych	5.800.—		
		2	Inne ubezpieczenia	6.200.—		
		3	Wpłata do funduszu emerytalnego Izby	10.000.—		
	3		Remuneracje i zapomogi		15.000.—	
II			Wydatki rzeczowe			63.500.—
	1		Lokal		—	
		1	Czynsz za lokal biurowy i wynajem sali	—		
		2	Światło, opał, utrzymanie porządku .	—		
		3	Remont	—		
		4	Podatek	—		
	1a		Nieruchomość		31.000.—	
		1	Utrzymanie porządku, opał, woda i t. p.	11.000.—		
		2	Światło, utrzymanie porządku w lokalu	5.000.—		
		3	Remont gmachu, lokalu, instalacje .	12.000.—		
		4	Ubezpieczenia i podatki	3.000.—		
	2		Wydatki biurowe		28.500.—	
		1	Materjały piśmienne	3.500.—		
		2	Druki i ogłoszenia	3.000.—		
		3	Porto i opłaty telegraficzne	2.000.—		
		4	Opłaty telefoniczne	5.000.—		
		5	Inwentarz (kupno i naprawa) . . .	3.000.—		
		6	Czasopisma, książki, mapy	10.000.—		
		7	Drobne wydatki	2.000.—		
	3		Środki lokomocji		4.000.—	
		1	Utrzymanie samochodu	4.000.—		
			Do przeniesienia . . .			285.465.—

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	w/g §§	w/g działów
			Z przeniesienia . . .			285.465.—
III			Wydawnictwa, subwencje, składki			78.884.97
	1		Wydawnictwa		8.000.—	
	2		Subwencje		60.884.97	
		1	Udział w utrzymaniu szkół handl. i przemysłowych	30.000.—		
		2	Zapomogi i stypendja dla uczniów szkół handlowych i przemysłowych	4.000.—		
		3	Zasiłki na prace naukowe, nagrody konkursowe, podróże naukowe . .	6.000.—		
		4	Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu (instytuty, wystawy i t. p.)	5.000.—		
		5	Badanie i popieranie eksportu . . .	15.884.97		
	3		Składki członkowskie Izby		10.000.—	
IV			Agendy specjalne Izby			10.000.—
	1		Biura, instytuty, pokazy		—	
		1	Biuro kolejowe		10.000.—	
		2	. . . .		—	
	2		Ekspozytura Izby		—	
V			Wydatki, wynikające z niżej wymienionych czynności zleconych			9.500.—
	1		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła		—	
	2		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj		8.500.—	
	3		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu . .		—	
	4		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu		1.000.—	
			Do przeniesienia . . .			383.849.97

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	w/g §§	w/g działów
			Z przeniesienia . . .			383.849.97
VI			Wydatki różne			126.150.03
	1		Koszty reprezentacji		10.000.—	
	2		Koszty podróży urzędników Izby . .		12.000.—	
	3		Zwrot poniesionych kosztów członkom Izby		3.500.—	
	4		Spłata długów		78.411.33	
	5		Odsetki		19.838.70	
	6		Pokrycie deficytu funduszu emeryt. .		—	
	7		Wydatki nieprzewidziane		2.400.—	
			WYDATKI NADZWYCZAJNE			
VII			Budowle			—
	1		Budowa gmachu, kupno nieruchomości		—	
	2		Kapitalny remont gmachu		—	
VIII			Koszty wyborów			—
			Razem . . .			510.000.—

PROTOKÓŁ

XIX ZWYCZAJNEGO ZEBRANIA PLENARNEGO IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI,

odbytego dnia 3 lipca 1933 r. o godz. 18-tej

w lokalu Izby przy Al. Kościuszki Nr. 4.

Obecnych 43 radców: Barciński Henryk, Bibergal Roman, dr. Biederman Bruno, dr. Bornet Juljusz, Bornsztajn Emanuel, Chari Piotr, Eisert Emil, Fiedler Zygmunt, Frankus Ryszard, Fuks Dawid, Geyer Robert, Halpern Morduch Berko, Hauk Ludwik, Heber Józef, Heiman Aleksander, Hertz Jakób, Hertz Michał, Hertz Mieczysław, inż. Hirszberg Emil, Kaliszczyk Stefan, Koral Ludwik, Landsberg Władysław, Lewsztajn Juljusz, Librach Jakób, Lipiński Adam, Luboszyc Grzegorz, Miszczak Adam, Mokrski Lajb, inż. Praszker Gerszon, Pytlewski Stanisław, dr. Rochlin Izrael, Rozen Jonas, Rozenberg Lajb, inż. Srzednicki Władysław, Szylak Jakób, Tempelhof Maurycy, inż. Trojanowski Adam, Ulrych Aleksander, Uniszewski Antoni, Wolman Gerszon, Wolski Józef, dr. Wyszewiański Szymon i Zielonka Teofil.

Nieobecnych usprawiedliwionych 13 radców: Babiacki Edward, Eisner Jakób, Gliksman Benjamin, Glugla Franciszek, inż. Gross Oskar, Konarzewski Tadeusz, Krauze Józef Wacław, inż. Płużański Włodzimierz, Roszak Kazimierz, Schnee Robert, Seipelt Paweł, inż. Tołłoczko Ludwik i Weigt Edward.

Nieobecnych nieusprawiedliwionych 14 radców: Apanowicz Cyprjan, Arlet Robert, Bartoszewicz Witold, Chrystman Reinhold, Eisenbraun Otto, Ender Karol, Haufman Józef, Kamiński Jakób, Karsch Teodor, Kotkowski Bolesław, Lipiński Antoni, Lipman Herman, Mazur Leon i Motylewski Jan.

Biuro Izby: radca prawny adw. Felix Henryk, referenci: inż. Luciński Stefan, mgr. Słupczyński Aleksander, Cunge Stanisław,

Wolski Zygmunt, kierownik biura Wajnert Tadeusz, inż. Bandrowski Adam, mgr. Goliński Władysław oraz sekretarz Zdanowicz Jan.

Przy stole prezydjalnym: prezes Geyer Robert, wiceprezesi Barciński Henryk, Fiedler Zygmunt, Hertz Mieczysław, dyrektor Izby inż. Bajer Karol oraz wicedyrektorzy dr. Sand Herbert i dr. Berkowicz Henryk.

Obradom przewodniczył prezes Geyer; protokół prowadził sekretarz Zdanowicz.

Porządek dzienny:

1. Przyjęcie protokółu z poprzedniego posiedzenia.
2. Komunikaty Prezydjum.
3. Sprawozdanie Prezydjum z działalności Izby w r. 1932.
4. Uchwalenie zmian I i II części statutu Izby.
5. Uchwalenie statutu służbowego i emerytalnego urzędników Izby.
6. Wolne wnioski.

Zagaiwszy posiedzenie, przewodniczący stwierdził na podstawie listy obecności quorum, uprawnione do powzięcia prawomocnych uchwał w sprawach objętych porządkiem dziennym z wyjątkiem pkt. 4-go, wymagającego obecności $^2/_3$ ustawowej liczby radców. Równocześnie przewodniczący zaznaczył, iż na wypadek, gdyby w chwili przystępowania do pkt. 4-go nie zebrało się potrzebne quorum, punkt ten zostanie zdjęty z porządku dziennego.

Pkt. 1. Przechodząc do porządku dziennego, przewodniczący oświadczył, iż przez rozesłanie protokółu z poprzedniego posiedzenia wszystkim radcom do wiadomości czytanie tegoż uważa za dokonane, poczem zapytał czy radcowie zgłaszają do niego ewent. poprawki. Wobec niezgłoszenia poprawek przewodniczący stwierdził, iż uważa protokół za przyjęty bez zmian.

Pkt. 2. Zkolei przewodniczący poinformował plenum o zmianach, jakie zaszły w ostatnim okresie w gronie członków Izby, podnosząc na wstępie, iż w dniu 5 maja 1933 r. Izba poniosła bolesną stratę wskutek śmierci radcy ś. p. inż. Hermana Wildego, piastującego ponadto mandat członka Komisji Polityki Gospodarczej oraz Komisji Mandatowej; zebrani uczcili pamięć Zmarłego przez powstanie. Wskazując na dalszą zmianę, przewodniczący zakomunikował, iż w następstwie opróżnienia mandatu po radcy b. p. Zygmuncie

Saksie odbyły się w dn. 25 kwietnia 1933 r. w Związku Fabrykantów Wyrobów Hafciarskich i Koronkarskich w Kaliszu wybory zrzeszeniowe, w wyniku których radcą Izby wybrany został dr. Izrael Rochlin. Radcę dr. Rochlina przewodniczący powitał w imieniu zebrania plenarnego w charakterze nowego członka Izby. W łączności z powyższemi zmianami przewodniczący wspomniał również o zmianie, jaka zaszła w łonie Komisji Finansowo-Kredytowej ze względu na to, że radca Robert Schnee w dniu 14 kwietnia 1933 r. zrezygnował z piastowanego w tej Komisji mandatu.

Składając sprawozdanie z wykonania uchwał powziętych na poprzedniem posiedzeniu, przewodniczący zakomunikował, iż Ministerstwo Przemysłu i Handlu zatwierdziło preliminarz budżetowy na rok 1933, wprowadziło jednak po stronie wydatków następujące zmiany: obniżyło pozycję „Remuneracje i zapomogi“ z zł. 15.000.— na zł. 12.000.—, „Środki lokomocji“ z zł. 4.000.— na zł. 3.000.—, „Koszty reprezentacji“ z zł. 10.000.— na zł. 8.000.—, „Koszty podróży urzędników Izby“ z zł. 12.000.— na zł. 10.000.—. Kosztem tych pozycyj Ministerstwo Przemysłu i Handlu podwyższyło pozycję „Badanie i popieranie eksportu“ o zł. 8.000.— a zatem z zł. 15.884.97 na zł. 23.884.97.

Dla orjentacji przewodniczący zaznaczył również, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu zgodnie z wnioskiem Izby wyraziło swą zgodę na przedterminową spłatę części pożyczki, zaciągniętej w Z.U.P.U. na rzecz kapitalnego remontu gmachu, wobec czego zobowiązanie Izby z tego tytułu zostało zmniejszone o zł. 70.000.— ponad sumę uiszczoną na poczet bieżących rat amortyzacyjnych.

Pkt. 3. Otwierając dyskusję nad rozesłanem wszystkim radcom sprawozdaniem z działalności Izby w r. 1932, przewodniczący wygłosił przemówienie treści następującej:

„Rozesłane Panom sprawozdanie drukowane, informujące zarówno o działalności Izby w roku ub. jak i o fluktuacjach gospodarczych okręgu, w sposób szczegółowy obrazuje poczynania Izby jako też dynamikę stosunków gospodarczych tutejszego ośrodka. Niestety wbrew wszelkim oczekiwaniom kryzys nadal z niesłabnącą siłą ciążył nad życiem gospodarczem tut. okręgu, zaostrzając raczej ujemne procesy strukturalne, o których szczegółowo była już mowa w sprawozdaniach z lat ubiegłych.

Zwłaszcza w przemyśle włókienniczym, tej dominującej w na-

szym okręgu gałęzi życia gospodarczego, stwierdzić można było w r. 1932 dalsze obniżenie stanu uruchomienia i rozmiarów produkcji, doprowadzonej przecież już w r. 1931 do poziomu bardzo niskiego. Cały polski przemysł włókienniczy przepracował w r. 1932 o 22% mniej robotniko-godzin niż w r. 1931, jednakże natężenie kryzysu uwypukla nam fakt, że w porównaniu z r. 1927 stan aktywności włókiennictwa polskiego obniżył się przynajmniej o 40%. Jak na wybitnie konsumcyjną gałąź przemysłu jest to spadek kolosalny tem bardziej, że i w r. 1927 spożycie wyrobów włókienniczych w Polsce było w porównaniu z krajami Zachodu niezmiernie nikłe.

Oczywiście, że i w innych działach przemysłu — zwłaszcza produkujących dobra wytwórcze — skurczenie aktywności było jeszcze bardziej wydatne. Mamy na terenie Województwa Łódzkiego takie działy, w których — jak np. fabryki mebli giętych — rozmiary produkcji obniżyły się w porównaniu z r. 1929 już o 70%. Przytoczyć mogę nawet taką gałąź wytwórczą — jak fabrykacja maszyn rolniczych — w której stan zamówień w sezonie r. 1932 nie przekraczał 3% stanu zamówień z r. 1928. W kilku zaledwie dziedzinach naszego życia gospodarczego stwierdzić można było jeżeli nie poprawę to przynajmniej bardzo niewielkie rozmiary spustoszenia wywołanego przez kryzys. Są to przeważnie nowe działy przemysłu, które wskutek przeobrażeń w polskim handlu zagranicznym zdobywają sobie z roku na rok coraz silniejszą pozycję na polskim rynku wewnętrznym, zaopatrywanym dotąd przez zagranicę. Przykładowo wymienić mogę rozwijający się pomyślnie w okręgu łódzkim przemysł barwnikarski, który pokrywa już obecnie powyżej 80% całego spożycia krajowego. To samo powiedzieć można o przemyśle sztucznojedwabnym, który nadto lokuje zagranicą część swej produkcji.

Przy rozpatrywaniu sytuacji naszej na tle ogólno-europejskiego położenia stwierdzić trzeba niezmiernie dodatnio charakteryzujący nasze perspektywy fakt, iż mimo naporu trudności w roku ub. zdołaliśmy w dalszym ciągu zachować nienaruszoną stałość waluty i w drodze szeregu konsekwentnych i celowych posunięć redukcyjnych odciążyć nietylko budżet Państwa, lecz i ciał publicznych z samorządem komunalnym na czele. W warunkach tych niemożliwe było wprawdzie przeprowadzenie dalej idących posunięć reformowych w dziedzinie podatkowej, w drodze szeregu specjalnych zarządzeń czynniki miarodajne w szerokiej mierze starały się jednak ułatwić sytuację płatników, czego dowodem może być chociażby po-

zytywne unormowanie zagadnienia likwidacji nieściągalnych zaległości podatkowych.

Ograniczając się do najlapidarniejszego podkreślenia ważniejszych wystąpień i prac Izby, chciałbym przedewszystkiem zwrócić uwagę na specjalny nakład pracy i energji, poświęconej zagadnieniu ustalenia programu zarządzeń doraźnych, mogących przyczynić się do złagodzenia kryzysu. Zkolei uważam za nieodzowne podkreślić intensywną uwagę, jaką Izba poświęciła całokształtowi zarządzeń ustawodawczych, mających na celu unormowanie sprawy odciążenia życia gospodarczego w dziedzinie kredytowej. Na czoło wysunęła się w tej mierze kwestja konwersji kredytu długoterminowego z specjalnem uwzględnieniem sytuacji rolnictwa, które stanowi głównego konsumenta artykułów przemysłowych.

W okresie sprawozdawczym Izba ustaliła dla Związku Izb tezy, na jakich oprzeć należałoby u nas reformę prawa o zapobieganiu upadłości i oczekiwać wypada, iż w miarę dalszego postępu prac Komisji Kodyfikacyjnej wysunięte w tej mierze dezyderaty spotkają się z realnym oddźwiękiem. Z ważniejszych prac opinjodawczych, które stanowiły ośrodek specjalnych zainteresowań Izby w roku ubiegłym, wypada poza tem wymienić sprawę ustawy o scaleniu instytucyj ubezpieczeń społecznych jako też poszczególne projekty Komisji Kodyfikacyjnej, w szczególności zaś o prawie egzekucyjnem, z czem łączyło się także ujednostajnienie przepisów o egzekucji skarbowej.

Jak informuje o tem sprawozdanie, w okresie sprawozdawczym nader intensywna była również działalność Izby w dziedzinie zagadnień podatkowych, przyczem o wszystkich poczynaniach, dotyczących realizacji scalenia podatku przemysłowego dla włókiennictwa, znajdą Panowie w sprawozdaniu wyczerpujące relacje. Z przyczyn niezależnych jednak od Izby dążenia owe nie zostały dotąd uwieńczone pomyślnym wynikiem.

W tak doniosłej ze względu na naszą sytuację walutową dziedzinie eksportu Izba podobnie zresztą jak w latach ubiegłych skoncentrowała swą uwagę z jednej strony na uporczywem zwalczaniu za pośrednictwem władz centralnych piętrzących się na rynkach odbiorczych utrudnień natury celnej i reglamentacyjnej, a z drugiej strony na wytężonej działalności badawczej i propagandowo-organizacyjnej, zmierzającej do skrupulatnego wykorzystania przez przemysł polski minimalnych choćby możliwości wywozowych, zarysowujących

się zresztą w rozmiarach bardzo szczupłych w tych wyjątkowo ciężkich dla handlu międzynarodowego czasach.

Ograniczając się do tych kilku uwag, uważam za nieodzowne podkreślić, iż nadal trwające trudności gospodarcze stanowiły dla nas wszystkich raczej kategoryczny nakaz dla wzmożenia prac i wysiłków i stąd też w ostatecznym wyniku śmiem stwierdzić, iż również i działalność Izby ujawniła rozszerzony i pogłębiony front zainteresowań. Mimo nadal trwających trudności, których szczególnie dobitnym wyrazem są przeszkody, paraliżujące m. in. osiągnięcie jakichkolwiek pozytywnych wyników na terenie światowej konferencji ekonomicznej w Londynie, jestem głęboko przekonany, iż zarówno żywotność Łodzi, jak i całego naszego gospodarstwa pozwolą nam wejść stopniowo na drogę ogólnej poprawy".

W dyskusji zabrał głos wiceprezes Hertz, który na wstępie stwierdził, iż roczne sprawozdania Izby mają znaczenie nietylko jako aktualne źródło informacyjne, lecz także przedstawiają wartość jako dokument o charakterze historycznym; sprawozdania Izby służyć niewątpliwie będą za miarodajny materjał dla przyszłych prac nad zjawiskami gospodarczemi doby bieżącej. Jeśli bowiem zasada „historia est magistra vitae" ma nie być tylko frazesem, to należy podtakim właśnie kątem oceniać roczne sprawozdania Izby.

Przed przejściem do szczegółowej analizy niektórych działów sprawozdania mówca scharakteryzował na wstępie w ogólnym zarysie stronę finansową Izby w roku sprawozdawczym, podnosząc, iż wśród własnych dochodów Izby (Dział I) naczelne miejsce zajmują wpływy z opłat od podań, wynoszące w stosunku do globalnej sumy dochodów 5%; wpływy z pozostałych pozycyj zwyczajnych — traktując je oddzielnie — są o wiele niższe. W tych warunkach zasadniczą podstawę finansową egzystencji Izby łódzkiej stanowi dochód z dodatku do ceny świadectw przemysłowych, który w roku ubiegłym wynosił 79% wszystkich dochodów Izby. W tem miejscu mówca podniósł, iż temu odłamowi społeczeństwa, któremu samorząd gospodarczy zawdzięcza swoją egzystencję należy świadczyć usługi i utrwalać tą drogą ideę samorządu, opartego na zasadach wzajemnego współdziałania. Przechodząc do strony rozchodowej, mówca zauważył, że najwyższą pozycją rozchodową są wydatki osobowe, wynoszące 42,7%; świadczenia na rzecz ubezpieczeń łącznie z wpłatą do funduszu emerytalnego wynosiły 6,4%, wydatki administracyjne związane z nieruchomością i wydatki biurowe — 13,5%, bibljoteka —

1,69%, subwencje — 7,8%, kapitalny remont budynku — 15,6%. Budżet Izby za rok 1932 zamknął się nadwyżką w kwocie zł. 70.000.—, która została zużyta na przedterminową spłatę części pożyczki zaciągniętej w Z.U.P.U.

W łączności z wykonaniem budżetu za rok sprawozdawczy mówca poddał analizie również stan majątku Izby, podnosząc, że bilans Izby na dzień 31. XII. 1932 r. zamknął się sumą zł. 1.455.194.98. W szczególności mówca podkreślił, iż majątek Izby, na który składa się nieruchomość, inwentarz, bibljoteka i samochód, wyraża się sumą zł. 1.294.031.12 podczas, gdy zobowiązania spoczywające na tym majątku — po uwzględnieniu przedterminowej spłaty części długu — wynosi zaledwie zł. 215.008.63. Omawiając stan bibljoteki mówca zwrócił uwagę, iż dla użytku publicznego Izba wyłożyła w swojej poczekalni szereg katalogów, ksiąg adresowych itp. almanachów w kilku językach. Niestety w poszczególnych wypadkach interesanci zaczęli korzystać z omawianego materjału w sposób niedopuszczalny i godny napiętnowania, szereg bowiem cennych ksiąg zniszczono przez wyrwanie i przywłaszczenie całych stronic i map z tych właśnie działów, któremi ogół jest zainteresowany.

Poza bilansem Izby figuruje suma zł. 64.132.70, powstała z corocznych dotacyj Izby na rzecz funduszu emerytalnego, którym Izba administruje. Ponieważ w budżecie na rok 1933 przewidziano na ten cel zł. 10.000.—, fundusz ów wzrośnie do kwoty 74.132.70, przyczem z chwilą gdy zostanie powołana do życia Kasa Emerytalna pracowników Izby, sumy wpłacone do Z.U.P.U. w wysokości ok. zł. 40.000 zostaną Izbie zwrócone i przelane na rzecz funduszu owej kasy. W ten sposób kasa emerytalna, uwzględniając odsetki, dysponowałaby na początku swego istnienia funduszem w kwocie ok. zł. 120.000.—.

Reasumując mówca stwierdził, iż zamknięcie rachunków i stan majątku Izby wskazują na racjonalną i oszczędną gospodarkę Izby, czego wymownem potwierdzeniem jest fakt, że mimo powszechnego przesilenia zarówno wykonanie budżetu jak i bilans majątku Izby za rok 1932 zamykają się w sposób zupełnie zadawalający.

Przechodząc następnie do sprawozdania o sytuacji gospodarczej, mówca przedewszystkiem podniósł, że opracowując je, Izba oparła się nietylko na statystyce G. U. S. wzgl. I. B. K. G. i C., lecz w pierwszym rzędzie i na materjale, który zebrała we własnym zakresie w drodze ankiety, uzupełniając go danemi zakomunikowanemi przez kartele i organizacje gospodarcze. Dane statystyczne zebrane przez

Izbę mają doniosłe znaczenie nietylko dlatego, że pozwalają na kontrolę statystyki oficjalnej, lecz także dlatego, że umożliwiają ocenę szeregu takich zjawisk, o których trudno byłoby sądzić na podstawie statystyki urzędowej.

Zkolei mówca, powołując się na dane zawarte w sprawozdaniu, zauważył, iż rola przemysłu włókienniczego w ogólnej strukturze gospodarczej państwa nietylko nie słabnie, lecz raczej wzrasta, udział bowiem przemysłu włókienniczego zajmuje w ogólnej statystyce zatrudnienia coraz silniejszą pozycję. Linja rozwojowa robotnikogodzin, przepracowanych w przemyśle włókienniczym, w stosunku do pozostałych gałęzi przemysłu przetwórczego w Polsce kształtowała się: w 1929 r. 27,1%, w 1930 r. 26,9%, w 1931 r. 29,9% i w 1932 r. 31,9%, przyczem wskaźnik ogólny zatrudnienia w przemyśle włókienniczym w stosunku do roku 1931 wynosił 85,8. Analizując powyższe cyfry łącznie z danemi, dotyczącemi zbytu na rynku wewnętrznym niektórych artykułów monopolowych wzgl. obciążonych akcyzą, gdzie wskaźnik dla soli jadalnej w stosunku do roku 1931 spadł na 92,7, dla cukru na 90,7 dla tytoniu na 78,4, dla spirytusu na 56,8, wreszcie dla zapałek na 72,0, mówca doszedł do konkluzji, że w dobie przeżywanego kryzysu kategorje potrzeb ulegają redukcji w odwrotnym stosunku do stopnia ich niezbędności, przyczem włókiennictwu, opierając się na wskaźniku stanu zatrudnienia, przypadło w udziale 3-cie miejsce w hierarchji potrzeb a zatem bezpośrednio po artykułach służących do zaspokojenia głodu.

Wzrost wskaźnika dla robotniko-godzin w przemyśle włókienniczym świadczy — zdaniem mówcy — ponadto o tem, że pod względem zaspakajania naszych potrzeb w dziale włókienniczym doszliśmy do granicy, której przekroczyć nie można nawet pomimo pogłębiającego się kryzysu. W tych warunkach należałoby wnosić, że włókiennictwo jest otoczone specjalną opieką jako dział wytwórczości, który zaspakaja jedną z najbardziej żywotnych potrzeb. Dane statystyczne, dotyczące polityki kredytowej dowodzą jednak, że znaczenie przemysłu włókienniczego nie jest należycie doceniane. Należy zauważyć, że kredyt w Polsce — podobnie zresztą jak na całym świecie — stracił swoje objektywne warunki bytu, równolegle bowiem z pogłębianiem się kryzysu następował zanik decydującego dla kredytu momentu, tj. zaufania. W tych warunkach kredyt z drugiej strony szukał oparcia raczej w sferze czynników subjektywnych przy daleko idącem pominięciu stosunków majątkowych

kredytobiorców. Potwierdzeniem przesunięcia się punktu ciężkości w dziedzinie kredytu w stronę momentów natury subjektywnej jest udział Łodzi i Tomaszowa Mazowieckiego w dyskoncie Banku Polskiego. Podczas gdy w r. 1929 na Łódź i Tomaszów Maz. z ogólnej sumy weksli zdyskontowanych przez Bank Polski w całym kraju przypadało jeszcze 10,9%, w r. 1930 — 6,8%, a w r. 1931 — 5,4%, to w roku sprawozdawczym udział ten spadł do nienotowanej dotąd cyfry 3,9%. O upośledzeniu włókiennictwa pod względem podziału kredytu świadczy najdosadniej fakt, że przemysł włókienniczy kraju, którego udział w r. 1932 w czasie produkcji całego polskiego przemysłu przetwórczego wynosił 31,9%, partycypował w kredycie dyskontowym Banku Polskiego tylko w 5%. Kwestja rozszerzenia ram kredytu w Banku Polskim na rzecz placówek przemysłowych i handlowych, przedstawiających odpowiednią zdolność kredytową, była przedmiotem wielokrotnych i intensywnych zabiegów ze strony Izby, jednakże akcja odnośna nie przyniosła dotychczas pozytywnych wyników.

O trudnościach, z jakiemi boryka się przemysł włókienniczy, najdobitniej świadczą m. in. przeobrażenia w jego strukturze, zachodzące pod wpływem nadmiernych świadczeń, a polegające na przesuwaniu się produkcji od zakładów dla wymiaru wszelkiego rodzaju świadczeń uchwytnych do nakładców, którzy wskutek ich prymitywizmu pracują w dogodniejszych warunkach kalkulacyjnych. Zewnętrznym objawem tego zjawiska jest konsumcja przędzy (vide str. 285): w r. 1930 ok. 60% ogólnego spożycia przędzy przypadało na tkalnie zakładów wielowydziałowych, pozostałe zaś 40% skonsumowali odbiorcy nieposiadający własnych przędzalń; w roku 1931 natomiast zaobserwowano stosunek wręcz odwrotny, gdyż na zakłady wielowydziałowe przypadało tylko ok. 40% ogólnego spożycia przędzy, na przemysł zaś przetwórczy wraz z chałupnictwem — ok. 60%. W roku 1932 udział zakładów wielowydziałowych w spożyciu przędzy jeszcze bardziej zmalał, spadł bowiem poniżej poziomu 40%.

Wkońcu mówca poddał analizie stosunek, jaki zachodzi między Izbą jako instytucją samorządu gospodarczego a sferami, które ona reprezentuje, stwierdzając, że Izba w ciągu dotychczasowego istnienia zdołała odpowiednio wniknąć w głąb potrzeb życia gospodarczego i zespolić się z niem na niewątpliwie szerokiej płaszczyźnie. Izba załatwia cały szereg skomplikowanych spraw a tak żywotne w dzisiejszych czasach kwestje, jak zagadnienia podatkowe i eksportowe

znajdują na terenie Izby pełne zrozumienie. O rozmachu i intensywności pracy w Izbie świadczyć mogą choćby rozmiary codziennie otrzymywanej i wysyłanej korespondencji. W wykonywaniu swoich obowiązków personel biura wykazuje jak najdalej idącą gorliwość, wypływającą nietylko z lojalności, lecz także z pobudek ideowych, personel bowiem ma należyte zrozumienie dla zadań, do których wykonywania powołana została Izba.

Konkludując, mówca w przypuszczeniu, iż spełnia życzenie wszystkich zebranych wyraził Dyrekcji i personelowi podziękowanie za wytężoną i ideowością nacechowaną pracę w roku sprawozdawczym.

W związku z przemówieniem wiceprezesa Hertza zabrał głos radca Uniszewski, który w imieniu radców wyraził podziękowanie dla Prezydjum Izby za ponoszone bezinteresownie trudy około zapewnienia reprezentowanemu przez Izbę okręgowi pomyślniejszych warunków pracy.

Radca Chari, wskazując na rolę, jaką odgrywa w życiu gospodarczem drobne kupiectwo, oświadczył, iż niektóre posunięcia administracyjne ostatnich czasów godzą w egzystencję całych jego odłamów.

Powołując się na rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej o dozorze nad mlekiem i jego przetworami, mówca zauważył, iż rozporządzenie to nakłada m. in. również na handel szereg wymogów, którym odpowiadać winny sklepy, naczynia, przyrządy oraz personel zajęty przy mleku i jego przetworach przeznaczonych do sprzedaży lub innego obiegu. Mówca, nie negując celowości odnośnych przepisów, dał jednak wyraz opinji, iż w dobie ciężkiego kryzysu drobne kupiectwo z przyczyn materjalnych nie jest w stanie podołać tak uciążliwym obowiązkom. Jako na dalsze posunięcie godzące w egzystencję drobnego kupiectwa mówca wskazał na zarządzenie władz miejskich w odniesieniu do przedsiębiorstw straganiarskich. Jakkolwiek już od szeregu lat istniała tendencja, by stragany pousuwać przedewszystkiem z tych punktów, w których powodują one tamowanie normalnego ruchu ulicznego, to jednak dzięki interwencji Izby większych zmian w tej mierze dotychczas nie zanotowano. W ostatnich czasach jednak z polecenia władz miejskich usunięto szereg straganów przedewszystkiem z tych punktów, które wykazywały najwyższą rentowność. Według pozyskanych przez mówcę informacyj na 10 opróżnionych punktów uzyskał licencję Związek Oficerów Rezerwy.

Wskazując wreszcie na niewłaściwą praktykę egzekucyjną władz skarbowych w konkretnie przytoczonym wypadku, mówca zwrócił się do Prezydjum Izby z prośbą o wdrożenie w poruszonych sprawach kroków, które uzna za stosowne.

Pkt. 4. Z uwagi na brak kwalifikowanej większości przewodniczący oświadczył, iż sprawę zmian I-ej i II-ej części statutu Izby zdejmuje z porządku dziennego.

Pkt. 5. Sprawę statutu służbowego i emerytalnego pracowników biura Izby zreferował radca dr. Bornet, który jako przewodniczący Komisji Prawno-Administracyjnej zilustrował warunki, wśród których Komisji wypadło pracować nad ustaleniem tekstu odnośnych projektów. W szczególności referent oświadczył, iż rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych przewidywało zatwierdzenie przez Ministra Przemysłu i Handlu tylko w stosunku do statutu emerytalnego, ustawa natomiast z dnia 24 marca 1933 r. zmieniła dotychczasowy stan rzeczy w tym sensie, że zarówno statut emerytalny jak i statut służbowy podlegają odtąd zatwierdzeniu przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej. Ponieważ przytoczona ustawa w przeciwieństwie do poprzednich przepisów podaje również pewne zasady, które do statutu muszą być wprowadzone, mówca stwierdził, że ustawa ta w znacznej mierze ograniczyła samorząd gospodarczy w jego autonomicznych prawach do samodzielnego normowania stosunków służbowych personelu.

O ile idzie o statut służbowy, nowela umożliwia Izbom stosunkowo większą swobodę ruchów, gdyż nie przewiduje ona w tej mierze większych ograniczeń z wyjątkiem przepisu o odprawie, przysługującej pracownikowi Izby na wypadek zwolnienia go przed terminem nabycia praw do emerytury.

Co się tyczy natomiast statutu emerytalnego, mówca stwierdził, że postanowienia ostatniej noweli o izbach przemysłowo-handlowych skrępowały w znacznie większym stopniu samorząd gospodarczy aniżeli przy statucie służbowym, gdyż przepisy jej przesądzają zgóry treść niektórych postanowień, stanowiących istotę statutu. W tym stanie rzeczy Komisja mając bardzo ograniczone pole do działania zajęła się z konieczności przedewszystkiem interpretacją tych postanowień, które mają istotne znaczenie dla przyszłych finansów Izby. Ponadto mówca zaznaczył, iż przepisy noweli nastręczają szereg

wątpliwości co do zaliczania państwowej służby cywilnej, wskutek czego w toku obrad ujawniła się w łonie Komisji rozbieżność poglądów. Niewiadomo bowiem, 1) czy Izba musi, czy też może zaliczyć lata służby państwowej, a dopiero w tym ostatnim wypadku kierować się przepisem o sposobie jej zaliczania, 2) a jeżeli musi, to czy należy zaliczać służbę tę do okresu, dającego prawo do żądania emerytury, czy też dopiero po 15 latach, co miałoby wpływ na zwiększenie stopy wymiaru emerytalnego. Zdaniem mówcy prawo do uposażenia emerytalnego ustalony pracownik Izby powinien nabywać tylko na podstawie 15 lat przepracowanych w Izbie, do których po tym czasie należałoby zaliczać wszelką inną służbę jak państwową, samorządową i t. p. W przeciwnym bowiem razie Izba w przyszłości dla uniknięcia zbytniego obciążenia funduszu emerytalnego zmuszona byłaby unikać angażowania takich pracowników, którzy wnosiliby do Izby nabyte prawa do emerytury, dające podstawę do jej żądania.

Dalszą kwestją, która na terenie Komisji nastręczyła szereg zastrzeżeń było ustalenie zasad powstawania funduszu emerytalnego. W rezultacie wymiany poglądów uznano, iż w obecnych krytycznych czasach budżet Izby nie wytrzyma wydatniejszych na ten cel dotacyj i z tych względów pozostawiono Izbie zupełną swobodę działania. Wychodząc jednak z założenia, iż pewne minimum istnieć musi, Komisja ustaliła klucz, według którego Izba corocznie odkłada na rzecz funduszu emerytalnego 6% od sumy wypłaconych poborów z tem, że Izba może corocznie wyznaczać ponadto dotację w granicach możliwości budżetowych, zaś pracownicy Izby płacą na ten cel 4% od sumy miesięcznego uposażenia.

Ograniczając się do omówienia powyższych kwestyj, mówca oświadczył, iż analiza pozostałych punktów statutu byłaby bezprzedmiotowa, gdyż większość paragrafów o istotnem dla finansów Izby znaczeniu została przesądzona zgóry w samej noweli.

Konkludując, mówca oświadczył, iż mimo trudnych warunków, wśród jakich projekt opracowano, Komisja nie zaniechała niczego, ażeby w statucie pogodzić interes instytucji samorządu gospodarczego z wymogami zabezpieczenia przyszłości swoich pracowników.

W dyskusji nad powyższemi projektami zabrał głos radca Landsberg, prosząc o wyjaśnienie intencji § 14 i 15 statutu emerytalnego, dotyczących przeniesienia pracownika w stan spoczynku. Wyjaśnień w poruszonej kwestji udzielił referent mgr. Słupczyński, oświad-

czając, iż § 14 dotyczy wypadku przeniesienia w stan spoczynku na własną prośbę, zaś § 15 omawia wypadki przeniesienia w stan spoczynku z urzędu. Ponieważ 60-ty rok życia traktuje się w zasadzie jako przeciętną granicę, po przekroczeniu której człowiek staje się niezdolny do pracy, przytoczone paragrafy przewidują alternatywne zwolnienie, dając prawo do przeniesienia w stan spoczynku raz pracownikowi drugi raz pracodawcy.

Radca Librach, powołując się na § 18 statutu służbowego, dotyczący odprawy w razie rozwiązania stosunku pracy z Dyrektorem Izby, dał wyraz opinji, iż z racji swoich funkcyj służbowych Wicedyrektorzy powinni być pod względem odprawy wyróżnieni. Z tych względów mówca zgłosił wniosek o zmodyfikowanie tego paragrafu w tym sensie, by prawo do odprawy dwukrotnie wyższej przysługiwało również Wicedyrektorom.

Do wniosku radcy Libracha zabrał głos radca dr. Bornet, który — podzielając w zasadzie intencje wnioskodawcy — w szczegółowych wywodach wykazał, iż przyjęcie zgłoszonego wniosku wzgl. ust. 3, § 18, przewidującego dla Dyrektora odprawę w wysokości dwukrotnie wyższej niż dla reszty personelu Izby, mogłoby grozić w przyszłości podważeniem podstaw finansowych Izby.

Z tych względów radca dr. Bornet zgłosił wniosek o przejście do porządku dziennego nad wnioskiem radcy Libracha i o skreślenie wymienionego ustępu zaznaczając, iż nie kieruje się motywami natury personalnej, gdyż nie dotyczy to obecnego Dyrektora, lecz intencjami natury zasadniczej.

W dyskusji nad wnioskiem radcy dr. Borneta zabierali głos radcowie Uniszewski, Lewsztajn i Librach, który przychylając się do wywodów radcy Borneta, wycofał swój wniosek.

Po wyczerpaniu dyskusji nad kwestją wysokości odprawy przewodniczący poddał pod głosowanie wniosek radcy dr. Borneta. W rezultacie przeprowadzonego głosowania wniosek radcy dr. Borneta został przyjęty większością głosów.

Zkolei przewodniczący zakomunikował, że Sekcja Handlowa zgłosiła poprawkę do § 9 projektu statutu służbowego treści następującej: „Wicedyrektorom Izby przysługuje prawo do urlopu pięciotygodniowego".

W zarządzonem głosowaniu wniosek Sekcji Handlowej przeszedł większością głosów.

Dalsza dyskusja nad projektem statutu służbowego dotyczyła kwalifikacyj naukowych urzędników biurowych, przyczem radca Landsberg dał wyraz opinji, iż wobec reorganizacji systemu polskiego szkolnictwa należałoby w § 3, p. 2 również uwzględnić kwalifikacje nabywane w szkołach nowego typu, zaś radca Tempelhof zaproponował takie zmodyfikowanie powyższego przepisu, by nie zamykać dostępu do biura Izby tym pracownikom, którzy odpowiadają wymaganym przez Izbę kwalifikacjom, jednakże nie mogą się wykazać odpowiednim dokumentem.

W związku z uwagą radcy Tempelhofa radca dr. Bornet wyjaśnił, iż propozycja jego jest bezprzedmiotowa, gdyż ostatni ustęp § 3 przewiduje możność ustalenia, zatem i przyjęcia pracownika mimo częściowego braku wymaganych kwalifikacyj.

Po wyczerpaniu dyskusji przewodniczący poddał projekt statutu służbowego oraz projekt statutu emerytalnego pod głosowanie, w rezultacie którego projekty powyższe zostały jednogłośnie przyjęte w brzmieniu wg. załącznika stanowiącego integralną część niniejszego protokółu*).

Pkt. 6. Wolnych wniosków nie zgłoszono.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 19.30.

Przewodniczący:
(—) Robert Geyer

Protokólant:
(—) Jan Zdanowicz

---

*) Projekty statutów — służbowego i emerytalnego — zostaną po zatwierdzeniu przez Ministerstwo wydrukowane w oddzielnem wydawnictwie.

PROTOKÓŁ

XX ZWYCZAJNEGO ZEBRANIA PLENARNEGO IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI,

odbytego dnia 19 października 1933 r. o godz. 18-tej

w lokalu Izby przy Al. Kościuszki Nr. 4.

Obecnych 55 radców: Arlet Robert, Babiacki Edward, Barciński Henryk, Bartoszewicz Witold, Bibergal Roman, dr. Biederman Bruno, Chari Piotr, Chrystman Reinhold, Eisert Emil, Eisner Jakób, Ender Karol, Fiedler Zygmunt, Frankus Ryszard, Fuks Dawid, Geyer Robert, Gliksman Benjamin, Glugla Franciszek, inż. Gross Oskar, Halpern Morduch Berko, Hauk Ludwik, Heber Józef, Hertz Jakób, Hertz Michał, Hertz Mieczysław, inż. Hirszberg Emil, Kaliszczyk Stefan, Kamiński Jakób, Karsch Teodor, Konarzewski Tadeusz, Koral Ludwik, Kotkowski Bolesław, Krauze Józef Wacław, Landsberg Władysław, Lipiński Adam, Lipiński Antoni, Lipman Herman, Luboszyc Grzegorz, Milker Juljusz, Mokrski Lajb, Motylewski Jan, inż. Płużański Włodzimierz, inż. Praszker Gerszon, Pytlewski Stanisław, dr. Rochlin Izrael, Rozenberg Lajb, Roszak Kazimierz, Schnee Robert, inż. Srzednicki Władysław, Tempelhof Maurycy, inż. Tołłoczko Ludwik, Uniszewski Antoni, Weigt Edward, Wolman Gerszon, Wolski Józef i Zielonka Teofil.

Nieobecnych usprawiedliwionych 6 radców: Apanowicz Cyprjan, dr. Bornet Juljusz, Bornstein Emanuel, Librach Jakób, Seipelt Paweł i Ulrych Aleksander.

Nieobecnych nieusprawiedliwionych 8 radców: Eisenbraun Otto, Haufman Józef, Heiman Aleksander, Lewsztajn Juljusz, Mazur Leon, Miszczak Adam, Rozen Jonas i dr. Wyszewiański Szymon.

Biuro Izby: radca prawny adw. Felix Henryk, referenci inż. Luciński Stefan, mgr. Słupczyński Aleksander, Cunge Stanisław, Wolski Zygmunt, kierownik biura Wajnert Tadeusz, inż. Bandrowski Adam, mgr. Goliński Władysław oraz sekretarz Zdanowicz Jan.

Przy stole prezydjalnym: prezes Geyer Robert, wiceprezesi Babiacki Edward, Barciński Henryk, Fiedler Zygmunt, Hertz Mieczysław, dyrektor Izby inż. Bajer Karol, wicedyrektorzy dr. Sand Herbert i dr. Berkowicz Henryk.

Obradom przewodniczył prezes Geyer; protokół prowadził sekretarz Zdanowicz.

Porządek dzienny:

1. Przyjęcie protokółu z poprzedniego posiedzenia.
2. Komunikaty Prezydjum.
3. Uchwalenie preliminarza budżetowego Izby na rok 1934.
4. Uchwalenie preliminarza budżetowego Izby na rok 1934.
5. Wybór Komisji Rewizyjnej dla sprawdzenia zamknięć rachunkowych za r. 1933.
6. Wolne wnioski.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego radca Roszak zgłosił wniosek nagły podpisany przez 40-tu radców treści następującej:

„Projekt ordynacji podatkowej przesłany ostatnio samorządowi gospodarczemu celem oświadczenia się dowodzi, iż Ministerstwo Skarbu nieomal wcale nie uwzględniło postulatów samorządu gospodarczego zgłoszonych mu w tej sprawie przed 2 laty a opracowanych m. in. na zasadzie wniosków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi.

Wbrew stanowisku sfer gospodarczych nowy projekt zupełnie przekreśla udział czynnika obywatelskiego w akcji wymiarowej, poza tem zaś w sposób wysoce krzywdzący uszczupla i podważa podstawowe prawa płatnika w zakresie jego udziału w postępowaniu wymiarowem i odwoławczem, wreszcie szereg kwestyj normuje w sposób, mogący prowadzić do licznych niejasności w praktyce.

Ponieważ tem samem projekt ordynacji nietylko nie poprawia obowiązujących a niezadawalających przepisów w przedmiocie postępowania wymiarowego i odwoławczego, lecz przeciwnie w zdecydowany sposób je pogarsza — Plenarne Zebranie zgodnie z wnioskiem Komisji Podatkowej z dn. 3 października 1933 r. stwierdza, iż ordynacja według projektowanych zasad bezwarunkowo nie powinna wejść w życie".

Ponieważ w zarządzonem — po krótkiem umotywowaniu nagłości wniosku przez radcę Roszaka — głosowaniu nagłość wniosku

została przez plenum jednomyślnie przyjęta, przewodniczący oświadczył, iż pod względem merytorycznym wniosek zostanie rozpatrzony w punkcie 6 porządku obrad.

Pkt. 1. Przechodząc do porządku dziennego, przewodniczący oświadczył, iż przez rozesłanie protokółu z poprzedniego posiedzenia wszystkim radcom do wiadomości czytanie tegoż uważa za dokonane, poczem zapytał, czy radcowie zgłaszają do niego ewent. poprawki. Wobec niezgłoszenia poprawek przewodniczący stwierdził, iż uważa protokół za przyjęty bez zmian.

Pkt. 2. Zkolei przewodniczący poinformował plenum o zmianach, jakie zaszły w ostatnim okresie w gronie członków Izby, komunikując, iż w dn. 13. X. 1933 r. zmarł radca ś. p. inż. Adam Trojanowski, piastujący ponadto mandat członka Komisji Szkolnictwa Zawodowego, zaś w dniu 16. X. 1933 r. Izba poniosła dalszą stratę wskutek śmierci b. p. Jakóba Szylaka z Kalisza, który z tytułu starszeństwa wieku przewodniczył pierwszemu konstytuującemu Zebraniu Plenarnemu Izby. Plenum uczciło pamięć Zmarłych przez powstanie. Ponadto przewodniczący zakomunikował, iż w związku ze śmiercią radcy ś. p. inż. Hermana Wildego odbyły się w dniu 25. IX. 1933 r. w Związku Polskich Przemysłowców Metalowych w Warszawie wybory zrzeszeniowe, w rezultacie których radcą Izby został wybrany p. Juljusz Milker. Radcę Milkera przewodniczący powitał w imieniu Zebrania Plenarnego w charakterze nowego członka Izby.

Składając sprawozdanie z wykonania uchwał, przewodniczący oświadczył, iż przyjęte na poprzedniem posiedzeniu projekty statutów służbowego i emerytalnego pracowników Izby zostały przesłane do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, dotychczas jednak zatwierdzone nie zostały.

Odnośnie dezyderatu radcy Chariego w przedmiocie rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej o dozorze nad mlekiem i jego przetworami, przewodniczący oznajmił, iż radca Chari uznał udzielone mu w międzyczasie przez biuro Izby wyjaśnienia za wyczerpujące w zupełności przedmiot jego interpelacji.

Co się zaś tyczy podniesionej przez radcę Chariego kwestji przedsiębiorstw straganiarskich, przewodniczący oświadczył, iż w sprawie tej Izba odbyła specjalną konferencję z przedstawicielami władz państwowych i komunalnych, w następstwie czego postanowiono

wystąpić z wnioskiem do Urzędu Wojewódzkiego o unormowanie tej sprawy w drodze specjalnego zarządzenia dla m. Łodzi.

W związku z zakończeniem prac nad przebudową własnego gmachu Izby przewodniczący przypomniał, iż uchwałą z dnia 25. VI. 1930 r. Zebranie Plenarne powołało do życia Komitet Przebudowy, który został upoważniony do decydowania we wszystkich sprawach technicznych i finansowych związanych z rekonstrukcją gmachu. Działalność Komitetu wyraziła się w 23 posiedzeniach, o których wzmiankowano w poszczególnych sprawozdaniach rocznych z działalności Izby. Wobec definitywnego zakończenia prac Komitet odbył w dniu 17. X. 1933 r. posiedzenie likwidacyjne, na którem dokonał sprawdzenia zamknięć rachunkowych funduszu przebudowy; wynik sprawdzenia ujęto w formę protokółu, podpisanego przez tych członków Komitetu, którzy byli obecni na posiedzeniu likwidacyjnem. Z uwagi na to, iż Komitet z poruczonego sobie mandatu wywiązał się, Prezydjum wnosi o zaaprobowanie decyzji, na zasadzie której Komitet Przebudowy został rozwiązany.

Sprawozdanie z wykonania uchwał poprzedniego posiedzenia jako też fakt rozwiązania się Komitetu Przebudowy Zebranie Plenarne przyjęło bez dyskusji do zatwierdzającej wiadomości.

Zkolei przewodniczący złożył sprawozdanie z działalności bieżącej, wygłaszając przemówienie treści następującej:

„W poprzednich okresach uważałem za nieodzowne w krótkim bodaj zarysie informować Panów o najważniejszych pracach i posunięciach Izby w okresach sprawozdawczych, dzielących jedno posiedzenie od drugiego, obecnie jednak uważam to za zbędne, gdyż o całokształtcie działalności Izby najdokładniej informuje Panów biuletyn miesięczny. Sądzę dlatego, iż Panowie przychylą się do reprezentowanego przeze mnie poglądu, że odpada potrzeba stosowania poprzedniej praktyki idącej w kierunku uwypuklania ważniejszych prac.

Ograniczę się dlatego do ogólnikowego tylko wyszczególnienia kwestyj najbardziej zasadniczego charakteru. Tak więc w okresie sprawozdawczym szczegółową uwagę Izba poświęciła sprawie ordynacji podatkowej. Uważając, iż nowy projekt nie uwzględnia wniosków zgłoszonych przed dwoma laty przez samorząd gospodarczy a m. in. i Izbę łódzką — Izba stanowczo wypowiedziała się przeciwko wprowadzeniu w życie projektu, gdyż w zdecydowany sposób pogarsza on prawa płatników w stosunku do istniejącego stanu rzeczy.

W dalszym ciągu w okresie sprawozdawczym Izba zajmowała się opinjowaniem podań w przedmiocie umorzenia zaległości podatkowych, poza tem zaś występowała z wnioskami o rozszerzenie ram akcji umorzeniowej.

O ile idzie o sprawę scalenia podatku przemysłowego dla włókiennictwa, w okresie sprawozdawczym przeprowadzone zostały specjalne badania na terenie poszczególnych państw zagranicznych celem zapoznania się z ich doświadczeniami w zakresie tejże reformy. W badaniach tych brał udział delegat Ministerstwa Skarbu, Izby warszawskiej oraz Izby łódzkiej.

Przechodząc do działalności Izby w dziedzinie eksportu zaznaczam, że niezależnie od codziennej pracy propagandowo-informacyjnej i niezależnie od bieżącej akcji interwencyjnej podejmowanej stale w walce z piętrzącemi się zewsząd trudnościami, Izba stanęła wobec konieczności zajęcia się w ostatnim kwartale całokształtem zagadnień polskiej polityki eksportowej a to w związku z opublikowaniem w początku sierpnia bardzo obszernej instrukcji eksportowej Pana Ministra Przemysłu i Handlu. W odniesieniu do instrukcji tej Izba zajęła stanowisko rzeczowe, wskazując na szereg trudności w realizacji poszczególnych zaleceń. Z poszczególnych fragmentów polityki eksportowej Izba poruszyła w związku z tem problem tworzenia instytucyj eksportowych o charakterze kolektywnym, kwestję zorganizowania dostawy półfabrykatów po cenach specjalnych na cele eksportowe przemysłu przetwórczego oraz tak trudne u nas zagadnienie rozbudowy na pewnych odcinkach czynnego obrotu uszlachetniającego wreszcie sprawę tworzenia funduszów wywozowych drogą nałożenia opłat na konsumcję wewnętrzną, przyczem Izba wskazała na ścisły związek pomiędzy tą ostatnią sprawą a kwestją tworzenia syndykatów eksportowych.

Drugiem kapitalnem zagadnieniem z dziedziny polityki eksportowej, wobec którego stanęła Izba w ostatnim kwartale, była przebudowa całego systemu pomocy dla wywozu włókienniczego po wygaśnięciu ekspirujących z dniem 31 października 1933 r. zwrotów ceł. Na żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu Izba opracowała własny projekt nowego systemu pomocy. Projekt Izby wypowiada się za reformą ewolucyjną i za zachowaniem dotychczasowej pomocy nadzwyczajnej dla rynków zaoceanicznych, a zatem za wprowadzeniem do systemu tej pomocy momentu zróżniczkowania geograficznego oraz pewnej indywidualizacji.

Prace traktatowe Izby polegały w okresie sprawozdawczym głównie na formułowaniu postulatów defensywnych do rokowań z Francją, Czechosłowacją, Szwajcarją i Holandją, gdyż materjały ofensywne zostały skierowane do Biura Traktatowego przeważnie w pierwszym kwartale 1933 roku. Ostatnio Izba zaczęła gromadzić materjały do zapowiedzianych rokowań z Szwecją i Danją".

Pkt. 3. Sprawę budżetu Izby na rok 1934 według przedłożonego radcom preliminarza zreferował Dyrektor Izby. Z uwagi na dołączone do preliminarza szczegółowe uzasadnienie referent ograniczył się do omówienia przedewszystkiem tych pozycyj po stronie dochodów i wydatków, które są charakterystyczne dla przewidywań w stosunku do preliminarza na rok 1934. Na wstępie referent zauważył, iż pod względem wysokości globalnej budżet na rok 1933 (prelimin. na zł. 440.000) i budżet na r. 1934 (prelimin. na zł. 444.600.) odznaczają się wspólną cechą, mieszczą się bowiem w tych samych prawie granicach. Uwzględniając wprawdzie budżet dodatkowy uchwalony w łączności z pozostałościami budżetowemi z r. 1932, należy stwierdzić, że preliminarz na r. 1933 zamknął się sumą zł. 510.000.—; identyczna sytuacja wytworzy się zresztą prawdopodobnie również po zamknięciu bieżącego roku budżetowego. Jeśli jednak pominiemy ten dodatkowy budżet, to preliminarze budżetowe 1933 i 1934 należy uznać za utrzymane w zasadzie na jednym poziomie.

W dochodach nadzwyczajnych jedyną tem niemniej dla finansów Izby decydującą pozycję „Dodatek do ceny świadectw przemysłowych" preliminuje się na r. 1934 do zł. 380.000.—. Pozycję tę podwyższa się w stosunku do roku poprzedniego o zł. 5.000.— z tych względów, że dochód z tego źródła już w ciągu niespełna 10 miesięcy 1933 r. osiągnął preliminowaną kwotę. O ile idzie o dochody zwyczajne (własne dochody Izby), to pozycję „Opłaty od świadectw pochodzenia towarów" preliminuje się w porównaniu z r. 1933 o zł. 2.000.— wyżej dlatego, że w związku z całym szeregiem zakazów importowych państwa zagraniczne w coraz szerszej mierze żądają świadectw pochodzenia, o czem najwymowniej świadczy dotychczasowa nadwyżka w stosunku do preliminarza na r. 1933. Dochód z pozycji „Opłaty od zaświadczeń paszportowych" preliminuje się o zł. 500.— niżej w porównaniu z budżetem za r. 1933, co jest wykładnikiem istniejących ograniczeń paszportowych. Pozycja „Opłaty od podań o import towarów reglamentowanych" wyróżnia się

od innych tem, że wśród dochodów własnych zajmuje pierwsze miejsce, a ponadto ma stale tendencję rosnącą, gdyż preliminowana na r. 1933 na zł. 20.000.— już w ciągu niespełna 10 miesięcy osiągnęła sumę zł. 38.000.—. Z tych względów w budżecie na rok 1934 podwyższono tę pozycję do zł. 30.000.—. Pozycję „Opłaty od zaświadczeń dot. zwolnienia od cła wywozowego jaj" preliminowaną na r. 1933 na zł. 3.000.— obniża się do zł. 500.— w związku z katastrofalnym spadkiem wywozu jaj z tut. okręgu, który eksportował głównie do Niemiec. Z tych samych powodów redukuje się o zł. 500.— pozycję „Opłaty od zaświadczeń dot. zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu". Pozycję „Opłaty inne" podwyższa się o zł. 1.000.—. Preliminowany na zł. 100.— „Dochód z wydawnictw" stanowi nową pozycję. Pozycja „Biuro kolejowe" preliminowana w budżecie na r. 1933 w dochodach i wydatkach na zł. 10.000.— została obecnie skasowana dla tej przyczyny, iż w dzisiejszych warunkach niema widoków dla zapewnienia temu biuru samowystarczalności, ponadto — sfery gospodarcze nie domagają się od Izby restytuowania tej agendy.

Przechodząc do strony rozchodowej Dyrektor Izby zauważył, iż w dziale wydatków osobowych podwyższono dwie pozycje „Płace urzędników" i „Płace dietarjuszy". Podwyższenie pierwszej pozycji spowodowane zostało a) zamiarem wprowadzenia nowego etatu pomocnika referenta z pensją miesięczną zł. 250.— i b) przeniesieniem do tej pozycji poborów inspektora jajczarskiego (który ponadto jest referentem Izby i prowadzi dział pośrednictwa handlowego) z Dz. V, § 2 „Wydawanie zaświadczeń, dot. zwolnienia od cła wywozowego jaj". Niezależnie od tego projektuje się powiększyć ilość dietarjuszy o 1 siłę kancelaryjną. Pozycja „Woźni i gońcy" została obniżona o zł. 1.500.—, doświadczenie bowiem wykazało, iż utrzymanie obsługi w nowym gmachu może się zmieścić w tych właśnie granicach. Podwyższenie pozycji „Inne ubezpieczenia" o złotych 1.800.— pozostaje w związku z uchwaleniem statutu emerytalnego, z chwilą bowiem jego zatwierdzenia Izba będzie wpłacała na rzecz funduszu kasy emerytalnej 6% od sumy poborów urzędników, objętych odnośnym statutem.

Omawiając dział wydatków rzeczowych, referent stwierdził, iż następujące pozycje uległy w stosunku do preliminarza na r. 1933 redukcji: „Utrzymanie porządku, woda, opał i t. p." o zł. 3.000.—, „Światło i utrzymanie porządku" o zł. 1.500.—, „Remont gmachu

lokalu i instalacje“ o zł. 6.000.—, „Materjały piśmienne“ o zł. 500.—, „Druki i ogłoszenia“ o zł. 1.000.—, „Opłaty telefoniczne“ o zł. 500.—. Podwyższono natomiast pozycję „Porto i opłaty telegraficzne“ o zł. 2.000.—, gdyż Ministerstwo Poczt i Telegrafów, które dotychczas zwalniało od opłaty pocztowej korespondencję Izby, dotyczącą poruczonego zakresu działania, zamierza wprowadzić w przyszłym roku budżetowym dla tego rodzaju korespondencji ulgową opłatę pocztową. Pozycję „Utrzymanie samochodu“ podwyższono o złotych 1.500.— ze względu na konieczność przeprowadzenia generalnego jego remontu. Podwyższenie pozycji „Wydawnictwa“ o złotych 4.000.— znajduje swoje uzasadnienie w tem, iż Izba zamierza wydawać w przyszłym roku swoje biuletyny miesięczne drukiem. Ze względów zasadniczych jako też z uwagi na charakter pozycyj w dziale subwencyjnym, fundusze ich zostały utrzymane na poziomie z r. 1933. Pozycję „Badanie i popieranie eksportu“ podwyższono z zł. 23.884.97 do zł. 30.000.— w łączności z projektowanem przejęciem agend Państwowego Instytutu Eksportowego przez grupę samorządów gospodarczych. Pozycja „Wydawanie zaświadczeń dotycz. zwolnienia od cła wywozowego jaj“ została obniżona o zł. 8.000.— na skutek przeniesienia do wydatków osobowych na pozycję „Urzędnicy“ pensji inspektora jajczarskiego. Pozycję „Koszty podróży urzędników Izby“ podwyższono o zł. 5.000.— w porównaniu z preliminarzem na r. 1933 z tej racji, iż zatwierdzona przez Ministerstwo na rok bieżący suma nie wystarcza na pokrycie wszystkich kosztów związanych z wyjazdami służbowemi urzędników Izby. Pozycja „Spłata długu“ obejmuje raty na poczet zobowiązania Izby względem Z.U.P.U.; preliminowana w tej pozycji suma zmniejszona została o zł. 1.311.33 w stosunku do budżetu na r. 1933, a to z uwagi na projektowane obniżenie pozostałego długu (w sumie zł. 206.677.32) o przedterminową wpłatę zł. 50.000.— z oszczędności budżetowych za r. 1933. W związku z powyższem również pozycję „Odsetki“ zredukowano o zł. 5.388.70. Wreszcie preliminarz na r. 1934 przewiduje nową pozycję „Koszty wyborów“ w sumie zł. 15.000.—, a to z powodu konieczności przeprowadzenia nowych wyborów do Izby, gdyż obecna kadencja radców Izby upływa z końcem 1934 roku.

Reasumując Dyrektor Izby oświadczył, iż Prezydjum — ustalając plan gospodarki finansowej Izby na rok 1934 — kierowało się intencją zaprowadzenia najdalej idących oszczędności, z drugiej zaś strony starało się zapewnić Izbie warunki, niezbędne dla jej prawidłowego

funkcjonowania. Podkreśliwszy zkolei, iż przedstawiony budżet jest zrównoważony i realny, Dyrektor Izby zwrócił się do plenum z wnioskiem o uchwalenie preliminarza budżetu w myśl przedłożenia Prezydjum.

W dyskusji nad preliminarzem zabrał głos radca Uniszewski, który opierając się na danych dotyczących wykonania budżetu za 9 miesięcy 1933 r., stwierdził, iż wydatki osobowe Izby mają w porównaniu z budżetami z lat ubiegłych tendencję wzrastającą. Fakt ten niezawodnie uzasadniony, jest tem niemniej — zdaniem mówcy — charakterystyczny, jeśli się zważy, że kompresja wydatków odbija się nawet na dziale subwencyjnym a zatem na funduszach, które z zasady winny być w zupełności wydatkowane.

Nawiązując do pozycji „Dodatek do ceny świadectw przemysłowych" i powołując się na zabiegi izb rzemieślniczych, które zmierzają do korzystniejszego rozdziału wpływów z tego źródła między oba samorządy, mówca dał wyraz opinji, iż w tym stanie rzeczy przy określaniu tej pozycji na r. 1934 wskazana byłaby raczej rezerwa niż zbytni optymizm, a to tem bardziej, iż przy obecnych stosunkach należy wątpić, czy suma ta w preliminowanej wysokości wogóle wpłynie.

Powołując się następnie na zapewnienie udzielone przez Prezydjum na jednem z poprzednich posiedzeń, że będą czynione starania o obniżenie stopy procentowej od pożyczki zaciągniętej w Z.U.P.U., mówca prosił o wyjaśnienie, czy przedsiębrano w tym kierunku odpowiednie kroki i z jakim wynikiem.

Wreszcie mówca poruszył sprawę rozdziału sum pochodzących z dodatku do ceny świadectw przemysłowych a przeznaczonych na rzecz szkolnictwa zawodowego, zapytując, czy Prezydjum poczyniło starania, aby sumy te były dzielone między poszczególne województwa proporcjonalnie do ich świadczeń na ten cel.

Replikując radcy Uniszewskiemu, wiceprezes Hertz wyjaśnił, iż uwagi przedmówcy co do rosnącej tendencji wydatków osobowych oparte są na błędnem założeniu, tendencja bowiem wydatków osobowych zmierza w kierunku wręcz odwrotnym. W uchwalonym przez Zebranie Plenarne preliminarzu budżetowym na r. 1933 wydatki osobowe określono na zł. 249.500.—; obecnie Prezydjum wnosi o uchwalenie na ten sam cel sumy zł. 227.540.— czyli o zł. 21.960.— mniej. O ile zaś idzie o pozycję „Płace urzędników", to należy stwierdzić,

że Zebranie Plenarne uchwaliło na r. 1933 wprawdzie tylko sumę zł. 157.500.— jednakże sumę tę należy powiększyć o pobory kontrolera jajczarskiego w kwocie zł. 7.200.—, która była włączona do pozycji „Wydawanie zaświadczeń dot. zwolnienia od cła wywozowego jaj“. W ten sposób uchwalona w roku ubiegłym przez Zebranie Plenarne pozycja „Płace urzędników“ wynosiła faktycznie złotych 164.700.—, podczas gdy obecnie Prezydjum wnosi o przyjęcie pozycji tej w wysokości zł. 149.640.— czyli o zł. 15.060.— niższej pomimo, iż w pozycji tej mieszczą się już pobory kontrolera jajczarskiego i wspomnianego pomocnika referenta. O podniesionej przez radcę Uniszewskiego rozbudowie działu osobowego Izby — zdaniem mówcy — nie może być mowy jeszcze i z tej racji, że na zalecenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu pobory urzędników Izby zostały wydatnie zredukowane i to wbrew intencji Prezydjum.

Jeśli jednak biuro Izby ma być konieczne traktowane jak przedsiębiorstwo fabryczne a płace urzędników jak koszty handlowe, to należy — zdaniem mówcy — stwierdzić, iż biuro Izby produkuje towar bez zarzutu. O ile zaś idzie o eksploatację urzędników Izby, mówca stwierdził, iż są oni bezwzględnie przeciążeni pracą, większość bowiem referentów obok normalnej pracy biurowej musi brać udział w wieczornych posiedzeniach względnie wyjeżdżać na konferencje do innych okręgów, a w celach badawczych nawet zagranicę. Poza tem pracownicy Izby z punktu widzenia na osobiste ich kwalifikacje stoją bezwzględnie na wysokości zadania, dążeniem bowiem Izby było skompletować zespół ludzi o nieprzeciętnych walorach i w liczbie odpowiadającej faktycznym potrzebom.

Odpowiadając na dalszy zarzut radcy Uniszewskiego, że Izba robi oszczędności na pozycjach, których fundusze z reguły winny być w całości wydatkowane, wiceprezes Hertz oświadczył, że i ta uwaga opiera się na nieporozumieniu, gdyż została skonstruowana na zasadzie danych za 9 miesięcy, w ciągu których niektóre pozycje subwencyjne są istotnie prawie nietknięte. Tłumaczy się to tem, że Prezydjum postanowiło przyznawać wszelkie subwencje i stypendja dopiero w ostatnim kwartale roku budżetowego, wychodząc z założenia, iż zarówno dla szkół jak i dla uczniów najbardziej krytyczna sytuacja wytwarza się w okresie zimowym.

W odniesieniu do zastrzeżeń radcy Uniszewskiego w przedmiocie wysokości pozycji „Dodatek do ceny świadectw przemysłowych“

mówca oświadczył, iż preliminowana na r. 1933 suma została osiągnięta już w ciągu 10 miesięcy. Licząc się z oznakami, że konjunktura gospodarcza w przyszłym roku raczej poprawi się, Prezydjum uznało za stosowne określić tę pozycję sumą zł. 380.000.—.

W związku z zapytaniem radcy Uniszewskiego w sprawie odsetek pobieranych przez Z.U.P.U. od pożyczki udzielonej na rzecz Izby, wiceprezes Hertz wyjaśnił, iż w myśl umowy Izba zobowiązała się płacić 2% ponad każdoczesną stopę dyskontową Banku Polskiego, niemniej jednak jak 9% w stosunku rocznym. Do października 1932 r. Izba płaciła 9½%, poczynając zaś od tej daty płaci 9% pomimo, iż obecna oficjalna stopa dyskontowa wynosi 6%. Opierając się na przepisach rozporządzenia o obniżeniu stopy procentowej od zobowiązań hipotecznych, Izba wystąpiła z końcem lutego 1933 r. do Z.U.P.U. z żądaniem obniżenia oprocentowania udzielonej pożyczki do 4½% w stosunku rocznym. W odpowiedzi na wystąpienie Izby Z. U. P. U. w połowie sierpnia oświadczył, że sprawa obniżenia oprocentowania od pożyczek hipotecznych nie została jeszcze załatwiona, gdyż odnośny wniosek Z.U.P.U. musi być zatwierdzony przez Ministerstwo Opieki Społecznej. Równocześnie Z.U.P.U. nadmienił, że obniżka oprocentowania została przez niego zaproponowana tylko na pewien okres czasu i w żadnym wypadku nie osiągnie ona projektowanej przez Izbę stopy 4½%.

Przechodząc następnie do kwestji rozdziału funduszu pochodzącego z dodatku do ceny świadectw przemysłowych na rzecz szkolnictwa zawodowego, wiceprezes Hertz oświadczył, iż sprawa ta od chwili powołania Izby do życia nie przestaje być przedmiotem jej zainteresowania. Niestety, mimo usilnych zabiegów, nie udało się Izbie wyświetlić na jakie cele przeznacza się omawiany fundusz, gdyż sposobu wydatkowania jego nie uwidacznia się w żadnem sprawozdaniu. Według pozyskanych przez Izbę informacyj, 25% z tego funduszu przeznacza się na rzecz wyższych szkół zawodowych, dalsze 25% stawia się do dyspozycji Ministerstwa W.R. i O.P., o przeznaczeniu zaś pozostałych 50% nie udało się dotychczas uzyskać żadnych wiadomości. Omawiając tę sprawę mówca podkreślił, iż Łódź ma szczególny powód do podnoszenia tej kwestji, gdyż jest niezawodnie jedynem 600-tysięcznem miastem, nieposiadającem wyższej uczelni o charakterze akademickim. Przy istniejącym w Łodzi wyższym zakładzie naukowym Wolnej Wszechnicy Polskiej, który jednakże nie posiada pełni praw szkół akademickich, utworzono

wyższe studjum handlowe, na rzecz którego Izba dotowała corocznie zł. 4.000.—. Izba wychodziła z założenia, iż zakład, do którego uczęszcza najlepszy element — ludzie pracy dla pogłębienia swej fachowej wiedzy i połączenia tą drogą teorji z praktyką — ma rację bytu i zasługuje zewszechmiar na poparcie. Niestety Ministerstwo W. R. i O.P. zarządziło w tym roku likwidację wyższego studjum handlowego, przechodząc nad złożonym w tej mierze memorjałem do porządku dziennego podobnie jak nad wystąpieniami w przedmiocie rozdziału omawianych funduszów.

Uzupełniając wywody wiceprezesa Hertza w sprawie rozdziału funduszu z dodatku do ceny świadectw przemysłowych, Dyrektor Izby oświadczył, iż zabiegi izb rzemieślniczych w kierunku wyjednania większych wpływów z tego źródła na rzecz samorządu rzemieślniczego datują się już od kilku lat. Celem zasilenia finansów izb rzemieślniczych izby przemysłowo-handlowe przyznawały początkowo odpowiednie na ten cel dotacje ze swoich budżetów. W r. 1930 Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozgraniczyło źródła dochodowe tych 2-ch samorządów w sposób, który należy uznać za korzystny raczej dla izb rzemieślniczych. Mimo takiego rozgraniczenia izby rzemieślnicze czynią jednak dalsze zabiegi w kierunku wyjednania większych wpływów na rzecz samorządu rzemieślniczego, opierając swoje roszczenie na twierdzeniu, że przy obecnym stanie rzeczy dochód na ich rzecz jest niewspółmierny do stosunków faktycznych. Równolegle z zabiegami samorządu rzemieślniczego rozwinęły akcję również izby przemysłowo-handlowe, które reprezentują pogląd, że opłaty od przedsiębiorstw dających się podciągnąć pod art. 142 ustawy o prawie przemysłowem winny stanowić dochód samorządu rzemieślniczego, opłaty zaś pochodzące od wszelkich innych przedsiębiorstw powinny wpływać na rzecz izb przemysłowo-handlowych. To zasadnicze stanowisko izb przemysłowo-handlowych znalazło swój wyraz m. in. w opinji wydanej przez nie do projektu ustawy o izbach rzemieślniczych oraz w poprawkach do I części statutu izb przemysłowo-handlowych.

W związku z zapytaniem radcy Korala, dlaczego w preliminarzu nie uwidoczniono funduszu, pochodzącego z tytułu czynności biura Izby przy Sądzie Arbitrów, Dyrektor Izby wyjaśnił, iż zalecony przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu schemat budżetowy nie przewiduje takiej rubryki, wobec czego dochód z tego źródła księgowany jest — w myśl instrukcji Ministra Przemysłu i Handlu — w poz.

10, § 1, Dz. I „Inne opłaty“. Wpływy z opłat sądowych są minimalne, w r. 1932 bowiem wyniosły zaledwie zł. 447.50, zaś w roku 1933 za 9 miesięcy wyniosły około 1.500 zł.

Wobec dezyderatu radcy Uniszewskiego, by Izba równocześnie z preliminarzem przedkładała radcom również zestawienia z wykonania budżetu za 9 miesięcy poprzedniego roku budżetowego, Dyrektor Izby wyjaśnił, iż zestawienie zamknięć rachunkowych za 9 miesięcy mogłoby stanowić podstawę orjentacyjną tylko w odniesieniu do pozycyj osobowych, dla pozostałych bowiem pozycyj decydującym momentem jest właśnie koniec roku budżetowego, a to z przyczyn, o których była mowa powyżej.

Po wyczerpaniu dyskusji przewodniczący zarządził głosowanie, w rezultacie którego preliminarz budżetowy Izby na rok 1934, zamykający się w dochodach i wydatkach sumą zł. 444.600.—, został przyjęty uchwałą jednomyślną w myśl przedłożenia Prezydjum — według załącznika, stanowiącego integralną część niniejszego protokółu.

Pkt. 4. Sprawę zmian I i II części statutu Izby przedstawił referent mgr. Słupczyński, komunikując, iż w myśl przepisów rozporządzenia o izbach przemysłowo-handlowych z dnia 15. VII. 1927 r. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi posiada statut, którego I część zawiera regulamin wyborczy, II zaś — bliższe postanowienia o wewnętrznej organizacji Izby. I część statutu została nadana Izbie przez Ministra Przemysłu i Handlu podczas, gdy II część statutu Izby uchwalona przez Zebranie Plenarne w dniu 25. VI. 1930 r. wymagała tylko zatwierdzenia ze strony Ministra Przemysłu i Handlu. Przedłożone w dniu dzisiejszym do uchwalenia zmiany I i II części statutu są przedewszystkiem następstwem dwukrotnej nowelizacji rozporządzenia o izbach przemysłowo-handlowych, poza tem zaś projektowane drobne zmiany uwzględniają również wnioski, do jakich Izba doszła na podstawie kilkuletniej praktyki. Ponieważ omawiane poprawki opierają się w większości wypadków na przepisach noweli z marca 1932 r. i noweli z kwietnia 1933 r., które były przedmiotem szczegółowych debat na posiedzeniach Komisji Statutowo-Regulaminowej i Prawno-Administracyjnej, referent ograniczył się do podkreślenia tylko tych zmian, które dotyczą punktów najbardziej istotnej natury, a mianowicie procedury wyborczej, kadencji radców, frekwencji radców, przydziału radców w razie zniesienia izby oraz

stosunku służbowego dyrektora i urzędników Izby. Stwierdziwszy następnie, iż przedłożony radcom tekst zmian został zaaprobowany przez wspomniane wyżej komisje, referent zgłosił wniosek o przyjęcie zmian do I i II części statutu w myśl przedłożenia Prezydjum.

Ponieważ w sprawie przedstawionych zmian nie zgłoszono żadnych zastrzeżeń, przewodniczący zarządził głosowanie, w wyniku którego zmiany do I i II części statutu Izby zostały jednomyślnie uchwalone w brzmieniu zaproponowanem przez Prezydjum według załącznika stanowiącego integralną część niniejszego protokółu*).

Pkt. 5. W sprawie wyboru Komisji Rewizyjnej dla sprawdzenia zamknięć rachunkowych za r. 1933 prezes Geyer zakomunikował, iż Prezydjum wnosi by Komisję Rewizyjną wybrać w dotychczasowym składzie.

Wobec braku w tej mierze zastrzeżeń, przewodniczący poddał powyższy wniosek pod głosowanie, w następstwie którego stwierdził, że radcowie inż. Gross Oskar, Konarzewski Tadeusz, Koral Ludwik, Landsberg Władysław i Tempelhof Maurycy zostali przez aklamację wybrani w skład Komisji Rewizyjnej dla sprawdzenia zamknięć rachunkowych Izby za r. 1933.

Pkt. 6. W wolnych wnioskach przewodniczący otworzył dyskusję merytoryczną nad wnioskiem nagłym radcy Roszaka i tow. w przedmiocie projektu ordynacji podatkowej.

Ponieważ plenum uznało, iż ordynacja podatkowa w obecnej redakcji jest kwestją dla ogółu tak jasną, że nie wymaga bliższych wyjaśnień ani uzasadnień, przewodniczący zarządził głosowanie, w wyniku którego stwierdził, iż wniosek powyższy został przyjęty uchwałą jednomyślną.

Wreszcie przewodniczący udzielił głosu radcy inż. Płużańskiemu, który zwrócił się do plenum z apelem treści następującej:

„W przekonaniu, że Szanowni Panowie Radcowie Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi należycie doceniają znaczenie i potrzebę wzmożenia zainteresowania szerokich warstw społecznych jak również sfer rządzących rozwojem techniki przemysłowej — pozwalam sobie wnieść gorący apel o łaskawe współdziałanie celem zasilenia działu włókienniczego, organizowanego w stolicy Państwa „Cen-

---

*) Część I-sza i II-ga statutu Izby z uwzględnieniem powyższych zmian zostanie wydrukowana w oddzielnem wydawnictwie.

tralnego Muzeum Przemysłu i Techniki" eksponatami o znaczeniu aktualnem lub historycznem.

Przekazane dokumenty, modele, fotografje, rysunki i wzory towarów okolicznościowych lub charakterystycznych dla różnych okresów czasu, wyróżniając chlubnie nazwiska ofiarodawców, podkreślą równocześnie znaczenie i żywotność, jaką posiada ogrom włożonej pracy i drogi rozwoju, jakiemi kroczy nasz przemysł włókienniczy wraz z różnorodną wytwórczością pomocniczą".

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 20.30.

Przewodniczący:
(—) Robert Geyer

Protokólant:
(—) Jan Zdanowicz

[illegible]

[illegible]

Przewodniczący:

[illegible] (—) Robert Geyer

(—) Jan [illegible]

Załącznik do protokółu
XX zwycz. Zebrania Plen. Izby.

Preliminarz budżetowy Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi na 1934 rok

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	ZŁOTYCH w/g §§	ZŁOTYCH w/g działów
I			WŁASNE DOCHODY IZBY			64.600.—
			Dochody zwyczajne			
	1		Dochody z opłat		56.500.—	
		1	Opłaty od świadectw pochodzenia towarów	10.000.—		
		2	Opłaty od zaświadczeń paszportowych	2.000.—		
		3	Opłaty od podań o import towarów reglamentowanych	30.000.—		
		3a	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących kompensacyjnego wywozu	10.000.—		
		4	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie masła . .	—		
		5	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła	—		
		6	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj .	500.—		
		7	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu . .	—		
		8	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	—		
		9	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	1.500.—		
		10	Opłaty inne	2.500.—		
	2		Dochód z nieruchomości			
		1	Czynsz	—		
		2	Wpływy dodatkowe	—		
	3		Dochód z wydawnictw		100.—	
	4		Dochód z agend specjalnych Izby . .		—	
		1	Biuro kolejowe	—		
		2	Biuro celne	—		
		3	. . . .	—		
	5		Odsetki od lokowanej gotowizny . .		8.000.—	
			Dochody nadzwyczajne			
	6		Przelew z funduszu rezerwowego .		—	
	7		Pożyczka		—	
	8		Sprzedaż nieruchomości		—	
II			DODATEK DO CENY ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH			380.000.—
			Razem . . .			444.600.—

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	w/g §§	w/g działów
			WYDATKI ZWYCZAJNE			
I			Wydatki osobowe			227.540.—
	1		Płace		188.540.—	
		1	Urzędnicy (ustaleni i nieustaleni) . .	149.640.—		
		2	Dietarjusze	14.400.—		
		3	Konsultanci i t. p.	8.000.—		
		4	Woźni i gońcy (z dodatkiem na umundurowanie)	16.500.—		
	2		Ubezpieczenia		24.000.—	
		1	Kasa Chorych	6.000.—		
		2	Inne ubezpieczenia	8.000.—		
		3	Wpłata do funduszu emerytalnego Izby	10.000.—		
	3		Remuneracje i zapomogi		15.000.—	
II			Wydatki rzeczowe			53.500.—
	1		Lokal		—	
		1	Czynsz za lokal biurowy i wynajem sali	—		
		2	Światło, opał, utrzymanie porządku .	—		
		3	Remont	—		
		4	Podatek	—		
	1a		Nieruchomość		20.500.—	
		1	Utrzymanie porządku, opał, woda i t. p.	8.000.—		
		2	Światło, utrzymanie porządku w lokalu	3.500.—		
		3	Remont gmachu, lokalu, instalacje .	6.000.—		
		4	Ubezpieczenia i podatki	3.000.—		
	2		Wydatki biurowe		28.500.—	
		1	Materjały piśmienne	3.000.—		
		2	Druki i ogłoszenia	2.000.—		
		3	Porto i opłaty telegraficzne	4.000.—		
		4	Opłaty telefoniczne	4.500.—		
		5	Inwentarz (kupno i naprawa) . . .	3.000.—		
		6	Czasopisma, książki, mapy	10.000.—		
		7	Drobne wydatki	2.000.—		
	3		Środki lokomocji		4.500.—	
		1	Utrzymanie samochodu	4.500.—		
			Do przeniesienia . . .			281.040.—

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	w/g §§	w/g działów
			Z przeniesienia . . .			281.040.—
III			Wydawnictwa, subwencje, składki			97.000.—
	1		Wydawnictwa		12.000.—	
	2		Subwencje		75.000.—	
		1	Udział w utrzymaniu szkół handl. i przemysłowych	30.000.—		
		2	Zapomogi i stypendja dla uczniów szkół handlowych i przemysłowych	4.000.—		
		3	Zasiłki na prace naukowe, nagrody konkursowe, podróże naukowe . .	6.000.—		
		4	Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu (instytuty, wystawy i t. p.)	5.000.—		
		5	Badanie i popieranie eksportu . . .	30.000.—		
	3		Składki członkowskie Izby		10.000.—	
IV			Agendy specjalne Izby			
	1		Biura, instytuty, pokazy		—	
		1	Biuro kolejowe		—	
		2	. . . .		—	
	2		Ekspozytura Izby		—	
V			Wydatki, wynikające z niżej wymienionych czynności zleconych			1.250.—
	1		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła		—	
	2		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj		500.—	
	3		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu . .		—	
	4		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu		750.—	
			Do przeniesienia . . .			379.290.—

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	ZŁOTYCH w/g pozycyj	ZŁOTYCH w/g §§	ZŁOTYCH w/g działów
			Z przeniesienia . . .			379.290.—
VI			Wydatki różne			50.310.—
	1		Koszty reprezentacji		8.000.—	
	2		Koszty podróży urzędników Izby . .		15.000.—	
	3		Zwrot poniesionych kosztów członkom Izby		3.500.—	
	4		Spłata długów		7.100.—	
	5		Odsetki		14.450.—	
	6		Pokrycie deficytu funduszu emeryt. .		—	
	7		Wydatki nieprzewidziane		2.260.—	
			WYDATKI NADZWYCZAJNE			
VII			Budowle			—
	1		Budowa gmachu, kupno nieruchomości		—	
	2		Kapitalny remont gmachu		—	
VIII	1		Koszty wyborów		15.000.—	15.000.—
			Razem . . .			444.600.—

CZĘŚĆ II

SPRAWOZDANIE

z działalności

Izby Przemysłowo-Handlowej

w Łodzi

w roku 1933.

A. CZĘŚĆ OGÓLNA.

1. Prezydjum.

W okresie sprawozdawczym Prezydjum odbyło 19 posiedzeń, poświęconych rozpatrzeniu spraw zastrzeżonych w myśl statutu jego właściwości.

Sprawy o znaczeniu ogólnem.

W zakresie działalności o charakterze opinjodawczym Prezydjum po zasięgnięciu opinji właściwych komisyj ustosunkowało się do wszystkich istotniejsze znaczenie posiadających projektów z dziedziny ustawodawczej, nadesłanych Izbie celem oświadczenia się.

Ograniczając się do ogólnikowego tylko wyszczególnienia kwestyj najbardziej zasadniczego charakteru, należy podnieść, iż w omawianym okresie Prezydjum poddało szczególnej rozwadze całokształt projektów ustawodawczych z dziedziny prawa gospodarczego, socjalnego, skarbowego i finansowo-kredytowego, włączając przedłożenia, których celem było odciążenie rolnictwa i własności nieruchomej. Równolegle z działalnością w dziedzinie opinjodawczej Prezydjum rozwijało inicjatywę w kierunku zapewnienia życiu gospodarczemu warunków znośniejszego przetrwania kryzysu oraz rozwinięcia aktywności możliwej i celowej przy układzie stosunków istniejących w dziedzinie rynku wewnętrznego i eksportu. Kierując się tą intencją, Prezydjum z początku roku poświęciło szczególnie baczną uwagę ostatecznemu uzgodnieniu na terenie Związku Izb zasad programu zarządzeń doraźnych w zakresie polityki gospodarczej, o czem szczegółowo relacjonowano w poprzedniem sprawozdaniu.

Za pośrednictwem swoich delegatów Prezydjum brało żywy udział w pracach Związku Izb Przemysłowo-Handlowych i zdecydowało o stanowisku Izby łódzkiej we wszystkich istotniejszych kwestjach, będących przedmiotem obrad jedenastu jego Zjazdów odbytych w Warszawie. Obok współpracy ze Związkiem Izb Prezydjum współdziałało również w zakresie zagadnień, które stanowią przedmiot

prac organów wyłonionych przez Związek Izb, w pierwszym zaś rzędzie Międzyizbowej Komisji Polityki Kompensacyjnej, Międzyizbowej Komisji do Spraw Obrotu Towarowego z Zagranicą, Międzyizbowej Komisji Skarbowej oraz Rady Traktatowej Samorządów i Organizacyj Gospodarczych w Polsce.

W tem miejscu wypada zkolei nadmienić, iż na mocy decyzji Prezydjum, doceniającego kapitalne znaczenie, jakie posiada równowaga budżetowa i stałość waluty, Izba rozwinęła na szeroką skalę zakrojoną akcję propagandową na rzecz Pożyczki Narodowej. W tym celu Izba m. in. zwróciła się do sfer gospodarczych z odpowiednim apelem, który skierowała pod adresem 26081 firm okręgu łódzkiego. Poza tem Prezydjum żywo interesowało się i w miarę potrzeby śledziło sprawę terminowej wpłaty rat Pożyczki, zdeklarowanej przez firmy przemysłowe i handlowe okręgu łódzkiego.

Zagadnienia dotyczące włókiennictwa.

Dziedziną, której Prezydjum poświęciło specjalną uwagę były zagadnienia, dotyczące ożywienia wymiany towarowej, w związku z czem Prezydjum ze specjalnem zainteresowaniem traktowało wysiłki, zmierzające do zintensyfikowania akcji eksportowej. W tym celu Prezydjum m. in. postanowiło przeprowadzić badania bezpośrednie na rynku holenderskim i jugosławiańskim, dokąd wydelegowało wicedyrektora dr. H. Berkowicza. Ponadto, celem zbadania możliwości eksportowych do Indyj Brytyjskich, Holenderskich i Północnej Afryki, Prezydjum zdecydowało, że Izba partycypowała w zorganizowaniu a częściowo także w sfinansowaniu wyjazdu do tych krajów wzgl. ich metropolij specjalnych wojażerów.

Z uwagi na piętrzące się trudności w dziedzinie eksportu Prezydjum uznało za celowe, by Izba zajęła się wszechstronnem rozpatrzeniem całokształtu zagadnień polskiej polityki eksportowej z szczególnem uwzględnieniem problemów warunkujących rozwój wywozowej ekspansji włókiennictwa, a w związku z tem, by Izba ustosunkowała się odpowiednio do opublikowanej przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu instrukcji eksportowej.

Współdziałając poza tem w rozwiązywaniu różnorodnych problemów z dziedziny eksportowej, Prezydjum brało szczególnie żywy udział w pracach, związanych z przebudową całego systemu pomocy dla wywozu włókienniczego w związku z wygaśnięciem mocy przepisów o zwrocie ceł.

Licząc się z koniecznością utrzymania eksportu włókienniczego również na odpowiednim poziomie jakościowym, Prezydjum współdziałało w okresie sprawozdawczym z Państwowym Instytutem Eksportowym w selekcji eksporterów gotowej odzieży.

Kierując się w dalszym ciągu poglądem, iż jednym z najważniejszych warunków uzdrowienia stosunków w włókiennictwie jest scalenie podatku przemysłowego w tej dziedzinie, Prezydjum zdecydowało, iż w marcu specjalna delegacja pod egidą Izby przedstawiła Panu Ministrowi Skarbu całokształt względów, przemawiających za koniecznością zrealizowania owej reformy. Ponadto na skutek decyzji Prezydjum wicedyrektor Izby dr. H. Sand wziął udział w specjalnych badaniach, przeprowadzonych na terenie kilku państw zagranicznych, celem zapoznania się z ich doświadczeniem, zdobytem w zakresie tejże reformy.

Z innych posunięć, zmierzających do uzdrowienia stosunków w dziedzinie włókienniczej, należy wymienić starania Prezydjum, mające na celu definitywne ustalenie prawno-technicznych warunków dla handlu przędzą bawełnianą.

Program prac inwestycyjnych na terenie Województwa.

Prezydjum w szeregu wypadków podejmowało interwencje bezpośrednie zarówno na terenie centralnych jak i lokalnych władz. M. in. specjalna delegacja Izby w drodze bezpośredniej przedstawiła Panu Wojewodzie Łódzkiemu postulaty, nastręczające się w sprawie zużycia odpowiedniej części środków, jakiemi rozporządzać będzie Fundusz Pracy i Drogowy na rzecz najpilniejszych robót inwestycyjnych w Województwie Łódzkiem. Zagadnieniu temu Izba poświęciła wyjątkową uwagę, uznając, iż realizacją nastręczających się w tej mierze postulatów, może stopniowo przyczynić się do usunięcia wyjątkowych zaniedbań inwestycyjnych, widocznych na terenie Województwa Łódzkiego jako też złagodzić napięcie bezrobocia wraz z jego ujemnemi konsekwencjami gospodarczemi.

Z uwagi na wyjątkowo krytyczną sytuację, w jakiej znajduje się powiat wieluński, Prezydjum zdecydowało podjąć specjalne badania nad kwestją, czy i w jakiej mierze możliwe byłoby udzielenie programowej pomocy ośrodkowi, najbardziej dotkniętemu skutkami kryzysu z racji podcięcia sezonowej emigracji do Niemiec. W łączno-

ści z tem Izba wystąpiła z konkretnemi wnioskami, dotyczącemi podjęcia robót drogowych itp.

Wnioski w przedmiocie wyborów sędziów handlowych, członków komisyj podatkowych, rzeczoznawców itp. oraz bezpośrednie opinje dla władz sądowych i podatkowych.

Na wniosek Komisji Mandatowej Prezydjum ustaliło:

a) na życzenie Sądu Okręgowego listę kandydatów na sędziów handlowych,

b) na żądanie Urzędu Wojewódzkiego listę kandydatów na ławników Sądu Rozjemczego do spraw własności rolnej,

c) na prośbę Banku Polskiego Oddział w Kaliszu kandydatów na członków Komitetu Dyskontowego,

d) na wezwanie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych listę kandydatów na członków Sądu Kartelowego z łona sfer gospodarczych,

e) na prośbę Zarządu m. Łodzi listę kandydatów na członków Podatkowej Komisji Opinjodawczej przy Magistracie,

f) stosownie do postanowień ustawy o podatku przemysłowym listę kandydatów na członków Komisyj Szacunkowych i odwoławczych dla spraw podatku przemysłowego.

Poza tem Prezydjum desygnowało przedstawiciela Izby w skład Międzyministerjalnej Komisji powołanej dla popierania zużycia surowców krajowych, jako też na żądanie Grodzkiego Komitetu Wykonawczego funduszu pomocy bezrobotnym wyznaczyło delegatów w skład Komisji odbierającej świadczenia w naturze w miejsce gotówkowej wpłaty zaległych podatków.

Niezależnie od powyższego Prezydjum na życzenie władz państwowych i samorządowych bieżąco desygnowało szereg rzeczoznawców celem wydawania opinji względnie stwierdzania stanu faktycznego w różnych dziedzinach życia gospodarczego.

Wreszcie w wypadkach zapytań władz sądowych Prezydjum współdziałało w ustaleniu opinji o użyteczności gospodarczej firm ubiegających się o odroczenie wypłat, władzom skarbowym zaś udzielało opinji w przedmiocie umorzenia zaległości podatkowych w wypadkach uzasadnionych faktem zawarcia układu z wierzycielami.

Sprawy budżetowe.

Z zakresu gospodarki budżetowej omówionej szczegółowo w protokółach Zebrań Plenarnych, należy w pierwszym rzędzie nadmienić, iż na mocy przysługującego uprawnienia Prezes Izby uskutecznił w budżecie na rok 1933 następujące virements:

zł. 3.900. — z dz. I, § 1, poz. 1 — „Urzędnicy" do dz. I, § 2, poz. 1 „Kasa Chorych" zł. 700. — oraz do dz. I, § 3 „Remuneracje i zapomogi" zł. 3.200.—; zł. 7.200.— z dz. III, § 2, poz. 1 „Udział w utrzymywaniu szkół handlowych i przemysłowych" do dz. III, § 2, poz. 2 „Zapomogi i stypendja dla uczniów szkół handlowych i przemysłowych"; zł. 3.500.— z dz. VI, § 5 „Odsetki" do dz. VI, § 2 „Koszty podróży urzędników Izby" zł. 2.000.— oraz do dz. VI, § 7 „Wydatki nieprzewidziane" zł. 1.500.—.

Kierując akcją subwencyjną, Prezydjum niezależnie od dotacyj omówionych w dziale poświęconym sprawom szkolnictwa zawodowego przyznało szereg subsydjów również na inne cele związane z życiem gospodarczem a mianowicie:

Giełdzie Zbożowo-Towarowej w Łodzi . . .	zł.	1.000.—
Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu . .	„	1.000.—
Polsko-Brytyjskiej Izbie Handlowej w Warszawie .	„	500.—
Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie .	„	500.—
Poradni Psychotechnicznej T-wa „Patronat nad Młodzieżą Rzemieślniczą i Przemysłową w Łodzi"	„	500.—
Lidze Pracy w Warszawie	„	300.—
Towarzystwu Ekonomicznemu w Krakowie . .	„	200.—
Włosko-Polskiej Izbie Handlowej w Medjolanie .	„	92.—
Międzynar. Kursom Nauk Administrac. w Gdyni .	„	75.—

Agendy reprezentacyjne.

W okresie sprawozdawczym Prezydjum podejmowało uczestników następujących wycieczek: sowieckiej delegacji gospodarczej, konsulów honorowych R. P. oraz kursu naukowego zorganizowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych dla urzędników służby zagranicznej. Na program pobytu powyższych wycieczek w Łodzi składały się m. in. takie momenty jak wygłoszenie odczytu o strukturze gospodarczej okręgu łódzkiego, konferencje z udziałem przedstawi-

cieli tutejszych sfer gospodarczych oraz zwiedzenie odpowiednich fabryk. W tem miejscu należy również podnieść, iż Prezydjum partycypowało w przyjęciu wycieczki parlamentarzystów jugosławiańskich oraz w pożegnaniu urządzonem na cześć b. Wojewody Łódzkiego Władysława Jaszczołta.

Główna Komisja Wyborcza.

Omawiając sprawy prezydjalne wspomnieć należy zkolei również o zmianach, jakie zaszły w roku sprawozdawczym w osobowym składzie Izby, a w związku z tem o działalności Głównej Komisji Wyborczej.

W dniu 5 maja zmarł radca ś. p. inż. Herman Wilde, piastujący ponadto mandat członka Komisji Polityki Gospodarczej oraz Komisji Mandatowej, w dniu 13 października — radca ś. p. inż. Adam Trojanowski, który ponadto był członkiem Komisji Szkolnictwa Zawodowego, zaś w dniu 16 października — radca b. p. Jakób Szylak z Kalisza, który z tytułu starszeństwa wieku przewodniczył pierwszemu konstytuującemu zebraniu plenarnemu.

Mandat, który zawakował po rezygnacji radcy Abrama Rozenfelda, otrzymał w wyniku wyborów w Stowarzyszeniu Fabrykantów Wyrobów Pończoszniczych p. Józef Haufman. Mandat wakujący po radcy b. p. Zygmuncie Saksie uzyskał w rezultacie wyborów w Związku Fabrykantów Wyrobów Hafciarskich i Koronkarskich w Kaliszu p. dr. Izrael Rochlin, wreszcie mandat po radcy ś. p. inż. Hermanie Wildem w następstwie wyborów w Związku Polskich Przemysłowców Metalowych w Warszawie przypadł w udziale p. Juljuszowi Milkerowi.

W ten sposób w skład Izby wchodziło z końcem roku sprawozdawczego ogółem 69 radców i 1 korespondent, z czego 37 radców i 1 korespondent przypadało na Sekcję Przemysłową oraz 32 radców — na Sekcję Handlową; wakowały 2 mandaty w Sekcji Handlowej i 1 mandat w Sekcji Przemysłowej.

Komitet Przebudowy.

W ramach sprawozdania z działalności Prezydjum wypada wreszcie podnieść, iż w roku sprawozdawczym Komitet Przebudowy odbył posiedzenie w dniu 17 października, na którem przyjął do wiadomości, iż wykonanie robót w sali parterowej oraz wybetonowa-

nie jezdni zamknęło ostatnią fazę prac, połączonych z budową własnej siedziby Izby. Uznawszy wobec tego sprawy technicznej natury za wyczerpane, Komitet dokonał zkolei sprawdzenia zamknięć rachunkowych funduszu przebudowy. Wynik sprawdzenia odnośnej rachunkowości ujęto w formę protokółu podpisanego przez obecnych na posiedzeniu członków Komitetu*). Równocześnie Komitet powziął uchwałę ustalającą, iż wobec zakończenia prac związanych z przebudową gmachu Izby uległ on rozwiązaniu.

2. Sekcje.

A. Sekcja Przemysłowa.

Sekcja Przemysłowa odbyła w omawianym okresie 1 posiedzenie w dniu 16 października. Na posiedzeniu tem Sekcja uczciła pamięć zmarłego radcy ś. p. Adama Trojanowskiego i przedyskutowała sprawy objęte porządkiem dziennym 20-go zebrania plenarnego.

Preliminarz budżetowy Izby na rok 1934 zreferował dyrektor Izby, ograniczając się do omówienia w pierwszym rzędzie tych pozycyj, które są najbardziej charakterystyczne dla przewidywań w stosunku do preliminarza na rok 1934. Po wysłuchaniu odnośnych wywodów Sekcja uznając plan gospodarki finansowej Izby na rok 1934 za realny, nie zgłosiła żadnych w tej mierze wniosków.

Zkolei dyrektor Izby przedstawił przyczyny, które spowodowały konieczność wprowadzenia zmian do I-ej i II-ej części statutu Izby, komunikując, iż modyfikacje odnośne są następstwem dwukrotnej nowelizacji rozporządzenia Prezydenta R. P. o Izbach Przemysłowo-Handlowych. Ponieważ omawiane poprawki były przedmiotem szczegółowych obrad w łonie Komisji Statutowo-Regulaminowej i Prawno-Administracyjnej Sekcja przyjęła je do wiadomości bez żadnych zastrzeżeń.

Po zapoznaniu się z treścią wniosku nagłego, zakomunikowanego Sekcji Przemysłowej przez Sekcję Handlową w przedmiocie projektu ordynacji podatkowej, Sekcja Przemysłowa postanowiła zaznaczony wniosek poprzeć na Zebraniu Plenarnem w pełnej jego rozciągłości, przyczem do komitetu, któremu powierzono redakcję odnośnej rezolucji, wydelegowała radców Hauka i Kotkowskiego.

---

*) Protokół Komitetu Przebudowy, dotyczący zamknięcia rachunków funduszu przebudowy przytoczony jest w dziale, zawierającym zamknięcie rachunków Izby za rok 1933.

Wreszcie z uwagi na niedogodności, jakie dla radców zamiejscowych pociąga za sobą fakt zwoływania sekcyj na parę dni przed zebraniem plenarnem, radcowie Pytlewski i inż. Płużański zgłosili dezyderat, by Sekcja była zwoływana na dzień wzgl. przeddzień zebrania plenarnego. Przewodniczący przyjął powyższy postulat do wiadomości.

B. Sekcja Handlowa.

W omawianym okresie Sekcja Handlowa odbyła 2 posiedzenia. Na posiedzeniu odbytem dnia 3 lipca wiceprezes Hertz, otwierając dyskusję nad sprawozdaniem z działalności Izby w roku 1932 scharakteryzował w ogólnym zarysie sytuację finansową Izby, poddał analizie stan jej majątku, poczem omówił najistotniejsze momenty, którym daje wyraz sprawozdanie o sytuacji gospodarczej. Po przeprowadzeniu dyskusji przewodniczący stwierdził, iż w przedmiocie sprawozdania za rok 1932. Sekcja nie zgłasza żadnych zastrzeżeń.

Zkolei przyjęto do wiadomości, iż projektowane zmiany do I i II części statutu Izby zostały spowodowane koniecznością dostosowania postanowień statutu do 2-ch rozporządzeń, nowelizujących rozporządzenie o izbach przemysłowo-handlowych z dnia 15 lipca 1927 r.

W odniesieniu do projektu statutu służbowego Sekcja w wyniku przeprowadzonej dyskusji postanowiła zgłosić na zebraniu plenarnem poprawkę do § 9 projektu w sensie przyznania wicedyrektorom Izby prawa do urlopu 5-tygodniowego.

Na posiedzeniu odbytem dnia 16 października przewodniczący, nawiązując na wstępie do rozpisania Pożyczki Narodowej, podniósł znaczenie równowagi budżetowej dla życia gospodarczego, przyczem dał wyraz przeświadczeniu, iż sukces pożyczki zabezpiecza nietylko stałość waluty, lecz stwarza również rękojmię, że życiu gospodarczemu nie grożą w najbliższej przyszłości żadne niespodziewane wstrząsy.

Po krótkiej charakterystyce planu finansowego Izby na rok 1934 Sekcja przyjęła do wiadomości układ preliminarza budżetowego Izby, jakoteż postanowiła pozytywnie ustosunkować się do wniosku Prezydjum w przedmiocie wyboru w dotychczasowym składzie Komisji Rewizyjnej dla sprawdzenia zamknięć rachunkowych za rok 1933.

Ponieważ projektowane zmiany do I i II części statutu były przedmiotem szczegółowych obrad w łonie właściwych Komisyj, Sekcja odstąpiła od ponownego rozpatrywania ich.

W wolnych wnioskach wicedyrektor Izby dr. Sand na życzenie przewodniczącego scharakteryzował projekt ordynacji podatkowej, w następstwie czego rozwinęła się ożywiona dyskusja nad kwestją, czy nie byłoby rzeczą celową, by zebranie plenarne swoją powagą poparło stanowisko zajęte w tej mierze przez Komisję Podatkową. W wyniku szczegółowej wymiany poglądów na wniosek radcy Frankusa Sekcja powzięła uchwałę, mocą której radców Frankusa, Roszaka i Tempelhofa upoważniono do zredagowania rezolucji, którą Sekcja w formie wniosku nagłego zgłosi na zebraniu plenarnem.

3. Komisja Mandatowa.

Komisja Mandatowa odbyła w okresie sprawozdawczym 2 posiedzenia, poświęcone ustaleniu listy kandydatów na sędziów handlowych, której zgłoszenie stało się aktualne ze względu na upływ kadencji 14-tu sędziów handlowych.

Na pierwszem posiedzeniu, odbytem dnia 7 lutego ustalono prowizoryczną listę kandydatów, przyjmując za podstawę nazwiska a) osób zakwalifikowanych przez Komisję w roku 1931, b) kandydatów z grona ustępujących sędziów handlowych oraz c) kandydatów nowozgłoszonych.

Na drugiem posiedzeniu odbytem dnia 11 lutego Komisja poddała powyższą listę kandydatów weryfikacji, poczem przeprowadziła głosowanie tajne, w rezultacie którego zakwalifikowano odpowiednią ilość nazwisk z tem, że uzupełnienie listy do żądanej liczby 42 kandydatów pozostawiono uznaniu Prezydjum.

4. Komisja Polityki Gospodarczej.

Komisja odbyła w okresie sprawozdawczym 15 posiedzeń.

Przedmiotem obrad posiedzenia z dnia 16 stycznia był szereg spraw celnych, kwestja zmiany instrukcji o trybie udzielania zezwoleń na zastosowanie ulgi celnej przy imporcie bawełny oraz negatywnie zaopinjowany wniosek w sprawie ewent. zakazu przywozu używanych maszyn dziewiarskich.

Na posiedzeniu w dniu 20 stycznia przyjęto do wiadomości sprawozdanie z przebiegu rokowań handlowych z Austrją i Włochami oraz prac przygotowawczych do rokowań z Anglją, Czechosłowacją i Szwajcarją. Nadto Komisja zapoznała się z treścią porozumienia

kontyngentowego zawartego na początku stycznia z Rzeszą Niemiecką. Wreszcie omówiono rządową akcję obniżenia cen na tle przedsezonowych sprzedaży deficytowych na rynku tkanin bawełnianych, przyczem postanowiono dyskusję nad kwestją ustosunkowania się Izby do akcji obniżenia cen odroczyć do posiedzenia, które odbyło się w dniu 30 stycznia.

Posiedzenie z dnia 23 stycznia poświęcone było całkowicie 2 projektom ustaw z dziedziny prawa kartelowego. W wyniku przeprowadzonej dyskusji Komisja ustosunkowała się pozytywnie do projektu ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 15. II. 1928 o ustanowieniu Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, natomiast wypowiedziała się przeciwko wprowadzeniu w życie projektu ustawy kartelowej.

Na posiedzeniu Komisji w dniu 30 stycznia przeprowadzono obszerną dyskusję nad kwestją ustosunkowania się Izby do akcji obniżenia cen. Następnie Komisja przyjęła do wiadomości sprawozdanie z pracy przygotowawczej do rokowań handlowych ze Szwajcarją oraz projekt urządzenia targów w Marrakech i Utrechcie przy współudziale łódzkiego przemysłu włókienniczego.

Na posiedzeniu w dniu 5 lutego Komisja oświadczyła się przeciwko wydawaniu zezwoleń na wywóz uszlachetniający tkanin jedwabnych do państw, które stosują ograniczenia przywozowe dla towarów polskich. Poza tem Komisja uchwaliła wniosek, dotyczący zmiany instrukcji o trybie udzielania zezwoleń na przywóz bawełny za ulgą celną w tym sensie, aby z ulgi tej mogły korzystać również firmy przemysłowe, nieposiadające przędzalń a przerabiające bawełnę na zespołach odpadkowych.

Na posiedzeniu w dniu 2 marca Komisja przyjęła do wiadomości sprawozdanie z przebiegu prac przygotowawczych do rokowań handlowych z Belgją, zaznajamiając się z postulatami ofensywnemi i defensywnemi, jakie Izba zgłosiła do wymienionych rokowań. Następnie przyjęto w drugiem czytaniu opracowany przez Podkomisję projekt norm handlowo-technicznych dla handlu przędzą bawełnianą, zaopinjowano pozytywnie podanie o przywóz w czynnym obrocie uszlachetniającym jedwabiu do wyrobu rękawiczek i wypowiedziano się przeciwko uwzględnieniu podania jednej z firm ekspedycyjnych o podjęcie kroków, zmierzających do zmiany okólnika o procedurze udzielania pozwoleń przywozowych. Wreszcie wypo-

wiedziano się za dalszem zawieszeniem cła wywozowego na szmaty, a zarazem przeciwko całkowitemu zniesieniu tego cła.

W dniu 22 marca Komisja omówiła obszernie i zaopinjowała żądania, jakie zgłosiła Austrja w toku rokowań handlowych w odniesieniu do szeregu pozycyj włókienniczych nowej taryfy celnej. Poza tem Komisja wypowiedziała się za podwyższeniem cła na płótno introligatorskie i tkaniny do wyrobu płótna szmerglowego i zaopinjowała przychylnie podanie o udzielenie ulgi celnej przy przywozie „vistry“.

Poza tem odbyło się w dniu 27 lutego posiedzenie Podkomisji dla opracowania norm techniczno-handlowych przy sprzedaży przędzy bawełnianej, na którem przedyskutowano projekt odnośnych norm oraz w dniu 14 marca przy udziale delegata Ministra Przemysłu i Handlu posiedzenie Podkomisji Bawełnianej, na którem uzgodniono projekt zmiany instrukcji z dnia 12. VIII. 1932 r. o trybie udzielania zezwoleń na przywóz bawełny za cłem ulgowem.

Posiedzenie Komisji w dniu 19 kwietnia poświęcone było ustaleniu maksymalnych zniżek konwencyjnych w dziale włókienniczym nowej taryfy celnej. Nadto omówiono na posiedzeniu tem opracowany przez Międzynarodową Izbę Handlową projekt zbioru terminów handlowych używanych w obrocie międzynarodowym. W wolnych wnioskach Komisja wypowiedziała się za podjęciem przez Izbę kroków, zmierzających do zniesienia opłat manipulacyjnych, pobieranych przy prolongowaniu niewykorzystanych zezwoleń na przywóz towarów, których import podlega reglamentacji.

Dnia 5 maja odbyło się posiedzenie połączonych Komisyj Polityki Gospodarczej i Eksportowej, poświęcone całkowicie zagadnieniom związanym z towarowym obrotem kompensacyjnym. W wyniku wyczerpującej dyskusji ustalono listę artykułów zarówno importowych jak i eksportowych, które należałoby powiązać w płaszczyźnie obrotu kompensacyjnego bądź w formie tranzakcyj bezpośrednio wymiennych, bądź też w formie specjalnych opłat z tytułu wykupu.

Na posiedzeniu w dniu 10 maja Komisja kontynuowała dyskusję nad normami prawno-technicznemi dla handlu przędzą bawełnianą. Zagadnieniu temu Komisja poświęciła również następne posiedzenie, odbyte w dniu 23 czerwca, na którem rozpatrzono ponadto i załatwiono kilka podań w sprawie obrotu uszlachetniającego biernego

tkaninami wełnianemi oraz w sprawie przywozu przędzy wełnianej czesankowej w obrocie uszlachetniającym czynnym.

Na posiedzeniu w dniu 14 września Komisja rozpatrzyła listę żądań czeskosłowackich, dotyczących zniżek celnych na artykuły włókiennicze w nowym traktacie handlowym, opartym na nowej taryfie celnej. Po zaznajomieniu się z materjałem defensywnym opracowanym przez biuro Izby w porozumieniu z przedstawicielami zainteresowanych gałęzi przemysłu, Komisja zaaprobowała wysokość proponowanych maksymalnych ulg konwencyjnych. W związku z nadesłanym Izbie do zaopinjowania ułożonego na podstawie nomenklatury nowej taryfy celnej zestawienia towarów, do których będą miały zastosowanie ulgi celne, wyłoniona została Podkomisja, składająca się z wiceprezesa Babiackiego E., oraz radców: Hertza J., inż. Hirszberga E. i Libracha J., celem opracowania odnośnego wniosku. Poza tem Komisja rozpatrzyła memorjał w sprawie biernego obrotu uszlachetniającego tkaninami z jedwabiu naturalnego. Po szczegółowem przedyskutowaniu powyższej kwestji Komisja uchwaliła sprawie powyższej poświęcić następne posiedzenie celem wysłuchania opinji przedstawicieli wymienionego wyżej stowarzyszenia oraz Stowarzyszenia Polskich Fabryk Materjałów Jedwabnych.

Posiedzenia Komisji w dniu 27 września oraz 3 października poświęcone były w pierwszym rzędzie sprawie wykończania w kraju tkanin z jedwabiu naturalnego. Sprawa ta była poza tem przedmiotem specjalnej konferencji — poza obrębem Komisji Polityki Gospodarczej — odbytej w dniu 10 października przy udziale reprezentantów Stowarzyszenia Fabrykantów Przemysłu Włókienniczego oraz Zrzeszenia Polskich Fabryk Materjałów Jedwabnych. Poza tem na posiedzeniu w dniu 3 października Komisja ustaliła swe stanowisko odnośnie do obustronnych postulatów wysuniętych w rokowaniach handlowych polsko-szwedzkich i rozpatrzyła projekt stałej wystawy morskiej w Gdyni. Nadto Komisja przedyskutowała projekt szeregu ulg celnych, związanych z t. zw. obrotem kompensacyjnym, których rewizja stała się konieczna w związku z wprowadzeniem w życie nowej taryfy celnej. Wreszcie rozpatrzono podanie jednej z firm gdańskich o zezwolenie na bezcłowy przywóz w obrocie uszlachetniającym przędzy sztuczno-jedwabnej.

W dniu 16 listopada odbyło się posiedzenie Komisji, na którem rozpatrzono kwestję wykończania w kraju tkanin z jedwabiu naturalnego, ustalając, iż obciążenie i farbowanie tkanin z jedwabiu

naturalnego może być wykonane w kraju, wobec czego bierny obrót uszlachetniający temi tkaninami jest zbędny. Następnie Komisja uzgodniła brzmienie § 7 norm techniczno-handlowych dla przędzy bawełnianej, dotyczącego tary papierowych gilz-tutek. Po rozpatrzeniu i przedyskutowaniu wniosku w sprawie ograniczenia wydawania zezwoleń na zastosowanie ulgowego cła przy przywozie jedwabnych tkanin krawatowych Komisja wypowiedziała się za poparciem powyższego wniosku. Wkońcu Komisja zaopinjowała wniosek o czynny obrót uszlachetniający jedwabiem sztucznym, który ma być wywieziony zpowrotem zagranicę pod postacią rękawiczek.

Na posiedzeniu w dniu 21 grudnia Komisja przyjęła do wiadomości sprawozdanie o dotychczasowych wynikach rokowań handlowych. Następnie Komisja rozpatrzyła wniosek w sprawie zakazu przywozu maszyn kotonowych oraz wniosek, zmierzający do podwyższenia ochrony celnej czółenek tkackich pochodzenia krajowego.

Wkońcu Komisja opracowała listę artykułów, co do których mają być zbierane co miesiąc ceny na rynku wewnętrznym.

5. Komisja Eksportowa.

Komisja eksportowa w roku sprawozdawczym odbyła 8 posiedzeń.

Na pierwszem posiedzeniu, odbytem dnia 18 stycznia, Komisja przyjęła do wiadomości sprawozdanie z działalności Izby w dziedzinie eksportu, nadto omówiła konieczność ponownego wystąpienia do Departamentu Ceł w sprawie upoważnienia Urzędu Celnego w Łodzi do dokonywania odprawy wywozowej transportów zaliczonych do wywozu kompensacyjnego.

Na drugiem posiedzeniu, odbytem dnia 3 marca, Komisja postanowiła zwrócić się do Prezydjum o rozważenie całokształtu problemów związanych z zużyciem na cele propagandy eksportu kwot, wpływających z tytułu opłat za zaświadczenia eksportowe. Poza tem Komisja uchwaliła odbyć konferencję z Prezesem Izby celem omówienia m. in. ewent. akcji Izby w kierunku objęcia eksportu wyrobów dzianych przepisami, regulującemi eksport gotowej odzieży, oraz starań jakie należałoby podjąć, aby skoncentrować w Łodzi ewidencję zaświadczeń eksportowych włókienniczych, wydawanych przez Izby i inne organizacje poza Łodzią.

Dnia 5 maja odbyło się posiedzenie połączonych Komisyj Polityki Gospodarczej i Eksportowej, poświęcone całkowicie zagadnieniom związanym z towarowym obrotem kompensacyjnym; ustalono przytem listę artykułów zarówno importowych jak i eksportowych, które należałoby powiązać w płaszczyźnie obrotu kompensacyjnego bądź w formie tranzakcyj bezpośrednio wymiennych, bądź też w formie specjalnych opłat z tytułu wykupu.

Na czterech następnych posiedzeniach, odbytych w dniu 17 i 22 sierpnia oraz 6 i 18 września, Komisja omawiała sprawy związane z sytuacją, wytworzoną przez zbliżający się termin (31 października 1931 r.) ekspiracji dotychczasowego systemu zwrotu ceł przy eksporcie wyrobów włókienniczych.

6. Komisja Podatkowa.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 8 posiedzeń. Na posiedzeniu odbytem w dniu 19 stycznia Komisja rozpatrzyła całokształt spraw, nastręczających się w dziedzinie bieżącej polityki podatkowej. M. in. Komisja szczegółowo przedyskutowała sprawę należytego stosowania w praktyce, wydanych z końcem r. 1932 okólników Ministerstwa Skarbu o ulgach w dziedzinie świadectw przemysłowych, przyczem uznała za potrzebne sprecyzowanie wymogów, na zasadzie których jednolicie udzielane byłyby ulgi przedsiębiorstwom, zwiększającym stan zatrudnienia dla zwalczania bezrobocia robotników. Komisja rozważyła również poszczególne kwestje, łączące się ze sprawą obowiązku zaprowadzenia i popularyzacji dowodu książkowego.

Poza tem Komisja ustaliła, w jakich wypadkach przedsiębiorstwa handlowe, trudniące się sprzedażą wyrobów włóknistych, przędzą i węglem, wykupywać winny świadectwo I kategorji przemysłowej.

Na posiedzeniu odbytem dnia 14 marca Komisja zapoznała się z całokształtem spraw bieżących, które stanowiły przedmiot wystąpień i akcji interwencyjnej Izby, poczem rozpatrzyła postulaty, nastręczające się w związku z usprawnieniem akcji wymiaru podatku przemysłowego.

Zkolei Komisja omówiła sprawę kwalifikowania ksiąg handlowych w praktyce podatkowej jako też stosowania stawek amortyzacyjnych w zakresie wymiaru podatku dochodowego. Celem wyczer-

pującego oświetlenia nasuwających się w tej mierze zagadnień Komisja uznała celowość przeprowadzenia dodatkowych dochodzeń ankietowych, których wyniki byłyby następnie na specjalnej konferencji przedstawione Łódzkiej Izbie Skarbowej.

Na posiedzeniu w dniu 2 maja Komisja w wstępny sposób rozpatrzyła wyniki akcji wymiaru podatku przemysłowego jako też poszczególne kwestje zasadnicze, łączące się ze sprawą stosowania w praktyce okólnika Ministerstwa Skarbu z 23 kwietnia 1933 r. w przedmiocie umarzania zaległości podatkowych.

Zkolei w zasadniczych zarysach rozpatrzono zagadnienie rewizji stawek średniej dochodowości dla celów akcji wymiaru podatku dochodowego, jako też zdecydowano w najbliższym czasie opracować wnioski, dotyczące nowych i od r. 1934 obowiązywać mających podstaw wymiaru zryczałtowanego podatku obrotowego dla drobnych płatników. Wkońcu rozpatrzono i powzięto wnioski w szeregu bieżących spraw podatkowych.

Na posiedzeniu w dniu 6 czerwca Komisja rozpatrzyła szczegółowo postulaty, łączące się ze sprawą akcji wymiaru podatku przemysłowego. Zkolei Komisja przyjęła do wiadomości wnioski, jakie pod adresem Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi zgłosiły organizacje drobnego kupiectwa, które na konferencji, odbytej w tym samym dniu na terenie Izby wypowiedziały się za przedłużeniem przepisów o ryczałcie podatkowym również i na rok 1934.

Poza tem Komisja powzięła ramowe wnioski, nastręczające się w zakresie usprawnienia licytacyjnej sprzedaży towarów zajętych przez władze skarbowe jako też stwierdziła potrzebę podjęcia kroków o należyte wyjaśnienie i unormowanie poszczególnych kwestyj, wynikających z rozbieżności przepisów rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym w porównaniu z zasadami ogólnemi zawartemi w noweli z r. 1931.

Na posiedzeniu odbytem w dniu 16 sierpnia Komisja Podatkowa rozpatrzyła m. in. sprawę ewentualnej zmiany przepisów, dotyczących sposobu uiszczania opłaty stemplowej od kolejowych dokumentów przewozowych i sprawę czeków antydatowanych.

Poza tem przeprowadzono ogólną wymianę zdań w sprawie zbliżającej się akcji wymiaru podatku dochodowego oraz przyjęto do wiadomości, iż Izba wobec upływu kadencji przystąpi do opracowania kandydatur dla połowy miejsc opróżnionych w Komisjach dla spraw podatku przemysłowego.

Na posiedzeniu w dniu 12 września Komisja Podatkowa rozpatrzyła projekt rozporządzenia o poborze 10% dodatku do podatku gruntowego i przemysłowego, oraz przedyskutowała projekt rozporządzenia o państwowym podatku od uboju.

Posiedzenie Komisji Podatkowej odbyte w dniu 3 października przy współudziale organizacyj gospodarczych m. Łodzi poświęcone było rozpatrzeniu projektu nowej ordynacji podatkowej, jaki Ministerstwo Skarbu przesłało ostatnio do zaopinjowania samorządowi gospodarczemu. W wyniku przeprowadzonej dyskusji skrystalizowała się opinja, iż projekt w niedostatecznej mierze uwzględnia szereg wniosków i poprawek, jakie w rezultacie szczegółowych prac przygotowawczych zgłosił przed 2 laty samorząd gospodarczy, w szczególności zaś Izba łódzka jako referent działu ordynacji, dotyczącego postępowania wymiarowego. M. in. uznano, iż o ile miałby być uchylony współudział czynnika obywatelskiego w wymiarze podatków w pierwszej instancji, na tem szerszych zasadach należałoby rozbudować współudział jego w drugiej instancji, czego wyrazem byłoby bądź to powołanie do życia specjalnych komisyj skarbowych bądź też przyznanie szerszych niż przewiduje to projekt uprawnień obywatelskim Komisjom Odwoławczym.

Poza tem jednogłośnie ustaliła się opinja, iż w interesie urealnienia i usprawnienia akcji wymiarowej bezwarunkowo należy przyznać płatnikowi wydatniejsze możliwości współudziału w postępowaniu wymiarowem.

Na posiedzeniu w dniu 13 grudnia Komisja rozpatrzyła poszczególne kwestje, łączące się ze sprawą usprawnienia trybu rozpatrywania odwołań wniesionych przeciwko wymiarom podatku dochodowego; stwierdziła, iż pożądane jest wystąpienie samorządu gospodarczego do Ministerstwa Sprawiedliwości o spowodowanie, by sądy w wypadkach karnych na tle obrazy przepisów art. 98 ustawy o podatku przemysłowym (niewykupienie świadectwa lub wykupienie niewłaściwego świadectwa przemysłowego) zasięgały opinji Izb Przemysłowo-Handlowych wzgl. wskazanych przez nie biegłych; ustaliła, co rozumieć należy pod pojęciem partji hurtowej w handlu zbożem jako też wreszcie rozpatrzyła kwestje, łączące się ze stosowaniem w praktyce rozporządzenia Ministerstwa Skarbu i Spraw Wewnętrznych o ulgach w spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 94 z 1933 r.).

7. Komisja Finansowo-Kredytowo-Ubezpieczeniowa.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 4 posiedzenia.

Na posiedzeniu odbytem w dniu 9 lutego Komisja stwierdziła potrzebę kontynuowania zabiegów o ujednolicenie prawa o zapobieganiu upadłości w myśl tez wysuniętych przez Izbę łódzką. Poza tem Komisja wypowiedziała się w sprawie konwersji krótkoterminowych i hipotecznych zobowiązań rolnictwa. Komisja zajęła negatywne stanowisko wobec lansowanych przez pewne koła gospodarcze pomysłów, w myśl których wprowadzić powinno się zakaz pobieranie odsetek zgóry. Komisja wypowiedziała się za kontynuowaniem akcji, dotyczącej uchylenia przepisów o lichwie pieniężnej w stosunku do instytucyj bankowych jako też podniosła ujemne konsekwencje, jakie w dziedzinie kredytowej i kapitalizacji pociągnąć może za sobą wprowadzenie stałego podatku majątkowego. Wkońcu Komisja omówiła poszczególne kwestje, łączące się z aktualną sytuacją finansową okręgu w porównaniu z dynamiką zjawisk w roku ubiegłym.

Na posiedzeniu odbytem w dniu 11 maja Komisja rozpatrzyła podstawowe zagadnienia, łączące się z aktualną sytuacją finansowo-kredytową. W szczególności Komisja uznała, iż mimo deprecjacji dolara całokształt względów przemawia u nas za kontynuowaniem polityki podtrzymania stałości waluty. Równocześnie ustalono, iż bezwzględnie niepożądane byłoby wydawanie jakichkolwiek zarządzeń, reglamentujących obrót dewizami i złotem lub też ograniczających stosowanie waluty złotej.

Zkolei Komisja rozpatrzyła sprawę ewent. współpracy między Bankiem Akceptacyjnym a firmami przemysłowemi i handlowemi, posiadającemi nieściągalne wierzytelności rolnicze.

Na posiedzeniu odbytem 24 sierpnia Komisja rozpatrzyła projekt rozporządzenia Prezydenta R. P. o zasadach sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań osób prawnych, obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych.

Dnia 20 grudnia odbyło się posiedzenie Komisji Finansowo-Kredytowo-Ubezpieczeniowej, na którem przedewszystkiem szczegółowej analizie poddano zagadnienie ewent. rozszerzenia akcji oddłużeniowej na przemysł i handel. Komisja uznała, iż w obecnym stanie sprawy przedwczesne byłoby precyzowanie jakichkolwiek wniosków, aktualna może być natomiast sprawa oddłużenia w zakre-

sie długoterminowego kredytu obligacyjnego w drodze odpowiedniego obniżenia oprocentowania.

Zkolei Komisja rozpatrzyła projekt ustawy, zmieniającej sposób lokowania funduszów przez osoby prawa publicznego i wypowiedziała się za poczynieniem w nim odpowiednich zmian.

8. Komisja Statutowo-Regulaminowa.

W okresie sprawozdawczym Komisja Statutowo-Regulaminowa odbyła dwa posiedzenia. Skład osobowy Komisji uległ zmianom na skutek przeprowadzonej w roku 1932 reorganizacji wszystkich Komisyj izbowych i w związku z tem na posiedzeniu konstytuującem, odbytem w dniu 19 czerwca wybrano na przewodniczącego Komisji radcę dr. Juljusza Borneta, na zastępcę zaś radcę Benjamina Gliksmana. Jednocześnie Komisja w wstępny sposób rozpatrzyła na tem posiedzeniu opracowany przez biuro Izby projekt zmian do I i II części statutu Izby oraz przeprowadziła ogólną dyskusję nad projektem statutu służbowego i statutu emerytalnego pracowników Izby.

Na drugiem posiedzeniu, które odbyło się dnia 23 czerwca Komisja ostatecznie rozpatrzyła projekt statutu służbowego i emerytalnego i wprowadziła do niego poszczególne poprawki. Wspomniane statuty urzędnicze oraz zmiany do I i II części statutu Izby uchwalone zostały zkolei przez Plenarne Zebranie Izby, poczem przesłano je do Ministerstwa Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia.

9. Komisja Prawno-Administracyjna.

W okresie sprawozdawczym Komisja Prawno-Administracyjna odbyła 5 posiedzeń. Ograniczając się do istotnych spraw nadmienić należy, iż na pierwszem posiedzeniu odbytem w dniu 30 maja Komisja rozpatrzyła: a) projekt noweli do ustawy o prawie przemysłowem, do którego zgłosiła cały szereg poprawek zarówno natury prawnej jak i mających na celu uwzględnienie potrzeb życia gospodarczego, b) projekt ustawy o izbach rzemieślniczych, przy którym ograniczyła się do wskazania na potrzebę uregulowania w projekcie ustawy kwestji źródeł dochodowych izb rzemieślniczych, c) projekt rozporządzenia o rejestrze kartelowym i d) projekt rozporządzenia o zgłaszaniu uchwał i postanowień karteli.

Na posiedzeniu drugiem i trzeciem, które odbyły się dnia 17 i

20 lipca Komisja rozpatrzyła projekt kodeksu handlowego przyjęty w pierwszem czytaniu przez Komisję Kodyfikacyjną. Do projektu tego Komisja zgłosiła szereg wniosków i poprawek, podyktowanych intencją jak najracjonalniejszego dostosowania norm kodeksowych do potrzeb obrotu. Wspomniane wyżej uwagi i wnioski omówiono bliżej w szczegółowej części sprawozdania.

Przedmiotem obrad czwartego posiedzenia w dniu 31 sierpnia był: a) projekt ustawy probierczej, do którego Komisja ustosunkowała się pozytywnie, b) projekt ustawy o regulowaniu obrotu zwierzętami gospodarskiemi i drobiem, w sprawie którego Komisja wyraziła pogląd, że winien on ulec zmianie, c) projekt ustawy o regulowaniu stosunków w hutnictwie żelaznem i metali oraz d) projekt naftowej ustawy górniczej, zawierający m. in. przepisy o tworzeniu przymusowych związków przemysłu naftowego. Do tych ostatnich projektów Komisja ustosunkowała się negatywnie.

Piąte posiedzenie odbyło się dnia 11 grudnia. Na posiedzeniu tem Komisja rozpatrzyła wnioski zrzeszeń gospodarczych w sprawie uregulowania na terenie m. Łodzi handlu ulicznego i okrężnego oraz przeprowadziła dyskusję nad projektami rozporządzeń Rady Ministrów do ustawy o ubezpieczeniu społecznem. Rozpatrując je, Komisja wypowiedziała się przeciw odnośnym projektom a w szczególności przeciw projektowi rozporządzenia wprowadzającego z dniem 1. I. 1934 r. w życie wspomnianą wyżej ustawę scaleniową.

10. Komisja Szkolnictwa Zawodowego.

Komisja odbyła w okresie sprawozdawczym 5 posiedzeń.

Na posiedzeniu w dniu 24 marca rozpatrzono sprawę reorganizacji przydziału praktyk wakacyjnych w myśl decyzji Ministerstwa Przemysłu i Handlu. W związku z tem Komisja wypowiedziała się za rozesłaniem odpowiedniej ankiety do firm przemysłowych i handlowych za pośrednictwem stowarzyszeń i związków branżowych. Poza tem Komisja ustosunkowała się negatywnie do projektu, aby Izby Przemysłowo-Handlowe przyjęły całkowite zadanie organizacji praktyk wakacyjnych. Komisja wypowiedziała pogląd, że wprowadzenie w życie powyższego projektu nie przyczyniłoby się do ujednolicenia rozdziałów praktyk a więc do zrealizowania głównego celu, nakreślonego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu w piśmie

z dnia 2 marca 1933 r. Wkońcu Komisja wypowiedziała się za udzieleniem subsydjum w wysokości 1.000 zł. na wydanie pracy p. t. „Wykończalnictwo“ oraz subsydjum dla wypożyczalni akademickiej w wysokości 300 zł. na zakup podręczników.

W dniu 27 kwietnia Komisja przy współudziale rzeczoznawców rozpatrzyła i szczegółowo przedyskutowała opracowane przez Ministerstwo W. R. i O. P. tezy ustrojowe szkół włókienniczych.

Na posiedzeniu w dniu 12 października Komisja przyjęła do wiadomości decyzję Ministerstwa W. R. i O. P. w przedmiocie likwidacji Wyższego Studjum Handlowego przy Wolnej Wszechnicy w Łodzi. Następnie Komisja ustosunkowała się negatywnie do projektu Instytutu Bałtyckiego w Toruniu w sprawie wydania „Monografji towarów, stanowiących przedmiot obrotu portu gdyńskiego“. Po zaznajomieniu się z opinją ś. p. radcy A. Trojanowskiego, dotyczącą pracy p. S. Szczepańskiego p. t. „Pierwotne i nowoczesne środki drapania tkanin bawełnianych“ — Komisja wypowiedziała się za udzieleniem subsydjum w wysokości 1.000 zł. na wydanie wymienionego podręcznika.

W dniu 7 listopada Komisja zaopinjowała projekt rozporządzenia o organizacji szkolnictwa zawodowego, zgłaszając uwagi, które po zatwierdzeniu przez Prezydjum Izby zostały skierowane do Pana Ministra W. R. i O. P. oraz do Związku Izb Przemysłowo-Handlowych.

W dniu 30 listopada odbyło się posiedzenie Komisji, na którem rozpatrzono podanie i powzięto wnioski w sprawie subsydjów na rzecz szkolnictwa zawodowego oraz stypendjów dla niezamożnych uczniów tych szkół. Poza tem Komisja wypowiedziała się za uwzględnieniem podania studenta W. S. H. w Warszawie o udzielenie stypendjum jak również podanie inż. B. Gablera w sprawie subsydjum na wydanie pracy p. t. „Wykończalnictwo“.

11. Komisja Komunikacyjna.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 10 posiedzeń.

Na posiedzeniu w dniu 17 stycznia Komisja rozpatrywała sprawę rewizji taryf pocztowych, przyczem wypowiedziała się za ich obniżeniem. Następnie Komisja przyjęła do wiadomości odpowiedź Ministerstwa Komunikacji na memorjał Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, dotyczący kolejowych agencyj celnych i uchwaliła

zasięgnąć opinji domów ekspedycyjnych w tej kwestji. Komisja negatywnie ustosunkowała się do wniosku Biura Planu Regjonalnego m. Łodzi w sprawie budowy bezpośredniej szosy Łódź-Stryków, uważając, iż w pierwszym rzędzie należałoby zakończyć rozpoczętą przez Magistrat budowę drogi Łódź-Łagiewniki. Wkońcu Komisja omówiła działalność Kolejowego Przedsiębiorstwa Dowozowego.

Na posiedzeniu w dniu 24 lutego Komisja, rozpatrzywszy projekt reformy taryfy drobnicowej, wypowiedziała się zasadniczo za wprowadzeniem w życie tego projektu. W związku z zarządzeniem Ministerstwa Komunikacji w sprawach taryfowych Komisja wypowiedziała się za podjęciem akcji w sprawie przeniesienia wełny do II kl. taryfowej. Poza tem Komisja ustosunkowała się pozytywnie do podania oczyszczalni pierza w Kaliszu w sprawie włączenia tej stacji do taryfy wyjątkowej c 11.

W dniu 9 czerwca Komisja rozważała sprawę koncesji na budowę drogi Łódź-Tomaszów oraz rozpatrzyła wniosek zmierzający do udostępnienia pośrednikom handlowym przejazdów kolejowych po cenach ulgowych, przyczem Komisja stanęła na stanowisku, iż najbardziej wskazaną formą realizowania tego postulatu byłoby wyjednanie ulg kolejowych nie dla samych tylko pośredników handlowych, lecz zniżek ogólnych w postaci wprowadzenia kwartalnych biletów odległościowych, dających prawo przebycia pewnej określonej ilości kilometrów we wszystkich dyrekcjach kolejowych za opłatą 50%.

Na posiedzeniu w dniu 21 czerwca rozpatrzono szereg podań o koncesję na przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznemi na linji Łódź-Tomaszów.

W dniu 16 sierpnia przedmiotem obrad Komisji była w dalszym ciągu sprawa koncesji na przewóz osób i towarów na szlaku Łódź-Tomaszów. Poza tem przedyskutowano projekt nowego sposobu pobierania opłat stemplowych od listów przewozowych.

W dniu 25 września odbyło się posiedzenie Komisji, na którem w związku z akcją udzielania koncesyj na przedsiębiorstwa autobusowe przedyskutowano sprawę wystosowania memorjału do Urzędu Wojewódzkiego w przedmiocie uwzględnienia przy udzielaniu koncesji w pierwszym rzędzie przedsiębiorstw, posiadających tabor

przepisowy, kwalifikacje fachowe oraz odpowiednie środki do prowadzenia przedsiębiorstwa.

Na posiedzeniu w dniu 30 października Komisja rozpatrzyła szereg podań o koncesję na przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznemi.

Poza tem Komisja odbyła posiedzenie w dniu 28 listopada oraz 5 i 13 grudnia, które również poświęcone były rozpatrzeniu i zaopinjowaniu podań o koncesję na przewóz pojazdami mechanicznemi osób i towarów.

B. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

1. Ogólna polityka gospodarcza.

Po zakończeniu w grudniu 1932 r. intensywnej pracy nad ustaleniem postulatów doraźnych, zmierzających do przetrwania kryzysu oraz złagodzenia jego ujemnych skutków, wysiłki Izby skierowane były na początku roku sprawozdawczego ku uzgodnieniu uchwalonego przez nią programu z postulatami pozostałych Izb. W dniu 13 i 17 stycznia odbył się Zjazd Związku Izb poświęcony specjalnie omawianemu programowi zarządzeń doraźnych w sprawie zwalczania kryzysu, przyczem konieczność ponownego rozpatrzenia sprawy na Zjeździe, odbytym w dniu 17 stycznia, wyłoniła się w związku z faktem, iż niektóre Izby w uprzednio wyznaczonym terminie nie skonkretyzowały swojego stanowiska. W wyniku gruntownej analizy całokształtu zgłoszonych propozycyj Związek Izb ustalił definitywne brzmienie tez programowych, które zkolei przedstawił czynnikom rządowym. Izba łódzka wzięła cynny i intensywny udział we wszystkich fazach narad programowych. Poza tem celem uprzystępnienia opinji publicznej szczegółowego oświetlenia zagadnień w formie ogólnych tez, ujętych w programie Związku Izb, postanowiono wydać specjalną monografję, poświęconą dokładnemu rozwinięciu i uzasadnieniu programowych wytycznych samorządu gospodarczego. Z ramienia Izby łódzkiej wicedyrektor dr. H. Sand opracował w związku z tem w sposób monograficzny zagadnienie usprawnienia gospodarki ciał samorządu terytorjalnego w płaszczyźnie urealnienia ich budżetów, zmiany podstaw ustrojowych samorządu, rewizji systemu skarbowości komunalnej oraz likwidacji ich nieuregulowanych dotąd krótkoterminowych zobowiązań kredytowych prywatno-prawnego charakteru.

Z innych zagadnień ogólnej polityki gospodarczej, które były przedmiotem szczególnej uwagi Izby w pierwszej połowie roku sprawozdawczego, należy wymienić rządową akcję obniżania cen artykułów przemysłowych. Wobec faktu, iż akcja owa

wbrew przyświecającym jej intencjom wytworzyła w kołach konsumentów mylne mniemanie, iż oczekiwać należy również i obniżki cen towarów włókienniczych, Izba uznała za pożądane przypomnienie, że akcja ta żadną miarą nie może dotyczyć rynku włókienniczego. Zgodnie z tem postanowieniem Prezes Izby udzielił szczegółowego wywiadu na łamach prasy codziennej, w którym na podstawie cyfrowego materjału stwierdził, iż obecny poziom tkanin odbiega in minus od poziomu cen w r. 1914 w stopniu silniejszym niż poziom cen zbóż chlebowych i że raczej zwyżka cen tekstyljów jest koniecznym warunkiem poprawy sytuacji włókiennictwa i zmniejszenia bezrobocia wśród włókniarzy. Ponadto sytuację rynku włókienniczego na tle rządowej akcji obniżania cen omówił wicedyrektor Izby dr. H. Berkowicz w popularnym odczycie nadanym przez Rozgłośnię Łódzką Polskiego Radja dnia 12 marca.

W końcu marca Izba otrzymała z Ministerstwa Przemysłu i Handlu zalecenie podjęcia akcji, którąby spowodowała, by zniżki cen zgłoszone przez szereg gałęzi przemysłu poza włókiennictwem a zaaprobowane przez Komitet Ekonomiczny Ministrów dotarły do ostatnich konsumentów. Zalecenie to Izba skierowała do zrzeszeń kupieckich z prośbą o zbadanie i zakomunikowanie, w jakich rozmiarach wspomniana zniżka faktycznie dotarła już do ostatnich nabywców w drodze samorzutnej zmiany kalkulacji cen sprzedaży.

Wreszcie wspomnieć wypada, że Izba podobnie jak w latach ubiegłych także w roku sprawozdawczym kontynuowała składanie Ministerstwu Przemysłu i Handlu oraz Instytutowi Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen miesięcznych sprawozdań sytuacyjnych, informujących o sytuacji gospodarczej okręgu łódzkiego ze szczególnem uwzględnieniem stanu uruchomienia i rozmiarów produkcji przemysłu włókienniczego oraz zmian konjunkturalnych na rynku półfabrykatów i gotowych wyrobów włókienniczych. Dział badania konjunktur i cen Izby łódzkiej został w końcu roku sprawozdawczego rozszerzony, gdyż na wniosek Głównego Urzędu Statystycznego Izba zapoczątkowała notowanie perjodycznych danych, ilustrujących ceny hurtowe ważniejszych artykułów włókienniczych. Notowaniami tygodniowemi wzgl. dekadowemi objęto przytem surową bawełnę amerykańską i egipską oraz przędzę bawełnianą cienkoprzędną, a notowaniami miesięcznemi — przędzę wigonjową oraz wełnianą czesankową, tkaniny bawełniane, wełniane i sztuczno-jedwabne, nadto wyroby dziane, pończochy i skarpetki.

Ceny dzienne zbóż chlebowych i mąki notuje Izba już od dłuższego czasu. Gromadzony tą drogą materjał z jednej strony służy do bardziej wyczerpującej ilustracji ogólnych sprawozdań o sytuacji gospodarczej a z drugiej strony jest przedmiotem odrębnych relacyj przeznaczonych dla G. U. S.

2. Organizacja zbytu wewnętrznego.

Sprawy związane z zagadnieniem kartelizacji przemysłu oraz nadzoru nad kartelami były także w roku sprawozdawczym przedmiotem zainteresowania i prac Izby. Przesłany dla oświadczenia się projekt ustawy o nadzorze nad kartelami Izba zaopinjowała w sensie negatywnym, wychodząc z założenia, że:

1. projekt ustawy kartelowej zawiera w art. 19 postanowienia o przymusowem zrzeszaniu przedsiębiorców, które nie dadzą się pogodzić ani z ustawą konstytucyjną ani zasadniczemi podstawami struktury gospodarczej Polski;

2. ustawowe uregulowanie nadzoru nad kartelami jest niewątpliwie przedwczesne wobec dużej jeszcze płynności wszelkich zagadnień, związanych z działalnością karteli, które nie wyszły jeszcze ze stadjum wstępnego swego rozwoju;

3. dopatrzeć się można zasadniczej sprzeczności wewnętrznej w projekcie ustawy, który z jednej strony uważa ruch kartelizacyjny za tak dalece mało rozwinięty, iż wymaga stosowania przymusu państwowego, a z drugiej strony chce ruchowi temu nałożyć krępujące go pęta pod postacią uciążliwego nadzoru;

4. omawiana ustawa, przewidująca możliwość tworzenia przymusowych karteli a zarazem narzucająca im daleko idący nadzór czynników niefachowych, które będą silnie oddziaływały na politykę produkcyjną i cen całych gałęzi przemysłu, stwarza dla tych gałęzi przemysłu, które przymus kartelowy obejmie, cały system sztucznych więzów, groźnych dla zasady rentowności i mogących wykoszlawić a nawet zupełnie zahamować naturalny rozwój życia gospodarczego na niektórych odcinkach;

5. omawiana ustawa jest nadto niewątpliwie zbędna, gdyż władze państwowe mają możność wykonywania kontroli faktycznej nad kartelami i daleko idącego normowania ich działalności, nie wyłączając kwestji cen dzięki dysponowaniu całym szeregiem skutecznych środków faktycznych i prawnych.

Izba nadmieniła przytem, że poza tem nasuwają się jej daleko idące zastrzeżenia odnośnie do sposobu, w jaki projektowana ustawa zamierzałaby zrealizować nadzór państwa nad kartelami. Izba dla przykładu przytoczyła m. in. następujące usterki:

1. obowiązek rejestracji i publikacji umów kartelowych częstokroć nie da się pogodzić z tajemnicą handlową;

2. w składzie sądu kartelowego nie jest zagwarantowany właściwy udział czynników gospodarczych a zwłaszcza samorządu gospodarczego; w brzmieniu projektu bowiem wszyscy ławnicy mogą być powołani z pośród osób znających wprawdzie teoretycznie i praktycznie życie gospodarcze, ale nie będących przedsiębiorcami;

3. niedostateczny jest również udział czynników gospodarczych w kompletach orzekających, w których ławnicy stanowiliby mniejszość wobec czynnika sędziowsko-zawodowego, który, naogół biorąc, niedostatecznie jednak orjentuje się w sprawach gospodarczych;

4. kompetencje rady kartelowej, w której czynniki gospodarcze mają być reprezentowane, ograniczają się do funkcyj czysto opinjodawczych.

Omawiany projekt był przedmiotem obrad Zjazdu Związku Izb, na którym Izba łódzka podtrzymała swe negatywne stanowisko zarówno w stosunku do projektu jak i poszczególnych jego artykułów. Ustawodawcza realizacja omawianego wyżej projektu została przeprowadzona i ogłoszona w dn. 28 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31).

Równocześnie Izba na żądanie Związku Izb stwierdziła, że nie widzi uzasadnionych motywów, któreby przemawiały przeciwko projektowi rozszerzenia kompetencyj Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, objętych art. 1 i 10 ustawy z dnia 15. II. 1928 r. na kartele i tym podobne porozumienia gospodarcze. Izba podkreśliła też, że ustosunkowana jest wprawdzie negatywnie do rozbudowy zasady wglądania przez organa państwowe w kalkulację przedsiębiorstw, z chwilą jednak kiedy uprawnienia te istnieją już od 5-ciu lat na podstawie cyt. rozporządzenia Prezydenta R.P., Izba sądzi, że konsekwencją tego stanu rzeczy jest rozciągnięcie uprawnień tych także na kartele.

Swemu zasadniczemu stanowisku w sprawie przymusowej kartelizacji przemysłu Izba dała także wyraz przy opinjowaniu projektu ustawy o ochronie produkcji szewckiej i cholewkarskiej. Projekt ten wspomniany już w sprawozdaniu Izby za rok 1932 i zarzuco-

ny podówczas wobec negatywnego stanowiska samorządu gospodarczego skierowany został w zmienionej nieco formie ponownie na początku roku sprawozdawczego do Związku Izb do oświadczenia się. Projekt ów przewidywał m. in. ustalanie rocznych kontyngentów produkcji dla poszczególnych fabryk przemysłu obuwniczego oraz współudział w wykonywaniu ustawy przedstawicieli zainteresowanych sfer gospodarczych w postaci komitetu przemysłu obuwniczego, mającego prawo wyrażania opinji i stawiania wniosków. Izba także tym razem zajęła wobec projektu stanowisko negatywne, podkreślając ponownie, że stosowanie przymusu przy regulowaniu warunków produkcji może być jako środek nadzwyczajny stosowany jedynie w wypadkach szczególnie doniosłej wagi. W danym wypadku nawet wyjątkowo ciężka sytuacja rzemiosła szewckiego i cholewkarskiego nie uzasadniała zdaniem Izby ingerencji administracyjnej, gdyż przymus skontyngentowania fabrycznej produkcji obuwia na rzecz warsztatów rzemieślniczych byłby równoznaczny z zahamowaniem postępu technicznego, z uprzywilejowaniem form naogół zacofanych ze szkodą dla zmechanizowanej produkcji obuwia, której rozwój dopiero uprzystępnił szerokim warstwom ludności zdobycie tak elementarnego czynnika kultury materjalnej, jakim jest obuwie.

Specjalną uwagę w roku sprawozdawczym Izba poświęciła sfinalizowaniu prac, dotyczących norm techniczno-handlowych dla obrotu przędzą bawełnianą. Projekt owych norm został przez izbową Komisję Polityki Gospodarczej definitywnie opracowany dnia 23 czerwca, poczem rozpoczął się okres uzgadniania projektu z wszystkiemi zainteresowanemi zrzeszeniami przemysłu włókienniczego oraz z Izbami Przemysłowo-Handlowemi, posiadającemi na terenie swego okręgu zakłady włókiennicze. W końcu roku sprawozdawczego przeważająca część kwestyj spornych została definitywnie wyjaśniona i uzgodniona, ostateczna jednak akceptacja projektu stanie się możliwa dopiero w nadchodzącym roku. Dla orjentacji zaznacza się, iż projekt ów obejmuje następujące działy:

1. określenie terminu zgłaszania reklamacyj, dotyczących wagi, zawartości wilgoci, gatunku przędzy, tary gilz itp., 2. ustalenie terminów dostawy i odbioru, 3. odchylenie wagi dostarczonej przędzy, 4. tara papierowych gilz-tutek, 5. obliczenie należności za skrzynie, 6. określenie dopuszczalnych odchyleń numeru przędzy, 7. ustalenie stopnia wilgotności przędzy, 8. tryb postępowania przy stwierdzeniu różnicy gatunku przędzy.

Z innych spraw z zakresu organizacji zbytu wewnętrznego wspomnieć należy o ukonstytuowaniu się na początku roku sprawozdawczego władz powołanej do życia w Łodzi Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Nadesłany do zaopinjowania projekt noweli do rozporządzenia Prezydenta R. P. o organizacji giełd, opracowany przez Radę Związków Giełd Zbożowo-Towarowych w Polsce, Izba w zasadzie zaaprobowała, wysuwając ponownie koncepcję zagwarantowania Izbom pewnego nadzoru nad działalnością giełd, istniejących na terenie poszczególnych okręgów. Idąca w tym kierunku modyfikacja ustroju giełd pozbawiałaby je charakteru organów ograniczonego koła interesantów, poza tem zaś zapewnić mogłaby giełdom prawdopodobieństwo szeregu korzyści specjalnych (subsydja, lokale, pomoc personalna itp.), co oczywiście wiąże się konsekwentnie z udziałem przedstawicieli Izb w radach giełdowych. Poza tem Izba podniosła, że realizacja tendencyj polityczno-gospodarczych, któremi kieruje się Rząd, popierając tworzenie zwłaszcza giełd zbożowo-towarowych i mięsnych (poprawa cen poprzez ich ujawnienie, racjonalizacja i legalizacja handlu itd.) będzie ułatwiona przez zapewnienie wpływu na działalność giełd Izbom, reprezentującym interesy ogólne i koncentrującym w swych władzach zwłaszcza w ośrodkach prowincjonalnych najbardziej gospodarczo wyrobione elementy.

Odrębną dziedzinę zagadnień związanych z organizacją zbytu wewnętrznego stanowiły sprawy surowcowe, a w szczególności prowadzona od dłuższego czasu akcja, zmierzająca do wzmożenia konsumcji surowców pochodzenia krajowego w drodze stopniowego zmniejszenia rozmiarów przerobu surowców zagranicznych. Akcją tą Izba łódzka, jako reprezentująca przeważającą część przemysłu przerabiającego bawełnę, z natury rzeczy żywo się interesowała. W marcu odbyło się w Ministerstwie Rolnictwa posiedzenie plenarne Komisji Międzyministerjalnej, powołanej do życia dla opracowania szczegółowego programu realizacji hasła zwiększenia spożycia surowców krajowych. Posiedzenie to poświęcone było w pierwszym rzędzie definitywnej redakcji uchwał, zaproponowanych przez Podkomisję surowców roślinnych, a zmierzających do zastąpienia już w bieżącym roku przy zakupach wszelkich instytucyj państwowych i samorządowych oraz monopoli, a nawet niektórych przemysłów prywatnych (np. cukrowego) wyrobów bawełnianych i jutowych wyrobami produkowanemi z surowców krajowych, t. j. z lnu i konopi. Zarówno na wspomnianej konferencji, jak i w memorjale

skierowanym do Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, Izba dała wyraz przekonaniu, że przestawienie produkcji na surowiec krajowy winno mieć charakter procesu ewolucyjnego, rozwijającego się stopniowo na podstawie porozumienia między zainteresowanemi dziedzinami przemysłu i rolnictwa. Dlatego też dążenie do dokonania natychmiastowych zmian w zakupach instytucyj rządowych i samorządowych poczytać wypada ze stanowiska ogólnych interesów za szkodliwe, gdyż nie uwzględnia ona ani ciężkiej sytuacji przemysłu bawełnianego i jutowego, które dotkliwie odczują utratę dostaw publicznych i półpublicznych, ani możliwości budżetowych instytucyj, których zapotrzebowanie ma być pokryte droższemi tkaninami z surowca krajowego, ani wreszcie niezwykle skomplikowanej technicznie strony całego zagadnienia. Obszerny memorjał, zawierający stanowisko, jakie zajmuje w tej sprawie zarówno samorząd gospodarczy, reprezentowany przez Związek Izb Przemysłowo-Handlowych jak i cały przemysł polski, reprezentowany przez Centralny Związek Przemysłu Polskiego, doręczony został w identycznem brzmieniu dn. 16 marca Podsekretarzowi Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Stanowisko powyższe nie zostało jednak uwzględnione przy realizacji akcji wzmożenia konsumcji surowców włókienniczych pochodzenia krajowego, co znalazło swój wyraz w programie zakupów publicznych na rok 1934.

Z innych spraw surowcowych wymienić należy jeszcze wniosek sfer gospodarczych, zmierzający do ewent. powołania do życia instytucji klasyfikatora bawełny w Gdyni, przyczem funduszu na pokrycie związanych z tem kosztów miałby dostarczyć przemysł włókienniczy. Wniosek umotywowany był okolicznością, iż w zakresie klasyfikacji bawełny, Gdynia mimo, iż prawie wszystkie transporty tego surowca zakupywane przez przemysł polski są przez nią kierowane, w zupełności uzależniona jest od zagranicznych centrów bawełnianych. W odpowiedzi Izba, doceniając w zupełności aktualność poruszonego zagadnienia, stwierdziła jednak, iż o ile chodzi o łódzki przemysł bawełniany, to tylko nieliczna część fabryk zwykła dostawy surowca arbitrować, przyczem od skutków ewent. dostawy gatunków niewłaściwych chroni je w większości wypadków t. zw. klauzula wymienna zawarta w umowie. W związku z tem koszty zainstalowania w Gdyni klasyfikatora bawełny winnyby zdaniem Izby łódzkiej ponosić raczej firmy ekspedycyjne, zajmujące się dostawą bawełny.

Również niedomagania w dostawie niektórych półfabrykatów były w okresie sprawozdawczym przedmiotem zabiegów i prac Izby. Z tej dziedziny wymienić należy w pierwszym rzędzie odbyte w Izbie kilkakrotnie konferencje w sprawie niedostatecznego zaopatrzenia rynku wewnętrznego w przędzę sztuczno-jedwabną. W konferencji tej oprócz przedstawicieli Izby wzięli udział delegaci Związku Przemysłu Dzianego, Stowarzyszenia Fabrykantów Wyrobów Pończoszniczych, Zrzeszenia Fabryk Materjałów Jedwabnych, Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu oraz przedstawiciele fabryk jedwabiu sztucznego w Chodakowie i Myszkowie. W wyniku wzajemnej wymiany zdań jednogłośnie przyjęto zasadę, że reklamacje w sprawie przędzy sztuczno-jedwabnej, które nie zostaną załatwione w drodze dobrowolnego porozumienia pomiędzy dostawcami i odbiorcami tej przędzy, oddawane będą Sądowi Arbitrów przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Łodzi. Do kwestji tej Izba zmuszona była jednak powrócić na początku r. 1934.

Wreszcie jako dalszą zasadniczą sprawę z zakresu organizacji produkcji i zbytu (zarówno wewnętrznego jak i zagranicznego) wymienić należy orzeczenie arbitrażowe Prezesa Izby wydane w listopadzie 1933 r. w sprawie zasad, na jakich oprzeć ma się reorganizacja Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej.

3. Organizacja eksportu.

Ogólny program akcji eksportowej.

Całokształt zagadnień związanych z eksportem wyrobów włókienniczych był w r. 1932 przedmiotem rozważań Izby w związku z ówczesnem zarządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu opracowania szerokiego programu planowej akcji intensyfikacji wywozu włókienniczego. W roku sprawozdawczym ogólny program eksportowy znowu znalazł się na porządku dziennym prac Izby w związku ze skierowaniem do wszystkich Izb przemysłowo-handlowych w początkach sierpnia „Instrukcji eksportowej“ p. Ministra Przemysłu i Handlu. W odpowiedzi na instrukcję tę Izba w obszernym memorjale stwierdziła, iż w dotychczasowej swojej 5-cioletniej niemal pracy nad rozwojem eksportu (przedewszystkiem włókienniczego) samorzutnie kierowała się zasadniczą linją instrukcji, podyktowaną z jednej strony przez troskę o bilans handlowy a z drugiej przez niezwykle ciężkie warunki, w jakich odbywa się wywóz wyrobów

przemysłowych z Polski. Równocześnie Izba wskazała na te trudności w realizacji poszczególnych zaleceń, których usunięcie w drodze właściwych posunięć polityczno-gospodarczych jest możliwe a zarazem w interesie eksportu wyrobów przemysłowych niezbędne. Jako dowody istnienia tego rodzaju trudności Izba przytoczyła szereg faktów, dowodząc w ten sposób, iż:

1) nie jest jeszcze w pełni zrealizowana zasada stabilizowanych warunków kalkulacyjnych wobec płynności i zmienności dotychczasowego systemu pomocy dla eksportu;

2) tendencję tworzenia syndykatów eksportowych jako instytucyj o charakterze kolektywnym Izba uważa za najzupełniej uzasadnioną, jednakże powołanie do życia instytucyj takich nie jest we wszystkich działach możliwe, a w stosunku do tych właśnie gałęzi przemysłu część zadań eksportowych natury kolektywnej przejąć winny Izby;

3) kwestja zreorganizowania dostawy półfabrykatów po cenach specjalnych na cele eksportowe przemysłu przetwórczego jest w niektórych działach włókiennictwa daleka jeszcze od realizacji;

4) zdaniem Izby należałoby — w razie stwierdzenia w poszczególnych gałęziach przemysłu włókienniczego, iż aparat dostawy półfabrykatów po cenach rynku światowego funkcjonuje niedostatecznie — umożliwić w szerokim stopniu stosowanie bezcłowego przywozu odnośnych półfabrykatów w trybie obrotu uszlachetniającego — oczywiście pod warunkiem bardzo ostrej kontroli;

5) zalecona przez Ministra Przemysłu i Handlu droga zdobycia funduszów wywozowych przez nałożenie opłat na określoną jednostkę towaru w obrocie wewnętrznym jest problemem trudnym, którego realizacja łączy się ściśle ze sprawą powołania do życia kolektywnych organizacyj eksportowych;

6) w sprawie finansowania produkcji eksportowej, a w szczególności zorganizowania szerszej współpracy prywatnych instytucyj finansowych w tej dziedzinie, Izba przeprowadziła szereg badań przygotowawczych, których rezultat przedstawi Ministerstwu po uzgodnieniu na terenie międzyizbowym.

W zakończeniu memorjału Izba ponownie podkreśliła pełną gotowość jeszcze bardziej niż dotąd wydatnego spotęgowania wysiłków, zmierzających do rozszerzenia eksportu gotowych wyrobów włókienniczych a zarazem jego najszerszego zróżniczkowania przedmiotowego i geograficznego.

Reorganizacja systemu kontroli eksportu włókienniczego.

Dnia 30 czerwca ukazało się (Dz. U. R. P. Nr. 46/1933, poz. 367) rozporządzenie wprowadzające, poczynając od dn. 7 lipca cła wywozowe przy eksporcie odzieży i koszul. Zarządzenie to mające na celu usprawnienie kontroli nad wywozem konfekcji, połączone zostało z utworzeniem Delegatury Państwowego Instytutu Eksportowego w Łodzi, która współdziałając z 2-ma zaprzysiężonymi z ramienia Izby kontrolerami, miała sprawować odnośny nadzór w okresie przejściowym, niezbędnym do przygotowania podstaw dla definitywnego uregulowania kwestji kontroli. Dalszym aktem poprzedzającym opracowywaną reformę było rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 lipca 1933 r., uchylające z dniem 31 października 1933 r. moc obowiązującą rozporządzenia z dnia 22. XII. 1931 r. o zwrocie ceł przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych. Wobec zniesienia w ten sposób pomocy skarbowej dla wywozu włókienniczego, a zarazem dotychczasowego aparatu kontrolnego, Izba znalazła się w konieczności przyśpieszenia prac nad zaprojektowaniem nowego systemu kontroli i w tym celu rozpisała we wrześniu obszerną ankietę do wszystkich niemal zainteresowanych firm eksportowych. Równocześnie Izba uczestniczyła w odbytej w dniu 8 września w P. I. E. konferencji zainteresowanych czynników, w toku której postanowiono odrębnie przedyskutować zagadnienie eksportu konfekcji na zwołanej ad hoc konferencji. Konferencja ta odbyła się dnia 25 września przy udziale dyrektora P. I. E., Naczelnika Wydziału Przemysłowego Województwa Łódzkiego, przedstawicieli zrzeszeń przemysłu włókienniczego, Prezydjum Izby oraz członków izbowej Komisji Eksportowej i Dyrekcji. W ciągu października Izba opracowała wyniki wspomnianej ankiety oraz odbytych dotąd konferencyj i w dn. 14 października złożyła Ministerstwu Przemysłu i Handlu obszerny memorjał, zawierający szczegółowy projekt nowego systemu kontroli nad eksportem włókienniczym. Projekt ten, omawiający ubocznie również kwestję pomocy dla eksportu, przewidywał odmienne niż dotąd uregulowanie zarówno techniki udzielania pomocy jak i jej rozmiarów, przyczem wprowadził do systemu kontroli eksportu moment zróżniczkowania geograficznego oraz pewnej indywidualizacji pomocy przy równoczesnem zachowaniu trwałych podstaw kalkulacyjnych. Projekt Izby łódzkiej stał się podstawą dys-

kusji miarodajnych czynników, przyczem Izba dodatkowo przesłała Ministerstwu również oryginalne materjały, jakie wraz z próbkami otrzymała od firm okręgu w wyniku przeprowadzonej w tej sprawie ankiety.

Nowe zarządzenia w sprawie nadzoru nad eksportem włókienniczym zyskały moc obowiązującą z dn. 1 listopada, przyczem podkreślić należy, że nowowprowadzone zasady w dużym stopniu uwzględniają podstawowe tezy zgłoszonego w październiku projektu Izby łódzkiej, w szczególności zaś zrealizowany został wniosek, aby prace związane z techniką kontroli skoncentrowane były przy Izbie łódzkiej, sprawującej w tej dziedzinie gestję z ramienia Związku Izb przemysłowo-handlowych. Powołane do życia w charakterze instytucyj, czuwających nad całokształtem spraw związanych z kontrolą eksportu włókienniczego Komisje Standaryzacyjne pod przewodnictwem naczelników wydziałów przemysłowych Urzędów Wojewódzkich, istnieją tylko w Białymstoku dla tamt. przemysłu oraz w Łodzi dla całego państwa. Łódzka Komisja Standaryzacyjna Produkcji Eksportowej Przemysłu Włókienniczego rozpoczęła swą działalność w grudniu, przyczem odrazu ujawniły się pewne niedomagania, jakie z natury rzeczy w okresie początkowym zwykle wiązać się muszą ze stosowaniem nowych przepisów. Skłoniło to Izbę do zwołania w dniu 20 grudnia konferencji porozumiewawczej z udziałem zainteresowanych czynników t. zn. Przewodniczącego Komisji Standaryzacyjnej, delegata Państwowego Instytutu Eksportowego oraz przedstawicieli Syndykatu Eksportu Odzieży celem omówienia wspomnianych niedomagań. Poruszona kwestja była także na terenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu przedmiotem rozmów, zmierzających do usunięcia przeszkód, które mogłyby hamować rozwój wywozu włókienniczego przy zbyt rygorystycznem stosowaniu niektórych postanowień formalnych nowego systemu kontrolnego.

Obrót kompensacyjny.

Zagadnieniami obrotu kompensacyjnego zajmowała się Izba w pierwszej połowie roku sprawozdawczego dorywczo w związku ze sporadycznemi konferencjami, dotyczącemi poszczególnych artykułów. Przedmiotem obrad tego rodzaju konferencji, odbytej dn. 7 marca w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, był m. in. problem kompensacyjnej wymiany ze Stanami Zjednoczonemi, przyczem Izba

łódzka wypowiedziała się przeciwko objęciu bawełny północno-amerykańskiej ewent. akcją, idącą w kierunku skompensowania eksportem wywozu ze Stanów Zjednoczonych. Izba ustosunkowała się natomiast pozytywnie do projektu kompensacyjnego powiązania eksportu przędzy czesankowej do Brazylji z importem kakao wzgl. skór pochodzenia brazylijskiego. Wreszcie Izba wypowiedziała się za uwzględnieniem tkanin bawełnianych w projektowanej tranzakcji kompensacyjnej z Węgrami, polegającej na powiązaniu eksportu tekstyljów polskich z importem win węgierskich.

Wobec ogromnych trudności, jakie nasunął problem oparcia importu bawełny amerykańskiej na zasadach obrotu kompensacyjnego, Izba podjęła orjentacyjne badania idące w kierunku przywozu kompensacyjnego innych gatunków bawełny. Zdawało się przejściowo, że w szczególności posiada szanse rozwiązania sprawa obrotu kompensacyjnego bawełną perską. W grudniu 1932 r. bowiem Izba zwróciła się za pośrednictwem agenta do Persji z żądaniem nadesłania próbek bawełny perskiej oraz specyfikacyj tkanin, które mogłyby być przywiezione do Persji tytułem ekwiwalentu. W pierwszych dniach kwietnia nadeszły próby bawełny gatunku „Alamdar“ (kultywowanej w Persji z ziaren północno-amerykańskich), pochodzących z partji, która zgodnie z intencją oferentów perskich miała być całkowicie skompensowana tkaninami bawełnianemi, przyczem narazie jednak nie ustalono dokładnie, czy będzie można tą drogą wwieźć do Persji również artykuły bawełniane, których import jest obecnie w Persji zakazany. W ten sposób sprawa doszła do stadjum, w którem jedynie w drodze konkretnych tranzakcyj mogłaby być kontynuowana. Zrzeszenie Producentów Przędzy Bawełnianej zamówiło wprawdzie próbną partję bawełny perskiej, jednakże wszczęta akcja została z szeregu przyczyn natury technicznej chwilowo zarzucona.

Poza tkaninami Izba objęła swemi badaniami, dotyczącemi możliwości wznowienia eksportu w płaszczyźnie kompensacyjnej, również przędzę wełnianą czesankową. Odnośne dociekania dotyczyły w pierwszym rzędzie rynku brazylijskiego, który do r. 1931 importował pokaźne ilości przędzy tej, poczem jednak wywóz skurczył się gwałtownie wskutek obowiązującego w Brazylji moratorjum. Dążąc do ponownego zwiększenia wywozu przędzy na omawiany rynek w obrocie kompensacyjnym wzamian za kawę wzgl. kakao, Izba skierowała odnośne sugestje wraz z materjałem cyfrowym do Minister-

stwa Przemysłu i Handlu a zarazem do Centrali Importu Kawy, która współdziałała przy kompensacyjnym eksporcie szyn wzamian za kawę. I ta sprawa nie weszła jednak w roku sprawozdawczym na pożądane tory.

W maju rozpoczęły się obrady nad całością zagadnień związanych z obrotem kompensacyjnym. Izba uczestniczyła w tym okresie w licznych konferencjach zarówno międzyizbowych (dn. 24 maja w Katowicach), jak i na terenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu (dn. 15 i 26 maja), poświęconych dalszemu szczegółowemu opracowaniu programu działalności Izb w dziedzinie obrotu kompensacyjnego. Postulaty, dotyczące powiązania importu niektórych surowców i półfabrykatów włóknistych z eksportem odnośnych gotowych wyrobów, Izba uzgodniła uprzednio z zainteresowanemi organizacjami gospodarczemi. W czerwcu opracowany już program wszedł na tory realizacji, przyczem pierwszy krok uczyniony został przez wydanie 13 czerwca instrukcji o powiązaniu przywozu surowej wełny i półfabrykatów wełnianych z eksportem przędzy czesankowej i tkanin z tejże przędzy na rynki pozaeuropejskie oraz w niewielkim zakresie także na rynki europejskie. Dalszemi zarządzeniami Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 4 i 14 lipca włączono do ogólnego systemu obrotów kompensacyjnych również tkaniny wełniane zgrzebne oraz stożki wełniane i filce przy wywozie na wszystkie rynki pozaeuropejskie, nadto tkaniny bawełniane przy wywozie na niektóre tylko rynki zaoceaniczne i jedynie w określonych warunkach kalkulacyjnych.

W drugiej połowie roku sprawozdawczego nastąpiła tak znaczna rozbudowa obrotu kompensacyjnego, że powstała konieczność powołania do życia „Międzyizbowej komisji do spraw polityki kompensacyjnej“, która — pod przewodnictwem Prezesa Izby warszawskiej p. Klarnera oraz Dyrektora Izby łódzkiej p. inż. Bajera jako jego zastępcy — w pierwszym rzędzie opracowała wytyczne dla jednolitej organizacji prac z zakresu obrotu kompensacyjnego we wszystkich izbach. Poza tem Komisja zbierała się stale 2—3 razy miesięcznie celem uzgadniania postulatów poszczególnych izb oraz organizacyj gospodarczych, przyczem szczególną uwagę poświęcała stronie eksportowej, dążąc do wykorzystania możliwości wywozu, jakie wyłonił obrót kompensacyjny. Wnioski poszczególnych izb po zaakceptowaniu przez Komisję kierowane były do Ministerstwa

Przemysłu i Handlu, które w przeważającej większości wypadków rozstrzygało je przychylnie, wydając odpowiednie zarządzenia i wciągając w ten sposób coraz nowe artykuły w ramy obrotu kompensacyjnego.

Wobec zastrzeżeń, jakie na pierwszy rzut oka wzbudziła sprawa *obrotu zaświadczeniami kompensacyjnemi*, wystawianemi przez Izby przemysłowo-handlowe, Izba zgodnie z uchwałą Komisji dla spraw polityki kompensacyjnej przeprowadziła dochodzenia ankietowe wśród zainteresowanych organizacyj i firm zarówno eksportowych jak i importowych, zbywających i kupujących wspomniane zaświadczenia. W wyniku przeprowadzonej ankiety okazało się jednak, że zarówno importerzy jak i eksporterzy nie podnoszą zastrzeżeń co do normalnego ich zdaniem obrotu zaświadczeniami, wobec czego Izba dała wyraz opinji, że nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia jakichkolwiek w tej dziedzinie zmian.

Wciągnięcie licznych artykułów wywozowych w ramy obrotu kompensacyjnego miało w pierwszym rzędzie na celu *intensyfikację eksportu drogą morską na rynki pozaeuropejskie*. W związku z tem powstała w końcu roku konieczność ustalenia wymogów formalnych, jakim odpowiadać musi wysyłka towarowa dla udowodnienia, że stało się zadość warunkowi wywozu na rynki pozaeuropejskie. W sprawie tej odbyła się w grudniu konferencja z udziałem delegatów zainteresowanych Izb oraz przedstawicieli linij okrętowych, w wyniku której ustalono, iż spełnienie omawianego warunku winno być udowodnione w następujący sposób: a) przez przedstawienie dowodu o wysyłce towaru bezpośrednią linją okrętową, b) w razie braku bezpośredniej linji okrętowej z portu polskiego do kraju przeznaczenia — firma winna przedstawić bezpośredni konosament, c) w razie eksportu łamanego z przeładunkiem w obcym porcie firma winna przedstawić 2 konosamenty wzgl. udowodnić w inny sposób, że towar istotnie dotarł do kraju przeznaczenia, d) wreszcie kopje konosamentów muszą być zaopatrzone w podpis i pieczęć linji okrętowej lub maklera okrętowego.

W świetle doświadczeń poczynionych w roku sprawozdawczym stwierdzić należy, że dążenie do intensyfikacji eksportu zamorskiego w drodze obrotu kompensacyjnego dało wyniki pozytywne, udowodnione materjałami cyfrowemi, które Izba w tym celu opracowuje pod postacią specjalnych zestawień kwartalnych.

Akcja propagandowo-badawcza.

Zgodnie z opracowaniem w r. 1932 planowej generalnej akcji eksportowej rok sprawozdawczy był okresem szczególnie wytężonej działalności Izby w zakresie badań eksportowych oraz propagandy wywozu na licznych rynkach odbiorczych.

W pierwszym rzędzie podjęła Izba prace, zmierzające do realizacji wyników odbytej w r. 1932 z udziałem Dyrektora Izby inż. Bajera misji handlowej do Marokka. W pierwszym kwartale roku sprawozdawczego nadeszły z Północnej Afryki dalsze zamówienia, a w ciągu 12 miesięcy po zakończeniu prac misji (od 1 listopada 1932 r. do 31 października 1933 r.) na rynek marokański wyeksportowano z okręgu łódzkiego łącznie 79.683,5 kg tekstyljów wartości 632.638 zł., przyczem zasługuje na podkreślenie fakt, że w ten sposób utorowana została droga do Marokka nietylko dla wyrobów konfekcyjnych, lecz również dla tkanin zwłaszcza wełnianych, korzystających mimo panującego na rynku międzynarodowym dumpingu z minimalnych stawek obowiązującego jeszcze podówczas zwrotu cła. Należy przytem zaznaczyć, że przytoczona wyżej kwota 632.638 zł. nie wyczerpuje bynajmniej całego polskiego wywozu włókienniczego do Marokka, rynek ten pochłonął bowiem nadto nieuchwytne dla statystyki znaczne partje konfekcji i tkanin, skierowane do Marokka, ze składów konsygnacyjnych i magazynów ekspedytorskich w Holandji i Francji. Dotyczyło to zwłaszcza towarów, które wywiezione zostały w zasadzie na inne rynki a które wskutek przekroczenia kontyngentów czy nagłych zmian celnych skierowano później do Marokka.

W maju r. 1933 Izba wydelegowała do Holandji (Amsterdam, Haga, Roterdam) wicedyrektora dr. H. Berkowicza w towarzystwie wojażera p. Markusa celem przeprowadzenia badań eksportowych, obejmujących nietylko wewnętrzny rynek holenderski, lecz również kwestję reeksportu przez Holandję na rynki zaoceaniczne ze szczególnem uwzględnieniem Afryki Tropikalnej oraz Indyj Holenderskich i Brytyjskich. W wyniku dokonanej przez delegację Izby podczas pobytu w Holandji pracy dotychczasowy polski eksport włókienniczy na ten rynek z jednej strony zyskał na intensywności, a z drugiej strony objął szereg nowych artykułów, przyczem zdołano zorganizować sieć przedstawicielstw, dających gwarancję bardziej niż dotąd systematycznego i celowego opracowywania rynku. Cyfrowe uchwycenie pozytywnych rezultatów, jakie osiągnięto

na wewnętrznym rynku holenderskim dzięki dokonanej na tym rynku przez Izbę łódzką pracy, jest nader utrudnione. Na problem ten rzuca jednak dodatnie światło fakt, że eksport włókienniczy okręgu łódzkiego do Holandji nietylko utrzymał się w r. 1933 — mimo zaostrzenia reglamentacji — na poziomie z r. 1932, ale nawet poziom ten przekroczył przeszło o 1.000.000 zł.: w ciągu pierwszych 10-ciu miesięcy r. 1932 wynosił bowiem (według danych Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego w Łodzi) zł. 4.482.360, a w analogicznym okresie 1933 roku — zł. 5.628.317. Po zakończeniu omawianej podróży badawczej Izba opracowała szczegółowe sprawozdanie, przesłane wszystkim zainteresowanym resortom i czynnikom.

Przedmiotem szczególnej uwagi Izby były w roku sprawozdawczym — podobnie zresztą jak w latach ubiegłych — możliwości eksportu włókienniczego do Rosji Sowieckiej. W styczniu Izba obserwowała przebieg rokowań oficjalnych zarówno o przedłużenie umowy „Sowpoltorgu“, jak i pertraktacyj indywidualnych prowadzonych przez przedstawicielstwo handlowe Z. S. R. R. z niektóremi firmami okręgu łódzkiego w sprawie ewent. zakupów. Sprawa ta nie dała w pierwszej chwili pozytywnych wyników. Izba uzyskała jednak zapewnienie oficjalnych czynników polskich, iż tekstylja bezwarunkowo będą uwzględnione w ewent. planie importowo-eksportowym „Sowpoltorgu“ w razie sprolongowania umowy. W lutym rokowania o przedłużenie umowy „Sowpoltorgu“ zostały pomyślnie załatwione, nastąpiła bowiem prolongata wspomnianej umowy na dalszy okres 3-letni, a plan importowo-eksportowy „Sowpoltorgu“ na r. 1933 przewidywał również w wyniku zabiegów Izby pozycję wyrobów włókienniczych. W związku z tem udali się w marcu do Moskwy przedstawiciele kilku firm łódzkich dla nawiązania bezpośredniego kontaktu z instytucjami sowieckiemi, decydującemi o imporcie włókienniczym. Równocześnie kontynuowała Izba rozmowy z przedstawicielstwem handlowem Z. S. R. R., przyczem ujawniły się luźne narazie możliwości uzyskania przez Polskę poza kontyngentem, przewidzianym w umowie „Sowpoltorgu“, innych jeszcze licencyj, obejmujących wyroby włókiennicze. Ze strony Izby podniesiona była przytem koncepcja ewent. kompensacyjnego powiązania w grę wchodzących tranzakcyj, co jednak podówczas nie znalazło oddźwięku po stronie rosyjskiej. W czerwcu miały miejsce na terenie Łodzi rokowania przedstawicieli instytucyj zakupujących wyroby włókien-

nicze dla Z. S. R. R. („Torgsinu“ i „Sowpoltorgu“) z zainteresowanemi firmami łódzkiemi. Wobec braku dokładnej orjentacji odnośnie warunków kredytowych oraz sposobu finansowania ewent. zakupów sowieckich, Izba — zgodnie z życzeniem szeregu firm łódzkich — zwróciła się podówczas do „Polrosu“ z prośbą o udzielenie wyczerpujących i ściśle sprecyzowanych informacyj w powyższej sprawie. W okresie tym Izba zmuszona była podjąć kroki interwencyjne, zmierzające do usunięcia trudności, jakie powstały w chwili finalizacji poczynionych za pośrednictwem „Sowpoltorgu“ w Łodzi zakupów. Interwencja ta odniosła pożądany skutek i w końcu lipca nastąpiła wysyłka pierwszych transportów wyrobów pończoszniczych oraz tkanin wełnianych czesankowych do Rosji.

We wrześniu roku sprawozdawczego Izba, przewidując, że niebawem aktualne staną się rozmowy na temat ustalenia planu eksportowo-importowego „Sowpoltorgu“ na r. 1934, skierowała do Ministerstwa Przemysłu i Handlu memorjał przypominający, że tendencją czynników polskich przy układaniu planu eksportowo-importowego „Sowpoltorgu“ na r. 1933 było, aby przewidziana w kwocie 200.000 $ w złocie pozycja wyrobów włókienniczych obejmowała w pierwszym rzędzie gotowe wyroby oraz tkaniny i trykotaże z pominięciem surowców i półfabrykatów, i że wbrew temu zakupy sowieckie objęły w 75% surowce i półfabrykaty, podczas gdy odczuwający szczególne trudności zbytu przemysł produkujący tkaniny bawełniane nie uzyskał zamówień. Kierując powyższe uwagi do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Izba pragnęła zorjentować się odnośnie perspektyw eksportu włókienniczego do Z. S. R. R., aby tą drogą uzyskać materjały, umożliwiające oddziałanie na strukturę planu eksportowo-importowego „Sowpoltorgu“ na następny okres. W październiku Izba wznowiła swe starania w kwestji zakupów sowieckich na terenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu, do którego zwróciła się z prośbą o zaproszenie jej do udziału w rozmowach, jakie prawdopodobnie niebawem będą zapoczątkowane dla ustalenia planu eksportowo-importowego „Sowpoltorgu“ na r. 1934. Uwzględniając wniosek ten, Ministerstwo Przemysłu i Handlu zawiadomiło Izbę, że w omawianych pertraktacjach uczestniczyć będzie przedstawiciel Rady Traktatowej samorządów i zrzeszeń gospodarczych. W związku z tem Izba zwróciła się zkolei do Izby Urzędującej Związku Izb z prośbą o zarezerwowanie odnośnego mandatu z ramienia Rady Traktatowej dla Izby łódzkiej jako szczególnie zainteresowanej eks-

portem włókienniczym do Z. S. R. R. Równocześnie przedstawiono Izbie Urzędującej zastrzeżenia, jakie łódzkiemu przemysłowi włókienniczemu nasuwa realizacja sowieckich zakupów włókienniczych w r. 1933. Przy tej sposobności Izba wypowiedziała się w sprawie poruszonej przez Polsko-Sowiecką Izbę Handlową w Warszawie kwestji ewent. dostaw bawełny sowieckiej dla potrzeb przemysłu polskiego. Izba podkreśliła przytem, że zainteresowane sfery przemysłowe niewątpliwie zgodziłyby się na zakup odpowiedniej technicznie bawełny rosyjskiej w płaszczyźnie kompensaty wzamian za wywiezione do Z. S. R. R. gotowe wyroby włókiennicze. Póki możliwość spełnienia tego warunku nie zaistnieje należy — zdaniem Izby — dość sceptycznie traktować koncepcję sprowadzania bawełny (bądź turkiestańskiej, bądź też amerykańskiej) z Rosji.

W końcu roku sprawozdawczego stało się jednak rzeczą jasną, że plan eksportowo-importowy „Sowpoltorgu" na r. 1934 przestał być aktualny wobec przewidzianej na skutek wymówienia ze strony rosyjskiej likwidacji wspomnianej instytucji.

Gwałtowne kurczenie się wymiany towarowej polsko-jugosłowiańskiej było powodem, dla którego Izba zdecydowała się przeprowadzić badania nad możliwością wzmożenia polskiego eksportu włókienniczego do Jugosławji. Zorganizowana na skutek tej decyzji podróż badawcza (Beograd, Zagreb, Lubljana) odbyła się w listopadzie, przyczem uczestniczyli w niej oprócz wicedyrektora dr. Berkowicza przedstawiciele przędzalnictwa wełnianego czesankowego i bawełnianego: p. dyr. Bellen z firmy Sp. Akc. Markus Kohn i dyr. Borckenstein z firmy Sp. Akc. Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznańskiego w Łodzi. Krótki stosunkowo okres czasu, jaki upłynął od chwili ukończenia wspomnianej podróży uniemożliwia wyczerpujące omówienie jej wyników, będących zresztą dopiero w toku realizacji. Niemniej jednak stwierdzić można już obecnie, że dzięki podróży tej ujawniono szereg pozytywnych możliwości z zakresu eksportu półfabrykatów i tkanin włókienniczych, których wykorzystanie zależeć będzie wyłącznie od stworzenia należytej bazy kompensacyjnej poprzez skuteczną akcję, idącą w kierunku wzmożenia jugosławiańskiego wywozu do Polski. Poza tem przeprowadzone badania dały możność sprostowania całego szeregu mylnych wyobrażeń, jakie panowały uprzednio wśród eksporterów na temat zdolności nabywczych odbiorców jugosławiańskich oraz warunków likwidacji tranzakcyj handlowych z rynkiem tym. Realizując wynik przeprowadzonych badań, Izba wystąpiła w końcu roku z wnioskiem o udzielenie

poparcia dla dokonanych podczas podróży tranzakcyj sprzedaży a poza tem zaproponowała firmom przemysłowym, produkującym najbardziej poszukiwane na rynku jugosławiańskim artykuły, ustanowienie przedstawicielstw w Belgradzie i Zagrzebiu dla należytego opracowania rynku. W ten sposób Izba współdziałała tą drogą przy zorganizowaniu na terenie Jugosławji 12-tu przedstawicielstw, obejmujących przędzę bawełnianą, wełnianą czesankową i wigonjową oraz tkaniny bawełniane i wełniane, filce, obuwie gumowe i stożki do kapeluszy. Całokształt osiągniętych w toku podróży badawczej rezultatów był przedmiotem odrębnego sprawozdania.

Z innych rynków objętych w roku sprawozdawczym akcją propagandowo-badawczą Izby wymienić należy Indje Brytyjskie dokąd udał się w styczniu p. dr. Banasiński, zamianowany później Konsulem R. P. w Bombaju. Badania jego objęły również rynek włókienniczy, wobec czego Izba przygotowała i przesłała do Indyj do jego dyspozycji zbiorową kolekcję wyrobów przemysłu łódzkiego. W czerwcu p. dr. Banasiński przybył do Łodzi celem omówienia z Izbą wyników przeprowadzonych na miejscu badań i rozważenia dalszych kroków, niezbędnych dla pogłębienia nawiązanego tą drogą pomiędzy odbiorcami indyjskimi i eksporterami łódzkimi kontaktu. Prócz konferencyj wewnętrznych z Dyrekcją Izby odbyto przytem szereg rozmów z przedstawicielami zainteresowanych firm, które w międzyczasie nawiązały korespondencję z Indjami Brytyjskiemi i pragnęły uzyskać bliższe informacje, dotyczące zainicjowanych konkretnie tranzakcyj. Stwierdzić przytem należy, że ujawniono tą drogą możliwość wywozu pewnych gatunków przędzy czesankowej, których dotąd z Polski do Indyj nie eksportowano, i która istotnie jeszcze w roku sprawozdawczym stała się przedmiotem konkretnych tranzakcyj. We wrześniu p. dr. Banasiński ponownie przybył do Łodzi w towarzystwie p. Albińskiego korespondenta Państwowego Instytutu Eksportowego w Indjach Brytyjskich. Przygotowując się do wzmożonej akcji propagandowej na omawianym rynku w związku z zaostrzeniem stosunków traktatowych indyjsko-japońskich, Izba przyznała subsydjum udającemu się do Indyj w imieniu szeregu firm łódzkich wojażerowi p. Sztuckiemu, który otrzymał polecenie ścisłej współpracy z pp. Konsulem Banasińskim i Albińskim. Wyjazd p. Sztuckiego po gruntownych pracach przygotowawczych na terenie Izby nastąpił w grudniu, wobec czego przeprowadzenie badań i omówienie ich wyników przypada na następny okres sprawozdawczy.

Jako dalszy rynek, którego dotyczyła prowadzona przez Izbę

intensywna akcja propagandowa, wymienić należy Brytyjską Afrykę Wschodnią. Starania zapoczątkowane w tym kierunku jeszcze podczas omówionej wyżej podróży badawczej do Holandji, Izba kontynuowała w Łodzi, dokąd przybył specjalny przedstawiciel jednego z poważnych domów, zaopatrujących wschodnie wybrzeże Afryki. Firma ta posiadała już uprzednio pewne informacje o polskim przemyśle włókienniczym, ale dopiero fakt zorganizowania specjalnej podróży eksportowo-badawczej do Holandji nasunął jej przypuszczenie, że w okresie wzmożonej, jakby z podróży tej wynikało, aktywności wywozowej przemysłu łódzkiego zdoła z korzyścią dla obu stron nawiązać konkretne stosunki handlowe. Pobytowi przedstawiciela wspomnianej firmy na terenie m. Łodzi Izba poświęciła szczególną uwagę, obserwując niemal bezpośrednio wszelkie przeprowadzone rozmowy handlowe oraz ich realizację w postaci finalizowanych stopniowo tranzakcyj. Ta specjalna uwaga Izby podyktowana była nietylko przez fakt, że chodziło o tranzakcje pozostające w łączności z jej podróżą badawczą, lecz przedewszystkiem przez znaczenie, jakie Izba przypisywała pierwszym krokom polskiego eksportu włókienniczego w Afryce równikowej. Wspomniana firma holenderska bowiem posiada własne oddziały i agentury na terytorjach (Tanganyika, Kenya, Uganda, Zanzibar, Nyasaland i Ruanda-Urundi), reprezentujących wielkie możliwości w zakresie importu wyrobów bawełnianych. Prawdopodobnie też większe ośrodki handlowe na terenie Afryki Wschodnio-Brytyjskiej, a zwłaszcza Mombasa i Nairobi stanowią niejako punkty rozdzielcze dla położonych w pobliżu terytorjów Sudanu anglo-egipskiego, Konga belgijskiego, Afryki wschodnio-portugalskiej itd. I ta akcja nie została bez rezultatów, gdyż jeszcze przed upływem roku sprawozdawczego zanotować można było pierwsze wysyłki tekstyljów łódzkich na tereny objęte działalnością wspomnianego domu.

Z rynków Bliskiego Wschodu przedmiotem zabiegów Izby była zwłaszcza Persja, a to w związku z omówionemi już usiłowaniami skompensowania eksportem gotowych wyrobów włókienniczych przywozu bawełny perskiej. W związku z rynkiem perskim wspomnieć jeszcze należy, że Izba otrzymała do zaopinjowania projekt utworzenia w Trebizondzie specjalnej placówki polskiej dla czuwania nad tranzytem towarów polskich do Persji przez terytorjum tureckie wzdłuż trasy Trebizonda-Tabryz. Projekt ten Izba zaopinjowała negatywnie, wychodząc z założenia, iż: I-o zdaniem zainteresowa-

nych sfer tranzyt na omawianym odcinku odbywa się zupełnie normalnie, II-o całkowite ryzyko na omawianej drodze obciąża importerów perskich, którzy kupują importowany towar niemal wyłącznie cif Trebizonda, oraz III-o jest rzeczą prawdopodobną, że po uruchomieniu drogi Alexandretta-Mossul-Rowandiz-Tabryz szlak tranzytowy Trebizonda-Tabryz a zarazem port tabryski utraci swe dotychczasowe znaczenie.

Wkońcu wspomnieć należy o kontynuowanych także w ciągu roku sprawozdawczego odwiedzinach przedstawicieli polskich placówek gospodarczych, którzy zgodnie z przyjętym obecnie zwyczajem wizytują bądź podczas urlopów letnich, bądź też przed objęciem odnośnej placówki ważniejsze ośrodki przemysłowe. W czerwcu Izba miała dzięki temu możność odbycia konferencji z p. *Brodatym, korespondentem P. I. E. w Sztokholmie.* W tym samym okresie odwiedził Łódź i omówił aktualne sprawy swej placówki p. *Jean Oriac, Konsul Honorowy R. P. w Tunisie.* W lipcu Izba odbyła konferencję z *p. dr. Krysińskim, radcą Poselstwa R. P. w Shanghaju*, z którym omówiono szczegóły akcji, jaką należy podjąć celem wykorzystania stwierdzonego ostatnio na rynku chińskim w związku z bojkotem towarów japońskich zainteresowania dla tekstyljów polskich. Ponadto p. dr. Krysiński odwiedził szereg firm przemysłowych, eksportujących swoje wyroby na Daleki Wschód.

Na listopad przypadł pobyt w Łodzi *p. Obrębskiego, Konsula Generalnego R. P. w Marsylji*, który odbył szereg konferencyj z zainteresowanemi firmami, pragnąc zbadać tą drogą możliwość wprowadzenia tekstyljów polskich na rynki Francuskiej Afryki Ekwatorjalnej i Zachodniej w drodze zorganizowania placówek przedstawicielskich w Marsylji jako decydującym punkcie wyjścia dla eksportu do posiadłości francuskich w Afryce. Rynkami temi Izba zainteresowała się ponadto z tego względu, że charakterem konsumcji odpowiadają one w przybliżeniu rynkom Afryki Północnej i Wschodnio-Brytyjskiej, gdzie niektóre polskie wyroby włókiennicze cieszą się rosnącem zainteresowaniem. W tym samym okresie bawił w Łodzi również *p. Wojewódzki, którego Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydelegowało do Abisynji* celem przeprowadzenia wstępnych badań rynkowych. Po odbyciu konferencji z Dyrekcją Izby ustalony został tryb postępowania oraz współdziałania w toku projektowanych badań, przyczem Izba udzieliła p. Wojewódzkiemu niezbędnych informacyj oraz orjentacyjnych próbek. W grudniu przybył do Łodzi *p. Giżycki*,

udający się z ramienia Ministerstwa Spraw Zagranicznych do Kałganu dla zbadania możliwości zapoczątkowania polskiego wywozu włókienniczego na rynek mongolski. Po odbyciu konferencji na terenie Izby p. Giżycki skierowany został do szeregu firm łódzkich, które dostarczyły mu niezbędnych kolekcyj i materjałów orjentacyjnych; poza tem ustalono, że po przybyciu na miejsce p. Giżycki nadeśle Izbie zakupione na jej koszt wzory gotowej odzieży, noszonej przez ludność tubylczą Mongolji, co zkolei umożliwi przemysłowi łódzkiemu przygotowanie kontrwzorów i kontynuowanie zapoczątkowanych w ten sposób badań.

Z innych spraw, pozostających w łączności z organizacją eksportu, wymienić należy zaopinjowanie przez Izbę projektu zarządzeń Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Państwowego Instytutu Eksportowego w sprawie kontaktu urzędników służby handlowej zagranicznej ze sferami gospodarczemi. Izba nie zgłosiła merytorycznych uwag do zaprojektowanego brzmienia zwłaszcza, że przewidziane jest stopniowe precyzowanie w przyszłości bardziej szczegółowych metod postępowania. Przy tej sposobności Izba wystąpiła z wnioskiem wprowadzenia analogicznego postępowania, któreby umożliwiło czynnym w zakresie eksportu urzędnikom Izb Przemysłowo-Handlowych odbycie kilku- lub kilkunastudniowej praktyki w najważniejszych dla danego okręgu Izby zagranicznych placówkach gospodarczych (Konsulatach wzgl. Radcostwach Handlowych). Izba wychodziła z założenia, że realizacja tej koncepcji przyczyni się niewątpliwie do zacieśnienia i usprawnienia współpracy między krajowemi a zagranicznemi czynnikami polskiej służby gospodarczej z korzyścią nietylko dla wspomnianych czynników dzięki poznaniu wzajemnych metod pracy, lecz również dla bezpośrednich interesów eksportu polskiego, gdyż w toku projektowanych praktyk zostaną również należycie załatwione najbardziej aktualne sprawy konkretne, zwłaszcza wymagające osobistego porozumienia. Sprawa ta weszła na tory realizacji na początku r. 1934, kiedy to Państwowy Instytut Eksportowy przystąpił do bliższego rozpatrzenia i zrealizowania rzuconej przez Izbę myśli.

4. Reglamentacja wywozu.

Wywóz rolny i hodowlany. Podobnie jak w latach ubiegłych Izba poświęciła w roku sprawozdawczym wiele uwagi działowi eksportu rolno-hodowlanego tem więcej, że już w początku roku dały

się zauważyć wyraźne objawy kurczenia się obrotów w tej gałęzi handlu zagranicznego nader ujemnie wpływające na wyniki bilansu handlowego państwa.

Zakończenie prac izbowych zapoczątkowanych z końcem r. 1932 nad zagadnieniem usprawnienia wywozu artykułów rolnych i hodowlanych przypadło na początek roku sprawozdawczego. W wyniku przeprowadzonych w tym kierunku studjów oraz wyczerpujących dyskusyj na posiedzeniach Międzyizbowej Komisji do spraw obrotu towarowego z zagranicą uzgodnione zostały i przedłożone p. Ministrowi Przemysłu i Handlu postulaty Związku Izb w zakresie usprawnienia wywozu jaj, masła, drobiu, pierza i puchu oraz lnu. Postulaty te, w opracowaniu których brała czynny udział Izba łódzka z uwagi na żywo obchodzący jej okręg eksport jaj, drobiu i pierza — ujęte zostały w formę szczegółowych referatów, obejmujących zagadnienia organizacyjne eksportu, pomocy dla eksportu w zakresie finansowania, premjowania, ulg kolejowych i podatkowych itp.

Pragnąc ponadto przygotować odpowiednie materjały w przedmiocie wprowadzenia w życie projektu ramowej ustawy standaryzacyjnej, Izba po przeprowadzeniu w tym względzie dochodzenia ankietowego oraz rozmów z zainteresowanemi firmami eksportowemi swego okręgu, ustosunkowała się negatywnie do tegoż projektu. Ponieważ opinje innych Izb wypadły również w tym sensie, przeto samorząd gospodarczy uznał za konieczne przedłożyć czynnikom miarodajnym szczegółowo opracowany pogląd na problem standaryzacyjny. Ramowa ustawa standaryzacyjna w r. 1933 nie została ogłoszona.

W wyniku konferencji, jaka odbyła się w marcu w Państwowym Instytucie Eksportowym wyłoniono 6 podkomisyj dla opracowania materjałów i wniosków co do usprawnienia wywozu płodów rolnych. Delegat Izby łódzkiej brał udział w pracach 2 podkomisyj: 1) dla spraw popierania wywozu drobiu żywego (gęsi) i 2) dla eksportu jaj. Ponadto wyłoniono podkomisje: 3) dla potrzeb finansowych eksportu, 4) dla eksportu bydła, 5) dla eksportu przetworów mięsnych i 6) dla eksportu masła.

Izba w osobie swego delegata brała również udział z głosem doradczym w Wywozowej Komisji Rozdzielczej przy P. I. E., przyczem zainteresowania Izby szły w szczególności w kierunku należytego podziału kontyngentów wywozowych na konie rzeźne do Francji, gdyż okręg tutejszy dominował w ich eksporcie.

W październiku roku sprawozdawczego powołana została do życia przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych Komisja Artykułów Zwierzęcych, do zakresu której należy wydawanie opinji we wszelkich sprawach, zleconych przez wymienione Ministerstwa, a związanych z wywozem trzody chlewnej, bydła rogatego, owiec, drobiu, mięsa, bekonów, szynek oraz innych produktów pochodzenia zwierzęcego. M. in. Komisja uchwala wnioski w sprawie zużytkowania sum przewidzianych w budżecie państwowym na popieranie artykułów hodowlanych. W skład obu Komisyj wchodził z ramienia Związku Izb 1 delegat.

Niezależnie od prac Izby podjętych w związku z działalnością na terenie międzyizbowym w zakresie popierania eksportu rolnohodowlanego oraz jego reglamentacji, Izba w roku sprawozdawczym nadal wykonywała nadzór nad standaryzacją wywozu jaj oraz pierza i puchu.

Inspektorat eksportu jaj. Zaobserwowany w roku ubiegłym spadek eksportu jaj z okręgu łódzkiego (patrz „Eksport jaj“) spowodował likwidację szeregu składów przeróbczych, których ilość w roku sprawozdawczym zredukowana została do 3-ch.

Podobnie jak w latach ubiegłych inspektor eksportu jaj dokonywał kontroli istniejących składów przeróbczych, badając stan, w jakim się znajdują oraz system pracy eksportowej.

W roku sprawozdawczym Izba wydała wzgl. wymieniła z uwagi na przedawnienie terminu ważności 32 zaświadczenia półwagonowe na bezcłowy wywóz jaj zagranicę. Pobierane przy wydawaniu zaświadczeń dodatkowe opłaty w wysokości zł. 5.— od zaświadczenia Izba przekazywała na specjalny fundusz podniesienia hodowli drobiu do Izby Rolniczej w Łodzi oraz do Centralnego Komitetu do spraw hodowli drobiu.

Wreszcie Izba przesyłała do Ministerstwa Przemysłu i Handlu miesięczne sprawozdania o stanie eksportu jaj z okręgu łódzkiego.

Pierze i puch. Do prac wykonywanych w zastępstwie lub dla pomocy czynników państwowych, czyli w t. zw. zakresie poruczonym, należała w roku sprawozdawczym również kontrola Izby nad wywozem oczyszczonego pierza i puchu, którym trudni się jedyna w okręgu łódzkim fabryka przeróbcza w Kaliszu. Zaprzysiężony rzeczoznawca Izby odbywał w miarę przygotowywanych przez firmę transportów pierza i puchu ich kontrolę w Kaliszu, dokąd wyjeżdżał 18 razy, wystawiając równocześnie zaświadczenia wywozowe (93 szt.).

Gęsi. W zakresie reglamentacji eksportu gęsi Izba zbadała w roku sprawozdawczym stosunki finansowe oraz przygotowanie fachowe 3-ch nowopowstałych firm, eksportujących gęsi.

Konie. Wprowadzone w roku sprawozdawczym cło na przywóz koni rzeźnych do Francji spowodowało skurczenie się eksportu tychże koni z okręgu łódzkiego, wobec czego jedynie w pierwszym kwartale dwie poważniejsze firmy eksportowe wyzyskały przydzielone kontyngenty wywozowe na konie. Podziału kontyngentów dokonywała perjodycznie przy udziale delegata Izby wspomniana wyżej Wywozowa Komisja Rozdzielcza przy Państwowym Instytucie Eksportowym.

5. Polityka traktatowa.

Doniosłe prace natury ogólnej z zakresu polityki traktatowej zakończone zostały już w r. 1932, kiedy to z jednej strony zmontowano aparat, reprezentujący jednolitą opinję sfer gospodarczych w dziedzinie rokowań handlowych, a z drugiej strony ustalono podstawowe tezy polskiej polityki traktatowej, zwłaszcza zaś dezyderaty wywozowe i przywozowe oraz ogólne klauzule umowne. Na rok sprawozdawczy przypadała współpraca Izby z Radą Traktatową w zakresie konkretnych już rokowań z poszczególnymi kontrahentami. Wobec konieczności przestrzegania w kwestjach traktatowych poufności, Izba ogranicza się do zaznaczenia, że przedstawiła w roku sprawozdawczym postulaty ofensywne i defensywne okręgu odnośnie do rokowań z Austrją, Italją, Anglją, Szwajcarją, Czechosłowacją, Belgją, Francją, Kanadą, Szwecją, Danją i Finlandją.

Poza tem Izba w związku z zawartem dn. 1 stycznia 1933 r. porozumieniem kontyngentowem z Rzeszą Niemiecką podjęła kroki, zmierzające do faktycznego wykorzystania przez eksporterów okręgu łódzkiego przyznanych Polsce kontyngentów. Stan ten nie dał podówczas pozytywnych wyników, a zagadnienie wymiany polsko-niemieckiej znalazło się znowu na porządku dziennym prac Izby dopiero w r. 1934 po zawarciu układu z Rzeszą Niemiecką.

Z innych spraw, dotyczących zagranicznej polityki gospodarczej, wymienić należy podejmowane kilkakrotnie starania o przyśpieszenie ratyfikacji przez parlament turecki podpisanej i ratyfikowanej już przez Rzeczpospolitą Polską umowy handlowej z Turcją. Sprawa ta nie została do końca roku sprawozdawczego załatwiona, gdyż po ratyfikowaniu traktatu przez stronę turecką wstrzymano zkolei wy-

mianę dokumentów ratyfikacyjnych, która nie nastąpi przed uzupełnieniem traktatu dodatkowym układem kontyngentowym.

Z prac traktatowych ogólnego typu wymienić należy przygotowanie obszernych memorjałów, ustalających na życzenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu maksymalne ustępstwa konwencyjne w dziale włókienniczym nowej taryfy celnej. Odnośny elaborat uzupełniony został w końcu roku orjentacyjnym wykazem cen hurtowych artykułów włókienniczych, objętych poszczególnemi pozycjami nowej taryfy celnej. Nadto Izba stale brała udział przez swego delegata w posiedzeniach Biura Traktatowego, poświęconych ogólnej działalności tego Biura i jego pracom przygotowawczym do kolejnych rokowań. W pierwszej połowie roku szczególną wagę miały przytem posiedzenia poświęcone pracom przygotowawczym do międzynarodowej komisji ekonomicznej i monetarnej w Londynie.

Wreszcie wspomnieć należy o podejmowanej przez Izbę kilkakrotnie akcji interwencyjnej, dającej impuls do doraźnych rokowań w sprawie nieoczekiwanych a krzywdzących eksport polski zmian reglamentacyjnych (m. in. z Francją i Belgją).

6. Sprawy celne.

Rozpoczęte w końcu roku 1932 na terenie Izb Przemysłowo-Handlowych prace nad zaopinjowaniem projektu nowej ustawy celnej zostały w okresie sprawozdawczym zakończone, a zgłoszone przez poszczególne okręgi wnioski i uzupełnienia były szczegółowo rozpatrzone i uzgodnione przez Komisję Międzyizbową, która zajęła stanowisko, że dla życia gospodarczego byłoby pożądane wprowadzenie w życie nowej ustawy jednocześnie z nową taryfą celną. Należy zauważyć, że nowa ustawa celna została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Nr. 84 z dn. 29 października 1933 r. i wchodzi w życie w rok po jej ogłoszeniu.

W związku z wprowadzeniem w życie nowej taryfy celnej Izba opracowała i przesłała Związkowi Izb listę towarów, dla których należałoby utrzymać nadal w mocy ulgi celne wprowadzone w drodze administracyjnej i stosowane za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu. Poza tem Izba zgłosiła wniosek w sprawie wprowadzenia ulgi celnej na etykiety jedno- i wielobarwne nie wyrabiane w kraju a sprowadzane przez firmy eksportowe do etykietowania towarów wywożonych zagranicę. Natomiast Izba wypowiedziała się przeciwko wprowadze-

niu ulgi celnej na szkliwo do wyrobu kafli, gdyż artykuł ten wytwarzany jest w kraju.

Opinjując projekt rozporządzenia o warunkach udzielania pozwoleń na przywóz towarów zabronionych do przywozu oraz zwalniania niektórych towarów od pozwoleń przywozu, Izba podkreśliła m. in. konieczność wprowadzenia ułatwień przy odprawie celnej wzorów i modeli sprowadzanych z zagranicy dla celów produkcji na potrzeby rynku wewnętrznego oraz zaproponowała wprowadzenie przepisu, który zezwalałby na stopniowe wykorzystanie uzyskanego pozwolenia na przywóz towaru kontyngentowego.

W związku z podjętą w roku ubiegłym akcją w sprawie zmiany instrukcji z dnia 12. VIII. 1931 o trybie udzielania pozwoleń na przywóz bawełny i odpadków bawełnianych za ulgowem cłem Izba przesłała Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowe wnioski w powyższej kwestji. Izba podkreśliła, że firmy handlowe, korzystające z zezwoleń na przywóz bawełny i odpadków za ulgowem cłem nie powinny sprzedawać wymienionych wyżej surowców bez specjalnego na to zezwolenia Ministerstwa Skarbu firmom przemysłowym, które oprócz przędzalni odpadkowej zgrzebnej wzgl. wigonjowej — posiadają lub dzierżawią również cienkoprzędną przędzalnię bawełnianą. Sprawa zmiany wymienionej wyżej instrukcji nie została dotychczas załatwiona.

Naskutek starań Izby Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu obniżyło opłaty za kontrolę nad użyciem bawełny, sprowadzanej z ulgą celną przez firmy nie należące do Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej do norm opłacanych przez firmy należące do Zrzeszenia, t. j. do wysokości $^{1}/_{3}$% cła normalnego, niezależnie od kwoty przypadającego cła.

Izba, opierając się na fakcie, iż w latach 1929—1931 około 25% całego importu wyczesków i odpadków bawełnianych przywieziono z Austrji, Czechosłowacji i Szwajcarji — zwróciła się do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o zmianę rozporządzenia z dnia 19. XII. 1931 r. w tym kierunku, aby wskazane wyżej surowce włókniste, które muszą być przywożone do Polski wyłącznie drogą lądową, mogły korzystać z ulgowego cła w wysokości 1 zł. od 100 kg narówni z surowcami sprowadzanemi przez porty polskiego obszaru celnego.

Przyjmując pod uwagę, że wprowadzenie cła na szmaty jednobarwne miało na celu obłożenie cłem barwnika importowanego do

kraju pod postacią szmat farbowanych, Izba zwróciła się do Ministerstwa P. i H. o spowodowanie wyjaśnienia, na podstawie którego szmaty i skrawki tkanin niebarwione zaliczane byłyby do punktu 1 lit. b poz. 719 tar. celnej i w związku z tem nie podlegałyby opłacie celnej. Sprawa powyższa nie została dotychczas przez Ministerstwo zadecydowana.

Izba zajęła stanowisko negatywne wobec projektu udzielania zezwoleń na bezcłowy przywóz wełny zagranicznej drogą lądową jedynie na podstawie zaświadczeń, stwierdzających nabycie odpowiedniej ilości wełny krajowej. W opinji przedstawionej Ministerstwu Przemysłu i Handlu Izba wykazała, że możliwości przetwarzania wełny krajowej w przemyśle wełnianym są ściśle ograniczone jakością i ilością produkowanego w Polsce surowca. Jakość, a przedewszystkiem niejednolitość gatunku wyklucza używanie wełny krajowej do wyrobu przędzy czesankowej, wobec czego przemysł czesankowy siłą konieczności zmuszony jest sprowadzać wełnę z zagranicy. O ile idzie o przemysł zgrzebny, to wobec niedostatecznej ilości wełny krajowej tylko częściowo może on pokryć swoje zapotrzebowanie w kraju. W związku z tem Izba podkreśliła, iż zrealizowanie powyższego projektu odbiłoby się w sposób ujemny przedewszystkiem na przemyśle czesankowym, jak również pogorszyłoby warunki zaopatrywania się w potrzebny surowiec przez przemysł zgrzebny.

W łączności z projektowanem podwyższeniem stawki celnej na żelazochrom Izba dała wyraz opinji, iż w razie zmiany obecnie obowiązującej stawki na wymieniony artykuł należałoby równocześnie wprowadzić do taryfy celnej uwagę, zezwalającą na przywóz żelazochromu za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu według cła ulgowego, odpowiadającego dotychczasowej stawce celnej.

Przyjmując pod uwagę, że z chwilą wejścia w życie nowej taryfy celnej zacznie obowiązywać cło przywozowe na szmaty jednobarwne, co może wpłynąć na zwyżkę ceny szmat pochodzenia krajowego, Izba wypowiedziała się przeciwko zupełnemu zniesieniu cła wywozowego na ten artykuł, natomiast oświadczyła się za dalszem zawieszeniem tegoż cła.

Negatywnie ustosunkowała się Izba do projektu wprowadzenia ograniczeń wywozowych na klepki dębowe, gdyż zarówno stan posiadania dębiny w kraju, jak i pomyślnie rozwijający się eksport klepek przemawiają przeciwko wprowadzeniu cła wywozowego.

W wyniku interwencji Izby w Ministerstwie Przemysłu i Handlu w sprawie zwolnienia od cła wywozowego przędzy z włosia końskiego t. zw. przędzy „elastic“ do wyrobu włosianki krawieckiej, Ministerstwo wyjaśniło, że przędza ta nie podlega cłu wywozowemu.

W związku z wprowadzeniem w życie nowej taryfy celnej Izba zwróciła się do Ministerstwa Skarbu z prośbą o umieszczenie w wyjaśnieniach taryfowych uwagi, dotyczącej clenia płócien introligatorskich według poz. 668 tar. celn.

Izba wskazała, iż za zaliczeniem wymienionych płócien do tej pozycji przemawia zarówno ich wygląd zewnętrzny, imitujący skórę, jak również sposób fabrykacji, polegający na powlekaniu tkaniny bawełnianej warstwą specjalnej masy apreterskiej, a następnie wytłaczaniu na niej odpowiednich deseni.

Kwestja ograniczenia ulg celnych na artykuły produkowane w okręgu łódzkim była przedmiotem wystąpienia Izby i dotyczyła m. in. tkanin bawełnianych do wyrobu płótna szmerglowego. Przyjmując pod uwagę, że przemysł krajowy produkuje tego rodzaju tkaniny w gatunkach odpowiadających wytwórniom płótna szmerglowego i w ilościach mogących pokryć zapotrzebowanie wewnętrzne, Izba poparła podanie zainteresowanej gałęzi przemysłu w sprawie ograniczenia wydawania zezwoleń na stosowanie ulgowej stawki celnej przy imporcie wymienionych tkanin.

Wychodząc z założenia, iż stosowanie ulgi z poz. 563 pkt. 4 nowej taryfy celnej może spowodować nietylko zahamowanie dalszego rozwoju nowopowstałej gałęzi przemysłu jedwabniczego, lecz również przyczynić się w znacznej mierze do jej zaniku, Izba wystąpiła do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o ograniczenie wydawania zezwoleń na zastosowanie cła ulgowego dla tkanin jedwabnych wzorzystotkanych, broszowanych i drukowanych, sprowadzanych przez fabryki dla wyrobu krawatów. Na uzasadnienie swego postulatu Izba podkreśliła, iż w okresie ostatnich 2-ch lat uruchomiono w kraju kilka tkalni materjałów czysto jedwabnych do wyrobu krawatów, które to przedsiębiorstwa pomimo znacznych trudności, nawiązały kontakt z krajowymi odbiorcami i stopniowo zdobyły znaczną część rynku wewnętrznego, wytwarzając tkaniny krawatowe, nieustępujące jakościowo materjałom zagranicznym.

Izba wystąpiła również do Ministerstwa P. i H. z prośbą o niewydawanie zezwoleń na przywóz „celofanu“, gdyż w związku z zaliczeniem tego artykułu w nowej taryfie celnej do poz. 486 pkt. 2 ze

stawką w wysokości 600 zł. od 100 kg. i obowiązującą nadal ulgą konwencyjną w wysokości 70% cła normalnego, ochrona danej gałęzi przemysłu krajowego stała się niedostateczna i może spowodować nadmierny import tego artykułu.

Do Departamentu Ceł Ministerstwa Skarbu zwróciła się Izba o uniemożliwienie przywozu z Gdańska na teren Rzeczypospolitej płócien introligatorskich, pochodzących z biernego obrotu uszlachetniającego. Izba wskazała, że w kraju istnieją 2 fabryki płótna introligatorskiego, które zupełnie samodzielnie wykańczają u siebie wymieniony artykuł wobec czego przywóz płótna w obrocie uszlachetniającym uważać należy za niewskazany i szkodliwy dla interesów gospodarstwa narodowego.

Przeprowadzone badania wykazały, że zainteresowane tkalnie miejscowe, przerabiające przędzę z włókien sztucznych „vistra“ w coraz szerszej mierze przechodzą na krajową przędzę z „textry“. Ponieważ jednak — według oświadczenia niektórych tkalni — istnieją pewne gatunki tkanin, przy których nie można dotąd w pełnej mierze osiągnąć równowartościowych efektów, stosując do ich fabrykacji przędzę z „textry“, Izba wypowiedziała się za częściowem uwzględnieniem podań w sprawie zastosowania ulgi celnej na „vistrę“.

Popierając postulaty wytwórni rakiet tenisowych, Izba wystąpiła do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o wprowadzenie ulgi celnej na struny jelitowe w wysokości 10% cła normalnego, motywując stanowisko swe tem, iż wprowadzona na mocy rozporządzenia z dnia 31. X. 1932 r. stawka celna w wysokości 10.000 zł. od 100 kg., powoduje zwiększenie dotychczasowej opłaty od kompletu strun do jednej rakiety z 17 gr. do 4 zł. Stanowi to znaczne bo 25%-owe obciążenie kosztów produkcji, co w dużym stopniu utrudnia konkurencję z rakietami zagranicznemi. Podzielając powyższe stanowisko Izby, Ministerstwo wydało rozporządzenie, wprowadzające za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu ulgę w wysokości zgłoszonej przez Izbę.

W związku z potrzebą zebrania materjałów niezbędnych do rokowań handlowych o nowe traktaty Izba — na skutek zlecenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu — zebrała i przedstawiła Ministerstwu wykaz hurtowych cen artykułów włókienniczych na rynku łódzkim w połowie września 1933 r. Wykaz ten obejmował 143 towarów i był ułożony według kolejności odpowiednich pozycyj nowej tar. celn. Wobec znacznej rozpiętości cen niektórych towarów, podpadających pod jedną stawkę celną, podane zostały ceny minimalne i maksymalne.

Stopień ochrony celnej ad valorem obliczony był w stosunku do towarów droższych, jako najbardziej narażonych na konkurencję towarów zagranicznych.

Na żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu Izba opracowała i przedstawiła wykaz maksymalnych ustępstw, jakie od poziomu ceł nowej taryfy przyznać możnaby kontrahentom w sposób nienaruszający interesów przemysłu krajowego. Opracowany na podstawie szczegółowych dochodzeń wykaz dotyczył pozycyj tar. celnej, obejmujących włókiennictwo z włączeniem tkanin w całości lub w części wykonanych z jedwabiu sztucznego.

Radzie Traktatowej Izba zakomunikowała postulaty defensywne okręgu łódzkiego, dotyczące żądań austrjackich, szwajcarskich, francuskich i czeskosłowackich w stosunku do pozycyj nowej taryfy, obejmujących dział włókienniczy i częściowo maszynowy.

Na żądanie Rady Traktatowej Izba przedstawiła swoją opinję w sprawie przypuszczalnego kształtowania się przywozu niektórych artykułów włókienniczych w razie stosowania ulg celnych przy imporcie tych artykułów z Niemiec.

W związku z prowadzonemi z Rzeszą Niemiecką rozmowami w sprawie ułatwień obrotu towarowego Izba zwróciła się do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o wyjednanie dla dziczyzny pochodzenia polskiego normalnej stawki przywozowej w Niemczech, t. j. stawki, jaką opłaca dziczyzna importowana do Niemiec z innych krajów. Wymieniona wyżej sprawa dotyczyła głównie eksportu zajęcy, które w znacznych ilościach były wywożone w latach poprzednich zagranicę z terenu kaliskiego.

W wyniku kroków interwencyjnych Izby, popartych przez Państwowy Instytut Eksportowy, udało się uchylić trudności z jakiemi z uszczerbkiem dla wywozu okręgu łódzkiego połączone było legalizowanie przez Poselstwo Greckie w Warszawie świadectw pochodzenia i odnośnych rachunków.

W związku z akcją Ministerstwa P. i H., zmierzającą do wzmożenia eksportu produktów wykończonych przemysłu przetwórczego, Izba zwróciła uwagę zainteresowanych zrzeszeń gospodarczych jej okręgu na konieczność stosowania w jak najszerszym zakresie czynnego obrotu uszlachetniającego. Izba podała warunki, na jakich mogą być udzielane zezwolenia na wymieniony obrót uszlachetniający i prosiła zrzeszenia o zakomunikowanie w jakich działach produkcji

pożądane i celowe byłoby stosowanie czynnego obrotu w zakresie, niekolidującym z interesami niekrajowej produkcji.

W okresie sprawozdawczym Izba zaopinjowała szereg podań o obrót uszlachetniający bierny. W szczególności wyłoniła się kwestja obrotu uszlachetniającego biernego tkaninami z jedwabiu naturalnego. Sprawa ta była przedmiotem szczegółowych rozważań na terenie Izby. Ustalono, że tkaniny czysto jedwabne mogą być obciążone i farbowane w kraju, natomiast drukowanie tego rodzaju tkanin musi być narazie wykonywane zagranicą. W związku z powyższem Izba wypowiedziała się przeciwko wydawaniu zezwoleń na wywóz zagranicę tkanin czysto jedwabnych celem obciążania i farbowania.

Następnie Izba wypowiedziała się przeciwko udzielaniu zezwoleń na bierny obrót uszlachetniający obrusami bawełnianemi, które wysyłane są zagranicę celem wykonywania na nich kolorowych wzorów metodą natryskiwania, gdyż wymieniony proces uszlachetnienia może być wykonany w kraju.

Poza tem Izba przesłała Ministerstwu P. i H. wraz ze swą opinją, po przeprowadzeniu szczegółowych stwierdzeń, 127 podań o zastosowanie ulgi celnej przy przywozie wełny, bawełny i odpadków bawełnianych oraz podania, dotyczące ulgi celnej na maszyny niewyrabiane w kraju.

Wreszcie Izba zaopinjowała jedno podanie o udzielenie koncesji na skład wolnocłowy w Łodzi jak również podania o koncesje na załatwianie formalności celn. w Urzędzie Celnym w Łodzi i w Gdyni.

7. Sprawy podatkowe.

I. Projekty ustaw i rozporządzeń.

Ustawa o nadzwyczajnej daninie majątkowej. Ministerstwo Skarbu, uznając konieczność likwidacji ustawy o jednorazowym i nadzwyczajnym podatku majątkowym z r. 1933, postanowiło równocześnie wprowadzić nowy podatek tego rodzaju o charakterze stałym.

Na terenie Związku Izb Izba szczegółowo przedstawiła całokształt względów, które przemawiają przeciwko koncepcji wprowadzania do naszego systematu podatkowego podatku majątkowego o charakterze stałego obciążenia. Związek Izb, przychylając się do stanowiska Izby łódzkiej, przedstawił Ministerstwu Skarbu opinję stwierdzającą, że przy istniejącem przeciążeniu gospodarstwa spo-

łecznego z tytułu już obowiązujących świadczeń podatkowych i publicznych zarzucić należy myśl nakładania nowego ciężaru w postaci stałego podatku majątkowego.

Ministerstwo Skarbu przychylając się do tej opinji jako też do przedstawień zgłoszonych mu w tej mierze również ze strony poselskiej, uznało z drugiej strony, iż wzamian za stały podatek majątkowy w najbliższych latach zapewnić należy Skarbowi doraźne wpływy z tytułu innych danin zastępczych. Związek Izb Przemysłowo-Handlowych sprecyzował dlatego swoje wnioski wobec powyższej koncepcji, przyczem idąc po linji wniosku wysuniętego m. in. przez Izbę łódzką uznał, iż ze stanowiska życia gospodarczego najmniej szkodliwą formą poboru byłoby wprowadzenie nadzwyczajnej jednorazowej daniny i zaproponował następujące jej rozłożenie:

1) powiększenie zasadniczego podatku gruntowego o 30%,
2) powiększenie podatku od nieruchomości o 10% i
3) pobranie od przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych oraz wolnych zawodów ½ pro mille od obrotu, który stanowił podstawę prawomocnego wymiaru za r. 1931 — o ile roczny obrót przekraczał 10.000 zł.

W numerze 29 Dziennika Ustaw R. P. z 1933 ogłoszona została ustawa o nadzwyczajnej daninie majątkowej, uwzględniająca w znacznej mierze postulaty zgłoszone przez samorząd gospodarczy.

Projekt ustawy o ulgach dla budujących nowe domy. Uznając potrzebę ożywienia ruchu budowlanego, Ministerstwo Skarbu przygotowało projekt ustawy, rozszerzającej dotychczasowe ulgi podatkowe dla osób wznoszących nowe budowle. Opinjując powyższy projekt i uznając w zasadzie celowość jego podstaw konstrukcyjnych, Izba wskazała, iż pożądane byłoby jednak rozszerzenie objętych projektem ulg w dziedzinie podatku dochodowego również i na budowle wznoszone dla celów przemysłowych i handlowych, albowiem i na tym odcinku bezsprzecznie pożądane jest zapewnienie odpowiednich udogodnień osobom, decydującym się w obecnej konjunkturze na inwestycje budowlane.

Poza tem Izba wskazała na potrzebę dokładniejszego unormowania trybu postępowania w przedmiocie zwalniania od podatku ładunkowego materjałów budowlanych, dotychczasowe bowiem doświadczenie pouczyło, iż z powodu zbyt rygorystycznej procedury

dowodowej w szczególności przedsiębiorstwa handlowe, zajmujące się dostawą owych materjałów, nie mogły korzystać ze zwolnienia podatkowego, jakkolwiek przewidywała to ustawa o rozbudowie miast z r. 1927 zmieniona 15. VI. 1932.

Ustawa o ulgach dla nowowznoszonych budowli ukazała się w Dzienniku Ustaw Nr. 22 z 1933.

Nowela w sprawie ustawy o państwowym funduszu drogowym. Ponieważ przedłożenie niedostatecznie uwzględniło dezyderaty samorządu gospodarczego zgłoszone w roku 1932, Izba wypowiedziała się przedewszystkiem za podtrzymaniem pierwotnego stanowiska, poza tem zaś sprecyzowała szereg wniosków, dotyczących urealnienia podstaw finansowych funduszu. Izba wypowiedziała się w zdecydowany sposób za obniżeniem zbyt wygórowanych opłat przewidzianych w projekcie jako też dała wyraz zastrzeżeniom, jakie nastręcza sprawa przywrócenia ciałom komunalnym prawa samoistnego poboru opłat od pojazdów mechanicznych.

Specjalny nacisk Izba położyła poza tem na kwestję należytej repartycji sum funduszu, stwierdzając potrzebę wyraźnego ustalenia w projekcie ustawy, iż wpływy tegoż funduszu zużywane będą w wysokości, proporcjonalnie odpowiadającej świadczeniom poszczególnych okręgów państwa, na pokrywanie regjonalnych potrzeb drogowych, tylko zaś pozostała nadwyżka używana będzie według własnej dyspozycji Ministerstwa Komunikacji.

Poza tem Izba zaprojektowała szereg poprawek, podyktowanych względami natury prawnej i gospodarczej. Nowela do ustawy o P. F. Dr. została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Nr. 29 z 1933 r.

Projekt rozporządzenia o podatku od uboju i o 10%-wym dodatku do podatku gruntowego i przemysłowego. Opinjując powyższe dwa projekty, które miały na celu zasilenie funduszu dla podniesienia cen produktów rolnych, Izba wyraziła pogląd, iż doba obecna jest nieodpowiednia dla wprowadzania nowych obciążeń podatkowych. Licząc się jednak z faktem, iż projekty będą zrealizowane, Izba dała wyraz opinji, iż dodatek do państwowego podatku przemysłowego winien być pobierany również od przedsiębiorstw VI-ej kategorji świadectw przemysłowych. W związku z tem — zdaniem Izby — należałoby obniżyć projektowany dodatek do podatku przemysłowego, co mogłoby złagodzić ciężar nowego obciążenia z uwagi na fakt, iż pobór tego dodatku nastąpił już w IV-ym kwartale 1933 r.

Projekt o opodatkowaniu kwasu węglowego. Projektowany podatek w myśl uzasadnienia oparty był na przesłance, iż napoje gazowe podlegają opodatkowaniu zagranicą, poza tem zaś — iż pożądane jest częściowe wyrównanie obciążenia podatkowego poszczególnych napojów, gdyż obecnie podatek spożywczy obciąża tylko piwo i wino. W związku z tem Izba podniosła, iż przykład zagranicznego ustawodawstwa nie jest przekonywujący, gdyż w Niemczech pobierano doniedawna jedynie podatek (obecnie zresztą już uchylony) od wód mineralnych sprzedawanych w butelkach i podobna forma podatku istnieje również we Francji, podczas gdy u nas szczególnie w Kongresówce gros konsumcji przypada na sprzedaż zwykłej wody sodowej, bezpośrednio podawanej w szklankach.

Poza tem zdaniem Izby należałoby uwzględnić, iż w Polsce w szeregu miast m. in. w Łodzi woda naturalna z powodu braku wodociągów wogóle nie nadaje się do picia, wobec czego utrudnienie konsumcji wody sodowej sprzedawanej w szklankach byłoby w naszych warunkach posunięciem sprzecznem z nakazami polityki zdrowotnej. Zamiast piwa lub wina, jak oczekuje projekt, szerokie sfery spauperyzowanej ludności pod naciskiem konieczności przeszłyby w b. Kongresówce do zwiększonej konsumcji wody naturalnej, jakkolwiek w całym szeregu miast w obecnym stanie jest ona rozsadnikiem chorób zakaźnych.

Przechodząc do istoty projektu, Izba podniosła, iż zbyt kwasu węglowego stale maleje w ostatnich latach, albowiem napoje gazowe w coraz szerszej mierze produkuje się u nas nie z kwasu węglowego, lecz z tańszego choć częściowo zdrowotnie szkodliwego preparatu zastępczego, wytwarzanego w nader prymitywnych warunkach zapomocą kredy szlamowanej i kwasu siarkowego. Gdyby więc projekt zrealizowano — produkcja i zbyt kwasu węglowego dla wyrobu wód gazowych znalazłyby się w jeszcze niekorzystniejszej sytuacji, gdyż podatkowi nie podlegałby wcale ów konkurencyjny preparat, dzięki czemu nieomal całkowicie owładnąłby on rynkiem. Dla zrównania stosunków konkurencyjnych nieodzowne okaże się dlatego rozciągnięcie podatku również i na fabryki, wytwarzające kwas przy pomocy wspomnianych produktów, lub wogóle zakazanie produkcji kwasu przez wytwarzanie go z magnezytu, kredy i kwasu siarkowego. Wówczas jednak należy liczyć się z prawdopodobieństwem, iż podatek stanowiłby premję, zachęcającą do tajnego uprawiania tejże produkcji.

Związek Izb mimo nastręczających się w tej mierze zastrzeżeń wypowiedział się za ewent. wprowadzeniem podatku od kwasu węglowego pod tym jednak warunkiem, iż dla zapobieżenia niepożądanym skutkom pokątnej fabrykacji preparatów zastępczych należałoby równocześnie zakazać produkcji kwasu węglowego przy pomocy kwasu siarkowego i magnezytu lub kredy.

Projekt ustawy o opodatkowaniu sody. Na wstępie opinji Izba podniosła, iż z uzasadnienia dołączonego do projektu wynikałoby, że podatek uiszczać będą kosztem własnych swych dochodów producenci sody, gdyż jak podnoszą motywy posiadają oni monopolistyczne stanowisko, co nastręcza również prawdopodobieństwo, iż osiągają znaczne zyski. Wbrew jednak tym założeniom podatek od sody zdaniem Izby nie obciąży wytwórców sody, gdyż ustawa nie nakłada na nich zakazu przerzucenia podatku, lecz bądź to bezpośrednio bądź też w cenie dotknie konsumentów. Na pierwszem zaś miejscu ich wymienić należy przemysł łódzki, zużywający ok. 10% ogólnej ilości krajowej sody kaustycznej i amonjakalnej. Wbrew ogólnym zasadom, które przyświecać winny racjonalnie skonstruowanemu systemowi podatkowemu, podatek obciążałby więc surowiec i w skutkach działałby jako czynnik, zdecydowanie pogarszający warunki wytwórczości. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw przemysłu bawełnianego i wełnianego o typie zakładów wielowydziałowych, jak również przedsiębiorstw zarobkowych, zajmujących się wykańczaniem powierzonego im półfabrykatu (przędzy) i towaru.

Na zasadzie przykładów cyfrowych Izba wykazała, w jakim stopniu podatek wpłynąłby na podniesienie cen surowca, co znów sprawiłoby, iż warunki konkurencyjne przemysłu włókienniczego, który musi się zadawalać cenami conajmniej równie deficytowemi, jak ceny produktów rolnych uległyby dalszemu pogorszeniu.

Zkolei Izba podniosła, iż soda kaustyczna jest poza tem surowcem niezbędnym dla produkcji mydła, zużywającej przeciętnie 20% sody kaustycznej w stosunku do 80% tłuszczów. Podwyższenie zatem ceny sody o 12 groszy na 1 kg przy niezmienionej stawce podatku przemysłowego od obrotu musiałoby więc wpłynąć na podwyższenie kosztów produkcji mydła, co przy obecnej jednak konjunkturze niewątpliwie jeszcze bardziej obniżyłoby i tak już na szarym końcu w statystyce światowej znajdującą się konsumcję mydła w Polsce.

Gdyby natomiast wskutek wkalkulowania podatku do ceny mydło podrożało, konsekwencje te również uderzyłyby w silnym stopniu

w przemysł włókienniczy, gdzie mydło jest na szeroką skalę stosowanym produktem. Łącznie z podatkiem od sody obarczyłoby to włókiennictwo nowemi i uciążliwemi dodatkami, których nie mogłoby ono jednak wcale przerzucić na konsumenta. Przerzucenie to nie może zresztą leżeć w intencjach i zamierzeniach polityki rządowej, gdyż sprzeczne byłoby to z hasłem utrzymywania cen przemysłowych na niskim poziomie, odpowiadającym zdeprecjonowanym cenom płodów rolnych.

Z powyższych względów Izba w stanowczy sposób wypowiedziała się przeciwko projektowi. Związek Izb podzielił to stanowisko i w konkluzji również wypowiedział się przeciw zrealizowaniu projektu.

Projekt opodatkowania bibułek. Wypowiadając się w sprawie projektu o opodatkowaniu bibułek, Izba dała wyraz opinji, iż o ile idzie o bibułki używane do wyrobu gilz, to projektowany podatek nadaje się do przyjęcia, gdyż przypuszczalnie wytwórcy zdołaliby przerzucić go w cenie na konsumenta, wobec czego zgodnie z założeniami projektu podatek byłby pośrednim. Zarazem jednak Izba zwróciła uwagę, iż wynikające stąd podwyższenie ceny gilz mogłoby przyczynić się do częściowego zmniejszenia się konsumcji tytoniu krajanego i oczekiwanych stąd wpływów skarbowych, albowiem taniej kalkulowałyby się wówczas papierosy w gotowej formie sprzedawane przez Monopol.

Szereg zastrzeżeń Izba zgłosiła natomiast w sprawie ewent. nałożenia projektowanego podatku w identycznej wysokości również i na bibułki używane dla celów biurowych, higjenicznych i t. p. (papier przebitkowy, papier do wyrobu kwiatów, serwetek restauracyjnych itp.). W tym wypadku omawiany podatek nie posiadałby zdaniem Izby charakteru pośredniego lecz spadłby na firmy handlowe w zdecydowany sposób pogarszając ich sytuację. Wskutek przestawienia się konsumcji na gorsze gatunki papieru, nieobciążone podatkiem, konsekwencje opodatkowania ugodziłyby również w papiernie, które dzięki instalacji kosztownych maszyn zdecydowały się na produkcję bibułki i cienkich papierów licząc, iż stopniowy zbyt ich w kraju osiągnie normę, zezwalającą na względną opłacalność poczynionych inwestycyj. Oczywiście z wskazanych wyżej powodów w dalszej konsekwencji zawiodłyby także oczekiwane z tytułu podatku efekty finansowe.

Z wyżej wymienionych względów Izba oświadczyła się za opo-

datkowaniem jedynie bibułek, służących do wyrobu gilz, z wyłączeniem natomiast podatku od bibułek, niesłużących do tego celu. Powyższe stanowisko Izby podzielił również Związek Izb.

Zmodyfikowany projekt ordynacji podatkowej. Projekt ów przysłany został samorządowi gospodarczemu do oświadczenia się z końcem roku sprawozdawczego, przyczem w wyniku odbytych w tej sprawie narad opinję o nim zakomunikował Ministerstwu Skarbu Związek Izb, uwzględniając w tej mierze wnioski, wysunięte m. in. przez Izbę łódzką.

W szczególności Związek Izb podniósł, iż wymiar podatku przemysłowego i dochodowego nie powinien być poruczony wyłącznej kompetencji władz skarbowych bez współudziału elementu gospodarczego, jeśli bowiem działalność Komisyj szacunkowych nastręcza uzasadnione zastrzeżenia, celowa jest raczej zmiana ich podstaw organizacyjnych w takim kierunku, by umożliwić samorządowi gospodarczemu lepszy dobór członków Komisyj przez mianowanie ich a nie przez przedstawianie w potrójnej ilości, gdyż taki układ składu komisji powoduje, że stają się członkami i osoby mniej kwalifikowane. (Jednocześnie Związek Izb nadmienił jednak, że 4 Izby oświadczyły się za zniesieniem komisyj szacunkowych).

Zkolei podniesiono, iż przewidziani w projekcie informatorzy powinni się przekształcić na znawców, powoływanych z list samorządu gospodarczego.

W dalszym ciągu Związek Izb uznał, że zakres składania zeznań powinien być jak najszerszy, z drugiej zaś strony płatnik, który złożył zeznanie, powinien mieć prawo do współdziałania przy wymiarze. Prawo to realizował dotąd „dekret wątpliwości" w podatku dochodowym. Projekt ograniczał jednak to uprawnienie tylko do płatników, którzy prowadzą prawidłowe księgi, co objęłoby zbyt małą ilość płatników. Szczegółowe uwagi krytyczne nastręczały następnie przepisy o jawności podstaw wymiaru. Przepisy projektu przewidziały tylko ustne informacje, które są dla płatnika bez większej wartości, gdyż informacyj tych udziela się niechętnie, ogólnikowo, w cyfrach sumarycznych i w zakresie zależnym od uznania władzy. W warunkach projektowanych w tej kwestji przez ordynację, sformułowanie odwołania byłoby wprost niemożliwe. Ponieważ ujawnienie podstaw wymiaru jest jedynym w naszej procedurze środkiem skłaniającym urzędy skarbowe do opierania wymiarów na stanie faktycznym, stąd pozbywanie się tego środka nie leży na linji

prawidłowego rozwoju polityki skarbowej. Dlatego zgłoszony został postulat, iż należy go utrzymać w zakresie przewidzianym w art. 67 ustawy o podatku dochodowym.

W dziedzinie rozpatrywania odwołań projekt nie zawierał przepisów, gwarantujących szybkość i objektywność decyzji, co jest tem bardziej konieczne, że wymiar ma należeć — według projektu — do urzędów skarbowych. Związek Izb idąc po linji wniosków zgłoszonych już przy opinjowaniu pierwotnego projektu w r. 1931, uznał dlatego, iż należy przekazać orzekanie o środkach prawnych przeciwko wymiarom podatkowym niezawisłym sądom skarbowym, dla których instancją kasacyjną pozostałby N. T. A. Jest to tem bardziej potrzebne, ponieważ organa administracji skarbowej w postępowaniu wymiarowem i poborowem są z natury rzeczy stroną, podlegającą instrukcjom swoich władz zwierzchnich, wskutek czego nie mogą one równocześnie i z należytą bezstronnością osądzać swego postępowania w wypadku sporu, dotyczącego jego legalności lub zasadności faktycznej.

Na wypadek, gdyby jednak miały pozostać komisje odwoławcze, Związek Izb prosił o wprowadzenie zasady rozdziału funkcyj naczelnika wydziału II izby skarbowej od funkcyj przewodniczącego komisji odwoławczej. Regułą jest, że przewodniczy zawsze naczelnik wydziału podatków bezpośrednich, a więc urzędnik najbardziej zainteresowany służbowo i organizacyjnie w wysokim wymiarze. Okoliczność ta hamuje możność bezstronnej oceny sprawy. Ponieważ przewodniczenie w komisji ma przypominać sąd, to nie powinien przewodniczyć naczelnik wydziału II, lecz mianowany przez Ministra Skarbu specjalny urzędnik, którego funkcją byłoby wyłącznie prowadzenie spraw komisji odwoławczej, t. j. przewodniczenie na komisji, motywowanie decyzji itp. Wreszcie nieodzowne jest umożliwienie płatnikowi udzielania wyjaśnień przed komisją odwoławczą. Skoro dotąd jedna komisja odwoławcza dawała sobie radę z materjałem, to obecnie po wprowadzeniu ryczałtu i przy powiększeniu ilości komisyj odwoławczych, nie należy obawiać się przeciążenia komisji z tego tytułu.

Jeżeli chodzi o formalną stronę projektu, Związek Izb podniósł, że projekt rozwiązuje niektóre problemy w oderwaniu od obowiązującego ustawodawstwa, jak np. pomija w art. 52 przepisy ustawodawstwa o pełnomocnictwach, art. 94 zawiera określenia rzetelności ksiąg, sprzeczne z określeniem rozporządzenia Ministra Skarbu

z 13. IV. 1932 r., art. art. 137, 138, 139 i nast. są sformułowane inaczej niż odpowiednie przepisy K. P. C., odnoszące się do przywilejów podatkowych.

Następnie podniesiono, iż projekt pomija szereg kwestyj, które powinny być uwzględnione w ordynacji podatkowej, m. in. więc

a) sprawę kategorji osób, obowiązanych do składania zeznań,

b) specjalne warunki dowodu podatkowego z ksiąg handlowych, które winny być w ordynacji szczegółowo określone,

c) konieczność zakreślenia przynajmniej porządkowych terminów do załatwienia podań, odwołań, zażaleń oraz udzielania podstaw wymiaru,

d) wyszczególnienie, które przepisy prawa pozytywnego uważa się nadal za obowiązujące a które za uchylone.

Konkludując Związek Izb prosił Ministerstwo Skarbu:

1) o niewprowadzanie narazie w życie omawianego projektu,

2) o poddanie zasad, na których opierałaby się ordynacja, bezpośredniej dyskusji z przedstawicielami samorządu gospodarczego,

3) o powołanie komisji, składającej się z przedstawicieli Ministerstwa Skarbu i znawców prawa skarbowego, celem opracowania projektu, odpowiadającego zasadom, jakie Związek Izb m. in. na podstawie wniosku Izby łódzkiej rozwinął w r. 1931.

W roku sprawozdawczym sprawa ordynacji nie doczekała się definitywnego załatwienia, gdyż projekt w ostatecznem brzmieniu wejdzie w życie dopiero w r. 1934.

Projekt nowych zasad poboru podatku ładunkowego. Wypowiadając się w sprawie nowych zasad poboru podatku ładunkowego, objętych projektem rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, zmieniającego rozporządzenie z dn. 23 listopada 1932 r. w przedmiocie wykonania ustawy z 11 sierpnia 1933 o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, Izba podniosła, iż projektowane zmiany przewidują jednolity podatek ładunkowy dla wszystkich towarów z wyjątkiem nielicznej grupy ich podanej w § 41, co uważać należy za sprzeczne z podstawowemi zasadami skarbowemi, iż podatek powinien pozostawać w pewnej relacji proporcjonalnej do wartości towaru oraz jego znaczenia dla produkcji i konsumcji. Poza tem projekt nie rozwiązywał szeregu innych zagadnień nierozerwalnie związanych ze sprawą należytej reformy podatku ładunkowego

(m. in. dotyczy to kwestji, w jakiej mierze miastom przysługuje prawo zwalniania poszczególnych towarów od podatku, jak traktowane być winny przesyłki uwarunkowane lokalną strukturą przemysłu, który np. w okręgu łódzkim szereg towarów kieruje do wykończenia itp. z jednego miasta okręgu do drugiego, poza tem jak miasta winny zużywać wpływy z podatku ładunkowego tak, aby zgodnie z jego pierwotnem założeniem konstrukcyjnem posiadał on charakter daniny celowej itp.).

W związku z powyższem Izba oświadczyła się przeciwko realizacji projektowanych zmian, jako nieodpowiadających wielokrotnie już przez sfery gospodarcze zgłaszanym postulatom. Zarazem Izba uważając, iż zbyt krótki termin, bo zaledwie kilkudniowy, zakreślony przez Ministerstwo dla wyrażenia opinji, nie pozwala na sformułowanie wniosków pozytywnych w szczególności w zakresie zróżniczkowania stawek i ich wysokości — wskazała na potrzebę przeprowadzenia w tym zakresie dokładniejszych badań, co zkolei umożliwiłoby opracowanie właściwszych i potrzebom gospodarczym odpowiadających zasad poboru podatku ładunkowego.

W roku sprawozdawczym projekt noweli nie został zrealizowany.

Sprawa opodatkowania filmów. Opinjując projekt przepisów, ustalających nowe normy opodatkowania filmów, będący jednym z fragmentów projektu noweli do rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dn. 23. XI. 1932 w przedmiocie wykonania ustawy z 11 sierpnia 1933 o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, Izba wypowiedziała się za poniechaniem realizacji projektowanych przepisów. Na uzasadnienie swego stanowiska Izba podniosła, iż przedsiębiorstwa kinematograficzne i tak już są obarczone podatkiem od elektryczności i żarówek jako też specjalnemi opłatami na rzecz Funduszu Pracy i na Czerwony Krzyż, wobec czego odstąpić należałoby od dalszego obciążania ich. Wejście w życie projektu a) spowodowałoby stosunkowo znaczną podwyżkę obecnych stawek podatku widowiskowego oraz zmniejszyłoby frekwencję w kinach, a tem samem utrudniłoby egzystencję przedsiębiorstw kinematograficznych, b) odstręczyłoby odnośne przedsiębiorstwa od wystawiania filmów krajowych a w konsekwencji ugodziłoby w krajową wytwórczość filmową, c) podważyłoby kalkulację właścicieli kin, którzy zawarli z zagranicznemi wypożyczalniami filmów umowy roczne na zasadzie kalkulacji, przeprowadzonej według dotychcza-

sowych zasad opodatkowania filmów. Dlatego też Izba zajęła stanowisko, iż sprawa nowych obciążeń nakładanych na przedsiębiorstwa kinematograficzne domaga się jak największej oględności i że dopiero dokładna analiza całokształtu zagadnienia zapewniłaby odpowiednie podstawy dla prawidłowego i na dalszą metę obliczonego unormowania sprawy podatku od filmów.

Projekt rozporządzenia zgodnie z temi zastrzeżeniami został w roku sprawozdawczym wycofany.

Wnioski w sprawie zmiany rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Z uwagi na konieczność dostosowania postanowień rozporządzenia wykonawczego, dotyczącego ustawy o państwowym podatku przemysłowym, do treści i ducha przepisów noweli z grudnia 1931 r. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi wystąpiła w tej mierze ze szczegółowo umotywowanemi wnioskami. W szczególności Izba uznała, iż najwięcej zastrzeżeń nastręcza § 24 rozporządzenia, dotyczący sposobu opodatkowania pośredników handlowych, co uzasadnia potrzebę uchylenia wzgl. zmodyfikowania zawartych w nim a niezgodnych z nowelą ograniczeń, pozbawiających pośredników prawa utrzymywania składów i zakładów handlowych, jako też przyjmowania delcredere. Poza tem Izba stwierdziła potrzebę wyraźnego unormowania w ramach rozporządzenia wykonawczego spornych w praktyce kwestyj, dotyczących sposobu opodatkowania przedsiębiorstw pośrednictwa handlowego, które równocześnie trudnią się sprzedażą na rachunek własny, jako też ustalenia wykładni, iż opodatkowaniu podlegają tylko kwoty prowizji faktycznie otrzymanej przez pośrednika

Zkolei Izba podniosła potrzebę uchylenia ograniczeń wprowadzonych przez rozporządzenie wykonawcze w zakresie definicji handlu hurtowego oraz ze względu na zbyt rygorystyczne przepisy § 33 rozporządzenia wystąpiła o uwzględnienie zasady, iż płatnikom, prowadzącym prawidłowe księgi handlowe, należy przyznać prawo potrącania z podstaw wymiaru nieściągalnych należności pod warunkiem należytego ich udokumentowania. Poza tem Izba poruszyła konieczność udostępnienia ulg podatkowych przedsiębiorstwom, sprzedającym swe wyroby firmom gdańskim, dotychczas bowiem ramowe upoważnienie wprowadzone w tej mierze do noweli omal wcale nie zostało wykorzystane, jako też sformułowała szcze-

gółowe wnioski, dotyczące trybu zasięgania opinji Izb Przemysłowo-Handlowych w wypadkach, gdy dla ustalenia stosunku podatkowego decydujące znaczenie mają zwyczaje handlowe.

W sprawach powyższych zwrócił się do Ministerstwa Skarbu Związek Izb, który w obszernym memorjale obok kwestyj sformułowanych na zasadzie inicjatywy i wniosków Izby łódzkiej dał również wyraz szeregowi innych postulatów. W roku sprawozdawczym Ministerstwo pozytywnie ustosunkowało się tylko do niektórych wniosków, wobec czego sprawa uwzględnienia pozostałych dezyderatów jest nadal aktualna.

Sprawa rozporządzenia o scaleniu podatku przemysłowego dla włókiennictwa. W okresie sprawozdawczym Izba z przyczyn, szczegółowo omówionych w poprzednich sprawozdaniach, nadal poświęcała żywą uwagę sprawie zaktualizowania zabiegów, dotyczących scalenia podatku przemysłowego dla włókiennictwa. Ponieważ z początkiem roku Izba pozyskała informacje, że Ministerstwo Skarbu zlecić ma Łódzkiej Izbie Skarbowej przeprowadzenie wstępnych prac badawczych, łączących się ze sprawą ustalenia zasad scalenia, Izba zarówno na terenie Ministerstwa jak i Izby Skarbowej wyraziła gotowość odpowiedniego współdziałania opinjodawczego łódzkich sfer gospodarczych. Izba starała się także wyświetlić, w jakiej mierze izby innych okręgów ustosunkowały się do szczegółowych propozycyj łódzkich sfer przemysłowych w sprawie wysokości dodatku do świadectw przemysłowych oraz innych szczegółów przeprowadzenia reformy. Z przyczyn niezależnych od Izby nie udało się jednak stwierdzić opinji wszystkich izb. Podkomisji scaleniowej Izba zleciła zaopinjowanie propozycyj, zgłoszonych w sprawie scalenia przez Związek Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskiem. Na posiedzeniu odbytem dnia 17 lutego b. r. Podkomisja po zapoznaniu się z wynikami pisemnej ankiety izbowej, przeprowadzonej w sprawie odnośnych propozycyj między organizacjami gospodarczemi okręgu, reprezentującemi interesy włókiennictwa, powzięła wniosek, by specjalna delegacja Izby oraz czołowych organizacyj gospodarczych całokształt względów, przemawiających za potrzebą przeprowadzenia reformy, przedstawiła decydującym czynnikom rządowym.

Dnia 3 marca p. Minister Skarbu przyjął delegację łódzkich sfer gospodarczych w poruszonej kwestji. Delegacja poinformowała przedewszystkiem p. Ministra, iż sfery gospodarcze Łodzi,

licząc się z faktem, iż scalenie mogłoby przyczynić się do wydatnego uzdrowienia stosunków w włókiennictwie, za pośrednictwem Izby podjęły już szereg kroków, mających na celu przyśpieszenie reformy, jednakże zabiegi te nie wydały rezultatów.

Równocześnie przypomniano, iż według jednogłośnej opinji sfer włókienniczych scalony podatek — o ile przyczynić się ma do pełnego uchwycenia całokształtu obrotów — winien być pobierany w fazie przywozu surowca. Ponieważ jednak przemysł sprowadzający surowiec nie mógłby obarczyć się ciężarem ponoszenia całego podatku w formie scalonej, w wyniku ponownie przeprowadzonych kroków porozumiewawczych zarówno handel jak i przemysł przetwórczy uznały gotowość przyjęcia na siebie części świadczeń na warunkach, które domagałyby się jeszcze specjalnego uzgodnienia z Ministerstwem Skarbu.

Po wymianie zdań, w której brali udział poszczególni członkowie delegacji, p. Minister oświadczył, iż rozpatrzy przedstawione mu postulaty i o stanowisku swem zawiadomi Izbę Przemysłowo-Handlową w Łodzi.

Uznając, iż dla całokształtu zagadnień, łączących się z metodą przeprowadzenia scalenia w Polsce, dość istotne znaczenie posiadać może zapoznanie się z systemami zastosowanemi w tej mierze wzgl. rozważanemi zagranicą, na zlecenie Izby wicedyrektor dr. H. Sand w drugiej połowie roku sprawozdawczego przeprowadził w tej mierze odpowiednie studja na terenie zagranicy. Wyniki tych studjów połączone z równoczesnem oświetleniem zasadniczych problemów, łączących się ze sprawą scalenia podatku dla włókiennictwa, ogłoszone zostały w wydanej nakładem Izby pracy wicedyrektora dr. H. Sanda p. t. „Zagadnienie scalenia podatku przemysłowego od obrotów włókiennictwa w Polsce i zagranicą".

Z przyczyn niezależnych od Izby sprawa scalenia podatku dla włókiennictwa w roku sprawozdawczym nie posunęła się jednak naprzód.

Sprawa scalenia podatku obrotowego w odniesieniu do handlu zwierzętami rzeźnemi i mięsem. Ministerstwo Skarbu z początkiem roku przygotowało projekt rozporządzenia o scaleniu podatku obrotowego w odniesieniu do handlu zwierzętami rzeźnemi i mięsem, przyczem projekt dotyczyć miał wyłącznie terenu m. Warszawy. Z uwagi na zasadnicze zastrzerzenia, jakie w przedmiocie planowanego unor-

mowania sprawy wysunął samorząd gospodarczy, Ministerstwo Skarbu zgodziło się na wycofanie projektu i pozostawiło zaproponowanie zasad, na jakich możnaby oprzeć pobór scalonego podatku, inicjatywie samorządu gospodarczego.

W toku wstępnych prac wyłoniły się jednak daleko idące wątpliwości co do celowości i możliwości scalenia podatku w odniesieniu do handlu zwierzętami rzeźnemi i mięsem. M. in. ustalono, iż na rynek przedostaje się część towaru z ubojów pokątnych dokonywanych w warunkach trudnych dla uchwycenia podatkowego, wobec czego pobór podatku w formie scalonej, t. j. za wszystkie fazy produkcji uiszczony w fazie uboju, nie zapobiegałby nieuczciwej konkurencji elementów, uchylających się od uiszczenia podatku.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi zajęła również to stanowisko, wskazując, iż scalenie w tej dziedzinie obrotu należy odroczyć aż do czasu należytego unormowania sprawy kontroli, mogącej wykluczyć pokątne uboje.

Sprawa scalenia podatku przemysłowego dla obrotów importowanemi owocami. Z uwagi na inicjatywę zainteresowanych kół gospodarczych w poruszonej w nagłówku sprawie Izba wdrożyła w okresie sprawozdawczym odpowiednie dochodzenia ankietowe, które naogół stwierdziły celowość i gospodarczą potrzebę owej reformy. W roku sprawozdawczym wysuwane w tej mierze propozycje nie skrystalizowały się jednak w postaci oficjalnego projektu.

Projekt scalenia podatku przemysłowego od zapałek. Ministerstwo Skarbu zmodyfikowało w roku sprawozdawczym projekt rozporządzenia o scaleniu podatku przemysłowego od zapałek, uwzględniając w nowym projekcie wnioski uprzednio zgłoszone przez samorząd gospodarczy.

Izba opinjując projekt wypowiedziała się za jego ogłoszeniem, wskazała jednak na potrzebę wprowadzenia przepisu ustalającego, iż osobne rozporządzenie unormuje sposób podziału dodatku do scalonego podatku na rzecz związków komunalnych.

Projekt obniżenia scalonego podatku przemysłowego od cukru. Opinjując projekt rozporządzenia, obniżającego z dniem 1 stycznia 1934 r. 3,6%-wą stawkę scalonego podatku przemysłowego od cukru, określoną w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dn. 21 września 1932 r., na 3,35%, Izba uznała realizację projektu za pożądaną i uzasadnioną.

Sprawa scalenia podatku obrotowego od artykułów, podlegających podatkom pośrednim. Wobec informacyj, iż Ministerstwo Skarbu zamierza w I kwartale 1934 r. przystąpić do scalenia podatku obrotowego od artykułów, podlegających podatkom pośrednim, jak piwo, drożdże, mięso, papier, soda i ewent. jeszcze innych, posiadających produkcję skoncentrowaną w niewielkiej stosunkowo ilości zakładów przemysłowych, Izba pod koniec roku przystąpiła do wstępnego wyświetlenia podstawowych kwestyj, łączących się ze sprawą scalenia podatku dla tych z pośród wyżej wymienionych artykułów, które posiadają istotne znaczenie ze stanowiska struktury gospodarczej okręgu i jego obrotów.

II. Ważniejsze wystąpienia w sprawach bieżących.

A. Podatek przemysłowy.

Współudział opinjodawczy Izb Przemysłowo-Handlowych w dziedzinie wymiaru podatku przemysłowego. Nowela do ustawy o państwowym podatku przemysłowym z r. 1931 rozszerzyła ramy współudziału opinjodawczego Izb w dziedzinie wymiaru podatku przemysłowego, albowiem w myśl art. 3 pkt. 15 ustawy jako też art. 7 ustęp 3 władze skarbowe zasięgać winny opinji Izb, o ile nastręcza się wątpliwość, czy poszczególne artykuły, stanowiące przedmiot wywozu, zaliczyć należy do surowców lub półfabrykatów albo gotowych wyrobów czy też daną czynność przygotowawczą, dokonywaną w przedsiębiorstwach handlowych przed uskutecznieniem sprzedaży zgodnie z istniejącemi zwyczajami, zakwalifikować należy jako działalność, nieposiadającą charakteru przerobu.

W interesie ujednolicenia praktyki podatkowej oraz dostosowania jej do przepisów i intencyj noweli Związek Izb na zasadzie memorjału opracowanego przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Łodzi zwrócił się do Ministerstwa Skarbu o wydanie specjalnego okólnika, przypominającego władzom wymiarowym potrzebę przestrzegania zaznaczonych wyżej dyspozycyj ustawy. W rozwinięciu owego wniosku podniesiono, iż dla uniknięcia nierównomiernego sposobu interpretowania omawianych przepisów pożądane byłoby waraźne ustalenie zasady, iż władze podatkowe mają zwracać się o opinję nietylko w wypadkach, gdy według własnego ich uznania wątpliwe jest, czy dany towar zakwalifikować należy jako surowiec czy też półfabrykat lub towar gotowy (art. 3 pkt. 15), lecz także gdy różni-

ca zdań w tej mierze ujawnia się wskutek odmiennego twierdzenia podatnika.

Analogicznie należałoby również potraktować sprawę zasięgania opinji Izb w wypadkach art. 7 ustęp 3, co jest tem bardziej konieczne, iż dotyczy to ustalenia, jak zakwalifikować należy poszczególne czynności ze stanowiska istniejących zwyczajów handlowych. Ponieważ zarówno cytowane przepisy noweli jako też art. 4 pkt. 10 rozporządzenia Prezydenta R. P. o Izbach Przemysłowo-Handlowych wyraźnie postanawiają, iż do ustalenia zwyczajów powołane są Izby Przemysłowo-Handlowe, we wszystkich wypadkach nastręczających wątpliwości, jak zakwalifikować należy czynność, o której mówi art. 7 ustęp 3 — władze podatkowe przed powzięciem własnej decyzji winny zasięgać opinji właściwej Izby Przemysłowo-Handlowej.

Równocześnie Izba zaprojektowała, iż z tych samych względów, dla jakich cytowane przepisy noweli uznały potrzebę opinjodawczego współudziału Izb Przemysłowo-Handlowych, pożądane byłoby również, by władze podatkowe w sprawach istotniejszego i ogólnego charakteru zwracały się do Izb o opinję, o ile wyłaniają się wątpliwości na tle stosowania przepisów art. 7-a pkt. 9. Dokładna ocena, czy dany artykuł służy celom produkcyjnym, uzasadniającym zastosowanie ulgowej stawki, czy też przeznaczony jest na inwestycje wzgl. remont — niejednokrotnie możliwa jest bowiem tylko na zasadzie wnikliwej znajomości stosunków gospodarczych i objektywnej ekspertyzy zasadniczego charakteru, co przemawia właśnie za celowością zasięgania opinji Izb Przemysłowo-Handlowych.

Wkońcu Izba podniosła, iż wobec zastrzeżeń, że w praktyce podatkowej księgi handlowe niejednokrotnie dyskwalifikowane są zbyt rygorystycznie, co w niepożądany sposób depopularyzuje rozpowszechnienie dowodu książkowego — wskazane i uzasadnione byłoby, by również i w kwestjach zasadniczego charakteru, dotyczących zagadnień z dziedziny księgowości i bilansów, władze wymiarowe zwracały się o opinję do Izb Przemysłowo-Handlowych. Ministerstwo Skarbu w wydanym w tej mierze okólniku w znacznym stopniu uwzględniło sformułowane wyżej wnioski.

Akcja wymiaru podatku przemysłowego w roku sprawozdawczym. Przed rozpoczęciem akcji wymiarowej Izba na specjalnie w tym celu odbytej konferencji z Łódzką Izbą Skarbową dała wyraz postulatowi, by akcję ową w daleko idącej mierze dostosowano do

realnych wyników obrotowych przedsiębiorstw, w związku z czem Izba położyła m. in. nacisk na sprawę równomiernego przyciągania rzeczoznawców z listy osób zaproponowanych przez samorząd gospodarczy.

Do zgłoszonych postulatów Izba Skarbowa ustosunkowała się przychylnie i uznając potrzebę urealnienia akcji wymiaru podatku przemysłowego — wydała specjalny okólnik, zalecający władzom I instancji wydatne korzystanie z pomocy rzeczoznawców.

Na ponownie w tym celu odbytej konferencji Izba zwróciła uwagę na potrzebę wydatniejszego przyciągania desygnowanych przez nią rzeczoznawców nietylko w toku postępowania przygotowawczego, lecz również i na posiedzenia Komisyj Szacunkowych, co szczególnie dotyczyć winno wypadków, gdy w grę wchodzą sprawy wymiarowe gałęzi przemysłu i handlu, niereprezentowanych w składzie Komisyj.

Poza tem z uwagi na ujemne następstwa, jakie pociąga za sobą praca Komisyj w warunkach nadmiernego pośpiechu, Izba prosiła o wydanie odpowiednich zarządzeń w przedmiocie należytego rozplanowania prac Komisyj tak, aby członkowie ich mogli należycie rozpatrzyć wnioski wymiarowe. Równocześnie Izba wskazała na potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na wymiary, dotyczące płatników, których odwołania z r. 1931 nie zostały jeszcze załatwione, wskutek czego brak prawomocnej podstawy dla porównania obrotów z roku ub. z poprzedzającym rokiem podatkowym. Przy tej sposobności Izba prosiła również o wydanie specjalnego zarządzenia, by Urzędy Skarbowe bez opóźnienia zawiadamiały płatników o decyzji Komisji Odwoławczej, w sensie przychylnym rozstrzygającej wniesiony przez nich środek prawny.

Ponadto Izba poruszyła sprawę kwalifikowania ksiąg handlowych, przyczem wskazała na fakt, iż rozporządzenia wykonawcze, dotyczące sposobu prowadzenia i oceny ksiąg, ukazały się dopiero w kwietniu 1932 r., wobec czego część płatników zamiast z początkiem roku prawidłowe książki zaprowadziła dopiero w ciągu roku. W łączności z tem Izba prosiła o stosowanie wytycznej, by w podobnych wypadkach ustalenia, poparte książkami handlowemi, służyły równocześnie za podstawę orjentacyjną dla szacunku obrotu za okres, w którym płatnik jeszcze ksiąg nie zaprowadził. Wreszcie Izba wskazała na potrzebę dokładnego i ścisłego wyłączania z podstaw wymiaru obrotów, przypadających na tranzakcję artykułami,

za które od połowy 1932 r. uiszcza się podatek w trybie scalonym (spirytus, tytoń, cukier, cement itp.).

Izba Skarbowa ustosunkowała się przychylnie do przedstawionych jej postulatów i wydała odpowiednie zarządzenia.

Pojęcie większej partji, uzasadniającej obowiązek wykupna świadectwa I kateg. handlowej. W związku z wątpliwościami, nastręczającemi się w kwestji ściślejszego sprecyzowania pojęcia „większej partji“ towaru w poszczególnych gałęziach handlu dla ustalenia kategorji świadectwa przemysłowego, w łonie Związku Izb ujawniły się w tej mierze następujące poglądy.

Dotychczasowa metoda rozwiązywania poruszonego zagadnienia, akcentująca wysokość obrotu rocznego i zaniedbująca określenia pojęcia „partji“ stać się może dla kupiectwa prowincjonalnego bardzo niebezpieczna. O ile bowiem podkreślona jest kwestja obrotu, to sądy, orzekające w wypadkach z art. 98 ustawy o podatku przemysłowym, zaznaczają, że obrót ma znaczenie tylko przy skupie zawodowym, robotach i dostawach i tam, gdzie ustawa mówi o tem wyraźnie, nie zaś przy handlu towarowym, a wskutek tego kryterja, opierające się na wysokości obrotu, a więc na cechach nieznanych ustawie o podatku przemysłowym, są ze stanowiska orzecznictwa bez znaczenia. Sądy usiłują przeto ustalić pojęcie partji przy pomocy biegłych, którzy niekiedy orjentują się w problemie bardzo słabo, co znów prowadzi do ustaleń partji niezgodnych z stosunkami faktycznemi.

Celem zapobieżenia wynikającym stąd konsekwencjom Związek Izb pod koniec roku 1933 postanowił wystąpić do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem, by sądy w wypadkach obrazy art. 98 ustawy z powodu niewykupienia świadectwa przemysłowego I kateg. pojęcie większej partji w trybie art. 138 kodeksu postępowania karnego ustalały przez zasięganie opinji Izb. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi wskazała przy tej sposobności, iż bardziej zaleca się by sądy korzystały z bezpośredniej opinji Izb, aniżeli przesłuchiwały wskazanych przez nie rzeczoznawców, gdyż opinja samorządu gospodarczego dawać może rękojmię bardziej jednolitego potraktowania spraw.

Zryczałtowanie podatku dla drobnych płatników. Przychylając się do zgłoszonych przedstawień, iż należałoby podjąć kroki o należyte unormowanie sprawy ryczałtu na rok 1934/35 (w myśl bowiem

rozporządzenia ryczałt został narazie wprowadzony tylko na lata 1932-1933), Izba w połowie roku przystąpiła do wyświetlenia doświadczeń, jakie dotychczas poczyniono z ryczałtem. Poza tem Izba podjęła badania, na jakich zasadach oprzeć należałoby ryczałt na dalsze lata. Całokształt nastręczających się w tej mierze zagadnień i wniosków Izba rozpatrzyła na specjalnie zwołanem zebraniu przy udziale przedstawicieli drobnych płatników. Na posiedzeniu owem jednogłośnie skrystalizowała się opinja, iż ryczałt należałoby utrzymać z tem, iż obniżeniu ulec winny jego podstawy wymiarowe.

Wobec informacyj, że Ministerstwo Skarbu nie jest skłonne sprolongować ryczałtu na rok 1934 na dotychczasowych zasadach i rozważa powrót do indywidualnej zasady wymiaru wzgl. oczekuje od samorządu gospodarczego wniosków, dotyczących ustalenia ryczałtu na nowych podstawach, Izba przystąpiła do zbadania, jaka modyfikacja zasad ryczałtu byłaby najbardziej celowa, gdyby Ministerstwo nie zgodziło się na zachowanie podstaw poborowych stosowanych w latach 1932-1933. M. in. w toku swych badań Izba rozważyła, czy i w jakiej mierze na teren nasz możnaby przeszczepić system stosowany we Francji, Austrji itp. W konkluzji Izba uznała, iż żaden z systemów zagranicznych nie nadaje się do recepcji w naszych stosunkach, przyjęcie zaś ich byłoby conajwyżej możliwe tylko z daleko idącemi modyfikacjami.

Opinja ta skrystalizowała się również na terenie Związku Izb, przyczem zgodnie z wnioskiem Izby łódzkiej postanowiono usilnie wypowiedzieć się za przedłużeniem ryczałtu na rok 1934 w zasadzie na dotychczasowych podstawach, jako zaś odrębne i dalszoplanowe zagadnienie potraktować sprawę gruntowniejszej reformy zasad ryczałtu, o ile idzie o jego stosowanie poczynając od roku 1935.

Stanowisko samorządu gospodarczego w sprawie poboru zryczałtowanego podatku przemysłowego od drobnych płatników uzgodniono na posiedzeniu Międzyizbowej Komisji Skarbowej w dniu 20 listopada 1933 r. Zagadnienie potraktowano w dwóch płaszczyznach, ustalając z jednej strony zasady, na jakich należałoby prowizorycznie przedłużyć ryczałt na rok nadchodzący, z drugiej zaś według jakiej metody należałoby go pobierać w przyszłości, przyczem zajęto stanowisko, iż stanowić winien on stałą instytucję naszego systemu podatkowego. O ile idzie o sprawę przedłużenia ryczałtu na nadchodzący rok uznano, iż w zasadzie utrzymać należy w mocy przepisy dotychczasowego rozporządzenia z tem jednak, iż dla ure-

alnienia wymiaru podatkowego jako podstawę dla obliczenia ryczałtu przyjąć należy w odniesieniu do przedsiębiorstw, podlegających obecnie ryczałtowi obroty, jakie w drodze indywidualnych wymiarów ustalono dla nich w r. 1930—1931. Dla nowych zaś przedsiębiorstw nie objętych ryczałtem jako analogiczna podstawa wchodziłyby w grę obroty ustalone w r. 1931—1932. Równocześnie postanowiono, by przy obliczaniu ryczałtu na rok nadchodzący do przedsiębiorstw handlu spożywczego, trudniących się zbytem artykułów, częściowo podlegających już scaleniu, zamiast 1%-ej zastosowano 0,75% stawkę.

Przechodząc do sprawy zasad, według których ryczałt miałby być pobierany w następnych latach poczynając od r. 1935, Międzyizbowa Komisja Skarbowa szczegółowo rozpatrzyła wszystkie nastręczające się w tej mierze koncepcje, m. in. wysuwane przez Izbę łódzką a przewidujące wydatny współudział organizacyj gospodarczych. W wyniku szczegółowego zanalizowania całokształtu zagadnienia Związek Izb zakomunikował Ministerstwu w ogólnym zarysie kilka warjantów rozwiązania sprawy.

Projekt rozporządzenia opracowany przez Ministerstwo przesłany został samorządowi gospodarczemu do oświadczenia się po upływie roku sprawozdawczego, wobec czego odpada możliwość omówienia poprawek, jakie zgłoszono w jego przedmiocie. W każdym razie należy na tem miejscu podnieść, iż prolongatę ryczałtu niewątpliwie poczytać należy za wynik zdecydowanych zabiegów, podjętych w tej mierze przez samorząd gospodarczy.

Sprawa zwolnienia od podatku tranzakcyj zawartych na giełdach zbożowo-towarowych. W łączności z wymiarem podatku przemysłowego za rok 1932 władze skarbowe przy badaniu ksiąg prowadzonych przez młyny zakwestjonowały m. in. tranzakcje sprzedaży dokonane mąką, kaszą i otrębami w tych wypadkach, gdy karty umów giełdowych stanowiły rejestrację operacyj sprzedaży, bezpośrednio dokonanych przez podatników we wcześniejszym już terminie. (Okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. V 3212/4/32 Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr. 9, zwalniający od obrotów tranzakcje kupna-sprzedaży przeprowadzone wyszczególnionemi wyżej artykułami na krajowych giełdach zbożowo-towarowych, przyznał owo zwolnienie od 1 stycznia 1932 r., ogłoszony został jednak dopiero 9 marca 1934 r.

Kierując się poglądem, iż zwolnienie dotyczy obrotów osiągniętych od 1 stycznia 1932, część młynów tranzakcje kupna-sprzedaży

bezpośrednio zawarte z kontrahentami z początkiem r. 1932 dodatkowo przeprowadziła przez giełdy, na dowód czego maklerzy giełdowi wystawili odnośne karty umów giełdowych formalnie dowodzące, iż operacje zostały zarejestrowane giełdowo. Poza tem — o ile idzie o tranzakcje zawarte po ogłoszeniu okólnika — władze skarbowe zajęły stanowisko, iż część tranzakcyj nie może być wyłączona z pod opodatkowania, albowiem umowy faktycznie zawarte zostały poza obrębem giełdy. Wskutek tego dodatkowa ich rejestracja nie zmienia faktu, iż w grę wchodzą operacje, których warunki nietylko zostały poza nawiasem giełdy uzgodnione (co nie stanowiłoby przeszkody), lecz sfinalizowane w sposób, umownie wiążący kontrahentów. W wyniku kilkakrotnych interwencyj Izby wszystkie sporne wymiary poddane zostały dodatkowemu rozpatrzeniu.

Przychylając się do inicjatywy podjętej przez Giełdę Zbożowo-Towarową w Katowicach, Izba wypowiedziała się za wdrożeniem przez Związek Izb Przemysłowo-Handlowych starań, by zarówno w interesie poparcia krajowego rolnictwa jak i zapewnienia giełdom szerszych podstaw organizacyjnych giełdowe obroty makuchami i olejami roślinnemi pochodzenia krajowego włączone zostały na listę towarów, które w myśl art. 94 pkt. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym są wolne od podatku obrotowego.

Wobec informacyj, jakoby Ministerstwo Skarbu zamierzało cofnąć ulgi przyznane okólnikiem z dn. 9 marca 1932 a polegające na zwolnieniu od podatku obrotowego tranzakcyj kupna-sprzedaży dokonywanych mąką, kaszą i otrębami na krajowych giełdach zbożowo-towarowych, samorząd gospodarczy — popierając wysunięte w tej mierze wnioski giełd — pod koniec roku wystąpił do Ministerstwa Skarbu, podkreślając usilną potrzebę dalszego zachowania wspomnianych ulg. Izba łódzka również wypowiedziała się przeciwko cofnięciu okólnika — przyczem wskazała m. in., iż zwolnienie tranzakcyj mąką od podatku obrotowego okazało się posunięciem korzystnem nietylko dla obrotu towarowego, lecz i dla Skarbu, gdyż w zakres jawnego handlu udało się dzięki temu wciągnąć szereg kupców, którzy przedtem handlowali bez wykupienia świadectwa przemysłowego.

Poza tem znaczna część handlujących oraz mniejszych przemysłowców przystąpiła do prowadzenia prawidłowych ksiąg, co umożliwia zkolei dokładniejszą kontrolę podatkową obrotów i dochodów. Samorząd gospodarczy uznał jednak z drugiej strony, iż celem zwiększenia kontroli nieodzowne jest dokładne ustalenie, jakie tranzakcje

winny podpadać pod pojęcie giełdowych i podlegających zwolnieniu od podatku, wobec czego wystąpił w tej mierze z odpowiedniemi wnioskami. Ministerstwo Skarbu, przychylając się do zgłoszonych wniosków, sprolongowało moc obowiązującą wspomnianego wyżej okólnika, równocześnie jednak wprowadziło do niego poszczególne modyfikacje, naogół nie odbiegające od wniosków Związku Izb.

§ 110 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku przemysłowym. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi zainicjowała starania w kierunku usunięcia przepisu ostatniego ustępu § 110 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym, odnośny bowiem ustęp w kolizji z dotychczasowem orzecznictwem sądowem ustala, iż wniesienie odwołania przeciwko orzeczeniu karnemu (art. 114 ustawy) powoduje tylko wstrzymanie egzekucji w odniesieniu do kary pieniężnej, natomiast należność za świadectwo przemysłowe winna być uiszczona. Wystąpienie to miało na celu odpowiednie zabezpieczenie praw płatnika, odwołującego się przeciwko orzeczeniu karnemu i żądającego merytorycznego rozpatrzenia sprawy, zgodnie bowiem z przepisami ustawy i dotychczasowem orzecznictwem władze skarbowe nie powinny egzekwować należności za świadectwo przemysłowe do czasu, dopóki sąd nie wyda orzeczenia w przedmiocie kary.

Poruszone zagadnienie nie zostało dotąd definitywnie zdecydowane przez Ministerstwo Skarbu.

Sprawa opodatkowania pośredników handlowych. Przy rozpatrywaniu odwołań, wniesionych przez firmy pośrednictwa handlowego z tytułu podatku przemysłowego za ostatnie lata, sporna stała się kwestja, w jaki sposób należy opodatkować pośredników, którzy z reprezentowaną przez nich firmą zagraniczną dokonywali równocześnie tranzakcyj towarowych na zasadach komisu, podlegającego opodatkowaniu na mocy pkt. 1 art. 5. Ponieważ Izba Skarbowa w Łodzi zajęła stanowisko, iż fakt dokonywania odnośnych operacyj z tą samą firmą, którą płatnik reprezentuje jako pośrednik, stanowi przeszkodę, wogóle wykluczającą uznanie stosunku pośrednictwa, Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi z uwagi na zasadniczy charakter sprawy zwróciła się do Ministerstwa Skarbu o ostateczne zadecydowanie kwestji, przyczem w wystąpieniu swojem Izba wskazała m. in. na poniższe okoliczności.

Ustawa o państw. podatku przemysłowym z r. 1925 ustalając

wymogi, jakim winna odpowiadać działalność przedsiębiorstw i zajęć pośrednictwa handlowego tak, aby podstawą ich opodatkowania była tylko prowizja (art. 5 pkt. 5) a nie kwoty obrotu (art. 5 pkt. 1), w przedstawionej kwestji, dotyczącej równoczesnego dokonywania operacyj w trybie komisowym, nie zawiera żadnego zakazu, nie znajduje się go również i w § 16 rozporządzenia wykonawczego. Pozytywne wyrażenie zasady, iż równoczesne dokonywanie operacyj w charakterze pośrednictwa i na rachunek własny, a tem bardziej komisowy nie stanowi przeszkody dla uznania stosunku pośrednictwa — przyniosła nowela z r. 1931, co dowodzi, iż w uwzględnieniu potrzeb życia rozwój ustawodawstwa poszedł u nas w kierunku, w pełnej rozciągłości uznającym dopuszczalność łączenia wspomnianych operacyj przy równoczesnem wyeliminowaniu ujemnych konsekwencyj podatkowych dla pośrednika, który zajmuje się ich dokonywaniem. Jednak jeszcze przed wydaniem noweli Ministerstwo Skarbu, licząc się z ujemnemi konsekwencjami, jakie wskutek przyrostu ograniczeń podatkowych godzą nietylko w pośredników, lecz i całą produkcję, korzystającą z surowcowych kredytów zagranicznych, wydało zarządzenie (L. D. V. 1992/4/31), specjalnie normujące sprawę ulg podatkowych, z jakich korzystać mogą przedsiębiorstwa i zajęcia pośrednictwa handlowego w Łodzi jako w ośrodku specjalnie zainteresowanym sprawą dostawy surowca zagranicznego. W myśl postanowień owego okólnika z prawa odrębnego opodatkowania obrotów prowizyjnych nie mogą korzystać tylko pośrednicy, którzy z reprezentowanemi przez siebie firmami dokonywują tranzakcyj na rachunek własny.

Zdaniem Izby rygor tego przepisu dotyczyć może więc tylko tej kategorji przedstawicieli firm zagranicznych, którzy nabywają u reprezentowanych przez siebie domów towar na własny rachunek i w analogiczny sposób sprzedają go. Z odnośnemi obrotami bynajmniej nie można jednak utożsamiać operacyj, które ze stanowiska przepisów kodeksowych całkowicie odpowiadają znamionom komisu, a tylko w zakresie podatkowym podlegają tej samej stawce, jak obroty własne (art. 5 pkt. 1). W szczególności dotyczy to wypadku, gdy mocodawcą komisanta jest firma zagraniczna, nie uiszczająca w Polsce podatku przemysłowego.

Odstępując od przytaczania dalszej motywacji prawnej i gospodarczej szczegółowo rozwiniętej w memorjale Izby, nadmienić wypada, iż całokształt sprawy Izba w drodze bezpośredniej poruszyła za-

równo na konferencji w Łódzkiej Izbie Skarbowej, jak i na terenie Ministerstwa Skarbu. W wyniku przedstawień Izby merytoryczne rozpatrzenie odwołań, dotyczących poruszonych spornych spraw, odroczone zostało aż do czasu definitywnej decyzji Ministerstwa Skarbu.

Analogiczną sprawą zajmował się również Najwyższy Trybunał Administracyjny, przyczem w wyroku L. rej. 6624/30 z dn. 15 stycznia 1933 r. ustalił on, iż w płaszczyźnie wykładni przepisów pkt. 5 art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z r. 1925, podanej w § 16 dawnego rozporządzenia wykonawczego, obojętne jest, czy sprzedaż pewnego artykułu dokonywana jest ze składu czy też wobec faktu, iż danego artykułu niema na składzie — wykonanie zlecenia reprezentant przekazał firmie zagranicznej do bezpośredniego załatwienia. W konkluzji N. T. A. zajął stanowisko, iż w podobnych wypadkach ze względu na utrzymywanie składu zachodzi przeszkoda, wykluczająca wogóle uznanie stosunku pośrednictwa.

Ponieważ formalnie cytowany wyrok mógł nastręczać mniemanie, iż wyrażona w nim wykładnia w pełnej rozciągłości odnosi się również do wspomnianej na wstępie kwestji spornej poruszonej przez Izbę, ponownie zwróciła się ona do Ministerstwa Skarbu ze szczegółowo umotywowanym memorjałem, który miał na celu wykazanie, iż zasada interpretacyjna zawarta w wyroku N. T. A. dotyczyć może wyłącznie firm, które obok pośrednictwa zajmują się sprzedażą towarów reprezentowanych przez nie firm zagranicznych na rachunek własny, wobec czego z pod działania tejże wykładni wyłączyć należy sprawę operacyj komisowych jako zawieranych na rachunek cudzy, t. j. zagranicznego komitenta.

Sprawa opodatkowania przedsiębiorstw ekspedycyjnych. Postanowienia art. 5 pkt. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, dotyczące obrotu podatkowego przedsiębiorstw ekspedycyjnych, od dłuższego czasu były przedmiotem sporu pomiędzy płatnikami a władzami skarbowemi. Te ostatnie przyjmują bowiem jako podstawę wymiarową cały przychód brutto w wypadku, gdy przedsiębiorstwo ekspedycyjne nie wymienia poszczególnych kwot przechodnich, wyłożonych za klienta w rachunku, lecz kwoty owe wraz z własnem wynagrodzeniem podaje w łącznej, t. j. ryczałtowej sumie. Ponieważ stanowisko to nie znajduje oparcia w ustawie, Izba przesłała Ministerstwu Skarbu szczegółowy memorjał w tej sprawie, ponadto zaś poruszyła ją w drodze bezpośredniej interwencji.

Odstępując od reprodukowania przytoczonych przez Izbę argumentów natury prawnej, podnieść należy, iż w myśl opinji Izby system stawek ryczałtowych jest koniecznością przy obrocie towarami drobnicowemi i masowemi, gdyż tranzakcje z każdym drobnym nadawcą nie mogą być fakturowane z uwzględnieniem każdej minimalnej pozycji tem bardziej, iż pewne z nich jak np. koszty ubezpieczenia towaru nie dają się wogóle wyspecyfikować ze względu na zbiorową polisę. Również i przewoźne kolejowe i samochodowe nie może być należycie indywidualnie wyszczególnione, gdy w grę wchodzą ładunki masowe. To samo dotyczy kosztów zwózki i odwózki towaru, które również mogą być tylko ryczałtowo zaliczane. Poza tem kalkulacyjną niemożliwością jest określenie zgóry poszczególnych kosztów ekspedycji towarów w wypadkach eksportu poza granice kraju, gdyż ekspedytor od swego zagranicznego korespondenta otrzymuje obciążenie dopiero po pewnym okresie czasu. O ileby spedytor celem zadośćuczynienia wymogom formalnego księgowania czekał aż do pozyskania owych danych, nie mógłby on wogóle przyjąć przesyłki, co naraziłoby na nieprawdopodobne utrudnienia i zatory akcję eksportową. Ponadto Izba podniosła, iż gdyby spedytorzy, prowadzący prawidłowe książki handlowe, mieli być opodatkowani według pełnych sum przychodu, musieliby wynikłe z tego tytułu dodatkowe obciążenia przerzucić częściowo na klientów, co wbrew ogólnym nakazom gospodarczym przyczyniłoby się do podrożenia kosztów przewoźnego. Wynikające stąd konsekwencje mogłyby być m. in. szczególnie niepożądane w dziedzinie eksportu zwłaszcza, iż przy dzisiejszych deficytowych cenach wszystkie względy przemawiają za najwydatniejszą redukcją składników kalkulacji, m. in. więc i kosztów przewoźnego.

Ministerstwo Skarbu przy wstępnych rozmowach naogół pozytywnie odniosło się do punktu widzenia Izby i zapowiedziało, iż całokształt zagadnienia podda gruntownemu rozpatrzeniu, w roku sprawozdawczym kwestja nie doczekała się jednak definitywnego załatwienia.

Stosowanie 1%-ej stawki przewidzianej w art. 7 pkt. 7 ustawy o podatku przemysłowym do obrotów przedsiębiorstw budowlanych. Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 14. III. 1933 ustaliło, iż pod 1%-wą stawkę, przewidzianą w art. 7a pkt. 7 ustawy o podatku przemysłowym podpadają obroty osiągnięte przez przedsiębiorstwa, trudniące się instalacją ogrzewań centralnych, kanalizacji, wodocią-

gów, łazienek itp. w domach mieszkalnych pod warunkiem wykonywania robót z własnych materjałów. Mimo to Urzędy Skarbowe odmawiały powyższym firmom prawa do 1%-ej stawki, o ile wykonywują one instalacje również w fabrykach wzgl. zajmują się inną jeszcze działalnością. W sprawie tej Izba wystąpiła do Łódzkiej Izby Skarbowej wskazując, iż do należycie udowodnionych obrotów powyższych firm stosować należy 1%-wą stawkę, wyłączając z pod niej tylko tę część obrotów, która przypada na instalacje w fabrykach i innych budynkach, nie posiadających charakteru domów mieszkalnych.

Równocześnie Izba wskazała na konieczność ograniczenia egzekucyj w powyższych sprawach do czasu rozstrzygnięcia odwołań wniesionych przez płatników.

Wydając opinję, czy budowę szpitala miejskiego należy w rozumieniu pkt. 7 lit. A art. 7 ustawy o podatku przemysłowym traktować jako budowę domów mieszkalnych, Izba zajęła stanowisko, iż w płaszczyźnie cytowanego przepisu ustawy podobna interpretacja może okazać się sporna, gdyż za domy mieszkalne uważać należy budynki, w których przeważająca część powierzchni użytkowej służy wyłącznie celom mieszkalnym. Natomiast inaczej można na kwestję tę zapatrywać się, o ile jako pomocnicze źródło interpretacyjne weźmie się pod uwagę przepisy innych ustaw, normujących u nas pojęcie domów mieszkalnych, w szczególności zaś postanowienia zawarte w ustawie z 24 marca 1933 o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr. 22 poz. 78), w rozporządzeniu Prezydenta R. P. z 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23 poz. 365) jako też w pkt. k art. 2 ustawy o ochronie lokatorów z r. 1924.

Konkludując, Izba z uwagi na niezaprzeczone względy gospodarcze, które przemawiają za podatkowem odciążeniem ruchu budowlanego, wypowiedziała się za podciągnięciem omawianych obrotów pod 1%-wą stawkę z cytowanego na wstępie artykułu ustawy ewent. w drodze upoważnień, przysługujących w tej mierze Ministrowi Skarbu.

Warunki korzystania z 1%-ej stawki z art. 7-a pkt. 9 ustawy. Na zapytanie Izba wyraziła opinję, iż zdaniem jej obroty, osiągnięte przez fabryki farb i lakierów ze sprzedaży produkowanych przez nie artykułów przedsiębiorstwom kolei i tramwajów, nie mogą ko-

rzystać z 1%-ej stawki z art. 7 lit. A pkt. 9 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, gdyż owa ulgowa stawka zastrzeżona jest wyraźnie dla obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe ze sprzedaży wytwarzanych przez nie towarów innym krajowym przedsiębiorstwom (nie wyłączając przedsiębiorstw budowlanych). Przedsiębiorstwa kolei i tramwajów w myśl taryfy świadectw przemysłowych, będącej załącznikiem do art. 23 ustawy, są jednak przedsiębiorstwami handlowemi (część II Dział B taryfy), wobec czego nie stanowią one odbiorcy, którego ma na myśli art. 7 lit. A pkt. 9, mówiący wyraźnie o przedsiębiorstwach przemysłowych.

Klasyfikacja przedsiębiorstw przemysłowych dla celów ustalenia kategorji świadectwa przemysłowego a pracownicy umysłowi. Powołując się na brzmienie ustawy o państwowym podatku przemysłowym oraz § 124 rozporządzenia wykonawczego, Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi wystąpiła do Łódzkiej Izby Skarbowej o wydanie zarządzenia, ustalającego zgodnie z cyt. postanowieniami, iż do ilości robotników, miarodajnej dla określenia kategorji świadectw przedsiębiorstw przemysłowych, nie powinno się w żadnym wypadku doliczać pracowników umysłowych zajętych w biurach odnośnych przedsiębiorstw.

Łódzka Izba Skarbowa wydała zarządzenie, idące po linji wniosków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi.

Opodatkowanie przedsiębiorstw zarobkowych. Izba zgłosiła Łódzkiej Izbie Skarbowej postulaty, nastręczające się w kwestji opodatkowania przedsiębiorstw zarobkowych, których obroty zakwestjonowano z powodu nieujawnienia nazwisk odbiorców. Izba Skarbowa idąc częściowo po linji zgłoszonych jej wniosków zdecydowała sprawy wymiarowe poszczególnych firm zarobkowych poddać ponownemu rozpatrzeniu podkreślając jednak, iż celem ukrócenia procederu ucieczki od podatku nadal żądać musi dowodów, iż przerabiany w przedsiębiorstwie zarobkowem towar jest cudzą własnością, wobec czego zidentyfikować należy osoby zleceniodawców.

Opodatkowanie obrotów osiągniętych z tranzakcyj wywozowych drobiem. Okólnikiem z dnia 20 stycznia 1929 L. D. V 12103/4/33 Ministerstwo zwolniło z podatku przemysłowego od obrotu tranzakcje wywozowe, których przedmiotem był drób w stanie bitym, zkolei zaś okólnikiem L. D. V 9426/4 z dn. 16. X. 1931 Ministerstwo w podobny sposób zwolniło od podatku obroty osiągnięte z wywozu dro-

biu w stanie żywym. Do czasu wydania odnośnych okólników w praktyce sporna była jednak kwestja, według jakiej stawki należy opodatkować zaznaczone obroty. Władze skarbowe przeważnie skłaniały się ku poglądowi, iż drób nie może być zaliczony do rzędu fabrykatów lub półfabrykatów, wobec czego w konsekwencji nie może korzystać ze zwolnienia podatkowego w myśl art. 3 ustawy. Z drugiej strony jednak spotkać się można było również z praktyką, iż wywóz drobiu prawomocnie opodatkowany był na poszczególnych terenach państwa przy zastosowaniu stawki ½%-ej z art. 7 ustawy, władze wymiarowe bowiem uważały, iż dane obroty jako osiągnięte ze skupu zawodowego podpadać winny pod ogólną stawkę, obowiązującą dla skupu, t. j. ½%-wą.

Z uwagi na negatywne stanowisko, jakie w tej sprawie zajął NTA, względy formalno-prawne przemawiały przeciwko przychylnemu potraktowaniu odwołań wniesionych przez płatników, wobec czego Izba zwróciła się do Ministerstwa Skarbu z dezyderatem, wskazującym na potrzebę umorzenia spornych kwot podatku w trybie art. 94 ustawy o podatku przemysłowym.

Świadectwa przemysłowe. W ciągu roku sprawozdawczego zachodziła potrzeba niejednokrotnych interwencyj, mających na celu właściwą interpretację przepisów taryfy o świadectwach przemysłowych, poza tem zaś wyłoniła się konieczność podjęcia starań o przychylne załatwienie podań płatników, wnoszonych o ulgowe przeklasyfikowanie świadectwa. Przedmiotem specjalnych zabiegów interwencyjnych Izby była poza tem sprawa stosowania w praktyce wydanego wskutek starań Izby okólnika Ministerstwa Skarbu z grudnia 1932 r. w sprawie ulg w cenie świadectw przemysłowych, nabywanych przez przedsiębiorstwa przemysłowe.

Wobec utyskiwań płatników, którzy wnieśli podania w trybie owego okólnika, iż załatwienie ich przeciąga się nadmiernie, co naraża ich na stan niepewności, Izba wystąpiła przedewszystkiem o przyśpieszone zadecydowanie wniesionych wniosków. Wskutek później zakomunikowanych relacyj podatników, iż podania ich zostały odmownie załatwione — jakkolwiek według ich mniemania zachodziły warunki dla pozyskania ulgi — Izba na specjalnie w tym celu z Łódzką Izbą Skarbową odbytej konferencji dała wyraz opinji, jaka interpretacja przepisów okólnika byłaby słuszna i celowa ze stanowiska gospodarczego. W łączności z tem wystąpieniem Izby Łódzka Izba Skarbowa zdecydowała się niezałatwione podania poddać

ponownemu rozpatrzeniu przy uwzględnieniu wymogów kwalifikacyjnych zaproponowanych przez Izbę.

W rezultacie jednak stwierdzić wypada, iż okólnik nie dał dostatecznych korzyści praktycznych, ilość bowiem firm, których podania zostały przychylnie zadecydowane, była stosunkowo znikoma.

Starania o ulgi w przedmiocie świadectw przemysłowych na rok 1934 w związku z walką z bezrobociem. Na skutek starań samorządu gospodarczego Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 6 grudnia 1933 r. na podstawie art. 94 ustawy o podatku przemysłowym unormowało sprawę ulg, z jakich korzystać mogą płatnicy przy nabywaniu świadectw przemysłowych na r. 1934.

Pod koniec roku w związku ze zbliżającem się wygaśnięciem okólnika w sprawie ulg w cenie świadectw dla przedsiębiorstw przemysłowych, zwiększających stan zatrudnienia, Izba wystąpiła o przedłużenie jego mocy na r. 1934. Podejmując kroki w tej sprawie, Izba kierowała się założeniem, iż okólnik w obecnem brzmieniu w minimalnym tylko stopniu przynosi korzyści życiu gospodarczemu, gdyż w praktyce stosowane są różnorodne obostrzenia, wykluczające możliwość pozyskania ulg. Z tego powodu Izba zaproponowała wprowadzenie do nowego okólnika szeregu modyfikacyj, poza tem zaś w interesie pogłębienia socjalnego efektu, jaki mogłoby dać stosowanie okólnika, wystąpiła z wnioskiem, że ulgi należałoby rozciągnąć równocześnie na przedsiębiorstwa przemysłowe II i III kateg. świadectw przemysłowych. Wreszcie celem usprawnienia trybu postępowania Izba zaproponowała, aby podatnik informowany był o decyzji w przedmiocie jego podania o ulgę w czasie, nie przekraczającym 4-ch tygodni.

Ministerstwo w wydanym w tej mierze okólniku w dość dużym stopniu uwzględniło wymienione wyżej propozycje.

Inne interwencje bieżące. Odstępując od przytaczania szczegółów, nadmienić wypada, iż poza tem Izba występowała bieżąco w szeregu innych spraw, łączących się w szczególności z interpretacją zmodyfikowanych w drodze noweli przepisów ustawy o podatku przemysłowym.

B. Podatek dochodowy.

W sprawie terminu sporządzenia inwentarza. W roku 1932 zanotować można było sporadyczne wypadki, iż władze skarbowe przy sposobności ustalania obrotu za grudzień dla celów podatku

przemysłowego kontrolowały równocześnie, czy remanenty na dzień 31 grudnia zostały sporządzone i wpisane do należycie poświadczonej księgi inwentarzowej. W związku z powyższem sfery gospodarcze w roku sprawozdawczym liczyły się z możliwością, iż organa skarbowe już w pierwszej połowie stycznia przystąpią do zbadania, czy zapisy inwentarzowe zostały z zachowaniem należytych formalności dokonane według stanu z dnia 31 grudnia.

Celem zapobieżenia tej praktyce przedsiębiorstwa okręgu, w szczególności zaś spółki akcyjne zwróciły się do Izby o wyświetlenie i należyte unormowanie sprawy w porozumieniu z Łódzką Izbą Skarbową, przyczem wskazały, iż podobna formalność, jaką jest ostateczne ustalenie remanentów i wpisanie ich do księgi inwentarzowej już w pierwszej połowie stycznia byłaby dla znacznej ilości płatników zbyt uciążliwa, o ile idzie zaś o większe przedsiębiorstwa — dostosowanie się do podobnego wymogu byłoby wręcz niewykonalnem. Izba Skarbowa w Łodzi idąc po linji postulatów zgłoszonych przez Izbę Przemysłowo-Handlową zgodziła się, iż przedsiębiorstwa, które prowadzą księgę składową (magazynową) lub w księgach swoich uwidoczniają przychód i rozchód towarów, sporządzać mogą inwentarz w okresie, odpowiadającym technicznym możliwościom przedsiębiorstwa z tem, iż w czasie przejściowym organa kontroli skarbowej zadawalać się będą przedstawieniem im bruljonów inwentarzowych, które winny być sporządzane nie na luźnych kartkach, lecz w formie kajetowej.

Rewizja stawek średniej dochodowości. Wobec wydatnych przesunięć, jakim uległa dochodowość poszczególnych branż w roku 1932, Łódzka Izba Skarbowa w interesie urealnienia wymiaru podatku dochodowego uznała za uzasadnione podjęcie rewizji stawek średniej dochodowości, ustalonych na zasadzie wniosków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi dla celów akcji wymiarowej w r. 1932. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi w związku z tem przeprowadziła szczegółowe badania celem ustalenia, jakie stawki w pierwszym rzędzie domagałyby się zmiany w kierunku częściowego obniżenia ich odpowiednio do zmniejszonej rentowności danych działów produkcji i obrotu. Zebrany materjał i nastręczające się na jego podstawie wnioski Izba Przemysłowo-Handlowa przedstawiła Łódzkiej Izbie Skarbowej na specjalnie w tym celu odbytej konferencji, w wyniku której stawki dochodowości dla gałęzi przemysłu i handlu naj-

bardziej dotkniętych spadkiem rentowności uległy odpowiedniemu obniżeniu.

Rozszerzenie ram opinjodawczego współdziałania samorządu gospodarczego w zakresie spraw spornych dotyczących podatku dochodowego. Izba opracowała i przesłała Związkowi Izb projekt memorjału do Ministerstwa Skarbu w sprawie rozszerzenia ram opinjodawczego współdziałania samorządu gospodarczego w zakresie spraw spornych, dotyczących podatku dochodowego, w którym dała wyraz następującym dezyderatom.

W myśl przepisów art. 6 ustawy o państwowym podatku dochodowym, szczegółowo rozwiniętych w § 16 rozporządzenia wykonawczego jako też stosownie do postanowień przewidzianych w kodeksach handlowych, płatnicy z podlegającego opodatkowaniu przychodu potrącać mogą corocznie prawidłowe odpisania z powodu zużycia budynków, maszyn i inwentarza martwego. Niejednokrotnie jednak pomiędzy płatnikami a władzami skarbowemi powstają różnice zdań w kwestji, czy poszczególne narzędzia i przedmioty wogóle zaliczyć należy do rzędu inwestycyj, których zużycie może być uwzględnione tylko w formie corocznych odpisań amortyzacyjnych, czy też zakwalifikować wypada je do kategorji zwykłych wydatków, służących bieżącym potrzebom ruchu. Dotyczy to w szczególności narzędzi i przedmiotów, które przeciętnie zużywają się w przedsiębiorstwie w stosunkowo szybkim czasie, niejednokrotnie nieprzekraczającym roku, a nawet kilku miesięcy, wobec czego amortyzowanie podobnych ruchomości byłoby ze stanowiska gospodarczego zupełnie niecelowe a nawet niemożliwe, gdyż nie stanowią one objektu stałego użycia. Stosowanie systemu amortyzacji jest również niecelowe w tych wypadkach, gdy w grę wchodzą stosunkowo prędko zużywające się urządzenia produkcyjne o minimalnej wartości jak np. narzędzia ślusarskie, stolarskie, sztance itp. Płatnikom przysługuje wprawdzie w wypadkach sporu możliwość powołania się na dowód z rzeczoznawców, w konsekwencji jednak narażać muszą się w związku z tem na koszta, które czasami są nieproporcjonalne w stosunku do wartości spornych pozycyj.

W interesie urealnienia wymiarów jako też celem zastosowania procedury, zapewniającej jednolitość ustaleń faktycznych w podobnych kwestjach, decydujących zkolei o obowiązku podatkowym, uzasadnione byłoby, aby (w rozwinięciu przepisów okólnika Mini-

sterstwa Skarbu L. D. V. 25782/4/33 z dnia 23. VI. 33) w sprawach zasadniczych i dotyczących szerszych grup płatników uprzednio zasięgano opinji Izb Przemysłowo-Handlowych.

Związek Izb zaakceptował powyższą inicjatywę, poza tem zaś podniósł, iż pożądane byłoby analogiczne zasięganie opinji Izb w wypadkach spornych, dotyczących zwyczajów kupieckich, przestrzeganych w zakresie prawidłowej księgowości.

Wnioski, dotyczące urealnienia akcji wymiaru podatku dochodowego w r. 1933. Celem wydatniejszego dostosowania trybu akcji wymiarowej do sytuacji gospodarczej płatników Izba zakomunikowała Łódzkiej Izbie Skarbowej poniższe uwagi, dotyczące najistotniejszych zagadnień w poruszonej kwestji.

1. Kwalifikowanie ksiąg handlowych. Jakkolwiek znaczny odłam firm zdecydował się przejść ku prowadzeniu prawidłowych ksiąg, mnożą się utyskiwania, iż rewizja ksiąg częstokroć przeprowadzana jest w sposób zbyt formalistyczny, wskutek czego księgi są odrzucane a podatek wymierza się w drodze swobodnego szacunku. Pomijając okoliczność, iż powoduje to depopularyzację dowodu książkowego, płatnicy narażeni są na uiszczanie podatku w nadmiernej wysokości w stosunku do faktycznych ich wyników dochodowych. Tak np. dyskwalifikację ksiąg niejednokrotnie powoduje rzekoma niezgodność zapisów, figurujących w tychże książkach, z własnemi informacjami posiadanemi przez władze skarbowe. Częstokroć jednak okazuje się, że informacje te są nieścisłe a nawet błędne, albowiem po porównaniu kont podatnika oraz ksiąg przedsiębiorstwa, od którego pozyskano informacje, łatwo stwierdzić można zgodność wzajemnych księgowań. Mimo to jednak wyjaśnienia płatników, prostujących zarzuty oparte na owych nieścisłych informacjach, niezawsze są uwzględniane, co pociąga za sobą odrzucenie ksiąg mimo braku należytej podstawy dla dyskwalifikowania ich materjalnej prawidłowości. Szczególnie częste są pomyłki z powodu pomieszania brzmienia firm, przeważnie bowiem zwraca się uwagę tylko na nazwisko, natomiast pomija się fakt, iż w grę wchodzą zupełnie różniące się przedsiębiorstwa, czego dowodem jest różnica imion. Zdarza się również często, iż niesolidni podatnicy wystawiają frachty kolejowe itp. na nazwiska innych firm, a to poprostu celem zatajenia własnych swoich operacyj, co niesłusznie jednak prowadzi do ustaleń, iż odnośne tranzakcje opodatkować należy u firm, które padają ofiarą podobnych samowolnych machinacyj.

Izba uznając konieczność dokładnego badania rzetelności ksiąg płatników dała dlatego wyraz opinji, iż ostrze owych badań nie powinno się kierować przeciwko firmom lojalnym, które prowadzą księgi właśnie w celu zapewnienia władzom skarbowym możliwości dokładnej i rzeczowej kontroli ich stosunków dochodowych. Poza tem niejednokrotnie od płatników, powołujących się na książki, żąda się pod rygorem wymiaru zaocznego szeregu uciążliwych wyjaśnień i dodatkowych zestawień rachunkowych, przyczem często zanotować można fakty, iż danych tych wcale nie bierze się jednak pod uwagę, jakkolwiek płatnik tylko z nakładem znacznej pracy i straty czasu mógł je przedstawić w zakreślonym a bardzo krótkim czasie.

Celem wyczerpania zagadnienia ad 2) Izba podniosła wkońcu, iż obok prawidłowych ksiąg handlowych z należytej mocy dowodowej korzystać winny również uproszczone książki handlowe, odpowiadające przepisom rozporządzenia Ministerstwa z roku 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 41). Ministerstwo Skarbu w związku ze skierowanemi do niego zapytaniami wyjaśniło bowiem, iż nic nie stoi na przeszkodzie powoływaniu się na dowód z ksiąg uproszczonych również na odcinku podatku dochodowego.

2. Sprawa potrąceń amortyzacyjnych. Dla płatników prowadzących prawidłowe książki handlowe istotne znaczenie posiada m. in. należyte uwzględnienie prawidłowo dokonanych i w zamknięciu rachunkowem wykazanych odpisań z tytułu amortyzacji (art. 6 ustawy i § 13 rozporządzenia wykonawczego). Z twierdzeń płatników wynikało jednak, iż celem ewent. powiększenia dochodu podlegającego opodatkowaniu stosowana jest praktyka sporadycznego kwestjonowania odpisań, nieprzekraczających nawet minimalnych norm podanych w § 16 rozp. wykon. Podobna praktyka zdaniem Izby naraża płatników na niepożądane konsekwencje, zmusza ich bowiem do powoływania się na dowód z rzeczoznawców, co połączone jest ze znacznemi kosztami. Formalnie ciężar dowodu w myśl ogólnych zasad prawnych ciążyć winien właściwie na władzach skarbowych, o ile bowiem kwestjonują one wysokość odpisań, winny one równocześnie skonkretyzować swoje zarzuty wzgl. na poparcie ich same przyciągać rzeczoznawców w charakterze czynnika opinjodawczego.

W latach ostatnich znaczny odłam firm albo wogóle w bilansie rezygnował z przeprowadzenia odpisań albo też uskuteczniał je poniżej norm, odpowiadających przeciętnym stawkom z § 16. Przyczyna tej praktyki jest zupełnie zrozumiała, znaczna bowiem ilość firm od-

pisy amortyzacyjne dokonywuje jedynie w wypadku, gdy bilans wykazuje zysk. O ile jednak bilans ujawnia straty, znaczny zastęp firm nie chcąc doreszty pogarszać swojej sytuacji kredytowej rezygnuje z odpisań amortyzacyjnych, albowiem przeprowadzone metodą bierną zwiększyłyby one pasywa. W tych warunkach nieuzasadnione jest jednak ze stanowiska gospodarczego zbyt schematyczne kwestjonowanie odpisań uskutecznionych przez firmy, wykazujące minimalne zyski a stosujące potrącenia w granicach stawek § 16 rozporządzenia.

Poza tem pożądane jest dopuszczenie potrąceń dla przedmiotów, ulegających szybszej amortyzacji według wyższych stawek, aniżeli przewiduje to rozporządzenie (samochody osobowe i ciężarowe, służące do rozwożenia towarów, wozy ciężarowe, inwentarz biurowy, t. j. maszyny do pisania, liczenia itp.) jako też dopuszczenie możliwości dokonywania odpisów amortyzacyjnych w odniesieniu do takich objektów inwentarzowych, jak konie pociągowe itp. Wreszcie wskazane byłoby uznanie zasady, iż narzędzia i inne przy produkcji stosowane a szybko zużywające się objekty ze względu na krótki okres ich używania wogóle nie powinny podlegać amortyzacji, gdyż należy je zapisywać na konto kosztów ruchu. W konkretnych wypadkach spornych Izba na żądanie zaofiarowała gotowość zakomunikowania opinji, co w drodze analogji pośrednio uznać można zresztą za wskazany tryb wyświetlenia stanu faktycznego ze względu na okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. V. 25782/4/33 z dnia 23. VI. 1933. Poza tem w podobnych wypadkach bądź to na wniosek płatnika bądź to z urzędu w razie różnicy zdań w grę wchodzić winien dowód z rzeczoznawców. W kwestjach zasadniczych i dotyczących spraw typowych, a więc odnoszących się do większej ilości płatników, z uwagi na koszty związane z tymże dowodem wskazane byłoby raczej stosowanie trybu wyjaśnienia stanu faktycznego w drodze zaznaczonego zasięgania opinji Izby.

3. Stosowanie stawek średniej dochodowości. Zgłaszając w sprawozdawczym roku wnioski w sprawie rewizji stawek, Izba z uwagi na trudną sytuację Skarbu ograniczyła dezyderaty do ram podyktowanych najistotniejszą koniecznością. W związku z tem Izba podniosła, iż wskazane jest, by ustalone stawki stosowane były z odpowiednią oględnością z tem, iż w stosunku do płatników, którzy wykazać się mogą wiarogodnemi zapiskami itp., wymiar należałoby w każdym wypadku indywidualizować, t. j. przeprowadzić bez za-

stosowania norm. Poza tem o ile nie zachodzą warunki wspomnianego zindywidualizowanego wymiaru z braku dowodów ofiarowanych przez płatnika — przyjęcie dochodu według relacji, przekraczającej stawki średniej dochodowości uznać należy za uzasadnione tylko w wypadkach, gdy władza wymiarowa rozporządza konkretnemi danemi, wobec czego decyzję swą należycie może umotywować w aktach wymiarowych. Zasadę tę zresztą wyraźnie podkreśla wydany w tej sprawie okólnik Ministerstwa Skarbu. Ponadto jedną z okoliczności najbardziej wypaczających wyniki stosowania stawek jest praktyka przypisywania płatnikom obrotów, znacznie przekraczających kwoty obrotowe, jakie ustalono dla wymiaru należnego od nich podatku przemysłowego. Z drugiej strony w wypadkach, gdy obrót przyjmuje się zgodnie z podstawami wymiaru podatku przemysłowego, wadliwe jest postępowanie, o ile pomija ono późniejsze sprostowanie wymiarowe tegoż podatku przemysłowego zarządzone w związku z odwołaniem wniesionem przez płatnika (wyrok N. T. A. z 18 listopada 1932 L. rej. 781/30). Poza tem Izba podniosła, iż nieodpowiednie stosowanie stawek średniej dochodowości prowadzi w końcowym rezultacie do nierealnych wymiarów i przyrostu nowych a nieściągalnych zaległości podatkowych, narażających Skarb Państwa na niemożliwość pozyskania bieżących wpływów.

4. Technika pracy Komisyj Szacunkowych. Zgodnie z uwagami, którym Izba dała wyraz już w ubiegłych latach, Komisje szacunkowe tylko w tych wypadkach stanąć mogą na wysokości zadania, o ile zapewni się im warunki rzeczowej pracy w atmosferze nienacechowanej zbyt nerwowym pośpiechem. Pośpiech ten jednak wraz z wszystkiemi jego ujemnemi następstwami jest nieunikniony, o ile na poszczególnych posiedzeniach rozpatruje się nadmierną ilość spraw wymiarowych, co znów jest wynikiem wadliwego wzgl. opóźnionego rozterminowania posiedzeń. Członkowie Komisyj ze zrozumiałych względów nie mogą znać stosunków dochodowych wszystkich płatników, wobec czego w zależności od składu personalnego Komisji i reprezentowanych w niej branż pożądane jest a) uzupełniające przyciąganie członków-zastępców jako też b) wydatne korzystanie z instytucji rzeczoznawców zapraszanych na posiedzenia Komisyj. Kardynalnym warunkiem rzeczowości prac Komisji jest poza tem stałe przestrzeganie zasady należytego informowania jej o materjałach zebranych w postępowaniu przygotowawczem, a co najmniej komunikowania tychże materjałów na żądanie członków Komisji.

Mimo wyraźnych nakazów ustawy i rozporządzenia wykonawczego zasada ta nie jest atoli ściśle przestrzegana w praktyce, co powoduje, iż członkowie Komisyj w licznych wypadkach ograniczają się raczej do mechanicznego akceptowania przedstawionych im wniosków. Konsekwencje podobnych metod pracy nie dają jednak żadnej korzyści Skarbowi, gdyż zjawisko wynikających stąd nierealnych wymiarów w najujemniejszy sposób komplikuje podstawowe intencje polityki podatkowej, która dla przetrwania kryzysu z naciskiem podkreśla potrzebę dokładnego przystosowania wymiarów do faktycznego układu stosunków dochodowych życia gospodarczego.

Łódzka Izba Skarbowa do wysuniętych dezyderatów, które — jak wynika z ich treści — posiadały charakter minimalny i obracały się w ramach żądań, ściśle pokrywających się z przepisami ustawowemi — ustosunkowała się w sposób pozytywny.

Sprawa prowizorycznego ograniczenia egzekucji spornych kwot podatku dochodowego. Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 7. VIII. 1933 L. D. V. 37351/2/33 celem uproszczenia i usprawnienia urzędowania w dziedzinie podatku dochodowego w pkt. 5 upoważnił m. in. kierowników Urzędów Skarbowych do ograniczania poboru podatku dochodowego do kwoty, wynikającej z prowizorycznego rozpatrzenia odwołania płatnika wniesionego przeciwko wymierzonemu podatkowi. Mimo tego upoważnienia, które pokrywało się zresztą z poprzednio wydanemi w tej mierze instrukcjami i okólnikami, w praktyce część Urzędów Skarbowych odmownie załatwiła wnioski o prowizoryczne ograniczenie egzekucji, co narazić mogło płatników na nader dotkliwe konsekwencje. Podatnicy równocześnie podnieśli, iż w roku sprawozdawczym poszczególne Urzędy dla celów wymiaru podatku dochodowego specjalnie ad hoc ustalały obroty znacznie wyższe od przyjętych za podstawę wymiaru podatku przemysłowego przez Komisje szacunkowe.

Ponieważ w konsekwencji wymiary według twierdzeń płatników okazały się zbyt wysokie i wyrażały się w kwotach podatku, których nie byliby w stanie uiścić, Izba zwróciła się do Łódzkiej Izby Skarbowej o wydanie odpowiednich dyspozycyj, dzięki którym Urzędy Skarbowe w uzasadnionych wypadkach w myśl przysługujących im uprawnień prowizorycznie ograniczałyby egzekucję spornych kwot podatku aż do czasu zadecydowania sprawy przez Komisje odwoławcze. Wystąpienie Izby dało odpowiednie wyniki.

Poza tem Izbie Skarbowej w Łodzi Izba przesłała wykaz płatników, którzy zdaniem zainteresowanych organizacyj gospodarczych zostali pokrzywdzeni wymiarem podatku dochodowego w roku 1933. Równocześnie Izba dała wyraz prośbie płatników, by do czasu definitywnego rozpatrzenia odwołań odroczono przymusowy pobór spornych kwot podatku, przekraczających wymiar z r. 1931.

Uchylanie orzeczeń Komisyj Odwoławczych w trybie nadzoru. Z relacyj zakomunikowanych Izbie przez podatników w szczególności prowincjonalnych wynikało, iż pozbawiono ich możliwości udzielania ustnych wyjaśnień na posiedzeniu Komisji odwoławczej przy rozpatrywaniu ich odwołań, jakkolwiek zgodnie z art. 68 wyraźnie prosili o zawiadomienie o terminie posiedzenia. W związku z tem Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi zwróciła się z odpowiedniemi przedstawieniami do Łódzkiej Izby Skarbowej.

Organizacje zrzeszające zainteresowanych podatników zakomunikowały poza tem Izbie, iż płatnicy wnieśli indywidualne prośby do Łódzkiej Izby Skarbowej w przedmiocie uchylenia decyzyj Komisji odwoławczej i ponownego rozpatrzenia sprawy w trybie nadzoru, jednakże z powołaniem się na art. 91 ustawy odnośne prośby ich spotkały się z odmownem załatwieniem. W tym stanie rzeczy podatnikom formalnie nie pozostało nic innego, jak zaczepić decyzje Komisji odwoławczej przy pomocy skargi skierowanej do N. T. A. Ze względu jednak na koszty droga ta dla poszczególnych płatników była niedostępna, a co najmniej zbyt uciążliwa.

Wobec powyższego Izba powołując się na okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 7. VIII. 1933 L. D. 37690/4/33 w sprawie uproszczenia urzędowania w dziedzinie podatku przemysłowego, wystąpiła do Łódzkiej Izby Skarbowej o zmianę pierwotnej odmownej decyzji w tym kierunku, by zgodnie z pkt. 2 owego okólnika zgodziła się na uchylenie tych orzeczeń Komisji odwoławczej, które istotnie powzięte zostały przy naruszeniu art. 68 ustawy. W poszczególnych wypadkach stworzyło to podstawę dla ponownego rozpatrzenia odwołań i sprostowania wymiarów w granicach uzasadnionych faktycznym materjałem dowodowym, przedstawionym przez płatników.

Komunikowanie płatnikom decyzyj Komisyj Odwoławczych. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi podniosła wobec Łódzkiej Izby Skarbowej, iż 1) załatwione przez Komisję Odwoławczą sprawy wymiaru podatku dochodowego częściowo zaś i przemysłowego

według twierdzeń płatników niejednokrotnie dopiero po upływie szeregu miesięcy podawane są do wiadomości zainteresowanych stron. Tak znaczna zwłoka jest dla podatników niewątpliwie nader dotkliwa, gdyż często mimo przysługującego im zwrotu podatku wnosić muszą bieżące podatki bez możliwości potrącenia sum, które w myśl rozstrzygnięcia Komisji Odwoławszej potraktować należy właśnie jako nadpłacone.

2) Poza tem również i przewodniczący Komisyj Szacunkowych częstokroć przesłaną im przez Izbę Skarbową decyzję o sprostowaniu wymiaru przetrzymują zbyt długo, zanim zawiadomią o niej podatnika, co powiększa rozmiary zwłoki wraz z wszystkiemi jej ujemnemi następstwami. W tych warunkach podatnicy nie mogą czasami podołać zapłaceniu bieżących należności, wskutek czego wbrew ogólnym intencjom polityki skarbowej narastają nowe zaległości.

3) Wreszcie według zażaleń płatników w sprawach, które Komisja załatwiła na ich korzyść z tem jednak, iż przewodniczący Komisji założył skargę do N. T. A., decyzje wogóle nie są doręczane podatnikowi aż do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez Trybunał Administracyjny.

Łódzka Izba Skarbowa — uznając słuszność przedstawień Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi — postanowiła wydać odpowiednie zarządzenia tak, by płatnicy bez nadmiernych opóźnień zawiadamiani byli o decyzjach Komisji Odwoławczej.

Sprawa wymiaru podatku dochodowego w odniesieniu do przemysłu odzieżowego. Przed zakończeniem akcji wymiaru podatku dochodowego Izba zwróciła się z odpowiedniemi przedstawieniami do Łódzkiej Izby Skarbowej w sprawie zastosowania stawek średniej dochodowości przy wymiarze podatku dochodowego w stosunku do tych przedsiębiorstw konfekcyjnych, które prawidłowe książki handlowe zaprowadziły dopiero w połowie ubiegłego roku.

Równocześnie Izba wypowiedziała się, w jakiej mierze możliwe jest wyprowadzenie wniosków o dochodzie na podstawie wysokości premji z jakiej wytwórcy konfekcji korzystali w charakterze eksporterów.

Sprawa opodatkowania opustów. Ministerstwo Skarbu wyjaśniło w okólniku z 30 sierpnia 1933 L. D. V. 32991/2/33 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 27), że wszelkiego rodzaju opusty i bonifikaty uzyski-

wane przez osoby prawne, opodatkowane na zasadzie art. 21 ustawy o podatku dochodowym — podlegają zawsze podatkowi dochodowemu na zasadzie postanowień tego artykułu ustawy. W myśl instrukcji Ministerstwa należy zatem opodatkować także te opusty, które uzyskano w drodze ugód sądowych i pozasądowych.

Związek Izb, uważając, iż powyższe unormowanie sprawy — jakkolwiek formalnie znajduje swoje potwierdzenie w przepisach ustawy i orzecznictwa N. T. A. — jest w wysokim stopniu sprzeczne z interesami życia gospodarczego, wystąpił do Ministerstwa Skarbu z wnioskiem, by korzystając z uprawnień, wynikających z art. 126 ustawy o podatku dochodowym, poleciło Izbom Skarbowym umarzanie tych kwot podatku, które wymierzono od opustów (zysków sanacyjnych) uzyskanych przez osoby prawne w drodze ugód sądowych. Poza tem zgodnie z wnioskiem Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi Związek Izb zaprojektował, by w analogiczny sposób potraktowano opusty, które powstały w wyniku należycie udowodnionych ugód pozasądowych.

Ministerstwo Skarbu zajęło stanowisko, iż wyłączanie opustów z podstaw wymiaru podatku może być uwzględnione tylko w indywidualnych wypadkach.

Sprawa odpisań nieściągalnych wzgl. wątpliwych należności. Ministerstwu Skarbu Izba zakomunikowała dezyderaty w sprawie sposobu odpisywania nieściągalnych lub wątpliwych należności, figurujących w prawidłowych księgach handlowych fizycznych płatników podatku dochodowego.

Pojęcie kosztów własnych. Izba przeprowadziła dochodzenia ankietowe celem ustalenia, co rozumieć należy pod pojęciem „kosztów własnych“ w znaczeniu art. 106 prawa o spółkach akcyjnych, ponadto Izba poruszyła sprawę interpretacji innych spraw spornych, aktualnie wyłaniających się w praktyce w zakresie wykładni przepisów ustawy o państw. podatku dochodowym.

O stanowisku swojem Izba poinformowała Łódzką Izbę Skarbową.

C. Podatek majątkowy.

Podstawy obliczania kontyngentu daniny majątkowej. Kwestją, która nastręczała częściowo wątpliwości interpretacyjne, była sprawa art. 7 ustawy z dnia 24 marca 1933 o daninie zastępczej. W myśl tegoż artykułu podstawą obliczenia kontyngentu daniny jest obrót

ustalony dla wymiaru podatku przemysłowego, wskutek czego powstało pytanie, czy obrót osiągnięty z eksportu może być włączony do podstaw obliczenia daniny kontyngentowej. Obrót ten podlegał bowiem zwolnieniu od podatku przemysłowego, tem samem więc nie stanowił podstaw dla wymiaru tegoż podatku.

Uważając, iż zasadniczy charakter owej sprawy nastręcza potrzebę autorytatywnego wyjaśnienia Izba zwróciła się do Ministerstwa Skarbu, które zajęło stanowisko, iż obrót osiągnięty z eksportu zwolnionego od podatku winien być wyłączony z podstaw wymiaru nadzwyczajnej daniny majątkowej.

D. Podatki i opłaty komunalne.

Zasady obliczania komunalnych opłat drogowych. Wydziały powiatowe poszczególnych sejmików rozesłały płatnikom, prowadzącym zajęcia przemysłowe na zasadzie świadectw przemysłowych wzgl. kart rejestracyjnych nabytych na r. 1933, nakazy płatnicze w przedmiocie opłat drogowych na rok 1933/34, przyczem w sprzeczności z obowiązującemi przepisami wymiar owych opłat oparły nie na podstawowej cenie świadectw, lecz na łącznej ich sumie, t. j. powiększonej o wszelkie dodatki, włączając nadzwyczajny dodatek kryzysowy.

Izba w opinji skierowanej do Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi zajęła stanowisko, iż powyższe uchwały — o ile nie ma ich obciążać zarzut nielegalności — ustalić winny pobór opłaty drogowej tylko na podstawie zasadniczej ceny świadectwa. Za takim a nie innym sposobem obliczania opłaty drogowej przemawia bowiem art. 8 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 28. IX. 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 106/884) jako też art. 120 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w brzmieniu obwieszczenia Ministra Skarbu z dn. 27. I. 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 17).

Pobór podatku miejskiego od przesyłek towarowych. Sprawę ewent. zwolnienia od podatku miejskiego przesyłek kierowanych do Łodzi przez porty wiślane omawia się w dziale poświęconym sprawom komunikacyjnym.

Dodatek komunalny do patentów akcyzowych. Celem ustalenia, jakie odchylenia w stosunku do ustawowo dopuszczalnej normy maksymalnej wykazują stawki dodatków komunalnych do paten-

tów akcyzowych, Izba zwróciła się do Urzędu Wojewódzkiego o udostępnienie jej w grę wchodzących danych, dotyczących terenu całego Województwa. Z pozyskanych danych wynikało, iż poza nielicznemi wyjątkami większość gmin miejskich na zasadzie uchwał zatwierdzonych przez władze nadzorcze dodatki owe pobierała w maksymalnie dozwolonej wysokości ustawowej, t. j. od wyrobu i przerobu — 100% ceny patentu, od sprzedaży zaś napojów alkoholowych — 200%.

W związku z powyższem stanem faktycznym Izba wystąpiła z przedstawieniami, iż w ramach budżetów związków komunalnych na lata następne należałoby w miarę możności dążyć do obniżenia dodatku do patentów akcyzowych, gdyż wskutek nadmiernego przeciążenia przedsiębiorstwa sprzedaży wyrobów spirytusowych znajdują się w wyjątkowo niekorzystnej sytuacji.

Nadzwyczajny podatek inwestycyjny. W związku z przedstawieniem sfer gospodarczych m. Pabjanic, które wystąpiły przeciwko nadmiernej wysokości nadzwyczajnego podatku inwestycyjnego pobieranego przez m. Pabjanice na pokrycie wydatków związanych z przyszłą budową dróg na zasadzie uchwały zatwierdzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (vide Dziennik Wojew. Łódzkiego z r. 1932 Nr. 14), Izba wystąpiła do Urzędu Wojewódzkiego z prośbą o ustalenie, czy podatek ów zużywany jest zgodnie z odnośną uchwałą zatwierdzoną przez Ministerstwo Spraw Wewn., t. j. czy przeznaczony został na cele inwestycyjne, które stanowiły materjalną podstawę jego nałożenia.

Podatek od szyldów i reklam na terenie Łodzi. Ogłoszony pod koniec roku 1933 statut w sprawie poboru tegoż podatku na terenie m. Łodzi nastręczył szereg daleko idących zastrzeżeń, które skłoniły Izbę do wszczęcia akcji interwencyjnej. Podjęcie jej nastąpiło jednak w okresie, przekraczającym ramy niniejszego sprawozdania, wobec czego odstępuje się od przedstawienia szczegółów.

E. Komisje i rzeczoznawcy.

Częściowa zmiana składu Komisyj odwoławczej i szacunkowych dla spraw podatku przemysłowego. Wobec upływu kadencji połowy członków wymienionych w nagłówku Komisyj Izba — opierając się na wnioskach organizacyj gospodarczych, które rozpatrzyła specjalna Podkomisja wyłoniona przez Komisję Podatkową — zgło-

siła Łódzkiej Izbie Skarbowej wykaz kandydatów celem uzupełnienia powstałych wakansów.

Poza tem w ciągu roku Izba w kilku wypadkach zaproponowała nowych członków Komisyj na miejsce opróżnione wskutek śmierci wzgl. utraty warunków piastowania mandatów przez dotychczasowych członków.

Rzeczoznawcy. Przed zapoczątkowaniem akcji wymiaru podatku przemysłowego Izba przesłała poszczególnym Urzędom Skarbowym uzupełnienia do wykazu rzeczoznawców zgłoszonych w poprzednich okresach wymiarowych. Poza tem w miarę żądania władz skarbowych Izba ad hoc wskazywała rzeczoznawców dla dziedzin, nieobjętych poprzednio zgłoszonemi przez nią listami.

Kandydatury na rzeczoznawców i członków Komisyj dla ulg podatkowych przy Magistracie m. Łodzi. W związku z powołaniem do życia Komisji opinjodawczej w sprawie podatków komunalnych, Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi przedstawiła Komisarzowi Rządowemu m. Łodzi na jego żądanie 5 kandydatów na członków Komisji do udzielania ulg podatkowych oraz 10 kandydatów na rzeczoznawców do spraw podatku od lokali, nieruchomości i placów budowlanych.

F. Sprawy ogólne.

Sprawa zaległości podatkowych. Kierując się względami budżetowemi, Ministerstwo Skarbu nie zaakceptowało początkowo wniosków samorządu gospodarczego w sprawie generalnego unormowania zagadnienia zaległości podatkowych, co spowodowało, iż sfery gospodarcze opracowały odpowiednie wnioski kompromisowe. Natomiast Ministerstwo Skarbu uznało potrzebę częściowego rozszerzenia uprawnień władz skarbowych I i II instancji w dziedzinie umarzania i rozkładania na raty zaległości z ubiegłych okresów i postanowiło w drodze specjalnego okólnika ustalić odpowiednie wytyczne w tej mierze.

Licząc się z potrzebą zapoznania Ministerstwa Skarbu, jakim minimalnym wymogom winien uczynić zadość okólnik, o ile istotnie ma on przynieść efekt praktyczny, Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi zwołała w dn. 9 marca 1933 r. przy współudziale członków Komisji Podatkowej oraz zrzeszeń gospodarczych m. Łodzi specjalną konferencję informacyjną, na której zasady, na jakich oprzeć należałoby okólnik, poddała szczegółowemu rozważeniu. W wyniku

obrad wspomnianego posiedzenia ustalono, iż jednym z najbardziej decydujących wymogów, który zapewnić może okólnikowi pożądany walor praktyczny, byłoby przedewszystkiem ustanowienie prekluzyjnego terminu, do jakiego władze skarbowe I i II instancji winny definitywnie załatwić całokształt wniosków w przedmiocie umarzania zaległości, zakwalifikowanych jako nieściągalne. Poza tem skonkretyzowano kryterja, na zasadzie których odbyć się powinna owa kwalifikacja, przyczem m. in. uznano, iż odpowiednie odpisanie zaległości pożądane jest nietylko w wypadku układu sądowego w ramach postępowania, dotyczącego zapobiegania upadłości, lecz również w wypadkach, gdy firma popadła w stan upadłości.

Ponadto licząc się z faktem, iż Ministerstwo w zasadzie wyklucza współudział elementu obywatelskiego przy umarzaniu zaległości, uznano jednak jako konieczne minimum zawarowanie współudziału rzeczoznawców w wypadkach, gdy podstawę umorzenia stanowić ma okoliczność, iż nieściągalna zaległość ustalona będzie na zasadzie wartości majątku przedsiębiorstwa, nie prowadzącego prawidłowych ksiąg handlowych. Wreszcie zgodnie z tezami wysuniętemi przez Podkomisję uznano, iż nieodzowne jest wydatne rozszerzenie uprawnień władz skarbowych w przedmiocie kwoty umarzanych i rozkładanych na raty zaległych podatków z tem, iż w ostatnio przytoczonym zakresie należałoby równocześnie znacznie rozszerzyć dotychczasowe ich uprawnienia w przedmiocie rozterminowania spłaty zaległości.

Okólnik, jaki Ministerstwo Skarbu ogłosiło w marcu, w nierównomierny sposób uwzględnił wnioski sfer gospodarczych. Natomiast zgodnie z wysuniętemi propozycjami Ministerstwo Skarbu uznało dopuszczalność umarzania zaległości w stosunku do firm, które zawarły sądowy układ z wierzycielami, przyczem decyzję władz skarbowych w tej mierze uzależniło ono od poprzedniej opinji Izb Przemysłowo-Handlowych.

Po wydaniu okólnika Izba zakomunikowała Związkowi Izb, iż w okólniku Min. Skarbu brak dokładniejszego określenia, co rozumieć należy pod pojęciem zagrożonej egzystencji gospodarczej, wobec czego pożądane byłoby, by dla ujednostajnienia praktyki Ministerstwo wydało podległym władzom skarbowym dodatkową instrukcję w tej mierze.

Równocześnie Izba podniosła, iż częściowej zmiany domagałby się pkt.VI okólnika, ustęp 1-szy tegoż okólnika orzeka bowiem, iż

przeciwko przedsiębiorstwom, nad któremi roztoczony został nadzór sądowy, egzekucja zaległości winna być w dalszym ciągu prowadzona i to nawet w intensywniejszem tempie, zabiegi zaś o odpisanie zaległości podatkowych mogą być podejmowane dopiero po zawarciu przez płatnika ugody sądowej. Izba stwierdziła ponadto, iż krótki termin, który Ministerstwo wyznaczyło celem przeprowadzenia akcji umorzenia zaległości, teorytycznie stanowi wprawdzie dowód, iż Ministerstwu zależy na jak najrychlejszem zlikwidowaniu nierealnych pozycyj, figurujących w księgach bierczych. Z drugiej strony jednak doprowadzić może to do załatwienia spraw w warunkach nadmiernego pośpiechu, co niejednokrotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić może dokładniejsze rozpatrzenie wniosków płatników wnoszonych w trybie indywidualnym (pkt. V ustęp ostatni). Ponieważ wnioski owe mają być decydowane na podstawie specjalnie w tym celu przeprowadzonych dochodzeń, pożądane byłoby, aby termin 30 czerwca 1933 r. obowiązywał tylko dla spraw, które mają być umorzone z urzędu, natomiast dla spraw, którym bieg będzie nadany wskutek wniosków płatników, umotywowanych faktem zagrożenia egzystencji gospodarczej, termin ów należałoby ewent. odpowiednio sprolongować. Wniosek ten został uwzględniony z końcem roku, gdyż Ministerstwo Skarbu przedłużyło moc okólnika do końca czerwca 1934 r.

Wobec niezadawalających wyników, jakie w roku sprawozdawczym wydał okólnik, Ministerstwo Skarbu zdecydowało się przystąpić do rozwiązania sprawy zaległości na zasadach bardziej zgeneralizowanych. Przed wydaniem rozporządzenia, na owych ogólnych zasadach normującego sprawę umarzania zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 94), Izba m. in. dała wyraz opinji, iż system rozkładania na 10 rat z tem, iż należność byłaby zabezpieczona hipotecznie, stosowany być winien fakultatywnie i tylko na wniosek płatnika, dobrowolnie godzącego się na podobne uregulowanie sprawy zaległości. Natomiast przyjęcie tego systemu w żadnym wypadku nie powinno wykluczać możliwości dalszego stosowania zasady całkowitego lub częściowego umorzenia zaległości podatkowych w tych wypadkach, gdzie mimo posiadanych nieruchomości za umorzeniem bezwzględnie przemawia sytuacja gospodarcza przedsiębiorstwa oraz względy na dalszą i trwałą sanację jego stosunków finansowych.

Poza tem Izba osobno poruszyła potrzebę rozłożenia na spłaty

i częściowego umorzenia zaległości, jakie obciążają podatników, u których z braku nieruchomości nie wchodzi w grę możliwość zabezpieczenia należności skarbowych w drodze hipoteki. Wydane w tej mierze rozporządzenie w parze z okólnikami, obostrzającemi w praktyce możliwość wykorzystania ulg, spowodowało samorząd gospodarczy do ponownych wystąpień, które podjęte zostały jednak po upływie roku sprawozdawczego, wobec czego odstępuje się od ich omówienia w ramach niniejszego sprawozdania.

Wkońcu nadmienić wypada, że Izba stosownie do pkt. VI cytowanego wyżej okólnika Ministerstwa Skarbu z 23. III. 1933 w roku sprawozdawczym zaopinjowała szereg bądź to bezpośrednio przez podatników, bądź też przez władze skarbowe skierowanych do niej podań o umorzenie zaległości z tytułu układu upadłościowego. Opinje ustalało Prezydjum Izby przy współudziale przewodniczącego Komisji Podatkowej.

Sprawa stosowania art. 280 kodeksu karnego w zakresie podatkowym. Z początkiem roku Izba podniosła na terenie Łódzkiej Izby Skarbowej, iż szerokie koła płatników znajdują się w stanie niepewności z powodu niedostatecznie wyjaśnionej kwestji, w jakiej mierze organa skarbowe przy lustracji badać będą, czy prowadzą one prawidłowe księgi handlowe w zakresie, odpowiadającym przepisom art. 280 nowego kodeksu karnego.

Poruszając powyższą sprawę, Izba oświadczyła równocześnie, iż według projektu, jaki przygotowuje w tej materji samorząd gospodarczy, obowiązek prowadzenia ksiąg miałby być jednolicie na terenie całego Państwa unormowany w tym kierunku, iż podlegałyby mu tylko przedsiębiorstwa wyższych kategoryj świadectw przemysłowych, t. j. I — IV przemysłowej oraz I — II handlowej (z wyjątkiem t. zw. handlu specjalnego i artykułami zbytku). W okresie przejściowym szłoby więc o to, by władze skarbowe nie kwestjonowały faktu nieprowadzenia ksiąg, o ile idzie o kategorje przedsiębiorstw, które w myśl stanowiska samorządu gospodarczego nadal nie podlegałyby obowiązkowi ich prowadzenia.

Izba Skarbowa przychyliła się do tego punktu widzenia, ustalając, iż przestrzegania obowiązku prowadzenia ksiąg władze skarbowe domagać się będą jednak od wyszczególnionych powyżej firm wyższych kategoryj.

Inwentarze przedsiębiorstw handlu komisowego. Łódzka Izba Skarbowa zakomunikowała Izbie, iż jako prawidłowo sporządzone

inwentarze przedsiębiorstw handlu komisowego uważać będzie tylko takie inwentarze, w których osobno wyszczególniony zostanie towar komisowy. Oświadczenie Izby Skarbowej wywołało szereg zastrzeżeń ze strony zainteresowanych. Z tego też powodu Izba uznała za nieodzowne przedstawić Łódzkiej Izbie Skarbowej konieczność zrewidowania odnośnego obwieszczenia, przyczem, m. in. wskazała na fakt, iż w myśl przepisów kodeksu handlowego komisant w inwentarzu swoim powinien ujawnić tylko własny majątek, wobec czego towar komisowy jako stanowiący cudzą własność nie powinien figurować w inwentarzu. Poza tem Izba przedstawiła szereg zastrzeżeń buchalteryjno-technicznej natury, które uniemożliwiłyby ścisłe zastosowanie się do obwieszczenia, chociażby nawet chciano pominąć ów najistotniejszy zarzut natury prawnej.

Łódzka Izba Skarbowa, której przedstawiciele Izby niezależnie od złożonego w tej sprawie memorjału przedstawili owe zastrzeżenia na specjalnej konferencji, podniosła, iż główną troską władz skarbowych jest intencja zapobieżenia ewent. fikcjom, polegającym na prowadzeniu handlu na rachunek własny pod pozorem rzekomej sprzedaży komisowej. Z tego też powodu przychylając się do przedstawień Izby Przemysłowo-Handlowej, w wyniku szczegółowego rozpatrzenia sprawy Łódzka Izba Skarbowa zgodziła się na cofnięcie obwieszczenia z tem, iż dla umożliwienia kontroli skarbowej przedsiębiorstwa handlu komisowego winny przedstawić księgę składową towarów komisowych.

Usprawnienie egzekucyj podatkowych. W związku z zażaleniami, iż władze skarbowe w poszczególnych wypadkach przeprowadzają egzekucje w sposób zbyt rygorystyczny i rozmijający się z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 25. VI. 1932, Izba na specjalnie w tym celu odbytej konferencji z Łódzką Izbą Skarbową dała wyraz nastręczającym się w tej mierze dezyderatom. W szczególności Izba podniosła, iż ruchomości zwłaszcza drobnych płatników sprzedawane są niejednokrotnie za bezcen, co rujnuje płatników, nie dając żadnych korzyści Skarbowi Państwa.

Łódzka Izba Skarbowa uznała, iż usprawnienie egzekucyj w kierunku podniesienia ich wyników jest postulatem uzasadnionym, jednakże w składnicach towarowych — ze względu na małą liczbę osób uczestniczących — sprzedaże licytacyjne nie mogą dawać odpowiednich wyników. Celowe byłoby dlatego rozważenie sprawy, w jaki sposób możnaby dzięki większej frekwencji osób wzgl. innym

środkom reorganizacyjnym podnieść efekty sprzedaży licytacyjnych. Izba zajęła się zbadaniem tej sprawy, gdyż zgłoszone pod jej adresem propozycje sfer gospodarczych ujawniły dość znaczną rozbieżność. Poruszony problem był również rozważany w łonie Związku Izb, przyczem przeprowadzono częściowe badania dla stwierdzenia, jakiemi środkami usprawnienie akcji egzekucyjnej starano się w ostatnich czasach przeprowadzić na terenie zagranicy. Ostateczne ustalenie propozycyj nie nastąpiło jednak w roku sprawozdawczym.

Poza tem w okresie sprawozdawczym Izba, w miarę komunikowanych jej i należycie sprawdzonych danych, od wypadku do wypadku podawała do wiadomości Izby Skarbowej zażalenia, dotyczące niewłaściwych praktyk egzekucyjnych, przyczem ta ostatnia z reguły zarządzała wyświetlenie stanu faktycznego i wydawała odpowiednie zarządzenia.

G. Zwyczaje handlowe i ustalenia faktyczne, miarodajne dla określenia obowiązku podatkowego.

Pojęcie towaru i półfabrykatu, wywożonego zagranicę (art. 3 pkt. 15 ustawy o podatku przemysłowym). 1. Makuchy. Izba stanęła na gruncie opinji, iż ze stanowiska przepisu art. 3 pkt 15 ustawy o podatku przemysłowym makuchy uważać należy w zasadzie za towar gotowy, a conajmniej półfabrykat, wobec czego przy wywozie korzystać winny one ze zwolnienia od podatku przemysłowego.

2. Papierówka osikowa. Izba wyraziła opinję, iż w płaszczyźnie przepisów art. 3 pkt. 1 ustawy o podatku przemysłowym papierówkę osikową jak i osikę zapałczaną uważać należy za surowiec, gdyż dopiero wygotowana z nich masa drzewna wzgl. kawałki osikowego drzewa są półfabrykatami. Również kloce osikowe zdaniem Izby zaliczyć należy do rzędu surowców, gdyż służą one dla dalszych celów przetwórczych.

Pojęcie partji (większej ilości) przy sprzedaży zboża. W sprawie objętej nagłówkiem Izba dała wyraz opinji, iż jako partję należy przyjąć sprzedaż, obejmującą jednorazowo conajmniej 350 tonn, przyczem obowiązek wykupienia świadectwa przemysłowego I-ej kateg. handlowej zachodziłby w wypadku osiągnięcia rocznego obrotu w wysokości conajmniej 2.000.000 zł. przy zachowaniu ustawowo przewidzianego wymogu, iż wymieniony obrót osiągnięto ze sprzedaży zboża kupcom i przemysłowcom.

Pojęcie większej partji przy sprzedaży obuwia gumowego. Wypowiadając się w sprawie objętej nagłówkiem, Izba zajęła stanowisko, iż jako obrót hurtowy przyjąć należy jednorazową sprzedaż, obejmującą conajmniej 100 par obuwia gumowego z tem, iż kupiec, który sprzedaje towar w podobnych partjach, podlegać ma obowiązkowi wykupna świadectwa I kategorji, o ile roczny jego obrót osiąga kwotę 1.000.000 zł.

Sprzedaż papieru. W kwestji, co należy uważać przy sprzedaży papieru za „większą ilość" (partję) w rozumieniu taryfy świadectw przemysłowych (część II A rozdz. I kat. pierwsza), Izba stwierdziła, iż decydujące znaczenie należy przypisać faktowi, że przedsiębiorstwo sprzedaje towar głównie kupcom i przemysłowcom w partjach conajmniej 1 beli z tem, iż osiągnięty z tych operacyj obrót wynosi rocznie 1.500.000 zł.

Składy apteczne. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi stwierdziła, iż ze względu na różnorodność asortymentów i gatunków towarów sprzedawanych w handlu drogeryjnym miarodajna dla rozstrzygnięcia zagadnienia może być głównie łączna suma obrotów osiągniętych z tranzakcyj, które przedmiotowo odpowiadają pojęciu hurtu, t. j. przypadają na rzecz kupców i przemysłowców, przyczem przyjąć należy, iż firmy, których obrót roczny z tytułu tych operacyj przekracza 1.500.000 zł., winny nabywać świadectwo I kategorji.

Przędza i manufaktura. Izba stwierdziła, iż ze względu na płynność stosunków brak jest podstaw dla ustalenia „większej partji", wobec czego przyjąć należy, iż przedsiębiorstwa, handlujące wyrobami włókienniczemi oraz przędzą, winny wykupywać świadectwa przemysłowe I kategorji, o ile w roku poprzedzającym osiągnęły obrót, przekraczający 3.000.000 zł. ze sprzedaży kupcom i przemysłowcom.

Węgiel. Z uwagi na trudności i zastrzeżenia, jakie nastręcza sprawa ustalenia szczegółów, które decydować winny o wykładni pojęcia „większej ilości" węgla, Izba stanęła na stanowisku, iż o zakwalifikowaniu przedsiębiorstwa, handlującego węglem, do I kateg. świadectw przemysłowych decydować winno osiągnięcie obrotu ponad 600.000 zł. w ubiegłym roku podatkowym ze sprzedaży kupcom i przemysłowcom.

Czynność handlowa czy przerób (art. 7 ustawy o podatku przemysłowym). 1) Rafinowanie smalcu. W związku z art. 7 ust. 3 ustawy

o podatku przemysłowym Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi ustaliła, iż czynność ograniczającą się wyłącznie do przepakowania smalcu uważać należy za mieszczącą się w granicach normalnej działalności handlowej. O ile natomiast firmy handlowe smalec wieprzowy, nabyty w bekoniarniach lub u rzeźników, celem rafinowania oddają do rafinerji, podobną czynność uważać należy za przemysłową.

2) Ćwiartowanie i mielenie mięsa. Na żądanie władz skarbowych okręgu Izba wyjaśniła, iż ćwiartowanie i mielenie mięsa dokonywane w sklepach rzeźniczych przed uskutecznieniem sprzedaży uważać należy za czynność przygotowawczą, niewykraczającą poza ramy działalności handlu (art. 7 ustęp 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym).

Ponadto Izba ustaliła, iż

3) składanie rowerów z gotowych części składowych bez żadnej przeróbki tych części i bez specjalnych urządzeń mechanicznych należy uważać za przygotowawczą czynność handlową;

4) palenie kawy w przedsiębiorstwach handlu spożywczego w płaszczyźnie przepisów art. 7 ustęp 3 ustawy o podatku przemysłowym uważać należy za przygotowawczą czynność handlową, o ile przedmiotem palenia jest kawa w ilościach bezpośrednio sprzedawanych przez dane przedsiębiorstwo. Jeżeli jednak przedsiębiorstwo handlu spożywczego zajmuje się paleniem kawy w trybie zarobkowym, t. j. na rachunek innych firm, dostarczających mu w tym celu kawy lub też paleniem kawy trudnią się firmy, które wcale nie uprawiają handlu towarami kolonjalnemi — wspomnianą czynność uważać należy za przemysłową;

5) przygotowanie kefiru leczniczego przez przedsiębiorstwa handlowe przed uskutecznieniem sprzedaży należy uważać za przerób, a nie za czynność przygotowawczą.

Podatkowe traktowanie procesu farbowania przędzy. Według przeprowadzonych przez Izbę dochodzeń niewątpliwie szereg względów życiowych przemawiałoby za reprezentowanym przez sfery handlowe poglądem, iż w płaszczyźnie art. 7 ust. 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym proces farbowania przędzy nie powinien hurtowników pozbawiać prawa do korzystania z stawki ½%-ej, gdyż wzrost podatku przemysłowego z ½% na 2% (stawka normalna) pozostaje w niezaprzeczonej kolizji ze stosunkowo znacznie

mniejszym wzrostem wartości, jakiemu ulega przędza w wyniku farbowania. Stając jednak na stanowisku znowelizowanych przepisów ustawy o państwowym podatku przemysłowym, Izba uznała, iż mimo tych zastrzeżeń proces farbowania przędzy uznać należy za przerób.

Nadmienić należy, iż Ministerstwo Skarbu (okólnikiem L. D. V. 27531/4/33) uznało farbowanie przędzy w obcem przedsiębiorstwie przemysłowem na zlecenie hurtowego przedsiębiorstwa handlowego za przerób w rozumieniu art. 7 ust. 3 ustawy o podatku przemysłowym, jednocześnie zaś powiadomiło, iż nie może uwzględnić wniosku o obniżenie do 1% stawki podatku przemysłowego od obrotu przedsiębiorstw handlowych, sprzedających przędzę po jej ufarbowaniu w obcych przedsiębiorstwach przemysłowych.

Uszlachetnianie futer. Według opinji sfer kupieckich fazy uszlachetniania ogólnego futer, t. j. polegającego na prostowaniu, praniu, czesaniu, wygładzaniu i farbowaniu skór surowych, uważać należy za czynności przygotowawcze, zwyczajowo mieszczące się w ramach działalności firm kupieckich. Izba nie podzieliła słuszności tego poglądu, gdyż w grę wchodzą funkcje, które nietylko posiadają charakter przemysłowy, lecz jak wynika z przeprowadzonych ustaleń faktycznych, wyłącznie dokonywane są w specjalnie dla tego celu urządzonych i odpowiednią aparaturą posługujących się zakładach przemysłowych. Z drugiej strony jednak opodatkowanie hurtowych obrotów futrami, które poddane zostały w kraju uszlachetnieniu, według pełnej stawki podatkowej z wykluczeniem ½%-ej stawki ulgowej pociągnęłoby za sobą niepożądane a nawet anormalne następstwa gospodarcze. Dlatego też z uwagi na formalną słuszność stanowiska władz skarbowych, iż stosować należy stawkę 2%-ową, Izba wystąpiła z wnioskiem, iż należałoby w drodze art. 94 ustawy prawo do korzystania ze stawki ½%-ej przyznać tym firmom, które stale zajmują się hurtową odsprzedażą futer, nie poddają ich uszlachetnieniu, wykraczającemu poza wyszczególnione wyżej ramy oraz prowadzą prawidłowe księgi handlowe.

Sprzedaż mięsa. W sprawie podatkowego traktowania sprzedaży mięsa, powstałego przez ubój bydła oddanego przez kupca celem zabicia do obcej rzeźni — Izba wyraziła opinję, iż o ile kupiec nie poddaje mięsa osiągniętego z uboju bydła specjalnym czynnościom przeróbczym, jak przesolenie, wędzenie itp., poza tem zaś towar sprzedaje w całych tuszach, a nie w częściach detalicznych (słonina,

schab, baleron, szynka, polędwica itp.), sprzedaż mieszczącą się w podobnych ramach uznać należy za hurtową w rozumieniu art. 7 ustawy.

H. Podatek od spadków i darowizn oraz opłaty stemplowe.

Stosowanie przepisów noweli w przedmiocie opodatkowania spadków i darowizn. Art. 7 ustawy z dnia 14 marca 1933 r., zmieniającej niektóre przepisy o opodatkowaniu spadków i darowizn (Dz. U. R. P. Nr. 21) ustalił, iż w przypadku, gdy płatnikowi podatek spadkowy wymierzony przed 1 kwietnia 1933 rozłożono na raty (art. 5) lub w wypadku, gdy owo rozłożenie na raty nie nastąpiło, lecz na mocy art. 6 ratalną spłatę zarządzono z urzędu, płatnik — który korzysta z przytoczonych przepisów ulgowych — wolny jest od obowiązku uiszczenia kar za zwłokę i odsetek za odroczenie.

Z relacyj, zakomunikowanych Izbie Przemysłowo-Handlowej w Łodzi przez płatników z łona sfer gospodarczych wynikałoby jednak, iż Urząd Opłat Stemplowych w Łodzi zajął odmienne stanowisko. Jakkolwiek bowiem płatnicy zobowiązali się saldo podatku, t. j. raty, których termin płatności przypadał dopiero po 1 kwietnia, uiścić w ratach miesięcznych do 31 grudnia 1933 r., Urząd Stemplowy żądał nadal zapłaty odsetek w wysokości ½% miesięcznie, licząc od daty płatności pierwotnego nakazu. Równocześnie według stanowiska zajmowanego przez Urząd Opłat Stemplowych podatek mógłby być uiszczony bez odsetek tylko w tym wypadku, jeżeli cała suma zostałaby zapłacona jednorazowo.

Izba wystąpiła do Łódzkiej Izby Skarbowej z zastrzeżeniami, podnoszącemi niesłuszność powyższej interpretacji, przyczem wystąpienie jej w zasadzie odniosło pożądane wyniki.

W sprawie sposobu stemplowania rachunków kupieckich. Na tle stosowania w praktyce przepisów § 48 i 49 rozporządzenia wykonawczego z dnia 10. X. 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 99/842) wyłoniły się w roku sprawozdawczym liczne kwestje sporne, które zostały przez I instancję zdecydowane w sensie niekorzystnym dla płatników. Znaczna ilość firm wystawiała rachunki na blankietach wyrywanych z ksiąg grzbietowych z tem, iż w książce pozostawała kopja odbitkowa, stanowiąca podkład dla księgowania. Według stosowanej poprzednio praktyki opłatę stemplową, przypadającą od rachunku, firmy kasowały na oryginałach doręczanych wzgl. wysyłanych odbiorcom.

Urząd opłat stemplowych w Łodzi zakwestjonował jednak prawidłowość podobnego uiszczania opłaty, zajmując stanowisko, iż w myśl cytowanych na wstępie przepisów rozporządzenia wykonawczego opłata stemplowa winna być umieszczona na kopji, pozostającej w księdze grzbietowej. Równocześnie urząd opłat stemplowych szeregowi firm spisał protokół z powodu niewłaściwego uiszczenia opłaty i ze względu na naruszenie przepisów o sposobie uiszczania należności stemplowej wymierzył im stosunkowo znaczne podwyżki karne.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi poruszyła sprawę stosowania w praktyce przepisów rozporządzenia wykonawczego w zakresie stemplowania rachunków kupieckich, wydawanych z ksiąg grzbietowych, na terenie Łódzkiej Izby Skarbowej, jako też podjęła odpowiednie kroki interwencyjne na terenie Ministerstwa Skarbu. Występując w poruszonej sprawie, Izba m. in. podniosła, iż w świetle przepisów art. 26 prawa stemplowego uznać należy, że rachunki wydawane z ksiąg grzbietowych nie powinny być stemplowane w sposób podany w rozporządzeniu wykonawczem, gdyż §§ 48 i 49 tegoż rozporządzenia ujawniają częściową kolizję z ustawą.

Dając wyraz owej opinji, Izba wskazała równocześnie, iż sfery gospodarcze zupełnie nie były poinformowane, że zachodzi obowiązek stemplowania rachunków kupieckich w sposób, jakiego domaga się Urząd Opłat Stemplowych, wobec czego uzasadnione jest umorzenie zarządzonej podwyżki opłat w wypadkach niestosowania się do formalnych przepisów rozporządzenia wykonawczego, o ile w należytej wysokości opłatę stemplową uiszczono na rachunku oryginalnym.

Jakkolwiek w roku sprawozdawczym nie udało się osiągnąć zasadniczego unormowania sprawy, w wyniku wielokrotnie ponawianych zabiegów Izby odwołania znacznej części firm zostały przychylnie załatwione, co w praktyce w dużej mierze złagodziło konsekwencje pierwotnych decyzyj wymiarowych, wymierzających opłatę wraz z podwyżką karną.

I. Fundusze i opłaty celowe.

Postanowienia ustawy o Funduszu Pracy o spłacie zaległości podatkowych w postaci świadczeń osobistych i w naturze. Zagadnieniu ustawy o Funduszu Pracy i o sposobie jej wykonania Izba

poświęciła w roku sprawozdawczym specjalną uwagę, o czem relacjonuje się w innych działach niniejszego sprawozdania. Poza tem nadmienić należy, że Izba w czerwcu zwróciła się do Łódzkiej Izby Skarbowej z specjalnem przedstawieniem, w którem wskazując na fakt, iż dla częściowego ożywienia konjunktury gospodarczej okręgu istotne znaczenie posiadać może podjęcie szeregu prac publicznych na terenie Województwa m. in. w dziedzinie robót drogowych, prosiła o możliwe uelastycznienie procedury, dotyczącej wymienionej w nagłówku spłaty zaległości podatkowych.

Ponieważ wypadało liczyć się z okolicznością, iż ze względu na zwiększony nawał prac w gospodarstwach rolnych znaczna ilość płatników nie będzie mogła później zaofiarować swojej pracy na spłatę zaległości w takich rozmiarach, jak byłoby to pożądane celem intensywniejszego przeprowadzenia robót drogowych i obniżenia tem samem wkładów pieniężnych potrzebnych na finansowanie tychże przedsięwzięć — Izba podkreśliła pilny charakter sprawy.

Wystąpienie Izby spotkało się z przychylnem potraktowaniem.

Państwowy Fundusz Drogowy. Izba kilkakrotnie podejmowała kroki celem ustalenia w jakiej mierze okręg tutejszy liczyć może na przydział środków z owego Funduszu. Poza tem w łączności z faktem, iż sporna stała się kwestja, czy opłatom na P. F. Dr. podlega samorząd gospodarczy, Izba wystąpiła o wyjednanie w tej mierze odpowiedniej interpretacji właściwej wykładni ustawy. Izba zajęła stanowisko, iż na samorządzie gospodarczym podobnie jak na samorządzie komunalnym nie ciąży obowiązek owych opłat. Wyrok Sądu Najwyższego wydany w sprawie opłat od Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie przesądził sprawę zgodnie ze stanowiskiem, reprezentowanem przez Izbę łódzką.

Opłaty na bezrobotnych. Przed wydaniem ustawy o Funduszu Pracy sfery przemysłu restauracyjnego innych dzielnic wystąpiły z propozycją zniesienia opłat, pobieranych na rzecz bezrobotnych w wysokości 50 gr. od gości w lokalach restauracyjnych po godz. 24-ej z tem, iż w miejsce owych opłat pobierane byłyby ryczałtowe dopłaty przy zakupnie alkoholu w hurtowniach Polskiego Monopolu Spirytusowego.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi poproszona przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Sosnowcu o ustosunkowanie się do wyżej przytoczonego projektu oświadczyła się za projektowanem rozwiąza-

niem sprawy, mogącem uprościć technikę poboru opłat, przyczem dała wyraz opinji, iż opłatę ustalić należy w wysokości ½% ceny nabytych wyrobów monopolowych.

Zkolei w łączności z projektem wysuniętym w sprawie opłat, jakie na rzecz bezrobotnych uiszczać powinny zakłady gostronomiczne, Izba wypowiedziała się przeciwko koncepcji 10-groszowej opłaty, jaka miałaby być pobierana przez cały dzień we wszystkich zakładach gastronomicznych jako dodatek do rachunków, przekraczających kwotę 1 zł., natomiast uznała, iż ewent. należałoby utrzymać zasadę poboru 50-groszowej opłaty w odniesieniu do lokali o ściśle rozrywkowym charakterze (dancingi i kabarety).

J. Monopole.

Obniżenie ceny t. zw. patentów akcyzowych. Na zasadzie wniosku Izby łódzkiej Związek Izb wystąpił do Ministerstwa Skarbu z przedstawieniem wskazującem, iż wobec znacznego i wyjątkowego obciążenia podatkowego, jakiemu podlega u nas handel wyrobami spirytusowemi — włączając przedsiębiorstwa gastronomiczne — pożądane byłoby wydatne obniżenie cen t. zw. patentów akcyzowych, które ze względu na 200%-owy dodatek komunalny są znacznie wyższe od ceny świadectw przemysłowych.

Wspomniane rozporządzenie ukazało się w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 100 poz. 766 z dn. 23 grudnia 1933 r.

Minimalne zapasy wyrobów P. M. S., jakie utrzymywać winny na składzie koncesjonowane zakłady ich sprzedaży. Stosownie do § 314 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10. IX. 1932 Dz. U. R. P. Nr. 88 poz. 746 Urząd Skarbowy Akcyz i Monopoli Państwowych dn. 6 lutego 1933 r. po uprzedniem zasiągnięciu opinji Izby Przemysłowo-Handlowej w drodze specjalnego okólnika ustalił minimalne zapasy wyrobów P. M. S., jakie utrzymywać winny na składzie koncesjonowane zakłady sprzedaży oraz wyszynku napojów alkoholowych. Kontrola przeprowadzona przez organa wymienionego Urzędu ujawniła jednak, iż część odsprzedawców nie posiadała na składzie zapasów, odpowiadających ustalonym normom minimalnym, co dało podstawę dla sporządzania protokółów i nałożenia na poszczególnych odsprzedawców kar za przekroczenie przepisów cytowanego okólnika.

W łączności z przedstawieniami sfer gospodarczych Izba podję-

ła odpowiednie kroki interwencyjne, w wyniku których Urząd Skarbowy Akcyz i Monopoli Państwowych w Łodzi oświadczył gotowość wydania zarządzenia, iż komisanci, którzy punktualnie spłacają wypowiedziany im kredyt komisowy, w okresie przejściowym, t. j. aż do spłaty kredytu utrzymywać mogą na składzie minimalne zapasy towaru, odpowiadające normom, jakie dotychczas obowiązywały ich jako odsprzedawców komisowych. Dodatkowo Urząd Skarbowy zawiadomił Izbę, iż idąc po linji zgłoszonych przez nią przedstawień polecił nie stosować sankcyj karnych w czasie rewizyj w dni poświąteczne w zakładach, o ile właściciele wylegitymują się, że przedsięwzięli kroki dla uzupełnienia brakujących zapasów.

8. Sprawy finansowo-kredytowe.

Projekty ustaw konwersyjnych i finansowo-kredytowych.

Projekt ustawy w sprawie wysokości odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych w komunalnych kasach oszczędności i spółdzielniach. Izba zajęła stanowisko, iż z przepisów ograniczających wysokość odsetek od wkładów należy wyłączyć spółdzielnie kredytowe, w przeciwnym bowiem razie mogłaby wytworzyć się taka sytuacja, iż znaczna część wkładców uzna za bezpieczniejsze i rentowniejsze przeniesienie swych wkładów do P. K. O. wzgl. instytucyj komunalnych. Uszczupliłoby to jednak wydatnie możliwości spółdzielni w zakresie operacyj aktywnych, dzięki którym drobne przedsiębiorstwa posiadają dotąd możliwość korzystania z kredytów, niedostępnych z innych źródeł. Na wypadek, gdyby poprawka ta nie została uwzględniona, Izba zaprojektowała, iż należałoby w praktyce stosować takie stopniowanie dopuszczalnych oprocentowań, aby najniższa była stopa P. K. O., następnie kas komunalnych, największa zaś spółdzielni.

Projekt ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych. Izba poza zasadniczemi zastrzeżeniami, jakie nastręczały ogólne zasady projektu, przewidującego moratorjum hipoteczne, podniosła potrzebę wprowadzenia do niego szeregu poprawek i modyfikacyj. M. in. Izba podniosła, iż:

a) projektowany termin zawieszenia spłaty kapitału wierzytelności, rozciągający się do 1. X. 1934, należy skrócić do 1. I. 1934.

b) W art. 11 należałoby uwzględnić również i sytuację wierzycieli, poza tem zaś przewidzieć, iż sądy z urzędu zasięgać mogą opinji powołanych organizacyj i instytucyj o sytuacji dłużnika, wskutek czego ciężar dowodu i jego koszt nie spoczywałby jednostronnie na wierzycielu.

c) Przewidziany w ust. 3 art. 12 termin 1. I. 1932 r., po którym wierzytelności później powstałe nie podlegają działaniu ustawy, należałoby cofnąć do 1 stycznia 1930 r. jako daty, w której kraj znajdował się już pod pełnem działaniem kryzysu. Nieuzasadnione byłoby bowiem, by osoby, które nabyły nieruchomość w okresie przesilenia i należność na rzecz zbywcy zabezpieczyły hipotecznie, korzystały ze specjalnych ułatwień.

Projekt ustawy o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolnych. Izba zaproponowała następujące zmiany i modyfikacje:

Art. 1. należy uzupełnić klauzulą ustalającą, iż z pomocy przewidzianej ustawą korzystać mogą „osoby, instytucje i przedsiębiorstwa, nie zajmujące się czynnościami bankowemi", wskutek czego zgodnie z wymogami słuszności oraz dalszych możliwości rozwojowych kredytu częściowo zabezpieczone byłyby również i interesy wierzycieli przemysłowych i handlowych, jako też rekrutujących się z grona osób prywatnych, instytucyj dobroczynnych, fundacyj itp.

Końcowy ust. art. 3 ustalający, iż udzielenie pomocy, mające w zasadzie wynosić tylko 50% strat, uzależnione może być od bezpłatnego przekazania na rzecz Skarbu wierzytelności, która miałaby być odpisana od straty, winien być uzupełniony wyjaśnieniem, iż pod pojęcie strat podciąga się zarówno uszczuplenie z tytułu procentów jak i z powodu nieściągalności kapitału.

Projekt ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy ziemskich. Izba stwierdziła, że projektowana ustawa w zdecydowany sposób szeregiem swoich postanowień pogarsza sytuację wierzycieli w stosunku do uprawnień i ograniczeń wprowadzonych rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 23. VIII. 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej oraz uchyla szereg przepisów kodeksu i postępowania cywilnego w rozciągłości, sprzecznej z zasadą bezpieczeństwa obrotu.

O ile idzie o uwagi szczegółowe, Izba dała m. in. wyraz następującym postulatom:

Art. 1 należy uzupełnić klauzulą, iż nie podlegają zakresowi działania urzędów rozjemczych sprawy majątkowe tych posiadaczy ziemskich, którzy poza swojem gospodarstwem posiadają inny majątek, lub którzy posiadają dochody z innych źródeł.

W art. 2 ustalić należy wyraźnie, jakie kategorje gospodarstw (ilość ha) winny korzystać z dobrodziejstw ustawy, przyczem wyeliminować powinno się gospodarstwa leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, gdyż znaczna część ich prowadzona jest trybem przemysłowym.

Przepisy art. 4, nadające instytucji sądów rozjemczych charakter instytucji osądzającej sprawy lichwy towarowej, należy skreślić jako wykraczające poza ramy projektowanej ustawy.

Siedmioletni okres spłaty długu przewidziany w art. 6, jako noszący w sobie niebezpieczeństwo unieruchomienia zobowiązań rolniczych na okres, w którym sytuacja rolnictwa ulec może znacznej już poprawie, należałoby zgodnie z dotychczasową ustawą skrócić do lat 3 z tem, iż spłata kapitału ulec może wstrzymaniu najwyżej na 1 rok.

Maksymalna granica korzyści majątkowych określona w projekcie na 4½% winna być związana ze stopą procentową Banku Polskiego, trudno bowiem żądać od wierzycieli, ażeby zapewnili rolnikowi dogodniejsze warunki kredytowe, niż potrafi to uczynić centralna instytucja kredytowa, stosująca metody specjalnej selekcji dłużników.

Zgodnie z rozporządzeniem z r. 1932 należałoby w art. 11 projektu uwzględnić zasadę, iż uprawnienia wynikające z art. 3 i 6 projektu (odraczanie wypłaty długu) nie przysługują urzędowi rozjemczemu w stosunku do należności zasądzonych prawomocnemi wyrokami sądów.

Art. 15 należy uzupełnić klauzulą, iż również i rzeczoznawców urzędy rozjemcze winny powoływać z listy osób wskazanych przez Izby Przemysłowo-Handlowe oraz, iż członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego winni być wybierani nie po zasięgnięciu opinji, lecz na zasadzie wniosków Izby Przemysłowo-Handlowej.

Zgodnie z rozporządzeniem z r. 1932 należałoby w art. 37 zachować: instytucję zgodnego oświadczania się stron, poddającego sprawę orzeczeniu urzędu oraz w związku z tem obok kasacji wprowadzić również środek prawny w postaci odwołania do sądu okręgowego, jako też ustalić w art. 38, iż wniesienie odwołania w przepiso-

wym terminie wstrzymuje wykonanie orzeczenia. Wkońcu Izba dała wyraz opinji, iż dowód przeciwko osnowie dokumentów bezwzględnie należy zastrzec sądom państwowym.

Sprawa uchylenia przepisów o lichwie pieniężnej. W ramach programu zarządzeń doraźnych Związek Izb wysunął m. in. tezę, wskazującą na konieczność uchylenia przepisów o lichwie pieniężnej w stosunku do instytucyj finansowo-kredytowych, gdyż odnośne przepisy ze szkodą dla obrotu kredytowego krępują działalność banków w znacznie szerszym zakresie, aniżeli nieoficjalny rynek pieniężny, nie podlegający kontroli.

Ponieważ w łonie Izby podniesiono w roku sprawozdawczym potrzebę podjęcia dalszych kroków dla realizacji zaznaczonej tezy, Izba zwróciła się do instytucyj bankowych okręgu o przedstawienie, jakie ujemne następstwa dla ich działalności pociąga za sobą fakt, iż przepisy o lichwie pieniężnej nadal pozostają w mocy oraz jakich dodatnich posunięć oczekiwać wypada w razie ich uchylenia z tem, iż obowiązywałyby wówczas tylko ogólne przepisy kodeksu karnego.

Dochodzenia ankietowe ujawniły, iż część instytucyj bankowych okręgu bezwzględnie uznała potrzebę uchylenia wspomnianych przepisów wyjątkowego charakteru, część jednak stanęła na stanowisku, iż z uwagi na względne upłynnienie rynku banki naogół stosują dziś niższą nawet stopę od maksymalnie ustalonej, wobec czego w obecnej sytuacji przepisy o lichwie pieniężnej specjalnie nie ograniczają działalności instytucyj bankowych. Wobec tej rozbieżności stanowisk Izba postanowiła zabiegi o uchylenie przepisów o lichwie pieniężnej odroczyć do czasu wydatniejszej normalizacji stosunków na rynku pieniężnym.

Sprawa wynagrodzenia kuratorów i syndyków mas upadłościowych oraz nadzorców sądowych. Ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr. 11 z r. 1933 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o wynagrodzeniu za czynności kuratorów, syndyków i zarządców masy upadłościowej oraz nadzorców sądowych, wywołało liczne zastrzeżenia sfer gospodarczych, którym Izba dała wyraz w obszernym memorjale skierowanym do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Przedewszystkiem Izba zaznaczyła, że aczkolwiek idea unormowania wspomnianych kosztów w zupełności pokrywa się z intencjami sfer gospodarczych, gdyż obniżenie ich zezwolić może na odciążenie masy, a tem samem na korzystniejsze warunki zaspokojenia wierzy-

cieli, to jednak bliższa analiza norm rozporządzenia ujawnia, iż tylko częściowo realizuje ono zasadę redukcji nadmiernych wynagrodzeń. Izba podniosła, iż w szczególności wynagrodzenie przewidziane dla kuratora wydaje się zbyt wysokie w porównaniu z nakładem pracy związanym z jego funkcją, która trwa zaledwie 14—28 dni. Poza tem stawki wynagrodzenia dla kuratorów uznać należy za zbyt wygórowane w porównaniu z wynagrodzeniem ustalonem dla nadzorców sądowych. Sprawując swe czynności w większości wypadków 9 miesięcy wzgl. 1 rok, zadowolnić muszą się oni tylko połową zasadniczego wynagrodzenia od czynnej masy, pomimo znacznie większego nakładu pracy i odpowiedzialności w porównaniu z kuratorem. Ustalone w rozporządzeniu stawki prowadziłyby zwłaszcza do nadmiernego przeciążenia masy przy aktywach przekraczających 1.000.000 zł., w związku z czem Izba podkreśliła konieczność wydatnej degresji owych stawek. Wreszcie w interesie obniżenia kosztów postępowania Izba wypowiedziała się za wyeliminowaniem dodatkowego 200%-ego wynagrodzenia w sprawach upadłościowych, wymagających zwiększonego nakładu pracy lub straty czasu, zwłaszcza w wypadku znacznego zadłużenia masy w stosunku do jej stanu czynnego.

Z drugiej strony Izba dała wyraz opinji, iż zbyt niska wydaje się skala wynagrodzeń przewidziana w § 11 za inne czynności np. procesowe, chociażby zawiłe i dotyczące pretensyj, których odzyskanie jest bardziej prawdopodobne, aniżeli odzyskanie roszczeń upadłościowych. Ponieważ koszty, które ponosi wierzyciel poszukujący należności, nałożyć należy w wypadku uznania roszczenia na dłużnika, ponieważ poza tem można przyjąć, iż realne koszty wierzycieli będą znacznie wyższe od przewidzianych rozporządzeniem honorarjów adwokackich — zwłaszcza przy niskiej wartości roszczenia — Izba stwierdziła, iż przewidziane stawki dla powództw do 5.000 zł. domagają się podwyższenia.

Zmodyfikowane rozporządzenie, ogłoszone w Dz. U. R. P. Nr. 24 1933, wprowadziło zasadnicze zmiany w stosunku do stawek wynagrodzeń za czynności adwokatów w ramach postępowania upadłościowego i zapobiegającego upadłości. Zgodnie z tem rozporządzeniem wynagrodzenie uzależnione zostało od uznania sądu, który określać ma je w zależności od nakładu pracy i straty czasu w kwocie, nie przekraczającej 3.000 zł. miesięcznie.

Warunki rozwoju kredytu warrantowego. W okresie sprawozdawczym Izba przeprowadziła szczegółowe docho-

dzenia ankietowe w tej sprawie. Asumpt do nich dało pismo Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które stwierdziło, iż instytucja kredytu warrantowego nie rozwija się u nas dostatecznie, wobec czego możliwości zastawu towaru — na który publiczne domy składowe wystawiają dowód składowy w postaci warrantu — są nader ograniczone. Uważając, iż częściowy rozwój kredytu warrantowego mógłby w dobie obecnej ciasnoty gotówkowej przyczynić się do ułatwienia sytuacji gospodarczej, Ministerstwo Przemysłu i Handlu prosiło Izbę o wypowiedzenie się, jakie przyczyny wpływają na depopularyzację kredytu warrantowego. Równocześnie Ministerstwo zaznaczyło, iż korzystanie z tegoż kredytu mogłoby oddać szczególnie pożyteczne usługi w obrocie portowym via Gdynia.

W świetle przeprowadzonych przez Izbę badań okolicznością, która sprawia, iż rozwój operacyj kredytowo-warrantowych nie wykazuje u nas odpowiedniego postępu, nie jest bynajmniej struktura obowiązujących przepisów, dotyczących wydawania składowych dowodów, lecz w pierwszym rzędzie są nią przyczyny ogólno-gospodarczej jako też kredytowo-technicznej natury. W aktualnych warunkach, nacechowanych spadkową tendencją cen, kredyt warrantowy nietyle potrzebny jest dla ułatwienia sposobu finansowania operacyj aktywnych, t. j. mających na celu zwiększenie zakupu surowców i półfabrykatów, ile dla złagodzenia komplikacyj natury finansowej, ciążących na przedsiębiorstwach z powodu niemożności zbycia już wyprodukowanych towarów, co unieruchamia ich szczupłe środki obrotowe.

Z uwagi na możliwość deprecjacji, na jaką towary gotowe niezależnie od zniżkowej fluktuacji cen narażone są z powodu wahań mody itp., możliwość ich zwarrantowania jest stosunkowo najtrudniejsza, gdyż mimo najoględniejszego nawet szacunku niezawsze przedstawiają one odpowiednie zabezpieczenie kredytu. Z tego też powodu instytucje, zajmujące się udzielaniem pożyczek warrantowych pod zastaw towarów, liczyć się muszą również z ogólną sytuacją finansową firm, gdyż okoliczność ta niezależnie od zabezpieczenia rzeczowego posiada decydujące znaczenie dla oceny, czy dłużnik w ustalonym terminie potrafi wykupić towar i tem samem spłacić zaciągnięty pod jego zastaw kredyt. Z ostatnio przytoczonych względów instytucje bankowe w nader ograniczonym tylko zakresie — szczególnie o ile idzie o towary gotowe — decydują się na dyskont warrantów. Paraliżująco na rozwój tej formy kredytu wpływa

również fakt, iż centralne instytucje bankowe nie redyskontują papierów warrantowych wzgl. czynią to w wyjątkowych wypadkach i na zasadzie dość długotrwałej procedury, co uniemożliwia korzystanie z kredytu firmom, decydującym się na lombardowanie towarów w wypadkach konieczności bezzwłocznego zapewnienia sobie środków obrotowych.

Poza tem uwzględnić należy, iż jednym z czynników, tamujących rozwój kredytu warrantowego, jest bezsprzecznie fakt, iż jest on zbyt kosztowny, albowiem stopa jego jest wyższa od stopy obowiązującej przy dyskoncie wekslowem. Jeśli uwzględni się ponadto stosunkowo dość znaczne koszty uboczne z tytułu składowego, oszacowania towarów itp. — uznać wypada, iż kredyt warrantowy, do którego w zakresie towarów gotowych uciekają się firmy, walczące z nadmiernemi trudnościami finansowemi, stanowi wyjątkowo drogą odmianę kredytu, narażającą dłużnika na znacznie większe obciążenie, aniżeli kredyt wekslowy.

Ponadto Izba w odpowiedzi udzielonej Ministerstwu specjalną uwagę poświęciła sprawie kredytu warrantowego jako czynnika, mogącego ułatwić import surowców włókienniczych przez port w Gdyni, przyczem sformułowała nastręczające się w tej mierze postulaty, szczególny nacisk kładąc na sprawę posunięć organizacyjnych, które w wydatnej mierze ułatwiłyby i zachęcały do możliwie obfitego zasilania składów konsygnacyjnych w Gdyni.

Projekt rozporządzenia o ujednoliceniu zasad bilansowania. Opinjując projekt rozporządzenia Prezydenta R. P. w sprawie ujednolicenia zasad sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań osób prawnych, obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych, Izba uznała zasadniczą potrzebę unormowania sprawy zasad bilansowania, wypowiedziała się jednak przeciw ustawodawczej realizacji projektowanego rozporządzenia. Stanowisko swe Izba uzasadniła okolicznością, iż projekt poza wprowadzeniem sankcyj karnych w art. 5 nie stwarza żadnych nowych i pozytywnych norm bilansowania, gdyż w tej mierze odsyła do przyszłego a nieznanego narazie rozporządzenia wykonawczego. W ten sposób przewidziane w projekcie rozporządzenie wykonawcze stanowić będzie jedną całość z projektem ramowego rozporządzenia, wobec czego przedwczesne wydaje się opinjowanie części kwestyj prawnych bez możności wypowiedzenia się o całokształcie i istocie zagadnienia.

W łączności z powyższem Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi zwróciła się do Związku Izb o równoczesne uzyskanie projektów rozporządzenia ramowego i wykonawczego celem umożliwienia Izbie ustosunkowania się do całości problemów, związanych z unormowaniem zasad bilansowania. Ministerstwo podtrzymało jednak swoje stanowisko i osobno ogłosiło w postaci rozporządzenia Prezydenta R. P. przepisy ramowe (Dz. U. R. P. Nr. 84 poz. 623).

Sprawa rozszerzenia zakresu działania Oddziału P. K. O. w Łodzi. Wobec perjodycznie pod adresem Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi kierowanych przedstawień sfer gospodarczych, wskazujących na ujemne konsekwencje, na jakie naraża okręg tutejszy fakt, iż dotychczas mimo wielokrotnych starań łódzki Oddział P. K. O. nie posiada pełnego zakresu działania, Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi nawiązując do poprzednich swoich enuncjacyj w tej mierze, w roku sprawozdawczym ponownie zwróciła się do Zarządu P. K. O. w Warszawie z przedstawieniem, podnoszącem konieczność rozszerzenia zasięgu działalności lokalnego oddziału P. K. O. Zarazem Izba wyraziła pogląd, iż za koniecznością rychłego zrealizowania zaznaczonego postulatu przemawia m. in. fakt, że inne miasta R. P. o znacznie słabszem tempie życia gospodarczego niż Łódź, posiadają oddziały P. K. O. o pełnym zakresie. Wkońcu Izba podniosła, iż usamodzielnienie łódzkiego Oddziału P. K. O., dając możność realizacji czeków na miejscu, spowodowałoby wydatny wzrost ilości uczestników obrotu czekowego, co niezawodnie w sensie dodatnim wpłynęłoby na opłacalność oddziału, poza tem zaś zgodnie z ogólnemi intencjami polityki gospodarczej przyczyniłoby się do skuteczniejszej popularyzacji obrotu czekowego.

Mimo wagi, jaką sprawa ta posiada równocześnie dla P. K. O., w roku sprawozdawczym sprawa reorganizacji oddziału łódzkiego P. K. O. nie weszła na pożądane tory.

Sprawa współpracy Banku Akceptacyjnego z firmami przemysłowemi i handlowemi. Komitet organizacyjny Banku Akceptacyjnego zwrócił się do Związku Izb Przemysłowo-Handlowych o podanie listy przedsiębiorstw handlowych, które zdaniem Izb powinny korzystać z usług tegoż Banku, gdyż posiadają nieściągalne wierzytelności rolnicze. W związku z tem Izba ustaliła wykaz większych przedsiębiorstw handlowych okręgu, które pragnęły nawiązać współpracę z Bankiem Akceptacyjnym.

W okresie późniejszym po podjęciu działalności przez Bank Akceptacyjny na żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu Izba przeprowadziła ponadto rejestrację firm przemysłowych, posiadających zamrożone wzgl. nieściągalne należności u rolników i, wskutek zawarcia z nimi układów regulacyjnych, zainteresowanych w uzyskaniu pomocy tegoż Banku.

Warunki pomocy kredytowej dla handlu zbożowego. W toku ustalania zasad akcji interwencyjnej na rzecz kampanji zbożowej w roku sprawozdawczym Izba wypowiedziała się w sprawie form współpracy Państwowych Zakładów Zbożowych z handlem indywidualnym i spółdzielczym (eksportowym i wewnętrznym), przyczem przyłączyła się do wniosków, które w wyniku szczegółowego rozpatrzenia skrystalizowały się na terenie Związku Izb. W opinji swojej Izba podniosła, iż dzięki odpowiedniej pomocy kredytowej należałoby handlowi prywatnemu umożliwić czynny i odpowiednio zakreślony współudział w akcji interwencyjnej, którą podejmą Państwowe Zakłady Zbożowe.

Fundusz interwencyjny dla rolnictwa. W łączności z rozważaną w połowie roku sprawą utworzenia funduszu interwencyjnego celem podtrzymania poziomu cen rolniczych, a conajmniej ustrzeżenia ich od dalszej deprecjacji, Izba, rozpatrując wysunięte w tej mierze koncepcje czynników rządowych, opierających się w pierwszym rzędzie na sugestjach sfer rolniczych, dała wyraz zastrzeżeniom, jakie nastręczały się przeciwko sfinansowaniu akcji interwencyjnej przy pomocy zwiększenia stopy podatku przemysłowego. Jak podaje się jednak w dziale, dotyczącym spraw podatkowych, koncepcja wykorzystania podwyżki owego podatku jako źródła wpływów na rzecz funduszu została zrealizowana w drodze ustawodawczej.

Sprawa wymiany imiennych akcyj Banku Polskiego na akcje opiewające na okaziciela. Ponieważ do Izby zwrócono się z zapytaniem, czy i w jakich granicach wskazana jest wymiana akcyj imiennych na okaziciela w głosowaniu na walnych zebraniach akcjonarjuszy (art. 16 statutu Banku Polskiego), co uniemożliwiłoby łódzkim posiadaczom akcyj wykonywanie prawa głosowania na walnych zgromadzeniach Banku przez wspólnego pełnomocnika, Izba po zbadaniu sprawy doszła do wniosku, iż w zasadzie pożądane byłoby ograniczenie wspomnianej wymiany do ram

istotnej konieczności. Jakkolwiek bowiem nie należy przeceniać wpływu, jaki pełnomocnik Łodzi wywrzeć może na przebieg walnych zebrań występując w imieniu posiadaczy akcyj imiennych, niemniej jednakże ze względów zasadniczych nie byłoby pożądane, by partycypacja Łodzi w stanie posiadania akcyj Banku Polskiego stała się niewidoczną, co byłoby niewątpliwie bezpośrednią konsekwencją masowej wymiany akcyj imiennych na akcje opiewające na okaziciela.

Koszty związane z inkasem weksli. Celem ustalenia, czy i w jakiej mierze uzasadnione są zarzuty sfer gospodarczych okręgu w sprawie nadmiernej wysokości opłat manipulacyjnych, jakie banki niezależnie od kosztów protestu zaliczać mają zleceniodawcom w wypadkach zwrotu weksla oddanego do inkasa, Izba przeprowadziła szczegółowe stwierdzenia, zwracając się o odpowiednie wyjaśnienia i dane cyfrowe zarówno do Banku Polskiego i Banku Gospodarstwa Krajowego jako też do wszystkich większych prywatnych instytucyj bankowych okręgu. Z przeprowadzonych ustaleń wynikało, iż bezwarunkowo nie zachodził fakt jakiegokolwiek podwyższenia stawek manipulacyjnych, gdyż banki z uwagi na sytuację gospodarczą należycie doceniały konieczność zachowania możliwie przystępnego poziomu kosztów zaliczanych z tytułu inkasa weksli

W świetle przeprowadzonych badań okazało się, iż przy wekslach, opiewających na mniejsze sumy, koszty manipulacyjne siłą faktu są procentowo wyższe, koszty obliczane są bowiem nie według wartości, lecz stosownie do ilości dokumentów inkasowych. Ze względu na identyczne rozmiary wydatków bankowych nie ujawniają one z drugiej strony progresji przy inkasie weksli, opiewających na znacznie wyższe kwoty.

Sprawa kredytów komisowych dla odsprzedawców wyrobów monopolowych. Dyrekcja Monopolu Spirytusowego postanowiła z dniem 1 października 1933 cofnąć wszystkie kredyty udzielane odsprzedawcom wyrobów monopolowych.

W związku z powyższem Izba wystąpiła do Dyrekcji Monopolu Spirytusowego o rewizję powziętych w tej mierze decyzyj, podnosząc konieczność dalszego utrzymania w mocy należycie zabezpieczonych kredytów. Zarazem na wypadek o ileby restrykcja kredytów była nieunikniona — Izba zgłosiła postulat zastosowania zasady kilkumiesięcznego wypowiedzenia z tem, iż należne kwoty byłyby spłacone

conajmniej w ratach miesięcznych, płatnych w ciągu kilkunastu miesięcy.

Dyrekcja P. M. S., przychylając się częściowo do powyższych przedstawień Izby, uznała, że jednorazowa likwidacja zadłużeń przedstawiać będzie dla poszczególnych komisantów znaczne trudności, wobec czego upoważniła Urzędy Akcyz i Monopolów do rozkładania spłaty tych zadłużeń na okres do 10-ciu miesięcy, zaś w wyjątkowych wypadkach nawet do 20-tu miesięcy.

Zagadnienie ułatwień finansowych dla budownictwa mieszkaniowego. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń ankietowych Izba ustaliła całokształt dezyderatów nastręczających się w związku z nadchodzącą kampanją budowlaną na rok 1934 i przedstawiła je Bankowi Gospodarstwa Krajowego. Izba wypowiedziała się przedewszystkiem za wydatnem uproszczeniem formalności przy udzielaniu kredytów budowlanych z tem, iż wprowadzićby należało ewent. zryczałtowanie związanych z tem opłat z wyjątkiem kosztów wpisu hipotecznego oraz podniosła konieczność uproszczenia redakcji aktów obligu przy zabezpieczeniu pożyczki, co znów mogłoby wpłynąć na zmniejszenie opłat hipotecznych i notarjalnych.

Następnie Izba wypowiedziała się za usprawnieniem trybu działalności komitetów rozbudowy z tem, iż wyłonić winny one specjalne podsekcje dla spraw mniejszej wagi. Poza tem w interesie podniesienia fachowego poziomu komitetów nieodzowne byłoby powoływanie do współpracy z jednej strony przedstwicieli własności nieruchomej z drugiej zaś architektów i budowniczych. Komitety te winny działać według ścisłych instrukcyj, co zkolei spowodowałoby, iż wszelkie wnioski ich mógłby w całej rozciągłości honorować Bank Gospodarstwa Krajowego.

O ile idzie o kierunek, w jakim nastawiać należy akcję finansowania budownictwa mieszkaniowego, Izba oświadczyła się za finansowaniem w pierwszym rzędzie budowli już rozpoczętych, następnie zaś nowopodejmowanych z tem, że akcję tę należy powiązać ze sprawą regulacji miast i dążyć do popierania racjonalnych typów budowy, odpowiadających warunkom sanitarnym i estetycznym. Poza tem pożądane jest popieranie budownictwa na tych obszarach, które ze względu na istniejące lub oczekiwane połączenia komunikacyjne istotnie nadają się do stopniowego przekształcenia na tereny mieszkaniowe. Wreszcie Izba specjalną uwagę zwróciła na celowość popierania budownictwa działkowego.

Bank Gospodarstwa Krajowego, uznając słuszność powyższych dezyderatów Izby, przyrzekł starać się o ich ostateczne uwzględnienie przy realizacji programu pomocy kredytowej w r. 1934.

Sprawa ewent. oddłużenia przemysłu i handlu. W ostatnim kwartale roku sprawozdawczego Izba zgodnie z propozycjami rozważanemi w tej dziedzinie w Związku Izb przystąpiła do wstępnego zbadania, w jakiej mierze aktualna jest ze stanowiska interesów okręgu sprawa rozszerzenia akcji oddłużeniowej również i na przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe. Przeprowadzone w tym kierunku dochodzenia ankietowe, które Izba starała się poprzeć odpowiedniemi ustaleniami cyfrowemi, nie wydały jednak wyniku, zezwalającego w roku sprawozdawczym na sprecyzowanie wniosków, nadających się do zgłoszenia.

Usprawnienie wywiadu kredytowo-handlowego. Pod koniec roku sprawozdawczego samorząd gospodarczy rozpatrzył sprawę reorganizacji wywiadowni kredytowo-handlowych w kierunku wydatnego usunięcia niedomagań, jakie przejawiają się w ich działalności oraz w konkluzji doszedł do wniosku, iż pożądane byłoby zorganizowanie centralnej wywiadowni pod egidą Związku Izb z tem, iż posiadałaby ona oddziały i agentury w ważniejszych ośrodkach kraju. Równocześnie samorząd gospodarczy zaopinjował projekt rozporządzenia wykonawczego Min. Przemysłu i Handlu ustalającego, jakim wymogom odpowiadać winny przedsiębiorstwa wywiadu kredytowego, jak prowadzona być winna ich księgowość i zapiski i w jakiej mierze działalność ich podlegać ma nadzorowi powołanych do tego wojew. władz przemysłowych, działających na mocy własnej kompetencji wzgl. w charakterze delegatów Min. Przemysłu i Handlu.

Usprawnienie działalności giełd. Wnioski, dotyczące nowelizacji rozporządzenia o ustroju giełd pieniężnych i towarowych reprodukuje się w dziale spraw prawno-administracyjnych.

Pod koniec roku Izba z uwagi na trudne warunki rozwojowe giełd pieniężnych przystąpiła do wstępnego zbadania, przy pomocy jakich środków zapobiegawczych możnaby ewent. wpłynąć na większą koncentrację obrotów walutami i papierami na wspomnianych giełdach. Definitywne rozpatrzenie i ustalenie planu odroczono do roku następnego.

Zasady obrotu dewizowo-rozliczeniowego. W okresie sprawozdawczym Izbie niejednokrotnie wypadło oświadczyć

się w przedmiocie zasad obrotu dewizowo-rozliczeniowego, ustalonego między Polską a poszczególnemi państwami, stanowiącemi rynek zbytu dla towarów polskich. Specjalną uwagę Izba poświęciła sprawie zasad, jakie w tej mierze wprowadzone zostały w dziedzinie obrotu pieniężnego między Polską a Argentyną. Izba opierając się na relacjach przedsiębiorstw okręgu, importujących wełnę, wskazała w szczególności, iż bezzwłoczne i całkowite zastosowanie się do wydanej w tej dziedzinie instrukcji Ministerstwa Przemysłu i Handlu połączone będzie z poważnemi trudnościami, komplikującemi import tegoż surowca, albowiem należności za jego dostawę przekazuje się z reguły tylko europejskim domom sprzedaży, nie zaś argentyńskim dostawcom. Ponieważ Ministerstwo Przemysłu i Handlu trwało jednak przy zamiarze utrzymania instrukcji, ustalającej obrót rozliczeniowy z Argentyną w jej pełnej rozciągłości, Izba starała się o skłonienie importerów wełny do stopniowego przystosowania się do odnośnych warunków obrotu rozliczeniowego. Mimo początkowych trudności wkońcu udało się znaleźć w tej sprawie względnie zadawalające rozwiązanie, dzięki czemu polsko-argentyński clearing dewizowy w roku nadchodzącym będzie mógł również mieć należyte zastosowanie na odcinku importu wełny.

*

Poza tem w roku sprawozdawczym Izba w licznych wypadkach interwenjowała w sprawie odzyskania pretensyj należnych firmom okręgu w krajach, stosujących restrykcje dewizowe, bieżąco informowała czynniki gospodarcze okręgu o całokształcie ważniejszych zarządzeń reglamentacyjno-dewizowych w państwach, stanowiących rynki zbytu okręgu, na żądanie władz skarbowych lub firm ustalała w trybie art. 88 ustawy o opłatach stemplowych wartość akcyj nienotowanych na giełdach, na żądanie Ministerstwa Skarbu opinjowała wnioski petentów, ubiegających się o udzielenie im pozwolenia (koncesyj) na kantory wymiany, domy bankowe itp., w wypadkach wakansu wskazywała kandydatów na członków Komitetu Dyskontowego przy oddziałach Banku Polskiego, zaproponowała listę członków dla Wojewódzkiego Urzędu Rozjemczego dla spraw własności rolnej z grona sfer bankowych i przemysłowo-handlowych jako też wreszcie udzielała firmom wyjaśnień i informacyj w sprawie ustawodawstwa, normującego obroty pieniężne, włączając kwestje bilansowe.

9. Sprawy prawno-administracyjne.

Działalność Izby w okresie sprawozdawczym w dziedzinie prawno-administracyjnej ilustrują poniżej przedstawione opinje wydane w sprawach projektów ustaw wzgl. rozporządzeń, dotyczących m. in. zagadnień z zakresu prawa handlowego i przemysłowego oraz ustawodawstwa socjalnego.

Projekt jednolitego kodeksu handlowego. Ze względu na doniosłe znaczenie unifikacji prawa handlowego Izba poświęciła nadesłanemu przez Komisję Kodyfikacyjną projektowi kodeksu handlowego szczególną uwagę i w związku z tem zgłosiła Komisji szereg uwag i wniosków, podyktowanych intencją jak najracjonalniejszego dostosowania norm kodeksowych do potrzeb obrotu.

W uwagach ogólnych Izba podniosła przedewszystkiem, iż wskazane byłoby, aby wszystkie przepisy, dotyczące rejestru handlowego, były skupione w jednem miejscu, przyczem ustawa winna ponadto określić, jakie wpisy w rejestrze mają charakter konstruktywny a jakie deklaratywny. Poza tem Izba wskazała na brak przepisów, dotyczących kupców małoletnich i uprawnień żon kupców, które to zagadnienia powinny znaleźć rozwiązanie w nowym kodeksie handlowym. Izba wskazała również, iż kodeks handlowy powinien zawierać przepisy o handlu morskim, co obecnie dla interesu ogólnokrajowego ma znaczenie specjalne oraz przepisy o ubezpieczeniu prywatnem, które jest dotychczas regulowane tylko tymczasowemi przepisami, o ile idzie o dzielnicę byłego zaboru rosyjskiego. Liberalizm w stosunku do ustnych umów, jaki przebija w przepisach projektu kodeksu handlowego, winien być ograniczony i w wypadkach, które Izba szczegółowo wskazała. Dlatego należałoby ze względu na bezpieczeństwo obrotu uznać konieczność stosowania zasady umów piśmiennych i to nawet pod rygorem nieważności. Poszczególne przepisy projektu kodeksu handlowego, jak np. przepisy o zastawie, zatrzymaniu itp., winny być uzgodnione zdaniem Izby z projektem prawa upadłościowego.

W części szczegółowej swoich wywodów Izba do szeregu artykułów zgłosiła poprawki wzgl. zaprojektowała odpowiednie uzupełnienia. M. in. Izba podniosła, iż modyfikacji domaga się określenie pojęcia kupca, które projekt uzależniał od kategorji wykupionego świadectwa przemysłowego, proponując natomiast wprowadzenie następującego przepisu: „Każdy, kto prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe, uważany będzie za kupca w rozumieniu kodeksu handlowego,

jeżeli wpisał się do rejestru handlowego i prowadzi przewidziane w kodeksie księgi handlowe". W związku z uwagami, dotyczącemi pojęcia kupca, Izba wskazała na konieczność powiązania przepisów przyszłego prawa upadłościowego z kodeksem handlowym w takim kierunku, by możliwości otwarcia postępowania upadłościowego ograniczały się wyłącznie do kupców w rozumieniu kodeksu. Izba zgłosiła również uwagi w sprawie brzmienia firmy, zaznaczając, iż firma kupca jednoosobowego może się składać z nazwiska i tylko pierwszej litery imienia, gdyż sposób ten przyjął się w obrocie zarówno w kraju jak i zagranicą. Szczegółowe wnioski Izba wysunęła w sprawie rejestru handlowego i postępowania w kwestjach rejestrowych, wysuwając m. in. postulat zasady ustności, gdyż dotychczasowa praktyka wykazała, że w doniosłych sprawach związanych z rejestrem handlowym postanowienia sędziów rejestrowych są bardzo często zaskarżane do wyższych instancyj, przyczem jednym z ważniejszych powodów tego stanu rzeczy jest to, że strony są pozbawione możności ustnego uzasadnienia swych wniosków i wyjaśnienia wątpliwości, mogących się nasunąć sędziemu rejestrowemu. Wreszcie Izba zgłosiła cały szereg uwag do przepisów normujących sprawy zbycia przedsiębiorstwa, rachunkowości kupieckiej, spółek handlowych, prokury, umów ajencyjnych, komisu, działalności spedytatorów itp. Część wniosków Izby została uwzględniona przy definitywnej redakcji kodeksu.

Projekt ustawy o postępowaniu przy wywłaszczeniu. Izba, opinjując projekt ustawy o postępowaniu przy wywłaszczeniu ze względu na wyższą użyteczność, wypowiedziała się za jego zrealizowaniem, przyczem w związku z przepisami projektu, przewidującemi załatwianie przez Sąd spraw wywłaszczeniowych trybem postępowania dla spraw niespornych, podniosła, iż w b. dzielnicy rosyjskiej procedura ta dotychczas nie istnieje, wobec czego lukę tę należałoby wziąć pod uwagę przy wprowadzeniu w życie projektu.

Należy zaznaczyć, że omawiany projekt opracowany został przez Ministerstwo Sprawiedliwości na zasadach uwzględniających szereg uwag i wniosków, zgłoszonych w swoim czasie przez samorząd gospodarczy a m. in. Izbę łódzką, przyczem wśród wniosków tych naczelne miejsce zajmowała teza, iż ustawowe ujęcie projektu winno iść raczej po linji ustalenia trybu postępowania aniżeli stwarzania ustawy ramowej normującej przepisy prawa materjalnego.

W sprawie zastrzeżenia prawa własności przy sprzedaży. W związku z ankietą w sprawie zastrzeżenia prawa własności przy sprzedaży, Izba wypowiedziała opinję, iż zastrzeżenie prawa własności celowem jest tylko w wypadkach, gdy chodzi o zabezpieczenie praw sprzedawcy dla obrotu rzeczami trudnozużywalnemi, nabywanemi przez konsumentów. Z tego też powodu zbędne jest wprowadzanie specjalnych przepisów do projektu prawa o zobowiązaniach. Z drugiej strony zastosowanie formy rejestrowego zastawu na ruchomościach należy uznać za zbędne, a nawet i niekorzystne dla pewności obrotu handlowego, gdyż niesolidne firmy mogłyby ewent. wykorzystać instytucję zastawu rejestrowego dla uprzywilejowania poszczególnych i niekiedy wręcz fikcyjnych wierzycieli. Poza tem wprowadzenie w życie ogólnego zastawu rejestrowego mogłoby w najbardziej ujemny sposób sparaliżować odbudowę warunków, sprzyjających rozwojowi kredytu wekslowego i otwartego. Dlatego też zgodnie z wielokrotnie już zajmowanem stanowiskiem w r. 1929, podzielonem również przez Związek Izb, Izba wypowiedziła się przeciwko odnośnej inowacji ustawodawczej.

Projekt prawa o zobowiązaniach. Projekt powyższy opracowany przez Komisję Kodyfikacyjną stanowił jedną z części składowych kodeksu cywilnego. Ze względu na pożądaną unifikację przepisów, regulujących zobowiązania na całym terenie R. P. jako też z uwagi na specjalne ich znaczenie dla sfer gospodarczych, Izba ustosunkowała się do projektu owego pozytywnie.

Projekt noweli do rozporządzenia o ustroju giełd. Projekt noweli, zmieniającej przepisy Rozporządzenia Prezydenta R. P. w sprawie ustroju giełd, podyktowany był intencją usprawnienia działalności giełd i m. in. w tym celu starał się ułatwić szersze wykorzystanie instytucyj giełdowych sądów rozjemczych.

Opinjując powyższy projekt, Izba oświadczyła się za realizacją jego, jako naogół odpowiadającego potrzebom gospodarczym, wskazała jednak na potrzebę wprowadzenia do niego szeregu uzupełnień. Między innemi Izba podkreśliła przedewszystkiem konieczność ściślejszego niż to przewiduje projekt zdefinjowania pojęcia tranzakcyj giełdowych, jako też określenia w jakiej mierze kontrahenci winni osobiście zjawiać się na giełdzie o ile nie są jej członkami, wyraźne unormowanie tej sprawy położyłoby bowiem kres licznie wyłaniającym się w praktyce sporom, dotyczącym sposobu podatkowego traktowania tranzakcyj giełdowych.

W łączności z postanowieniem projektu, ustalającem jakie kwalifikacje posiadać ma przewodniczący sądu rozjemczego giełdy, Izba podniosła, iż normowanie tej sprawy w drodze ustawodawczej nie jest wskazane, gdyż z jednej strony umożliwiłoby to przejście kierownictwa sądów rozjemczych w ręce czynników nie związanych bezpośrednio z życiem gospodarczem, z drugiej zaś strony realizacja przepisu przewidującego, iż przewodniczącym sądu ma być radca prawny giełdy, formalnie mogłoby kolidować z wymogiem bezstronnego rozstrzygania spraw.

Nawiązując do uchwał I Kongresu Izb Przemysłowo-Handlowych R. P. odbytego we Lwowie, Izba poddała poza tem pod rozwagę szereg postulatów, mających na celu wydatniejszą koordynację działalności giełd z samorządem gospodarczym. Idąc po linji tej programowej przesłanki, Izba zaproponowała wprowadzenie do projektu odpowiednich uzupełnień. Między innemi Izba wskazała, jaki wpływ należy przyznać samorządowi przemysłowo-handlowemu na wybór członków rad giełd pieniężnych z jednej a giełd towarowych z drugiej strony, przyczem równocześnie, o ile idzie o giełdy towarowe, wypowiedziała się za równoległem przyznaniem uprawnień również izbom rolniczym, jako instytucjom, które w dużym stopniu także zainteresowane są w prawidłowem funkcjonowaniu instytucyj giełdowych.

Poza tem Izba podniosła potrzebę wprowadzenia do noweli przepisów ustalających, w jakich wypadkach w sprawach związanych z obrotem giełdowym właściwe czynniki resortowe przed wydaniem zarządzeń zasięgnąć winny opinji samorządu gospodarczego. Zgłaszając odnośne wnioski Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi kierowała się zasadniczem założeniem, iż silniejsze powiązanie działalności giełd z Izbami Przemysłowo-Handlowemi i Rolniczemi niewątpliwie odpowiada postulatowi wydatniejszej koordynacji instytucyj, reprezentujących samorząd gospodarczy.

P r o j e k t n o w e l i z a c j i u s t a w y p r z e m y s ł o w e j. Nowela ta wprowadziła do ustawy o prawie przemysłowem szereg zmian w przepisach, dotyczących nabywania i wykonywania uprawnień przemysłowych, ustaliła nowe przemysły koncesjonowane, wyłączyła z ustawy postanowienia o Izbach Rzemieślniczych i wreszcie, na co zwrócić należy szczególną uwagę, wprowadziła dla zrzeszeń przemysłowych i ich związków nowe przepisy organizacyjne, poddając

je legalizacyjnej i rejestracyjnej kontroli Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W odróżnieniu od dotychczasowego stanu prawnego, który zezwalał na tworzenie zrzeszeń gospodarczych na podstawie odnośnych ustaw o stowarzyszeniach, podstawę prawną do powstawania zrzeszeń stanowić miałyby przepisy ustawy przemysłowej.

Ponadto projekt przewidywał powoływanie do życia zrzeszeń przemysłowych w drodze przymusowej w wypadkach, gdy chodzi o gałęzie przemysłu, których zrzeszenie się Ministerstwo Przemysłu i Handlu uzna za konieczne z punktu widzenia interesów Państwa lub życia gospodarczego.

Opinjując projekt, Izba m. in. zgłosiła wniosek o skreślenie przepisu nadającego Radzie Ministrów prawo rozszerzania listy przemysłów koncesyjnych w drodze administracyjnej, podnosząc, że sprawa ta winna być nadal normowana w drodze ustawodawczej. Izba wypowiedziała się także za skreśleniem postanowienia obciążającego przedsiębiorstwa nowym obowiązkiem w zakresie udzielania urzędom dodatkowych danych informacyjno-statystycznych.

Odnosząc się przychylnie do szeregu poprawek, które zostały zaprojektowane w związku z dotychczasową praktyką władz przemysłowych i które zdążają do usprawnienia ich działalności lub też do ułatwienia im należytego wywiązywania się z włożonych na nie obowiązków, Izba wyraziła pogląd, iż nie uważa jednak za słuszne wprowadzanie takich przepisów, któreby system meldunkowy zgłaszania przemysłu przekształcały w system uzyskiwania uprawnień na jego prowadzenie.

W przedmiocie przepisów o stowarzyszeniach przemysłowych, wprowadzających kontrolę legalizacyjną i rejestracyjną Ministra Przemysłu i Handlu, Izba wyraziła pogląd, iż związki przemysłowców mają o tyle tylko rację bytu, jeżeli powstają one z własnej inicjatywy zainteresowanych i same określają zarówno swój zakres działania, jak i wewnętrzny ustrój. Nadanie stowarzyszeniom charakteru przymusowego jest nietylko niepożądane, ale wręcz szkodliwe, gdyż zaprojektowane brzmienie art. 69 do 81 nowelizowanego prawa przemysłowego wykluczałoby możliwość powstania na jego zasadach zrzeszeń, skupiających właścicieli przedsiębiorstw przemysłowych, nie objętych pojęciem przedsiębiorstw „wytwarzających lub przetwarzających". W ten sposób nie mogłyby być korporacjami nietylko zrzeszenia kupców itp. lecz także wszelkie stowarzyszenia mieszane

zrzeszające w sobie równocześnie wytwórców i kupców tej samej gałęzi. Z powyższych względów należałoby zdaniem Izby pozostawić organizacjom społeczno-gospodarczym zupełną swobodę wyboru pod tym względem, czy zechcą się one zarejestrować na podstawie ogólnego prawa o stowarzyszeniach, czy też na podstawie przepisów działu V prawa przemysłowego.

Z uwagi na to, że należyte ujęcie przepisów tegoż prawa posiadało wielkie znaczenie zarówno dla poszczególnych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, jak i dla zrzeszeń gospodarczych, sprawa noweli rozpatrywana była na jednem z posiedzeń Związku Izb, który uzgodnioną opinję przedłożył Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Dodatkowy projekt zmian prawa przemysłowego. W toku prac nad sprawą nowelizacji prawa przemysłowego wysunięto projekt uzupełnienia tegoż prawa przepisem, w myśl którego Minister Przemysłu i Handlu byłby upoważniony do ustalania kwalifikacyj osób sprawujących kierownictwo ruchu lub kierownictwo działów technicznych w zakładach przemysłowych. Izba zajęła w stosunku do projektu owego stanowisko negatywne, wskazując, że wprowadzenie ingerencji władz administracyjnych w wewnętrzne sprawy przedsiębiorstw fabrycznych sprzeciwia się zasadzie wolności przemysłowej, stanowiącej podstawę prawa przemysłowego. Wprowadzanie bowiem w stosunki przemysłowe obowiązku wykazywania dowodów uzdolnienia, jak to ma miejsce w rzemiośle, utrudniałoby częstokroć zakładom przemysłowym angażowanie osób odpowiednich dla celów kierownictwa, a pośrednio podrażałoby również koszta administracji.

Projekt ustawy kartelowej. Stanowisko Izby w przedmiocie projektu ustawy kartelowej przedstawione jest w dziale, poświęconym organizacji zbytu wewnętrznego.

Projekty rozporządzeń do ustawy o kartelach. W związku z ustawą o kartelach (Dz. U. R. P. 1933 r. Nr. 31 poz. 270) Izba otrzymała do zaopinjowania a) projekt rozporządzenia o zgłaszaniu uchwał i postanowień karteli oraz b) projekt rozporządzenia o rejestrze kartelowym. Pierwszy z wymienionych projektów określił, które uchwały i postanowienia podlegają obowiązkowi zgłoszenia, kto jest obowiązany je zgłosić oraz w jakim terminie winny być zgłoszone. Drugi projekt sprecyzował, które dane doty-

czące kartelu winny być wpisywane do rejestru. Do obydwu projektów Izba ustosunkowała się przychylnie. Projekty te ogłoszone w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 48, poz. 382, 383 z dn. 5. VII. 1933 r. weszły w życie z dniem ogłoszenia.

Projekt rozporządzenia o znakowaniu wyrobów wytwórczości polskiej. Rozpatrując opracowany przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu projekt rozporządzenia o znakowaniu wyrobów wytwórczości krajowej, Izba dała wyraz opinji, iż jakkolwiek cel wydania tego rozporządzenia, którym ma być ułatwienie konsumentowi rozpoznawania wyrobów wytwórczości polskiej, jest godny poparcia, to jednak zaprojektowane metody celu nie zrealizują. Projektowana procedura rejestracji tych wyrobów jest bowiem tak dalece skomplikowana, że niewątpliwie nawet te przedsiębiorstwa, które obecnie oznaczają swe wyroby jako polskie, prawdopodobnie będą musiały odstąpić od ich dalszego znakowania. Konieczność przedstawiania próbek do rejestracji, odnawianie jej co dwa lata itp. będzie zwłaszcza dla przedsiębiorstw produkujących kilkaset artykułów prawie niewykonalne, a w każdym bądź razie formalności owe wymagałyby nakładu kosztów niewspółmiernych do korzyści wynikających ze znakowania. Procedura rejestracyjna utrudniałaby specjalnie wypuszczenie na rynek nowych artykułów, których ukazanie się musiałoby ulec opóźnieniu z powodu konieczności i trudności zadośćuczynienia wymaganym formalnościom. Izba podniosła, iż nieuzasadnioną jest również rzeczą zagrożenie zbyt wysoką sankcją karną przekroczeń przepisów rozporządzenia, przekroczenia te są bowiem porządkowe, dlatego też nieuzasadnionym jest również zbyt rygorystyczny przepis, dotyczący możliwości skonfiskowania towaru.

W dalszym ciągu Izba podniosła, iż każdemu wytwórcy krajowemu przysługiwać powinno w zasadzie i nadal prawo swobodnego oznaczania swoich wyrobów specjalnemi napisami, wskazującemi na ich polskie pochodzenie i wreszcie — że usunąć należy dzisiejszą niepożądaną dowolność interpretacji, jaki towar może być uważany za towar krajowy przez sprecyzowanie norm t. z. krajowości, które byłyby ustalane na wniosek Izb Przemysłowo-Handlowych przez Ministra Przemysłu i Handlu.

Wypowiadając się z przytoczonych względów przeciwko wprowadzeniu w życie omawianego rozporządzenia, Izba wyraziła równo-

cześnie pogląd, iż dla osiągnięcia zamierzonego celu byłoby rzeczą zupełnie wystarczającą ustalenie warunków, którym musi odpowiadać towar, aby mógł być uważany za wyrób polskiej wytwórczości i wprowadzenie sankcji karnej wyłącznie w odniesieniu do tych handlujących, którzy jako polskie oznaczaliby wyroby, nieodpowiadające temu warunkowi.

Projekt rozporządzenia o zwalczaniu gospodarczo nieuzasadnionych cen na przedmioty powszechnego użytku. Opinjując projekt rozporządzenia wymieniony w nagłówku, Izba wypowiedziała się przeciw wprowadzeniu go w życie, przyczem zgodnie ze stale przez siebie zajmowanem stanowiskiem podniosła, iż wszelkie ustawy, ograniczające wewnętrzny obrót handlowy, w chwili obecnej nie mają gospodarczego uzasadnienia a obecna sytuacja ekonomiczna kraju, (której wykładnikiem jest podaż przewyższająca popyt i niski poziom cen) nie wskazuje bynajmniej na potrzebę regulowania cen w drodze zarządzeń administracyjno-interwencyjnych. Ponieważ obowiązujące przepisy prawne, a w szczególności nowego kodeksu karnego dają konsumentowi w razie gospodarczo nieuzasadnionego podwyższenia cen artykułów powszechnego użytku dostateczną ochronę, dlatego też zdaniem Izby jedynie wojna lub inne podobne wydarzenia, powodujące brak podaży artykułów codziennego użytku, mogłyby uzasadnić przewidziane omawianym projektem ograniczenia. Równocześnie Izba na wypadek, gdyby całkowite zaniechanie projektu nie dało się przeprowadzić, zaproponowała szereg odpowiednich poprawek.

Projekt rozporządzenia do ustawy o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego. Izba, wypowiadając się za projektem, podniosła przedewszystkiem, iż celem możliwie szerokiego ujęcia czynników podmiotowych, które winny podpadać pod działanie jednolitych przepisów o przetargach i dostawach należałoby wyraźnie ustalić, iż pod przepisy owe podpadają również przedsiębiorstwa komunalne, jako też instytucje ubezpieczeń społecznych W związku z tem wypadałoby jednak odpowiednio zmodyfikować tryb postępowania przewidziany w projekcie tak, aby mógł on rozciągnąć się i na przetargi i dostawy rozpisywane przez wymienione instytucje. Poza tem Izba w interesie wyczerpującego unormowania całokształtu zagadnienia wskazała na potrzebę możliwie rychłego opracowania roz-

porządzenia, osobno normującego sprawę dostaw i robót, rozpisywanych przez monopole państwowe i przedsiębiorstwa państwowe, wydzielone z administracji państwowej.

Poza temi ogólnemi uwagami Izba zgłosiła szereg poprawek i modyfikacyj w przedmiocie poszczególnych postanowień projektu a m. in. zaprojektowała specjalny przepis, iż po przetargu pisemnym niedopuszczalne jest urządzanie — przez władze, urzędy lub zarządy ogłaszające przetarg — jakichkolwiek dodatkowych ustnych przetargów lub żądanie obniżenia ceny przez oferenta. Wreszcie Izba zaproponowała uzupełnienie projektu poprawką wyraźnie ustalającą, iż rozporządzenie wykonawcze, nakładające obowiązek zamówień opiewających tylko na surowce i wyroby pochodzenia krajowego wzgl. określające wysokość obowiązujących domieszek surowców krajowych, wydawać będą właściwi Ministrowie po wysłuchaniu opinji samorządu gospodarczego. W okresie sprawozdawczym sprawa wydania rozporządzenia nie została definitywnie zadecydowana.

P r o j e k t n a f t o w e j u s t a w y g ó r n i c z e j. Opinjując projekt naftowej ustawy górniczej, Izba stanęła na stanowisku, że jakkolwiek nie jest bezpośrednio zainteresowana w tej sprawie, to jednak ze względów zasadniczych oświadcza się przeciwko zamieszczaniu w projektowanej ustawie przepisów, przewidujących tworzenie przymusowych związków przemysłowców naftowych.

P r o j e k t u s t a w y p r o b i e r c z e j. Do projektu tego Izba ustosunkowała się negatywnie, uważając, że system kontroli prewencyjnej krępuje rozwój złotnictwa i podraża produkcję. W związku z tem Izba poparła odnośny projekt ustawy probierczej, opracowany przez zjednoczone organizacje złotnictwa.

P r o j e k t r o z p o r z ą d z e n i a o l o d z i e s z t u c z n y m i n a t u r a l n y m. Projekt ów opracowało Ministerstwo Opieki Społecznej w wykonaniu przepisów art. 8 pkt. a, c i g ustawy z dnia 22 marca 1932 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku. Izba opinjując projekt wskazała, że przepisy jego są zbyt rygorystyczne i nie odpowiadają warunkom życia gospodarczego. W szczególności Izba podniosła, że jakkolwiek uznaje potrzebę popierania sprawy zastosowania lodu sztucznego, o ile idzie o ochronę zdrowia publicznego, wprowadzenie jednak obowiązku jego używania winno dotyczyć tylko wypadków użytku wewnętrznego lub konserwacji środków spożywczych w urządzeniach, w których lód nie

jest oddzielony od artykułów konserwowanych. Natomiast w tych wszystkich wypadkach, w których przechowywanie lub przewóz artykułów żywności odbywa się w naczyniach szczelnie zamkniętych np. w butelkach, blaszankach, beczkach, skrzyniach itp. względnie jeśli luzem przechowywane artykuły są całkowicie od lodu izolowane — obowiązek używania wyłącznie lodu sztucznego nie znajduje żadnego uzasadnienia i stanowiłby w praktyce poważne utrudnienie i zbędne obciążenie zainteresowanych gałęzi produkcji i wymiany.

Projekt ustawy o majątku, finansach oraz służbie w państwowem gospodarstwie leśnem. Izba, uważając, iż wyodrębnienie majątku leśnego z ogólnego majątku Państwa i stworzenie z niego osobnego gospodarstwa samowystarczalnego odciąży przedewszystkiem budżet Skarbu oraz pozwoli na ściślejszą kontrolę gospodarki leśnej i stanu majątkowego lasów, wypowiedziała się za projektem ustawy.

Projekt ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec. Izba, stojąc na stanowisku, iż uregulowanie spraw objętych projektem, a mających na celu m. in. także ustalenie i podniesienie wartości użytkowej zwierząt gospodarskich, jest z punktu widzenia gospodarczego celowe i pożądane — oświadczyła się za projektem ustawy.

Projekt ustawy o państwowym funduszu weterynaryjnym. Izba, wypowiadając się w sprawie nadesłanego jej do zaopinjowania projektu ustawy o państwowym funduszu weterynaryjnym, zgłosiła do poszczególnych jego punktów szereg zastrzeżeń, z których główne dotyczą zasadniczych celów zaznaczonego funduszu oraz kwestyj wprowadzenia opłat za ubój bydła.

Na skutek zastrzeżeń, jakie w powyższym przedmiocie zgłosiły również i pozostałe Izby Przemysłowo-Handlowe, Związek Izb w rezultacie ustosunkował się do zaznaczonego projektu negatywnie.

Projekt ustawy o uregulowaniu obrotu zwierzętami gospodarskiemi i drobiem. W opinji swej o projekcie ustawy o uregulowaniu obrotu zwierzętami gospodarskiemi i drobiem Izba — uznając w zasadzie potrzebę wydania odpowiednich przepisów dla uregulowania stosunków w omawianej dziedzinie — wypowiedziała się przeciwko realizacji projektu w zakomu-

nikowanem brzmieniu, gdyż przepisy jego nasuwały szereg wątpliwości co do możności stosowania ich w praktyce.

Izba podniosła m. in., iż nie jest wskazane ani gospodarczo uzasadnione rozciąganie przepisów projektu na drób jak kury, gęsi, kaczki itp., kupuje się je bowiem na oko i w stanie żywym. Stosowanie przepisów projektu ustawy do drobiu nietylko że nie przyczyniłoby się do uregulowania obecnych stosunków handlowych na targowiskach, lecz wprost przeciwnie niewątpliwie utrudniłoby handel niemi i w konsekwencji mogłoby go przenieść poza targowiska, co byłoby tylko pogorszeniem obecnego stanu rzeczy.

Ponadto Izba wskazała, że projekt nie bierze pod uwagę stanu finansowego gmin miejskich i wiejskich. Nie wszystkie bowiem gminy mają odpowiednie możliwości finansowe wprowadzenia urządzeń, jakie przewiduje omawiany projekt lub jakie okazałyby się niezbędne do wykonania jego przepisów, co mogłoby spowodować, że przepisy ustawy w większości wypadków nie byłyby wykonane i zostałyby martwą literą prawa. Ustawa powyższa z pewnemi jednak zmianami uwzględniającemi postulaty sfer gospodarczych została ogłoszona w Dz. Ust. R. P. Nr. 85, ex 1933 r.

Projekt rozporządzenia o wykonywaniu praktyki lekarskiej. Opracowany przez Ministerstwo Opieki Społecznej projekt rozporządzenia o wykonywaniu praktyki lekarskiej, zawierał m. in. przepisy, których celem ma być ukrócenie niewłaściwych sposobów reklamowania środków leczniczych. Mając wątpliwość, czy odnośne przepisy w przedmiocie reklamy odnosić się będą wyłącznie do osób, firm i instytucyj świata lekarskiego, czy też w drodze interpretacji rozszerzającej również do niektórych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych jak przemysłu farmaceutyczno-chemicznego, aptek i składów aptecznych, Izba podniosła, iż zakazy, które dotyczyć mają firm farmaceutyczno-chemicznych itp. powinny znaleźć swój wyraz w osobnych przepisach. Zawarte być winny one w rozporządzeniu o kontroli nad produkcją i sprzedażą środków leczniczych w przyszłych ustawach aptekarskiej i drogistowskiej, wobec czego rozporządzenie o wykonywaniu praktyki lekarskiej ograniczałoby się wyłącznie do unormowania stosunków bezpośrednio związanych z wykonywaniem samej praktyki lekarskiej.

Projekt rozporządzenia o wyrobie i obrocie spe-

cyfików farmaceutycznych. Przesyłając do Związku Izb opinję w sprawie wspomnianego wyżej projektu, Izba oświadczyła, że zajęte w tej sprawie w r. 1931 negatywne swe stanowisko w dalszym ciągu podtrzymuje i ponownie wypowiada się przeciw projektowi. Ponadto Izba wskazała, że wprowadzenie w życie powyższego rozporządzenia stanowiłoby poważne ograniczenie swobody przemysłu chemiczno-farmaceutycznego oraz handlu artykułami aptecznemi.

Projekty przepisów acetylenowych. Opinjując projekty rozporządzeń, przewidziane ustawą o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem (Dz. U. R. P. Nr. 28 poz. 234 z 1933 r.), a mianowicie: a) o ustawianiu, używaniu i obsłudze wytwórni acetylenowych, b) o budowie wytwórni acetylenowych i c) o przechowywaniu i magazynowaniu karbidu przez zakłady przemysłowe, Izba wskazała na potrzebę zmiany niektórych przepisów w celu złagodzenia zbyt wielkiej formalistyki, która obciążałaby zakłady stosujące spawanie metali oraz producentów wytwórni acetylenowych.

Projekt ustawy o ochronie rzemiosła szewckiego i cholewkarskiego. W sprawie powyższej Izba zgodnie ze stanowiskiem, zajętem w roku 1932 wypowiedziała się ponownie negatywnie, wychodząc z założenia, iż stosowanie przymusu przy regulowaniu warunków produkcji może być jako środek nadzwyczajny stosowany jedynie w wypadkach szczególnie doniosłej wagi. Natomiast przymus skontyngentowania fabrycznej produkcji obuwia na rzecz warsztatów rzemieślniczych byłby równoznaczny z zahamowaniem postępu technicznego, z uprzywilejowaniem form zacofanych a nawet ze szkodą dla zmechanizowanej produkcji obuwia, której rozwój dopiero uprzystępnił szerokim warstwom ludności zdobycie tak elementarnego czynnika kultury materjalnej, jakim jest obuwie.

Projekt rozporządzenia o oznaczaniu miary przędzy. Nawiązując do wystąpienia Izby z roku 1932 w sprawie wydania rozporządzenia Rady Ministrów o oznaczaniu miary przędzy wełnianej, półwełnianej i bawełnianej, przeznaczonej do detalicznej sprzedaży, Ministerstwo Przemysłu i Handlu opracowało na podstawie projektu zgłoszonego przez Izbę poznańską i łódzką odnośny projekt rozporządzenia i przesłało go izbom do opinjodawczego oświadczenia. Zaznaczyć należy, iż rządowy projekt, mający na celu ukrócenie nieuczciwej konkurencji w dziedzinie sprzedaży przędzy, pokrywał się w zupełności z wnioskami i tezami projektu, opra-

cowanego przez Izbę. Dlatego też w odpowiedzi swej do Związku Izb Izba łódzka oświadczyła się w całości za omawianym wyżej projektem.

Rozporządzenie powyższe ogłoszone zostało w Dzienniku Ustaw Nr. 55, poz. 413 i weszło w życie z dniem ogłoszenia.

Unormowanie obrotu świecami. Izba, opinjując projekt Związku Fabrykantów Świec w Poznaniu w sprawie wprowadzenia przepisów o oznaczaniu wagi, jakości i miejsca pochodzenia świec w obrocie handlowym, który to projekt Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesłało jej do opinjodawczego oświadczenia się, podzieliła motywy wysunięte przez wspomniany Związek, wobec czego wypowiedziała się za wydaniem projektowanego rozporządzenia. Równocześnie jednak Izba wskazała na potrzebę wprowadzenia do projektu szeregu modyfikacyj.

Projekt ustawy o Izbach Rzemieślniczych i ich Związku. Projekt powyższej ustawy wyłączał przepisy normujące ustrój i działalność tej formy samorządu gospodarczego z ustawy o prawie przemysłowem i objął je specjalną ustawą, z jednej strony rozszerzając zakres działania Izb Rzemieślniczych z drugiej zaś krępując ich samodzielność przez wzmocnienie nadzoru ze strony Państwa i wprowadzenie przymusowego Związku Izb Rzemieślniczych. Izba opinjując powyższy projekt ograniczyła się do wypowiedzenia ogólnej uwagi, że zdaniem jej planowane ograniczenie samodzielności Izb Rzemieślniczych jest nieuzasadnione i może wpłynąć ujemnie na dalszy rozwój i sprawność funkcjonalną samorządu rzemieślniczego. W sprawie przepisów dotyczących funduszów Izb Rzemieślniczych Izba wyraziła pogląd, że winny one opierać się wyłącznie na źródłach własnych i że należałoby zaniechać przeznaczania na rzecz tychże Izb wpływów z dodatków do ceny świadectw przemysłowych, wykupywanych przez przedsiębiorstwa nie objęte art. 142 ustawy przemysłowej, chociażby one były nawet własnością rzemieślników. Omawiany projekt wszedł w życie na mocy dekretu Prezydenta R. P. (D. U. R. P. Nr. 85, poz. 638).

Projekt zmian do I i II części statutu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi. W związku z przeprowadzoną w roku 1932 i w r. 1933 nowelizacją ustawy o izbach przemysłowo-handlowych, która wprowadziła do wspomnianej ustawy pewne zmiany i uzupełnienia przepisów łączących się ze sprawą wyborów do izb przemysłowo-handlowych, Izba opracowała odnośne poprawki do I i II

części swego statutu. Po zaakceptowaniu zaprojektowanych poprawek przez zebranie plenarne Izby przesłano je Ministerstwu Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia. Odpowiedź w tej sprawie w okresie sprawozdawczym nie nadeszła.

Projekt statutu urzędniczego i statutu emerytalnego urzędników Izby. Z uwagi na przepisy ostatniej noweli do ustawy o izbach przemysłowo-handlowych, która bardziej szczegółowo aniżeli ustawa normuje stosunek prawny pracowników Izby pod względem służbowym oraz w zakresie zaopatrzenia emerytalnego, Izba zaprojektowała statut urzędniczy i statut emerytalny, opierając się w myśl przepisów noweli na postanowieniach ustaw, normujących w tych dziedzinach prawa i obowiązki urzędników państwowych. Po uchwaleniu powyższych statutów przez plenarne zebranie Izba przesłała je Ministerstwu Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia, co jednak w okresie sprawozdawczym nie nastąpiło.

Projekt rozporządzenia do ustawy o ubezpieczeniu społecznem. W związku z ustawą o ubezpieczeniu społecznem, której termin wejścia w życie nie był w samej ustawie określony Rada Ministrów zaaprobowała kilka rozporządzeń wykonawczych a m. in. 1) w sprawie wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznem, 2) w sprawie wykonania art. 223, ust. 1 powołanej ustawy i 3) w sprawie uchylenia grup zarobkowych w ubezpieczeniu pracowników umysłowych. Naskutek wystąpienia Związku Izb zostały one podane do wiadomości samorządowi gospodarczemu, lecz pilny charakter sprawy i krótki czas dla wypowiedzenia się uniemożliwił należyte porozumienie się z zainteresowanymi czynnikami, wobec czego opinja Izby ograniczyła się do ogólnych uwag. Do wszystkich 3-ch projektów Izba ustosunkowała się negatywnie, podkreślając ze szczególnym naciskiem potrzebę odroczenia terminu wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznem. Projekty powyższe były również przedmiotem obrad Zjazdu Związku Izb, na którym postanowiono zwrócić się do miarodajnych czynników o odroczenie terminu wejścia w życie ustawy scaleniowej, podając, że a) nie został on w samej ustawie ustalony, wobec czego od chwili jego ogłoszenia do chwili wejścia w życie ustawy upłynąć winien dłuższy okres czasu, niezbędny na przygotowanie się do zmienionych warunków; b) że przed wejściem w życie ustawy scaleniowej należałoby wydać 1) jednolity tekst tej ustawy z włączeniem do niej pozostających nadal w mocy przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu

pracowników umysłowych oraz 2) cały szereg rozporządzeń wykonawczych, które dotychczas nie są jeszcze całkowicie przygotowane, c) że zarówno rozporządzenia ustalające termin wejścia w życie ustawy scaleniowej jak i rozporządzenie wykonawcze winno być zawczasu udzielone izbom przemysłowo-handlowym do zaopinjowania, przyczem należałoby pozostawić im stosunkowo dłuższy okres czasu dla dokładnego przestudjowania projektów, co konieczne jest z uwagi na wielkie znaczenie gospodarcze jako też konsekwencje finansowe, jakie pociągnie za sobą realizacja ustawy scaleniowej.

Mimo negatywnego stanowiska Związku Izb rozporządzenie Rady Ministrów, wprowadzające z dniem 1. I. 1934 r. w życie ustawę o ubezpieczeniu społecznem, zostało ogłoszone w D. U. R. P. Nr. 102 i z dniem tym rozpoczęły również swą działalność Ubezpieczalnie Społeczne działające w miejsce dawnych Kas Chorych.

Rozkład składek w zakresie ubezpieczenia społecznego. W wykonaniu przepisów art. 221 ustawy o ubezpieczeniu Ministerstwo Opieki Społecznej opracowało rozkład składek na najbliższy 3-letni okres i przysłało go izbom do zaopinjowania. Projekt powyższy przewidywał zwiększenie mnożnej 0,05 na 0,06, zmniejszenie ilości kategoryj bezpieczeństw z 14 na 12 oraz zwiększenie klas niebezpieczeństwa ze 100 na 110, co stanowi nowe obciążenie sfer gospodarczych. Izba po rozpatrzeniu powyższego projektu wypowiedziała się przeciw omawianemu rozkładowi składek. Takie samo stanowisko zajął również Związek Izb Przemysłowo-Handlowych, który niezależnie od ogólnych uwag zgłosił wnioski w sprawie:

1) zaniechanie zwiększenia jednostki taryfowej 0,05 na 0,06,

2) poddania dokładnej rewizji proponowanych zaliczeń do kategorji niebezpieczeństwa,

3) ogłoszenia podstaw statystycznych zaliczenia poszczególnych przedsiębiorstw do kategoryj niebezpieczeństw.

Ponadto samorząd gospodarczy wskazał, iż przeciwko jakimkolwiek nowym podwyżkom w zakresie obciążeń socjalnych przemawia dobitnie ogólna sytuacja gospodarcza, gdyż odwrotnie uzasadnia ona potrzebę wydatnego obniżenia składek w granicach możliwości ustawowej.

Nawiązując do projektów ustaw socjalnych, omawianych już szczegółowo w sprawozdaniu Izby z r. 1932, podnieść należy, iż w Nr. 27 Dz. U. R. P. z r. 1933 ogłoszone zostały 2 ustawy, dotyczące

zmian do ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu oraz zmian do ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu. Obie te ustawy weszły w życie z dniem 1. I. 1934 r. i zawierają w stosunku do pierwotnych projektów pewne zmiany, przyczem naogół w niedostatecznym stopniu uwzględniają jednak poprawki zgłoszone uprzednio przez samorząd gospodarczy. Z tego też powodu intencja odciążenia życia gospodarczego w dziedzinie świadczeń socjalnych, która w zasadzie przyświecać miała projektom ustaw nie została należycie uwzględniona. To samo spostrzeżenie dotyczy również ustawy o ubezpieczeniu społecznem, która ogłoszona została w Dz. Ustaw Nr. 51 ex 1933 i weszła w życie z dniem 1. I. 1934 r.

Projekt rozporządzenia o spisach robót wzbronionych młodocianym i kobietom. Rozpatrując projekt rozporządzenia, dotyczącego wymienionej w nagłówku sprawy, Izba dała wyraz następującej opinji.

Uznając w zupełności konieczność zakazu zatrudniania młodocianych jako też kobiet przy robotach rzeczywiście szkodliwych dla ich zdrowia lub niebezpiecznych dla życia, Izba wyraziła pogląd, że ustanie tego rodzaju robót winno być jednak przeprowadzone z bardzo wielką ostrożnością. Zbyt bowiem szeroko ujęte zakazy mogą, — stwarzając przymus posługiwania się nieodpowiednią dla danego rodzaju pracy siłą roboczą, — utrudnić nietylko odpowiednie prowadzenie fabryk, lecz również uniemożliwić młodocianym należyte przygotowanie się do pracy w danym zawodzie, dla których praca w fabryce jest jedyną pozytywną szkołą fachowej wiedzy. O ile idzie zkolei o pracę kobiet, Izba podniosła, iż jest ona w niektórych gałęziach przemysłu bezwzględnie nieodzowna i to nie tyle ze względu na taniość, która odgrywa dużą rolę, ile ze względu na zręczność i precyzję, jaką wykazują kobiety w niektórych działach produkcji. Jednym z przemysłów, w którym praca kobiet ma duże zastosowanie, jest przemysł wojenny. W przemyśle tym używa się kobiet do sortowania prochu armatniego, nitrocelulozowego po jego wyschnięciu, do drobnych czynności połączonych z zaprasowywaniem i wyrobem spłonek itp. Sprawa zatem wyszkolenia kobiet w tymże przemyśle jest jednem ze szczególnych zagadnień, gdyż poza tem należy liczyć się z okolicznością, że w czasie wojny w fabrykach przemysłu wojennego kobiety siłą rzeczy stanowić muszą przeważający kontyngent ogólnej załogi tych fabryk.

W związku z powyższem Izba wyraziła pogląd, że zakazy winny obejmować wyłącznie roboty ciężkie lub rzeczywiście niebezpieczne dla zdrowia i obyczajności młodocianego wzgl. kobiety oraz rozciągać się tylko na takie warunki pracy, w których zaistnieć może wspomniane wyżej niebezpieczeństwo. Ponadto zakazy te dotyczyć winny wyłącznie stałego zatrudnienia młodocianych wzgl. kobiet przy danych robotach, nie powinny natomiast odnosić się do chwilowego i dorywczego zetknięcia się tych pracowników z zakazanemi pracami. Zbyt daleko idące ograniczenia pracy są zdaniem Izby niepożądane nietylko ze stanowiska interesów gospodarczych, lecz również ze stanowiska interesów socjalnych i interesów Państwa.

Zarazem Izba wyraziła pogląd, iż poszczególne zakazy wymienione w spisach należałoby traktować jako wytyczne, wykonanie zaś ich winno być indywidualizowane w odniesieniu do poszczególnych zakładów, przyczem uzgodnienie powinno następować między inspektorem pracy a kierownictwem zakładu przy ewent. udziale odnośnych przedstawicielstw robotniczych.

Przechodząc do poszczególnych artykułów rozporządzenia oraz punktów spisu robót Izba zaproponowała szereg poprawek.

Projekt ustawy o pracy robotników portowych w Gdyni. Z uwagi na lokalne znaczenie tegoż projektu, który dotyczy wyłącznie portu w Gdyni Izba nie zgłosiła poprawek, poparła natomiast odnośne wnioski i postulaty Izby gdyńskiej, jako najbardziej zainteresowanej przepisami owej ustawy.

Ogłoszenie ustawy nastąpiło 30. X. 1933 r. w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 85.

Projekt ustawy o regulowaniu stosunków w hutnictwie. Opinjując wymieniony w nagłówku projekt, Izba zgodnie z uchwałami Kongresu Związku Izb Przemysłowo-Handlowych we Lwowie oraz Zjazdu Samorządu Gospodarczego w Warszawie, stwierdzającemi, iż jednym z podstawowych warunków rozwoju gospodarczego Polski jest zapewnienie możliwie jak największej swobody inicjatywie prywatnej i że ingerencja Państwa w stosunki gospodarcze powinna mieć miejsce jedynie w wypadkach bezwzględnej konieczności — oświadczyła się przeciw projektowi ustawy.

Niezależnie od powyższego Izba zaznaczyła, iż przeciwko wprowadzeniu w życie omawianego projektu przemawia fakt, iż czynniki rządowe posiadają dostateczne środki i możliwości ingerencji

w sprawy przemysłu hutniczego na podstawie istniejących już ustaw, jak kartelowej i ustaw celnych i w związku z tem nie zachodzi gospodarczo uzasadniona konieczność rozszerzenia granic tejże ingerencji do rozmiarów przedstawionych w projekcie. Poza tem Izba podniosła, iż z uwagi na brak w jej okręgu przedsiębiorstw objętych projektem ustosunkowanie się do szczegółów projektu ustawy pozostawia zainteresowanym Izbom, w pierwszym zaś rzędzie katowickiej i sosnowieckiej.

Ustawa w brzmieniu rządowem została ogłoszona w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 85 i weszła w życie z dniem 30 października.

*

Poza tem przytoczyć należy następujące oświadczenia i wystąpienia Izby w sprawach prawno-administracyjnych.

Po rozpatrzeniu postulatu Zrzeszenia Koncesjonarjuszy Wódczanych Województwa Wileńskiego o przedłużenie godzin handlowych Izba wypowiedziała się przeciwko temu żądaniu, gdyż sprzedaż alkoholowych wyrobów monopolowych odbywa się zasadniczo w sklepach kolonjalno-spożywczych, wobec czego przedłużenie godzin handlowych sprawiłoby, iż sklepy owe z uszczerbkiem dla pozostałych sklepów spożywczych wykorzystałyby tę okoliczność również i celem sprzedaży artykułów żywnościowych.

Izba wypowiedziała się przeciwko przyznaniu Centralnemu Związkowi Przemysłu Mydlarskiego wspólnie z zakładami Solway w Polsce prawa kontroli nad rozdziałem sody kaustycznej, kierując się założeniem, że interesy konsumentów są już w dostatecznej mierze bronione przez obowiązujące przepisy prawne, normujące tryb badania żywności i przedmiotów powszechnego użytku.

Wobec kończącego się terminu, zezwalającego na sprzedaż termometrów z podwójną podziałką, Izba wystąpiła za pośrednictwem Związku Izb do odnośnych władz o przedłużenie odnośnego czasokresu jeszcze na jeden rok. Podjęta przez Izbę akcja dała wynik dodatni i w Dz. Ustaw Nr. 100 z r. 1933 ukazało się odpowiednie rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, które prolonguje czas sprzedaży dla wspomnianych wyżej termometrów do dnia 30. VI. 1935 roku.

Izba na zapytanie Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi wypowiedziała się przeciwko wnioskowi samorządu rzemieślniczego starającego się uzasadnić, iż z obrotu targów małych wyłączyć powinno

się obrót artykułów kolonjalnych i wyrobów cukierniczych. Na uzasadnienie swego negatywnego stanowiska Izba podniosła, iż przepisy § 40 rozporządzenia z dnia 24 czerwca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 558 z r. 1931) oraz przepisy § 30 rozporządzenia z dnia 29 października 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 582 z r. 1929), regulujące obrót targowy wędlinami i pieczywem idą w dostatecznym już stopniu po linji wniosku Izb Rzemieślniczych, wobec czego brak powodów natury gospodarczej do dalszego ograniczenia obrotu towarowego targów małych.

Izba zaopinjowała projekt wzoru przepisów miejscowych o czyszczeniu kominów opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, przyczem zgłosiła m. in. wniosek, domagający się wyłączenia z pod projektowanych przepisów kominów murowanych, stanowiących samoistną całość i służących dla celów przemysłowych.

Odpowiadając na zapytanie Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu w sprawie racjonalnego sposobu oznaczania przedsiębiorstw przemysłowych, Izba dała wyraz opinji, iż obecna sytuacja gospodarcza nie nadaje się do podejmowania akcji w celu przeprowadzenia zmian zewnętrznego oznaczania przedsiębiorstw, pociągających za sobą dla niektórych firm dość pokaźne wydatki.

Wobec zamiaru Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego zastąpienia dotychczasowego opakowania papierosów w postaci pudełek z kartonu miękkiem opakowaniem z folji aluminjowej Izba z uwagi na uzasadnione zastrzeżenie papierni oraz fabryk pudełek okręgu podjęła odpowiednie kroki interwencyjne w kierunku zaniechania przez Dyrekcję wspomnianych inowacyj. Na skutek wystąpienia Izby Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśniła, iż zastosowanie opakowań miękkich ograniczy się tylko do niektórych wyrobów aromatyzowanych.

W łączności z wnioskiem sfer gospodarczych o podjęcie u miarodajnych czynników kroków celem zapobieżenia okupacji fabryk przez strejkujących robotników Izba odbyła konferencję z Wojewodą Łódzkim, któremu przedstawiła postulaty, zgłoszone przez zainteresowane organizacje gospodarcze.

Celem ustalenia i powzięcia odpowiednich środków zaradczych przeciwko przerostowi handlu ulicznego i zamaskowanego handlu domokrążnego, podcinającego byt osiadłego kupiectwa, Izba zwołała specjalną konferencję, w której wzięli udział przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego, Starostwa Grodzkiego, Magistratu m. Łodzi

oraz reprezentanci poszczególnych związków kupieckich i przemysłowych. Niezależnie od sprawy handlu ulicznego poruszono także sprawę zlikwidowania coraz bardziej szerzącej się plagi żebractwa uprawianego po lokalach biurowych i handlowych.

Po szczegółowem przedyskutowaniu całokształtu sprawy Izba wysunęła szereg postulatów i wniosków, które znalazły przyrzeczenie poparcia ich przez reprezentowane na konferencji czynniki rządowe i samorządowe.

W wykonaniu rezolucji powziętej na wspomnianej wyżej konferencji sfer gospodarczych, Izba przesłała zrzeszeniom gospodarczym materjał orjentacyjny, informujący o metodach, jakie na innych terenach Państwa stosowane są celem zwalczania żebractwa po lokalach handlowych. Podjęcie odpowiednich kroków ze strony związków i stowarzyszeń dla ustalenia wysokości składek dobrowolnych miesięcznych, zastępujących obecne indywidualne datki winno stworzyć podłoże dla zlikwidowania w porozumieniu z Magistratem m. Łodzi plagi żebractwa uprawianego po sklepach handlowych.

Naskutek zastrzeżeń sfer gospodarczych okręgu łódzkiego, iż organa Kasy Chorych w odniesieniu do przedsiębiorstw mniejszych wzgl. nowopowstałych nie stosują systemu obliczania składek ubezpieczeniowych na podstawie rzeczywistej wypłaty zgodnie z przepisami art. 19 ustawy o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby, lecz na podstawie przeciętnego zarobku w danym zawodzie, biorąc przytem jako dolną granicę płacy ustawowej grupę V-tą dla pracowników fizycznych i grupę VII-mą dla pracowników umysłowych, Izba zwróciła się do Zarządu Kasy Chorych z odpowiedniem przedstawieniem. W szczególności Izba wskazała, iż stosowanie zawartego w art. 20 przepisu obliczania składek na podstawie przeciętnego zarobku ograniczyć powinno się tylko do tych wypadków, w których zgłoszona przez zainteresowane przedsiębiorstwa rzeczywista wysokość zarobków nie będzie mogła być poparta wiarogodnemi dokumentami.

Wobec wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznem, która znosi grupy zarobkowe omówiona wyżej kwestja zdezaktualizowała się.

W związku z upoważnieniem dla Ministra Sprawiedliwości zawartem w art. 596 Kod. Post. Cyw. do unormowania w drodze rozporządzenia sprawy utrzymania osobnych pomieszczeń do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości oraz ich sprzedaży,

Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Związku Izb Przemysłowo-Handlowych o wskazanie organizacyj gospodarczych, które podjęłyby się prowadzenia wspomnianych hal licytacyjnych.

Izba, doceniając w zupełności potrzebę istnienia hal licytacyjnych, czemu dawała już niejednokrotnie wyraz, zajęła stanowisko, iż urządzenie i prowadzenie ich powinno być powierzone magistratom. Równocześnie Izba w wypadku uwzględnienia tej tezy przez Ministerstwo wyraziła gotowość nawiązania kontaktu z magistratami okręgu.

Ponadto Izba udzieliła odpowiedzi i opinji w szeregu spraw o charakterze administracyjnym, które dotyczyły przeważnie zapytań władz administracji ogólnej:

Wyprzedaże likwidacyjne. Wyrażono w dwóch wypadkach opinje przychylne.

Ustalenie charakteru przedsiębiorstw. Przeprowadzono w 8 wypadkach badania i wydano na ich podstawie opinję, co do charakteru przedsiębiorstw.

Opinje w sprawie znaków towarowych. Urzędowi Patentowemu udzielono opinji w sprawach różnych znaków towarowych.

Koncesje i uprawnienia. Wypowiedziano opinje co do udzielenia w drodze dyspensy koncesji na wykonywanie przemysłu instalacyj elektrycznych w 6 wypadkach przychylnie, w 5 wypadkach negatywnie. Starostwom powiatowym przesłano 4 opinje w sprawach urządzenia lub zwiększenia liczby targów małych w 3 wypadkach pozytywne i w 1 wypadku negatywną. Urzędowi Wojewódzkiemu przesłano 8 opinij w sprawach jarmarków, wypowiadając się w 5 wypadkach przeciw zwiększeniu liczby jarmarków, w 3 wypadkach za zwiększeniem.

Sprawy komunikacji autobusowej. W okresie sprawozdawczym zaopinjowano 130 podań o udzielenie koncesji na zarobkowy przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznemi oraz wystąpiono do Urzędu Wojewódzkiego z memorjałem ujmującym całokształt postulatów, których uwzględnienie przy wydawaniu koncesji mogłoby przyczynić się do uzdrowienia stosunków w omawianej dziedzinie.

Pobyt cudzoziemców. Na zapytanie Starostwa Grodzkiego w Łodzi Izba udzieliła 3 opinje przychylne w sprawie przedłużenia obcokrajowcom prawa pobytu w Polsce oraz przesłała temuż Sta-

rostwu 18 opinij bądź to przychylnych, bądź to negatywnych w sprawach odroczeń ćwiczeń wojskowych.

Zaświadczenia paszportowe. W omawianym okresie Izba wydała 437 zaświadczeń paszportowych oraz 1 legitymację zagraniczną dla komiwojażera.

Wkońcu zaznaczyć wypada, iż w okresie sprawozdawczym Izba przesłała Sądowi Okręgowemu listę kandydatów na wakujące miejsca na sędziów handlowych, Związkowi Izb podała kandydatów z jej okręgu na sędziów kartelowych i wreszcie wskazała biegłych rzeczoznawców w 6-ciu wypadkach na żądanie władz sądowych, w 14-tu wypadkach naskutek zwrócenia się urzędów celnych i w 2-ch wypadkach na żądanie zainteresowanych stron.

10. Sprawy Szkolnictwa Zawodowego.

W związku z reorganizacją ustroju szkół włókienniczych w kierunku dostosowania go do zasad zawartych w nowej ustawie o ustroju szkolnictwa Izba zaopinjowała tezy, dotyczące zasad ustrojowych szkół przędzalniczych, tkackich, dziewiarskich i farbiarsko-wykończalniczych.

Po rozpatrzeniu sprawy z punktu widzenia potrzeb poszczególnych rodzajów przemysłu włókienniczego Izba wyraziła pogląd, że tezy należy uzupełnić klauzulą, która dopuszczałaby łączenie poszczególnych wydziałów grupy włókienniczej w jedną szkołę, co ułatwiłoby dostarczanie uczniom jednej podgrupy zasadniczych wiadomości z działów innych podgrup. Izba dała również wyraz opinji, że z punktu widzenia potrzeb przemysłu włókienniczego nacisk powinien być położony na szkoły stopnia gimnazjalnego, przygotowujące majstrów, nie zaś na szkoły licealne. Poza tem Izba zaznaczyła, iż dziewiarstwo stanowi zupełnie oddzielną i specjalnych studjów wymagającą grupę przemysłu włókienniczego i w związku z tem kształcenie kierowników dziewiarskich i organizatorów dziewiarstwa domowego winno być przedmiotem osobnych szkół. Wkońcu Izba podkreśliła, że w odróżnieniu od wysuniętej przez tezy zasady niespecjalizowania uczniów jednej gałęzi przemysłu włókienniczego tak, aby potem jako absolwenci mogli oni pracować we wszystkich działach, należałoby szczególny nacisk położyć na wyszkolenie uczniów w przerobie tych surowców, które dominują w danym okręgu jak np. bawełna — w Łodzi, wełna — w Bielsku.

Wnioski powyższe zostały przedstawione przez delegatów Izby na posiedzeniu Sekcji Przemysłowej Państwowej Komisji Oświaty Zawodowej w Ministerstwie W. R. i O. P. w dniu 2 maja 1933 r.

Jako uzupełnienie wyżej wymienionych wniosków Izba przesłała temuż Ministerstwu opinję w sprawie projektu rozporządzenia o organizacji szkolnictwa zawodowego, który to projekt przewidywał w grupie szkół włókienniczych 3 zasadnicze stopnie, a mianowicie: szkoły stopnia licealnego, stopnia gimnazjalnego i kursy z zakresu poszczególnych gałęzi przemysłu. Według projektu szkoły stopnia licealnego przewidziane były jedynie w podgrupie szkół tkackich, koronkarsko-hafciarskich i wykończalniczo-farbiarskich, natomiast dla pozostałych podgrup t. j. przędzalniczej i dziewiarskiej projekt przewidywał jedynie szkoły stopnia gimnazjalnego oraz kursy dokształcające.

Wypowiadając się w sprawie tego projektu, Izba zgodnie z poprzednio zareprodukowanemi uwagami ponownie podkreśliła, iż dla przemysłu włókienniczego najpotrzebniejsze są w zasadzie szkoły stopnia gimnazjalnego. Zarazem jednak Izba wypowiedziała się za uzupełnieniem projektowanego zarządzenia szkołami stopnia licealnego w podgrupie przędzalniczej i dziewiarskiej, ze względu na rozmiary oraz rolę tych działów przemysłu.

W sprawie szkół koronkarsko-hafciarskich, będących jak to wynikało z projektu właściwie tylko szkołami robót ręcznych, a więc działów reprezentowanych przez drobny przemysł domowy, Izba zaproponowała wydzielenie ich z grupy szkół włókienniczych. Omawiając wreszcie zadania przewidzianych projektem szkół kupieckich i administracyjno-handlowych, Izba dała wyraz opinji, że szkoły stopnia gimnazjalnego, zwłaszcza w ciągu pierwszych 3-ch lat nauczania, winny być wspólne dla obu wymienionych wyżej działów, specjalizacja zaś mogłaby być wprowadzona dopiero na 4-ym roku nauki, po ukończeniu którego absolwenci mieliby możność kontynuowania nauki w liceum bądź to kupieckiem, bądź też administracyjno-handlowem. Związek Izb Przemysłowo-Handlowych, dając wyraz opinji samorządu gospodarczego w sprawie omawianego projektu, w pełnej rozciągłości zaakceptował powyższe uwagi Izby łódzkiej.

W związku z wiadomościami o planowanem zniesieniu przez centralne władze szkolne Wyższego Studjum Handlowego przy Wolnej Wszechnicy Polskiej, Oddział w Łodzi, Izba zwróciła się do Ministra W. R. i O. P. ze szczegółowo umotywowanym memorja-

łem, przedstawiając zastrzeżenia, które nastręcza ewent. realizacja dotyczącego zarządzenia. W memorjale tym Izba wskazała, że okręg łódzki, stanowiąc jeden z najbardziej uprzemysłowionych ośrodków kraju, zatrudnia liczne rzesze pracowników handlowych, z pośród których znaczna część powinna posiadać wyższe wykształcenie zawodowe. Brak doniedawna wyższej uczelni w Łodzi sprawiał, że mniej zamożni kandydaci, pragnący poświęcić się wyższym studjom handlowym, ze względów materjalnych nie mogli się kształcić w wyższych uczelniach innych miast polskich wobec czego zmuszeni byli ograniczyć swe studja wyłącznie do zakresu szkoły średniej. Dlatego też otwarcie Wyższego Studjum Handlowego przy Wolnej Wszechnicy Polskiej miejscowe sfery handlowe i przemysłowe przyjęły z żywem zadowoleniem. M. in., również Izba uważała za swój elementarny obowiązek okazać nowej placówce specjalne zainteresowanie, wskutek czego przyznała jej pomoc materjalną w granicach rozporządzalnych sum oraz wzięła udział w opracowaniu programu Wyższego Studjum. Przytaczając dane, ilustrujące znaczenie gospodarcze okręgu łódzkiego, Izba wypowiedziała pogląd, iż zlikwidowanie już istniejącej placówki oświatowej byłoby krzywdzące dla miejscowego handlu i przemysłu oraz tych absolwentów szkół średnich i młodych pracowników handlowych, którzy ze względów materjalnych bądź z racji już zajmowanych stanowisk nie mogą pogłębić swej wiedzy zawodowej w uczelniach zamiejscowych. Przyjmując zatem specyficzny charakter okręgu łódzkiego i jego potrzeby w dziedzinie szkolnictwa, Izba prosiła o poddanie rewizji projektu zniesienia Wyższego Studjum Handlowego. Powyższe starania Izby nie wpłynęły jednak na zmianę decyzji, mocą której omawiane studjum uległo likwidacji.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu zmierzającem do przeprowadzenia w roku sprawozdawczym planowego i możliwie jednolitego przydziału praktyk wakacyjnych dla studentów wyższych zakładów naukowych, Izba zwróciła się za pośrednictwem stowarzyszeń i związków branżowych do firm przemysłowych i handlowych jej okręgu o zaofiarowanie wymienionych wyżej praktyk. Naskutek apelu wystosowanego przez Izbę zgłoszono 30 praktyk wakacyjnych, które zostały przydzielone poszczególnym studentom.

Wydziałowi Oświaty i Kultury Magistratu m. Łodzi Izba zakomunikowała swoją opinję w sprawie wymagania od uczniów prze-

mysłu graficznego świadectwa z ukończenia szkoły dokształcającej. Przyjmując pod uwagę, że Ustawa Przemysłowa zalicza przemysł graficzny do grupy przemysłów wolnych i nie nakłada na uczniów tych zakładów obowiązku wykazania się świadectwem z ukończenia szkoły dokształcającej, Izba wyraziła pogląd, iż nie znajduje podstaw prawnych dla uwzględnienia zgłoszonego wniosku.

Naskutek zwrócenia się Urzędu Wojewódzkiego Izba skierowała do związków i stowarzyszeń gospodarczych jej okręgu odezwę, w której podkreśliła konieczność wywarcia na członków tych organizacyj wpływu, aby poszczególni pracodawcy ułatwili branie udziału w zajęciach hufca szkolnego tym pracownikom i terminatorom w wieku powyżej lat 16, którzy uczęszczają do szkół dokształcających i w myśl obowiązujących przepisów podlegają obowiązkowi należenia do hufców szkolnych.

Popieranie rozwoju szkolnictwa zawodowego przez Izbę znalazło swój wyraz w wypłaceniu subsydjów szkołom zawodowym i stypendjów dla uczniów tych szkół w ogólnej sumie 32.800 zł., poza tem Izba wypłaciła 2 stypendja studentom wyższych uczelni handlowych w wysokości 900 zł. Jako zasiłki na wydanie dwóch prac p. t. „Drapanie tkanin“ i „Wykończalnictwo“ przeznaczono 2.500 zł.

SUBSYDJA I STYPENDJA UDZIELONE PRZEZ IZBĘ PRZEMYSŁOWO-HANDLOWĄ W ROKU 1933.

Subsydja dla szkół zawodowych:

1. Wydziałowi Handlowemu Wolnej Wszechnicy Polskiej Oddział w Łodzi . . . . 6.000 zł.
2. Szkole Przemysłowej Towarzystwa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi 2.500 „
3. Łódzkiemu Towarzystwu Kursów Technicznych w Łodzi . . . . 2.500 „
4. Państwowej Szkole Techniczno-Przemysłowej w Łodzi na zakup maszyny dziewiarskiej . . . . 2.000 „
5. 3-chklasowej Koedukacyjnej Szkole Handlowej Stowarzyszenia Kupców w Tomaszowie Mazowieckim 1.000 „
6. 3-chklasowej Szkole Handlowej w Piotrkowie . . 1.000 „

7. Towarzystwu Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów „Ort“ w Łodzi . . . . . . 1.000 „
8. 3-chklasowej Koedukacyjnej Szkole Handlowej w Kaliszu . . . . 1.000 „
9. Szkole Rzemiosł Towarzystwa Salezjańskiego w Łodzi 1.000 „
10. Szkole Handlowej Koedukacyjnej Polskiej Macierzy Szkolnej w Radomsku . . . . 750 „
11. Towarzystwu Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Piotrkowie . . . . 750 „
12. Kursom Kroju, Szycia i Robót Ręcznych Towarzystwa Utrzymywania i Popierania Szkół Rzemieślniczych w Łodzi . . . . 700 „
13. Koedukacyjnej Szkole Drogistów Stowarzyszenia Właścicieli Składów Aptecznych w Łodzi . . 600 „
14. Szkole Handlowej Macierzy Szkolnej w Gdańsku . 500 „
15. Towarzystwu Szerzenia Pracy Zawodowej wśród Kobiet Żydowskich „Praca“ w Łodzi . . . . 500 „
16. Kursom Handlowym Łódzkiego Koła b. Wychowańców Wyższej Szkoły Handlowej w Łodzi . 500 „
17. Kursom Zawodowym Sióstr Salezjanek w Łodzi . 500 „

Razem 22.800 zł.

Zapomogi i stypendja:

1. Wydziałowi Handlowemu Gimnazjum Męskiego Zgromadzenia Kupców m. Łodzi . . . . 10.000 zł.
2. Stypendjum dla studenta Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie . . . . 300 „
3. Stypendjum dla studenta W. S. H. w Warszawie . 600 „
4. Subsydjum dla Wypożyczalni Akademickiej Bibljoteki Młodzieży Polskiej w Łodzi . . . . . 300 „

Razem 11.200 zł.

Zasiłki na prace naukowe:

1. Inż. B. Gablerowi na wydanie pracy p. t. „Wykończalnictwo“ . . . . 1.500 zł.
2. S. Szczepańskiemu na wydanie pracy p. t. „Drapanie tkanin bawełnianych“ . . . . 1.000 „

Razem 2.500 zł.

11. Sprawy Komunikacyjne.

W okresie sprawozdawczym Izba zaopinjowała projekt reformy taryfy drobnicowej, zmierzający do zróżniczkowania opłat przewozowych w drodze wprowadzenia 3-ch klas taryfowych przy równoczesnem obniżeniu dotychczasowych stawek. Nie zgłaszając zastrzeżeń co do wysokości projektowanych stawek drobnicowych, Izba dała wyraz opinji, że należałoby powiększyć rozpiętość pomiędzy temi ostatniemi a stawkami wagonowemi celem stworzenia odpowiednich warunków dla przewożenia drobnicy w ładunkach zbiorowych.

Wobec podjęcia przez Międzyministerjalną Komisję do spraw taryfowych akcji, zmierzającej do planowego obniżenia taryf przewozowo-eksportowych w kierunku przystosowania ich do zmniejszającej się zdolności konkurencyjnej artykułów wywozu polskiego na rynkach zagranicznych, Izba w drodze ankiety zebrała potrzebne materjały i przedstawiła Międzyministerjalnej Komisji dezyderaty okręgu. Izba wypowiedziała się za włączeniem do taryfy wyjątkowej O_3 przędzy wigonjowej i wełnianej, tkanin wełnianych i półwełnianych, materjałów i wyrobów dzianych oraz bielizny bawełnianej, wełnianej i półwełnianej przy zastosowaniu opłat za przewóz według klasy IV wzgl. V, zależnie od odległości.

Poza tem Izba wystąpiła o włączenie wymienionych wyżej artykułów do taryfy wyjątkowej P O 4, stosowanej przy wywozie zagranicę towarów drogą morską, przy zastosowaniu opłat za przewóz według klasy VI-ej. Ponadto Izba wskazała, iż nie mniejsze znaczenie dla eksportu posiadałoby również obniżenie taryf przewozowych na surowce i półfabrykaty, jak np. wełna, szmaty, a przedewszystkiem węgiel, którego transport z Zagłębia Śląskiego do Łodzi wynosi 15,3 zł. za jedną tonnę, podczas gdy przewóz tegoż węgla do Gdyni według taryfy eksportowej — zaledwie 7,2 zł. Celem zachowania zdolności konkurencyjnej przemysłu włókienniczego Izba wystąpiła dlatego z wnioskiem o umożliwienie mu korzystania z taryfy eksportowej przy przewozie węgla potrzebnego do fabrykacji artykułów przeznaczonych na eksport.

Wkońcu Izba zgłosiła wniosek o obniżenie opłat dodatkowych, a mianowicie o przywrócenie dwudniowego terminu wolnego od opłaty składowego przy przesyłkach celnych, obniżenia opłat składowego do poziomu normalnego, przewidzianego w taryfie, oraz obniżenia t. zw.

„osiowego". Wymienione wyżej postulaty nie zostały niestety uwzględnione.

W związku z przeniesieniem wełny owczej i odpadków wełnianych do I-ej kl. taryfowej Izba zwróciła się do Ministerstwa Komunikacji z przedstawieniem, iż zarządzenie to wpłynie niewątpliwie na podrożenie przewozu wełny pochodzenia krajowego, a przez to odbije się w sposób ujemny na rozwoju konsumcji tego surowca, jakkolwiek ogólne względy polityki gospodarczej usilnie przemawiać winny właśnie za ułatwieniem warunków jego zbytu. Ponadto Izba wskazała, iż niepożądane jest także podrożenie kosztów przewozu wełny pochodzącej z państw bezpośrednio sąsiadujących z Polską w tych razach, kiedy transporty wełny ze względu na geograficzne położenie tych państw nie mogą być sprowadzane do Polski drogą morską. W myśl powyższych przesłanek Izba prosiła Ministerstwo o przywrócenie na przewóz wełny obowiązującej dotychczas kl. II-ej, jednak Ministerstwo nie uwzględniło tego postulatu.

Podjęte w roku ub. starania, aby len i pakuły lniane, sprowadzane przez przędzalnie i fabryki waty hygroskopijnej na stację Łódź-Fabr., mogły korzystać z ulg przewozowych zostały przychylnie załatwione przez włączenie wym. wyżej stacji do obszaru ważności taryfy wyjątkowej O_1 Również pozytywny wynik osiągnęło wystąpienie Izby w sprawie włączenia stacji Zduńska Wola do obszaru ważności taryf wyjątkowych na przewóz przędzy i tkanin.

Przyjmując pod uwagę, iż stosowanie normalnej taryfy przewozowej przy transporcie pierza, przeznaczonego na eksport nadmiernie obciąża koszt surowca i wobec ogólnego spadku cen na pierze uniemożliwia eksport tego artykułu, Izba wystąpiła do Ministerstwa Komunikacji o włączenie stacji Kalisz do obszaru ważności ulgowej taryfy na przewóz pierza nieoczyszczonego. Podzielając stanowisko Izby w powyższej sprawie, Ministerstwo wydało zarządzenie uwzględniające zgłoszony przez Izbę postulat.

W związku z inicjatywą Ministerstwa Komunikacji, zmierzającą do wprowadzenia kolejowych dokumentów przewozowych w postaci urzędowych blankietów z wydrukowanemi znakami stemplowemi, Izba zakwestjonowała celowość podobnej inowacji. Izba dała wyraz opinji, że zamierzona reforma, jakkolwiek niewątpliwie uprościłaby w pewnym stopniu procedurę rozliczeniową, wynikającą z tytułu pobieranych w gotowiźnie przez kolej opłat stemplowych od dokumentów przewozowych oraz spowodowałaby szybszy

wpływ tych opłat do Skarbu Państwa — zdaniem Izby — nie przyniosłaby jednak żadnych korzyści nadawcom wzgl. odbiorcom przesyłek, a nawet odwrotnie utrudniłaby jeszcze bardziej uiszczanie wspomnianych opłat w stosunku do obecnie obowiązującej procedury.

Dotyczyłoby to w pierwszym rzędzie większych przedsiębiorstw.

Związkowi Izb Przemysłowo-Handlowych Izba przesłała opinję w sprawie odsetek od odszkodowań i nadpłat przewoźnego oraz w sprawie obniżenia opłat osiowego za przetrzymywanie towaru w wagonach. W opinji swej Izba zaznaczyła, że wniosek dotyczący wymienionych wyżej odsetek sprzeczny jest z odnośnemi postanowieniami Konwencji Berneńskiej, wobec czego nie da się on zrealizować, natomiast — zgodnie z poprzednio wysuniętemi dezyderatami — Izba wypowiedziała się za obniżeniem stawek osiowego.

Naskutek wypowiedzenia przez rząd rumuński taryf związkowych polsko-rumuńskich na przewóz towarów pomiędzy stacjami rumuńskich kolei żelaznych a stacjami oraz portami polskiemi, taryfy te miały stracić moc obowiązującą z dniem 31 maja 1933 r. W związku z tem Izba zgłosiła do Związku Izb P. H. wniosek o bezzwłoczne podjęcie akcji, zmierzającej do przedłużenia ważności wymienionych taryf polsko-rumuńskich aż do czasu przeprowadzenia rewizji ich — ewent. na okres 6-ciu miesięcy. W uzasadnieniu wniosku Izba wskazała, iż stan beztaryfowy pomiędzy Polską i Rumunją niewątpliwie przyniesie wydatne straty zarówno eksporterom polskim, jak i rumuńskim i przyczyni się do dalszego utrudnienia stosunków handlowych pomiędzy obu krajami.

Wobec podjęcia prac nad nową taryfą Polsko-Czeskosłowacko-Dunajowego Związku komunikacyjnego Izba przedstawiła Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowej w Warszawie wniosek w sprawie włączenia do wymienionych taryf stacji Łódź oraz tych portów na Dunaju, które najbardziej interesują okręg łódzki.

W związku z instrukcją władz kolejowych na terenie m. Łodzi, wymagającą od odbiorców przesyłek towarowych, którzy nie zamierzają korzystać z usług Kolejowego Przedsiębiorstwa Dowozowego, składania odpowiedniego oświadczenia w obecności i za podpisem dwóch świadków Izba zwróciła się do Dyrekcji Kolei Państwowej w Warszawie o wydanie zarządzenia, które umożliwiłoby składanie omawianych oświadczeń bez konieczności udawania się do Ekspedycji Towarowej w obecności dwóch świadków. Naskutek

powyższego wystąpienia Dyrekcja K. P. uwzględniając postulaty Izby, wydała zarządzenie, aby na przyszłość ekspedycje towarowe z racji składania odpowiedniego oświadczenia nie żądały podpisów świadków a zadawalały się jedynie stwierdzeniem tożsamości osoby składającej oświadczenie na zasadzie dowodu osobistego, przyczem złożenie oświadczenia na blankiecie firmowym zwalnia od obowiązku przedstawienia tego dowodu.

Dyrekcji Kolejowej w Warszawie Izba przesłała poza tem opinję w sprawie projektu budowy w Łodzi nowej stacji towarowej na Polesiu Widzewskiem. Wypowiadając się za zrealizowaniem powyższego projektu Izba wysunęła dezyderat, aby pomimo wybudowania nowej stacji istniejące dotychczas obok stacji Łódź-Fabryczna zakłady przemysłowe i liczne składy towarowe mogły korzystać nadal z linji obecnych t. j., aby wagony z ładunkami przeznaczonemi dla przedsiębiorstw, położonych obok stacji Łódź-Fabryczna, mogłyby być podstawiane na istniejące bocznice.

Tejże Dyrekcji Izba przedstawiła niedokładności w komunikacji kolejowej na linji Łódź-Koluszki i wskazała na konieczność uzupełnienia obowiązujących przepisów w tym kierunku, aby wszelkie stacje węzłowe danej magistrali były zawiadamiane o wypuszczeniu dwóch pociągów zamiast jednego i — o ile opóźnienie pociągu „bis“ nie przekracza określonego czasu — aby korespondencyjne pociągi linij bocznych czekały na przybycie pociągów dodatkowych. Zarazem Izba podniosła, że pociągi osobowe odchodzące na tejże linji w kierunku Łodzi są oświetlane i ogrzewane dopiero w ostatniej chwili.

Na zapytanie Magistratu m. Łodzi o opinję w sprawie memorjału organizacyj gospodarczych m. Płocka, dotyczącego m. in. uchylenia podatku ładunkowego od towarów przywożonych do Łodzi koleją z portu płockiego, Izba dała wyraz opinji, iż zwolnienie bawełny i wełny od podatku ładunkowego niewątpliwie ułatwiłoby stopniowe kierowanie tych surowców z Gdyni do Łodzi drogą wodną śródlądową. Izba podniosła jednak, iż Ministerstwo Komunikacji wystąpiło z inicjatywą w sprawie reformy podatku miejskiego od przesyłek towarowych na terenie całej Rzeczypospolitej, przyczem podatek ów w interesie równomiernego traktowania konkurujących ze sobą środków lokomocji mianoby również pobierać od przesyłek kierowanych drogą wodną. Z uwagi na owe zamierzenia nowelizacyjne Izba zajęła stanowisko, iż poparcie wniosku, zgłoszonego w me-

morjale zrzeszeń gospodarczych m. Płocka, możnaby uważać za kwestję aktualną tylko w wypadku, gdyby reforma dotychczasowego poboru podatku ładunkowego nie została zrealizowana.

W wyniku prac przeprowadzonych przez Komisję Komunikacyjną Izby w przedmiocie konieczności obniżenia taryf pocztowych oraz po zapoznaniu się w drodze ankiety z opinją zainteresowanych związków i zrzeszeń gospodarczych przesłano Związkowi Izb memorjał, w którym Izba wykazała, iż gruntowna rewizja opłat pocztowych ze względu na ich rolę w kosztach handlowych stała się w obecnej chwili koniecznością. Izba podkreśliła, że dostosowanie opłat pocztowych do zmienionych warunków gospodarczych, w szczególności zaś do spadku cen artykułów rolnych i przemysłowych niewątpliwie przyczyniłaby się do ożywienia wymiany korespondencji handlowej i zaniechania posiłkowania się innemi sposobami doręczania listów i zawiadomień, jak np. przy pomocy gońców wzgl. przesyłania paczek za pośrednictwem przedsiębiorstw ekspedycyjnych. Z powyższych względów Izba wypowiedziała się za przywróceniem opłat pocztowych w granicach ustalonych rozporządzeniem z dnia 24. VII. 1926 r. (Dz. U. R. P. 88/26 poz. 490).

W związku z projektem wprowadzenia inowacji w obrocie pocztowym druków reklamowych, na zasadzie której wysyłający miałby możność zwolnić swego klienta od opłacenia należności pocztowej, uiszczając przypadającą opłatę przy odbiorze odpowiedzi od klienta, Izba wypowiedziała się za realizacją projektowanego zarządzenia.

Naskutek zwrócenia się Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie projektu rozszerzenia ruchu telefonicznego między Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Rad poza istniejącą już komunikacją z Moskwą i Mińskiem Izba wypowiedziała się za wprowadzeniem normalnej komunikacji telefonicznej, przedewszystkiem z Leningradem, Odessą, Kijowem, Charkowem i Tyflisem.

Poza tem do Biura Planu Regjonalnego m. Łodzi Izba przesłała opinję w sprawie projektu budowy szosy pomiędzy Łodzią i Strykowem. Nie negując korzyści, jakie mogłoby przynieść zrealizowanie tego projektu, Izba dała wyraz opinji, że wobec ograniczenia funduszu na prowadzenie robót publicznych przystąpienie do budowy nowej szosy — bez zapewnienia środków na sfinalizowanie zamierzonego planu a następnie na należytą konserwację drogi — nie wydaje się wskazane. Równocześnie Izba wypowiedziała pogląd,

iż należałoby raczej dążyć w pierwszym rzędzie do ukończenia zaawansowanej już budowy drogi Łódź-Łagiewniki.

Wejście w życie ustawy o Funduszu Pracy zaktualizowało sprawę realizacji programu prac drogowych na terenie okręgu, w związku z czem Izba całokształt nastręczających się w tej mierze postulatów zarówno w drodze pisemnej jak i na bezpośrednio w tym celu odbytych konferencjach przedstawiła Wojewodzie Łódzkiemu. Izba podkreśliła, iż za najpilniejsze zagadnienia uważa sprawę kapitalnego remontu głównych magistrali województwa łódzkiego, do których zaliczyć należy trasę Łódź—Brzeziny, Stryków—Zgierz, Łęczyca—Ozorków—Zgierz—Łódź, Zduńska Wola—Łask—Pabjanice—Łódź, poza tem zaś odnogi Łódź—Rzgów—Tuszyn—Srocko—Piotrków z jednej strony oraz Łódź—Tomaszów z drugiej.

Biorąc pod uwagę, iż drogi te o niedostatecznie trwałej nawierzchni z powodu wyjątkowo silnego przeciążenia ich samochodami, wozami ciężarowemi i autobusami narażone są na specjalnie silne zużycie, Izba wysunęła postulat, aby w przeciwieństwie do stosowanej w ostatnich czasach a wysoce w skutkach swych nieekonomicznej praktyki doraźnej i powierzchownej naprawy doznały one zasadniczego i trwałego remontu. Warunkowi temu uczyniłoby zadość zaopatrzenie ich w bezpośrednim promieniu Łodzi w nawierzchnię granitową.

Na uzasadnienie powyższych postulatów Izba łódzka podniosła m. in., iż zły stan dróg wylotowych, łączących Łódź z mniejszemi miastami województwa, które gospodarczo ciążą ku Łodzi i pozostają z nią w stosunkach najżywszej wymiany przemysłowej i handlowej (wykończalnie, tkalnie itd.) w paraliżujący sposób odbija się na konsolidacji gospodarczej okręgu. Szczególnie drastycznie uwidoczniają się konsekwencje fatalnego stanu dróg w okresie roztopów jesiennych i wiosennych, niejednokrotnie bowiem pojazdy mechaniczne nie mogą wówczas w normalny sposób przebyć drogi do najbliższych nawet ośrodków przemysłowych, co sprawia, iż dotkliwie cierpi wskutek tego sprawność obsługi gospodarczej oraz komunikacyjnej. Ponadto ze względu na wysokie koszty utrzymania wozów, włączając ciągłe wydatki na naprawę licznych uszkodzeń, ogólny koszt trakcji samochodowej jest nieproporcjonalnie wielki, co siłą faktu podraża kalkulację obrotu towarowego w obrębie województwa. Jeśli uwzględni się wkońcu, że w tych warunkach wozy narażone są na niewspółmiernie szybką dewastację, stwierdzić można,

iż w łącznym efekcie rozwój komunikacji samochodowej na terenie województwa najbardziej uprzemysłowionego, jakim jest Łódź, walczyć musi z wyjątkowemi wręcz przeszkodami.

Przechodząc zkolei do zagadnienia budowy nowych dróg Izba wymieniła na pierwszym planie sprawę budowy szosy Łódź—Łagiewniki, co skróciłoby o kilka kilometrów trasę idącą okrężnie przez przeciążoną magistralę Zgierz—Łódź oraz wskazała na konieczność wykończenia drogi Bełchatów—Kamińsk, skracającej połączenie z Radomskiem, Krakowem i Katowicami. Szczególny nacisk Izba położyła poza tem na sprawę dokończenia robót drogowych na terenie powiatu wieluńskiego na odcinkach Wieluń—Działoszyn i Działoszyn—Częstochowa na trakcie od granicy powiatu wieluńskiego do Częstochowy, oraz na konieczność połączenia stacji kolejowej Działoszyn szosą długości 1 km z drogą Działoszyn—Radomsko.

Poza tem Izba na życzenie p. Wojewody zarówno na zasadzie danych własnych jak i udzielonych jej przez odpowiednie czynniki resortowe opracowała preliminarz przypuszczalnych wpływów rocznych, jakie Fundusz Pracy osiągnie z opłat i ze świadczeń przypadających na województwo łódzkie (vide „sprawy skarbowe").

W łączności z powyższemi wystąpieniami Izba kilkakrotnie dawała wyraz postulatowi, iż z globalnych wpływów Funduszu Pracy Łódź uzyskać winna pomoc finansową proporcjonalną do jej świadczeń na rzecz tegoż funduszu. Za uwzględnieniem jej potrzeb inwestycyjnych — obok wyjątkowego nasilenia bezrobocia — przemawia bowiem m. in. przytoczony wyżej zły stan arteryj komunikacyjnych. Ponadto Izba szczególny nacisk położyła na sprawę podjęcia robót publicznych ze środków Funduszu Pracy w tych powiatach Województwa Łódzkiego, które (jak np. wieluński) z szeregu specjalnych przyczyn narażone są na wyjątkowe komplikacje gospodarcze na tle bezrobocia.

W granicach możliwości budżetowych wnioski Izby spotkały się z częściowem uwzględnieniem w roku sprawozdawczym. Ponadto w myśl pozyskanych informacyj oczekiwać należy, iż stopniowo i dalsza ich realizacja nastąpi w nadchodzącym roku.

12. Reglamentacja przywozu.

Rozwój stosunków w dziedzinie handlu międzynarodowego spowodował, iż w okresie sprawozdawczym reglamentacja przywozu towarów ulec musiała dalszej rozbudowie i objęła m. in. wełnę nie-

praną, praną i czesaną oraz wszelkie odpadki wełniane, a ponadto barwniki, chemikalja itp.

W wyniku rozszerzonego zakresu reglamentacji w r. 1933 Izba zaopinjowała 4.669 podań o zezwolenie na przywóz towarów zakazanych, co stanowi 100%-wy wzrost w stosunku do r. 1932, w którym zaopinjowano 2.335 podań.

Zgłoszone w tych podaniach zapotrzebowanie wyraziło się łączną wagą 29.114.207,226 kg wartości zł. 72.550.593.08 i obejmowało następujące artykuły:

Wytwory pochodzenia roślinnego				
nasiona oleiste	kg	627.500,—	zł.	251.567.—
płatki owsiane, mączki, kaszki, krochmale	„	418.080,—	„	346.790.26
warzywa (cebula, czosnek) . . .	„	148.000,—	„	44.020.—
owoce i jagody jadalne . . .	„	9.047.857,—	„	13.081.626.—
przyprawy korzenne	„	88.162,—	„	271.764.—
rośliny żyjące	„	20.666,5	„	57.111.15
Zwierzęta żywe i wytwory pochodzenia zwierzęcego				
ryby	„	39.900,—	„	15.000.—
jelita solone	„	166.700,—	„	242.505.—
sery	„	2.178,—	„	9.181.—
kazeina	„	30.521,—	„	50.984.40
Wytwory pochodzenia mineralnego				
kamienie granitowe	„	308.562,6	„	82.916.—
Wosk, oleje roślinne i tłuszcze zwierzęce				
wosk	„	404.005,—	„	225.614.44
oliwa	„	157.793,025	„	205.221.20
masło kakaowe	„	303.020,—	„	652.942.—
oleje roślinne	„	417.448,—	„	374.334.85
tłuszcze zwierzęce	„	1.389.440,—	„	858.302.33
Przetwory spożywcze				
konserwy rybne	„	7.310,—	„	35.570.—
wyroby cukiernicze	„	1.964,—	„	8.143.35

wina i koniaki	kg	18.065,—	zł.	24.540.—
drożdże	„	5.402,—	„	350.—
Przetwory chemiczne, barwniki, sadze, żelatyna i nawozy				
przetwory chemiczne	„	573.109,2	„	2.172.392.13
barwniki anilinowe i syntetyczne	„	241.780,39	„	5.692.837.80
sadze	„	40.124,—	„	60.530.—
ekstrakty quebrachowe	„	524.300,—	„	285.462.60
kosmetyka	„	204,22	„	6.673.—
żelatyna	„	19.385,—	„	94.175.—
nawozy — zużle Thomasa . .	„	1.200.000,—	„	240.000.—
Skóry, futra i wyroby skórzane				
skóry surowe	„	3.303.917,45	„	3.376.655.64
„ wierzchnie (lakierow. bronzow. i t. p.)	„	34.403,—	„	412.794.—
„ cielęce (techniczne) . . .	„	16.232,—	„	187.210.96
„ pasowe	„	48.797,—	„	454.093.40
„ futrzane	„	128.593,—	„	871.910.—
wyroby skórzane	„	17.142,1	„	292.931.80
Surowce włókiennicze i wyroby z nich				
przędza z jedwabiu sztucznego .	kg	180.564,1	zł.	3.618.431.05
wełna, sierść, włosie i odpadki wełn.	„	2.889.353,475	„	8.771 876.99
„ czesana	„	1.670.280,500	„	8.615.215.20
przędza wełniana	„	311.190,010	„	3.756.009.46
„ bawełniana	„	1.237.580,242	„	8.479.679.01
„ lniana i z włókien rami .	„	8.197,5	„	66.648.23
sisal i manilla	„	1.096.114,550	„	621.099.25
tkaniny wełniane	„	5.291,090	„	199.077.64
„ bawełniane	„	310.381,7	„	2.539.781.24
„ jedwabne	„	217,750	„	18.127.—
bielizna, odzież i konfekcja . .	„	3.366,7	„	49.207.15
chodniki kokosowe	„	7.222,—	„	16.470.—
Papier i wyroby z niego				
tektura, papier i karton . . .	„	68.056,370	„	174.568.29
wyroby z papieru i wytwory graficzne	„	39.855,340	„	227.933.80
przybory i materjały piśmienne .	„	6.160,220	„	139.497.94

Wyroby kamieniarskie, szklane i ceramiczne				
kamienie do polerow. i szlifowania	kg	7.306,—	zł.	57.098.21
szkło lustrzane	„	100.809,—	„	167.621.75
wyroby szklane i porcelanowe .	„	15.020,850	„	68.259.85
„ ceramiczne	„	104.240,—	„	49.696.—
Wyroby z metali				
blacha	„	831.315,680	„	651.531.50
wyroby metalowe	„	106.497,545	„	351.362.33
narzędzia i wyroby nożownicze .	„	13.748,280	„	76.480.69
Maszyny, aparaty oraz sprzęt elektrotechniczny				
maszyny, aparaty, przyrządy i ich części	„	146.181,800	„	1.065.460.90
sprzęt elektrotechniczny . . .	„	28.180,350	„	245.477.70
igły do maszyn pończoszniczych .	„	2.057,—	„	252.851.—
Środki transportowe				
samochody	„	49.251,—	„	402.468.—
motocykle i cyklonetki	„	34.702,3	„	301.829.—
kołowce i ich części	„	25.883,—	„	237.780.50
Wyroby różne				
wagi, narzędzia, aparaty precyzyjne i optyczne	„	9.854,25	„	44.447.10
instrumenty muzyczne	„	1.173,—	„	9.567.—
wyroby z gumy	„	44.386,65	„	181.373.99
„ ze złota	„	24,85	„	16.225.—
guziki, spinki, zatrzaski . . .	„	2.985,139	„	36.145.—
biżuterja nieprawdziwa	„	6.197,5	„	55.160.—

Zestawienie powyższe uwypukla strukturę importu łódzkiego okręgu w roku sprawozdawczym, bliższa zaś analiza powyższych danych prowadzi do wniosku, iż w zapotrzebowaniu tutejszego okręgu najważniejszą pozycję stanowiły surowce i półfabrykaty, podczas gdy przywóz innych artykułów, w szczególności zaś spożywczych oraz towarów gotowych, odznaczał się nietylko mniejszemi rozmiarami, lecz także w porównaniu z zapotrzebowaniem z lat ubiegłych ujawniał spadkową tendencję.

13. Pośrednictwo handlowe.

Informacje w sprawie źródeł zakupu i sprzedaży.

Zanotowany w sprawozdaniu za rok 1932 wzrost ilości zapytań i zgłoszeń kierowanych do Izby przez firmy zagraniczne i krajowe w sprawach pośrednictwa handlowego ujawnił w roku sprawozdawczym dalszą tendencję rosnącą. Ogółem Izba załatwiła około 1200 tego rodzaju spraw, wśród których odróżnić należy zapytania i zgłoszenia ściśle handlowe oraz sprawy polegające na opracowaniu i udzielaniu zbiorowych materjałów adresowych i informacyj ogólnych o możliwościach eksportowych okręgu oraz o jego pojemności rynkowej w odniesieniu do towarów, które stanowić miałyby przedmiot ewent. importu. Kierowane do Izby zapytania nadsyłane były przez poszczególne firmy bądź bezpośrednio bądź za pośrednictwem powołanych do tego instytucyj publicznych krajowych i zagranicznych o charakterze społeczno-gospodarczym (Państwowy Instytut Eksportowy, placówki konsularne, Izby polskie i zagraniczne, Izby mieszane, zrzeszenia itd.). Ogółem wpłynęło do Izby w roku sprawozdawczym 734 zapytań i zgłoszeń ze strony zagranicznych firm, pragnących nawiązać stosunki z polskimi dostawcami różnego rodzaju towarów, przyczem głównym przedmiotem zainteresowania były wyroby włókiennicze (tkaniny, gotowa odzież, przędza bawełniana i wełniana) oraz wyroby gumowe (kalosze, obuwie sportowe), poza tem artykuły chemiczne, szkło i wyroby szklane, maszyny, artykuły hodowlane i szereg innych. Zgodnie z ustaloną w latach ubiegłych praktyką Izba w odpowiedzi na podobne zapytania wskazywała odpowiednie firmy swego okręgu, komunikując równocześnie tym ostatnim adresy firm zapytujących. W rezultacie w licznych wypadkach ułatwiało to nawiązanie bezpośredniego kontaktu między firmami okręgu a zagranicznymi interesantami. Na podkreślenie zasługuje fakt, że znaczna grupa zgłoszeń zagranicznych składała się z ofert firm, pragnących objąć zastępstwo handlowe firm łódzkich. Dążność do nawiązania stosunków z firmami łódzkiemi na zasadach zastępstwa handlowego wykazywały zarówno kraje europejskie jak i pozaeuropejskie, przyczem szczególnie wielka ilość firm angielskich i holenderskich oferowała swe usługi jako pośrednicy przy eksporcie towarów włókienniczych do kolonij i krajów zamorskich. Natomiast w porównaniu do roku 1932 dał się zauważyć w tej dziedzinie spadek zainteresowania ze strony reeksporto-

wych firm niemieckich szczególnie hamburskich co prawdopodobnie przypisać należy względom sytuacji politycznej. Z drugiej strony również firmy eksportowe okręgu łódzkiego, korzystające z pośrednictwa obcego, w zwiększonym stopniu zapytywały Izbę o pośredników reeksportowych z pominięciem niemieckich. W rezultacie Izba stwierdziła nawiązanie przez nie stosunków m. in. z holenderskiemi firmami reeksportowemi, które zastąpiły firmy niemieckie.

W roku sprawozdawczym dał się zauważyć wzrost zainteresowania okręgiem łódzkim ze strony firm tych krajów, które odwiedziły misje badawcze, zorganizowane przez Izbę wzgl. przeprowadzone przy bezpośrednim jej udziale. W szczególności wzmógł się wydatnie napływ zapytań, pochodzących z krajów północno-afrykańskich (Marokko, Oran, Tanger i Tunis), poza tem zaś z Holandji, a pod koniec roku z Jugosławji.

W mniejszej ilości napływały zapytania natury importowej kierowane bezpośrednio lub pośrednio do Izby przez firmy zagraniczne, poszukujące w okręgu łódzkim nabywców. Oferty tego rodzaju dotyczyły przeważnie artykułów technicznych, chemikalij, maszyn, narzędzi oraz towarów kolonjalnych, owoców, win, konserw itd. Szereg firm zagranicznych jednak w nieco mniejszym stopniu aniżeli w roku 1932 zwracał się do Izby z prośbą o polecenie odpowiednich i godnych zaufania firm skłonnych objąć zastępstwo handlowe dla zbytu ich towarów w Polsce. Izba, korzystając w tych wypadkach z pomocy organizacyj kupieckich wskazywała zainteresowanym odpowiednie firmy agenturowe.

Podobnie jak w latach ubiegłych Izba podawała drogą komunikatów prasowych do wiadomości ogółu zapytania i zgłoszenia, nadchodzące z zagranicy, mogące w pewnym stopniu zainteresować sfery przemysłowe i kupieckie swego okręgu. Ogółem wydano 34 komunikatów, zawierających około 200 informacyj, publikowanych w codziennej prasie zarówno w Łodzi jak i w innych miastach w rubryce p. t. „Okazje do handlu z zagranicą“. Zainteresowanie wymienionym działem komunikatów prasowych ze strony firm okręgu łódzkiego oraz okręgów innych Izb znalazło swój wyraz w licznych zapytaniach, kierowanych do Izby przez firmy krajowe, pragnące uzyskać bliższe informacje, dotyczące odnośnych notatek prasowych.

W związku z rozbudową obrotu kompensacyjnego działowi pośrednictwa oraz informacyj handlowych przypadło w udziale w znacznie szerszej mierze aniżeli w latach ubiegłych informowanie zgła-

szających się do biura Izby przedstawicieli firm, pragnących w drodze osobistej ustalić formalności, z jakiemi obrót ten jest związany przez co znacznie wzrosła frekwencja interesantów w biurze Izby, zwracających się do referatu pośrednictwa handlowego. Ponadto wśród tych ostatnich wymienić również należy przedstawicieli firm zagranicznych oraz urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych, którzy przed objęciem swego stanowiska na placówkach konsularnych zagranicą przybywali do Łodzi celem bezpośredniego zapoznania się ze skalą produkcji oraz możliwościami eksportowemi okręgu łódzkiego. Izba udzielała w tych wypadkach zainteresowanym jak najdalej idącej pomocy, umożliwiając im obejrzenie poszczególnych zakładów przemysłowych oraz kontaktując ich z właściwymi eksporterami.

Izba na żądanie firm okręgu wyjednywała adresy dostawców lub odbiorców różnych gałęzi przemysłu w poszczególnych państwach zagranicznych, dążąc również w ten sposób do zdobywania nowych rynków zbytu dla eksporterów okręgu łódzkiego oraz umożliwiając firmom importowym zamianę źródeł zaopatrywania się w niezbędne towary.

Wreszcie wspomnieć wypada o wysiłkach Izby, łączących się z działalnością w dziedzinie pośrednictwa handlowego a zmierzających do popierania konsumcji wyrobów krajowych, co znalazło swój wyraz w wyszukiwaniu krajowych źródeł zakupu na życzenie firm, sprowadzających dotąd te same towary z zagranicy.

Jak wynika z powyższego w pracy swej w dziedzinie pośrednictwa handlowego Izba dążyła podobnie jak w latach ubiegłych do podtrzymania ciągłości eksportu artykułów produkowanych w jej okręgu, przyczem nie ograniczała się do udzielania jedynie szczegółowych informacyj wszystkim zwracającym się do niej firmom, lecz pobudzała również odpowiednio przygotowane do tego celu firmy do szerszej działalności eksportowej. Na podkreślenie zasługuje pomoc udzielana Izbie w tej dziedzinie zarówno przez Państwowy Instytut Eksportowy, jak i polskie placówki konsularne zagranicą, które ze swej strony korzystały z usług Izby w dziale pośrednictwa oraz informacyj handlowych.

Targi i wystawy.

Izba ogranicza się poniżej do wyszczególnienia prac, jakie podjęła celem zorganizowania udziału firm okręgu w ważniejszych im-

prezach targowych i wystawowych, zainicjowanych w roku sprawozdawczym.

Udział polskiego przemysłu włókienniczego na Międzynarodowych Targach w Pradze. W związku z odbytemi w okresie od 19 do 27 marca 1933 r. Międzynarodowemi Targami w Pradze, Państwowy Instytut Eksportowy wydzierżawił na Targach stoisko, w którem zarezerwowane zostało również miejsce dla pomieszczenia eksponatów polskiego przemysłu włókienniczego.

Na skutek apelu skierowanego w powyższej sprawie przez Izbę do związku i zrzeszeń przemysłu włókienniczego, a podnoszącego celowość udziału w Targach Praskich, kilka większych łódzkich firm przemysłowych, produkujących tkaniny bawełniane i wełniane zgłosiło swój udział w zaznaczonej imprezie, w następstwie czego kolekcje odnośnych wzorów i prób wysłano do Pragi.

Udział przemysłu bawełnianego w Wystawie Lniarskiej w Wilnie. Doceniając propagandową rolę wystawy lniarskiej urządzonej w Wilnie w czasie od dn. 26 lipca do 10 września, Izba zwróciła się do ogółu firm przemysłu bawełnianego w okręgu o przyjęcie możliwie licznego udziału w zaznaczonej imprezie, co przyczynić się mogło z jednej strony do wyświetlenia znanego i nietracącego na aktualności zagadnienia „len czy bawełna“, z drugiej zaś strony do unaocznienia szerokim sferom społeczeństwa różnic, jakie zachodzą pomiędzy systemem przetwórczym oraz gotowemi fabrykatami tych dwóch dziedzin przemysłu włókienniczego. W wyniku tej akcji Izby okręg łódzki był reprezentowany na Wystawie.

Morska Wystawa w Gdyni. Mimo, że Izba stale pozytywnie ustosunkowuje się do wszystkich poczynań, zmierzających do popierania i propagandy Gdyni, nie mogła ona jednak wypowiedzieć się za udzieleniem zezwolenia na urządzenie wspomnianej wystawy z uwagi na szereg zastrzeżeń natury zasadniczej, które budził jej projekt. Natomiast Izba ustosunkowała się pozytywnie do projektu utworzenia w Gdyni stałej Wystawy Prób i Wzorów polskiej produkcji przemysłowej, istnienie bowiem tego rodzaju wystawy ze względów ogólnopropagandowych uznała za gospodarczo uzasadnione i celowe. Analogiczne stanowisko zajął Związek Izb Przemysłowo-Handlowych.

Wystawa prób i wzorów polskiej produkcji na Bliskim Wschodzie. W końcu lutego r. 1934 miała się odbyć wystawa prób i wzorów polskiej produkcji w Egipcie (Aleksandrja, Kairo), skąd miała być przewieziona na Targi Lewantyńskie do Tel-Aviv.

W związku z powyższem Izba podjęła w końcu roku sprawozdawczego energiczną akcję propagandową na rzecz wystawy i zdołała pozyskać akces do imprezy kilkunastu najpoważniejszych firm swego okręgu. Dalszy ciąg pracy przygotowawczej Izby w tym kierunku przypadnie na rok 1934.

Inne imprezy targowe i wystawowe. Poza tem wspomnieć wypada o ankiecie, jaką wśród związków i zrzeszeń przemysłu włókienniczego okręgu łódzkiego Izba wdrożyła w sprawie ewent. udziału łódzkiego przemysłu włókienniczego w międzynarodowych Targach Poznańskich w r. 1933. Ankieta ta została przeprowadzona na skutek zawiadomienia Zarządu Międzynarodowych Targów Poznańskich, iż w związku z udziałem w nich 19-tu kolonij francuskich, zachodziła możliwość dokonania poważniejszych tranzakcyj handlowych tem więcej, że zostały również omówione z komisarzami kolonij możliwości tranzakcyj kompensacyjnych.

14. Kataster przemysłowy, rejestr handlowy i statystyka.

W okresie sprawozdawczym Izba podobnie jak w latach ubiegłych przeprowadziła ankietę o stanie uruchomienia i rozmiarach produkcji wszystkich gałęzi przemysłu przetwórczego w okręgu Izby, przyczem przedmiotem ankiety były dane za rok 1932 w porównaniu z rokiem 1931. W tym celu Izba rozesłała do wszystkich firm przemysłowych do V kat. włącznie (w pewnych działach również do VI kat. wł.) kwestjonarjusze statystyczne, zawierające następujące pytania: ilość zatrudnionych robotników, ilość przepracowanych robotniko-dni, zużycie surowców, produkcja, eksport i inwestycje. Na ankietę odpowiedziało około 95% firm, a nadesłane materjały wykorzystano przy opracowaniu sprawozdania Izby o sytuacji gospodarczej okręgu w roku 1932.

Równocześnie biuro Izby kontynuowało w ciągu całego roku sprawozdawczego pracę nad uzupełnieniem katastru głównego i branżowego wszystkich firm okręgu Izby, których liczba przekroczyła 65.000.

Ponieważ urzędy skarbowe dostarczały z opóźnieniem lub wcale nie nadsyłały Izbie wykazów wykupionych świadectw przemysłowych, co utrudniało wykonywanie nałożonego na nią ustawowego obowiązku prowadzenia katastru przemysłowego, Izba dwukrotnie interwenjowała na terenie Izby Skarbowej, prosząc o wydanie zarzą-

dzenia, aby okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 20. VII. 1929 r. w sprawie dostarczania przez urzędy skarbowe izbom przemysłowo-handlowym szczegółowych wykazów wykupionych świadectw przemysłowych był ściśle przestrzegany.

Głównemu Urzędowi Statystycznemu w Warszawie Izba przesłała swoje uwagi i uzupełnienia w sprawie projektu wykazu statystycznego, który ma służyć za podstawę zgłoszeń do statystyki celnej. W sprawie tej odbyła się na terenie Izby konferencja przy współudziale delegata G. U. S. oraz przedstawicieli zainteresowanych zrzeszeń gospodarczych, na której uzgodniono stanowisko okręgu łódzkiego wobec projektowanego zróżniczkowania statystycznego towarów działu włókienniczego nowej taryfy celnej.

Na żądanie władz wojskowych Izba dostarczała wykazu firm przemysłowych i handlowych poszczególnych branż. Poza tem biuro Izby uzupełniało wyciągi z rejestru handlowego wszystkich firm jednoosobowych, spółdzielni i spółek akcyjnych jej okręgu, figurujących w rejestrze Sądu Okręgowego w Łodzi, w Kaliszu i Piotrkowie.

15. Bibljoteka.

W roku sprawozdawczym księgozbiór Izby powiększył się o 515 tomów, z czego 330 egzemplarzy przypada na książki, 85 — na broszury i 100 — na komplety roczne czasopism i sprawozdań, przyczem należy zaznaczyć, iż poza dziełami zakupionemi Izba otrzymała kilkadziesiąt tomów tytułem darmym wzgl. wymiennym. W ten sposób pod koniec ub. roku Bibljoteka Izby liczyła ogółem 1865 tomów, obok sprawozdań z działalności rozmaitych instytucyj.

Z większych dzieł nabytych w r. 1933 wymienić należy zbiorowe publikacje: „Wielką Geografję Powszechną“ i „Wielką Historję Powszechną“. Poza tem Izba kompletowała monografje, komentarze i publikacje z dziedziny prawa gospodarczego, skarbowego i socjalnego i uzupełniała dział traktujący o bawełnie i technice włókienniczej.

Ilość czasopism w roku sprawozdawczym wzrosła, w okresie tym bowiem Izba abonowała 55 wydawnictw w jęz. polskim, niemieckim, francuskim i angielskim; niezależnie od wydawnictw prenumerowanych Izba otrzymywała 54 czasopism krajowych i zagranicznych tytułem nieodpłatnym wzgl. wymiennym.

Z księgozbioru Izby podobnie jak i w latach ubiegłych korzystali poza pracownikami i radcami Izby również interesanci oraz studenci.

16. Skład osobowy Biura Izby. Ruch korespondencji.

Mimo rozrostu agend w okresie sprawozdawczym liczebny skład personalny biura Izby w gronie pracowników referendarskich i podreferendarskich został utrzymany na poziomie z r. 1932. Izba ograniczyła się do zaangażowania tylko dwóch sił kancelaryjnych (dietarjuszy) i jednej siły w grupie niższych funkcjonarjuszy. Po uwzględnieniu przytoczonych zmian skład osobowy biura Izby przedstawiał się z końcem ub. roku w sposób następujący: sił referendarskich i podreferendarskich (włączając radcę prawnego) 10, sił kancelaryjnych 13, niższych funkcjonarjuszy 9.

Dane dziennika podawczego Izby wykazują, iż w roku sprawozdawczym nasilenie korespondencji uległo dalszemu wzrostowi. W roku 1933 bowiem do biura Izby ogółem wpłynęło 14.948 pism (w roku 1932 — 12.945), wysłano zaś 19.584 pism (w r. 1932 — 17.842). W szczególności z okręgu Izby wpłynęło 9143 pism, z innych okręgów R. P. — 4321, z zagranicy — 1484. Do instytucyj i firm okręgu Izba wysłała 11.477 pism, poza okręg 6642, zagranicę 1619.

Omawiając ruch korespondencji, należy również podnieść, iż w roku sprawozdawczym Izba wydała 96 komunikatów prasowych, zawierających informacje o jej działalności i w sprawach gospodarczych, które rozesłano w liczbie 11.136. Komunikaty owe przesyłano do 116 organizacyj gospodarczych okręgu, do wszystkich redakcyj czasopism łódzkich, jakoteż do większych pism prowincjonalnych i stołecznych, a ponadto do agencyj i biur prasowych miejscowych i stołecznych.

Niezależnie od komunikatów prasowych Izba wydawała codziennie komunikaty radjowe, nadawane przez stację Polskiego Radja w Łodzi, które zawierały notowania Giełdy Pieniężnej w Łodzi, Giełdy Zbożowo-Towarowej w Łodzi i Giełdy Zbożowo-Towarowej w Poznaniu, a ponadto informacje w zakresie bieżących zagadnień gospodarczych.

Obok komunikatów prasowych i radjowych Izba wydawała w odstępach miesięcznych biuletyn informacyjny, starający się w wyczerpujący sposób oświetlać bieżącą działalność Izby oraz jej poszczególnych organów.

Zamknięcie rachunków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi za 1933 rok.

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Sumy rzeczywistych wpływów Zł.	Różnice Zł.
I			WŁASNE DOCHODY IZBY			
			Dochody zwyczajne			
	1		Dochody z opłat			
		1	Opłaty od świadectw pochodzenia towarów	8.000.—	12.810.80	+ 4.810.80
		2	Opłaty od zaświadczeń paszportowych	2 500.—	2.185.—	— 315.—
		3	Opłaty od podań o import towarów reglamentowanych	20.000.—	54.340.—	+ 34.340.—
		3a	Opłaty dotyczące kompensacyjnego wywozu	10.000.—	8.776.11	— 1.223.89
		4	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie masła .	—	—	—
		5	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła	—	—	—
		6	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj	3.000.—	566.—	— 2.434.—
		7	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu . .	—	—	—
			Do przeniesienia . . .	43.500.—	78.677.91	+ 39.150.80 — 3.972.89

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Virement Zł.	Sumy rzeczywistych wydatków Zł.	Nadwyżka Zł.
			WYDATKI ZWYCZAJNE				
I			Wydatki osobowe				
	1		Płace				
		1	Urzędnicy (ustaleni i nieustaleni)	146.965.—	* — 3.900.—	141.725.—	1.340.—
		2	Dietarjusze	12.000.—		12.000.—	—
		3	Konsultanci	8.000.—		7.387.—	613.—
		4	Woźni i gońcy (z dodatkiem na umundurowanie) . . ,	18.000.—		16.468.25	1.531.75
	2		Ubezpieczenia				
		1	Kasa Chorych	5.800.—	* + 700.—	6.355.10	144.90
		2	Inne ubezpieczenia	6.200.—		5.434.63	765.37
		3	Wpłata do funduszu emerytalnego Izby	10.000.—		10.000.—	—
	3		Remuneracje i zapomogi	12.000.—	* + 3.200.—	15.183.50	16.50
II			Wydatki rzeczowe				
	1		Lokal				
		1	Czynsz za lokal biurowy i wynajem sali	—		—	
		2	Światło, opał i utrzymanie porządku	—		—	
		3	Remont	—		—	
		4	Podatek	—		—	
	1a		Nieruchomość				
		1	Utrzymanie porządku, opał, woda i t. p.	11.000.—		10.941.15	58.85
			Do przeniesienia . . .	229.965.—		225.494.63	4.470.37

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Sumy rzeczywistych wpływów Zł.	Różnice Zł.
			Z przeniesienia . . .	43.500.—	78.677.91	+ 39.150.80 — 3.972.89
		8	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	—	—	
		9	Opłaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	2.000.—	1.707.25	— 292.75
		10	Opłaty inne	1.500.—	4.830.85	+ 3.330.85
	2		Dochód z nieruchomości			
		1	Czynsz	—	—	
		2	Wpływy dodatkowe	—	—	
	3		Dochód z wydawnictw	—	157.62	+ 157.62
	4		Dochód z agend specjalnych Izby			
		1	Biuro kolejowe	10.000.—	—	— 10.000.—
		2	Biuro celne	—	—	
		3	. . . .			
	5		Odsetki od lokowanej gotowizny	8.000.—	10.377.66	+ 2.377.66
			Dochody nadzwyczajne			
	6		Przelew z funduszu rezerwowego . .	70.000.—	70.000.—	—
	7		Pożyczka	—	—	
	8		Sprzedaż nieruchomości	—	—	
			Do przeniesienia . . .	135.000.—	165.751.29	+ 45.016.93 — 14.265.64 + 30.751.29

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Virement Zł.	Sumy rzeczywistych wydatków Zł.	Nadwyżka Zł.
II	1a		Z przeniesienia . . .	229.965.—		225.494.63	4.470.37
		2	Światło i utrzymanie porządku w lokalu	5.000.—		2.927.84	2.072.16
		3	Remont gmachu, lokalu, instalacje	12.000.—		7.208.16	4.791.84
		4	Ubezpieczenia i podatki . .	3.000.—		1.712.06	1.287.94
	2		Wydatki biurowe				
		1	Materjały piśmienne	3.500.—		3.469.31	30.69
		2	Druki i ogłoszenia	3.000.—		2.994.20	5.80
		3	Porto i opłaty telegraficzne .	2.000.—		1.627.14	372.86
		4	Opłaty telefoniczne	5.000.—		4.569.39	430.61
		5	Inwentarz (kupno i naprawa) .	3.000.—		2.971.70	28.30
		6	Czasopisma, książki i mapy .	10.000.—		9.666.97	333.03
		7	Drobne wydatki	2.000.—		1.639.38	360.62
	3		Środki lokomocji				
		1	Kupno samochodu	—			
		2	Utrzymanie samochodu . . .	3.000.—		2.945.71	54.29
III			Wydawnictwa, subwencje i składki				
	1		Wydawnictwa	8.000.—		6.991.50	1.008.50
	2		Subwencje				
		1	Udział w utrzymaniu szkół handl. i przemysłowych . .	30.000.—	**— 7.200.—	22.800.—	—
		2	Zapomogi i stypendja dla uczniów szkół handlowych i przemysłowych	4.000.—	**+ 7.200.—	11.200.—	—
		3	Zasiłki na prace naukowe, nagrody konkursowe, podróże naukowe	6.000.—		4.875.—	1.125.—
		4	Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu (instytuty, wystawy i t. p.) . . .	5.000.—		3.792.—	1.208.—
		5	Badanie i popieranie eksportu	23.884.97		22.207.87	1.677.10
			Do przeniesienia . . .	358.349.97		339.092.86	19.257.11

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Sumy rzeczywistych wpływów Zł.	Różnice Zł.
			Z przeniesienia . . .	135.000.—	165.751.29	+ 30.751.29
II			DODATEK DO CENY ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH	375.000.—	383.791.70	+ 8.791.70
			Do przeniesienia . . .	510.000.—	549.542.99	+ 39.542.99

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Virement Zł.	Sumy rzeczywistych wydatków Zł.	Nadwyżka Zł.
III			Z przeniesienia . . .	358.349.97		339.092.86	19.257.11
	3		Składki członkowskie Izby	10.000.—		3.812.50	6.187.50
IV			Agendy specjalne Izby				
	1		Biura, instytuty i pokazy	—		—	—
		1	Biuro kolejowe	10.000.—		—	10.000.—
		2	. . . .	—		—	—
	2		Ekspozytura Izby	—		—	—
V			Wydatki, wynikające z niżej wymienionych czynności zleconych				
	1		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła . . .	—		—	—
	2		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj	8.500.—		7.276.52	1.223.48
	3		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu	—		—	—
	4		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	—		—	—
	5		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	1.000.—		985.90	14.10
VI			Wydatki różne				
	1		Koszty reprezentacji	8.000.—		7.009.95	990.05
	2		Koszty podróży urzędników Izby	10.000.—	* + 2.000.—	11.666.40	333.60
	3		Zwrot poniesionych kosztów członkom Izby	3.500.—		3.367.60	132.40
	4		Spłata długów	78.411.33		78.411.32	0.01
	5		Odsetki od długów	19.838.70	* — 3.500.—	12.861.14	3.477.56
	6		Pokrycie deficytu funduszu emerytalnego	—		—	—
	7		Wydatki nieprzewidziane . .	2.400.—	* + 1.500.—	3.287.24	612.76
			Do przeniesienia . . .	510.000.—		467.771.43	42.228.57

DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Sumy rzeczywistych wpływów Zł.	Różnice Zł.
			Z przeniesienia . . .	510.000.—	549.542.99	+ 39.542.99
			Razem . . .	510.000.—	549.542.99	+ 39.542.99
			Oszczędność na wydatkach . . .			42.228.57
				510.000.—	549.542.99	81.771.56

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Sumy preliminowane wg. zatwierdzonego budżetu Zł.	Virement Zł.	Sumy rzeczywistych wydatków Zł.	Nadwyżka Zł.
			Z przeniesienia . . .	510.000.—		467.771.43	42.228.57
			Wydatki nadzwyczajne				
VII			Budowle				
	1		Budowa gmachu, kupno nieruchomości	—			
	2		Kapitalny remont gmachu .	—			
VIII			Koszty wyborów	—			
			Razem . . .	510.000.—		467.771.43	42.228.57
			Nadwyżka wpływów			—	39.542.99
			Nadwyżka budżetowa do przelania na fundusz rezerwowy			81.771.56	—
				510.000.—		549.542.99	81.771.56

* Zarządzenie Prezesa Izby z dn. 6 listopada 1933 r. — pismo do Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dn. 6 listopada 1932 r. Nr. 12279/32.

** Zarządzenie Prezesa Izby z dn. 12 grudnia 1933 r. — pismo do Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dn. 12 grudnia 1933 r. Nr. 14078/33.

BILANS IZBY

na dzień 31 grudnia 1933 roku.

Stan czynny	Zł.	Zł.	Zł.
Kasa — pozostałość		561.30	
Bank Gosp. Krajow. Oddział w Łodzi:			
a) r-k czekowy Nr. 100	82.567.—		
b) r-k lokacyjny Nr. 47a	26.951.—	109.518.—	
Pocztowa Kasa Oszczędności w Łodzi r-k złoty w złocie	51.007.01		
Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie konto 140-140	5.138.87	56.145.88	166.225.18
Dłużnicy			5.793.70
Nieruchomość		1.115.873.15	
Inwentarz:		139.566.24	
a) z 1932 r.	136.996.04		
b) z 1933 r.	2.570.20		
Bibljoteka		31.993.39	
a) z 1932 r.	26.483.13	—	
b) z 1933 r.	5.510.26		
Samochód nabyty w r. 1929		14.678.80	1.302.111.58
			1.474.130.46
Kaucje w papierach procentowych . .			750.—
Fundusz Kasy Emerytalnej Izby:			69.625.62
a) Pocztowa Kasa Oszczędności w Łodzi r-k złoty w złocie		10.428.25	
b) Bank Gosp. Krajow. w Łodzi r-k lokacyjny Nr. 47 F. K. E. . .		5.488.—	
c) Bank Gosp. Krajow. w Łodzi r-k depoz. 81 papier. proc. . . .		53.709.37	
Stan bierny			
Fundusz rezerwowy z 1932 r.		4.053.—	
„ „ z 1933 r.		81.771.56	85.824.56
Zobowiązania hipoteczne			206.677.31
Wierzyciele:			
a) niepodniesione wierzytelności . .		33.056.27	
b) Państwowy Instytut Eksportowy w Warszawie		12.462.29	
c) zaświad. eksport. na zwrot cła .		38.192.98	
d) wyrównanie różnic zwrotu cła . .		2.256.84	
e) kaucje gotówkowe		95.94	
f) fundusz podniesienia hodowli drobiu		130.—	86.194.32
Fundusz umorzenia:			
a) nieruchomości . , ...		909.195.84	
b) inwentarza		139.566.24	
c) bibljoteki		31.993.39	
d) samochodu		14.678.80	1.095.434.27
			1.474.130.46
Różni za ich kaucje w papier. procent.			750.—
Kasa Emerytalna Izby			69.625.62

Prezes:
(—) *R. Geyer*

Komisja Rewizyjna:
(—) *O. Gross*
(—) *T. Konarzewski*
(—) *L. Koral*
(—) *M. Tempelhof*

Dyrektor:
(—) *dr. H. Sand*

Protokół Komisji Rewizyjnej.

W dniu 30 grudnia 1933 r. Komisja Rewizyjna, wybrana w myśl § 31, p. 3, drugiej części statutu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, dokonała rewizji kasy i znalazła w gotowiźnie zł. 561 gr. 30 (pięćset sześćdziesiąt jeden złotych i 30 gr.), t. j. pozostałość zgodną z saldem raportu kasowego i dziennika kasowego oraz papiery procentowe nominalnej wartości na ogólną sumę zł. 750.— (siedemset pięćdziesiąt) złożonych tytułem kaucji.

Nadto w dniu 23 marca 1934 r. Komisja Rewizyjna w składzie radców inż. Grossa Oskara, Konarzewskiego Tadeusza, Korala Ludwika oraz Tempelhofa Maurycego dokonała sprawdzenia zamknięcia rachunkowego za 1933 r. dochodów i wydatków Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, przyczem stwierdziła:

a) że przy sprawdzaniu na wyrywki asygnat oraz poszczególnego materjału kasowego z zapisami w dziennikach żadnych uchybień nie dostrzeżono i że dane cyfrowe zawarte w księgach i dokumentach są zgodne z przedstawionem Komisji Rewizyjnej zestawieniem dochodów i wydatków oraz ze stanem majątkowym Izby na dzień 31 grudnia 1933 r.;

b) że dochody Izby osiągnięte w 1933 r. w 6 pozycjach przewyższają preliminowane sumy o zł. 53.808.63 gr., a w 5 pozycjach wykazują niedobór zł. 14.265.64 gr. z czego wynika, iż wpływy w 1933 r. wykazują nadwyżkę w wysokości zł. 39.542.99 gr., albowiem preliminowano dochody w kwocie zł. 510.000.—, natomiast efektywne wpływy wyniosły zł. 549.542.99 gr.;

c) że wydatki Izby poczynione w 1933 r. w 32 pozycjach wykazują oszczędność w sumie zł. 42.228.57 gr., efektywne bowiem wydatki wyniosły zł. 467.771.43 gr., preliminowano je zaś w wysokości zł. 510.000.—;

d) że ogólna nadwyżka budżetowa w sumie zł. 81.771.56 gr. do przelania na fundusz rezerwowy stanowi nadwyżkę dochodów nad wydatkami i wynika z nadwyżki ponad preliminowane dochody zł. 39.542.99 gr. i sumy zł. 42.228.57 gr. oszczędności na wydatkach;

e) że bilans Izby na dzień 31 grudnia 1933 r., wykazujący w stanie czynnym i biernym kwoty zł. 1.474.130.46 gr. i zł. 750.— kaucje w papierach procentowych oraz zł. 69.625.62 gr. Fundusz Kasy Emerytalnej Izby, sporządzony został prawidłowo i zgodnie z pozostałościami odnośnych kont.

Z uwagi na powyższe Komisja Rewizyjna proponuje, aby Plenarne Zebranie Izby uznało zamknięcie rachunkowe Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi za 1933 r. za prawidłowe i udzieliło Prezydjum Izby absolutorjum.

Komisja Rewizyjna:

(—) *O. Gross*
(—) *T. Konarzewski*
(—) *L. Koral*
(—) *M. Tempelhof*

Protokół Komitetu Przebudowy.

W dniu 17 października 1933 r. Komitet Przebudowy Gmachu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi w osobach prezesa Geyera Roberta, wiceprezesów Barcińskiego Henryka, Fiedlera Zygmunta i Hertza Mieczysława oraz radców dr. Biedermana Brunona i Krauzego Józefa Wacława dokonał sprawdzenia rachunkowości, związanej z przebudową gmachu, biorąc za punkt wyjścia poniższe zestawienie wydatków na kapitalny remont.

Plany i szkice			Zł.	2.440.—
Budowlane roboty:				
robocizna	Zł.	208.264.65		
materjały	„	128.792.—		
prowizor. oświetl. elektr.	„	1.299.58	„	338.366.23
Sala Plenarnych Zebrań podług kosztorysu . . .			„	22.653.44
Rzeczoznawstwo i ostempl. umów			„	1.399.73
Budowa świetlika			„	3.350.—
Remont studni			„	795.—
Centralne ogrzewanie			„	52.260.72
Kanalizacja			„	22.709.62
Elewacja terrazytowa			„	25.585.—
Marmurowe roboty			„	30.114.53
Niwelacja dziedzińca i wybrukowanie wjazdu . .			„	2.440.86
Instalacja dźwigu osobowego			„	10.228.—
Malarskie roboty			„	22.067.46
Instalacja elektryczna			„	17.075.51
Szklarskie roboty			„	7.323.20

Posadzki	„	11.494.23
Stolarskie roboty	„	13.713.26
Śmietnik	„	485.—
Reperacja dachu	„	712.22
Ślusarskie roboty	„	12.502.81
Nadzór nad przebudową	„	36.781.60
Razem	Zł.	634.488.42
Wpływ ze sprzedaży starego żelaza, drzewa, okien, drzwi, kafli i t. p.	„	8.540.42
Rzeczywiste wydatki	Zł.	625.948.—

W wyniku sprawdzenia zamknięć rachunkowych funduszu przebudowy zostało stwierdzone:

a) że wydatkowana suma na kapitalny remont gmachu Izby według podziału powyżej wskazanego ogółem wynosi zł. 634.488.42,

b) że wpływ ze sprzedaży starego żelaza, drzewa, kafli itp. osiągnął wysokość zł. 8.540.42,

c) że po potrąceniu wpływu w kwocie zł. 8.540.42 z ogólnie wydatkowanej sumy zł. 634.488.42 rzeczywisty koszt przebudowy gmachu Izby wynosi zł. 625.948.—.

Na tej zasadzie Komitet Przebudowy stwierdza, iż wykazane powyżej sumy wydatków i wpływów są prawidłowe i zgodne z przedstawionemi dokumentami kasowemi.

Komitet Przebudowy:

(—) *R. Geyer* (—) *Z. Fiedler* (—) *dr. B. Biederman*
(—) *H. Barciński* (—) *M. Hertz* (—) *J. W. Krauze*

CZĘŚĆ III

SPRAWOZDANIE

o sytuacji gospodarczej Okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi w roku 1933.

A. OGÓLNE UWAGI

O SYTUACJI GOSPODARCZEJ OKRĘGU IZBY W R. 1933.

W poprzedniem sprawozdaniu rocznem Izba stwierdziła, że „ogólno-światowy kryzys gospodarczy doznał w r. 1932 niewątpliwie dalszego pogłębienia, jednakże tempo pogorszenia sytuacji było w roku tym słabsze niż w r. 1931“. Całokształtu wydarzeń gospodarczych r. 1933 nie można jednak scharakteryzować jakimś generalnym, ogólnikowo brzmiącym zwrotem. Jedną bowiem z najbardziej charakterystycznych cech obecnej sytuacji ekonomicznej jest daleko idąca rozbieżność faz i tendencyj konjunkturalnych, w jakich się znalazły poszczególne państwa wzgl. całe kompleksy państw. Pełna sprzeczności była również polityka ekonomiczna w skali światowej w r. 1933, kiedy obok całkowitego fiaska zwołanej na czerwiec światowej konferencji monetarnej i gospodarczej zanotować można było utworzenie w lipcu bloku państw o złotej walucie. Literatura i publicystyka ekonomiczna w państwach, które podjęły daleko sięgające próby pobudzenia konjunktury, skłonna jest widzieć ścisły związek przyczynowy pomiędzy poprawą sytuacji w państwach tych a ich aktywną polityką konjunkturalną. Istotnie też zjawiska polepszenia gospodarczego wystąpiły z największą wyrazistością w Anglji, która najwcześniej weszła na drogę aktywnej walki z kryzysem. Z drugiej strony jednak przebieg wypadków w Stanach Zjednoczonych wzbudził raczej w większości państw niechęć do podejmowania zakreślonych na amerykańską skalę eksperymentów „nakręcania“ konjunktury.

W każdym bądź razie wskaźniki wymiarów ilościowych ważniejszych elementów życia gospodarczego wykazały w roku sprawozdawczym w całym szeregu państw w porównaniu z rokiem poprzednim niewątpliwy wzrost. Dotyczy to zwłaszcza wskaźników p r o d u k c j i (tab. 1) zarówno ogólnej jak w szczególności włókienniczej, które w całym szeregu państw doszły w marcu roku sprawozdawczego do najniższego w ostatnich latach poziomu, aby od tego momentu

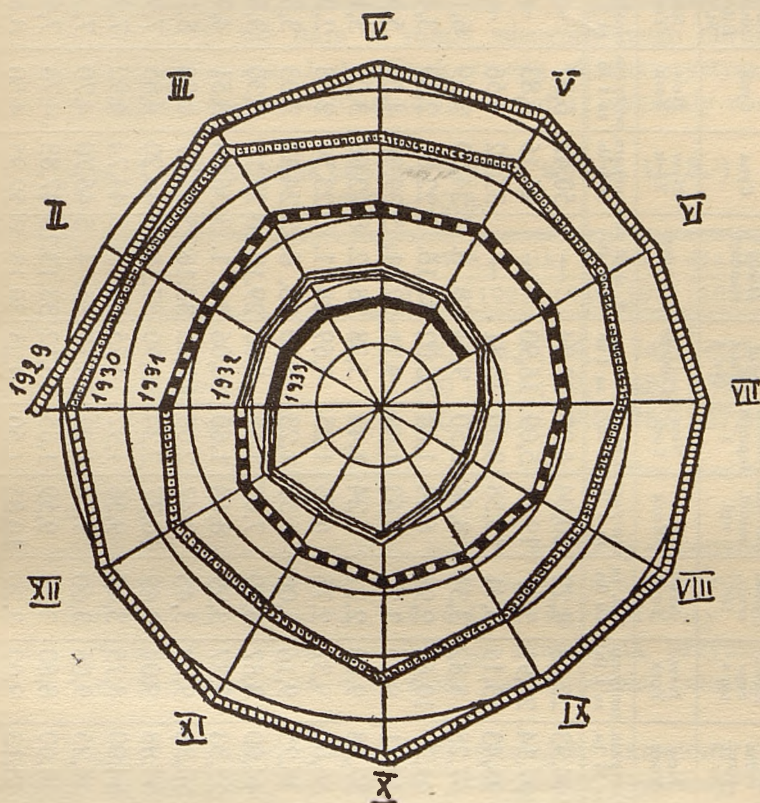
Tab. 1. Sytuacja gospodarcza Anglji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P. i Polski wg. opracowań berlińskiego „Institut für Konjunkturforschung”.

	A. Wskaźniki porównawcze												B. Absolutne rozmiary									
	kursów akcyj[1]) (1928 = 100)				produkcji ogólnej (1928 = 100)				produkcji włókienniczej (1928 = 100)				produkcji światowej (w milj. tonn wzgl. barrel.)				handlu zagranicznego (w miljard. marek niem.)					
																	krajów eur.		krajów pozaeur.		świata	
	A.	N.	St.Z.	P.	A.[1])	N.	St.Z.	P.	A.[1])	N.	St.Z.[1])	P.	węgla kam.	surówki żel.	stali	nafty	przywóz	wywóz	przywóz	wywóz	przywóz	wywóz
1928 (przec. mies.)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	7,1	9,0	110,4	6,6	5,2	4,0	4,7	10,7	10,0
1929 (przec. mies.)	—	—	—	—	—	101,4	106,3	99,7	—	91,1	—	89,4	106,6	8,0	9,9	123,7	6,7	5,5	4,3	4,6	11,0	10,1
1930 (przec. mies.)	—	—	—	—	—	90,1	86,9	81,8	—	90,0	—	70,6	97,0	6,4	7,8	117,5	5,8	4,7	3,2	3,4	9,0	8,0
1931 (przec. mies.)	40,3	41,6	66,9	26,7	88,5	73,6	72,9	69,3	77,1	87,7	87,0	66,7	85,8	4,5	5,6	113,0	4,5	3,5	2,3	2,4	6,8	5,9
1932 (przec. mies.)	40,1	21,0	35,5	18'6	88,0	61,2	57,9	53,7	85,2	80,0	77,6	57,5	76,0	3,2	4,1	108,1	2,9	2,3	1,5	1,7	4,5	4,0
1933 (przec. mies.)	60,3	26,9	44,6	19,9	93,0	68,9	69,3	55,4	89,9	90,6	91,3	—	79,1	4,0	5,5	118,1	2,6	2,1	1,4	1,5	4,0	3,6
1933 — I	54,4	26,5	34,2	18,9		62,9	58,6	46,9		83,7	81,3	45,2	79,6	3,1	4,2	102,7						
II	53,9	24,9	30,6	21,8	89,9	64,6	56,8	51,2	87,7	82,1	77,6	53,4	77,5	2,9	4,1	99,1	7,8	5,9	4,2	4,6	12,0	10,5
III	51,4	27,0	27,5	19,5		64,9	54,1	46,5		83,2	71,0	31,1	79,0	3,3	4,5	116,9						
IV	53,0	28,8	29,2	17,6		65,5	59,5	52,6		84,2	79,4	57,4	66,2	3,3	4,7	106,5						
V	56,4	30,7	44,4	19,6	91,7	67,9	70,3	55,2	87,0	83,1	100,9	66,7	73,0	3,8	5,8	128,7	7,9	6,0	4,3	4,5	12,2	10,5
VI	58,9	30,1	51,1	19,0		69,5	82,9	57,8		90,0	124,3	66,9	73,6	4,1	6,3	126,7						
VII	61,7	28,6	54,4	21,0		70,6	90,1	57,8		94,7	121,5	68,7	77,8	4,8	6,9	128,5						
VIII	65,2	27,9	50,6	21,5	91,8	70,7	82,0	57,5	88,9	96,6	106,5	66,4	83,6	4,9	6,6	130,9	7,7	6,2	4,3	4,5	12,0	10,7
IX	66,7	25,1	56,6	20,3		71,0	75,7	58,8		97,3	92,5	67,8	81,5	4,5	6,1	123,2						
X	67,1	23,6	52,9	20,6		71,9	69,4	59,4		97,2	85,0	65,7	85,3	4,4	6,0	122,3						
XI	68,6	23,0	50,6	20,2	98,6	73,1	64,9	61,4	96,0	96,6	83,2	65,2	86,2	4,1	5,4	114,3	8,3	6,6	4,2	5,1	12,5	11,7
XII	66,1	26,4	53,1	19,0		74,5	67,6	59,4		98,1	72,9	65,9	86,4	4,3	5,6	117,7						

[1]) Obliczone przez instytut berliński na nowych zasadach z wyeliminowaniem sezonowości, stąd częściowa rozbieżność z analogicznemi danemi, opublikowanemi w sprawozdaniu Izby za r. 1932, a zarazem brak danych za lata 1929 i 1930.

Miesięczne obroty handlu światowego.

(Odstęp pomiędzy dwoma kręgami odpowiada 1 miljardowi dolarów złotych).

Powyższy wykres graficzny obrotów światowego handlu zagranicznego przedstawiony przez Ligę Narodów odbytej w r. 1933 Międzynarodowej Konferencji Ekonomicznej i Monetarnej uprzytomnić miał katastrofalne rozmiary spadku wymiany międzynarodowej. Wykres ten wykonany w formie spirali jest tem bardziej wymowny, że przypomina z wyglądu pętlę, zaciskającą się dokoła gospodarstwa światowego i grożącą mu uduszeniem.

Tabl. 2. Ceny surowców na rynkach światowych według berlińskiego „Institut für Konjunkturforschung".

Artykuł	Pszenica [1] North. Man. I	Kukurydza mixed. Nr. 2	Kawa Santos 4	Cukier centr. 96°	Bawełna middl. upl.	Jedwab Japonja 1	Skóry bydl. Pack Nr. 1	Miedź [2] standart	Cyna	Cynk	Kauczuk Smok. Sheets Ribbed St. Q.	Nafta [2] sur.	Węgiel loco kopal.
Miejsce notowania	Winnipeg	New York	New York	New York	New York	New York	Chicago	Londyn	New York	New York	New York	New York	Zagł. Westf.
Jednostka	centy am. za 60 lbs.	centy am. za 56 lbs.	centy am. za 1 lb.	Dol. za 100 lbs.	centy am. za 1 lb.	Dol. za 1 lb.	centy am. za 1 lb.	Ł. sh. d. za 2240 lb.	centy am. za 1 lb.	centy am. za 1 lb.	centy am. za 1 lb.	Dol. za 42 gall.	mk. niem. za 1 tonnę
1928 przec. mies.	134,82	104,93	22,98	4,22	20,04	5,27	23,84	—	50,42	6,37	—	3,11	16,20
1929 „ „	134,12	107,14	21,91	3,77	19,12	5,09	16,90	—	45,16	6,83	—	3,68	16,87
1930 „ „	94,11	95,43	13,16	3,41	13,58	3,60	13,81	—	31,72	4,56	—	2,41	16,76
1931 „ „	55,13	67,25	8,82	3,34	8,56	2,50	9,04	38. 8. 7	24,50	3,69	6,15	1,78	15,40
1932 „ „	52,50	41,27	10,65	2,93	6,44	1,64	6,02	31.16. 3	22,03	2,89	3,45	1,82	14,21
1933 „ „	58,88	49,11	9,10	3,22	8,63	1,63	9,71	32.11. 5	39,09	4,03	5,96	1,56	14,21
1933 — I	42,00	37,38	9,60	2,71	6,24	1,44	5,38	28.12. 8	22,66	3,03	3,10	1,31	14,21
II	43,88	36,00	9,31	2,75	6,05	1,25	4,69	28.11. 3	23,50	2,68	2,95	1,17	14,21
III	47,38	38,25	9,16	3,00	6,39	1,23	5,50	28. 6. 3	24,33	3,03	3,03	1,17	14,21
IV	52,00	44,00	8,87	3,10	7,03	1,35	6,60	29.13.10	27,13	3,30	3,56	1,17	14,21
V	62,00	53,38	9,37	3,29	8,64	1,60	10,06	34. 1. 3	36,04	3,81	4,94	1,05	14,21
VI	65,25	56,38	9,02	3,43	9,47	2,00	12,25	36.18. 5	44,07	4,34	6,17	1,13	14,21
VII	81,25	64,88	9,04	3,49	10,77	2,24	13,90	37.18.10	46,20	4,85	7,99	1,45	14,21
VIII	71,38	54,00	8,75	3,47	9,56	1,92	14,75	36. 3. 3	44,74	4,92	7,29	1,74	14,21
IX	65,13	54,25	9,06	3,60	9,64	1,92	13,10	35. 4. 5	46,70	4,70	7,31	2,01	14,21
X	57,88	46,00	8,80	3,33	9,59	1,65	10,12	33.13.10	47,83	4,74	7,69	2,12	14,21
XI	61,13	48,13	9,02	3,20	10,05	1,50	10,25	30.13. 0	52,95	4,50	8,64	2,20	14,21
XII	57,25	56,63	9,23	3,23	10,17	1,45	9,90	31. 7.10	52,95	4,47	5,84	2,20	14,21

[1] Do 1931 r. notowano Man. I, od 1931 Man. II.

[2] Od r. 1931 instytut berliński zmienił artykuły objęte notowaniami bez przytoczenia danych za lata 1928—1930.

wznieść się ku górze. Wskaźniki kursów akcyj (tab. 1) po kilku latach uporczywego spadku poprawiły się z mniejszą (w Niemczech i w Polsce), czy większą (w Anglji i Stanach Zjednoczonych) wyrazistością. Natomiast ceny (tab. 2) wszystkich niemal ważniejszych surowców wobec charakterystycznych dla roku sprawozdawczego silnych wahań oraz kontynuowania notowań w papierowej walucie Stanów Zjedn. A. P. nie dają w sumie zdecydowanego obrazu poprawy wzgl. pogorszenia. Jest jednak rzeczą charakterystyczną, że pewne artykuły (kawa, jedwab naturalny i nafta) wykazały w r. 1933

Tab. 3. Wskaźniki cen hurtowych wg. G. U. S.[1])
(1929 = 100).

	Wskaźniki roczne dla roku					
	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Ogólny	100	96,3	85,5	74,6	65,5	59,1
Artykułów rolnych	100	92,6	77,7	68,3	58,9	52,4
Artykułów przemysłowych . .	100	98,6	89,8	76,9	67,5	61,1

[1]) Wskaźniki obliczone nową metodą (Instytutu Badania Konjunktur Gosp. i Cen) i opublikowane w Nr. 8 Wiadomości Statystycznych z 15. III. 1934 r.

dalszy spadek cen mimo deprecjacji waluty, w której dokonano notowań. Dla większości surowców jednak tendencja cen była na przełomie r. 1933/1934 raczej mocna. Handel zagraniczny (tab. 1) doznał w roku sprawozdawczym dalszego skurczenia, przyczem dopiero w ostatnim kwartale tego roku zaobserwować można było tendencję poprawy.

Do państw, w których w r. 1933 wystąpiły znamiona pewnej stabilizacji gospodarczej a nawet nieznacznej poprawy należy niewątpliwie również Polska, która także wykazać się może omówionym poniżej obszerniej (str. 245) wzrostem rozmiarów produkcji przemysłowej. Niewątpliwe sukcesy zanotować można było również w dziedzinie realizacji naczelnego postulatu polskiej polityki gospodarczej w roku sprawozdawczym, jakim była dążność do zachowania zdrowego systemu pieniężno-kredytowego, uwolnionego — w przeciwieństwie do r. 1932 — od przejściowych nawet nastrojów niepokoju. Proces dostosowania się ogólnego poziomu cen do zmienionych warunków miał szczególnie intensywny charakter już w r. 1932. W ciągu roku sprawozdawczego natomiast wskaźnik ogól-

Tab. 4. Wskaźniki cen hurtowych wyrobów gotowych wg. I. B. K. G. i C. (1928 = 100).

Miesiąc	Wyroby gotowe							
	Ogółem	Dla produkcji rolnej	Dla produkcji przem.	Dla konsumcji				
				Ogółem	Urządzenia domowego	Tkanin	Odzieży i obuwia	Mydła
1928 — XII	100,8	101,6	102,8	100,5	104,5	100,8	97,0	100,0
1929 — XII	100,6	107,9	105,3	99,5	107,8	97,9	102,0	102,3
1930 — XII	92,0	106,4	100,3	90,1	100,1	88,2	92,3	95,6
1931 — XII	81,1	99,6	94,7	78,1	93,6	76,4	76,6	79,3
1932 — XII	69,8	86,7	90,4	65,7	89,6	64,0	57,9	74,3
1933 — I	68,3	86,7	89,0	64,1	89,5	62,1	57,3	72,9
II	66,8	85,3	88,6	62,4	87,0	60,7	55,2	69,4
III	65,9	85,2	87,0	61,6	84,3	60,6	52,0	69,4
IV	65,7	85,1	87,3	61,3	83,4	60,4	51,3	69,4
V	65,4	85,1	87,3	60,9	83,5	60,0	51,3	67,0
VI	65,2	85,1	87,2	60,8	83,1	59,8	51,3	67,0
VII	65,4	86,1	86,8	61,0	83,0	60,0	51,6	69,3
VIII	65,2	85,5	86,6	60,8	83,1	59,8	51,3	69,3
IX	64,3	85,5	86,5	59,8	80,2	58,8	51,0	68,5
X	64,2	85,5	86,0	59,7	80,0	58,7	51,0	68,5
XI	63,8	85,5	85,2	59,3	80,4	58,2	51,0	68,5
XII	63,7	85,5	85,1	59,3	80,8	58,7	51,0	68,5

ny cen hurtowych (tab. 3) obniżył się tylko o 6,4 punktów, podczas gdy w latach ubiegłych spadek roczny wynosił przeciętnie 10 punktów. Jednak i ten spadek cen wpłynąć musiał niepomyślnie na kształtowanie się rentowności wobec doniosłej roli, jaką w ogólnych kosztach produkcji odgrywa jeszcze w dalszym ciągu cały szereg czynników sztywnych. Z tego punktu widzenia zasługuje na podkreślenie fakt, że w tabeli porównawczych wskaźników cen gotowych wyrobów grupa tkanin i odzieży zajmowała w roku sprawozdawczym wciąż jeszcze najniższe miejsce (tab. 4).

1. Rozmiary produkcji. Bezrobocie.

Ogólno-polski wskaźnik produkcji przemysłu, górnictwa i hutnictwa, obliczony na podstawie 1928 = 100, obniżył się (w cyfrach zaokrąglonych) w ciągu roku: 1929 — o 12 punktów, 1930 — o 19

punktów, 1931 — o 17 punktów, 1932 — o 8,7 punktów, dochodząc w grudniu tego roku do 49,2. W roku sprawozdawczym natomiast, jak już zaznaczono, nastąpił wzrost omawianego wskaźnika przeszło o 10 punktów (tab. 5). Na poprawę tę złożył się zwłaszcza wzrost produkcji dóbr konsumcyjnych (z 50,9 w grudniu 1932 r. do 63,5 w grudniu 1933 r.), podczas gdy wytwórczość dóbr produkcyjnych wykazała mniejszą poprawę (z 41,9 w grudniu 1932 r. do 47,9

Tab. 5. Wskaźniki produkcji przemysłowej wg. I. B. K. G. i C.
(poprawione przez usunięcie wahań sezonowych: 1928 = 100).

Miesiąc	1931			1932			1933		
	Wskaźnik ogólny	Wskaźniki produkcji dóbr		Wskaźnik ogólny	Wskaźniki produkcji dóbr		Wskaźnik ogólny	Wskaźniki produkcji dóbr	
		wytwórczych	spożywczych		wytwórczych	spożywczych		wytwórczych	spożywczych
I	73,5	64,2	74,3	51,8	39,7	55,0	46,9	37,7	48,6
II	72,9	63,6	75,2	51,9	38,9	60,4	51,2	39,9	56,5
III	72,2	59,6	78,9	52,8	37,1	63,0	46,5	41,4	43,2
IV	71,4	58,0	77,1	54,5	40,4	64,2	52,6	42,9	60,5
V	72,3	61,7	77,9	54,6	40,2	64,5	55,2	44,3	66,4
VI	72,4	63,3	76,5	54,4	42,3	64,1	57,8	47,6	67,2
VII	71,5	62,5	74,2	54,1	42,5	62,2	57,8	48,2	67,0
VIII	69,9	62,0	69,5	54,7	45,1	61,9	57,5	49,6	65,0
IX	68,6	59,5	70,1	53,2	43,5	62,8	58,8	49,8	67,4
X	65,9	54,5	68,4	56,1	43,6	65,1	59,4	50,4	65,5
XI	63,0	50,2	65,0	56,6	45,2	65,0	61,4	50,6	69,4
XII	57,9	46,9	58,4	49,2	41,9	50,9	59,4	47,9	63,5

w grudniu 1933 r.). Dane powyższe, oparte na rozmiarach produkcji w końcu każdego z porównanych lat, uzupełnić należy jeszcze przez zaznaczenie, że wskaźniki obliczone na podstawie przecięcia wszystkich miesięcy roku wykazują słabszy wzrost (tab. 1), bowiem w całym szeregu gałęzi poprawa stanu uruchomienia ujawniła się dopiero w drugiej połowie roku sprawozdawczego.

Z pośród 6-ciu gałęzi produkcji dóbr spożywczych przemysł włókienniczy w dalszym ciągu wykazywał najniższy wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin, a to zarówno przy podstawie 1928 =

100 (tab. 6) jak i przy podstawie 1927 = 100 (tab. 7 rubr. 5). W porównaniu natomiast z r. 1932 (tab. 7 rubr. 6) przemysł włókienniczy wykazać się może kilkuprocentowym wzrostem liczby przepracowanych robotniko-godzin, a to w przeciwieństwie do przemysłu spożywczego (spadek o 13,4%), papierniczego (spadek o 1,6%) i po-

Tab. 6. Wskaźniki robotniko-godzin przepracowanych w 11 gałęziach przemysłu przetwórczego
wg. I. B. K. G. i C.
(poprawione przez usunięcie wahań sezonowych: 1928=100).

Przemysł / Miesiąc	Metalowy	Chemiczny	Mineralny	Drzewny	Budowlany	Włókienniczy	Odzieżowy	Skórzany	Spożywczy	Papierniczy	Poligraficzny
listopad 1929	93,6	107,2	97,5	94,5	94,3	85,9	108,5	90,5	93,9	99,6	104,2
„ 1930	68,4	100,6	65,7	73,4	58,2	72,8	83,7	83,7	91,1	99,5	98,1
„ 1931	49,6	79,6	54,6	50,1	36,3	55,7	70,8	69,8	82,1	79,0	82,3
„ 1932	45,0	79,1	44,4	46,5	17,0	58,1	64,6	85,4	76,5	83,0	73,1
„ 1933	49,3	79,1	54,9	52,2	21,8	65,2	77,2	82,2	73,6	81,8	76,7

ligraficznego (bez zmiany). Pozostałe dwa działy przemysłu przetwórczego, produkujące dobra konsumcyjne, przepracowały w roku sprawozdawczym większą niż w r. 1932 liczbę robotniko-godzin (odzieżowy — o 13,6, skórzany — o 6,7). W dziale produkcji dóbr wytwórczych największy wskaźnik (114,4) liczby przepracowanych robotniko-godzin dotyczy przemysłu drzewnego, w którym pomyślna konjunktura ujawniła się wiosną r. 1933 i trwała nieprzerwanie do końca roku. Najniższy wskaźnik (85,8) reprezentuje przemysł budowlany, prawdopodobnie jednak wskaźnik ten nie odzwierciedla rzeczywistego stanu rzeczy, gdyż rok sprawozdawczy był raczej okresem pokaźnego, jakkolwiek nieuchwytnego budownictwa indywidualnego, które utrzymało się na poziomie wyższym niż w r. 1932.

Odmienne niż na terenie całego Państwa kształtowanie się sytuacji poszczególnych gałęzi przemysłu przetwórczego na terenie okręgu Izby ilustruje tab. 8 i 9. Odrębności te omówione są w odnośnych rozdziałach szczegółowej części sprawozdania; w tem miejscu najogólniej tylko zaznaczyć należy co następuje:

1) Wskaźnik stanu uruchomienia przemysłu włókienniczego na terenie okręgu Izby odbiega nieznacznie in minus od wskaźnika

ogólno-polskiego. Faktyczny stan rzeczy był prawdopodobnie odwrotny, gdyż w roku sprawozdawczym, a zwłaszcza w pierwszej jego połowie kontynuowany był proces przesuwania się punktu ciężkości produkcji do nieuchwytnych dla statystyki drobnych warsztatów okręgu łódzkiego, których produkcja w roku sprawozdawczym najprawdopodobniej była bardziej intensywna niż w r. 1932 (por. tab. 17).

Tab. 7. Liczba robotniko-godzin przepracowanych w przemyśle przetwórczym w Polsce wg. G. U. S. (w tysiącach).

Przemysł	1930	1931	1932	1933		
	Liczby bezwzględne				Wskaźniki	
					1927=100	1932=100
włókienniczy . .	246.841	234.075	200.730	207.492	62,4	103,4
chemiczny . .	73.031	69.539	58.079	56.484	79,3	97,3
metalowy . . .	153.069	114.390	88.701	90.498	55,6	102,0
drzewny . . .	95.708	70.000	53.464	61.137	55,4	114,4
mineralny . .	103.001	77.486	57.160	63.267	56,8	110,7
spożywczy . . .	125.577	105.709	88.196	76.370	63,7	86,6
budowlany . .	56.645	34.583	18.258	15.663	27,5	85,8
odzieżowy . . .	27.543	22.196	16.448	18.692	90,3	113,6
papierniczy . .	26.258	23.400	21.668	21.321	91,3	98,4
poligraficzny . .	23.328	20.813	16.975	16.976	83,8	100,0
skórzany . . .	9.845	8.572	8.620	9.194	88,6	106,7
Ogółem .	945.846	780.763	628.299	637.094	61,3	101,4

2) Poza wskaźnikami dla przemysłów papierniczego i poligraficznego, pozbawionych większego znaczenia na terenie okręgu Izby, jedyną gałęzią, dla której lokalny wskaźnik poprawy stanu uruchomienia (+ 21,3%) odbiega znacznie od wskaźnika ogólno-polskiego (+ 2,0%) był w roku sprawozdawczym przemysł metalowo-maszynowy. Zjawisko to tłumaczy się tą okolicznością, że powyżej 25% robotników, zatrudnionych w tej gałęzi przemysłu na terenie województwa łódzkiego, przypada na fabrykację wyrobów z metali półszlachetnych (mosiądzu i miedzi) dla potrzeb państwowych.

3) We wszystkich pozostałych gałęziach przemysłu przetwórczego lokalne wskaźniki stanu uruchomienia (przy bazie 1932 = 100) są niższe od analogicznych wskaźników ogólno-polskich. Poza wspomnianym już przemysłem budowlanym dotyczy to zwłaszcza przemysłu drzewnego i mineralnego. W odniesieniu do przemysłu drzewnego tego rodzaju wzajemny stosunek wskaźnika lokalnego

Tab. 8. Liczba robotniko-godzin przepracowanych w przemyśle przetwórczym okręgu Izby wg. G. U. S. (w tysiącach).

Przemysł	1931	1932	1933		
	Liczby bezwzględne			Wskaźniki	
				1932=100	Polska=100
włókienniczy . .	169.433	147.370	151.081	102,5	72,8
chemiczny . . .	10 999	10.068	9.662	96,0	17,1
metalowy . . .	8.054	5.326	6.459	121,3	7,1
drzewny . . .	4.750	3.103	3.324	107,1	5,4
mineralny . . .	5.811	4.011	4.226	105,4	6,7
spożywczy . . .	6.506	5 439	4.522	83,1	5,8
budowlany . . .	1.873	1.221	690	56,5	4,4
odzieżowy . . .	5.392	4 334	4.221	97,4	22,6
papierniczy . .	1.326	1.167	1.259	108,0	5,9
poligraficzny . .	1.494	1.229	1.317	107,1	7,8
skórzany . . .	563	511	491	96,1	5,3
Ogółem .	216.201	183.779	187.252	101,9	29,4

do ogólno-polskiego nie znajduje uzasadnienia i prawdopodobnie opiera się na nieporozumieniu, omówionem bliżej w części szczegółowej sprawozdania. W przemyśle mineralnym natomiast niepomyślna w dalszym ciągu sytuacja hut szklanych (poza butelkowemi) uniemożliwiła w okręgu łódzkim uwypuklenie poprawy zaobserwowanej w innych działach przemysłu mineralnego na terenie całej Polski.

4) W przemyśle odzieżowym wskaźnik lokalny w latach 1931—1932 przekraczał pokaźnie wskaźnik ogólno-polski, a to pod wpływem

wydatnego eksportu konfekcji. Jak już zaznaczono w sprawozdaniu poprzedniem znaczna część firm eksportowych produkowała wprawdzie konfekcję systemem chałupniczym, jednakże niektóre z pośród przedsiębiorstw tych (zwłaszcza produkujących koszule) zatrudniały w okresie największego rozwoju eksportu pokaźny personel, uchwy-

Tab. 9. Wskaźniki stanu uruchomienia przemysłu przetwórczego w Polsce i na terenie okręgu Izby w r. 1933

(obliczone przez Izbę na podstawie ustalonej przez G. U. S. liczby robotniko-godzin: 1932=100).

Przemysł	Polska	Okręg Izby
włókienniczy . .	103,4	102,5
chemiczny . . .	97,3	96,0
metalowy . . .	102,0	121,3
drzewny . . .	114,4	107,1
mineralny . . .	110,7	105,4
spożywczy . . .	86,6	83,1
budowlany . . .	85,8	56,5
odzieżowy . . .	113,6	97,4
papierniczy . . .	98,4	108,0
poligraficzny . .	100,0	107,1
skórzany	106,7	96,1
Razem	101,4	101,9

cony podówczas statystycznie i zredukowany następnie wskutek spadku eksportu w r. 1933, co zkolei odwróciło dotychczasowy wzajemny stosunek wskaźników stanu uruchomienia tej gałęzi przemysłu w okręgu łódzkim i na terenie całego Państwa.

Nawiązując do przytoczonej w tab. 10 statystyki bezrobocia na terenie Polski i okręgu Izby znowu, podobnie jak w roku ubiegłym, zaznaczyć należy, że duża zależność rejestracji bezrobotnych od stanu uprawnienia do pobierania zapomóg nakazuje daleko idącą oględność w wyciąganiu ze statystyki tej wniosków.

Tab. 10. Bezrobocie na terenie Polski i okręgu Izby

(bezrobotni zarejestrowani w państwowych urzędach pośrednictwa pracy; stan w końcu miesiąca; wg. Statystyki Pracy).

Miesiące	POLSKA			OKRĘG IZBY ŁÓDZKIEJ					
				Liczby bezwzględne			Wskaźniki: Polska = 100		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	341.000	338.000	267.000	69.000	59.000	44.000	20,2	17,5	16,8
II	359.000	350.000	280.000	68.000	52.000	38.000	18,9	14,9	13,6
III	373.000	360.000	280.000	66.000	50.000	37.000	17,7	13,9	13,2
IV	352.000	340.000	256.000	59.000	44.000	24.000	16,7	12,9	9,4
V	313.000	307.000	240.000	51.000	38.000	22.000	16,3	12,4	9,2
VI	275.000	364.000	225.000	43.000	36.000	20.000	15,6	9,9	8,9
VII	255.000	218.000	215.000	44.000	26.000	18.000	17,3	11,9	8,4
VIII	246.000	191.000	206.000	37.000	20.000	16.000	15,0	10,5	7,8
IX	246.000	150.000	202.000	37.000	12.000	14.000	15,0	8,0	6,9
X	256.000	151.000	215.000	42.000	14.000	16.000	16,4	9,3	7,4
XI	266.000	177.000	265.000	44.000	25.000	26.000	16,5	14,1	9,8
XII	312.000	220.000	....	57.000	37.000	....	18,3	16,8	...

2. Sytuacja finansowo-kredytowa.

Bezowocność międzynarodowej konferencji ekonomicznej i monetarnej w Londynie oraz zarzucenie przez Stany Zjednoczone Ameryki Północnej parytetu złota połączone z wydatną deprecjacją dolara w roku ubiegłym stanowiły momenty, niewątpliwie utrudniające i komplikujące możliwość współpracy międzynarodowej w dziedzinie kredytu. W skali światowej ruch kapitałów mimo częściowych znamion poprawy sytuacji gospodarczej nie wykazywał dlatego istotniejszego zwrotu na korzyść. Natomiast załamanie się dolara przyśpieszyło u nas proces zlikwidowania dwuwalutowości w systemie kredytowo-pieniężnym, co niewątpliwie uważać należy za objaw dodatni. Likwidacja ta nie wywołała bowiem poważniejszych zaburzeń w naszem życiu gospodarczem, przeciwnie — w rezultacie końcowym wpłynęła nawet dodatnio na układ stosunków, albowiem umożliwiła oddłużenie w szeregu stosunków kredytowych, w szczególności zaś na odcinku zobowiązań zagranicznych.

Na rok sprawozdawczy przypadła stopniowa realizacja akcji oddłużeniowej, podjęta w drodze specjalnych przepisów ustawowych dla odciążenia rolnictwa. Wyniki tej akcji niewątpliwie nie spełniły pokładanych w niej nadziei, albowiem kredyt rolniczy uległ zupełnemu podcięciu, rolnictwo samo zaś stwierdziło, iż metody akcji oddłużeniowej nie są dostatecznie skuteczne, jakkolwiek ciężar reform przerzucony został na wierzycieli prywatnych, również reprezentujących skądinąd ekonomicznie słaby element. W interesie nieutrudniania warunków, sprzyjających odbudowie kredytu, odroczona została wzgl. poniechana myśl kolejnego rozciągnięcia akcji oddłużeniowej również na przemysł i handel, przyczem skrystalizował się pogląd, iż w miarę potrzeb i możliwości należałoby raczej zdrowym przedsiębiorstwom zapewnić warunki łatwiejszego korzystania z pomocy kredytowej dla aktywnych operacyj. Skądinąd miało miejsce w roku sprawozdawczym wspomniane już wyżej oddłużenie przemysłu w związku ze spadkiem funta i dolara. W roku sprawozdawczym zarzucone zostały także w sposób najzupełniej zdecydowany wysuwane z pewnej strony sugestje w sprawie uelastycznienia kursu złotego, podobnie zresztą jak i wszelkiego rodzaju inne koncepcje inflacjonistyczne. Natomiast z uwagi na częściowe upłynnienie rynku pieniężnego jako też celem obniżenia kosztów kredytu Bank Polski w dniu 26 października 1933 r. obniżył stopę dyskontową z 6% na 5%.

Równocześnie rozporządzenie Ministra Skarbu obniżyło granicę odsetek, płaconych przez komunalne kasy oszczędności, do 5½%, a dla spółdzielni kredytowych i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych do 6½%, nadto P. K. O. obniżała procent od wkładów złotowych z 5% do 4%, a od wkładów w złotych w złocie z 4%—3%. W bankach prywatnych proporcjonalna zniżka stopy nastąpiła na mocy uchwały Związku Banków.

Tak charakterystyczne dla polskiego rynku kredytów krótkoterminowych w ostatnich latach zjawisko unikania lokat produkcyjnych jako niepewnych i nierentownych zostało w roku sprawozdawczym niewątpliwie zahamowane, przyczem osłabł także proces tezauryzacji, natomiast zyskała na sile tendencja zakupu papierów i lokowania oszczędności w drobnem budownictwie i wyzyskania tą drogą wyjątkowej taniości materjałów i robocizny. Poza tem pod koniec roku sprawozdawczego część wolnych kapitałów poszła na spłatę I-ej raty 6%-ej Pożyczki Narodowej.

Ocena ruchu wkładów w roku sprawozdawczym nastręcza specjalne trudności, gdyż odnośne cyfry statystyczne wymagają korektury spowodowanej faktem odmiennego przeliczenia w drugiej połowie roku pozostałych jeszcze wkładów dolarowych. Naogół biorąc, przyjąć należy zgodnie ze sprawozdaniem Banku Polskiego, że ogólny stan wkładów na ultimo III-go kwartału roku sprawozdawczego (2.592 milj. zł.) utrzymał się mniej więcej na poziomie ultima III-go kwartału r. 1932 (2.573 milj. zł.), przyczem obniżył się stan wkładów w instytucjach prywatnych na rzecz instytucyj o charakterze publiczno-prywatnym, jak komunalne kasy oszczędności, banki komunalne, a przedewszystkiem P. K. O.

Analogiczne zjawisko stwierdzić można było również w dziedzinie kredytów krótkoterminowych, i tutaj bowiem rola banków prywatnych zmniejszyła się na rzecz instytucyj publiczno-prawnych. Według statystyki przytoczonej w sprawozdaniu Banku Polskiego wysokość kredytów udzielonych przez banki akcyjne krajowe obniżyła się z 693 milj. zł. w dn. 30 września 1932 r. do 574 milj. zł. w dn. 30 września roku sprawozdawczego. W tym samym okresie wzrosły jednak rozmiary kredytów krótkoterminowych (dyskonta, otwartego kredytu oraz pożyczek towarowych):

Banku Polskiego	z 741	milj. zł.	do 779	milj. zł.
P. K. O.	z 24	„ „	„ 27	„ „

W ten sposób udział Banku Polskiego w ogólnej sumie kredytów krótkoterminowych doznał zwiększenia, wzrastając z 37,9% w końcu trzeciego kwartału r. 1932 do 42,9% w końcu trzeciego kwartału roku sprawozdawczego.

Wskutek nieopublikowania w roku bieżącym wbrew dotychczasowej praktyce materjałów cyfrowych, ilustrujących działalność poszczególnych oddziałów Banku Polskiego, Izba nie ma możności bliższego omówienia obrotów, jakich dokonały 4 oddziały Banku Polskiego, działające na terenie okręgu Izby. Prawdopodobnie jednak

Tab. 11. Podział wykorzystanych kredytów dyskontowych Banku Polskiego (w miljonach złotych i % %).

	31. XII. 1929	31. XII. 1930	31. XII. 1931	31. XII. 1932	31. XII. 1933
1. Razem, t. j. wszystkie grupy gospodar.	704,2	672,0	670,3	585,5	688,1
2. Przemysł włókienniczy całego kraju .	51,3	38,6	34,1	29,5	34,4
Procent			5,1	5,0	5,0

działalność kredytowa wspomnianych oddziałów wzrosła proporcjonalnie do wzrostu rozmiarów operacyj kredytowych pozostałych oddziałów Banku Polskiego; przypuszczenie to potwierdza utrzymany na poziomie z końca r. 1932 udział przemysłu włókienniczego w łącznej kwocie wykorzystanych w Banku Polskim kredytów dyskontowych (tab. 11).

Natomiast odmienny znacznie obraz daje obserwacja zmian, jakim uległy cyfrowe obroty łódzkiej izby rozrachunkowej (tab. 12), prawdopodobnie z przyczyn natury przypadkowej, niezwiązanych z faktyczną sytuacją kredytową okręgu.

O ile idzie o obroty oddziału łódzkiego Banku Gospodarstwa Krajowego w porównaniu z r. 1932, to w sumie globalnej nie uległy one nieomal zmianie, albowiem na dz. 31 grudnia 1932 wyrażały się one cyfrą 39.768 tys. zł., a w analogicznej dacie roku sprawo-

zdawczego kwotą 39.439 tys. zł. Uwzględniając strukturę obrotów, podnieść należy, iż kwota kredytów krótkoterminowych i długoterminowych przyznanych przez oddział łódzkiego B. G. K. wykazała w tym samym okresie nawet nieznaczny wzrost (z 36.230 tys. zł. do 36.817 zł.), przyczem całkowicie niemal przypada on na kredyty budowlane, podczas gdy suma dyskontowych kredytów towarowych obniżyła się.

Jakkolwiek w łącznym rezultacie jak zaznaczono wyżej rok sprawozdawczy przyniósł dalsze kurczenie się działalności banków prywatnych to jednak, sytuacja poszczególnych instytucyj bankowych wykazywała pewne dość istotne różnice, niektórym z nich udało się

Tab. 12. Obroty Izby Rozrachunkowej w Łodzi.

	1929	1930	1931	1932	1933
Liczba przedstawionych dowodów (w tysiącach sztuk)	60,0	41,0	30,1	41,3	25,1
Suma (w milj. zł.) . .	197,0	149,5	132,5	89,8	69,6
% wzajemnie skompensowanych dowodów .	25,93	27,70	23,74	24,18	22,66

bowiem raczej zwiększyć obroty. Zaufanie do banków ulegało stopniowej poprawie, ze względu jednak na konieczność zachowania możliwie daleko idącej ostrożności zakres operacyj aktywnych był stosunkowo ograniczony, poza tem zaś pewne działy operacyj, jak np. wszelkiego rodzaju papierami wartościowemi uległy wydatnemu ograniczeniu.

Jak wynika z tabeli Nr. 13 w roku sprawozdawczym obniżyły się rozmiary dyskonta weksli, jakkolwiek nie w tak znacznym stopniu, jak w ciągu roku 1932, w którym redukcja obrotów w porównaniu z r. 1931 wynosiła 50%. Zaznaczyć jednak wypada, iż załączona tabela częściowo nie daje pełnego poglądu porównawczego, gdyż Instytut Badania Konjunktur w orbitę swoich badań włączył w 1933 r. 7 instytucyj bankowych, podczas gdy dane za rok 1932 obejmowały tylko 4. Wskutek nadal istniejącej dysproporcji między rozmiarami

Tab. 13. Stan sald w prywatnych bankach akcyjnych w Łodzi (7 placówek bankowych) w tysiącach złotych
(według danych Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen).

Data	STAN CZYNNY					STAN BIERNY				
						WKŁADY				
	Gotówka w kasie	Sumy do dyspozycji	Dyskonto weksli	Pożyczki terminowe	Rach. bież. (salda debetowe)	oszczędnościowe	czekowe (à vista)	terminowe	rach. bież. (salda kredytowe)	Redyskonto weksli
1932–XII	985	997	8.534	717	10.116	1.716	4.187	3.258	3.301	3.803
1933– I	652	570	8.281	684	10.144	1.767	4.578	3.166	2.900	3.013
II	849	567	8.075	724	10.150	1.792	4.687	3.164	3.044	2.504
III	760	464	7.850	748	10.055	1.741	4.577	3.102	2.674	2.893
IV	643	486	7.434	743	9.669	1.640	4.327	2.834	2.786	2.586
V	833	483	7.141	727	9.464	1.580	4.386	2.798	2.643	2.806
VI	726	426	7.461	726	9.363	1.511	4.428	2.909	2.620	2.728
VII	690	483	7.623	969	8.994	1.501	4.581	2.816	3.098	2.285
VIII	718	439	7.493	1.023	8.820	1.433	4.399	2.606	2.694	2.703
IX	603	579	8.349	1.043	7.985	1.351	4.302	2.555	2.586	3.075
X	959	964	8.320	1.019	8.075	1.395	4.686	2.483	2.522	3.371
XI	718	308	7.778	988	8.142	1.347	4.238	2.539	2.877	2.865
XII	728	846	7.971	981	7.968	1.401	4.235	2.684	2.823	2.668

biernych i czynnych operacyj, płynność banków utrzymana była na wysokim poziomie, okoliczność ta jednak w parze z obniżeniem odsetek debetowych działała ujemnie na rentowność. Natomiast odpadły naogół straty na dłużnikach i zmniejszyły się straty na papierach procentowych.

Wobec zaznaczonego zjawiska zwiększonej płynności kasowej banków nie zachodziła dla nich potrzeba korzystania w wydatniejszej mierze z redyskonta. Prywatny rynek dyskontowy nadal miał rolę ograniczoną, operacyj zaś dokonywano tylko materjałem pierwszorzędnym, o którego pozyskanie dyskonterzy prywatni zabiegali, stosując metodę oferowania gotówki po stopie nawet niższej od stopy bankowej. Natomiast w silniejszym stopniu w dalszym ciągu bankowość prywatna odczuwała konkurencyjną działalność banków państwowych oraz komunalnych kas oszczędności, które płaciły i pod koniec roku za wkłady wyższe odsetki od bankowych. Banki łódzkie naogół nie rozwijały wydatniejszej ekspansji na terenie, przekraczającym granice Województwa, natomiast sporadycznie stwierdzić można było, podobnie jak już w r. 1932, tendencję niektórych banków do bezpośredniego finansowania tranzakcyj towarowych przy zastosowaniu kontroli najrozmaitszego typu.

Rynek kredytu długoterminowego kształtował się w roku sprawozdawczym pod wydatnym wpływem zarządzeń konwersyjnych z 27 października i 20 grudnia 1932 r. oraz rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy z lutego 1933 r. W wyniku zarządzeń tych także Towarzystwo Kredytowe m. Łodzi przeprowadziło w roku sprawozdawczym konwersję zaległości, przyczem akcją tą objęto 35 nieruchomości, konwertując zaległości w formie 5% pożyczek gotówkowych amortyzacyjnych z okresem umorzenia na lat 22. Ogólna suma zahipotekowanych pożyczek w gotówce wyniosła 406.880. W odniesieniu do rynku kredytów długoterminowych wspomnieć jeszcze należy o tendencji wstrzymania na pewien czas działalności emisyjnej instytucyj kredytu długoterminowego, co zmierzać miało do stworzenia dogodniejszych warunków dla upłynnienia portfelu papierów państwowych, a zarazem dla przewidzianych operacyj pożyczkowych Skarbu Państwa. Zarządzeniem z dn. 11 stycznia 1933 r. wstrzymana została działalność emisyjna Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi, które wskutek tego w ciągu całego roku sprawozdawczego pożyczek nie udzielało (z wyjątkiem 2-ch pożyczek przyznanych jeszcze do końca 1932 r.). W ten sposób suma faktycznie wypłaconych przez wymie-

nione Towarzystwo pożyczek, obniżona już w latach ubiegłych (z 15,6 milj. zł. w r. 1930 do 10,9 milj. zł. w r. 1931 i 3,1 milj. zł. w r. 1932), skurczyła się w ciągu roku sprawozdawczego do znikomej kwoty 100 tys. zł., co oczywiście wytworzyło dla nieruchomości miejskiej nader krytyczną sytuację finansową.

Tab. 14. Protesty wekslowe
(w milj. złotych).

Miesiąc	POLSKA			Okręg Izby łódzkiej			m. Łódź		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	125,5	97,4	45,0	13,1	10,8	4,3	7,2	5,1	3,8
II	118,2	88,2	37,6	11,9	10,5	3,9	6,3	5,1	3,4
III	121,1	86,6	39,6	12,5	10,6	4,1	6,8	5,4	3,6
IV	110,6	76,7	34,7	10,2	9,1	3,6	5,9	4,7	3,2
V	106,8	73,0	37,2	11,2	9,0	3,7	6,1	4,9	3,4
VI	99,5	63,6	33,9	10,8	6,9	2,9	6,3	4,2	2,6
VII	109,6	66,0	35,1	14,4	8,1	3,1	9,2	4,7	2,8
VIII	100,9	58,4	29,2	13,8	7,9	2,9	8,8	4,6	2,5
IX	103,8	60,8	28,7	12,2	7,3	2,5	6,9	4,1	2,1
X	117,8	60,2	30,9	14,3	7,4	3,0	8,9	4,3	2,7
XI	109,1	53,7	28,2	11,7	7,2	2,2	6,1	4,5	1,9
XII	105,4	53,6	27,5	11,8	7,7	2,4	5,9	4,5	2,0
Razem	1.328,3	838,2	407,6	147,7	102,6	38,6	84,4	56,1	34,0

Przechodząc do zmian zaobserwowanych w roku sprawozdawczym w zakresie wypłacalności przemysłu i handlu, stwierdzić należy, że nastąpił dalszy spadek sumy zaprotestowanych weksli (tab. 14) zarówno na terenie całej Polski (z zł. 838,2 w r. 1932 do zł. 407,6 w r. 1933) jak i na terenie Województwa Łódzkiego (z zł. 102,6 do zł 38,6), jak i wreszcie na terenie m. Łodzi (z zł. 56,1 do zł. 34,0). Zasługuje przytem na podkreślenie, że z ogólnej sumy weksli zaprotestowanych w roku sprawozdawczym w okręgu łódzkim przeważająca część (34 milj. z 38 milj.) przypadła na m. Łódź.

Spadek ilości protestów był przytem bardziej intensywny niż kurczenie się rozmiarów tranzakcyj wekslowych. Stosunek weksli zaprotestowanych do weksli płatnych obniżył się według obliczeń Banku Polskiego z 12,6 w r. 1932 do 9,2 w r. 1933. Stopniowy spadek przybliżonego odsetka zaprotestowanych ogółem w Polsce (również poza Bankiem Polskim) weksli ilustruje tab. 15.

Tab. 15. Odsetek weksli zaprotestowanych z usunięciem sezonowości (wg. I. B. K. G. i C.).

Miesiąc	Odsetek przybl. weksli zaprot. ogółem			Odsetek weksli zaprotestowanych w Banku Polskim		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	11,7	12,4	9,9	3,83	3,17	1,31
II	12,0	12,8	9,7	4,36	3,65	1,52
III	11,8	12,6	7,2	4,61	3,68	1,28
IV	13,1	12,8	9,2	5,39	3,57	1,29
V	12,5	13,8	9,7	4,75	3,09	1,39
VI	12,2	11,5	7,4	4,44	2,38	0,96
VII	12,5	13,3	10,3	4,48	3,22	1,06
VIII	12,6	13,9	10,1	5,08	2,92	0,99
IX	13,4	11,7	8,2	4,22	2,41	0,84
X	16,1	13,7	10,6	4,90	2,77	0,67
XI	16,9	12,9	11,0	4,87	2,65	0,41
XII	14,8	10,0	6,7	4,56	1,80	0,28
Razem	13,3	12,6	9,2	4,54	2,94	1,01

Dla uzupełnienia obrazu sytuacji finansowo-kredytowej w r. 1933 omówić należy jeszcze zmiany zaobserwowane w sposobie finansowania tranzakcyj rynku włókienniczego, jako najbardziej charakterystycznych dla ogólnej struktury kredytowo-pieniężnej obrotów towarowych okręgu łódzkiego. Zaobserwowany w r. 1931 proces daleko idącego ograniczenia obrotów kredytowych i przejścia ku tranzakcjom gotówkowym uległ zahamowaniu już w r. 1932, ustępując zkolei miejsca pewnemu zliberalizowaniu warunków pokrycia, które w r. 1933 było nadal kontynuowane. Wszystkie niemal ogniwa handlu bawełnianego w r. 1932 kryły swe zakupy na początku sezonu (zarówno letniego jak i zimowego) częściowo gotówką, a czę-

ściowo wekslami wzgl. post-datowanemi czekami z terminem do 60 dni; w miarę postępującego sezonu terminy te sięgały 75 dni, a jedynie większe hurtownie, pozostające w bardziej ścisłych stosunkach z dostawcami, kryły zakupy w końcu sezonu wekslami własnemi sięgającemi 90 dni. W roku sprawozdawczym terminy pokrycia na rynku tkanin bawełnianych już na początku i w pełni sezonu sięgały 90 dni przy niezmienionym udziale gotówki oraz krótkich przeważnie 10—15-dniowych czeków, a w końcowych okresach sezono-

Tab. 16. Liczba podań o ogłoszenie upadłości i udzielenie odroczenia wypłat na terenie Sądu Okręgowego w Łodzi.

Rok	Zgłoszono podań		Uwzględniono podań	
	o ogłoszenie upadłości	o odroczenie wypłat	o ogłoszenie upadłości	o odroczenie wypłat
1928	68	19	65	16
1929	165	128	151	82
1930	225	111	207	67
1931	113	51	106	25
1932	111	26	98	10
1933	81	4	71	2

wych coraz częściej przyjmowano pokrycie wekslami 4-miesięcznemi. W handlu tkaninami wełnianemi obowiązywało z reguły pokrycie długoterminowe, które już w r. 1932 sięgało 120 dni, a w roku sprawozdawczym dochodziło do 150 dni, przyczem za ewent. wpłaty gotówkowe potrącano tylko 8%—10%.

Mimo ujawnionych w roku sprawozdawczym bez żadnej wątpliwości jakkolwiek nieznacznych znamion poprawy ocena ogólnych wyników działalności gospodarczej większości przedsiębiorstw okręgu nastręcza dość istotne trudności, jeśliby szło o syntetyczne wnioski. Z jednej strony bowiem stwierdzić należy, że zarówno przemysł jak i handel włókienniczy pomyślnie zakończyły sezon letni wysprzedaniem przygotowanych asortymentów przy cenach zadowalających i bez strat z tytułu udzielonego kredytu, z drugiej strony jednak dyspozycje na sezon zimowy oparte były, jak się okazało potem, na

zbyt optymistycznych przewidywaniach, wskutek czego sezon ten zakończył się przy niesprzedanych częściowo zapasach, które ulokowane zostały na rynku dopiero pod koniec r. 1933 i na początku r. 1934 nie bez ofiar pod postacią deficytowych cen.

Poza tem zaznaczyć należy, że mimo bardzo daleko posuniętego już w latach ubiegłych procesu eliminacji przedsiębiorstw niewypłacalnych, także w roku sprawozdawczym miały miejsce nieujawnione zresztą w statystyce oficjalnej (tab. 16) bankructwa firm, które przebrnęły z trudem przez okres lat 1930—1932 i dopiero w r. 1933 załamały się i utraciły zdolność dalszej egzystencji. Niewypłacalności te, jak już zaznaczono, nie były ujawnione w statystyce podań o ogłoszenie upadłości wzgl. odroczenie wypłat, gdyż przybierały one przeważnie formę nieoficjalnych układów regulacyjnych.

Natomiast dane przytoczone w tabeli Nr. 16 dowodzą, iż nasilenie procesów upadłościowych i nadzorowych w roku sprawozdawczym uległo wybitnemu zahamowaniu, przyczem ze szczególnym naciskiem podkreślić należy fakt, iż odraczanie wypłat w trybie t. zw. nadzorów sądowych utraciło dla dłużników dotychczasową rację bytu, gdyż zachwiane firmy zgóry musiały wyłączyć myśl uregulowania swoich zobowiązań według stosunkowo wysokich norm, przewidzianych w przepisach o zapobieganiu upadłości.

Wśród elementów, które częściowo przyczyniły się do poprawy sytuacji poszczególnych firm, wymienić należy przedewszystkiem korzyści osiągnięte w postaci oddłużenia z powodu zaznaczonego na wstępie spadku dolara. Wskutek dalszego stosowania zasady oględnej selekcji odbiorców niewątpliwie zmniejszyły się również straty na wierzytelnościach, poza tem usilnem dążeniem wszystkich firm była dalsza redukcja kosztów produkcji w drodze odpowiedniego obniżenia poszczególnych składników z kosztami administracyjnemi na czele.

Jakkolwiek w roku sprawozdawczym stworzone zostały definitywnie ramy prawne dla uregulowania zagadnienia zaległości podatkowych oraz w drodze okólników zainicjowane zostały podobne podstawy dla zlikwidowania zaległości w stosunku do instytucyj ubezpieczeń socjalnych, w praktyce oczekiwane w tej dziedzinie odciążenie życia gospodarczego nie przybrało pożądanych rozmiarów. Potwierdzeniem, iż praktyka stosowana celem oddłużenia w za-

kresie zobowiązań prawno-publicznych nie wykazywała dostatecznego pogłębienia, może być chociażby okoliczność, iż suma zaległości w podatku dochodowym na terenie całego Państwa, która w dniu 31. XII. 1932 wynosiła 225.700.000 zł., pod koniec r. 1933 wzrosła do 261.943.000 zł., zaś w podatku przemysłowym z 262.600.000 podniosła się na 296.397.000 zł. Konsekwencje tego stanu rzeczy godziły zarówno w Skarb Państwa jak i życie gospodarcze, znaczna bowiem część przedsiębiorstw jako nadmiernie obciążona niezlikwidowanemi zaległościami, nie mogła odzyskać zdolności kredytowej, co zkolei stanowiło jeden z czynników, uniemożliwiających powiększenie obrotów kosztem zwalczania konkurencji rozwijanej przez przedsiębiorców anonimowych, wolnych od wszelkich ciężarów.

Reasumując można dlatego w najogólniejszem przecięciu traktować rok sprawozdawczy jako okres poprawionej nieco w porównaniu z r. 1932 rentowności. W imię objektywności usilnie jednak podkreślić należy, że ta poprawa rentowności nie była wystarczająca ani dla zapoczątkowania odbudowy kapitałów obrotowych przemysłu i handlu włókienniczego, ani też dla pokrycia strat poniesionych w latach ub., a to tem bardziej, że na rok sprawozdawczy przypadł wielki wysiłek całego społeczeństwa, skierowany ku pokryciu ogłoszonej we wrześniu emisji 6%-wej Pożyczki Narodowej.

Początkowo emisja pożyczki tej przewidziana była w wysokości 120 milj. zł. Kiedy jednak okazało się, że subskrypcja przekracza trzykrotnie preliminowaną kwotę, Rząd podwyższył wysokość pożyczki do zł. 339,5 milj. zł., t. zn. do wysokości subskrybowanej a równocześnie, pragnąc przeciwdziałać ewent. skutkom deflacyjnym pożyczki, rozłożył spłaty na 11 rat. Okręg łódzki uczestniczył w dziale pokrycia Pożyczki Narodowej w kwotach następujących: ogółem subskrybowano na terenie Województwa Łódzkiego zł. 24.845.500.—, z czego na sfery gospodarcze przypadało zł. 17.301.000 (69,6%), a na pracowników prywatnych, samorządowych i państwowych wraz z wojskiem i emerytami zł. 7.544.500.— (30,4%). W pierwszej z powyższych pozycyj (życie gospodarcze) najpoważniejszą kwotą uczestniczyły przemysł — zł. 6.874.400.— (27,6%) i handel zł. 3.398.500.— (13,7%); w grupie przemysłowej zaś największą pozycję reprezentował w związku z strukturą gospodarczą okręgu przemysł włókienniczy, który subskrybował Pożyczkę Narodową w wysokości zł. 5.087.550.— (20,5%). Na terenie całej Polski przemysł włókienniczy subskrybował zł. 7.838.750.—, wysuwając się na pierwsze miejsce wśród pozo-

stałych gałęzi życia gospodarczego, objętych w statystyce Pożyczki Narodowej łącznem określeniem „przemysłu“ i reprezentujących razem w subskrypcji sumę zł. 46.245.900.—.

3. Przeobrażenia strukturalne przemysłu.

Doniosłe przeobrażenia, zaobserwowane w całym szeregu gałęzi polskiego przemysłu przetwórczego w miarę potęgującego się kryzysu, omówione zostały szczegółowo w sprawozdaniach za r. 1930, 1931 i 1932. Omawiane zjawiska, polegające na przesuwaniu się produkcji od zakładów większych i średnich, uchwytnych dla wymiaru wszelkich świadczeń i obciążeń podatkowych i socjalnych, do nakładców zatrudniających zarobkowo fabryki i warsztaty chałupnicze, trwały w roku sprawozdawczym w całej pełni. W poszczególnych gałęziach przemysłu omawiane przeobrażenia występowały pod najrozmaitszą postacią: w przemyśle drzewnym — polegały na rozbudowie chałupniczego wykańczania surowych kompletów przez zwolnionych z fabryk mebli giętych robotników, w hutach szklanych — ujawniły się pod postacią szlifierstwa chałupniczego i zarobkowego, w przemyśle młynarskim — dokonały się pod postacią wymiału zarobkowego na rachunek nieuchwytnych nakładców oraz w formie rzekomej dzierżawy młynów przez stworzone ad hoc spółdzielnie itd.

W przemyśle włókienniczym zaś nadal trwał proces wypierania z rynku dotychczasowych form produkcji przez formy nowe bardziej prymitywne, rozwijające się od kilku lat, a więc zarówno przez produkcję nakładców, zatrudniających chałupników oraz pracujące zarobkowo fabryki jak i przez zakłady, pracujące wprawdzie na własny rachunek, ale także w szczególnie dogodnych warunkach kalkulacyjnych. Przyjąć jednak należy, że omawiany proces nie zyskał w roku sprawozdawczym na sile, jakkolwiek nie został też zahamowany, najprawdopodobniej bowiem udział w ogólnej produkcji wspomnianych prymitywnych form, dla których utarło się określenie „przemysłu anonimowego“, utrzymał się w roku sprawozdawczym na wysokim jednak poziomie r. 1932. Potwierdzeniem tego przypuszczenia jest przytoczona w tab. 17 statystyka spożycia krajowego przędzy bawełnianej, uwzględniająca z jednej strony konsumcję własną zakładów wielowydziałowych produkujących przędzę oraz z drugiej strony ilości przędzy, sprzedanej dla dalszego przerobu wszelkim innym formom przemysłu. Jak już zaznaczono w sprawozdaniu za rok ubiegły z cyfr wspomnianej tabeli wynika,

Tab. 17. Konsumcja krajowa przędzy bawełnianej, objętej umową kartelową

(wg. danych Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce).

	Konsumcja krajowa	Przerobiono w tkalniach zakładów wielowydziałowych		Dostarczono odbiorcom	
	tys. kg	tys. kg	kons. og.=100	tys. kg	kons. og.=100
1930					
9.VIII. — 6.IX.	3.842,9	2.171,7	56,5	1.671,2	43,5
6.IX. — 4.X.	3.749,5	2.300,2	61,3	1.449,3	38,7
6.X. — 31.X.	3.414,2	2.175,3	63,7	1.238,9	36,3
31.X. — 29.XI.	2.943,5	1.683,6	57,2	1.259,9	42,8
29.XI. — 27.XII.	2.239,5	1.331,3	59,4	908,2	40,6
1931					
9.VIII. — 5.IX.	3.568,6	1.491,0	41,8	2.077,6	58,2
7.IX. — 3.X.	3.605,6	1.631,8	45,2	1.973,8	54,8
4.X. — 31.X.	2.968,0	1.247,8	42,0	1.720,2	58,0
31.X. — 28.XI.	2.574,7	1.062,7	41,3	1.512,0	58,7
30.XI. — 26.XII.	2.132,0	865,2	40,6	1.266,8	59,4
1932	39.518,9	16.864,2	42,7	22.654,7	57,3
28.XII. — 23.I	2.393,6	808,8	33,8	1.584,8	66,2
25.I. — 20.II.	2.499,5	969,6	38,8	1.529,9	61,2
22.II. — 19.III.	2.870,5	1.113,9	38,8	1.756,6	61,2
20 III. — 17.IV.	2.783,2	1.365,6	49,1	1.417,6	50,9
18.IV. — 15.V.	2.848,7	1.236,1	43,4	1.612,6	56,6
16.V. — 12.VI.	2.957,8	1.274,2	43,1	1.683,6	56,9
13.VI. — 10.VII.	3.130,0	1.437,0	45,9	1.693,0	54,1
11.VII. — 7.VIII.	3 318,1	1.344,3	40,5	1.973,8	59,5
8.VIII. — 4.IX.	3.726,6	1.597,9	42,9	2.128,7	57,1
5.IX. — 2.X.	3.910,7	2.092,4	53,5	1.818,3	46,5
3.X. — 30.X.	3.571,0	1.543,1	43,2	2.027,9	56,8
31.X. — 27.XI.	3.134,7	1.126,8	35,9	2.007,9	64,1
28.XI. — 25.XII.	2.374,5	954,5	40,2	1.420,0	59,8
1933	47.569,5	20.691,9	43,5	26.877,6	56,5
26.XII. — 22.I.	2.368,5	891,7	37,6	1.476,8	62,4
23.I. — 19.II.	2.924,5	1.055,1	36,1	1.869,4	63,9
20.II. — 19.III.	2.386,5	661,1	27,7	1.725,4	72,3
20.III. — 16.IV.	1.981,7	878,9	44,4	1.102,8	55,6
17.IV. — 14.V.	4.018,5	1.740,5	43,3	2.278,0	56,7
15.V. — 11.VI.	4.031,7	2.001,5	49,6	2.030,2	50,4
12.VI. — 9.VII.	4.064,0	1.850.5	45,5	2.213,5	54,5
10.VII. — 6.VIII.	4.457,1	2.036,4	45,7	2.420,7	54.3
7.VIII. — 3.IX.	4.429,3	2.022,6	45,7	2.406,7	54,3
4.IX. — 1.X.	4.816,8	2.117,4	44,0	2.699,4	56,0
2.X. — 29.X.	4.277,1	2.026,8	47,4	2.250,3	52,6
30.X. — 26.XI	3.987,5	1.725,2	43,3	2.262,3	56,7
27.XI. — 24.XII.	3.826,3	1.684,2	44,0	2.142,1	56,0

że do końca r. 1930 około 60% ogólnego spożycia przędzy przypadło na tkalnie zakładów wielowydziałowych, podczas gdy odbiorcy nieposiadający własnych przędzalń konsumowali około 40%. Nie ulega wątpliwości, że tylko część owych 40% przypadała na spożycie przemysłu anonimowego. Uwzględniając jednak, że liczba czynnych krosien bawełnianych od tego czasu nie zwiększyła się, a raczej uległa redukcji, przyjąć należy, że spadek procentowy spożycia przędzy przerobionej w tkalniach zakładów wielowydziałowych i relatywny wzrost pozycji „dostarczono odbiorcom" wiąże się ściśle z omawianemi przeobrażeniami strukturalnemi przemysłu. Pod tym kątem widzenia traktować należy przytoczone w tab. 17 dane, z których wynika, że zakłady wielowydziałowe przerobiły w własnych tkalniach i na własny rachunek już tylko 42,7% ogólnego spożycia przędzy, natomiast pozycja „dostarczono odbiorcom" wzrosła z 38% przeciętnie w drugiem półroczu 1930 r. do 57,3% w r. 1932. W roku sprawozdawczym sytuacja pod tym względem nie uległa zmianie, gdyż udział zakładów wielowydziałowych utrzymał się na poziomie prawie niezmienionym (43,5). Zasługuje jednak na podkreślenie, że w cyfrach absolutnych przerób przędzy poza obrębem zakładów wielowydziałowych przekroczył 26.000 t, z czego wynika, że t. zw. przemysł anonimowy dotrzymuje kroku również możliwościom, wyłaniającym się z poprawy konjunkturalnej.

B. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

Dla uniknięcia nieporozumień i ułatwienia czytelnikom orjentacji w tablicach statystycznych, któremi ilustrowane są poszczególne działy części szczegółowej sprawozdania o sytuacji gospodarczej okręgu łódzkiego w roku sprawozdawczym, Izba znowu przytacza w dosłownem brzmieniu uwagi, zamieszczone w tem samem miejscu w sprawozdaniach poprzednich. Nie mogły one ulec zmianie, gdyż nie zmienia się też zupełnie zasadniczy układ części szczegółowej. Znowu więc zastosowano podział przemysłu na gałęzie, przyjęty przez G. U. S., jedynie gazownie nie zostały zaliczone do przemysłu chemicznego wbrew układowi G. U. S., lecz tworzą wraz z elektrowniami i tramwajami odrębną grupę zakładów użyteczności publicznej.

Część szczegółowa ilustrowana jest danemi statystycznemi G. U. S. wzgl. I. B. K. G. i C., zawartemi w tab. 1 i 2 każdego działu, oraz materjałami statystycznemi, zebranemi w drodze ankiety Izby a zawartemi w tab. 3 i 4 każdego działu części szczegółowej. Pamiętać przytem należy, że:

1) tab. 1 zawiera a) w pierwszych 6-ciu rubrykach dane o liczbie zatrudnionych w Polsce i na terenie okręgu Izby robotników, znajdujących się w ewidencji zakładów, t. j. prócz robotników, pracujących przy produkcji, także robotników dodatkowych, urlopowanych i chorych wg. stanu w końcu miesiąca, b) w dalszych 3-ch rubrykach wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin poprawione przez usunięcie wahań sezonowych, przyczem odnośne obliczenia pomijają tygodnie z dniami świątecznemi i okresami wielkich strajków a uwzględniają zakłady nowopowstające;

2) w tabeli uwidoczniona jest rzeczywista liczba przepracowanych robotniko-godzin z uwzględnieniem tygodni z dniami świątecznemi;

3) wskaźniki kwartalne tab. 2 obliczone są na podstawie przeciętnych za rok 1927 wg. „Statystyki Pracy"; ponadto obliczono dla r. 1933 wskaźniki kwartalne, oparte na podstawie przeciętnych za rok 1932.

Stan zatrudnienia zakładów przemysłu przetwórczego, objętych ankietą Izby.

PRZEMYSŁ	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	wskaźnik 1932=100
1) włókienniczy	684	681	67.395	80.465	19.924.430	20.662.157	103,7
2) chemiczny	15	16	6.609	7.223	1.717.108	1.792.046	104,4
3) metalowo-maszynowy .	93	89	2.982	4.021	778.665	962.333	123,1
4) drzewny	82	83	1.939	2.375	438.298[1])	588.259	134,2
5) mineralny	75	85	2.107	2.124	691.288	716.820	103,7
6) spożywczy	150	147	5.267	4.619	838 828	790.987	94,3
7) budowlany	40	35	425	328	201.594	124.142	61,6
8) odzieżowy	19	19	481	672	172.127	204.788	118,9
9) papierniczy	19	20	811	829	181.356	205.946	113,3
10) poligraficzny	21	22	753	785	207.710	224.710	108,2
11) skórzany	12	12	307	269	81.657	90.348	110,7
12) zakłady użyt. publicznej	14	14	2.466	2.486	862.260	865.286	100,4
Ogółem .	1.224	1.223	91.542	106.196	26.095.321[1])	27.227.822	104,3

[1]) Liczba robotniko-dni przepracowanych w przemyśle drzewnym w r. 1932 została wskutek omyłki drukarskiej w sprawozdaniu za rok ubiegły podana nieściśle (428.298 zamiast 438.298); sprostowanie omyłki tej spowodowało konieczność sprostowania również ogólnej liczby przepracowanych w przemyśle przetwórczym okręgu łódzkiego robotniko-dni.

Za r. 1932 ankieta Izby objęła (por. tab. na str. 266) 1224 zakłady od I—V kat. świad. przem.*). W ciągu roku sprawozdawczego przybyło 130 nowych przedsiębiorstw odnośnych kategoryj świadectw przemysłowych, zatrudniających 3415 robotników; nadto zakłady istniejące już w r. 1932 zdołały w ciągu roku sprawozdawczego zwiększyć swe załogi robotnicze o 14.906 robotników; z drugiej strony jednak na początku r. 1933 uległo likwidacji wzgl. całkowitemu unieruchomieniu 131 zakładów, zatrudniających 3667 robotników. W ten sposób ankieta z r. 1933 objęła 1223 zakłady, zatrudniające 106.196 robotników.

---

*) W ważniejszych gałęziach przemysłu uwzględniono również niektóre zakłady niższych kat. świad. przem. ze względu na ich rolę w odnośnym dziale produkcji.

I. PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.
(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100).		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	118.816	100.715	93.188	81.584	73.067	66.367	66,2	50,3	45,2
II	121.838	108.619	102.332	85.629	79.115	73.471	67,4	55,8	53,4
III	122.260	110.561	105.481	86.659	81.259	76.120	73,2	60,5	31,1
IV	127.601	109.110	112.697	91.837	80.674	83.755	73,0	61,5	57,4
V	123.796	108.412	117.419	89.029	80.215	88.077	73,2	57,3	66,7
VI	128.612	107.569	117.404	91.440	79.516	86.458	74,1	59,8	66,9
VII	120.865	109.072	121 186	84.032	79.209	87.226	71,1	58,8	68,7
VIII	122.610	114.123	125.256	87.465	84.721	91.451	64,7	67,8	66,4
IX	125.381	120.327	129.005	90.142	89.400	93.794	64,8	60,3	67,8
X	119.173	119.839	125.630	84.667	87.044	90.626	61,1	60,5	65,7
XI	112.427	109.533	120.015	79.067	76.773	86.327	55,7	58,1	65,2
XII	100.009	191.388	117.397	70.775	62.877	84.075	55,8	49,8	65,9

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.
(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 =100	1932 =100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 =100	Polska =100
I	56.246	46.626	35.599	42,8	76,4	40.002	33.877	23.594	69,6	66,3
II	61.671	49.227	52.366	63,0	106,4	45.205	36.857	40.121	108,9	76,6
III	60.836	54.598	62.150	74,8	113,8	43.524	40.410	45.926	113,7	73,9
IV	55.322	50.279	57.377	69,1	114,1	40.701	36.226	41.441	114,4	72,2
Razem	234.075	200.730	207.492	62,4	103,4	169.433	147.370	151.082	102,5	72,8

Materjały statystyczne, ilustrujące sytuację polskiej gospodarki włókienniczej w ostatniem 5-leciu, dają w najogólniejszem ujęciu obraz następujący:

	1930 w porównaniu z r. 1929	1931 w porównaniu z r. 1930	1932 w porównaniu z r. 1931	1933 w porównaniu z r. 1932
Liczba robotniko-godzin, przepracowanych w całym przemyśle włókienniczym w Polsce . .	— 21,9%	— 5,2%	— 22,5%	+ 3,4%
Liczba robotniko-godzin, przepracowanych w całym przemyśle włókienniczym okręgu łódzkiego	brak danych	+ 1,3%	— 13,0%	+ 2,5%
Liczba robotniko-dni, przepracowanych w wielkim przemyśle włókienniczym okręgu łódzkiego	— 20,6%	— 8,5%	— 18,0%	+ 8,5%
Waga przywiezionych do przerobu surowców włóknistych	— 14,0%	— 2,8%	— 16,5%	+ 15,6%
w tem:				
bawełny i odpadków .	— 8,5%	— 8,7%	— 8,0%	+ 19,5%
wełny	— 7,5%	+ 12,9%	— 15,9%	+ 19,1%
Wartość przywozu surowców i półfabrykatów włóknistych	— 30,0%	— 28,1%	— 38,5%	+ 4,7%
Wartość wywozu półfabrykatów i gotowych wyrobów włókienniczych (wraz z odzieżą i konfekcją)	— 17,1%	— 13,1%	— 47,4%	— 29,2%

Jak widać z powyższego zestawienia szczególnie silny spadek aktywności gospodarczej polskiego przemysłu włókienniczego miał miejsce w r. 1930, kiedy to liczba przepracowanych w włókiennictwie robotniko-godzin obniżyła się w porównaniu z rokiem po-

przednim o 21,9%, a waga przywiezionych do przerobu surowców skurczyła się o 14%. W r. 1931 nastąpił dalszy spadek wymiarów ilościowych poszczególnych elementów polskiej gospodarki włókienniczej, można było jednak zaobserwować osłabienie jego tempa: liczba przepracowanych robotniko-godzin wykazała podówczas dalszą redukcję tylko o 5,2%, a waga importowanych surowców — o 2,8%. W r. 1932 tempo spadku zyskało znowu na sile, świadcząc o ponownem pogorszeniu się sytuacji przemysłu łódzkiego, jakkolwiek to dalsze pogłębienie kryzysu nie miało charakteru procesu ciągłego, gdyż na przełomie lata i jesieni tego roku zaobserwować można było zjawiska, dające łącznie obraz nieznacznej poprawy o charakterze zresztą przejściowym. W roku sprawozdawczym dopiero, t. zn. w r. 1933, stwierdzić można było w obrazie statystycznym włókiennictwa polskiego po raz pierwszy w dobie kryzysu cały szereg wskaźników dodatnich, t. zn. przekraczających in plus — acz nieznacznie — przyjętą za 100% bazę porównawczą r. 1932. A więc liczba przepracowanych robotniko-godzin wzrosła o 3,4%, przywóz surowej bawełny i odpadków — o 19,5%, wełny i odpadków — o 19,1%.

1. Stan uruchomienia.

Z przeglądu zarówno kwartalnych wskaźników stanu zatrudnienia w włókiennictwie (tab. 2 rubr. 5 i 10) jak i wskaźników miesięcznych (tab. 1 rubr. 6 i 9) wynika, że dopiero od początku drugiego kwartału intensywność uruchomienia tej gałęzi przemysłu przekroczyła poziom indentycznego kalendarzowo okresu roku poprzedniego. W styczniu r. 1933 ogólna liczba zatrudnionych w przemyśle włókienniczym całej Polski robotników przekraczała nieznacznie 66 tys., a poprawiony przez usunięcie wahań sezonowych wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin doszedł do 45,2, a zatem do poziomu w dobie poinflacyjnej jeszcze nienotowanego (jedynie na przełomie lat kryzysowych 1925 i 1926 r. wskaźnik przepracowanych w włókiennictwie robotniko-godzin był niższy, przyczem ówczesne minimum wynosiło w styczniu 1926 r. — 41,3%). Także w lutym zarówno liczba zatrudnionych robotników (73 tys.) jak i wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin (53,4) utrzymywał się poniżej stanu z lutego roku poprzedniego; wreszcie w marcu na skutek strejku wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin spadł do 31,1%. Odtąd stan uruchomienia włókiennictwa równolegle do

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu włókienniczego, objętych ankietą Izby (patrz uwagi na str. 265).

GRUPA	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	wskaźnik 1932=100
1. **Przemysł bawełniany** . .	240	242	40.893	49.560	12.031.843	12.235.445	101,7
a) zakłady wielowydziałowe .	26	26	25.622	33.364	7.789.984	7.981.021	102,5
b) przędzalnie cienkoprzędne	12	14	4.850	5.898	1.224.912	1.432.284	116,9
c) przędzalnie odpadkowe .	24	27	1.609	1.837	338.694	440.226	129,9
d) tkalnie	173	170	8.150	7.700	2.481.332	2.208.736	89,0
e) niciarnie	1	1	525	612	111.440	137.894	123,7
f) fabryki waty i watoliny .	4	4	137	149	35.481	35.284	99,4
2. **Przemysł wełniany** . . .	157	159	14.384	15.721	4.019.277	4.257.552	105,9
a) zakłady wielowydziałowe .	42	39	6.636	7.368	1.806.781	2.103.931	116,4
b) przędzalnie czesankowe .	5	5	4.197	4.590	1.022.359	978.251	95,7
c) przędzalnie zgrzebne . . d) przędzalnie odpadkowe .	16	19	645	836	177.684	193.499	108,9
e) tkalnie wełniane	70	73	2.136	2.280	750.876	769.502	102,5
f) tkalnie półwełniane . .	24	23	770	647	261.577	212.369	81,2
3. **Fabryki chustek**	11	11	437	677	163.450	172.194	105,3
4. **Farbiarnie i wykończalnie**	63	59	3.406	4.070	909.887	1.003.801	110,3
5. **Przemysł dziany i pończoszniczy**	103	100	4.040	5.529	1.485.849	1.592.796	107,2
a) fabryki wyrobów dzianych	27	30	1.391	1.986	460.770	548.091	118,9
b) pończoszarnie	75	68	2.546	3.296	966.015	967 652	100,2
c) fabryki rękawiczek . . .	1	2	103	247	59.064	77.053	130,5
6. **Przemysł jedwabny** . . .	41	40	1.056	1.489	378.071	455.762	120,5
a) skręcalnie przędzy jedwabnej	—	—	—	—	—	—	—
b) tkalnie	35	34	942	1.359	346.373	419.978	121,3
c) fabryki wstążek	6	6	114	130	31.698	35.784	112,9
7. **Fabryki taśm i sznurowadeł**	7	9	760	745	201.045	205.017	102,0
8. **Przemysł konopny** . . .	2	2	150	134	38.596	40.072	103,8
9. **Fabryki haftów i koronek**	20	16	228	155	86.975	56.864	65,4
10. **Fabryki firanek**	4	4	99	152	32.480	33.911	104,4
11. **Fabryki pluszu**	8	8	805	899	231.994	306.424	132,1
12. **Fabryki dywanów**	5	5	513	609	109.177	123.662	113,3
13. **Fabryki tkanin wzorzystych**	3	3	48	46	10.810	10.601	98,1
14. **Fabryki filców i tkanin technicznych**	4	4	225	243	57.024	69.701	122,2
15. **Szarparnie, skręcalnie i snowalnie**	16	19	351	436	167.952	98.355	58,6
Razem . .	684	681	67.395	80.465	19.924.430	20.662.157	103,7

kształtującej się pomyślnie sytuacji rynkowej poprawia się: konieczność dostarczenia rynkowi zamówionych jeszcze przed strejkiem towarów powoduje wzrost liczby zatrudnionych robotników w *kwietniu* prawie do 84 tys. a w *maju* do 88 tys. przy równoczesnym wzroście wskaźników przepracowanych robotniko-godzin do 57,4 i 66,7. Okres międzysezonowy (w sensie produkcyjnym) obniżył w ciągu *czerwca* i *lipca* liczbę zatrudnionych robotników bardzo nieznacznie przy zwiększonych jednak wskaźnikach robotniko-godzin, a w *sierpniu* wraz z zapoczątkowaniem bardziej intensywnej produkcji na sezon zimowy liczba zatrudnionych włókniarzy znowu przekracza 91 tys., dochodząc w końcu *września* niemal do 94 tys. przy utrzymanym wskaźniku przepracowanych robotniko-godzin (67,8). Z całego szeregu objawów, zaobserwowanych na rynku można było już na początku *października* wnioskować, że program produkcyjny na sezon zimowy nakreślony został przez przemysł w rozmiarach zbyt szerokich to też nastąpiła niezwłoczna redukcja ilości zatrudnionych robotników, a zarazem czasu pracy, kontynuowana także przez *listopad* i *grudzień*. Zasługuje przytem na uwagę fakt, że w roku sprawozdawczym liczba zatrudnionych robotników a zarazem wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin nie obniżyły się w końcu roku poniżej poziomu z końca roku poprzedniego, jak to dotąd w okresie kryzysu bywało, przeciwnie raczej nastąpił bowiem wzrost liczby zatrudnionych robotników i przepracowanych rob.-dni. O odrębnościach zaobserwowanych w roku sprawozdawczym w sytuacji poszczególnych grup przemysłu włókienniczego (tab. 3) zauważyć należy, co następuje. Naogół biorąc zgromadzone w drodze ankiety Izby cyfry dają obraz zgodny z całoroczną obserwacją, na podstawie której stwierdzić można było, że wzrost stanu uruchomienia był nieco bardziej intensywny w przemyśle wełnianym (wskaźnik ogólny 105,9, dla zakładów wielowydziałowych 116,4) niż w bawełnianym (wskaźnik ogólny 101,7, dla zakładów wielowydziałowych 102,5). Porównywując sytuację przędzalń bawełnianych cienkoprzędnych (116,9) oraz wełnianych czesankowych (95,7) dostrzec można z łatwością dużą zależność przędzalnictwa wełnianego od eksportu, którego silny spadek odbił się w roku sprawozdawczym na ich stanie uruchomienia podczas, gdy wskaźnik zatrudnienia przędzalnictwa bawełnianego kształtował się wyłącznie pod wpływem zwiększonego spożycia krajowego.

W grupie przemysłu dzianego szczególnie pomyślnie kształtował

się stan uruchomienia fabryk rękawiczek (130,5) oraz wytwórni innych wyrobów trykotażowych (118,9), podczas gdy rozbudowane w ubiegłych latach dostatecznie pończosznictwo (powyżej 100 zespołów maszyn kotonowych) nie zdołało zwiększyć stanu uruchomienia z roku ub. (wskaźnik 100,2).

Pomyślny rozwój wykazał w dalszym ciągu przemysł jedwabny, który w roku sprawozdawczym zwiększył liczbę zatrudnionych robotników niemal o 50%, a liczbę przepracowanych robotniko-dni o — 20,5%.

Z innych działów zasługuje jeszcze na podkreślenie wzrost stanu uruchomienia fabryk pluszu (132,1), filców i tkanin technicznych (122,2) oraz dywanów (113,3).

Odrębnie omówić należy sytuację przemysłu hafciarsko-koronkarskiego, do którego odnosi się najniższy poza szarparniami i skręcalniami w tab. 3 wskaźnik stanu uruchomienia — 65,4. Podkreślić przytem należy, że sytuacja fabryk koronek oraz wytwórni haftów nie kształtowała się bynajmniej w roku sprawozdawczym jednolicie. Przemysł koronkarski reprezentowany w Kaliszu ostatnio przez 774 maszyny o 40.000 klocków, a w Łodzi przez ca 20 maszyn o 1000 klocków pracował do końca 1931 r. przez pełne 24 godziny na dobę (4 zmiany po 6 godzin); w r. 1932 zredukował jedną zmianę 6-godzinną, i utrzymał pracę przez 18 godzin na dobę do końca roku sprawozdawczego. Natomiast fabryki haftów, posiadające przed wojną około 500 maszyn hafciarskich, przechodzą od kilku lat daleko sięgający kryzys związany ze zmianą mody. W roku sprawozdawczym liczba zdolnych do pracy maszyn wynosiła już tylko 100 (50 automatów i 50 t. zw. „pantografów"), z których jednak tylko 20 było czynnych.

Ograniczenie pracy warsztatów hafciarskich było więc powodem, że stan uruchomienia grupy fabryk haftów i koronek — łącznie biorąc — obniżył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 34,6%. W odniesieniu do sytuacji przemysłu hafciarskiego zaznaczyć jeszcze należy, że także na przyszłość perspektywy tego działu przedstawiają się nieszczególnie, bowiem mimo postępującego w okręgu kaliskim procesu niszczenia maszyn w drodze sprzedaży na łom, potencjalny aparat produkcyjny hafciarstwa jest jeszcze dość znaczny tem bardziej, że także poza okręgiem łódzkim (w Wilejce) istnieje pokaźna rezerwa unieruchomionych od dłuższego czasu maszyn hafciarskich (w ilości około 200).

W odniesieniu do wszystkich dodatnich (przekraczających 100) wskaźników poszczególnych działów przemysłu włókienniczego, uwidocznionych w tab. 3, podkreślić jeszcze należy, że mimo pewnej poprawy stanu uruchomienia tychże działów był on wciąż jeszcze daleki od normalnego uruchomienia. Jak widać z wskaźników tab. 2 ogólna liczba przepracowanych w polskim przemyśle włókienniczym robotniko-godzin była w roku sprawozdawczym ciągle jeszcze o 40% mniejsza niż w r. 1927. Fakt ten można cyfrowo zilustrować w odniesieniu do przędzalnictwa bawełnianego cienkoprzędnego przez porównanie stanu uruchomienia, wyrażonego w procentach tygodniowej normy 46-godzinnej, ze stanem przedkryzysowym, kiedy normalny dwuzmianowy czas pracy przędzalń przeważnie oscylował około 200% tejże normy tygodniowej. W świetle tak skonstruowanych materjałów statystycznych uruchomienie przędzalnictwa bawełnianego kształtowało się w ostatniem 2-leciu następująco (46-godzinny tydzień pracy = 100):

1932 r.			1933 r.		
28. XII. 31 r.	— 23. I. 32 r.	— 71,02%	26. XII. 32 r.	— 22. I. 33 r.	— 76,85%
24. I.	— 20. II.	— 71,02%	23. I.	— 20. II.	— 74,15%
21. II.	— 20. III.	— 73,89%	21. II.	— 19. III.	— 46,17%
21. III.	— 17. IV.	— 92,60%	20. III.	— 16. IV.	— 54,00%
18. IV.	— 15. V.	— 88,51%	17. IV.	— 14. V.	— 97,63%
16. V.	— 12. VI.	— 93,77%	15. V.	— 11. VI.	— 110,91%
13. VI.	— 10. VII.	— 97,03%	12. VI.	— 9. VII.	— 109,65%
11. VII.	— 7. VIII.	— 88,03%	10. VII.	— 6. VIII.	— 119,81%
8. VIII.	— 4. IX.	— 96,30%	7. VIII.	— 3. IX.	— 124,60%
10. IX.	— 2. X.	— 106,65%	4. IX.	— 1. X.	— 119,35%
3. X.	— 30. X.	— 94,73%	2. X.	— 29. X.	— 110,70%
31. X.	— 27. XI.	— 81,46%	30. X.	— 26. XI.	— 110,86%
27. XI.	— 25. XII.	— 74,36%	27. XI.	— 24. XII.	— 99,33%

2. Rozmiary produkcji.

Jak już wyżej zaznaczono (str. 269) ogólna waga przywiezionych do przerobu surowców włóknistych wzrosła w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim o 15,6%. Wskaźnik ten traktować należy jako wypadkową wzrostu importu bawełny (o 19,5%) i wełny (o 19,1%) z jednej strony oraz juty (tylko o 8%)

z drugiej strony. Statystyka spożycia surowców włóknistych w zakładach objętych ankietą Izby (tab. 4a) daje obraz nieodbiegający od cyfr tych, wynika z niej bowiem, że konsumcja bawełny i odpadków bawełnianych wzrosła o 18,1%, a konsumcja wełny i odpadków wełnianych — o 22,3%.

Tab. 4a. Konsumcja surowców włóknistych w zakładach, objętych ankietą Izby.

	1932		1933		
	Tonny	Udział w konsumcji ogólnej	Tonny	Wskaźniki: 1932=100	Wskaźniki: Udział w konsumcji ogólnej
1. **Bawełna, odpadki bawełniane i szmaty** .	**54.099**	**100,0**	**63.894**	**118,1**	**100,0**
w tem: bawełna ameryk.	38.049	70,3	45.807	120,4	71,7
bawełna egipska	3.889	7,2	4.031	103,7	6,3
bawełna inna .	2.375	4,4	3.180	133,9	4,9
odpadki baweln. i szmaty . . .	9.786	18,1	10.876	111,1	17,1
2. **Wełna, odpadki wełniane i szmaty** . .	**13.072**	**100,0**	**15.992**	**122,3**	**100,0**
w tem: wełna prana zagr.	5.002	38,3	4.477	89,5	28,0
wełna prana kraj.	849	6,5	949	111,8	5,9
wełna prana czes.	3.027	23,1	4.826	159,4	30,2
odpadki wełniane i szmaty . .	4.194	32,1	5.740	136,9	35,9
3. **Bawełna, wełna i odpadki razem** . . .	**67.171**	—	**79.886**	**118,9**	—

W odniesieniu do produkcji przędzy, objętej tab. 4b, należy jeszcze dla ogólnego obrazu przytoczyć ogłaszane od pewnego czasu przez G. U. S. dane dla całej Polski, według których ogólno-polska produkcja przędzy bawełnianej cienkoprzędnej wynosiła:

w 1931 r. — 45.169 tonn, z czego na okręg łódzki przyp. — 89,1%
w 1932 r. — 43.012 „ „ „ „ „ „ — 89,5%
w 1933 r. — 48.957 „ „ „ „ „ „ — 92,1%

Według tych samych danych G. U. S. ogólno-polska produkcja przędzy wełnianej czesankowej wynosiła w kolejnych latach:

1931 r. — 11.052 tonny, z czego na okręg łódzki przyp. — 52,9%
1932 r. — 9.660 „ „ „ „ „ „ — 54,5%
1933 r. — 9.514 „ „ „ „ „ „ — 61,3%

Statystyka produkcji tkanin na terenie okręgu Izby (tab. 4c) daje — naogół biorąc — wyniki zgodne ze statystyką spożycia surowców i produkcji przędzy. Zwłaszcza ten ostatni wskaźnik (115,7) jest bar-

Tab. 4b. Produkcja przędzy bawełnianej i wełnianej w zakładach, objętych ankietą Izby.

	Waga w tonnach			Wartość w tys. zł.	
	1932	1933	Wskaźniki 1932=100	1932	1933
1. **Przędza bawełniana**	**49.096**	**56.531**	**115,1**	**159.027**	**174.541**
w tem: cienkoprzędna poniżej Nr. 44	36.595	43.727	119,5	128.201	145.637
cienkoprzędna powyżej Nr. 44	1.895	1.361	71,8	12.105	9.006
odpadkowa .	10.606	11.443	107,9	18.721	19.898
2. **Przędza wełniana** .	**11.897**	**14.025**	**117,9**	**83.301**	**93.724**
w tem: zgrzebna i odpadkowa . .	6.646	8.193	123,3	29.452	36.792
czesankowa .	5.251	5.832	111,1	53.849	56.932
Razem . .	**60.993**	**70.556**	**115,7**	**242.328**	**268.265**

dzo zbliżony do wskaźnika wytwórczości tkanin (115,1). Natomiast przy porównaniu wskaźników produkcji poszczególnych działów włókiennictwa ze wskaźnikami ich stanu uruchomienia stwierdzić można pewne rozbieżności uzasadnione częściowo, podobnie jak w roku ubiegłym, kontynuowaną w niektórych zakładach reorganizacją pracy, zmierzającą do maksymalnego zwiększenia wydajności.

3. Rynek wewnętrzny.

Dział XIII-ty sprawozdania, poświęcony sytuacji handlu, omawia m. in. również zmiany zaobserwowane w roku sprawozdawczym

Tab. 4c. Produkcja tkanin włókienniczych w zakładach, objętych ankietą Izby[1]).

	Waga w tonnach			Wartość w tys. zł.	
	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100	1932	1933
1. **Tkaniny bawełniane i odpadkowe . . .**	**27.953**	**30.809**	**110,2**	**200.589**	**203.068**
2. **Tkaniny wełniane i półwełniane . . .**	**5.225**	**6.859**	**131,3**	**78.597**	**86.474**
3. **Tkaniny jedwabne i półjedwabne . . .**	**950**	**1.154**	**121,5**	**35.987**	**34.948**
4. **Tkaniny z zawartością sierści zwierzęcej (filce i wojłoki) . . .**	**394**	**399**	**101,3**	**3.449**	**3.073**
5. **Wyroby dziane i pończosznicze . . . .**	**2.007**	**2.316**	**115,4**	**32.293**	**33.420**
a) dziane	1.098	1.383	126,0	10.581	11.986
b) pończosznicze . . .	909	933	102,6	21.712	21.434
6. **Firanki, koronki i hafty . . . . . .**	**153**	**150**	**98,0**	**2.414**	**2.156**
a) firanki i tiule . .	73	85	116,4	760	977
b) koronki i hafty . .	80	65	81,3	1.654	1.179
7. **Dywany i gobeliny .**	**442**	**623**	**141,0**	**3.091**	**3.082**
a) dywany wełniane .	112	164	146,4	1.062	1.567
b) dywany inne (z zawartością przędzy lnianej, jutowej, konopnej i kokosowej	268	409	152,6	1.437	1.193
c) gobeliny	62	50	80,6	592	322
8. **Wata i watolina . .**	**370**	**360**	**97,3**	**972**	**1.099**
9. **Nici . . . .**	**349**	**372**	**106,6**	**5.439**	**4.000**
10. **Tkaniny lniane i jutowe . . . .**	**475**	**846**	**178,1**	**1.143**	**2.992**
11. **Wstążki i taśmy . .**	—	**231**	—	—	**3.849**
Razem .	38.318	44.119	115,1	363.974	378.161

[1]) Zmiany zaszłe w r. 1933 w wadze produkcji odbiegają niekiedy od zmian wartościowych, co spowodowane jest bądź ruchem cen, bądź też przejściem na inne artykuły.

na rynku surowców włóknistych, przędzy i gotowych wyrobów włókienniczych. Zgodnie z zawartemi w dziale tym uwagami szczegółowemi miało miejsce w roku sprawozdawczym przesunięcie (do maja) punktu kulminacyjnego sezonu letniego, spowodowane przez strejk, trwający od początku marca do pierwszych dni kwietnia. Niemniej jednak sezon letni miał przebieg pomyślny, gdyż w czerwcu i lipcu jeszcze trwała dość intensywna likwidacja przygotowanych na sezon zapasów, a zarazem normalna w tym okresie sprzedaż artykułów całorocznych. Gorzej natomiast kształtowała się sytuacja sezonu zimowego, zapoczątkowanego w pierwszych dniach września przy dość silnem napięciu obrotów. W pierwszej połowie października ożywienie to osłabło, jak gdyby dla zorjentowania się w możliwościach zbytu dalszych ogniw handlu włókienniczego, poczem ruch sezonowy jeszcze raz zyskał na sile w końcu października i na początku listopada jakkolwiek w ostatecznym rezultacie nie zdołano wyprzedać przygotowanych na zimę asortymentów.

Przedstawiony wyżej przebieg obu sezonów znajduje odzwierciedlenie w przytoczonej niżej statystyce przewozów kolejowych tkanin (tab. 5), która traci jednak dotychczasowe znaczenie symptomatyczne wobec rozwijającego się ruchu towarowego automobilowego.

Niemniej jednak widoczny jest w statystyce tej wpływ strejku, który zdziałał, że najwyższy stan wskaźników przewozowych, przypadający zwykle na marzec, a w r. 1932 na kwiecień (63,8), w roku sprawozdawczym odnosi się do maja (64,7), przyczem także w czerwcu i lipcu wskaźniki były wyższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Również odmienny w roku sprawozdawczym niż w innych latach przebieg sezonu zimowego (żywy ruch w ciągu całego września i w końcu października) znajduje swe odbicie w omawianej statystyce, według której wskaźnik przewozu tkanin wynosił we wrześniu 73,1, w październiku obniżył się do 58,0, a w listopadzie, kiedy miała miejsce realizacja sfinalizowanych w końcu października tranzakcyj, znowu podniósł się do 71,3.

W odniesieniu do obrotów rynku włókienniczego zaznaczyć jeszcze należy, że poczynając od r. 1929 wykazywały one z roku na rok spadek. W roku sprawozdawczym tendencja ta została niewątpliwie zahamowana, nastąpił bowiem najprawdopodobniej wzrost łącznej wartości dokonanych tranzakcyj jakkolwiek bardzo nieznaczny, skoro wartość tkanin wyprodukowanych w zakładach objętych ankietą Izby wzrosła zaledwie o 4% (z 364 milj. zł. w r. 1932 do

378 milj. zł. w r. 1933). W niektórych działach przemysłu włókienniczego wartość produkcji wykazała zresztą nawet relatywny spadek (wzrost nieproporcjonalny do zwiększenia wagowego). Dotyczy to zwłaszcza grupy tkanin bawełnianych (tab. 4c), która wykazuje wzrost wagowy o 10,2% a zarazem wzrost wartości tylko o 1,5% (z 200,6 milj. zł. do 203,1 milj. zł.). Świadczy to o kontynuowanym w roku sprawozdawczym spadku cen tkanin bawełnianych w najogólniejszem przecięciu, co zasługuje tem bardziej na podkreślenie, że ceny surowej bawełny kształtowały się w roku sprawozdawczym raczej zwyżkowo w porównaniu z r. 1932.

Tab. 5. Wskaźniki przewozów kolejowych tkanin
(poprawione przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100;
wg. obliczeń I. B. K. G. i C.).

Rok / Miesiąc	1929	1930	1931	1932	1933
I			51,9	40,6	35,9
II	89,0	55,3	45,5	37,1	42,9
III			64,5	52,5	47,6
IV			56,4	63,8	41,7
V	84,9	53,1	58,1	60,8	64,7
VI			53,4	47,6	51,7
VII		45,2	47,7	39,9	52,2
VIII	79,4	50,7	45,3	49,6	44,9
IX		65,8	54,8	78,0	73,1
X		58,1	47,2	53,9	58,0
XI	79,8	56,2	46,7	56,4	71,3
XII		53,6	41,8	42,8	56,8

W świetle powyższych cyfr nie pozostała bynajmniej bez wpływu na pojemność wewnętrznego rynku tkanin bawełnianych realizacja t. zw. akcji lniarskiej. Odczuły ją zwłaszcza niektóre zakłady przemysłu bawełnianego uczestniczące dotąd w dostawach wojskowych, w których stosunek sum wydawanych na tkaniny lniane do kwot zużytych na zakup tkanin bawełnianych wyrażał się w latach

ubiegłych cyframi 8 : 92. W r. 1933 natomiast Intendentura wydatkowała na tkaniny bawełniane zaledwie 4%, a na tkaniny lniane i konopne 96% ogólnych kwot, zużytych na zaopatrzenie armji w tkaniny obydwu typów. Uwzględniając postępy, jakie uczyniła akcja wypierania tkanin bawełnianych również w polityce zakupów innych jeszcze instytucyj państwowych i samorządowych oraz monopoli i przedsiębiorstw państwowych, przyjąć należy, że w ten sposób utracone zostały dla przemysłu bawełnianego okręgu łódzkiego obroty sięgające kilkunastu miljonów złotych.

Stan zapasów fabrycznych tkanin i półfabrykatów przedstawiał się w roku sprawozdawczym na tle sytuacji z lat ubiegłych następująco:

1) W r. 1931 obydwa sezony zarówno letni jak i zimowy zakończone zostały przy pokaźnych zapasach tkanin zarówno sezonowych jak i całorocznych. W r. 1932 sytuacja zmieniła się o tyle, że pozostałości sezonu letniego jak i zimowego były mniej znaczne. Wreszcie w roku sprawozdawczym nastąpiła dalsza pod tym względem poprawa o ile chodzi o sezon letni, natomiast sezon zimowy zakończył się przy zapasach większych, odpowiadających w przybliżeniu posezonowym pozostałościom z r. 1932.

2) Zapasy przędzy bawełnianej wynosiły w liczbach absolutnych w końcu roku

1930 —	kg 1.814.000,	co odpowiadało	ówczesnej	produkcji	3-tyg.	
1931 —	„ 1.868.000	„	„	„	„	3½-tyg.
1932 —	„ 1.621.000	„	„	„	„	2½ „
1933 —	„ 1.948.000	„	„	„	„	2 „

Dla porównania powyższego stanu rzeczy z sytuacją, jaka pod tym względem panowała w okresie, kiedy nie istniał jeszcze kartel przędzalń bawełnianych, przypomnieć należy, że do końca r. 1929 zapasy przędzy bawełnianej odpowiadały w przybliżeniu ówczesnej 5-tygodniowej produkcji przędzy.

3) Zapasy przędzy czesankowej w zakładach zrzeszonych w Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej wynosiły w dniu 31 grudnia

1930 r.	—	1.442.000 kg
1931 „	—	1.361.000 „
1932 „	—	1.716.000 „
1933 „	—	1.758.043 „

Jak widać zatem zapasy przędzy wełnianej czesankowej wykazują mniejsze wahania, odpowiadając w przybliżeniu 2-miesięcznej produkcji. Wzrost zapasów zaobserwowany powyżej w ostatniem 2-leciu wiąże się z faktem rozszerzenia Konwencji wzgl. jej statystyki na zakłady, pozostające uprzednio poza jej obrębem *).

4. Import włókienniczy.

Wprowadzone z dniem 1 stycznia wzgl. od lipca 1932 r., a następnie prolongowane zakazy przywozu przędzy wełnianej czesankowej i bawełnianej oraz wszelkiego rodzaju tkanin bawełnianych, wełnianych, półwełnianych i jedwabnych oraz materjałów i wyrobów dzianych, wpłynęły już w roku 1932 w sposób decydujący na kształtowanie się importu włókienniczego, który obniżył się podówczas znacznie we wszystkich bez wyjątku pozycjach. Izba w poprzedniem sprawozdaniu rocznem podkreśliła już, że ówczesny spadek importu częściowo tylko pozostawał w związku z fluktuacjami konjunkturalnemi, podczas gdy dużo większą rolę odegrała pod tym względem zaostrzona reglamentacja przywozu, do której sięgnąć musiała polska polityka gospodarcza, idąc za ogólnemi prądami rządzącemi polityką handlową świata od r. 1931.

Z drugiej strony można było przewidzieć, że dalsza kompresja importu poniżej granicy osiągniętej sztucznie w r. 1932 jest już mało prawdopodobna. Rzeczywisty przebieg wypadków potwierdził przewidywania te, jakkolwiek bowiem nastąpił w roku sprawozdawczym dalszy wagowy spadek przywozu, nie był on znaczny skoro wynosił w grupie przędzy bawełnianej i wełnianej (tab. 6) łącznie 9,9% (z 2152 tonn wartości 28,5 milj. zł. w r. 1932 do 1940 tonn wartości 18,9 milj. zł. w r. 1933), a w grupie tkanin bawełnianych i wełnianych (tab. 7) łącznie 3,7% (z 840 tonn wartości 15,8 milj. zł. w r. 1932 do 809 tonn wartości 12,1 milj. zł.).

Rozmiary przywozu przędzy osiągnęły więc prawdopodobnie w roku sprawozdawczym najniższy w dobie kryzysu poziom i objęły wyłącznie artykuły produkowane w Polsce w niedostatecznej ilości wzgl. gatunkach. Dotyczy to zwłaszcza przędzy bawełnianej, której wyższe numery, produkowane wprawdzie w Polsce, niezupełnie

---

*) Konwencja Przędzalń Wełny Czesankowej objęła w r. 1932 dalsze 2 zakłady (Piotrkowską Manufakturę i Tomaszowską Przędzalnię); w statystyce Konwencji firmy te zostały uwzględnione również w danych za r. 1932.

jeszcze odpowiadają technicznym wymogom niektórych działów przemysłu przetwórczego (zwłaszcza rękawicznictwa i pończosznictwa).

Przywóz przędzy wełnianej czesankowej obniżył się również nieznacznie, to też, uwzględniając pokaźny wzrost krajowego spożycia przędzy tej, stwierdzić należy, że udział przemysłu krajowego w zaspakajaniu rynku wewnętrznego znowu znakomicie wzrósł. Zakłady należące do Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej sprzedały w Polsce w roku sprawozdawczym 8.302.773 tonn przędzy, a import wynosił 625 tonn. W ten sposób stosunek ilości przywiezionej przędzy do zbytu wewnętrznego krajowego przemysłu, zrzeszonego w Konwencji (patrz uwagę na str. 281) obniżył się z 23,4% w r. 1931 do 11,1% w r. 1932 i 7,5% w r. 1933. Mimo to zainteresowany przemysł uskarżał się w dalszym ciągu na konkurencję przędzy czesankowej pochodzenia austrjackiego, która wynosiła 1/3 ogólnego importu oraz na import przędzy z Anglji i Francji, reprezentujących dalszą 1/3 ogólnego przywozu. Czwarte miejsce w imporcie zajmowała Rzesza Niemiecka, dostarczająca Polsce mimo zaostrzonych trudności przywozowych znaczne ilości włóczki do robót ręcznych.

Tab. 6. Import półfabrykatów włókienniczych (wg. G. U. S.; w tonnach).

	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Przędza bawełniana .	1.892	3.065	2.961	2.655	2.446	1.714	1.491	1.315
„ wełniana (czesankowa) . .	937	2.825	2.779	2.377	1.929	1.802	661	625
„ jedwabna (naturalna) . .	93	154	203	178	218	368	239	156
ogółem .	2.922	6.044	5.943	5.210	4.593	3.884	2.391	2.096

Jedynie spadek importu przędzy z jedwabiu naturalnego spowodowany został przez pogorszoną w roku sprawozdawczym sytuację przemysłu jedwabnego. Rozbudowa strukturalna tej gałęzi przemysłu była czynnikiem potęgującym do końca r. 1931 import przędzy jedwabnej mimo postępującego kryzysu. Dopiero zaobserwowane w r. 1932 przesunięcie mody w kierunku tkanin wełnianych i sztuczno-jedwabnych stało się powodem znacznego spadku importu,

który w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 wynosił 18%. W sprawozdaniach poprzednich wnioskowano o zmianach zaszłych w przemyśle jedwabnym na podstawie statystyki rzekomego eksportu tychże tkanin, będącego w rzeczywistości wywozem zagranicę celem wykończenia w biernym obrocie uszlachetniającym. W roku sprawozdawczym jednak wspomniane materjały statystyczne są o tyle niewystarczające, że od 1 lipca 1933 r. wstrzymane zostało wydawanie zezwoleń na bierny obrót uszlachetniający (z nielicznemi wyjątkami) wobec uruchomienia w kraju farbiarni i wykończalni tkanin jedwabnych.

Uwagi powyższe, dotyczące przywozu półfabrykatów, charakteryzują również w pewnym stopniu przywóz gotowych wyrobów (tab. 7). I tutaj bowiem przywóz tkanin bawełnianych i wełnianych spadł w roku sprawozdawczym bardzo nieznacznie, obniżył się

Tab. 7. Import wyrobów włókienniczych (wg. G. U. S.; w tonnach).

	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Tkaniny bawełniane .	977	1.561	2.017	1.808	1.288	1.094	658	629
„ wełniane .	321	556	616	554	418	303	182	180
„ jedwabne .	108	189	216	214	280	337	203	84
Wyroby dziane . .	194	230	192	110	54	35	13	4

bowiem już w r. 1932 (pod wpływem restrykcyj przywozowych, czynników konjunkturalnych oraz dostosowania się produkcji krajowej do potrzeb rynku wewnętrznego) do granic, których pokaźne przekroczenie in minus wydaje się mało prawdopodobne. Jedynie spadek importu tkanin jedwabnych był pokaźny, przyczem i w tym wypadku na statystyce importu odbić się musiało skurczenie przywozu tkanin przywożonych zpowrotem do kraju po wykończeniu zagranicą.

Naogół biorąc zatem wyroby zagraniczne odgrywały coraz mniejszą rolę w zaspakajaniu potrzeb wewnętrznego rynku włókienniczego w Polsce. Nikły procentowo udział importu w ogólnej konsumcji tkanin bawełnianych i wełnianych osiągnięty w r. 1932 i uwi-

doczniony na tab. 8 (danych za r. 1933 nie przytoczono wskutek nieopublikowania statystyki produkcji ogólno-polskiej przez G. U. S.) doznał prawdopodobnie w roku sprawozdawczym dalszej redukcji.

Ostateczne wyniki wymiany zagranicznej półfabrykatów i wyrobów włókienniczych przedstawiają się (tab. 9) następująco: 1) ujemne saldo wymiany przędzy bawełnianej skurczyło się pod wpływem bardziej wydatnego spadku przywozu niż wywozu; 2) równocześnie

Tab. 8. Udział importu w krajowej konsumcji tkanin włókienniczych w tonnach.

	Produkcja	Eksport	Import	Konsumcja	Udział importu w konsumcji
			1930 r.		
Tkaniny bawełniane (wraz z odpadkowemi)	40.139	1.794	1.286	39.631	3,2%
Tkaniny wełniane (wraz z półwełnianemi)	14.407	1.442	419	13.384	3,1%
			1931 r.		
Tkaniny bawełniane (wraz z odpadkowemi)	35.052	1.408	1.094	34.738	3,1%
Tkaniny wełniane (wraz z półwełnianemi)	13.285	1.816	304	11.773	2,6%
			1932 r.		
Tkaniny bawełniane (wraz z odpadkowemi)	30.364	658	658	30.364	2,2%
Tkaniny wełniane (wraz z półwełnianemi)	10.257	569	182	9.870	1,8%

jednak zmniejszyło się dodatnie saldo w handlu przędzą wełnianą czesankową z 1399 tonn w r. 1932 do 737 tonn w roku sprawozdawczym wskutek bardzo silnego spadku eksportu przy nieznacznem tylko obniżeniu rozmiarów przywozu; 3) niewielkie saldo dodatnie uzyskała Polska w roku sprawozdawczym w wywozie tkanin bawełnianych, podczas gdy w r. 1932 eksport tkanin tych został całkowicie skompensowany przez identyczny w rozmiarach import; 4) pomyślne wyniki również uzyskano w wymianie tkanin wełnianych

i jutowych, w obu pozycjach bowiem saldo dodatnie r. 1932 pokaźnie wzrosło. W świetle niezwykle spotęgowanych w roku sprawozdawczym trudności, jakie przezwyciężyć musiał polski eksport

Tab. 9. Bilans wymiany półfabrykatów i wyrobów włókienniczych

(wg. G. U. S.; w tonnach).

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Przędza bawełniana							
przywóz . . .	3.065	2.961	2.656	2.446	1.714	1.491	1.315
wywów . . .	1.540	1.426	1.490	1.779	738	866	854
	−1.525	−1.535	−1.166	− 667	− 976	− 625	− 461
Przędza wełniana							
przywóz . . .	2.824	2.779	2.376	1.929	1.802	691	625
wywóz	1.447	1.712	3.475	3.691	3.820	2.090	1.362
	−1.377	−1.067	+1.099	+1.762	+2.018	+1.399	+ 737
Tkaniny bawełniane							
przywóz . . .	1.561	2.017	1.808	1.288	1.094	658	629
wywóz	5.375	3.361	3.161	1.794	1.408	658	665
	+3.814	+1.344	+1.353	+ 506	+ 316	—	+ 36
Tkaniny wełniane							
przywóz . . .	556	618	554	418	304	182	180
wywóz	683	925	1.958	1.442	1.816	569	845
	+ 127	+ 307	+1.404	+1.024	+1.513	+ 387	+ 665
Tkaniny i worki jutowe							
przywóz . . .	28	58	181	150	415	186	187
wywóz	1.840	3.848	5.717	3.617	2.243	1.750	1.895
	+1.812	+3.790	+5.536	+3.467	+1.828	+1.564	+1.708

włókienniczy, rezultaty powyższe uważać należy za zadawalające, jakkolwiek z drugiej strony znowu podkreślić należy, że wywóz okupiony był w wielu wypadkach ciężkiemi ofiarami.

5. Eksport.

Dla uchwycenia dorobku eksportowego wszystkich działów przemysłu włókienniczego w najszerszem tego słowa znaczeniu, należy uwzględnić z jednej strony pozycję „wyroby gotowe przemysłu włókienniczego“ wg. klasyfikacji międzynarodowej, zaliczającej do grupy tej również przędzę, a z drugiej strony pozycję „odzież i konfekcja“ wg. klasyfikacji polskiej*), obowiązującej do końca 1933 r., według której pod pozycję tę podpadały prócz odzieży i koszul również trykotaże, kołdry, koce itd. Poza obrębem obu powyższych grup pozostawałby w ten sposób tylko eksport surowców włóknistych krajowych, będących raczej płodami rolnictwa oraz reeksport w stanie nieprzerobionym surowców zagranicznych. W powyższem ujęciu polski eksport włókienniczy kształtował się w ostatniem 5-leciu następująco:

Tab. 10. Polski eksport włókienniczy
(wg. G. U. S.; rubr. 1 — wg. klasyfikacji międzynarodowej; rubr. 2 — wg. klasyfikacji polskiej).

Rok	1. gotowe wyroby włókiennicze	2. odzież i konfekcja	Razem
1929	200,9 milj. zł.	13,2 milj. zł.	214,1 milj. zł.
1930	167,8 „ „	9,8 „ „	177,6 „ „
1931	131,3 „ „	23,0 „ „	154,3 „ „
1932	61,1 „ „	20,1 „ „	81,2 „ „
1933	36,7 „ „	20,2 „ „	56,9 „ „

Spadek eksportu włókienniczego w obu powyższych łącznie wziętych grupach (z jednej strony przędza i tkaniny, a z drugiej strony odzież i konfekcja) nie był bynajmniej do końca r. 1932 bardziej wydatny niż spadek pozostałych działów polskiego wywozu przemysłowego, dopiero w roku sprawozdawczym nastąpiło pod tym względem wydatne pogorszenie. Według wspomnianej już klasyfikacji międzynarodowej bowiem eksport z Polski gotowych wyrobów przemysłowych wszelkiego rodzaju wynosił w kolejnych latach 1929—1933: 551, 525, 447, 234 i 228 milj. zł., wobec czego udział eksportu

*) Analogicznej pozycji klasyfikacji międzynarodowej nie można w tym wypadku zastosować, obejmuje ona bowiem również obuwie.

włókienniczego w ogólnym wywozie przemysłowym wynosił: w 1929 roku — 38,8%, w 1930 r. — 33,9%, w 1931 r. — 34,5%, w 1932 r. — 35,9% i w 1933 r. — 25,5%.

Spadek wartości wywozu włókienniczego nie szedł bynajmniej w parze ze spadkiem wagowym. Jak widać z zestawienia przytoczonego w tab. 9 obniżyła się wydatnie tylko waga wyeksportowanej przędzy wełnianej (z 2090 tonn w r. 1932 do 1362 tonn w r. 1933), eksport przędzy bawełnianej natomiast obniżył się zaledwie o 12 tonn (z 866 tonn do 854 tonn), wzrósł jednakże po 6-ciu latach nieprzerwanego spadku wywóz tkanin bawełnianych, jakkolwiek bardzo nieznacznie (z 658 do 665 tonn) oraz tkanin wełnianych (z 569 do 845 tonn). Znamienne zwłaszcza było zwiększenie wywozu tkanin bawełnianych, który swego czasu przekraczał 90% wagi ogólnego

Tab. 11. Eksport tkanin z okręgu łódzkiego
(wg. Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego; wywóz gotowej odzieży został wyodrębniony dopiero po 1. IV. 1931 r.).

Tkaniny / Rok	bawełniane		półwełniane		wełniane	
	tonny	%	tonny	%	tonny	%
1927	5.550	100	191	100	491	100
1928	3.284	59,2	239	125,1	836	170,3
1929	3.001	54,1	314	164,4	1.402	285,5
1930	1.663	30,0	180	94,2	1.172	238,7
1931	1.383	24,9	111	58,1	1.770	277,4
1932	583	10,5	40	20,9	517	105,3
1933	627	11,0	40	20,9	962	195,9

eksportu tkanin okręgu łódzkiego, a w latach 1931—1932 spadł poniżej rozmiarów eksportu tkanin wełnianych. Wzajemny stosunek wagowy tkanin bawełnianych i wełnianych w wywozie okręgu nie uległ jednak także w roku sprawozdawczym poprawie na rzecz tkanin bawełnianych (tab. 11), gdyż waga wywiezionych tkanin wełnianych wzrosła dużo silniej.

Kontynuowany był w roku sprawozdawczym proces wzrostu udziału okręgu łódzkiego w ogólno-polskim eksporcie włókienniczym (przędzy, tkanin i odzieży). Udział ten oblicza Izba, podobnie jak w latach ubiegłych na podstawie statystyki z jednej strony

Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego oraz Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej, a z drugiej strony Związku Eksporterów Przemysłu Włókienniczego w Bielsku. Na podstawie wspomnianych danych statystycznych (tab. 12), które mimo charakteru nieoficjalnego wyczerpują znaczną część polskiego eksportu przędzy, tkanin i odzieży (poza wyrobami jutowemi oraz — od 1. XI. 1933 tkaninami białostockiemi), stwierdzić można, iż udział Łodzi w wadze zarejestrowanego przez wymienione organizacje wywozu wzrósł z 96,2% w r. 1930 do 97,4% w r. 1931, do 98,8% w r. 1932 oraz do 99,3% w r. 1933, w wartości zaś z 91,5% w r. 1930 i 1931 do 95,4% w r. 1932 i 97,8% w r. 1933.

Tab. 12. Eksport włókienniczy Bielska i Łodzi.

Rok	Dane Z. E. P. P. W. w Bielsku		Dane Z. E. P. P. W. i Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej w Łodzi					Razem	
	tkaniny wełn. i półwełniane		tkaniny baw. i wełn., przędza kolor. oraz odzież gotowa i koszule		przędza wełn. czesankowa niebarwiona		łączna wartość		
	tonny	tys. zł.	tonny	tys. zł.	tonny	tys. zł.	tys. zł.	tonny	tys. zł.
1927	354	15.200	6.653	71.799	—	—	—	—	—
1928	383	17.370	5.094	59.227	2.922	72.998	132.225	8.399	149.595
1929	442	19.833	6.563	70.468	2.965	59.117	129.585	9.970	149.418
1930	326	13.213	5.135	48.259	3.181	96.928	145.187	8.642	158.400
1931	246	9.355	5.834	56.208	3.331	40.229	96.437	9.411	105.792
1932	68	2.192	3.903	26.732	1.754	18.664	45.396	5.725	47.588
1933	37	947	4.196	30.821	1.097	11.212	42.033	5.330	42.980

W związku z omówionemi wyżej przeobrażeniami w strukturze polskiego eksportu włókienniczego, które zapoczątkowane zostały w r. 1931, a w r. 1932 oraz w roku sprawozdawczym były jedynie kontynuowane, wspomnieć jeszcze należy, że udział gotowej odzieży i koszul w ogólnym eksporcie utrzymał się w roku sprawozdawczym mniej więcej na poziomie roku ubiegłego (vide dział VIII, przemysł odzieżowy).

Także przegrupowanie, zaobserwowane w roku sprawozdawczym w wzajemnym stosunku rynków odbiorczych łódzkiego przemysłu włókienniczego, było raczej dalszym ciągiem zmian dokonywujących się już od szeregu lat. Udział procentowy Rumunji oraz grupy rynków przedwojennych (rynki Dalekiego Wschodu, Rosji

Sowieckiej, Litwy i Krajów Nadbałtyckich) obniżył się w dalszym ciągu do 23,1%; natomiast eksport na rynki nowe wzrósł zarówno w liczbach absolutnych jak i procentowo do 76,9% (tab. 13).

Ze zmian, jakie miały miejsce na poszczególnych rynkach odbiorczych, zasługuje na uwagę wznowienie — po dwuletniej przerwie — wywozu do Rosji Sowieckiej, obejmującego w roku sprawozdawczym głównie przędzę czesankową, tkaniny wełniane czesankowe oraz wyroby pończosznicze i berety. Na 9 milj. zł. przypadających według tab. 13 w roku sprawozdawczym na Anglję złożyły się następujące pozycje: odzież — 6,6milj. zł., wyroby dziane bawełniane — 1,2 milj. zł., tkaniny bawełniane barwione — 0,7 milj. zł., koszule bawełniane — 0,3 milj. zł. Drugim zkolei największym rynkiem odbiorczym włókiennictwa polskiego była w roku sprawozdawczym Holandja, reprezentująca w tab. 13 kwotę 6 milj. zł., na którą złożyły się: koszule bawełniane — 4,5 milj. zł., odzież — 1,1 milj. zł., wyroby dziane bawełniane — 94 tys. zł., tkaniny bawełniane barwione — 97 tys. zł., tkaniny wełniane — 88 tys. zł., przędza wigonjowa — 47 tys. zł., tkaniny półwełniane — 24 tys. zł. Pomyślniej nieco niż w r. 1932 kształtował się jeszcze eksport na rynki Bliskiego Wschodu (ogółem w 1933 roku — 2,0 milj. zł., w tem Palestyna — 554 tys. zł., Persja — 487 tys. zł., Grecja — 231 tys. zł., Bułgarja — 177 tys. zł., Egipt — 122 tys. zł.), wśród których coraz większe możliwości reprezentuje Palestyna. Najsilniejszy jednak relatywnie, bo wynoszący 50% stanu z r. 1932 wzrost wykazał eksport na rynki afrykańskie (z 1,4 milj. zł. w r. 1932 do 2,4 milj. zł. w r. 1933), a to w związku z omówioną w części II-ej sprawozdania akcją propagandowo-badawczą i organizacyjną Izby łódzkiej. Wreszcie przytoczyć należy barwny wachlarz geograficzny tworzący łącznie grupę „pozostałych rynków" z kwotą 2,8 milj. zł. dla r. 1933. Na sumę tę złożyły się: Indje Brytyjskie — 662 tys. zł., Belgja — 499 tys. zł., Kraje Skandynawskie — 187 tys. zł. (w tem Szwecja — 81 tys. zł., Danja — 56 tys. zł., Norwegja — 50 tys. zł.), Szwajcarja — 172 tys. zł., Ameryka Poł. — 84 tys. zł. (w tem Brazylja — 67 tys. zł., Argentyna — 14 tys. zł. itd.).

*

W sprawozdaniu za r. 1932 Izba dała wyraz przekonaniu, że „od intensywności, z jaką podejmowane będą wysiłki, zmierzające do przerzucenia się na rynki mało uprzemysłowione, a przedewszyst-

Tab. 13. Eksport włókienniczy okręgu łódzkiego wg. krajów przeznaczenia
(wg. danych Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włók.; w miljonach złotych i %)

a) liczby bezwzględne

Rok	Rumunja	Rynki przedwojenne					Rynki nowe										Ogółem
		Daleki Wschód	Litwa	Z. S. R. R.	Kraje Nadbałtyckie	Razem	Bliski Wschód	Anglja	Holandja	Francja	Ameryka	Niemcy	Afryka	Austrja, Węgry, Jugosławja	Pozostałe	Razem	
1929	**20,4**	10,6	0,2	13,7	4,9	**29,4**	5,0	3,1	—	—	3,3	2,5	2,2	3,3	1,3	**20,6**	**70,5**
1930	**14,0**	8,2	0,1	0,8	4,0	**13,1**	3,4	7,2	—	—	1,7	0,8	1,2	3,9	3,0	**21,2**	**48,3**
1931	**6,5**	6,5	—	—	2,6	**9,1**	1,7	26,5	ok. 2,0	1,3	1,3	0,5	1,7	1,6	ok. 4,0	**40,6**	**56,2**
1932	**3,5**	3,1	—	—	0,3	**3,4**	1,6	3,9	5,3	2,9	0,2	2,1	1,4	0,5	1,9	**19,8**	**26,7**
1933	**2,0**	3,6	—	1,3	0,1	**5,0**	2,0	9,0	6,0	0,1	0,3	0,7	2,4	1,6	2,8	**23,9**	**30,9**

b) odsetki

<table>
<tr><th></th><th>1929</th><th>1930</th><th>1931</th><th>1932</th><th>1933</th></tr>
<tr><td>Rumunja . . . .</td><td>28,9%</td><td>29,1%</td><td>11,6%</td><td rowspan="2">25,9%</td><td rowspan="2">23,1%</td></tr>
<tr><td>Rynki przedwojenne . . . .</td><td>41,8%</td><td>27,0%</td><td>16,2%</td></tr>
<tr><td>Rynki nowe . . . .</td><td>29,3%</td><td>43,9%</td><td>72,2%</td><td>74,1%</td><td>76,9%</td></tr>
</table>

kiem nieposiadające własnego przemysłu włókienniczego, zależeć będzie w dużej mierze przyszłość polskiego eksportu włókienniczego w latach następnych". W roku sprawozdawczym udało się dzięki celowej akcji, powołanych do tego instytucyj, utrzymać eksport na niektórych rynkach na poziomie dotychczasowym, a na niektórych — nawet osiągnąć zwiększenie wywozu; tą samą drogą zdołano też znaleźć nowe tereny zbytu. Pomyślne te wyniki będą prawdopodobnie bodźcem dla kontynuowania wszczętej akcji, tem bardziej, że rok sprawozdawczy, jakkolwiek niewiele przyniósł nowych restrykcyj przywozowych, nie zapowiada bynajmniej bliskiego rozluźnienia hamulców, krępujących wymianę międzynarodową.

II. PRZEMYSŁ CHEMICZNY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.
(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	34.034	29.342	27.605	5.290	5.282	4.918	98,8	75,8	69,7
II	33.904	29.341	27.489	5.269	5.114	4.904	94,1	76,8	70,3
III	33.123	29.097	28.708	5.124	5.087	4.979	91,1	72,0	72,6
IV	32.158	29.162	28.585	5.159	5.096	4.975	87,6	76,7	71,4
V	32.221	29.327	29.114	5.436	5.107	5.026	87,7	79,4	64,8
VI	32.479	29.274	29.613	5.488	5.099	5.040	88,1	78,5	71,3
VII	33.040	27.578	29.399	5.579	5.165	4.943	85,8	71,9	73,0
VIII	32.305	27.877	29.553	5.795	5.176	4.945	85,9	71,6	72,8
IX	31.998	29.098	29.792	5.889	5.163	5.078	88,0	70,1	75,4
X	30.346	29.288	29.538	5.847	5.126	5.122	86,5	69,2	78,3
XI	30.028	28.485	29.560	5.784	4.949	5.135	79,6	79,1	79,1
XII	29.138	28.152	29.508	5.464	4.761	5.114	84,7	76,2	80,1

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.
(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927=100	1932=100				1932=100	Polska=100
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933		
I	18.386	14.470	13.958	78,3	96,5	2.693	2.341	2.789	119,1	20,0
II	16.935	14.673	12.950	72,7	88,3	2.609	2.470	1.494	60,5	11,5
III	17.109	14.137	14.654	82,2	103,7	2.816	2.610	2.598	99,5	17,7
IV	17.109	14.799	14.922	83,7	100,8	2.881	2.647	2.781	105,1	18,6
Razem	69.539	58.079	56.484	79,3	97,3	10.999	10.068	9.662	96,0	17,1

Według danych G. U. S. wskaźnik stanu uruchomienia przemysłu chemicznego w okręgu łódzkim wynosił w roku sprawozdawczym 96,0 (przy bazie 1932 = 100) i zbliżony jest do wskaźnika ogólno-pol-

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu chemicznego, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100
1. Fabryki sztucznego jedwabiu	1	1	3.391	3.500	952.703	1.013.517	106,4
2. Przemysł organiczny	4	4	476	655	124.527	153.282	123,1
3. Przemysł nieorganiczny[1])	2	3	24	58	13.462	16.876	125,4
4. Fabryki materjałów wybuchowych[2]) .	1	1	132	—	33.435	—	—
5. Fabryki przerobu tłuszczów i mydeł .	3	·3	64	25	13.183	3.908	29,6
6. Fabryki wyrobów gumowych:							
a) obuwia . . .	2	2	2.432	2.863	558.641	572.066	102,4
b) artykułów technicznych . . .	1	1	24	28	6.121	10.070	164,5
c) wyrobów azbesto-wo-gumowych .	1	1	66	94	15.034	22.327	148,5
Razem .	15	16	6.609	7.223	1.717.108	1.792.046	104,4

[1]) W danych dla przemysłu nieorganicznego uwzględniono w r. 1933 wytwórnię tlenu, która w r. 1932 uwidoczniona była w przemyśle metalowym, jako posiadająca podówczas — niezależny od produkcji tlenu — rozległy dział metalowy.

[2]) Vide uwaga na str. 294, wiersz 9 od góry.

skiego wynoszącego 97,3 (tab. 2, rubr. 5 i 9). W świetle przeprowadzonej przez Izbę ankiety ścisłość omawianych wskaźników jest jednak problematyczna, według bowiem danych Izby liczba przepracowanych na terenie okręgu łódzkiego w roku sprawozdawczym robotni-

ko-dni wzrosła w porównaniu z r. 1932 o 4,4%. Materjały zgromadzone i opracowane przez Izbę już z tego względu są bardziej prawdopodobne, że 78% zatrudnionych w przemyśle chemicznym okręgu robotników przypada na 3 zakłady: jedną fabrykę jedwabiu sztucznego, wykazującą wzrost liczby przepracowanych robotniko-dni o 6,4% oraz dwie fabryki wyrobów gumowych, w których liczba przepracowanych robotniko-dni zwiększyła się o 2,4%. Dalszych 9% robotników zatrudniają 4 wytwórnie barwników, które również zwiększyły stan uruchomienia (o 23%). Ściśle biorąc, lokalny wskaźnik uruchomienia przemysłu chemicznego jest niewątpliwie jeszcze wyższy od wskazanego w tab. 3, gdyż istniejąca w okręgu Izby fabryka materjałów wybuchowych tym razem nie udzieliła materjałów, co oczywiście obniżyć musiało uchwytny statystycznie wzrost liczby przepracowanych robotniko-dni.

Wskaźniki rozmiarów produkcji (tab. 4) poszczególnych działów przemysłu chemicznego wykazują w roku sprawozdawczym w porównaniu ze wskaźnikami stanu uruchomienia (tab. 3) szereg rozbieżności całkowicie jednak uzasadnionych. W przemyśle sztuczno-jedwabnym wydatny wzrost produkcji (o 17,4) przy nieznacznie tylko zwiększonej liczbie przepracowanych robotniko-dni (o 6,4) tłumaczy się ulepszeniami technicznemi i szczególnie intensywnem wykorzystaniem aparatu produkcyjnego po likwidacji 2-miesięcznego strejku i usunięciu przeszkód, hamujących przejściowo produkcję w okresie postrejkowym. Wskaźnik uruchomienia przemysłu organicznego (123,1) pokrywa się mniej więcej z wskaźnikiem wytwórczości barwników (125,0), będących najważniejszym artykułem tej gałęzi przemysłu w okręgu łódzkim. Poza tem zaznaczyć należy, że spadek wytwórczości produktów chemiczno-technicznych organicznych (wskaźnik 81,2) jest pozorny, gdyż cyfry za rok 1932 zawierają dane o produkcji materjałów wybuchowych, pominiętych, jak już wyżej zaznaczono, w statystyce za r. 1933, w rzeczywistości zaś nastąpił w roku sprawozdawczym blisko 50%-owy wzrost wytwórczości półproduktów organicznych. Wreszcie rozbieżność pomiędzy wskaźnikami stanu uruchomienia (102,4) i rozmiarów produkcji (72,1) fabryk obuwia gumowego tłumaczy się omówionem poniżej (str. 303) przesunięciem punktu ciężkości produkcji od obuwia letniego do kaloszy i śniegowców, wymagających znacznie większego udziału pracy i reprezentujących znacznie większe ilości.

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu chemicznego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

	Ilość w tonnach			Wartość w zł.	
	1932	1933		1932	1933
	Liczby bezwzględne		wskaźnik 1932=100	Liczby bezwzględne	
1. Jedwab sztuczny .	1.929,0	2.274,0	117,4	19.290.000	21.603.000
tekstra[1])	84,0	199,0	236,9	378.000	895.000
2. Przemysł chemiczny organiczny: . . .					
a) produkty chemiczno-techniczne[2])	977,6	793,4	81,2	2.207.649	3.245.534
b) barwniki . . .	855,3	1.069,3	125,0	6.370.878	7.713.388
c) preparaty farmaceutyczne . .	10,5	8,9	84,8	690.269	547.119
3. Przemysł chemiczny nieorganiczny: . .					
a) produkty chemiczno-techniczne .	2.154,2	2.416,7	112,2	1.325.368	1.095.973
b) ultramaryna, farby i lakiery . .	217,2	237,5	109,3	419.627	433.600
4. Materjały wybuchowe	—	—	—	—	—
5. Tłuszcze i mydła .	271,0	417,0	153,9	395.950	445.300
6. Klej chromowy .	168,0	—	—	269.216	—
7. Przemysł gumowy:					
a) obuwie gumowe[3]) par . . .	4.009.184	2.892.223	72,1	8.039.601	7.232.471
b) artykuły technicz.	72,0	99,0	137,5	248.000	282.234
c) wyroby azbestowo-gumowe . .	265,0	379,0	143,0	905.000	1.155.000
Razem .	—	—	—	40.539.558	44.648.619

[1]) W sprawozdaniu niniejszem uwzględniono dodatkowo również dla r. 1932 produkcję tekstry, wskutek czego ogólna wartość produkcji przemysłu chemicznego, wykazana w sprawozdaniu poprzedniem, również ulec musi sprostowaniu.

[2]) Vide uwaga na str. 294, wiersz 12 od dołu.

[3]) W sprawozdaniach poprzednich uwzględniano zgodnie z dostarczonym przez fabryki materjałem wartość produkcji obuwia gumowego według cenników brutto, ustanowionych dla sprzedaży detalicznej; dla r. 1933 przyjęto jednak ceny fabryczne netto, wskutek czego zmieniono również odpowiednio bazę porównawczą za r. 1932. W ten sposób powstała konieczność dalszej zmiany globalnej wartości produkcji przemysłu chemicznego okręgu Izby w r. 1932.

1. Jedwab sztuczny.

Statystyka światowej produkcji jedwabiu sztucznego ostatnich lat jest nader chwiejna; według jednych źródeł w r. 1931 wyprodukowano na całym świecie 205.000 tonn, według innych — 213.000 tonn; dla r. 1932 jedne źródła przytaczają cyfrę 218.000 tonn, inne (XIII sprawozdanie Związku Przemysłu Chemicznego) — 235.715 tonn. W każdym bądź razie nie ulega wątpliwości, że zahamowanie światowej produkcji jedwabiu sztucznego, zaobserwowane w r. 1930 pod wpływem pierwszych uderzeń kryzysu, miało charakter przejściowy i że już w r. 1931 krzywa produkcji tej gałęzi przemysłu rozpoczęła swój dalszy bieg wgórę. W roku sprawozdawczym wzrost światowej wytwórczości przędzy sztuczno-jedwabnej był prawdopodobnie jeszcze wyższy (dla r. 1933 cyt. już sprawozdanie Związku Przemysłu Chemicznego przytacza liczbę 284.305 tonn), przyczem w dalszym ciągu przeważająca część wytwórczości przypada na jedwab wiskozowy (87%), podczas gdy jedwab, wytwarzany systemem kolodjonowym, utracił dawne znaczenie (1%), a pozostałe dwa typy (octanowy — 8,5% i miedziowo-amonjakalny — 3,5%) utrzymały swój dotychczasowy udział w konsumcji ogólnej.

Także w Polsce produkcja wzrosła z 3.365 tys. kg *) w r. 1932 do 3.667 tys. kg w roku sprawozdawczym (tab. 5). I w Polsce zatem załamanie się rosnącej od szeregu lat wytwórczości jedwabiu sztucznego miało charakter przejściowy. Równolegle do produkcji wzrosła również konsumcja przędzy sztuczno-jedwabnej w Polsce (tab. 6), zaspakajana w stopniu coraz większym przez przemysł krajowy: udział jedwabiu zagranicznego w spożyciu krajowem wynosił w roku sprawozdawczym zaledwie 3,5%. Udział okręgu łódzkiego w produkcji ogólno-polskiej obniżony w r. 1932 do 57,4% wzrósł w roku sprawozdawczym do 62%, mimo że produkcja doznała tutaj 2-miesięcznej przerwy, spowodowanej przez strejk.

Wskutek strejku też prawdopodobnie miał miejsce w roku sprawozdawczym spadek wywozu przędzy sztuczno-jedwabnej, w któ-

---

*) Statystyka produkcji jedwabiu sztucznego w Polsce jest niemniej chwiejna od statystyki światowej, a to nawet w wydawnictwach oficjalnych; Wiadomości Statystyczne w Nr. 3 z dn. 25. I. 1933 r. przytaczają dla 1931 r. — 3.333 tonny jedwabiu sztucznego, a dla 1932 r. — 4.306 tonn; natomiast Wiadomości Statystyczne Nr. 3 z dnia 25. I. 1934 r. wymieniają dla 1931 r. — 3.643 tonny, a dla 1932 r. — 3.365 tonn; traktując dane późniejsze jako bardziej miarodajne, Izba zmuszona była sprostować brzmienie tab. 5, co oczywiście spowodowało rozbieżność z danemi tejże tablicy, opublikowanemi w sprawozdaniu Izby za r. 1932.

rym okręg Izby odgrywa decydującą rolę. Dalszym czynnikiem spadku wywozu (z 859 tonn wartości 5,0 milj. zł. w r. 1932 do 615 tonn wartości 2,8 milj. zł. w r. 1933) były trwające na rynkach odbiorczych restrykcje przywozowe. Z tych przyczyn zaniechany został zwłaszcza eksport jedwabiu sztucznego do Szwajcarji i Turcji, gdzie Polska wogóle nie uzyskała kontyngentów przywozowych. Wywóz do Rumunji i na Węgry załamał się o trudności dewizowe;

Tab. 5. Produkcja jedwabiu sztucznego w Polsce i okręgu łódzkim.

(Polska do r. 1930 — wg. Zw. Prz. Ch. R. P.; w innych latach — wg. G. U. S.*); okręg Izby — wg. ankiety Izby).

Rok	Polska			Okręg Izby łódzkiej		
	kg	Wskaźniki		kg	Wskaźniki	
		1926 = 100	Świat=100		1926 = 100	Polska=100
1926	840.000	100	0,81	720.000	100	89,5
1927	1.500.000	178,5	1,09	1.350.000	179,5	99,0
1928	2.510.000	298,0	1,44	2.166.000	288,0	86,2
1929	2.730.000	325,0	1,51	2.131.000	283,3	78,0
1930	2.700.000	321,4	1,50	2.202.000	292,8	81,6
1931	3.643.000	433,7	1,71	2.553.000	339,5	70,1
1932	3.365.000	400,6	1,43	1.929.000	256,5	57,3
1933	3.667.000	436,7	1,29	2.274.000	302,4	62,0

*) Statystyka produkcji jedwabiu sztucznego w Polsce jest niemniej chwiejna od statystyki światowej, a to nawet w wydawnictwach oficjalnych; Wiadomości Statystyczne w Nr. 3 z dn. 25. I. 1933 r. przytaczają dla 1931 r. — 3.333 tonny jedwabiu sztucznego, a dla 1932 r. — 4.306 tonn; natomiast Wiadomości Statystyczne Nr. 3 z dn. 25. I. 1934 r. wymieniają dla 1931 r. — 3.643 tonny, a dla 1932 r. — 3.365 tonn; traktując dane późniejsze jako bardziej miarodajne, Izba zmuszona była sprostować brzmienie tab. 5, co oczywiście spowodowało rozbieżność z danemi tejże tablicy, opublikowanemi w sprawozdaniu Izby za r. 1932.

wreszcie pojemność innych rynków skurczyła się wskutek konkurencji japońskiej. Mimo konkurencji tej zdołano jednak zwiększyć nieco wywóz jedwabiu sztucznego na rynki Dalekiego i Bliskiego Wschodu.

Po stronie przywozowej bilansu wymiany zagranicznej jedwabiu sztucznego zaszły mniej istotne zmiany. Import przędzy sztucznojedwabnej obniżył się już w r. 1932 do rozmiarów, których dalszy spadek był mało prawdopodobny (tab. 6), przywóz t. zw. „vistry“ zaś skurczony w r. 1932 do 5,4 tonn (z 546,7 tonn w r. 1931) był

w roku sprawozdawczym jeszcze silniej ograniczony, wskutek czego produkcja krajowa włókna cienkiego zwanego „tekstrą“ wzrosła z 84 tys. kg w r. 1932 do 199 tys. kg w roku sprawozdawczym.

Proces zniżki cen jedwabiu sztucznego w Polsce — zdaniem producentów — kontynuowany był także w roku sprawozdawczym, jakkolwiek redukcja cen objęła niektóre tylko artykuły. Za 1 kg przędzy niebarwionej 120 drs. prima w pasmach fabryki osiągały netto w końcu roku: 1930 — $ 1,98, 1931 — $ 1,52, 1932 — zł. 9,53, 1933 — zł. 9,15. Według obliczeń zainteresowanego przemysłu obni-

Tab. 6. Produkcja, eksport, import i konsumcja jedwabiu sztucznego w Polsce

(bez uwzględnienia odpadków jedwabiu sztucznego; produkcja wg. Zw. Prz. Ch. R. P.; eksport wg. ankiety Izby; import wg. G. U. S. w kg).

Rok	Produkcja	Eksport	Import	Konsumcja wewnętrzna jedwabiu		
				ogólna	krajowego	zagran.
1926	840.000	215.557	66.100	690.543	90,4%	9,6%
1927	1.500.000	183.489	393.800	1.710.311	76,9%	23,1%
1928	2.510.000	218.029	756.800	3.048.771	75,2%	24,8%
1929	2.730.000	635.445	513.100	2.607.655	80,3%	19,7%
1930	2.700.000	818.900	371.800	2.262.900	83,6%	16,4%
1931	3.643.000	1.011.000	306.000	2.938.000	89,6%	10,4%
1932	3.365.100	859.000	112.100	2.618.100	95,7%	4,3%
1933	3.667.000	615.000	104.400	2.947.600	96,5%	3,5%

żyła się również statystyczna cena przeciętna 1 kg jedwabiu sztucznego mimo podwyższenia jakości produkcji.

Rozwój przemysłu przetwórczego, konsumującego przędzę sztuczno-jedwabną, postawił przed fabrykami jedwabiu szereg nowych zadań technicznych, które w większości zostały rozwiązane. W szczególności więc dostarczono przemysłowi pończoszniczemu i dzianemu jedwabiu silnie matowanego (nixeta), dzięki czemu niektóre wyroby tego przemysłu upodobniły się zupełnie do produktów z jedwabiu naturalnego. Przemysł tkacki dzięki uzyskaniu przędzy o specjalnym skręcie i wysokiej cienkoprzędności (crêpe)

wzmógł produkcję szeregu artykułów, będących uprzednio wyłączną domeną fabryk przerabiających jedwab naturalny. Niektórym działom przemysłu dzianego dostarczono przędzy cienkoprzędnej błyszczącej, przeznaczonej specjalnie do wyrobu artykułów bieliźnianych; wzmogła się także konsumcja jedwabiu bardzo cienkiego (40 drs.), używanego na efekty przy produkcji tkanin wełnianych; wreszcie wspomnieć należy o rosnącem zapotrzebowaniu jedwabiu szlichtowanego (pokrytego specjalną emulsją) na osnowę tkacką, pokrytem również w dostatecznym stopniu przez przemysł krajowy. Jest rzeczą zrozumiałą, że wszelkie ulepszenia produkcyjne wiązały się z koniecznością nowych inwestycyj.

2. Barwniki syntetyczne.

Materjały statystyczne G. U. S., dotyczące ogólno-polskiej produkcji barwników, są niestety równie zmienne jak i materjały dotyczące produkcji jedwabiu sztucznego: według Wiadomości Statystycznych Nr. 6 z dn. 25. II. 1933 r. produkcja niektórych tylko zakładów, reprezentujących 93% ogólnej wytwórczości, wynosiła w 1932 roku 1173 tonny, z czegoby wynikało, że ogółem wyprodukowano w Polsce w roku tym 1255 tonn barwników, natomiast Wiadomości Statystyczne Nr. 3 z dn. 25. I. 1934 r. przytaczają dla tegoż roku liczbę 1023 tonny dla całego przemysłu barwnikarskiego. Dla roku sprawozdawczego G. U. S. przytacza cyfrę 1193 tonny barwników wyprodukowanych w zakładach, reprezentujących 95% produkcji, wobec czego należałoby globalną wytwórczość określić w przybliżeniu na 1253 tonny (tab. 7).

Ponownie przytem stwierdzić wypada, że omawiana gałęź przemysłu, jakkolwiek reprezentuje tylko ułamek procentowy światowej produkcji, zyskuje na rynku krajowym pozycję coraz silniejszą, a udział jej w łącznej konsumcji barwników, wynoszący w r. 1929 zaledwie 54,9% wzrósł w roku sprawozdawczym do 82,3%, podczas gdy udział barwników zagranicznych w spożyciu polskiem obniżył się w tym samym okresie z 45,1% do 17,7% *).

Udział okręgu łódzkiego w produkcji ogólno-polskiej barwników wynoszący w 1931 r. 84,16%, obniżył się w 1932 r. do 68,15%,

*) Przytoczony stosunek procentowy odnosi się do wagi, podczas gdy pod względem wartości udział barwników zagranicznych w ogólnem spożyciu barwników w Polsce jest znacznie większy; także przy ocenie wskaźników wagowych pamiętać należy, że importuje się naogół barwniki o silniejszym stopniu stężenia.

a w roku sprawozdawczym wzrósł do 85,34%. Podkreślić przytem należy, że w roku sprawozdawczym krajowy przemysł barwnikarski znowu zanotować mógł szereg udoskonaleń technicznych, dzięki którym zdołano wprowadzić na rynek nowe artykuły, a m. in. produkty, służące do farbowania futer oraz związki chemiczne, stosowane w przemyśle gumowym dla przyśpieszenia procesu wulkanizacji wzgl. przeciwdziałania starzeniu się gumy. Z nowych barwników krajowej produkcji wymienić należy alfanaftol, betanaftol,

Tab. 7. Produkcja, eksport i konsumcja barwników w Polsce (produkcja w r. 1927—29 — wg. ankiety Izby; produkcja w r. 1930—32 oraz handel zagraniczny — wg. G. U. S.; w tonnach).

Rok	Produkcja	Eksport	Import	Konsumcja		
				ogółem	krajowa	zagran.
1927	1.350,0	60,0	1.057,4	2.355,4	55,1%	44,9%
1928	1.200,0	31,3	1.056,8	2.104,1	49,8%	50,2%
1929	804,6	5,9	654,9	1.453,6	54,9%	45,1%
1930	867,0	19,9	474,5	1.321,6	64,1%	35,9%
1931	1.032,0	46,6	403,8	1.389,2	70,9%	29,1%
1932	ok. 1.255,0	10,0	290,6	1.535,6	81,1%	18,9%
1933	1.253,0	6,5	268,1	1.514,6	82,3%	17,7%

alfanaftyloaminę, paranitroanilinę i inne. Wśród państw dostarczających Polsce barwników w dalszym ciągu (tab. 8) pierwsze miejsce zajmowała Rzesza Niemiecka, drugie — Szwajcarja, trzecie — Francja.

Konkurencja zagraniczna nie była jednak w ostatniem 2-leciu dokuczliwa, nie wywierała bowiem ujemnego wpływu na warunki płatności, uregulowane zresztą, podobnie jak w r. 1932, w drodze porozumienia producentów niemieckich, francuskich i szwajcarskich z 4-ma polskiemi wytwórniami. Zgodnie z porozumieniem tem odbiorcy zmuszeni są kryć zakupy gotówką bądź przy dostawie towaru, bądź też (przeważnie) po upływie 30 dni.

Ceny barwników nie uległy większym zmianom, jakkolwiek chwilami ujawniała się tendencja zniżkowa dla niektórych artyku-

łów, ofiarowanych przez drobne wytwórnie. Wytwórnie te wobec zahamowania importu półproduktów zależne były jednak od dostaw krajowych, których wytwórczość w roku sprawozdawczym znakomicie wzrosła (tab. 4). Ta zależność mniejszych producentów od

Tab. 8. Import barwników wg. krajów pochodzenia (w tonnach).

Kraje	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Niemcy . . .	763,3	683,4	415,8	279,1	266,1	182,6	160,3
Szwajcarja . . .	204,2	191,5	157,8	113,3	98,7	61,7	60,9
Francja	37,8	28,1	24,1	34,0	16,8	22,0	17,5
Włochy . . .	20,0	90,5	27,0	—	—	—	—
Pozostałe kraje .	32,1	63,3	30,2	48,2	22,2	24,3	29,4
Ogółem .	1.057,4	1.056,8	654,9	474,6	403,8	290,6	268,1

przemysłu barwnikarskiego dostarczającego również półproduktów łagodziła ostrze konkurencji.

Eksport barwników był w dalszym ciągu nieznaczny, wynosząc w roku sprawozdawczym 6,5 tonn, wartości 47.000 zł., z całej Polski, przyczem udział okręgu wynosił 3,3 tonny.

3. Przemysł gumowy.

Według materjałów statystycznych G. U. S. produkcja wszystkich polskich fabryk obuwia gumowego kształtowała się następująco:

	1931 r.	1932 r.	1933 r.
obuwie . .	5.261 tys. par	5.339 tys. par	3.788 tys. par
kalosze . .	1.119 „ „	793 „ „	1.260 „ „
śniegowce .	1.482 „ „	1.124 „ „	2.027 „ „
Razem . .	7.862 tys. par	7.256 tys. par	7.075 tys. par

W tym samym okresie fabryki okręgu łódzkiego wyprodukowały:

	1931 r.	1932 r.	1933 r.
obuwia . .	2.305 tys. par	3.209 tys. par	1.714 tys. par
kaloszy . .	392 „ „	283 „ „	396 „ „
śniegowców	761 „ „	517 „ „	782 „ „
Razem . .	3.458 tys. par	4.009 tys. par	2.892 tys. par

Jak widać zatem wystąpiło także w okręgu łódzkim w roku sprawozdawczym zjawisko znacznego zmniejszenia produkcji obu-

Tab. 9. Hurtowe ceny gotówkowe obuwia gumowego na rynku łódzkim

(ceny rynkowe rzeczywiste, odbiegające od cenników syndykatu; wg. ankiety Izby; w złotych za 1 parę).

	Kalosze męskie	Śniegowce damskie	Obuwie sportowe	Obuwie spacerowe
1931				
Styczeń	4,50	7,40	—	—
kwiecień	—	—	2,80	4,50
lipiec	—	—	2,70	4,40
październik	5,70	8,25	—	—
1932				
styczeń	4,70	7,75	—	—
kwiecień	—	—	2,20	4,15
lipiec	—	—	2,10	3,95
październik	5,60	6,—	—	—
1933				
styczeń	4,50	7,80	—	—
kwiecień	—	—	1,50	3,—
lipiec	—	—	1,20	2,80
październik	3,20	6,—	—	—

wia gumowego w ścisłem tego słowa znaczeniu (t. zn. obuwia letniego, sportowego i kąpielowego) przy równoczesnym wzroście ilości wyprodukowanych par kaloszy, a przedewszystkiem śniegowców. Warunki atmosferyczne ułożyły się jednak w ten sposób, że mimo oględnych dyspozycyj produkcyjnych sezon letni zakończony został przy znacznej ilości niesprzedanego towaru. Sytuacja ta wraz z faktem, że syndykat „Polgum“ rozwiązany został w dn. 1 marca 1933 r. spowodowała łącznie silny spadek cen, uwidoczniony w tab. 9. Również ceny kaloszy i śniegowców zniżkowały, jakkolwiek sezon zimowy był znacznie pomyślniejszy.

Zdaniem zainteresowanych fabryk przedstawiona wyżej zniżka cen stała się w roku sprawozdawczym powodem ogólnego spadku wartości dokonanych obrotów, co jednak nie znajduje potwierdzenia w statystyce zbytu prowadzonej przez G. U. S., z której wynikałoby, że przesunięcie punktu ciężkości zbytu od tańszego obuwia letniego ku droższym śniegowcom i kaloszom spowodowało raczej wzrost wartości pieniężnej dokonanych obrotów.. Uwidacznia to następujące zestawienie zbytu wszystkich polskich fabryk obuwia gumowego:

	1931 r.	1932 r.	1933 r.
obuwie letnie i sportowe . . .	14,1 milj. zł.	9,5 milj. zł.	6,6 milj. zł.
kalosze	5,3 „ „	3,8 „ „	4,2 „ „
śniegowce . . .	11,1 „ „	6,3 „ „	10,0 „ „
Razem .	30,5 milj. zł.	19,6 milj. zł.	20,8 milj. zł.

Niemniej jednak pogorszenie ogólnej rentowności przemysłu obuwia gumowego pod wpływem strat, poniesionych w sezonie letnim na skutek sprzedaży deficytowych, zda się nie ulegać wątpliwości.

Warunki pokrycia kształtowały się w roku sprawozdawczym nader różnorodnie wobec nieprzedłużenia umowy syndykackiej i uporczywej walki konkurencyjnej, która — naogół biorąc — toczyła się jednak w płaszczyźnie cen przy unikaniu bardziej liberalnych warunków pokrycia wobec dużej nieufności do zdolności kredytowych odbiorców. W dalszym ciągu więc obowiązywała zaliczka gotówkowa bądź przy udzieleniu zamówienia, bądź przy odbiorze towaru, przyczem reszty należności żądano w stosunkowo krótkim terminie.

Konkurencja obuwia zagranicznego nie odegrała w roku sprawozdawczym większej roli, o czem świadczy wydatny spadek przywozu (tab. 10). Stosunkowo najmniej ucierpiał import wyrobów szwedzkich, które jednak nie wytrzymały konkurencji ze znacznie tańszem obuwiem polskiem. Przywóz rosyjski był w roku sprawozdawczym znikomy, na rynku ciążyły jednak jeszcze znaczne zapasy przywiezione w r. 1932 i zlikwidowane dopiero w roku sprawozdawczym po cenach fantastycznie niskich.

Tab. 10. Import obuwia gumowego i kaloszy
(wg. G. U. S.).

Rok	Ogółem		Łotwa		Szwecja		Z. S. R. R.		Inne kraje	
	waga w tonnach	wartość w tys. zł.	tonny	%	tonny	%	tonny	%	tonny	%
1927	531,5	13.172	292,2	54,9	131,7	24,8	61,2	11,5	46,4	8,8
1928	746,8	16.101	352,0	47,1	142,7	19,1	122,3	16,4	129,8	17,4
1929	442,2	8.617	86,2	19,5	68,5	15,5	229,8	52,0	57,7	13,0
1930	363,1	6.792	26,7	7,3	6,4	1,8	292,3	80,5	37,7	10,4
1931	235,3	3.675	5,2	2,2	19,7	8,4	154,1	65,5	56,3	23,9
1932	92,0	889	6,8	7,4	16,3	17,7	53,3	57,9	15,6	17,0
1933	17,8	204	0,7	3,9	9,9	55,7	1,0	5,5	6,2	34,9

Ogólno-polski eksport obuwia gumowego w ostatniem 5-leciu kształtował się następująco:

w r. 1929 — 1.171,6 tonn wartości 10,1 milj. zł.
„ 1930 — 1.399,0 „ „ 13,8 „ „
„ 1931 — 1.152,0 „ „ 7,3 „ „
„ 1932 — 1.596,2 „ „ 6,7 „ „
„ 1933 — 642,0 „ „ 2,8 „ „

Jak widać nastąpił w roku sprawozdawczym bardzo silny spadek wywozu spowodowany zarówno przez zaostrzenie ograniczeń przywozowych na rynkach odbiorczych jak i przez bezwzględną konkurencję japońską. Z poszczególnych rynków odbiorczych polski eksport obuwia gumowego odczuł szczególnie utratę rynku angielskiego (tab. 11), spowodowaną przez wprowadzenie prohibicyjnej

ochrony celnej. Poza tem odczuto również wydatnie skontyngentowanie importu w Belgji, Holandji i Danji oraz ostre zarządzenia dewizowe w Rumunji i Bułgarji, a wkońcu beztraktatowy stan pomiędzy Polską a Turcją.

Tab. 11. Eksport obuwia gumowego i kaloszy (wg. G. U. S.).

Kraje	1931		1932		1933	
	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.
Anglja . . .	4.882	2.915	8.321	2.923	108	32
Austrja . . .	630	287	101	38	86	54
Belgja . . .	1.703	985	1.725	707	999	351
Holandja . .	981	663	1.490	597	1.790	644
Danja . . .	862	668	69	26	125	41
Syrja	244	158	613	285	—	—
Rumunja[1]) . .	—	—	1.576	878	1.762	951
Inne kraje . .	2.214	1.650	2.065	1.223	1.549	737
Razem .	11.516	7.326	15.960	6.677	6.419	2.810

¹) W roku 1931 eksport do Rumunji zawarty jest w pozycji „Inne kraje".

Udział okręgu łódzkiego w eksporcie obuwia gumowego wynosił 1328 q (20,7%) wartości 461.000 zł. (16,4%).

4. Pozostałe działy.

Z pozostałych działów przemysłu gumowego, reprezentowanych w okręgu Izby wymienić należy jeszcze fabrykę płyt azbestowych, uszczelnień do maszyn, nici azbestowych i innych wyrobów azbestowo-kauczukowych, których łączna produkcja, poczynając od roku 1929 wykazywała z roku na rok spadek (w r. 1930 — o 16%, w r. 1931 — o 30,6%, w r. 1932 — o 6,7%). Dopiero w roku sprawozdawczym sytuacja tej gałęzi przemysłu uległa dość raptownej zmianie, nastąpił bowiem wzrost wagi wyprodukowanych wyrobów o 43,0% w porównaniu ze stanem z roku poprzedniego. Zwiększenie produkcji umożliwione było w pierwszym rzędzie wskutek wzrostu

popytu na rynku wewnętrznym, jakkolwiek omówiony dział przemysłu zanotować mógł w roku sprawozdawczym również wydatne procentowe zwiększenie eksportu do Jugosławji, Egiptu oraz na rynki skandynawskie. Jest rzeczą znamienną, że mimo zwiększonego zapotrzebowania ceny wyrobów azbestowo-kauczukowych doznały w roku sprawozdawczym redukcji kształtując się następująco (za 1 kg):

	Płyty azbestowe	Tkaniny azbestowe	Nici azbestowe	Pakunki uszczelniające
1932	1.00 zł.	6.80 zł.	4.50 zł.	4.50 zł.
1933	0.90 „	6.80 „	3.30 „	2.50 „

Również produkcja artykułów gumowo-technicznych (wężów i wałów dla przemysłu włókienniczego, papierniczego i metalowo-maszynowego) oraz wyrobów ebonitowych wzrosła w roku sprawozdawczym o 37,5% mimo, że omawiany dział przemysłu także w roku 1932 wykazał silne zwiększenie produkcji, osiągnięte dzięki ulepszeniom technicznym i wyparciu z rynku artykułów importowanych (zwłaszcza wałów do wyżymaczek). Niemniej jednak i ta gałęź przemysłu uskarżała się na spadek cen: 1 kg sznura gumowego, kosztujący w r. 1932 zł. 1,60, obniżył się w roku sprawozdawczym w cenie do zł. 1,35.

Produkcja kleju chromowego wogóle nie została w roku sprawozdawczym podjęta wskutek niewyprzedania nieznacznych jeszcze zapasów, pochodzących z poprzedniej kampanji.

III. PRZEMYSŁ METALOWY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg I. B. K. G. i C. (patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928 = 100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	61.988	46.757	43.827	4.095	2.876	2.586	62,0	45,0	39,4
II	59.689	45.210	44.845	3.884	2.821	2.700	61,1	44,3	42,4
III	58.608	46.785	47.988	3.908	2.708	2.949	60,1	43,4	44,3
IV	58.035	47.151	47.649	4.407	2.681	3.167	57,8	47,0	44,2
V	58.125	45.432	49.455	3.965	2.775	3.444	59,0	43,8	45,4
VI	58.480	46.831	48.360	4.029	2.836	3.390	58,8	44,6	46,1
VII	58.071	46.592	48.646	4.192	2.898	3.515	56,6	42,1	43,4
VIII	57.538	47.993	50.195	4.001	2.911	3.527	55,2	42,9	44,8
IX	57.739	49.575	51.480	3.891	3.022	3.690	52,4	43,0	45,5
X	56.832	49.613	52.600	3.705	3.211	3.820	49,8	44,4	47,6
XI	54.343	49.233	52.393	3.452	3.109	3.908	49,6	45,0	49,3
XII	47.257	45.464	46.905	2.782	2.910	3.679	50,5	42,8	48,3

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S. (patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 = 100	1932 = 100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 = 100	Polska = 100
I	29.604	21.535	20.851	51,2	98,8	1.995	1.254	1.282	102,2	6,1
II	28.043	21.405	21.135	51,9	98,7	1.873	1.224	1.551	126,7	7,3
III	28.952	22.744	23.694	58,2	104,2	2.084	1.422	1.789	125,8	7,6
IV	27.791	23.017	24.818	61,0	107,8	2.102	1.426	1.836	128,8	7,4
Razem	114.390	88.701	90.498	55,6	102,0	8.054	5.326	6.458	121,3	7,1

W r. 1932 zakłady przemysłu metalowego okręgu łódzkiego zredukowały w stopniu silniejszym stan swego uruchomienia niż fabryki metalowe w innych okręgach państwa. To też kiedy w roku sprawozdawczym nastąpiła w polskim przemyśle metalowo-maszynowym pełna poprawa stanu uruchomienia była ona zkolei wydatniejsza w okręgu łódzkim (wskaźnik według G. U. S. — 121,3, według ankiety Izby — 123,1) niż na terenie całej Polski (wskaźnik według G. U. S. — 102,0). Z poszczególnych grup przemysłu metalowego okręgu Izby najwyższy wskaźnik stanu uruchomienia wykazały przytem fabryki wyrobów metalowych (157,0) z przyczyn wspomnianych już w części ogólnej sprawozdania (str. 247). Poza tem zasługuje jeszcze na podkreślenie wzrost liczby przepracowanych robotniko-dni w zakładach wielowydziałowych (o 11,9%), w fabrykach maszyn (o 20,3%) zwłaszcza włókienniczych, w grupie wyrobów żelaznych ciągnionych (o 17,3%) oraz w przemyśle elektro- i radjotechnicznym (o 19,8%). Pozostałe działy przemysłu metalowego uwidocznione w tab. 3, zatrudniające łącznie kilkuset robotników, nie oddziałały w większym stopniu na kształtowanie się wskaźnika ogólnego.

Analogiczny obraz daje statystyka produkcji omawianej gałęzi przemysłu (tab. 4), według której największy wagowo wzrost wytwórczości nastąpił w grupie wyrobów żelaznych ciągnionych (wskaźnik 223,7) i metalowych (wskaźnik 170,6).

Przy ocenie przytoczonych wyżej wzgl. wysokich wskaźników stanu uruchomienia i rozmiarów produkcji przemysłu metalowo-maszynowego okręgu Izby uwzględnić należy, że obliczone zostały one przy bazie 1932 = 100, kiedy napięcie kryzysu przybrało rozmiary wręcz katastrofalne. Relatywny charakter poprawy zaobserwowanej w roku sprawozdawczym uwydatnia fakt, iż wartość produkcji w 75 zakładach przemysłu metalowego Województwa Łódzkiego przekraczała w r. 1929 mimo mniejszej liczby objętych wówczas ankietą Izby fabryk 61 milj. zł., podczas gdy w roku sprawozdawczym po wspomnianej już poprawie i mimo zahamowanego naogół spadku cen nie przekraczała w 89 fabrykach łącznie 28 milj. zł.

Zaopatrywanie przemysłu metalowego w surowce uskuteczniane było w roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, w dalszym ciągu przez spółkę surowcową „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“ na zasadzie umowy z Syndykatem Hut

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu metalowego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

GRUPA	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
A. Grupa metalowo-żelazna.							
1. **Fabryki metalowo-maszynowe wielowydziałowe** . . .	5	5	399	753	125.408	140.342	111,9
2. **Odlewnie żelaza, stali i przedmiotów kuto-lanych** . . .	6	6	71	146	24.726	33.257	134,5
3. **Fabryki wyrobów kotlarskich, konstr. żelaznych i mebli** .	13	11	177	160	47.985	37.500	78,1
4. **Fabryki wyrobów metalowych** . . .	10	10	731	1.045	181.913	285.516	157,0
5. **Fabryki wyrobów ciągnionych** . . .	2	2	454	475	100.066	117.444	117,3
6. **Fabryki wyrobów żelaznych kutych, prasowanych i tłoczonych**	9	9	240	183	52.690	60.271	114,4
B. Grupa maszynowo-elektrotechniczna.							
7. **Fabryki maszyn** .	27	26	464	715	128.014	154.015	120,3
a) włókienniczych .	10	10	183	442	47.369	86.380	182,8
b) rolniczych i spoż.	13	12	170	165	43.118	37.471	86,8
c) silników i turbin .	2	2	97	92	33.358	26.414	79,2
d) różnych	2	2	14	16	4.169	3.750	89,9
8. **Fabryki instrumentów metalowo-precyzyjnych**	2	2	38	17	5.999	4.737	79,0
9. **Fabryki elektro- i radjotechniczne** .	10	9	249	357	65.231	78.132	119,8
10. **Fabryki środków przewozowych** [1] .	1	1	13	—	4.169	1.273	30,5
11. **Warsztaty reperacyjne i rytownie walców**	8	8	146	170	45.464	49.846	109,6
Ogółem .	93	89	2.982	4.021	778.665	962.333	123,1

[1]) Jedyna w okręgu łódzkim fabryka karoseryj była w końcu ub. roku nieczynna.

żelaznych, które spółce tej powierzył komisową sprzedaż zsyndykalizowanych wyrobów hutniczych.

Ceny omawianych półfabrykatów i paliwa, mające tak doniosłe znaczenie dla cen gotowych wyrobów metalowych, kształtowały się w końcu r. 1933 w porównaniu z końcem trzech lat ubiegłych jak następuje (w złotych za 1 tonnę):

	1930 r.	1931 r.	1932 r.	1933 r.
1. żelazo handlowe franko wagon stacja Chebzie (cena zasadnicza)	357.—	357.—	321.—	315.—
2. surówka odlewnicza N. 0. (franko wagon stacja załadowcza)	220.—	208.—	180.—	145.—
3. surówka odlewnicza N. 1 (franko wagon stacja załadowcza)	215.—	203.—	175.—	140.—
4. surówka odlewnicza N. 2 (franko wagon stacja załadowcza)	210.—	198.—	170.—	135.—
5. fragment krajowy (franko wagon stacja załadowcza)	140-155.—	120.—	ok. 70.—	80.—
6. koks karwiński (franko wagon stacja Piotrowice) .	67.—	67.—	59.—	59.—
7. koks górnośląski (franko wagon stacja załadowcza)	50.80	47.—	51.—	46.80
8. węgiel górnośląski - kostka (franko wagon stacja załadowcza)	42.—	42.—	42.—	33.80

Jak widać zatem sztywne od r. 1929 ceny żelaza handlowego, obniżone wydatnie dopiero w r. 1932, zniżkowały w roku sprawozdawczym już nieznacznie. Podobnie też ceny węgla górnośląskiego niezmienione w ciągu 4-ch poprzednich lat zostały w roku sprawozdawczym również obniżone. Za objaw znamienny uważać należy, iż fragment krajowy, którego ceny obniżyły się ze zł. 185.— w r. 1929 stopniowo do zł. 70.— w r. 1930, po raz pierwszy w roku sprawozdawczym wykazał pewną poprawę, poprzedzającą zwykle ożywienie w przemyśle metalowym.

A. Grupa metalowo-żelazna.

1. Odlewy, kotły, radjatory.

Produkcja w dziale odlewów, kotłów i radjatorów kształtowała się w roku sprawozdawczym nader różnorodnie, a to w zależności od rodzaju potrzeb zaspakajanych przez poszczególne artykuły. W zbycie odlewów ujawniła się w sposób dość jaskrawy dysproporcja pomiędzy rozwojem budownictwa wielkomiejskiego a zwłaszcza publicznego, które było w roku sprawozdawczym mniej intensywne niż w r. 1932, oraz budownictwa prymitywnego prowincjonalnego i wiejskiego, które wnosząc z szeregu symptomów rozwijało się pomyślniej niż w roku poprzednim (vide dział poświęcony specjalnie przemysłowi budowlanemu). Temu przypisać należy, że zwiększył się w roku sprawozdawczym nieznacznie zbyt takich odlewów, jak płyty kuchenne, grzejniki itp., skurczyła się natomiast sprzedaż kotłów do centralnego ogrzewania oraz radjatorów, niemających zastosowania w budownictwie drobnem. Fabryki okręgu łódzkiego, charakteryzując ogólną sytuację w r. 1933, uskarżają się na zmniejszenie zamówień samorządowych i kolejowych oraz rolniczych przy równoczesnym wzroście zbytu odlewów dla przemysłu chemicznego.

Dużą rolę odegrały w roku sprawozdawczym na rynku niektórych odlewów porozumienia i syndykaty. „Syndykat Odlewni Radjatorów“ utworzony w lutym 1932 r. obejmował w roku sprawozdawczym sprzedaż 7-miu fabryk i zdołał dość skutecznie uregulować warunki płatności, jakkolwiek poza Syndykatem znalazły się jeszcze 3 odlewnie, produkujące radjatory, a czwarta niebawem ma rozpocząć produkcję. Dalsza konsolidacja wydaje się jednak w dziale tym nieunikniona, skoro w r. 1925 istniały w Polsce tylko 3 wytwórnie radjatorów, obecnie zaś liczba ich wynosi 10, mimo że zapotrzebowanie nie przekracza 50% ówczesnego. Także Centralne Biuro Sprzedaży Kotłów Żeliwnych utworzone w październiku 1932 r. jako wyłączna organizacja zbytu dwóch wytwórni kotłów do centralnego ogrzewania kontynuowało w roku sprawozdawczym swą działalność mimo istnienia jednego outsider'a. Podjęte na początku roku sprawozdawczego zabiegi o restytuowanie zlikwidowanej swego czasu Centrali Handlowej Odlewni Żeliwa, reprezentującej w 1930 r. 18 zakładów, pokrywających 95% zapotrzebowania rynku na wanny, sanitarja, rury wodociągowe i kanalizacyjne, armaturę

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu metalowego, objętych ankietą Izby (patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Ilość w tonnach			Wartość w zł.	
	1932	1933		1932	1933
	Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932 = 100	Liczby bezwzględne	
1. **Odlewy żeliwne**	**3.407,6**	**3.775,7**	**110,8**	**2.238.676**	**2.322.092**
2. **Różne**	**2.802,1**	**2.615,0**	**93,4**	**3.014.945**	**2.785.394**
a) wyroby kotlarskie (wraz z centr. ogrzewaniem) .	2.297,3	2.099,9	91,4	2.254.360	2.182.330
b) konstrukcje żelazne . .	504,8	515,1	102,0	540.824	512.814
c) meble szt.	1.147	831	72,5	219.761	90.250
3. **Wyroby metalowe** . . .	**1.990,3**	**3.396,5**	**170,6**	**5.463.720**	**6.334.872**
a) mosiężne i miedziane .	1.980,2	3.385,6	171,0	5.331.810	6.232.676
b) aluminjowe	0,9	1,1	122,3	67.500	82.500
c) inne	9,2	9,8	106,5	64.410	19.696
4. **Wyroby żelazne ciągnione**	**4.526,3**	**10.127,2**	**223,7**	**3.534.178**	**5.837.790**
a) gwoździe, drut, liny, siatki druciane i t. p. . .	4.480,3	10.026,2	223,8	3.482.178	5.755.790
b) sprężyny meblowe . . .	46,0	101,0	219,5	52.000	82.000
5. **Wyroby żelazne kute, prasowane, tłoczone**	**1.434,0**	**1.842,6**	**128,5**	**2.107.498**	**3.101.186**
a) kute (śruby, wkrętki, widły, łopaty, szpadle)	914,5	1.407,4	153,9	1.584.477	1.929.370
b) blacha i wyroby z niej .	66,3	79,4	119,1	117.139	133.300
c) wyroby tłoczone . . .	13,9	40,7	292,8	162.977	370.384
d) transmisje i koła . . .	439,3	315,1	71,7	642.905	668.132
6. **Maszyny i ich części** szt.	**4.961**	**6.282**	**126,6**	**3.639.497**	**3.842.377**
a) włókiennicze szt.	454	513	113,0	1.829.521	2.173.957
nadto płochy tkackie i części maszyn	.	.	.		
b) rolnicze i spożywcze szt.	4.000	5.019	125,5	798.092	638.098
nadto części tychże	.	.	.		
c) obrabiarki szt.	53	49	92,5	217.050	173.330
d) silniki i turbiny szt.	325	385	118,5	570.545	600.506
nadto części tychże	.	.	.		
e) inne maszyny szt.	129	316	244,9	224.289	256.486
nadto części maszyn różn.	.	.	.		
7. **Wyroby precyzyjne** szt.	**223**	**78**	**35,0**	**336.611**	**120.350**
8. **Artykuły elektrotech.** szt.	—	—	—	**3.786.991**	**3.435.863**
a) baterje i żarówki szt.	1.370.374	978.492	71,4	2.608.997	2.128.088
b) przewodniki, tablice rozdzielcze i różne aparaty elektryczne	121,5	125,3	103,1	781.417	778.002
c) odbiorniki radjowe . .	134	155	115,7	396.577	529.773
i ich części . . . szt.	16,4	16,3	99,4		
9. **Karoserje samochod.** szt.	**11**	**3**	**27,3**	**25.700**	**8.700**
Razem . . .	—	—	—	24.147.816	27.788.624

kuchenną, odlewy budowlane itp. nie dały jednak pozytywnych wyników. Dopiero w końcu roku sprawozdawczego Polski Związek Przemysłowców Metalowych wszczął starania o syndykalizację przemysłu odlewniczego, przyczem nakreślony na 1934 rok program prac przewiduje w pierwszym rzędzie wprowadzenie do wszystkich odlewni jednolitej wzorowej kalkulacji a zarazem ujednostajnienie statystyki. Dopiero po przeprowadzeniu prac wstępnych nastąpić ma powołanie do życia szeregu konwencyj wzgl. organizacja biur sprzedaży dla poszczególnych artykułów produkcji odlewniczej.

Ceny radjatorów i kotłów centralnego ogrzewania nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie po poprawie osiągniętej w r. 1932 na skutek dokonanej syndykalizacji. W szczególności cena grzejników wynosząca w końcu r. 1930 zł. 30.— netto za 1 m^2 powierzchni ogrzewalnej, obniżona w końcu r. 1931 do zł. 18.—, utrzymała się w r. 1932 oraz w roku sprawozdawczym na poziomie zł. 23.—.

Import odlewów, kotłów oraz grzejników nie odegrał w roku sprawozdawczym poważniejszej roli na rynku polskim, jakkolwiek znamiennem jest, że przywóz walców utwardzonych po stopniowym spadku z 1002 t. w r. 1930 do 58 t. w r. 1932 wzrósł w roku sprawozdawczym do 144 t.; natomiast spadek importu wyrobów kotlarskich był nadal kontynuowany: z 502 t. w r. 1930 do 75 t. w r. 1933.

2. Wyroby metalowe.

Produkcja wyrobów z metali półszlachetnych, zwłaszcza mosiężnych i miedzianych powiększyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim o 71%, a to pod wpływem wzrostu zarówno popytu publicznego jak i prywatnego, należy przytem zaznaczyć, że zwiększenie produkcji poprzedzone było już w roku 1932 i w pierwszej połowie roku sprawozdawczego znacznemi inwestycjami, dzięki którym nastąpiło zracjonalizowanie produkcji i jej rozszerzenie na nowe rodzaje fabrykatów. Wartość produkcji nie wzrosła jednak bynajmniej w tym samym stosunku (tylko o 16,9%), gdyż w roku sprawozdawczym kontynuowana była zniżka cen niektórych wyrobów mimo zwyżki cen surowców. Cena 1 tonny miedzi (tab. 2 na str. 242) na rynku londyńskim wzrosła z f. szt. 28.12.8 w styczniu 1932 r. do f. szt. 37.18.10 w lipcu. Później nastąpił wprawdzie spadek ceny do f. szt. 31.7.10 w grudniu, jednakże przeciętna za cały rok 1933 wynosiła f. szt. 32.11.5, podczas gdy przeciętna za rok 1932 wynosiła f. szt. 31.16.3.

Warunki pokrycia na rynku wyrobów metalowych uległy w roku sprawozdawczym dalszej poprawie, gdyż — abstrahując od zbytu publicznego, przekraczającego w 1933 roku 60% ogólnych obrotów — sprzedaż prywatna uskuteczniana była w zasadzie za gotówkę. Jedynie najzupełniej pewni odbiorcy korzystali z kredytu otwartego do 60 dni.

Kartelizacja tej gałęzi przemysłu nie poczyniła w roku sprawozdawczym postępów. Istniejące do końca 1932 r. Centralne Biuro Sprzedaży Drutu Miedzianego zostało wskutek destrukcyjnej konkurencji outsiderów na początku r. 1933 zlikwidowane.

Fabryki innych wyrobów metalowych nie odegrały w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu ważniejszej roli na terenie województwa łódzkiego. Produkcja nakryć stołowych z aluminjum wzrosła wprawdzie w roku sprawozdawczym o 22,3%, jednakże jej rozmiary absolutne były w dalszym ciągu nikłe. Również fabryki armatur zdołały w roku sprawozdawczym zwiększyć produkcję o kilka procent. Import armatury żeliwnej i stalowej obniżył się stopniowo z 228 t. w r. 1931 do 63 t. w r. 1933, przywóz armatury spiżowej zredukowany został w tym samym czasie z 215 t. do 88 t.

3. Wyroby żelazne ciągnione i kute.

Walka konkurencyjna pomiędzy dawnymi członkami zlikwidowanego w r. 1930 Centralnego Biura Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu, prowadzona z dużą uporczywością w r. 1931 i 1932, była także w roku sprawozdawczym kontynuowana. Poza tem oddziaływali w dalszym ciągu ujemnie na rynek drobni wytwórcy, zaopatrywani przez walcownie poza obrębem Syndykatu Hut Żelaznych. Temu przypisać należy, że mimo wydatnego wzrostu popytu (wskaźnik produkcji według tab. 4 = 223,8) na rynku wewnętrznym ze strony odbiorców prywatnych ceny gwoździ i drutu obniżyły się (tab. 5). Jednakże luźne porozumienie kilku większych fabryk zawarte dopiero w połowie roku sprawozdawczego spowodowało w końcu roku pewną poprawę cen. Także ceny drutu poprawiły się w końcu roku, a jakkolwiek z jednej strony nastąpiło w r. 1933 ograniczenie zakupów kolejnictwa oraz Korpusu Ochrony Pogranicza, a z drugiej strony zwiększył się przywóz drutu żelaznego i stalowego (z 428,7 t. w r. 1932 do 733,4 t. w r. 1933) na skutek udzielanych indywidualnie ale szeroko stosowanych ulg celnych.

Druga zkolei grupa wyrobów żelaznych, obejmująca śruby i wkrętki oraz widły i łopaty, wykazała w roku sprawozdawczym na terenie okręgu Izby wzrost produkcji o 53,9% (tab. 4). Cyfra ta jest wypadkową szczególnie silnie zwiększonej produkcji łopat oraz nieco mniej intensywnego wzrostu produkcji wideł. Według opinji częściowych syndykatów sprzedażnych dla obu wymienionych artykułów wzrósł wagowo w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 zbyt: łopat o 68%, wideł o 32%. Dla charakterystyki rynku wideł i łopat nadmienić jeszcze należy, że mimo intensywnych

Tab. 5. Hurtowe ceny gwoździ i drutu (wg. ankiety Izby; w złotych za 1000 kg).

Miesiąc	Drut		Gwoździe	
	1932	1933	1932	1933
styczeń	450.—	394.—	484.—	393.—
kwiecień	450.—	310.—	478.—	348.—
lipiec	415.—	283.—	450.—	343.—
październik . . .	415.—	325.—	450.—	376.—
grudzień	—	325.—	—	376.—

zakupów poczynionych w roku sprawozdawczym zapasy zarówno hurtowe jak i detaliczne były na dzień 1 stycznia 1934 r. w dalszym ciągu znikome. Ceny wideł i łopat — w przeciwieństwie do sytuacji na rynku gwoździ i drutu — nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie (tab. 6).

Wypłacalność odbiorców uległa wydatnej poprawie już w r. 1932, kiedy Wydział Akwizycji Wideł oraz Wydział Akwizycji Łopat całkowicie niemal zlikwidował sprzedaż wekslową i ograniczył kredyty otwarte do minimalnych rozmiarów przy zastosowaniu rabatów gotówkowych w wysokości: 5% przy regulacji należności przed wysyłką towaru, 4% — w ciągu 15 dni od daty rachunku, oraz 3% w ciągu 30 dni od daty rachunku.

Producenci uskarżali się w dalszym ciągu na konkurencję zagraniczną zwłaszcza niemiecką i czesko-słowacką tem bardziej, że no-

wa taryfa celna w uwzględnieniu obowiązujących zniżek konwencyjnych pogorszyła wysokość ochrony krajowej produkcji niektórych artykułów (łopat).

Poprawa zaobserwowana na rynku gwoździ, drutu, wideł i łopat nie objęła jednakże lin drucianych. Zjednoczone Fabryki Lin Drucianych, obejmujące 4 większe wytwórnie uskarżały się w dalszym ciągu na wydatny spadek nowych wierceń w przemyśle naftowym, zmniejszenie zapotrzebowania lin pługowych w rolnictwie oraz na niewielki popyt ze strony przemysłu węglowego. O niepomyślnej

Tab. 6. Hurtowe ceny wideł i łopat
(wg. ankiety Izby; w złotych za 100 kg).

Miesiąc	Widły 4 X 12		Łopaty Kw. 20	
	1932	1933	1932	1933
styczeń	112,91	109.39	115,92	113,83
kwiecień	112,91	109,39	115,92	113,83
lipiec	105,23	109,39	113,83	113,83
październik . . .	105,23	109,39	113,83	113,83
grudzień	109,39	109,39	113,83	113,83

sytuacji na polskim rynku lin drucianych świadczy również dalszy spadek przywozu (z 89,6 t. w r. 1932 do 24,6 t. w r. 1933) mimo uprawianego dumpingu, który przyczynił się do dalszego spadku cen krajowych, wynoszącego w ciągu roku 10%—15%.

Przechodząc zkolei do sytuacji na rynku śrub stwierdzić należy, że rok 1932 był okresem szczególnie silnego spadku wytwórczości w przemyśle śrubowym, dotkniętym 25%-owym (w porównaniu z r. 1931) spadkiem zbytu prywatnego, 66%-ową redukcją zakupów ze strony Ministerstwa Komunikacji oraz 45%-owem obniżeniem innych dostaw państwowych. W roku sprawozdawczym sytuacja pod tym względem znakomicie się poprawiła, zakupy kolejnictwa bowiem wzrosły z 1633 t. do 3622 t. przy niezmienionych rozmiarach zbytu prywatnego, co w konsekwencji zwiększyło rozmiary produkcji zsyndykalizowanych 10 fabryk o 35% w porównaniu

z r. 1932 (wg. danych właściwego syndykatu). Temu też przypisać należy, że wagowo sprzedaż syndykatu „Zjednoczone Polskie Fabryki Śrub", wynosząca w r. 1932 zaledwie 24% stanu z r. 1928, uznanego za normalny, zwiększyła się w roku sprawozdawczym do 36% tejże bazy.

Podkreślić jednak należy, że ceny artykułów dostarczanych kolejnictwu a zwłaszcza złączek szynowych zostały w roku sprawozdawczym wydatnie obniżone, wskutek czego wzrost wartości obrotów wspomnianego syndykatu (o 24% w porównaniu z r. 1932) był mniej wydatny od wzrostu wagowego produkcji (o 35%). Mimo uregulowania cen przez syndykat, ogólny ich poziom na rynku śrub obniżył się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 10%.

Warunki pokrycia zaostrzone przez syndykat już w r. 1932 nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie, w dalszym ciągu więc przeważały w obrotach prywatnych tranzakcje gotówkowe osiągnięte dzięki wysokim rabatom. Poważniejsze obroty kredytowe pozbawione były momentu ryzyka, dotyczyły bowiem w dalszym ciągu kolejnictwa, które kryło większe dostawy wekslami z terminem 12 miesięcy oraz klauzulą ewent. dalszej prolongaty.

B. Grupa maszynowo-elektrotechniczna.

4. Maszyny włókiennicze.

Sytuacja na rynku maszyn włókienniczych, naogół biorąc, nie wykazała w roku sprawozdawczym poważniejszych zmian w porównaniu z r. 1932. Nieznaczny ruch inwestycyjny o charakterze zresztą przeważnie reparacyjnym ujawnił się we włókiennictwie dopiero na przełomie r. 1933/34, to też dopiero w tym okresie wzrosła wydatniej liczba robotników zatrudnionych w fabrykach maszyn włókienniczych. Natomiast całoroczna produkcja zakładów tych zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim: wagowo — o 13%, wartościowo — 16%. Uwzględniając wyjątkowo silny spadek produkcji i obrotów tej gałęzi przemysłu w porównaniu z rokiem 1928, stwierdzić należy zgodnie z opinją zainteresowanych przemysłowców, że sytuacja ich w roku sprawozdawczym była w dalszym ciągu bardzo ciężka, a wspomniany wyżej wzrost produkcji maszyn, nie pozbawiony wprawdzie znaczenia symptomatycznego, nie zdołał jednak wpłynąć wydatnie na sytuację fabryk maszyn.

O tem, że nieznaczna poprawa zaobserwowana w niektórych gałęziach polskiego przemysłu przetwórczego nie ogarnęła jeszcze

przemysłu maszynowego, świadczy również import maszyn włókienniczych, utrzymany także w roku sprawozdawczym na niewielkim poziomie 6,3 milj. zł. (tab. 7). Z drugiej strony jednak niepozbawiony jest również znaczenia symptomatycznego fakt, że po kilku latach nieprzerwanego i silnego spadku importu nastąpił w roku sprawozdawczym nieznaczny wzrost przywozu (z 1176 t. wartości 5,3 milj. zł. w r. 1932 do 1557 t. wartości 6,3 milj. zł. w r. 1933).

Tab. 7. Import maszyn włókienniczych wg. rodzaju maszyn.

Maszyny	Waga					Wartość				
	1930	1931	1932	1933		1930	1931	1932	1933	
	tonny				wskaźnik 1932 =100	miljony złotych				wskaźnik 1932 =100
1) przędzalnicze .	183	439	481	342	71,3	0,7	1,6	5,3	0,8	57,1
2) tkackie . .	504	321	91	203	223,0	1,9	1,0	0,4	0,6	150,0
3) pończosznicze i dziewiarskie	190	237	62	30	48,4	2,1	2,5	0,7	0,4	57,2
4) koronkarskie i tiulowe . .	38	68	2	1	50,0	0,2	0,4	0,0	0,0	53,1
5) do prania i prasowania . .	26	8	9	3	33,3	0,1	0,0	0,0	0,0	29,7
6) do mokrej apretury i farbiarni	172	116	136	247	181,5	0,6	0,5	0,3	0,6	200,0
7) do suchej apretury . . .	45	33	40	75	187,2	0,2	0,1	0,1	0,2	185,5
8) kalandry, wygładzarki i magle	57	122	16	57	356,2	0,3	0,3	0,1	0,2	336,7
9) do szycia . .	1.866	672	146	300	205,1	14,1	4,8	1,2	2,1	175,0
10) oddzielnie niewymienione .	146	204	144	249	172,9	0,7	0,8	0,5	0,7	132,1
11) części maszyn	74	53	49	50	103,4	1,0	0,8	0,6	0,6	97,6
Razem .	3.301	2.273	1.176	1.557	132,3	21,9	12,8	5,3	6,3	118,8

Także poziom cen nie uległ w gruncie rzeczy zmianie, poprawiła się natomiast znakomicie wypłacalność odbiorców. Poprawa ta dotyczy jednak wyłącznie nowych tranzakcyj zawartych w r. 1933, podczas gdy należności z tytułu wszelkiego rodzaju regulacyj, nadzorów i upadłości płatne w roku sprawozdawczym w przeważającej części nie wpłynęły.

Ogólno-polski eksport maszyn włókienniczych kształtował się w ostatnich latach następująco:

1930 r.	—	1.417	tonn	wartości	4,8	milj.	zł.
1931 r.	—	1.009	„	„	2,9	„	„
1932 r.	—	1.424	„	„	3,4	„	„
1933 r.	—	1.432	„	„	3,2	„	„

Jak widać zatem eksport wzrósł nieznacznie wagowo przy równoczesnym spadku wartości.

5. Maszyny różne.

Tak znamienna dla konjunktur roku 1933 rozbieżność sytuacji różnych gałęzi przemysłu wystąpiła ze szczególną wyrazistością w dziale, objętym w sprawozdaniu Izby nazwą „maszyn różnych".

Ogólno-polska produkcja maszyn rolniczych, mimo daleko posuniętego procesu zniszczenia inwentarza martwego gospodarstw rolnych, nie zdołała wyjść znacznie ponad katastrofalnie skurczone rozmiary wytwórczości r. 1932. Według danych I. B. K. G. i C. zamówienia w ogólno-polskim przemyśle maszyn rolniczych wahały się w r. 1932 od 2,4% do 2,9% przeciętnego stanu zamówień z r. 1928. W pierwszym i drugim kwartale roku sprawozdawczego sytuacja pod tym względem nie wykazała żadnej poprawy; w trzecim kwartale stan zamówień podniósł się do 3,5% w porównaniu z przeciętnym miesiącem r. 1928. Wreszcie w czwartym kwartale ilość zamówień znowu nieznacznie wzrosła. W okręgu łódzkim sytuacja przedstawiała się o tyle odmiennie, że zarówno produkcja jak i sprzedaż maszyn prostych t. j. pługów wzrosła w sztukach o 15% w porównaniu z r. 1932 przy wykorzystaniu zdolności wytwórczych aparatu produkcyjnego zaledwie do 20%. Mimo pewnej poprawy na rynku pługów tendencja cen była w ciągu całego roku słaba wskutek wytężonej konkurencji ze strony produkcji chałupniczej. Import maszyn rolniczych powiększył się nieznacznie po kilku latach nieprzerwanego spadku, kształtując się następująco:

1929 r.	—	10.631	tonn	wartości	27,1	milj.	zł.
1930 r.	—	4.882	„	„	13,8	„	„
1931 r.	—	1.890	„	„	6,2	„	„
1932 r.	—	504	„	„	1,7	„	„
1933 r.	—	647	„	„	1,9	„	„

Jest jednak rzeczą wątpliwą, czy wzrost przywozu wiąże się z zwiększonem zapotrzebowaniem; prawdopodobnie zwiększony import miał charakter raczej spekulacyjny w związku z wprowadzeniem nowej taryfy celnej.

Także produkcja obrabiarek do metali i drzewa utrzymała się w zasadzie na niewysokim poziomie r. 1932, wykazując znaczne wahania zależne od większych lub mniejszych zamówień rządowych, które już w r. 1932 oddziaływały decydująco na sytuację tej gałęzi przemysłu zwłaszcza w dziale obrabiarek do metali. Okręg łódzki nie uczestniczył jednak w dostawach rządowych, wskutek czego produkcja obrabiarek, skurczona już w r. 1932 do rozmiarów znikomych, obniżyła się w roku sprawozdawczym o dalsze 7,5%.

W przeciwieństwie do obu powyższych działów kształtowała się sytuacja na rynku maszyn dla przemysłu mineralnego i chemicznego, których produkcja, jakkolwiek w dalszym ciągu w cyfrach absolutnych nieznaczna, wykazała jednak silny relatywnie wzrost (wskaźnik 244,9).

Również fabrykacja silników i turbin (tab. 4) wykazała wzrost z 325 sztuk w r. 1932 do 385 sztuk w r. 1933 wskutek zwiększonej w dalszym ciągu produkcji silników elektrycznych (w 1931 r. — 190 sztuk, w 1932 r. — 270 szt., w r. 1933 — 345 szt. podczas, gdy liczba turbin wodnych i motorów spalinowych kurczyła się w dalszym ciągu podobnie jak w obu latach ubiegłych.

6. Przemysł elektrotechniczny.

Jak już zaznaczono w sprawozdaniu za rok 1932, rozbudowa strukturalna polskiego przemysłu elektrotechnicznego trwała mimo zapoczątkowanego kryzysu do końca roku 1930; w r. 1931 nastąpiło załamanie tego rozwoju, trwającego również w ciągu pierwszej połowy r. 1932. Ulepszenia techniczne produkcji a tem samem coraz silniejsza pozycja, jaką zdobywa sobie na polskim rynku wewnętrznym rodzimy przemysł elektro- i radjotechniczny, zdziałała, że już w drugiej połowie 1932 r. wznowiona została zahamowana przejściowo rozbudowa tej gałęzi przemysłu.

Według danych Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, skorygowanych ostatnio w wydanej drukiem broszurze waga i wartość ogólno-polskiej produkcji przemysłu elektrotechnicznego wynosiła:

w r. 1927	—	8.151.700	kg	wartości	53.595.000 zł.
w r. 1928	—	14.900.000	„	„	85.000.000 „
w r. 1929	—	15.500.000	„	„	90.000.000 „
w r. 1930	—	12.500.000	„	„	75.000.000 „
w r. 1931	—	8.400.000	„	„	42.000.000 „
w r. 1932	—	7.090.000	„	„	39.000.000 „
w r. 1933	—	—	„	„	ok. 45.000.000 „

Równocześnie import elektro- i radjo-sprzętu kształtował się następująco:

w r. 1927	—	17.549.100	kg	wartości	91.141.000 zł.
w r. 1928	—	18.647.700	„	„	112.770.000 „
w r. 1929	—	16.349.600	„	„	128.917.000 „
w r. 1930	—	10.182.500	„	„	92.421.000 „
w r. 1931	—	5.572.000	„	„	65.194.000 „
w r. 1932	—	2.484.040	„	„	30.084.000 „
w r. 1933	—	2.646.000	„	„	23.049.000 „

W ten sposób stosunek wartości przywozu do wartości krajowej produkcji wynosił (przy produkcji = 100): w r. 1927 — 170%, w r. 1928 — 130%, w r. 1929 — 143%, w r. 1930 — 123% w r. 1931 — 155%, w r. 1932 — 77%, w r. 1933 — 51%. Wykorzystanie zdolności produkcyjnych omawianej gałęzi przemysłu ocenia wspomniany już Związek na 33% w roku sprawozdawczym wobec 25% w r. 1932, co uważać należy za wynik bezwzględnie pomyślny wobec stosowanego przez zagranicę dumpingu, w którym przodują Niemcy. Udział Rzeszy Niemieckiej w polskim imporcie elektrotechnicznym w r. 1933 wynosił 7 milj. zł., Szwecji — 4 milj. zł., Anglji — 2 milj. zł., Austrji — 1 milj. zł.

Przedstawiona wyżej sytuacja dotyczy polskiego przemysłu elektrotechnicznego jako całości; w poszczególnych działach przemysłu tego stwierdzić można było jednak dość poważne odchylenia, zależne od całego szeregu czynników. W szczególności więc zanotować należy niemal 35% spadek ilości wyprodukowanych żarówek co prawdopodobnie jest wynikiem zawartego w końcu 1932 r. porozumienia 3-ch większych wytwórni („Osram“, „Phillips“ i „Zjednoczona Fabryka Żarówek“), a z drugiej strony wytężonej konkurencji mniejszych zakładów, zwłaszcza trudniących się regeneracją żarówek

przepalonych. Ceny żarówek w skartelizowanych fabrykach nie uległy zmianie: w r. 1931 średni gatunek żarówek kosztował w hurcie zł. 1.66 za sztukę, w lipcu 1932 ceny zostały obniżone o 7%, jednakże niebawem (od 1 września 1932 r.) wprowadzono opłatę w wysokości 20 gr. na rzecz akcji pomocy bezrobotnym, wskutek czego ceny w handlu utrzymały się przejściowo na poziomie poprzedzającym 7%-ową zniżkę. W końcu r. 1932 względy kalkulacyjne skłoniły producentów do dalszego uwzględnienia opłaty na Fundusz Pracy w cenie żarówek, która w tym okresie kształtowała się na poziomie zł. 1.74 (zł. 1.66 — 7% = 1.54 + 20 gr. = 1.74). Wreszcie w roku sprawozdawczym nacisk konkurencyjny ze strony drobnych wytwórców ponownie obniżył cenę stopniowo do poziomu zł. 1.53, przerzucając w ten sposób na producentów cały ciężar opłaty na Fundusz Pracy.

Warunki pokrycia nie uległy większej zmianie; w dalszym ciągu przyjmowano weksle z terminem 4 lub 5 miesięcy przyczem jednak dla zwiększenia obrotów gotówkowych udzielano rabatu w razie krycia rachunku gotówką w ciągu 30 dni od daty faktury.

Konkurencja żarówek zagranicznych nie odegrała w roku sprawozdawczym poważniejszej roli, skoro produkcja krajowa pokrywała ok. 85% zapotrzebowania na żarówki, przyczem z pozostałych 15% tylko 5% prawdopodobnie przypadało na żarówki normalne, podczas gdy resztę stanowiły nieprodukowane w kraju żarówki typu specjalnego (do aparatów projekcyjnych, medycznych i oporowych, do samochodów, latarek kieszonkowych itp.). Poczynione już zresztą zostały przygotowania inwestycyjne dla zapoczątkowania w r. 1934 w kraju produkcji niektórych gatunków specjalnych a zwłaszcza żarówek świecowych i iluminacyjnych.

Eksport żarówek przynajmniej z okręgu łódzkiego nie był do końca roku sprawozdawczego możliwy wskutek klauzul prawnych, związanych z nabyciem licencji. Obecnie jednak dzięki modyfikacjom umowy powstały możliwości prawne podjęcia eksportu na rynki bałkańskie. Pierwsze idące w tym kierunku próby zostały jednak podjęte dopiero na początku roku 1934.

Jak wynika z przytoczonej wyżej statystyki wartość przywozu elektro- i radjosprzętu obniżyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim o 20%. Spadek importu wyodrębnionej pozycji a r t y k u ł ó w r a d j o t e c h n i c z n y c h był jednak rela-

tywnie jeszcze silniejszy (z 8,3 milj. zł. w r. 1930 do 6,2 milj. zł. w r. 1931, 1,7 milj. zł. w r. 1932 oraz 0,8 milj. zł. w r. 1933). Świadczy to również o umacnianiu się wytwórczości krajowej na rynku polskim. Z drugiej strony jednak nie ulega wątpliwości, że kryzys zahamował pierwotny rozmach rozwojowy przemysłu elektrotechnicznego, który nadto użalał się ostatnio na konkurencję ze strony amatorstwa i specyficznego chałupnictwa, wywierającego nacisk na ceny i uniemożliwiającego tą drogą prowadzenie racjonalnej polityki produkcyjnej i sprzedażnej, a tem samem wytwarzanie się w obrębie przemysłu kapitałów na dalsze tak niezbędne inwestycje.

IV. PRZEMYSŁ DRZEWNY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.
(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100).		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	34.567	25.780	25.179	3.241	2.010	1.591	65,7	46,0	47,0
II	36.408	27.227	28.575	3.234	2.047	1.637	64,2	47,4	48,9
III	36.975	28.460	32.992	2.783	1.520	1.598	62,0	46,6	54,0
IV	38.777	20.083	32.505	2.637	1.451	1.711	61,8	46,8	51,9
V	37.771	28.122	33.554	2.520	1.529	1.773	61,2	46,7	53,8
VI	38.971	28.064	33.875	2.528	1.501	1.808	61,8	45,4	55,2
VII	39.463	26.719	32.265	2.411	1.538	1.832	60,8	42,9	52,3
VIII	32.930	25.462	29.726	2.271	1.731	1.818	56,9	43,6	51,9
IX	30.470	24.481	27.994	2.359	1.738	1.835	54,0	42,0	48,7
X	27.537	23.543	27.006	2.329	1.689	1.753	51,5	43,5	49,2
XI	26.689	24.210	27.764	2.238	1.716	1.784	50,1	46,5	52,2
XII	23.743	23.779	28.663	2.036	1.697	1.673	49,2	48,5	56,3

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.
(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927=100	1932=100				1932=100	Polska=100
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933		
I	18.043	13.425	14.758	53,5	109,9	1.394	785	742	94,5	5,0
II	19.556	14.428	16.624	60,2	115,2	1.162	752	803	106,8	4,8
III	18.054	13.340	15.993	57,9	119,9	1.071	787	922	117,2	5,8
IV	14.347	12.271	13.762	49,8	112,2	1.123	779	857	111,3	6,2
Razem	70.000	53.464	61.137	55,4	114,4	4.750	3.103	3.324	107,1	5,4

Jak już zaznaczono w części ogólnej sprawozdania (str. 249) przemysł drzewny wykazać się może w roku sprawozdawczym najwyższym ogólno-polskim wskaźnikiem stanu uruchomienia (114,4) w porównaniu z r. 1932. Ten wskaźnik przeciętny dla całego roku uzupełnić należy jeszcze, podkreślając, iż wskaźniki miesięczne prze-

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu drzewnego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczby przepracowanych w końcu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
1. Tartaki	53	52	409	438	126.623	152.208	120,2
2. Przemysł meblarski	16	17	1.227	1.518	244.745	328.994	134,4
a) meble gięte .	6	7	993	1.328	170.015	276.531	162,3
b) meble domowe proste i ozdobne	7	7	133	121	37.278[1])	30.244	81,1
c) meble biurowe	3	3	101	69	17.452	22.219	127,3
3. Wyroby budowlano-stolarskie . .	5	4	28	29	14.592	7.621	52,2
4. Fabrykacja dykt i fornierów oraz ram i listew	2	4	71	155	15.299	43.601	284,9
5. Fabrykacja zabawek oraz wyrobów tokarskich i snycerskich	2	2	22	45	11.020	11.799	107,1
6. Wyrób materjałów izolacyjnych z masy korkowej . .	1	1	23	23	6.159	5.213	84,7
7. Wyrób artykułów technicznych dla przemysłu włókienniczego	3	3	159	167	39.860	38.823	97,4
Ogółem .	82	83	1.939	2.375	438.298[1])	588.259	134,2

[1]) Liczba robotniko-dni przepracowanych przez fabryki mebli domowych w r. 1932 została wskutek omyłki drukarskiej w sprawozdaniu za rok ubiegły podana nieściśle (27.278 zamiast 37.278); sprostowanie omyłki tej spowodowało konieczność sprostowania również ogólnej liczby przepracowanych w przemyśle drzewnym robotniko-dni.

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu drzewnego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

		ILOŚĆ			WARTOŚĆ W ZŁ.	
		1932	1933		1932	1933
		Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932=100	Liczby bezwzględne	
1. **Drzewo tarte**	m³	**44.100**	**56.629**	**128,4**	**1.999.990**	**2.454.717**
a) bale		10.953	14.776	135,4	472.606	692.415
b) deski		27.460	33.733	122,9	1.233.832	1.424.442
c) kantówki, podkłady, łaty i t. d.		5.997	8.120	135,6	293.552	337.860
2. **Meble wszelkiego rodzaju:**		—	—	—	**3.287.977**	**3.960.949**
a) gięte	t.	1.898	2.609	137,4	2.493.462	3.197.457
b) proste i ozdobne		—	—	—	463.915	424.362
c) biurowe	szt.	4.864	5.122	105,3	330.600	339.130
3. **Artykuły budowlane**		—	—	—		
4. **Posadzki**	m³	**2.328**	**3.425**	**147,1**	**344.506**	**240.187**
5. **Skrzynie i drabiny**	szt.	**29.620**	**36.842**	**124,4**		
6. **Dykty, forniery**	m³	**772**	**1.625**	**210,5**	**229.875**	**493.743**
7. **Zabawki**		—	—	—		
8. **Artykuły sportowe**	szt.	**7.120**	**7.600**	**106,7**	**323.459**	**290.984**
9. **Deseczki, ramki**	szt.	**1.018.504**	**1.175.384**	**115,4**		
10. **Materjały izolac. z masy kork.**	t.	**609**	**548**	**90,0**	**489.795**	**285.543**
11. **Artykuły techniczne**	szt.	**21.376.305**	**20.435.929**	**95,6**	**876.885**	**943.410**
Ogółem		—	—	—	**7.552.487**	**8.669.533**

pracowanych w całym polskim przemyśle drzewnym robotnikogodzin utrzymały się nawet w listopadzie i grudniu roku sprawozdawczego na poziomie, przekraczającym stan z analogicznych miesięcy r. 1931. Analogiczny wskaźnik roczny dla Województwa Łódzkiego wynosi wprawdzie według G. U. S. tylko 107,1, najprawdopodobniej nie odtwarza on jednak istotnego stanu rzeczy, gdyż pozostaje w jaskrawej sprzeczności ze zmianami zaobserwowanemi przez Izbę bezpośrednio choćby w stanie uruchomienia miejscowych fabryk mebli giętych, zatrudniających ponad 50% ogółu robotników drzewnych Województwa Łódzkiego. To też przy ocenie sytuacji przemysłu drzewnego oraz poszczególnych jego działów w okręgu łódzkim oprzeć się należy raczej na materjałach zgromadzonych skrupulatnie przez Izbę i uwidocznionych w tab. 3.

W świetle wyników przeprowadzonej przez Izbę ankiety okazuje się, że liczba przepracowanych w przemyśle drzewnym okręgu robotniko-dni wzrosła w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem ubiegłym o 34,2%, a to głównie pod wpływem zaznaczonej już poprawy stanu zatrudnienia fabryk mebli giętych (wskaźnik 162,3) ujawnionej z tem większą wyrazistością, że liczba ich wzrosła przez uruchomienie nieczynnej od kilku lat fabryki, która w roku sprawozdawczym po wydzierżawieniu zdołała zatrudnić 200 robotników. Także grupa tartaków objęta była poprawą, jaka zaznaczyła się w całej polskiej gospodarce drzewnej w roku sprawozdawczym, jakkolwiek przemysł tartaczny okręgu łódzkiego jest w mniejszym stopniu nastawiony na eksport, którego wzrost był najistotniejszym czynnikiem wspomnianej poprawy. Niemniej jednak i tartaki okręgu łódzkiego z przyczyn niżej omówionych zwiększyły w roku sprawozdawczym zarówno liczbę przepracowanych robotniko-dni (o 20,2%) jak i rozmiary produkcji (o 28,4%). Zmiany zaobserwowane w pozostałych działach przemysłu drzewnego (tab. 3 i 4) sprowadzają się głównie do wzrostu stanu uruchomienia 3-ch fabryk mebli biurowych (o 27,3%) oraz zakładów produkujących dykty, forniery, ramy i listwy (o 184,9%), przyczem tak silny wzrost liczby robotniko-dni, przepracowanych w tej ostatniej grupie, wiąże się z faktem uruchomienia 2 nowych wytwórni dykt, które pracowały intensywnie głównie dla potrzeb rynku wewnętrznego a częściowo także i na eksport, zatrudniając dodatkowo powyżej 80 robotników. Inne działy przemysłu drzewnego na terenie okręgu Izby bądź utrzymały stan uruchomienia produkcji na poziomie niezmienionym, co w pierwszym

rzędzie dotyczy fabrykacji artykułów technicznych dla przemysłu włókienniczego (wskaźnik 97,4), bądź też zatrudniają po kilkunastu robotników i wskutek tego nie odgrywają większej roli w gospodarce drzewnej okręgu.

1. Tartaki.

Przeobrażenia, jakie zaszły w polskiej gospodarce drzewnej w roku 1931 i 1932 wskutek gwałtownego spadku eksportu, oraz przesunięć na zagranicznych rynkach odbiorczych zostały wiosną roku sprawozdawczego zahamowane i ustąpiły miejsca — pod wpływem wydatnego ożywienia ruchu budowlanego w Anglji i Holandji a częściowo także w Belgji i Francji — znacznemu wzrostowi popytu, który znakomicie poprawił sytuację polskiej gospodarki drzewnej. Cyfrowo wzrost eksportu materjałów i wyrobów drzewnych przedstawiał się następująco (w tys. tonn):

	Drewno nieobrobione	Drewno napół obrobione	Wyroby gotowe	Razem
w r. 1928	3.094.235	1.723.278	71.364	4.888.877
„ 1929	2.358.088	1.310.664	77.074	3.745.826
„ 1930	1.428.164	1.310.731	64.425	2.803.320
„ 1931	650.573	1.106.271	52.555	1.807.399
„ 1932	419.477	582.110	42.956	1.044.543
„ 1933	664.443	986.147	66.028	1.716.618

Jak widać zatem ogólny wywóz materjałów i wyrobów drzewnych wzrósł w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim o 64,3%. Sytuacja drewna polskiego na rynkach eksportowych poprawiła się zwłaszcza w kwietniu, kiedy w Wielkiej Brytanji wprowadzono zakaz przywozu drewna rosyjskiego, to też w tym okresie rynek angielski pochłonął więcej niż połowę całego polskiego eksportu. Zasługuje przytem na szczególne podkreślenie, że ujawnił się w roku sprawozdawczym zdecydowany wzrost konkurencyjności drewna polskiego, skoro według obliczeń Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen porównanie rozmiarów wywozu materjału tartakowego w ciągu pierwszych 8 miesięcy r. 1933 z analogicznym okresem r. 1932 w najważniejszych krajach północnoeuropejskich, eksportujących drewno, oraz w Polsce wykazało dla Rosji Sowieckiej spadek w wysokości 9%, dla krajów skandynaw-

skich — wzrost w wysokości ok. 45%, dla Polski — wzrost w wysokości 60%.

Zbyt na rynku krajowym również wzrósł, jakkolwiek nie w tych rozmiarach co eksport. Statystyka przewozów kolejowych drewna na rynku wewnętrznym nie ujawniła wprawdzie poprawy tej, gdyż popyt reprezentowany był w roku sprawozdawczym głównie przez budownictwo drobne w małych miasteczkach i ośrodkach wiejskich, a zatem budownictwo korzystające niemal wyłącznie z dowozu kołowego materjałów budowlanych.

Równocześnie zaszły w strukturze wywozu następujące przesunięcia:

	Drewno nieobrobione	Drewno napół obrobione	Wyroby gotowe	Razem
w r. 1928	63,3	35,2	1,5	100%
„ 1929	63,0	35,0	2,0	100%
„ 1930	50,9	46,8	2,3	100%
„ 1931	35,9	61,1	3,0	100%
„ 1932	40,2	55,7	4,1	100%
„ 1933	38,8	57,5	3,7	100%

W ten sposób nastąpił w roku sprawozdawczym — mimo absolutnego wzrostu wszystkich działów eksportu drzewnego — spadek procentowy udziału surowca przy równoczesnym wzroście udziału drewna napół-obrobionego, co niewątpliwie uważać należy za polepszenie struktury wywozu. Udział relatywny gotowych wyrobów obniżył się wprawdzie nieznacznie, było to jednak odchylenie przejściowe, spowodowane gwałtownym wzrostem popytu na drewno napół-obrobione, podczas gdy w perspektywie ubiegłego 6-lecia tendencja systematycznego wzrostu udziału gotowych wyrobów w ogólnym eksporcie drewna polskiego wykazuje, jak już zaznaczono w poprzedniem sprawozdaniu, cechy procesu stałego. Jako potwierdzenie tego poglądu służyć może fakt, że absolutny wywóz drewna napół-obrobionego mimo dobrego sezonu eksportowego nie zdołał osiągnąć poziomu z r. 1931, podczas gdy eksport gotowych wyrobów przekroczył w cyfrach absolutnych rozmiary eksportu z r. 1930.

Zatrudnienie tartaków doszło w skali ogólno-polskiej do swego maksymum w maju, poczem nastąpił spadek spowodowany wyczerpywaniem się niezwykle szczupłych zapasów surowca (wskaźnik

I. B. K. G. i C. obniżył się z 59,5 w maju do 48,0 we wrześniu); dopiero pod wpływem przyśpieszonych tego roku i znacznie spotęgowanych zakupów jesiennych nastąpił ponowny wzrost zatrudnienia w tartakach, który jednak nie osiągnął poziomu z maja (wskaźnik dla listopada — 50,5, dla grudnia — 52,4).

Sytuacja powyższa musiała oczywiście znaleźć swe odbicie w kształtowaniu się cen surowca zwłaszcza w okresie intensywnych zakupów poczynionych przez tartaki w ostatnim kwartale. To też ceny kłód tartacznych wzrosły w tym okresie 3-miesięcznym o 44%. Ceny drewna tartacznego zwyżkowały w mniejszym stopniu, niemniej

Tab. 5. Ceny tartych materjałów drzewnych w okręgu łódzkim (wg. ankiety Izby; w złotych za m³).

	1932				1933			
	styczeń	kwiecień	lipiec	październik	styczeń	kwiecień	lipiec	październik
deski (sosnowe) 1″ .	65	60	55	50	45	45	45	52
deski (sosnowe) podłogowe 1½″ . .	80	70	65	60	52	55	55	65
bale (sosnowe) 2—4″ dług. 5 — 6 m) .	67	67	67	60	60	60	60	70

jednak podniosły się w ciągu tegoż kwartału o 8%. Zaznaczona dysproporcja tłumaczy się sezonowem ograniczeniem ruchu budowlanego, który skurczył wkońcu popyt na tarcicę, podczas gdy tartaki w dalszym ciągu nabywały surowiec, przygotowując się do kampanji wiosennej r. 1934. Zmiany zaszłe w cenach poszczególnych gatunków materjałów tartych ilustruje tab. 5.

W odniesieniu do sytuacji przemysłu tartacznego na terenie okręgu Izby podkreślić jeszcze należy, że mimo poprawy stanu uruchomienia sytuacja finansowa tej gałęzi a przedewszystkiem stopień jej rentowności dalekie były od stanu zadawalającego. W pierwszej połowie roku sprawozdawczego ogólno-polska konjunktura w eksporcie drewna w nieznacznym tylko stopniu objęła Województwo Łódzkie, które pracuje przeważnie dla potrzeb rynku wewnętrznego;

w drugiej połowie roku zaś tartaki okręgu łódzkiego niezawsze mogły zadośćuczynić potrzebom drobnego budownictwa wskutek braku surowca. Na rynku wewnętrznym tartaki prywatne w dalszym ciągu odczuwały dotkliwie konkurencję tartaków państwowych, które nietylko pokrywają całkowite zapotrzebowanie publiczne, lecz docierają do odbiorców prywatnych, nie cofając się nawet przed zaopatrywaniem drobnych konsumentów, o ile ci ostatni zdołają utworzyć grupę, zdolną do zbiorowego nabycia całego wagonu tarcicy.

2. Fabryki mebli giętych.

Produkcja fabryk mebli giętych na terenie okręgu Izby kształtowała się w ostatniem 5-leciu następująco:

w r. 1929 —	6.513	tonn	wartości	12,9	milj.	zł.
w r. 1930 —	4.211	„	„	8,8	„	„
w r. 1931 —	3.152	„	„	5,7	„	„
w r. 1932 —	1.898	„	„	2,5	„	„
w r. 1933 —	2.609	„	„	3,2	„	„

Jak widać z powyższego nieprzerwany w ciągu 4 lat spadek rozmiarów produkcji fabryk mebli giętych został w roku sprawozdawczym zahamowany i ustąpił miejsca poprawie, która jednak nie zdołała podnieść wytwórczości do poziomu z r. 1931. Niemniej jednak punkt kulminacyjny wyjątkowo silnej depresji, jaka ogarnęła fabryki mebli giętych, poczynając od r. 1929, został osiągnięty i szereg danych pozwala raczej oczekiwać stopniowej poprawy sytuacji tej gałęzi przemysłu.

Wzrost produkcji, wynoszący w okręgu łódzkim 37,4% stanu z r. 1932 (tab. 4) spowodowany został w równej mierze przez poprawę zaobserwowaną na rynkach eksportowych jak i przez pogłębienie popytu na rynku wewnętrznym. Z porównania wskaźników produkcji (137,4) i eksportu (118,3) przy bazie 1932 = 100 wynikałoby przytem, że większą rolę odegrał w tym wypadku rynek krajowy. Na terenie Województwa Łódzkiego wystąpiło to ze szczególną wyrazistością, gdyż część produkcji przypada na wytwórczość wspomnianej już fabryki, która po kilku latach unieruchomienia wznowiła w roku sprawozdawczym pracę dla potrzeb rynku wewnętrznego. Sytuacja pozostałych fabryk zależna była jednak w dalszym ciągu od zbytu zagranicznego i dlatego w pierwszym rzędzie omówić na-

leży sprawy związane z eksportem wyrobów omawianej gałęzi przemysłu.

Wśród rynków odbiorczych (tab. 6) pierwsze miejsce w dalszym ciągu zachował rynek angielski, na który wyeksportowano w roku sprawozdawczym 802,9 t. wartości 1.235.000 zł., co wynosiło 25,3 ogólnej wartości wywozu. Wnosząc z napływu zapytań, przyjąć należy, że pojemność rynku angielskiego w drugiej połowie roku sprawozdawczego wzrosła w stopniu silniejszym, na rynku tym wyroby polskie były jednak dystansowane przez konkurencję

Tab. 6. Ogólno-polski eksport mebli giętych (wg. G. U. S.).

	Wartość								Waga w tonnach			
	1930		1931		1932		1933		1930	1931	1932	1933
	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%				
Anglja . . .	3.927	30,9	3.340	38,9	1.144	24,3	1.235	25,3	1.793,4	1.607,5	671,1	802,9
Stany Zjedn. .	3.060	24,3	1.244	14,5	516	10,9	895	18,4	1.255,8	504,7	264,4	575,4
Niemcy . . .	1.616	12,8	696	8,1	249	5,3	230	4,7	548,3	304,3	115,7	143,2
Holandja . .	900	7,2	744	8,7	564	12,1	478	9,8	427,2	321,9	288,5	269,8
Włochy . .	554	4,4	345	4,0	169	3,6	332	0,7	222,9	138,9	64,1	14,6
Egipt, Turcja .	524	4,2	304	3,5	341	7,2	451	0,3	210,3	125,6	148,8	167,3
Pozostałe . .	2.026	16,2	1.902	22,3	1.733	36,6	1.550	31,8	894,4	768,7	684,7	693,9
Razem .	12.607	100	8.575	100	4 715	100	4.871	100	5.352,3	3.771,6	2.254,3	2.667,1

sowiecką, która chwilami oferowała po 2 zł. za krzesło, dostarczane przez fabryki polskie po cenie zł. 5. Drugim zkolei groźnym konkurentem był przemysł czesko-słowacki, który także zresztą wyparty został z całego szeregu rynków przez wyroby rosyjskie. — Ostatnio czescy eksporterzy mebli giętych skierowali pod adresem polskich fabryk mebli giętych propozycję porozumienia w sprawie polityki sprzedażnej i ewent. zawarcia konwencji cennikowej. Propozycje te wiążą się niewątpliwie z faktem, że w wyniku wytężonej walki konkurencyjnej obu przemysłów spadek eksportu czeskiego był w rezultacie bardziej intensywny niż wywozu polskiego. W perspektywie ostatnich 6-ciu lat rozmiary wywozu mebli giętych obu państw kształtowały się następująco (w tys. tonn):

	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Czechosłowacja . .	10,6	11,5	8,8	5,2	2,2	1,2
Polska	6,2	6,9	5,4	3,8	2,3	2,7

Zdaniem zainteresowanych przemysłowców nie jest rzeczą wykluczoną, że rokowania o zawarcie konwencji polsko-czeskosłowackiej zostaną podjęte po silniejszem scementowaniu konwencji, regulującej zbyt mebli giętych na wewnętrznym rynku polskim.

W końcu roku sprawozdawczego napływ zamówień wydatnie się zwiększył, obejmując również rynki, których znaczenie przejściowo spadło, jak rynki Bliskiego Wschodu, Indyj Brytyjskich oraz rynki Południowej Ameryki.

Tab. 7. Ceny łat bukowych oraz krzeseł giętych na rynku wewnętrznym

(według ankiety Izby).

W końcu roku	Łaty za 1 m³ loco Radomsko		Krzesła Nr. 1000 za 1 szt. netto	
	$ w złocie	wskaźnik	$ w złocie	wskaźnik
1929	20,00	100	10,00	100
1930	17,60	88,0	8,50	85,0
1931	13,50	67,5	7,00	70,0
1932	11,00	55,0	6,30	63,0
1933	13,—	65,0	5,20	52,0

Także na rynku wewnętrznym, jak już wyżej wskazano zaznaczył się w roku sprawozdawczym wzrost popytu, a to zarówno ze strony handlu jak i ze strony niektórych instytucyj państwowych. Ceny nie doznały mimo to poprawy (tab. 7), a to wskutek uciążliwej konkurencji ze strony omówionych poniżej specyficznych form produkcyjnych. Temu przypisać należy, że cena przytoczonego przykładowo w tab. 7 krzesła Nr. 1000 obniżyła się ze zł. 6.30 w końcu roku 1932 w cennikach oficjalnych do zł. 6.— minus 10% = 5.40 w końcu roku sprawozdawczego, przyczem faktycznie osiągnięte ceny wynosiły w tym okresie tylko zł. 5.20.

Spadek cen był w roku sprawozdawczym tem dokuczliwszy, że nastąpiło dalsze pogorszenie stosunku cen gotowych wyrobów do cen surowca łat bukowych. Straty poniesione przez producentów łat w latach 1931—1932 skłoniły większość tartaków prywatnych do zarzucenia ich produkcji, wskutek czego ujawnił się w roku sprawozdawczym zanik podaży suchych łat, co w konsekwencji podniosło ceny ich niemal o 20%. Omówiona wyżej sytuacja w polskim eksporcie drzewnym pogorszyła stan pod tym względem, zwiększył się bowiem równocześnie po raz pierwszy od szeregu lat eksport dłużyc bukowych, kurcząc tem samem możliwość produkcji łat

Tab. 8. Wywóz dłużyc bukowych oraz przywóz łat bukowych do wyrobu mebli giętych
(wg. Handlu Zagranicznego R. P.).

Rok	Eksport dłużyc	Import łat
1927	5.209 tonn	5.919 tonn
1928	5.593 „	9.309 „
1929	4.609 „	12.122 „
1930	3.159 „	9.016 „
1931	475 „	2.943 „
1932	140 „	1.489 „
1933	252 „	1.478 „

dla potrzeb krajowych fabryk mebli giętych. Temu też przypisać należy, że import łat zagranicznych (tab. 8) utrzymał się na poziomie niemal niezmienionym.

Całokształt zjawisk zaobserwowanych na krajowym rynku mebli giętych skłonił zainteresowanych producentów do kontynuowania pracy nad usprawnieniem istniejącej od dłuższego czasu konwencji kondycyjnej. W toku pertraktacyj, które jednak do końca roku sprawozdawczego nie zostały sfinalizowane, stwierdzono konieczność a zarazem możliwość przebudowy konwencji tej na kartel cennikowy z centralnem biurem inkasowem, upoważnionem wyłącznie do fakturowania dokonanych przez poszczególne fabryki sprzedaży; w drodze potrącenia 3% wartości faktury nastąpiłoby utworzenie funduszu kaucyjnego, gwarantującego przestrzeganie ustalonych konwencyj-

nie cen i wszelkich innych przepisów kartelu. Zainteresowany przemysł przywiązuje dużą wagę do kartelu tem bardziej, że objąć ma on również t. zw. giętarnie, których działalność umożliwiała dotychczas uprawianie dokuczliwej konkurencji ze strony nakładców, nabywających surowe komplety celem zarobkowego wykończenia. Narazie jednak trwało w ciągu całego roku sprawozdawczego omówione wyżej (str. 262) i wspomniane już w poprzednich sprawozdaniach rocznych Izby zjawisko przesuwania się produkcji ku bardziej prymitywnym formom. Zjawiska te wraz z koniecznością powiększenia ogólnych obrotów skłoniły jedną z większych fabryk mebli giętych już w r. 1932 do zapoczątkowania wytwórczości mebli artystycznie wykonanych. W roku sprawozdawczym na drogę tę weszła druga zkolei fabryka mebli giętych.

3. Pozostałe działy.

Trzy istniejące w okręgu łódzkim wytwórnie artykułów technicznych dla przemysłu włókienniczego (zwłaszcza czółenek tkackich oraz szpulek do nici) nie zdołały, mimo omówionej we właściwym dziale sprawozdania nieznacznej poprawy we włókiennictwie, zwiększyć ani stanu swego uruchomienia (wskaźnik 97,4) ani ilości wyprodukowanych sztuk (wskaźnik 95,6). Nieznaczny ale nieulegający wątpliwoci w roku sprawozdawczym wzrost zapotrzebowania na artykuły techniczne ze strony przemysłu włókienniczego został prawdopodobnie pokryty importem, gdyż pozycja „drewniane części aparatów i maszyn“, obejmująca również czółenka tkackie i szpulki do nici wykazała w roku sprawozdawczym wzrost przywozu (ze 164 q wartości 148 tys. zł. w roku 1932 do 283 q wartości 242 tys. zł. w r. 1933). To też zainteresowane fabryki jak również tartaki, dostarczające półfabrykatów do wyrobu arykułów technicznych uskarżają się na nadmierny import: szpulek do nici z drzewa brzozowego — z Finlandji, szpulek przędzalniczych z drzewa bukowego i jodłowego — z Francji i Anglji oraz czółenek tkackich — z Anglji.

Natomiast fabryki mebli biurowych okręgu łódzkiego po trwającym nieustannie w ciągu 3-ch lat spadku wytwórczości zwiększyły w roku sprawozdawczym nieznacznie ilość wyprodukowanych sztuk: z 4864 w r. 1932 do 5122 w r. 1933, przyczem dla porównania przypomnieć należy, że w r. 1929 okręg łódzki wyprodukował 14.795 sztuk. Podkreślić jednak należy, że zbyt mebli biurowych

Tab. 9. Ceny fabryczne amerykańskich mebli biurowych (wg. ankiety Izby; w złotych za 1 sztukę).

	1932				1933			
	styczeń	kwiecień	lipiec	październik	styczeń	kwiecień	lipiec	październik
biurko płaskie . .	236	200	180	160	160	160	145	145
stół biurowy . .	76	70	65	55	55	55	50	50
szafa żaluzjowa .	202	160	145	135	135	135	121	121
fotel biurowy .	49	39	36	35	35	35	30	30

oparty był w roku sprawozdawczym w 70%-ch na dostawach publicznych, podczas gdy zapotrzebowanie prywatne prawdopodobnie nie wykazało jeszcze wzrostu. Podjęte przez jedną z wytwórni próby eksportu do Anglji nie dały narazie wyników wskutek konkurencji holenderskiej i belgijskiej.

W odniesieniu do zbytu wewnętrznego mebli biurowych zaznaczyć jeszcze należy, że wzrost wartości obrotów był mniejszy od wzrostu ilości sprzedanych sztuk. Przeważająca bowiem część dostaw publicznych doszła do skutku dzięki wydatnej zniżce cen (tab. 9), odczutej tem dotkliwiej, że w drugiej połowie roku sprawozdawczego miała miejsce wydatna zwyżka cen tarcicy.

Silny wzrost uruchomienia (wskaźnik 284,9) oraz produkcji (wskaźnik 210,5) fabryk dykt i fornierów wiąże się, jak już wyżej (str. 327) zaznaczono z działalnością dwóch nowych wytwórni, pracujących głównie dla potrzeb rynku wewnętrznego, a częściowo również na eksport, który w roku sprawozdawczym wydatnie wzrósł. Ogółem wywieziono z Polski w 1932 r. 24.560 t. dykt i fornierów wartości 12,8 milj. zł., a w 1933 r. — 33.823 t. wartości 12,1 milj. zł.; udział okręgu łódzkiego w eksporcie dykt był minimalny.

Produkcja materjałów izolacyjnych z masy korkowej obniżyła się w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu o 10% wskutek kontynuowanej redukcji inwestycyj w przemyśle i instytucjach komunalnych oraz zahamowania rozbudowy urządzeń chłodniczych, spowodowanego katastrofalnym spadkiem eksportu płodów hodowlanych.

V. PRZEMYSŁ MINERALNY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C. (patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	28.343	18.186	16.443	2.513	1.532	1.316	55,7	33,3	32,8
II	27.680	17.806	16.530	2.609	1.393	1.327	53,7	34,0	29,7
III	28.944	17.492	19.332	2.250	550	1.138	50,9	30,1	31,5
IV	32.227	23.080	24.178	2.483	1.704	1.298	46,4	33,7	33,6
V	39.135	31.291	33.733	2.896	2.151	1.905	51,4	40,1	40,9
VI	43.575	34.307	37.927	3.140	2.428	2.311	56,8	43,0	48,2
VII	45.549	36.726	41.132	3.164	2.601	2.408	60,8	47,4	51,3
VIII	45.164	37.629	41.445	3.388	2.553	2.464	60,6	48,0	53,6
IX	42.097	33.582	41.852	3.048	2.283	2.667	59,7	46,1	56,1
X	36.414	29.991	36.562	2.515	1.937	2.730	57,8	44,4	56,3
XI	30.811	25.535	32.485	2.083	2.004	2.428	54,6	44,4	54,9
XII	20.193	18.458	23.137	1.661	1.629	1.775	40,9	36,4	46,8

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S. (patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927=100	1932=100					
	1931	1932	1933	1933	1933	1931	1932	1933	1932=100	Polska=100
I	14.826	9.005	8.882	31,9	98,6	1.310	605	629	104,0	7,1
II	19.359	14.871	15.214	54,7	102,3	1.445	1.011	881	87,1	5,8
III	25.102	19.505	22.304	80,1	114,4	1.758	1.348	1.392	103,3	6,2
IV	18.199	13.779	16.867	60,6	122,4	1.298	1.047	1.324	126,5	7,8
Razem	77.486	57.160	63.267	56,8	110,7	5.811	4.011	4.226	105,4	6,7

Podobnie jak przemysł drzewny także przemysł mineralny wykazać się mógł w roku sprawozdawczym wzgl. wysokim ogólnopolskim wskaźnikiem rocznym stanu uruchomienia, przyczem i tu wskaźniki miesięczne (tab. 1, rubr. 9) w listopadzie i grudniu przekroczyły poziom z listopada i grudnia r. 1931.

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu mineralnego, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
1. **Huty szklane** . . .	**5**	**3**	**1.419**	**1.445**	**323.230**	**308.954**	**95,6**
a) szkło taflowe . .	—	—	—	—	—	—	—
b) szkło stołowe, oświetleniowe i galanteryjne .	2	1	1.074	954	252.364	202.087	80,1
c) szkło butelkowe .	3	2	345	491	70.866	106.867	150,8
2. **Cegielnie i fabryki dachówek, sączków i kafli**	**63**	**75**	**542**	**515**	**324.602**	**349.540**	**107,8**
3. **Wapienniki**	**2**	**2**	**28**	**29**	**15.259**	**20.348**	**139,9**
4. **Fabryki fajansu** . .	**1**	**1**	**77**	**109**	**19.403**	**28.988**	**149,3**
5. **Fabryki farb ziemnych**[1])	—	—	—	—	—	—	—
6. **Pozostałe:** wytwórnie pomników, płyt chodnikowych, cegieł ogniotrwałych i wyrobów szamotowych . . .	**4**	**4**	**41**	**26**	**8.794**	**8.999**	**102,2**
Ogółem .	75	85	2.107	2.124	691.288	716.820	103,7

[1]) Jedyna wytwórnia farb ziemnych figuruje w poz. 2 ze względu na wzajemny stosunek produkowanych przez nią artykułów; nadto istniejąca w okręgu fabryka ultramaryny zaliczona jest do przemysłu chemicznego (str. 295).

Wskaźnik uruchomienia przemysłu mineralnego na terenie okręgu Izby (wg. G. U. S. 105,4 a wg. ankiety Izby 103,7) kształtuje się zwykle pod wydatnym wpływem sytuacji wytwórni szkła stołowego, oświetleniowego i galanteryjnego (wskaźnik 80,1), które

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu mineralnego objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

		ILOŚĆ			WARTOŚĆ W ZŁ.	
		1932	1933		1932	1933
		Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932=100	Liczby bezwzględne	
1. **Szkło**	t.	**6.000**	**6.924**	**115,4**	**4.595.510**	**4.258.989**
a) taflowe		—	—	—	—	—
b) stołowe, oświetleniowe, galanteryjne		3.539	2.650	74,9	3.369.510	2.544.989
c) butelkowe, balony, demjony		2.461	3.274	133,0	1.226.000	1.714.000
2. **Cegielnie**	szt.	**80.376.848**	**96.838.759**	**120,5**	**2.943.040**	**3.195.382**
a) cegła		79.570.130	96.103.050	120,9	2.879.636	3.149.053
w tem: ręczna		57.932.200	67.749.990	116,9	2.077.983	2.144.062
maszynowa		21.637.930	28.353.060	131,0	801.653	1.004.991
b) sączki		230.748	338.244	146,6	15.772	17.379
c) dachówki		575.970	397.465	69,3	47.632	28.950
3. **Wapno**	t.	**4.865**	**12.752**	**262,1**	**121.706**	**318.793**
4. **Wyroby fajansowe i majolikowe**	kg	**195.000**	**350.000**	**179,4**	**155.813**	**245.000**
5. **Farby ziemne**	kg	**896.000**	**853.000**	**95,2**		
polewy do kafli	kg	**15.000**	**35.400**	**236,0**		
6. **Kafle**	szt.	**788.000**	**1.656.000**	**210,1**	695.813	1.040.814
7. **Cegła ogniotrwała i szamotowa**	szt.	**23.000**	**22.200**	**96,6**		
oraz wyroby szamotowe	kg	**80.000**	**82.850**	**103,6**		
8. **Wyroby marmurowe, granitowe, piaskowcowe, betonowe, pomniki**		—	—	—	**158.856**	**166.706**
Ogółem		—	—	—	8.670.738	9.227.856

reprezentowały w ostatnich latach ok. 50% ogólnej liczby zatrudnionych w przemyśle mineralnym Województwa Łódzkiego robotników. Tej okoliczności przypisać należy omówione wyżej w części ogólnej sprawozdania (str. 248) rozbieżności wskaźników ogólno-polskiego (tab. 2, rubryka 5) i lokalnego (tab. 2, rubr. 9). Natomiast trzy dalsze działy przemysłu mineralnego w okręgu łódzkim wykazały wzrost zarówno stanu uruchomienia (tab. 3): huty butelkowe — o 50,8%, cegielnie — o 7,8%, przemysł fajansowy — o 49,3%, jak i rozmiarów produkcji (tab. 4): o 33,0%, 20,5% i 79,4%.

Pozostałe działy (wapienniki oraz wytwórnie płyt pomnikowych, cegły ogniotrwałej i wyrobów szamotowych) zatrudniały w końcu 1933 r. — łącznie zaledwie 55 robotników, wskutek czego nie wywarły większego wpływu na ogólną statystykę przemysłu mineralnego.

Bez wpływu na lokalne wskaźniki uruchomienia i produkcji przemysłu mineralnego pozostała w roku sprawozdawczym znowu produkcja szkła taflowego. Czynnikiem decydującym wprawdzie o pewnej poprawie niemal wszystkich działów przemysłu mineralnego był w roku sprawozdawczym wzrost drobnego budownictwa małomiasteczkowego i wiejskiego, moment ten jednak nie wpłynął zupełnie na wznowienie wytwórczości szkła taflowego w okręgu Izby wskutek syndykalizacji tej gałęzi przemysłu i związanej z tem, a omówionej niżej, praktyki odstępowania kontyngentów produkcyjnych.

1. Huty szklane.

W poprzedniem sprawozdaniu rocznem Izba omówiła daleko idące rozbieżności pomiędzy statystyką produkcji, prowadzoną przez „Związek Hut Szklanych w Polsce", a danemi oficjalnemi, publikowanemi w Wiadomościach Statystycznych. Wydane obecnie drukiem sprawozdanie z działalności wymienionego Związku za okres 1931—1933 przytacza jednak nowe materjały statystyczne w przeważającej części uzgodnione (poza r. 1932) z cyframi G. U. S. W świetle uzgodnionych w ten sposób materjałów produkcja wszelkiego rodzaju szkła w Polsce kształtowała się w ostatniem 4-leciu następująco (w tys. tonn wg. Wiadomości Statystycznych Nr. 5 z 15. II. 1934 str. 90):

	1930	1931	1932	1933
szkło taflowe .	20.419	14.061	17.289	18.184
szkło butelkowe .	52.600	49.037	27.702	26.904*)
szkło stoł.-galant.	23.300	14.331	6.557	5.027**)
Ogółem . . .	96.319	77.429	51.548	50.115

Uwzględniając, że dane za rok 1933 nie reprezentują całkowitej produkcji, przyjąć należy, że ogólno-polska wytwórczość wszystkich gatunków szkła wykazała w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 nieznaczny wzrost, rozłożony równomiernie na wszystkie 3 rodzaje szkła.

W okręgu łódzkim sytuacja kształtowała się pod tym względem odmiennie, co wynika choćby z faktu, że z czynnych jeszcze w roku 1931 całkowicie lub częściowo 8-miu hut szklanych okręgu łódzkiego w roku sprawozdawczym uruchomione były w pełni tylko 3: jedna wytwórnia szkła galanteryjnego, stołowego i oświetleniowego w Piotrkowie oraz 2 huty butelkowe w Łodzi i Piotrkowie. Druga z istniejących w okręgu łódzkim wytwórnia szkła galanteryjnego i stołowego (w Radomsku) została unieruchomiona w sierpniu 1933 r.; pozostałe zaś są już od dłuższego czasu nieczynne: huta szkła taflowego — od lutego 1931 r., wytwórnia balonów i demionów — od listopada 1932 r., huta butelkowa w Radomsku — od 1929 r., wreszcie huta butelkowa w Rogowie — od marca 1931 r. W rozmiarach wytwórczości poszczególnych rodzajów szkła na terenie okręgu Izby zaszły zmiany następujące.

1) Jedyna w okręgu Izby huta szkła t a f l o w e g o całkowicie zrezygnowała, jak już wyżej zaznaczono, zarówno w roku 1932 jak i w roku sprawozdawczym z wykonania przydzielonego jej kontyngentu. Tak samo postąpiły zresztą inne zsyndykalizowane zakłady; w ten sposób z pośród należących do „Verpolu" hut czynne były w r. 1933 tylko 2: w pierwszej połowie roku — „Ząbkowice", a w drugiej połowie roku — „Szczakowa". Metoda rekompensaty za odstąpione kontyngenty uległa w roku sprawozdawczym zmianie, gdyż ryczałty odszkodowawcze, których wysokość wzbudziła już

*) Dane tymczasowe, reprezentujące ok. 91% produkcji.
**) „ „ „ „ 70% „

w roku 1932 niezadowolenie unieruchomionych zakładów, zostały zastąpione przez świadczenia proporcjonalne do efektywnej wysokości utraconych obrotów (16% cen sprzedażnych). Pomyślniejszą sytuację kalkulacyjną outsiderów można było i w roku sprawozdawczym stwierdzić, a to zarówno w zakresie niższej robocizny (rozpowszechnione stosowanie naturaljów), tańszego opału (na Kresach Wschodnich — drzewo, w Małopolsce — gazy ziemne) oraz faktycznej (Jasło) wzgl. taryfowej (Rokitno) bliskości fabryk sody. Przewaga ta znalazła swój wyraz zewnętrzny w tem, iż huty należące do „Verpolu" sprzedały łącznie w 1932 r. 2.356.467 m kw. szkła taflowego (w przeliczeniu na szkło 2 mm), a w r. 1933 tylko 2.057.359 m kw., co odpowiada 15%-owemu spadkowi obrotów, podczas gdy według cyt. już Wiadomości Statystycznych ogólny zbyt szkła taflowego w Polsce obniżył się z 16.540 t. wartości 8,3 milj. zł. w r. 1932 do 16.223 t. wartości 8,1 milj. zł. w r. 1933, co odpowiada wagowemu spadkowi obrotów o 1,9%.

2) Produkcja szkła stołowo-galanteryjnego i oświetleniowego na terenie okręgu Izby obniżyła się — w przeciwieństwie do sytuacji ogólno-polskiej — w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 o 25,1% (tab. 4). Obniżenie wytwórczości w okręgu łódzkim wiąże się w pierwszym rzędzie z całkowitem unieruchomieniem od sierpnia wytwórni, która tytułem niezapłaconej robocizny w r. 1932 przeszła w formie dzierżawy w posiadanie zatrudnionych w niej 150 robotników. Eksperyment ten mimo poparcia, z jakiego korzystał, i niskiej robocizny, którą robotnicy-dzierżawcy pobierali w formie gotowych wyrobów, całkowicie się w roku sprawozdawczym załamał; w końcu r. 1933 robotnicy zrzekli się dzierżawy, rezygnując przytem całkowicie z zaległych należności, co umożliwiło objęcie huty zpowrotem przez dawnych właścicieli, którzy prawdopodobnie zdołają wznowić produkcję w r. 1934*). Drugim czynnikiem, który spowodował obniżenie produkcji szkła stołowo-galanteryjnego w okręgu łódzkim przy równoczesnem zwiększeniu produkcji w innych okręgach była odczuwana silnie także w roku sprawozdawczym konkurencja hut położonych na Kresach Wschodnich (zwłaszcza Stole

*) W końcu roku 1933 zarysował się w okręgu łódzkim nowy eksperyment odmiennego nieco typu; na terenie m. Piotrkowa rozpoczęto bowiem przy pomocy ze strony władz komunalnych oraz Funduszu Pracy budowę huty spółdzielczej celem zatrudnienia bezrobotnych szklarzy (zarówno z okręgu łódzkiego jak i z Kresów Wschodnich).

n. Niemnem) i pracujących wskutek tego w dogodniejszych warunkach konkurencyjnych (robocizna i opał).

3) Produkcja szkła butelkowego obliczona łącznie wzrosła w okręgu łódzkim o 33,0% (tab. 4), który to wskaźnik jest wypadkową odmiennych zmian zaszłych w produkcji różnych artykułów: wytwórczość oranżowych butelek piwnych — po bardzo silnem (o 85%) ograniczeniu produkcji w r. 1932 — zwiększyła się w roku sprawozdawczym kilkakrotnie, produkcja butelek spirytusowych wzrosła o 30%, a balonów i demionów w roku sprawozdawczym w okręgu łódzkim wogóle nie produkowano.

Kartelizacja przemysłu szklanego przeszła w roku sprawozdawczym szereg przeobrażeń. „Verpol" zlikwidowany został w dniu 1 lipca 1932 r., poczem jednak dawni członkowie Syndykatu wraz z kilkoma outsiderami (Woropajewo, Jasło i Rokitno) utworzyli luźne porozumienie, którego agendy prowadzi grupa hut belgijskich, wypłacając pozostałym wytwórniom szkła taflowego odszkodowanie za kontyngenty wykonane przez obydwie należące do grupy tej huty. Do liczby hut taflowych, pozostających poza obrębem porozumienia, przybyła jedna nowa — w Jabłonnie. Syndykat sprzedaży balonów i demionów „Balony Szklane" pozostaje od 1 stycznia 1933 r. w stanie likwidacji. Konwencja cennikowa producentów butelek piwnych zlikwidowana 1 listopada 1932 r. wznowiła w czerwcu 1933 r. swą działalność na nowych zasadach, w myśl których reguluje nietylko ceny ale również rozmiary produkcji zrzeszonych zakładów („Feniks" i „Ujście"). Porozumienie dostawców monopolu spirytusowego funkcjonowało także w roku sprawozdawczym, jakkolwiek jego uchwały były w dalszym ciągu tylko częściowo przestrzegane. Wreszcie zaznaczyć należy, że opracowany przez specjalną Komisję Związku Hut Szklanych projekt kartelizacji hut (białoszklarskich) nie wszedł w życie wskutek niemożności osiągnięcia zgody przy ustalaniu klucza podziału produkcji.

Ceny szkła i wyrobów szklanych po trwającej 3 lata zgórą zniżce nie uległy w roku sprawozdawczym większej zmianie, kształtując się w poszczególnych działach następująco:

1) Szkło taflowe kosztowało według cennika oficjalnego na początku r. 1931 zł. 4.60 za 1 m kw gatunku tertia; w końcu r. 1931 cena oficjalna obniżona została do zł. 4.20, a cena faktycznie osiągana po potrąceniu rabatów nie przekraczała już w styczniu 1932 r.

zł. 3.20; w grudniu 1932 r. cena oficjalna obniżona została do zł. 3.20, a cena osiągana faktycznie — do zł. 2.40; już w styczniu 1933 r. nastąpił jednak dalszy spadek cen faktycznych do zł. 2.— za gatunek tertia (cena szkła gatunku przeciętnego wynosiła zł. 2.50 za 1 m kw.). Na tym poziomie utrzymały się ceny szkła taflowego do końca r. 1933. Mimo nieznacznego ożywienia ruchu budowlanego jesienią roku sprawozdawczego nie osiągnięto poprawy cen, a w końcu tego roku przewidziana nawet była dalsza zniżka, spowodowana przez uporczywą walkę konkurencyjną hut zrzeszonych z nowymi outsiderami w Jabłonnie.

2) W latach 1932 i 1933 miał miejsce silny spadek cen również na rynku szkła stołowo-galanteryjnego, zwłaszcza w okręgu łódzkim pod wpływem wytężonej walki konkurencyjnej między reprezentowanemi na terenie okręgu Izby dwiema odmiennemi formami produkcji szkła stołowo-galanteryjnego. Pod wpływem tej walki ceny hurtowe kompletu (tuzina) szklanek gładkich 1/5 (dno sztorc), która w r. 1930 wynosiła zł. 2.04 minus 5%, a w r. 1931 zł. 1.80 minus 5%, obniżona została w marcu 1932 r. do zł. 1.56 minus 8%, w listopadzie 1932 r. — do zł. 1.50 minus 10%, a w końcu grudnia 1932 r. — do zł. 1.35 minus 10%. Szklanki tego samego gatunku sprzedawane były zresztą w końcu r. 1932 przez robotników, którzy otrzymali je tytułem robocizny po zł. 0.80—0.90. W roku sprawozdawczym cena normalna tuzina szklanek powyższego typu wynosiła zł. 1.25 minus 10%, równocześnie jednak nadchodziły z Kresów Wschodnich szklanki oferowane po cenie zł. 1.18 minus 10%, a nadto kontynuowane były sprzedaże ze strony robotników towaru, otrzymanego tytułem robocizny przy dotychczasowej cenie zł. 0.90.

3) Niepomyślne zmiany zaszły w roku sprawozdawczym na rynku kryształów, na którym odczuto dotkliwie konkurencję ze strony istniejących w Łodzi, Piotrkowie i Warszawie szlifierni, które bądź na własny rachunek, bądź też na rachunek nakładców szlifowały przywiezione z zagranicy surowe kryształy. Pod naciskiem konkurencji tej i spowodowanej przez nią zniżki cen wytwórnie kryształów zmuszone były z 200 posiadanych warsztatów szlifierskich unieruchomić 180. Po wejściu w życie nowej taryfy celnej, która dzięki właściwej zmianie nomenklatury podniosła cło na surowe kryształy z 80 do 250 zł., zjawiska powyższe straciły na sile.

4) Cena butelek piwnych wynosiła w końcu r. 1930 gr. 30 za sztukę loco odbiorca, w końcu r. 1931 — gr. 27, a w końcu r. 1932 —

gr. 23—25. W ciągu całego roku sprawozdawczego regulowane konwencyjnie ceny wynosiły gr. 23,5 netto gotówką, jakkolwiek w rzeczywistości huty przyjmowały 3—4 miesięczne weksle, udzielając za gotówkę 3% rabatu.

5) Ceny butelek spirytusowych nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie. W końcu roku wzbudził zaniepokojenie fakt, że Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego nie ogłosiła wyników odbytego w listopadzie przetargu na dostawę 600.000 butelek miesięcznie. Równocześnie bowiem rozeszły się pogłoski, że Monopol zamierza wznowić zarzucony od dłuższego czasu zakup starych butelek. Realizacja zamiarów tych musiałaby oczywiście wywrzeć dalszy nacisk na ceny i pogorszyć sytuację 18-tu hut, wyrabiających niemal wyłącznie butelki spirytusowe.

6) Regulowane przez Syndykat ceny balonów i demionów obniżyły się w roku sprawozdawczym w przybliżeniu o 5—10%. Cena balonu 60-litrowego w koszu wynosiła w r. 1931 zł. 6.50 loco Piotrków, w r. 1932 — zł. 5.70 loco Piotrków (wzgl. zł. 6 franco Warszawa), w r. 1933 — zł. 5.20 loco Piotrków (wzgl. zł. 5.50 franco Warszawa), demiony 25-litrowe oplecione w wiklinę kosztowały loco Piotrków w 1931 r. zł. 7.50, w 1932 r. — zł. 6.50, w 1933 r. — zł. 5.85.

Import szkła i wyrobów szklanych wynosił:

w roku	1930	tonn	7.854	tys. zł.	11.508
„	1931	„	5.244	„	6.586
„	1932	„	3.772	„	3.976
„	1933	„	4.114	„	3.065

Jak widać zatem nastąpił nieznaczny wzrost wagowy (o 9,1%), a zarazem spadek wartości (o 22,9%) przywozu, na który składało się przeważnie szkło lustrzane, techniczne, jenajskie itp. Umowa dawnego „Verpolu" z syndykatem czeskim „Vitrea" została wprawdzie przez nowe zrzeszenie hut taflowych przyjęta, postanowienia jej jednak były nierealne wskutek niedostatecznych kontyngentów przywozowych. Struktura importu doznała przejściowego pogorszenia wskutek zwiększonego, jak wyżej zaznaczono, w roku sprawozdawczym przywozu surowych kryształów dla potrzeb przemysłu szlifierskiego. Wspomnieć jeszcze należy, że zdaniem zorganizowanych hut, niepomyślnem zjawiskiem był również wzrost importu stłuczki szklanej, konsumowanej przy ręcznej produkcji szkła, stosowanej przeważnie przez outsiderów.

Eksport wyrobów szklanych z Polski i okręgu łódzkiego kształtował się w ostatniem 4-leciu następująco:

	z całej Polski		z okręgu łódzkiego	
w 1930 r.	— 1.761 t.	wart. 1.854 tys. zł.	315 t.	wart. 245 tys. zł.
„ 1931 „	— 1.274 „	„ 1.436 „	293 „	„ 226 „
„ 1932 „	— 1.375 „	„ 1.653 „	205 „	„ 154 „
„ 1933 „	— 1.018 „	„ 1.374 „	118 „	„ 97 „

Jak widać spadek wywozu był w roku sprawozdawczym kontynuowany. Podjęte swego czasu przez jedną z hut próby wprowadzenia polskiego szkła taflowego na rynek rumuński zostały w roku sprawozdawczym zaniechane. Z okręgu łódzkiego eksportowano w roku sprawozdawczym balony i demiony (ze starych zapasów) do Austrji i Czechosłowacji oraz szkło stołowe do Palestyny i Turcji. Nawiązany w r. 1932 kontakt handlowy z Anglją i Kanadą nie dał pozytywnych wyników. Uzyskano wprawdzie zamówienia we Francji, nie zostały one jednak zrealizowane wskutek braku kontyngentów przywozowych. W końcu roku sprawozdawczego wysłano obszerne kolekcje szkła galanteryjnego do Stanów Zjednoczonych, gdzie stwierdzono pewne możliwości importowe.

2. Cegielnie.

W części ogólnej sprawozdania Izba miała możność stwierdzenia, że rok sprawozdawczy był okresem pokaźnego, jakkolwiek niezupełnie uchwytnego statystycznie budownictwa drobnego, którego łączne rozmiary były niewątpliwie większe niż w r. 1932. Temu specyficznemu ruchowi budowlanemu przypisać należy na terenie okręgu Izby zarówno omówiony wyżej wzrost produkcji tarcicy (o 28,4%) jak i zwiększenie produkcji cegieł z 80,4 milj. sztuk w r. 1932 do 96,8 milj. sztuk w r. 1933 (o 20,5%). Ponadto w przeciwieństwie do sytuacji dotychczasowej zaobserwować można było w roku sprawozdawczym bardziej intensywny wzrost produkcji cegły maszynowej (o 31,0%) niż ręcznej (o 16,9%).

Mimo zwiększenia produkcji cegieł z racji zapotrzebowania lokalnego zaobserwować można było w roku sprawozdawczym na rynku silne wahania cen. W pierwszym kwartale roku sprawozdawczego na rynku ciążyły znaczne zapasy produkcji zeszłorocznej, szacowane według różnych źródeł na 30%—50% całej wytwórczości r. 1932. Ce-

gła nie znajdowała w tym okresie nabywców nawet po cenie zł. 38.— za 1000 sztuk loco cegielnia. Dopiero fala strejków w kwietniu i maju umożliwiła likwidację zapasów przy nagłym skoku cen do zł. 50.— (w analogicznym okresie r. 1931 — zł. 65.—, r. 1932 — zł. 60.— loco plac budowy). W trzecim kwartale uruchomione po strejku cegielnie rozpoczęły nader intensywną produkcję, ale nikłe środki finansowe zmuszały cegielnie do forsowania zbytu, wskutek czego rozpoczął się znowu ruch zniżkowy cen, które w okręgu łódzkim doszły w październiku do nienotowanego dotąd poziomu zł. 34.— loco cegielnia. Wreszcie w czwartym kwartale pod wpływem sezonowego zakończenia produkcji cegieł i trwającego, jakkolwiek w mniejszych rozmiarach, budownictwa ceny poprawiły się, dochodząc w końcu roku sprawozdawczego do 42.— zł. W ośrodkach prowincjonalnych poziom cen był w ciągu roku bardziej jednolity a zarazem, naogół biorąc, niższy od cen notowanych w mieście Łodzi: w Kaliszu np. sprzedawano w ciągu całego roku sprawozdawczego cegłę po cenie zł. 30—32.— za 1000 sztuk loco plac budowy.

Produkcja sączków wykazała w roku sprawozdawczym bardzo wydatny procentowy wzrost (wskaźnik 146,6). Absolutna liczba wyprodukowanych sztuk (338 tys.) była jednak w porównaniu z 20 milj. wyprodukowanemi w r. 1929 tak nikła, że w dalszym ciągu trwała sytuacja równoznaczna z zanikiem tego działu przemysłu, spowodowanym przez zaniechanie meljoracyj w rolnictwie. Import sączków obniżył się w dalszym ciągu (z 67 tonn w r. 1932 do 27 tonn w roku 1933).

Wyprodukowane w r. 1932 nadmierne w stosunku do zapotrzebowania ilości dachówki wystarczyły na pokrycie lokalnego zapotrzebowania w pierwszej połowie roku sprawozdawczego, wskutek czego produkcja wznowiona została dopiero w drugiej połowie roku.

3. Pozostałe działy.

Jak już zaznaczono w poprzedniem sprawozdaniu pozostałe działy przemysłu mineralnego okręgu łódzkiego — poza hutami szklanemi, cegielniami oraz jedną wytwórnią fajansów — są reprezentowane przez niewielką ilość zakładów, zatrudniających łącznie w końcu roku z przyczyn sezonowych kilkudziesięciu robotników. Do działu tego zaliczyć należy zakłady, produkujące wapno, kafle, polewy do kafli farby ziemne oraz cegłę ogniotrwałą i szamotową. Rozmiary wytwórczości omawianych artykułów wykazały w roku sprawozdawczym wy-

datny procentowo wzrost (wapno — o 162%, kafle — o 110%, polewy do kafli — o 136%), związany z tegorocznym rozwojem budownictwa mniejszego, podczas gdy budownictwo wielkomiejskie musiało się raczej odbić na rozmiarach produkcji kotłów do centralnego ogrzewania, grzejników itd.

Produkcja wyrobów fajansowych, obejmująca w okręgu łódzkim zarówno fajanse stołowe jak i sanitarne oraz wyroby majolikowe, po trwającym od dłuższego czasu spadku (w r. 1931 — o 50%,

Tab. 5. Import oraz eksport wyrobów fajansowych
(w kwintalach).

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Import	7.663	18.232	19.521	14.674	5.541	2.753	1.894
Eksport. . . .	10.942	12.906	19.024	24.985	20.900	22.739	18.342

w r. 1932 — o 21,4%), zwiększyła się w roku sprawozdawczym o 79,4, dochodząc do 350 t. (tab. 4). Dla porównania zaznaczyć należy, że ogólno-polska produkcja fajansu stołowego utrzymała się na poziomie z r. 1932 (7,2 tys. tonn), natomiast wytwórczość fajansu sanitarnego wzrosła z 926 t. w 1932 r. do 1470 t. w 1933 r.

Eksport wyrobów fajansowych (tab. 6) zarówno z całej Polski jak i z okręgu łódzkiego obniżył się w dalszym ciągu. Jako rynek zbytu wchodziła w rachubę w roku sprawozdawczym dla okręgu łódzkiego Estonja.

VI. PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.

(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928 = 100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	48.569	38.629	36.662	2.757	2.540	2.468	84,8	60,5	51,7
II	45.010	38.628	36.779	2.834	2.563	2.482	89,7	66,3	60,9
III	43.805	37 803	37.000	2.752	2.578	2.512	89,0	67,5	59,1
IV	43.924	39.360	37.509	2.846	2.635	2.502	84,0	68,7	60,5
V	44.799	41.272	38.792	2.986	2.672	2.598	86,0	76,5	59,1
VI	45.568	41 262	39.496	3.111	2.694	2.577	83,4	69,8	62,2
VII	44.336	40.680	39.090	3.008	2.721	2.593	81,5	68,9	60,0
VIII	45.268	41.169	40.178	3 074	2.778	2.524	80,0	68,8	58,1
IX	47.314	42.478	43.224	3.076	2.847	2.558	79,8	66,4	62,2
X	87.740	88.737	86.149	5.493	5.507	5.221	81,7	71,3	57,8
XI	74.662	64.536	63.016	4.410	3.193	2.532	82,1	76,5	73,6
XII	40.373	37.920	38.794	3.464	2.376	2.378	52,3	44,6	43,6

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.

(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla 1933 r.	
				1927 = 100	1932 = 100				1932 = 100	Polska = 100
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933		
I	23.902	17.184	15.352	51,2	89,3	1.309	1.112	1.035	93,1	6,7
II	21.480	17.920	15.000	50,0	83,7	1.414	1.150	948	82,4	6,3
III	22.348	19.175	16.942	56,5	88,4	1.503	1.276	1.047	82,1	6,2
IV	37.979	33.917	29.076	96,9	85,7	2.280	1.901	1.492	78,5	5,1
Razem	105.709	88.196	76.370	63,7	86,6	6.506	5.439	4.522	83,1	5,8

Wskaźnik stanu uruchomienia przemysłu spożywczego na terenie okręgu Izby kształtuje się zwykle pod wpływem sytuacji 5-ciu miejscowych cukrowni, reprezentujących ok. 50% ogółu robotników zatrudnionych w miejscowym przemyśle spożywczym. W roku sprawozdawczym układ stosunków był jednak odmienny, gdyż przemysł cukrowniczy cechowało dalsze wydatne pogorszenie sytuacji (lokalny wskaźnik uruchomienia 79,1, produkcji 74,2), podczas gdy druga zkolei pod względem ilości robotników grupa przemysłu spożywczego, którą stanowią w Województwie Łódzkiem młyny, wykazać się mogła zwiększeniem ilości przepracowanych robotniko-dni (wskaźnik 105,7) oraz rozmiarów produkcji (wskaźnik 115,3). Temu przypisać należy, iż ogólny wskaźnik stanu uruchomienia przemysłu spożywczego na terenie okręgu Izby stanowi niejako średnią arytmetyczną obu przytoczonych wyżej wskaźników (dla cukrowni i młynów),

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu spożywczego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	wskaźnik 1932=100
1. Cukrownie i rafinerje cukru[1])	5	5	2.824	2.133	216.269	170.996	79,1
2. Młyny	89	88	713	746	184.000	194.482	105,7
3. Browary i słodownie	13	13	304	304	97.708	89.371	91,5
4. Gorzelnie, rektyfikacje spirytusu, fabryki wódek i likierów . .	14	11	46	30	10.999	5.779	52,5
5. Fabryki tytoniu, cygar i papierosów . . .	1	1	524	510	117.857	108.540	92,1
6. Fabryki czekolady, cukrów i pierników	6	6	230	248	56.889	61.631	108,3
7. Fabryki drożdży . .	2	2	197	176	38.154	38.143	99,9
8. Różne (rzeźnie, fabryki wędlin, piekarnie, krochmalnie i t. p.)	20	21	429	472	116.952	122.045	104,4
Razem .	150	147	5.267	4.619	838.828	790.987	94,3

[1]) Wobec silnych wahań, jakim ulega w zależności od czasu trwania kampanji stan uruchomienia cukrowni, uwzględniono liczbę robotników zatrudnionych w końcu listopada.

wynosząc według ankiety Izby 94,3. Według G. U. S. tenże wskaźnik dla okręgu Izby wynosił tylko 83,1, co prawdopodobnie tłumaczy się sytuacją niedostatecznie uwzględnionych przez G. U. S. a uchwyconych przez ankietę Izby mniejszych zakładów przemysłu młynarskiego oraz grupy „różnych“, która w materjałach Izby także daje pokaźną nadwyżkę przepracowanych w r. 1933 w porównaniu z r. 1932 robotniko-dni.

Z innych jeszcze działów miejscowego przemysłu spożywczego najniższy wskaźnik uruchomienia (52,5) i produkcji (71,1) reprezentuje przemysł gorzelniczo-wódczany, którego rola w okręgu Izby stale maleje.

1. Cukrownie.

W powojennej polskiej gospodarce cukrowniczej odróżnić można okres rosnącej z roku na rok konsumcji i produkcji cukru, zakończony w r. 1929 przy spożyciu wewnętrznem, wynoszącem 361 milj. kg, oraz — poczynając od tej chwili — okres, w którym miał miejsce proces odwrotny. Zdawało się w r. 1932, że ten drugi okres został zamknięty wobec nieznacznego wzrostu spożycia (z 320 milj. kg w r. 1931 do 327 milj. kg w r. 1932); już jednak statystyka za rok sprawozdawczy rozproszyła te nadzieje, konsumcja bowiem spadła ponownie, a to nawet poniżej poziomu z r. 1931, jak wynika z poniższego zestawienia (w cyfrach sprowadzonych do wartości cukru surowego):

r. 1929	—	361.036	tonn	=	100%
r. 1930	—	348.381	„	=	96,5%
r. 1931	—	320.065	„	=	88,7%
r. 1932	—	327.494	„	=	90,7%
r. 1933	—	314.811	„	=	87,2%

Równolegle do spadku spożycia miało miejsce zmniejszenie produkcji cukru zarówno na terenie całej Polski jak i w okręgu łódzkim (tab. 5). Jeszcze mniej pomyślne zmiany zaszły w roku sprawozdawczym w eksporcie cukru, który obniżył się niemal o 40% t. zn. z 185.468 t. w r. 1932 do 113.891 t. w r. 1933 przy 344.713 tonnach w r. 1931 i 394.974 tonnach w r. 1930. Podkreślić przytem należy, że ceny eksportowe, wahające się w r. 1932 od 5,5 do 6,5 funtów szterl. za 1 tonnę kryształu białego cif Londyn utrzymały się w roku sprawozdawczym na dawnym poziomie.

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu spożywczego, objętych ankietą Izby.

	ILOŚĆ			WARTOŚĆ W ZŁ.	
	1932	1933		1932	1933
	Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932 = 100	Liczby bezwzględne	
1. a) **Cukier** . . . . kg	18.121.037	13.441.058	74,2	16.015.372	9.842.838
b) Melasa . . . . ,,	3.164.883	2.336.817	73,8	98.800	61.934
2. a) **Mąka** . . . . t.	134.740	155.414	115,3	41.269.864	44.191.809
pszenna . . . . ,,	51.678	47.484	91,9	18.184.344	18.141.303
żytnia . . . . ,,	83.062	107.930	129,9	23.085.520	26.050.506
b) Otręby . . . . ,,	66.625	73.830	110,8	6.950.497	6.811.278
pszenne . . . . ,,	21.977	20.732	94,3	2.578.078	2.124.736
żytnie . . . . ,,	44.648	53.098	118,9	4.372.419	4.686.542
c) Różne (kasze wszelkie i mąka ze zbóż osobno niewymienionych) . . . t.	3.140	4.905	156,2	672.041	1.460.952
3. a) **Piwo** . . . . hl	66.946	47.612	71,1	2.666.014	1.985.475
b) Słód . . . . kg	1.137.200	916.510	80,6	350.138	277.525
c) Ocet . . . . hl	9.200	8.832	96,0	180.000	176.000
d) Wody gazowe i lemonjady . . . ,,	14.137	17.856	126,3	222.368	195.613
4. a) **Spirytus** . . . . litr.	4.855.702	3.454.221	71,1	1.064.280	1.060.479
surowy . . . . ,,	700.039	112.942	16,2	—	—
rektyfikowany . . . . ,,	4.155.663	3.341.279	80,4	—	—
b) Wódki i likiery . . . . . . ,,	10.877	29.217	288,6	78.550	179.172
5. a) **Papierosy** . . . . szt.	632.793.340	603.459.660	79,6	24.263.735	22.437.539
b) Tytonie . . . . kg	1.198.012	1.876.786	156,7	17.537.122	16.204.533
6. a) **Czekolada i cukierki** . . . . ,,	477.100	633.400	132,8	1.464.800	1.805.850
b) Chałwa i t. p. . . . . ,,	—	91.400	—	—	120.900
7. a) **Pieczywo** . . . . ,,	7.247.213	8.157.556	112,6	2.939.384	2.625.334
pszenne . . . . ,,	1.561.813	1.831.021	117,2	1.230.176	1.070.355
żytnie . . . . ,,	5.685.400	6.326.535	111,3	1.709.208	1.554.979
b) Pierniki i ciastka . . . . . . ,,	214.582	218.700	101,9	517.352	715.940
8. **Drożdże** . . . . ,,	893.660	784.891	87,8	1.417.573	1.239.760
9. a) **Mączka ziemniaczana** . . . . ,,	1.330.100	1.514.507	113,9	449.410	432.162
b) Cykorja . . . . ,,	95.000	106.293	111,9	100.362	65.901
	—	—	—	118.257.662	111.890.993

Tab. 5. Produkcja cukru w przeliczeniu na biały kryształ
(wg. Rozporządzenia Ministerstwa Skarbu
z 28. III. 1929 r., 19. III. 1930 r., 11. III. 1931 r., 2. III. 1932 r.,
6. III. 1933 r., 16. I. 1934 i 14. III. 1934 r.).

a) ogólna produkcja

Kampanja	Polska		Okręg Izby łódzkiej	Wskaźniki	
	tonny	wskaźnik	tonny	1929/30=100	Polska=100
1929/30	824.267	100,0	47.881	100,0	5,8
1930/31	698.051	84,6	27.044	56,5	3,9
1931/32	443.756	53,8	20.210	42,2	4,6
1932/33	375.983	45,6	17.062	35,6	4,5
1933/34	309.893	37,5	13.474	28,1	4,4

b) kontyngenty dla rynku wewnętrznego (w tonnach)

	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34[1])
Zasadniczy . . .	370.489	347.350	335.582	261.550	229.937
Zapasowy . . .	25.934	17.367	16.779	13.078	139.968
Razem .	396.423	364.717	352.361	274.628	369.905

[1]) Kontyngent zasadniczy na rok 1933/34 ustalony rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 16. I. 1934 r. na 279.937 tonn, poczem rozporządzeniem z dnia 14. III. 1934 r. wyłączono z kontyngentu tego 50.000 tonn.

Stan rentowności przemysłu cukrowniczego w warunkach tych ulec musiał dalszemu pogorszeniu. Z jednej strony cukrownie zdołały prawdopodobnie dostosować niektóre elementy kalkulacyjne do przeprowadzonej w dniu 1 października 1932 r. zniżki cen (ze zł. 104.50 do zł. 84.50 za kwintal bez worka), z drugiej strony jednak tak ważny czynnik jak akcyza nie uległ zmianie, wynosząc w dalszym ciągu zł. 38.50 od kwintala. Poza tem ujemnie oddziałał na rentowność dalszy spadek stopnia wykorzystania aparatu produkcyjnego z 47% pełnych zdolności w r. 1932 do 40% w r. 1933, spowodowany przez skurczenie okresu kampanji z 34,5 doby w r. 1932 do 30 dób w roku sprawozdawczym (normalny czas kampanji winien sięgać 75 dób).

2. Przemysł młynarski.

Według opinji naczelnych organizacyj młynarskich oraz handlu zbożowo-mącznego sytuacja omawianej gałęzi doznała w roku sprawozdawczym dalszego pogorszenia, z jednej strony wskutek skurczonej w dalszym ciągu konsumcji wewnętrznej chleba i mąki, z drugiej strony wskutek uciążliwej konkurencji państwowych zakładów przemysłu zbożowego. Obydwa te czynniki działać miały rzekomo zdaniem wspomnianych zrzeszeń zawodowych, że proces likwidacyjny przedsiębiorstw młynarskich (z 15.239 w r. 1928 do 11.800 w r. 1932) był także w roku sprawozdawczym kontynuowany, przyczem działalność pozostałych jeszcze młynów była nierentowna.

W okręgu łódzkim sytuacja była jednak do pewnego stopnia odmienna. Tutaj bowiem już w latach ubiegłych nastąpiła definitywna likwidacja szeregu przedsiębiorstw, należących do przemysłu wielkiego, utrzymały się natomiast mniejsze młyny, które zdołały dostosować się do zmienionych warunków produkcji, i pozbawione konkurencji wielkich zakładów unieruchomionych wyprodukowały w roku sprawozdawczym o 15,3% więcej mąki niż w r. 1932. Zdaniem firm okręgu łódzkiego ogólna sytuacja ich kształtowała się w roku sprawozdawczym pomyślniej niż w r. 1932.

Ze względu na kształtowanie się cen zbóż chlebowych i mąki można rok sprawozdawczy podobnie jak rok 1932 podzielić na dwa okresy. W pierwszej połowie roku ceny zwyżkowały stopniowo

Tab. 6. Wywóz mąki i otrąb z Polski i okręgu łódzkiego (Polska — wg. G. U. S.; okręg łódzki — wg. ankiety Izby; w tonnach).

	Polska			Okręg łódzki			
	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100	1932	1933	Wskaźniki 1932 = 100	Wskaźniki Polska = 100
Mąka	30.372	31.715	104,4	—	177	—	0,6
żytnia . . .	16.665	23.821	142,9				
pszenna . .	13.707	7.894	57,6				
Otręby . . .	20.027	5.744	28,7	1.970	400	20,3	6,9
żytnie . . .	12.008	2.875	23,9				
pszenne . .	8.019	2.869	35,8				

od zł. 13.75 (żyto) wzgl. 25.— zł. (pszenica) w styczniu do zł. 25.25 (żyto) wzgl. 44.50 zł. (pszenica) w lipcu. Odtąd rozpoczął się jednak nieprzerwany spadek cen, doprowadzonych do zł. 13.87 (żyto) wzgl. zł. 20.50 (pszenica) w grudniu.

Ogólno-polski eksport mąki wykazał wzrost (tab. 6), przyczem jednak okręg łódzki uczestniczył w wywozie tym w stopniu minimalnym. Wywóz otrąb z całej Polski skurczył się niemal o 71%, w okręgu łódzkim o 79,7%. Zdaniem zainteresowanych organizacyj do wydatnego zwiększenia eksportu mąki mogłoby się przyczynić podwyższenie dopuszczalnej normy popiołu dla mąki prima do 1%. W każdym bądź razie stwierdzić należy, że gdańskie i szczecińskie firmy, pośredniczące w eksporcie mąki polskiej, dokonywały w roku sprawozdawczym manipulacyj podwyższenia zawartości popiołu do 3,5%, z czegoby wynikało, że taka właśnie mąka poszukiwana jest na rynkach skandynawskich. Premja eksportowa udzielana przy wywozie wynosiła w roku sprawozdawczym zł. 10.— dla gatunku pierwszego i zł. 8.— dla gatunku drugiego.

3. Pozostałe działy.

Rozmiary wytwórczości istniejącej w okręgu łódzkim państwowej wytwórni wyrobów tytoniowych uwidocznione są w tab. 4, z której wynika, że ilość wyprodukowanych papierosów zmniejszyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 o 20,4%, podczas gdy wytwórczość tytoniu wzrosła o 56,7%, czego jednak nie można tłumaczyć lokalnemi zmianami w rozmiarach konsumcji, gdyż — jak zaznaczono w sprawozdaniu za rok poprzedni — produkcja poszczególnych fabryk Monopolu Tytoniowego nie jest bynajmniej przeznaczona dla zaspokojenia potrzeb okręgów, w których są położone. W skali ogólno-polskiej przyjąć jednak należy, iż spożycie wyrobów Monopolu Tytoniowego doznało w roku sprawozdawczym pewnego skurczenia. Obroty Monopolu, zależne zresztą nietylko od rozmiarów spożycia ale również od zmiany cen, wynosiły w 1930 r. 704 milj. zł., w 1931 r. 636 milj. zł., w 1932 r. 552 milj. zł., w 1933 r. 442 milj. zł.

Ogólno-polska produkcja piwa obniżyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 o 24,1% w porównaniu zaś z r. 1929 — o 59% (tab. 7). Na terenie okręgu Izby spadek produkcji był jeszcze silniejszy, wynosił bowiem 28,9% stanu z r. 1932 (tab. 4).

Tab. 7. Produkcja wzgl. spożycie piwa w Polsce i na terenie okręgu Izby

(Polska — wg. Centralnego Zw. Przemysłu Piwowar. i Słodown.; okręg łódzki — wg. ankiety Izby).

Rok	Polska		Okręg Izby łódzkiej		
	tys. hl	Wskaźnik 1929 = 100	hl	Wskaźniki 1929 = 100	Wskaźniki Polska = 100
1929	2.619	100	102.283	100	3,9
1930	2.432	92,3	94.397	92,3	4,1
1931	1.932	73,1	88.240	86,2	4,9
1932	1.410	53,8	66.946	65,5	4,7
1933	1.070	41,0	47.612	46,5	4,5

Wobec trwającego od kilku lat nieprzerwanie spadku wytwórczości dalszy jej spadek w roku sprawozdawczym, kiedy w innych działach przemysłu spożywczego można było zaobserwować nieznaczną poprawę, musiał znowu wydatnie pogorszyć stan rentowności piwowarstwa. Ceny piwa nie uległy zmianie i kształtowały się raczej przy tendencji zniżkowej, odczutej tem dokuczliwiej, że w roku sprawozdawczym miała miejsce wydatna zwyżka cen chmielu i że w kosztach produkcji piwa bardzo znaczną rolę odgrywają czynniki kalkulacyjne o charakterze sztywnym, jak w pierwszym rzędzie podatek akcyzowy, wynoszący wraz z podatkiem komunalnym 25%—33% ceny piwa loco browar. Warunki pokrycia nie uległy zmianie: mniejsi dostawcy kryli swe zakupy gotówką, więksi korzystali z kredytu otwartego i wekslowego do 30 dni.

Import piwa obniżył się znacznie już w latach ubiegłych, a od chwili wprowadzenia nowej taryfy celnej skurczył się do rozmiarów pozbawionych znaczenia mimo silnego spadku ogólnej konsumcji piwa w Polsce (z 8,56 litra na głowę ludności w r. 1929 do 4,38 litra w r. 1932 i do 3,28 w r. 1933).

Ubocznym produktem przemysłu piwowarskiego jest kwas węglowy, którego sprzedaż na terenie całej Polski i w okręgu Izby wynosiła:

	Polska	Okręg Izby
1929	3.600.786 kg	331.198 kg
1932	2.466.743 „	211.429 „
1933	1.886.660 „	156.198 „

Jak widać zatem zbyt kwasu węglowego obniżył się w porównaniu z r. 1932 na terenie całej Polski o 23,5%, w okręgu Izby o 26,1%.

Ceny i warunki pokrycia na rynku kwasu węglowego, uregulowane przez syndykat (Zjednoczone Fabryki Kwasu Węglowego, Katowice) nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie.

Sytuację przemysłu gorzelniczo-wódczanego na terenie okręgu Izby Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego ilustruje następującemi danemi. Ogółem czynne były w roku sprawozdawczym na terenie Województwa Łódzkiego 64 gorzelnie rolnicze (w poprzedniej kampanji 67), które wyprodukowały łącznie 13.776 hl spirytusu (w kampanji 1931/32 — 21.181 hl), co stanowiło 5,4% produkcji ogólno-polskiej oraz 65% produkcji Województwa Łódzkiego w poprzedniej kampanji. Nadto czynne były w roku sprawozdawczym w okręgu Izby 2 gorzelnie przemysłowe, które wyprodukowały w kampanji 1932/33 — 297 hl (w poprzedniej kampanji 478 hl). Zużycie ziemniaków w gorzelniach rolniczych Województwa Łódzkiego w kampanji 1932/33 wyniosło 117.458 q (w kampanji poprzedniej 188.055). Liczba samoistnych rektyfikacyj czynnych na terenie Województwa Łódzkiego obniżyła się w roku sprawozdawczym do 5, które przerobiły 1.189.846 litrów spirytusu przy 6 czynnych w r. 1932, kiedy w okręgu Izby przerobiono 3.702.000 litrów spirytusu.

Ogólno-polska produkcja drożdży kształtowała się w ostatnich latach następująco:

r. 1930	—	9.234.000 kg
r. 1931	—	8.944.592 „
r. 1932	—	7.996.341 „
r. 1933	—	7.024.200 „

Jak widać zatem spadek produkcji w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 wynosił ok. 12%, jednakże w ostatnim miesiącu stwierdzić można było pewną poprawę i podniesienie produkcji do poziomu przekraczającego stan z analogicznego miesiąca r. 1932. W okręgu łódzkim ilość wyprodukowanych drożdży obniżyła się mniej więcej w tym samym stosunku (o 12,2%), przyczem okręg Izby reprezentował w 2-ch zakładach 11% wytwórczości ogólno-polskiej. Cena drożdży uregulowana przez syndykat (Zrzeszenie Producentów Drożdży) nie uległa zmianie i wynosiła w dalszym ciągu zł. 3.85 za kg łącznie z opłatą skarbową, wynoszącą zł. 1.87½.

Warunki płatności nie uległy zmianie; przyjmowano w dalszym ciągu 3-miesięczne weksle, a niektóre firmy korzystały z kredytu otwartego do 4 tygodni. Przywóz drożdży obniżył się do rozmiarów pozbawionych większego znaczenia.

Produkcja octu obniżyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. poprzednim na terenie okręgu Izby o 4%, przyczem jednak stopień wykorzystania zdolności wytwórczych nie przekroczył 40%. Mimo zwiększonego nieco zbytu i wyeliminowania konkurencji zagranicznej cena octu obniżyła się w roku sprawozdawczym znowu o 12%—15%, co nie pozostaje w należytej proporcji do obniżonych tylko o 4% (od 1 lipca 1933) cen spirytusu, będącego najważniejszym czynnikiem kalkulacyjnym przy produkcji octu.

VII. PRZEMYSŁ BUDOWLANY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G i C.
(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928 = 100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	9.089	7.008	3.979	396	337	151	37,7	25,8	16,5
II	7.820	5.536	3.361	314	208	144	32,7	21,4	13,0
III	8.350	5.699	4.043	320	404	125	29,0	17,3	11,3
IV	14.235	9.010	5.645	732	1.020	174	34,0	19,8	13,0
V	17.387	9.889	7.965	847	821	278	40,1	21,3	15,3
VI	18.974	10.572	9.407	967	966	383	42,6	22,1	19,2
VII	19.974	11.233	10.405	1.275	766	380	42,8	22,2	20,0
VIII	21.033	11.793	10.622	1.392	726	440	43,2	21,8	19,1
IX	20.153	11.479	10.637	1.474	752	473	39,7	21,5	18,1
X	19.249	10.247	11.307	1.126	658	558	38,4	18,9	20,2
XI	14.671	7.211	9.926	925	474	587	36,3	17,0	21,8
XII	8.951	4.805	5.590	361	248	322	32,1	16,7	19,4

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.
(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 = 100	1932 = 100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 = 100	Polska = 100
I	4.591	2.941	1.889	13,3	64,6	182	143	72	50,3	3,8
II	8.808	4.820	3.550	25,0	73,7	417	403	134	33,3	3,8
III	11.859	6.246	5.440	38,3	87,2	759	414	232	56,0	4,3
IV	9.325	4.251	4.784	33,6	112,5	515	261	252	96,6	5,3
Razem	34.583	18.258	15.663	27,5	85,8	1.873	1.221	690	56,5	4,4

W obu poprzednich sprawozdaniach rocznych Izba podkreśliła już, że statystyka liczby przepracowanych robotniko-godzin (tab. 1 i 2) wzgl. ilość przepracowanych robotniko-dni (tab. 3) jest jedynie odbiciem stanu zatrudnienia wielkich przedsiębiorstw budowlanych, uchwyconych kwestjonarjuszami G. U. S. wzgl. Izby, nie ilustruje ona natomiast faktycznych rozmiarów budownictwa w ostatniem dwuleciu, kiedy ruch budowlany odbywał się przeważnie bez udziału wspomnianych przedsiębiorstw. W świetle tego zastrzeżenia należało już w r. 1932 poddać korekturze in plus bardzo niskie rzekomo wskaźniki ruchu budowlanego. W roku sprawozdawczym wspo-

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu budowlanego, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

GRUPA	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100
1. Przemysł robót budowlanych .	23	21	186	93	118.532	58.038	49,0
2. Przemysł instalacyjno-techniczny	8	6	88	95	29.618	24.805	83,8
3. Przemysł brukarski i wiertniczy .	9	8	151	140	53 444	41.299	77,3
Ogółem .	40	35	425	328	201.594	124.142	61,6

mniane rozbieżności zyskały tak dalece na sile, że wskaźniki stanu uruchomienia przemysłu budowlanego, ustalone przy bazie 1932 = 100, przez G. U. S.: dla całej Polski na 85,8 (tab. 2, rubr. 5) a dla okręgu łódzkiego na 56,5 (tab. 2, rubr. 9), przez ankietę Izby zaś na 61,1 (tab. 3) uznać należy za całkowicie nieprzydatne dla oceny stanu budownictwa.

Wobec powyższego Izba wzorem roku ubiegłego przytacza szereg innych danych, ilustrujących z dużo większą dokładnością stan ruchu budowlanego zarówno na terenie całej Polski jak i okręgu Izby.

W sprawozdaniu za rok 1932 Izba wykorzystała w pierwszym rzędzie statystykę „Centralnego Biura Sprzedaży Fabryk Portland-Cementu", syndykat ten został jednakże dnia 30 września zlikwidowany, wyciągnięcie zaś wniosków z danych za 9 miesięcy r. 1932 i 1933 byłoby z tego względu zawodne, że dość znaczne wzmożenie spożycia cementu przypadło na okres po 1 października roku sprawozdawczego. W tab. 4 przytoczono wskutek tego za r. 1933 cyfry oparte na materjałach Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych

Tab. 4. Konsumcja cementu
(r. 1933 dla całej Polski wg. I. B. K. G. i C.;
pozostałe dane wg. syndykatu cementowego; w tonnach brutto)

a) w Polsce i w okręgu łódzkim w latach 1928—1933

Rok	Polska		Okręg Izby łódzkiej	
	tonny	w r. 1933 spożycie spadło w porównaniu z rokiem:	tonny	udział okręgu (Polska=100)
1928	1.018.629	o 60,8%	72.133	7,1
1929	928.496	o 57,0%	60.361	6,5
1930	777.467	o 48,7%	50.940	6,6
1931	529.707	o 24,7%	38.185	7,2
1932	364.290	wzrost o 9,5%	27.060	7,4
1933	398.800	—	22.743[1])	—

b) w m. Łodzi i innych większych miastach w latach 1930—1933

Miasto	Liczba mieszkańców wg. spisu 1931	1930		1931		1932		1933[1])
		ogółem	na 1000 m.	ogółem	na 1000 m.	ogółem	na 1000 m.	ogółem
Warszawa	1.178.211	78.421	66,6	52.857	44,9	42.409	26,0	28.098
Łódź . .	605.467	17.292	28,6	11.646	19,2	9.604	15,9	8.769
Lwów . .	316.177	19.093	60,4	11.608	36,7	7.968	25,2	5.215
Poznań .	246.698	10.280	41,6	8.419	34,1	5.894	23,9	5.515
Kraków .	221.260	26.501	120,0	19.428	87,9	14.674	66,4	13.031
Katowice .	127.044	18.552	146,0	11.551	91,0	7.084	55,8	3.930

[1]) Tylko za czas od 1 stycznia do 30 września.

c) w poszczególnych miastach województwa łódzkiego w latach 1929—1932.

Miasto	1929	1930	1931	1932	1933[1])
Błaszki	765	765	555	375	300
Chojny	1.501	2.405	2.475	980	870
Czastary	630	930	810	465	405
Głowno k/Łowicza .	550	255	135	195	—
Janinów	645	635	180	210	—
Kalisz	2.325	3.165	2.095	1.208	1.230
Kłodawa	600	503	505	315	210
Koluszki	541	495	325	320	—
Koło	960	996	921	690	570
Konin	1.936	1.635	1.796	975	990
Łask	1.611	1.110	630	555	420
Łęczyca	1.560	1.923	855	360	195
Łódź	26.739	17.292	11.646	9.604	8.769
Opatówek	1.215	930	511	436	390
Ozorków	510	500	225	180	—
Pabjanice	2.401	1.635	1.245	855	795
Piotrków Tryb. . .	2.744	2.321	1.375	885	1.035
Radomsko	1.231	1.511	788	660	630
Sieradz	1.170	901	839	436	333
Stryków	420	352	255	85	—
Tomaszów Maz. . .	1.411	899	810	405	510
Wieluń	1.976	2.780	1.840	1.125	1.020
Zduńska Wola . .	1.466	1.968	3.405	1.631	450
Zgierz	915	645	525	420	450

[1]) Tylko za czas od 1 stycznia do 30 września.

i Cen, z których wynika, że ogólno-polski zbyt cementu wzrósł w roku sprawozdawczym do 398.800 t., co w porównaniu z r. 1932 oznacza wzrost spożycia o 9,5%.

Z faktu zwiększonej niemal o 10% konsumcji cementu nie wynika bynajmniej, że ruch budowlany zyskał w roku sprawozdawczym również tylko ok. 10% na intensywności. Stwierdzony na podstawie bezpośredniej obserwacji specyficzny charakter ruchu budowlanego nakazuje raczej uwzględnić wskaźnik wzrostu produkcji tarcicy

zwłaszcza w okręgu łódzkim, gdzie tartaki w minimalnym stopniu pracowały na eksport. Zatem raczej cyfrę 128,4 (przy bazie 1928 = 100) jako wskaźnik produkcji drzewa tartego w Województwie Łódzkiem (str. 326) należy przyjąć jako rzucającą światło na wzrost rozmiarów ruchu budowlanego. Niepozbawiony wymowy jest również fakt, że produkcja cegły (str. 339) wzmogła się w okręgu Izby w porównaniu z r. 1932 o 20,5%. Rozbieżność 3-ch tych wskaźników 109,5%, 120,5% i 128,4% tłumaczy się momentami natury technicznej. Przeważająca część nadwyżki ruchu budowlanego zaobserwowanej w roku sprawozdawczym przypadła prawdopodobnie na budownictwo drewniane i mieszane, które nie konsumuje cementu, nie może się jednak obejść bez fundamentów z cegły łączonej wapnem.

Tab. 5. Materjały statystyczne, ilustrujące ruch budowlany w Polsce

(wg. I. B. K. G. i C.).

Miesiące	Wskaźniki cen materjałów budowlanych mineralnych 1928 = 100		Wskaźniki ładunków kolejowych materjałów budowlanych 1928 = 100		Kredyty budowlane przyznane przez B. G. K. w tys. zł.	
	1932	1933	1932	1933	1932	1933
I	77,6	68,7	15,7	10,6	1.058	502
II	77,3	68,2	16,4	11,4	10.622	1.097
III	77,6	63,5	14,9	25,3	3.072	462
IV	78,1	63,3	28,6	36,0	2.318	524
V	77,1	62,1	27,5	43,7	1.524	2.297
VI	76.0	61,1	32,3	37,0	1.487	6.349
VII	76,4	59,1	31,8	44,3	1.334	5.290
VIII	75,8	58,0	39,7	60,4	2.151	3 618
IX	74,7	53,2	35,0	69,1	3.862	4.306
X	74,0	51,5	31,4	65,1	2.029	3.315
XI	72,9	49,9	25,5	67,4	1.553	1.717
XII	68,8	48,0	19,5	37,3	882	1.008
	—	—	—	—	31.892	30.485

O wydatnym jakkolwiek tylko relatywnie wzroście ruchu budowlanego w roku sprawozdawczym świadczą również materjały przytoczone w tab. 5, z których wynika, że wskaźnik ładunków kolejowych, który w ciągu przeważającej części r. 1932 oscyłował ok. 30 (1928 = 100), osiągnął w lipcu 1933 r. poziom 44,3, poczem skoczył w sierpniu do 60,4, we wrześniu do 69,1 i utrzymał się na względnie wysokim poziomie do końca sezonu budowlanego. Z drugiej strony zasługuje na podkreślenie, że tak symptomatyczny dla konjunktur budowlanych wskaźnik cen artykułów mineralnych, znaj-

Tab. 6. Finansowanie budownictwa prywatnego i społeczno-publicznego w okręgu Izby

(kredyty przyznane w tysiącach złotych i %%; wg. danych łódzkiego Oddziału B. G. K.).

Rok / Kredytobiorcy	1929		1930		1931		1932		1933	
	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%
Spółdzielnie .	889	24	2.830,4	19	312,0	7	526	30,5	48	3,5
Samorządy . (w roku 1930 Łódź 3.600 tys. zł.)	49	2	4.019,2	27	155,0	4	508	29,4	44[2])	3,5
Instytucje ubezpieczeń społecznych . (w końcu r. 1930 i 1931[1]) tylko Z. U. P. U.)	459	12	3.340,0	23	2.420,0	58	4	0,2	—	—
Ogółem budownictwo społeczno-publiczne . .	1.397	38	10.189,6	69	2.887,0	69	1.038	60,1	92	7,3
budownictwo prywatne .	2.283	62	4.495,4	31	1.317,8	31	689	39,9	1.172	92,7
Ogółem .	3.680	100	14.685,0	100	4.204,8	100	1.727	100	1.264	100

[1]) W r. 1933 przytoczono statystykę kredytów zrealizowanych zamiast przyznanych.
[2]) Instytucje humanitarno-społeczne.

dujących zastosowanie w budownictwie, obniżył się w r. 1933 do poziomu dotychczas nienotowanego (tab. 5, rubr. 3).

Z wszystkiego co powyżej o ruchu budowlanym w r. 1933 powiedziano wynika, że w przeciwieństwie do ostatnich lat ruch ten był w roku sprawozdawczym podsycany finansowo przez drobny kapitał, pragnący wykorzystać wspomnianą już taniość materjałów, a zarazem szukający lokaty po rozczarowaniach, przeżytych w związku z wypadkami na rynku dewiz i niektórych papierów o stałem oprocentowaniu. Tem samem zmaleć również musiał wpływ na rozwój ruchu budowlanego polityki Banku Gospodarstwa Krajowego, który zarówno na terenie całej Polski jak i okręgu łódzkiego przyznał w roku sprawozdawczym kredyty budowlane w rozmiarach mniejszych niż w roku poprzednim (tab. 5 i 6).

Tab. 7. Ilość rozpoczętych i zakończonych w m. Łodzi budowli (wg. danych Wydziału Statystycznego Magistratu m. Łodzi).

Rok / Kwartał	1928		1929*		1930		1931		1932		1933	
	rozpoczęte	zakończone	rozpoczęte	zakończone	rozpoczęte	zakończone	rozpoczęte	zakończone	rozpoczęte	zakończone	rozpoczęte	zakończone
I	41	35	11	9	39	31	10	16	16	7	19	52
II	97	33	162	12	33	18	42	1	72	5	104	34
III	96	41	154	10	199	15	106	12	160	14	105	66
IV	117	47	117	259	133	78	43	3	117	93	175	68
Ogółem	351	156	444	290	404	142	201	32	356	119	403	190

Ogółem Łódzki Oddział B. G. K. przyznał w roku sprawozdawczym 323 pożyczki w kwocie 993.100 zł. na budownictwo drobne i 6 pożyczek w kwocie 162.000 zł. na budowle większe; łącznie przyznano zatem zł. 1.155.100, z czego drobna część nie została wykorzystana, równocześnie jednak zrealizowano w r. 1933 przyznane jeszcze w 1932 roku 34 pożyczki w kwocie zł. 110.300 na budowle drobne i 1 pożyczkę w kwocie zł. 15.000 na budowlę większą.

Podkreślić jednak należy znamienny zwrot, jaki zaszedł w strukturze zrealizowanych kredytów B. G. K., które w latach ubiegłych

przypadały w lwiej części spółdzielniom, samorządom i instytucjom ubezpieczeń społecznych, podczas gdy w roku sprawozdawczym budownictwo prywatne reprezentowało 92,7% ogółu kredytów.

Jakkolwiek ruch budowlany sprowadzał się w roku sprawozdawczym w przeważającej części do budownictwa małomiasteczkowego i wiejskiego, jednakże objął on również niewątpliwie pery-

Tab. 8. Budowle zakończone w m. Łodzi
(wg. danych Wydziału Statystycznego Magistratu m. Łodzi).

Rok	Ogólna liczba budowli	W tem				
		przemysł. handl.	innych	mieszkalnych		
				budynków	izb	na 1 budynek przypada izb
1924	284	71	110	103	622	6,0
1925	186	38	66	82	492	6,0
1926	321	50	94	177	1.213	6,9
1927	279	51	77	151	961	6,4
1928	156	31	20	105	1.274	12,1
1929	290	25	35	230	2.537	11,0
1930	142	31	44	67	1.887	28,2
1931	32	3	7	22	188	8,6
1932	119	4	6	109	1.077	9,9
1933	190	11	8	171	1.348	7,1

ferje większych ośrodków miejskich, jak wynika z przytoczonej w tab. 7 i 8 statystyki ilości budowli rozpoczętych i zakończonych na terenie m. Łodzi. Wzrost w porównaniu z r. 1932 liczby budowli zarówno rozpoczętych jak i zakończonych i fakt wykończenia nowych 1348 izb mieszkalnych nie jest pozbawiony znaczenia w dobie przeżywanego od kilku lat zastoju budowlanego. Z drugiej strony wysoce znamienne jest, że liczba izb mieszkalnych na 1 zakończoną budowlę doznała dalszego skurczenia: z 9,9 w r. 1932 do 7,1 w r. 1933.

VIII. PRZEMYSŁ ODZIEŻOWY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.

(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	11.262	8.257	4.468	1.856	2.499	348	89,0	44,7	27,5
II	10.494	8.830	6.789	1.685	2.534	912	75,8	54,4	40,6
III	12.118	8.584	8.897	2.120	2.318	1.740	83,4	48,5	50,7
IV	12.143	9.102	10.372	2.269	2.469	2.849	80,9	54,3	65,5
V	11.765	9.470	11.081	2.459	2.693	2.849	82,5	63,3	73,4
VI	9.133	7.411	10.447	2.459	1.982	2.779	57,6	57,8	68,8
VII	7.789	7.327	8.205	1.782	2.248	2.152	57,7	47,0	58,5
VIII	8.864	8.562	9.447	2.237	2.704	2.184	57,8	53,1	54,7
IX	10.140	8.440	11.045	2.672	1.288	2.710	67,7	50,4	63,5
X	11.012	10.438	11.687	3.337	3.490	2.930	70,9	65,5	70,1
XI	10.588	10.009	12.162	3.410	3.451	3.076	70,8	64,6	77,2
XII	7.858	4.796	11.330	3.257	1.440	3.044	67,2	38,6	82,6

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.

(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 =100	1932 =100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 =100	Polska =100
I	6.038	3.610	3.046	58,8	84,4	1.040	831	413	49,7	13,6
II	5.712	4.408	5.231	101,0	118,7	1.203	1.212	1.340	110,6	25,6
III	4.619	3.889	4.526	87,4	116,4	1.208	1.029	1.055	102,5	23,3
IV	5.827	4.541	5.889	113,8	129,7	1.941	1.262	1.413	112,0	24,0
Razem	22.196	16.448	18.692	90,3	113,6	5.392	4.334	4.221	97,4	22,6

Zastrzeżenia, które Izba przytoczyła w uwagach wstępnych do sytuacji przemysłu odzieżowego w latach ubiegłych, nie utraciły także w roku sprawozdawczym swej mocy. I tym razem bowiem statystyka G. U. S., zaliczająca do przemysłu odzieżowego także fabryki wyrobów dzianych, ocenia liczbę zatrudnionych w końcu roku 1933 w przemyśle odzieżowym województwa łódzkiego robotników na 3044 (tab. 1), podczas gdy ankieta Izby objęła tylko 19 zakładów przemysłu konfekcyjnego sensu stricto, zatrudniających w końcu roku sprawozdawczego tylko 672 robotników. O ile jednak materjały

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu odzieżowego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
1. Fabryki obuwia . .	4	4	52	42	18.055	15.033	83,3
2. „ bielizny i konfekcji . . .	7	7	101	145	30.554	47.805	156,5
3. Fabryki kapeluszy .	2	2	161	301	83.209	101.231	121,7
4. „ zabawek . .	4	4	95	123	14.645	19.761	134,9
5. „ guzików . .	2	2	72	61	25.664	20.958	81,7
Razem .	19	19	481	672	172.127	204.788	118,9

statystyczne G. U. S., zawarte w tab. 1 i 2, jako obejmujące również obcą niejako dziedzinę przemysłu dzianego, nie nadają się do oceny sytuacji w omawianej gałęzi przemysłu, pojętej w ścisłym sensie, o tyle z drugiej strony materjały statystyczne zgromadzone przez Izbę również nie dają dokładnego obrazu zmian zaszłych w przemyśle konfekcyjnym, nie obejmują bowiem wytwórczości chałupniczej, dominującej w okręgu Izby przy produkcji obuwia, bielizny i odzieży. Są one natomiast bardziej użyteczne przy omawianiu pozostałych 3-ch działów przemysłu odzieżowego, t. zn. fabryk kapeluszy, zabawek i guzików.

Zwłaszcza wskaźniki stanu uruchomienia (121,7) i rozmiarów

produkcji (123,2) fabryk kapeluszy i stożków z dużą dokładnością odzwierciedlają poprawę, zaobserwowaną w roku sprawozdawczym w tej gałęzi przemysłu. Podkreślić jednak należy, że zwiększony zbyt objął w pierwszym rzędzie kapelusze i stożki wełniane (z 76.975 kg w r. 1932 do 94.879 kg w r. 1933) w przeciwieństwie do droższych kapeluszy filcowych, których produkcja nie wzrosła w tym samym stopniu (z 7420,3 kg w r. 1932 do 8805,6 kg w r. 1933). Ceny kapeluszy i stożków utrzymały się w roku sprawozdawczym na poziomie w zasadzie niezmienionym, gdyż próba konwencyjnego

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu odzieżowego, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

GRUPA	WARTOŚĆ		
	1932	1933	
	Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932 = 100
1. Obuwie	165.415	153.970	93,1
2. Bielizna i odzież . . .	759.454	1.664.799	219,2
3. Kapelusze i stożki . . .	2.946.495	3.630.978	123,2
4. Zabawki	192.800	187.000	96,9
5. Guziki	193.500	153.500	79,3
Ogółem .	4.257.664	5.790.247	136,0

podniesienia cen o 10% dała częściowo rezultat dopiero w końcu roku pod wpływem zwyżki cen surowej wełny.

Ogólno-polski eksport kapeluszy i stożków wełnianych wynosił w 1930 r. — 93,5 t. wartości 2.755.000 zł., w 1931 r. — 39,3 t. wartości 851.000 zł., w 1932 r. — 11,5 t. wartości 247.000 zł., w 1933 — 5,1 t. wartości 10.200 zł. Udział w eksporcie okręgu łódzkiego wzrósł wagowo z 10% w r. 1932 do 22% w r. 1933.

Cztery istniejące w okręgu łódzkim fabryki zabawek zdołały powiększyć w roku sprawozdawczym zarówno ilość zatrudnionych robotników jak i liczbę przepracowanych robotniko-dni (o 34,9%). Rozszerzenie stanu zatrudnienia dotyczyło m. in. działu

zabawek drewnianych, który w r. 1932 czynny był na terenie okręgu Izby tylko 2—3 miesiące, a w 1933 r. 4—5 miesięcy. Mimo zwiększonych rozmiarów produkcji wartość obrotów przemysłu zabawkarskiego na terenie okręgu Izby obniżyła się (wskaźnik 96,9), a to wskutek spadku cen przedewszystkiem najdroższych dotąd wyrobów celuloidowych. Ceny innych wyrobów zabawkarskich nie uległy w roku sprawozdawczym zmianie, jak wynika z poniższego zestawienia:

	1930 r.	1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.
lalka zwykła Nr. 56 (śpiąca)	7.—	6.30	5.20	4.70	4.70
„ celuloidowa Nr. 50 .	14.50	13.—	8.50	7.75	7.—
niedźwiedź wypchany Nr. 20—28	8.—	7.65	6.—	5.10	5.10

Eksport zabawek z okręgu łódzkiego wykazał w roku sprawozdawczym relatywny wzrost, jakkolwiek w cyfrach absolutnych był w dalszym ciągu niewielki. Jako rynek odbiorczy wchodziła w rachubę w pierwszym rzędzie Holandja; nieznaczne ilości sprzedano również do Danji i Południowej Ameryki; nadto stwierdzono we Francji duże możliwości, których nie zdołano jednak wyzyskać wskutek niepomyślnej sytuacji traktatowej.

Fabryki guzików (metalowych i z orzecha kamiennego) po wydatnem zwiększeniu produkcji w r. 1931 w związku z ówczesnym nagłym wzrostem eksportu konfekcji zmuszone były już w r. 1932 zmniejszyć o 25% liczbę przepracowanych robotniko-dni. W roku sprawozdawczym nastąpił dalszy spadek stanu uruchomienia o 18,3% (tab. 3) przy proporcjonalnem mniej więcej obniżeniu wartości produkcji o 20,7%. Sytuacja fabryk guzików okręgu łódzkiego była pod tym względem gorsza niż sytuacja wytwórni położonych w innych okręgach państwa, które według opinji Związku Przemysłu Konfekcyjnego wykazać się mogły w roku sprawozdawczym zwiększoną produkcją i wyższemi obrotami.

Według danych G. U. S., opublikowanych w Wiadomościach Statystycznych Nr. 3 z dnia 25 stycznia 1934*), ogólno-polski zbyt mechanicznego obuwia skórzanego wynosił:

*) Dane opublikowane w poprzedniem sprawozdaniu Izby na podstawie Wiadomości Statystycznych z początku 1933 r. zostały w międzyczasie zmienione.

w r. 1931 — 1.127	tys.	par	wartości	26,2	milj.	zł.
„ 1932 — 1.556	„	„	„	20,1	„	„
„ 1933 — 2.199	„	„	„	22,9	„	„

W przeciwieństwie do tego nastąpił w okręgu łódzkim spadek zarówno liczby przepracowanych robotniko-dni (o 16,7%) jak i wartości dokonanych obrotów (o 6,9%). Rentowność wytwórni mechanicznego obuwia niewątpliwie pogorszyła się w roku sprawozdawczym wobec podwyższenia cen skór surowych i trwającej wbrew temu na rynku gotowego obuwia tendencji zniżkowej. Wspomniana już rozbudowa koncernu czeskiego „Bat'a" była w roku sprawozdawczym kontynuowana w oparciu o uruchomioną w Polsce w r. 1932 fabrykę. Sieć punktów sprzedażnych koncernu tego doszła w roku sprawozdawczym w Polsce do 90 sklepów. Głównie pod naciskiem tego właśnie koncernu zlikwidowane zostały dalsze fabryki obuwia w Warszawie, a właściciele ich przerzucili się do produkcji, opartej na pracy chałupniczej. Ze strony obuwia importowanego nie odczuto natomiast konkurencji tem bardziej, że wprowadzony w r. 1932 zakaz przywozu obuwia obniżył przywóz w roku sprawozdawczym do rozmiarów pozbawionych większego znaczenia (586 q skórzanego wagi pow. 600 gr wartości 820 tys. zł. oraz 66 q obuwia lakierowanego wartości 271 tys. zł.).

Objęte ankietą Izby przedsiębiorstwa, produkujące b i e l i z n ę i o d z i e ż systemem fabrycznym, niewątpliwie rozszerzyły w roku sprawozdawczym zakres swej działalności, wykazując wzrost liczby przepracowanych robotniko-dni o 56,5% (tab. 3) oraz zwiększenie obrotów o 119,2% (tab. 4). Wobec nieustannych przesunięć od produkcji fabrycznej do chałupniczej i odwrotnie nie można do wskaźników tych przywiązywać większej wagi tem bardziej, że ankieta objęła stosunkowo niewielki odsetek faktycznej wytwórczości bielizny i odzieży w okręgu łódzkim, przeważająca część produkcji odzieży przypada bowiem na nieuchwytne statystycznie chałupnictwo.

Bliższe dane przytoczyć można jedynie o tym odcinku wytwórczości konfekcyjnej, który pracował na cele eksportowe i znalazł wskutek tego swe odbicie w statystyce handlu zagranicznego (tab. 5, 6 i 7). Jak widać waga wyeksportowanej odzieży utrzymała się mniej więcej na poziomie niezmienionym (wg. G. U. S. nieznaczny spadek, według ankiety Izby niewielki wzrost), natomiast wartość obniżyła się wsku-

Tab. 5. Eksport gotowej odzieży damskiej i męskiej.

	G. U. S.		Zw. Eksp. Polsk. Przem. Włók.	
	waga w kg	wartość w tys. zł.	waga w kg	wartość w tys. zł.
1928	**8.300**	**370.000**	—	—
1929	**22.500**	**860.000**	—	—
1930	**75.100**	**1.334.000**	—	—
1931	**1.484.500**	**15.561.000**	**1.892.566**	**19.225.103**
1932	**1.721.000**	**11.912.000**	**1.623.106**	**10.116.421**
I	320.400	2.773.000	40.351	436.828
II	62.900	658.000	52.311	571.005
III	64.700	637.000	65.247	532.546
IV	55.500	523.000	75.000	644.000
V	35.300	332.000	73.878	537.281
VI	91.800	675.000	127.164	830.339
VII	185.300	1.125.000	222.960	1.293.859
VIII	293.700	1.768.000	264.718	1.635.203
IX	133.900	810.000	173.562	964.098
X	257.500	1.456.000	219.115	1.247.880
XI	97.200	563.000	129.018	606.341
XII	122.800	592.000	179.782	817.041
1933	**1.710.100**	**9.344.000**	**1.794.359**	**9.538.859**
I	138.300	657.000	87.958	386.985
II	81.800	375.000	103.883	512.171
III	120.800	637.000	110.696	598.252
IV	63.400	351.000	45.943	241.230
V	66.500	337.000	138.760	674.009
VI	118.700	601.000	211.292	1.061.920
VII	204.000	1.112.000	134.141	818.910
VIII	133.500	806.000	226.002	1.079.649
IX	189.000	1.052.000	223.099	1.301.056
X	197.800	1.210.000	350.022	1.945.406
XI	285.200	1.580.000	104.250	573.147
XII	111.700	626.000	57.813	346.124

Tab. 6. Eksport koszul bawełnianych męskich z okręgu łódzkiego w r. 1932 i 1933.

	G. U. S.		Zw. Eksp. Polsk. Przem. Włók.	
	waga w kg	wartość w tys. zł.	waga w kg	wartość w tys. zł.
1932	**462.200**	**2.877.000**	**500.950**	**3.081.243**
I	1.500	28.000	1.298	16.479
II	5.300	56.000	5.671	54.682
III	8.500	103.000	9.810	95.968
IV	22.100	148.000	18.100	117.000
V	19.700	116.000	34.024	213.220
VI	40.400	274.000	66.613	371.352
VII	67.300	363.000	61.398	267.691
VIII	85.700	417.000	79.000	408.058
IX	43.200	232.000	54.429	341.175
X	55.500	349.000	70.217	435.684
XI	51.500	313.000	47.977	370.047
XII	62.000	478.000	52.413	389.887
1933	**573.100**	**5.344.000**	**571.877**	**5.291.462**
I	31.700	225.000	24.589	194.050
II	25.500	196.000	27.358	220.543
III	48.700	424.000	56.300	516.177
IV	44.500	403.000	48.651	373.910
V	50.400	458.000	99.660	859.596
VI	86.200	772.000	129.641	1.278.480
VII	113.300	1.143.000	43.141	440.998
VIII	28.400	290.000	28.857	299.999
IX	22.700	239.000	26.239	255.414
X	36.100	326.000	65.302	651.250
XI	68.200	686.000	19.841	178.524
XII	19.400	184.000	2.298	22.521

tek spadku cen, kontynuowanego nadal w roku sprawozdawczym, jakkolwiek w rozmiarach mniejszych niż w poprzedniem 2-leciu.

Wzrósł natomiast wywóz koszul bawełnianych zarówno wagowo jak i wartościowo (tab. 6).

Pod względem kierunkowym, kształtował się odmiennie eksport koszul i odzieży. Na kwotę zł. 5.291.462 ogólnego wywozu koszul

Tab. 7. Udział ważniejszych rynków w wywozie gotowej odzieży (bez koszul) z okręgu łódzkiego

(wg. danych Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego; w złotych)

rynki / kwartały	Anglja	Holandja	Francja	Danja	Belgja
1932 r.	**2.216.559**	**4.424.006**	**2.443.390**	**330.504**	**233.619**
I	10.679	503.733	610.562	203.416	103.297
II	511.817	908.374	302.372	122.243	53.751
III	918.930	1.223.069	816.864	—	11.983
IV	775.133	1.788.830	713.592	4.845	64.588
1933 r.	**6.559.263**	**1.097.561**	**114.433**	**40.242**	**245.427**
I	917.582	284.723	6.170	19.697	11.795
II	1.485.576	153.300	26.287	8.700	69.780
III	2.130.207	211.241	69.949	8.675	60.814
IV	2.025.898	448.297	12.027	3.170	103.038

(według statystyki lokalnej) złożyły się następujące pozycje: Holandja — zł. 4.471.503, Anglja — zł. 352.952, Belgja — zł. 230.675, Marokko — zł. 141.313 + zł. 23.415 (która to kwota reprezentuje wywóz na składy wolnocłowe w Casablanca celem dalszego reeksportu) itp.

Dla odzieży najważniejszym rynkiem odbiorczym w roku sprawozdawczym była Anglja (tab. 7). Drugie dopiero miejsce zajęła Holandja, której udział wskutek restrykcyj przywozowych ograniczył się z 4,4 milj. zł. w r. 1932 do 1,1 milj. zł. w r. 1933. Jeszcze silniej obniżył się udział Francji (z 2,4 milj. zł. do 0,1 milj. zł.),

która po 1 października 1932 r. całkowicie zamknęła granice swe dla przywozu konfekcji polskiej, zatrzymując w urzędach celnych i składach wolnocłowych znaczne partje odzieży, nadeszłej po wprowadzeniu zakazu. W roku sprawozdawczym Polska uzyskała niewielkie kontyngenty wywozowe do Francji, na podstawie których wwieziono konfekcję w kwocie uwidocznionej w tab. 7, nie zdołano natomiast mimo usilnych starań oclić dawnych partyj towaru, zatrzymanych w końcu r. 1932, co stało się powodem znacznych strat wskutek zniszczenia towaru, przechowywanego w niedostatecznie zabezpieczonych skrzyniach.

Nadmienić jeszcze należy, że poczynając od 1 listopada roku sprawozdawczego eksport polskiej odzieży i koszul skoncentrowany został w utworzonym ad hoc Syndykacie Eksportu Odzieży, który nakreślił sobie zadanie zlikwidowania dotychczasowej destrukcyjnej konkurencji na rynkach odbiorczych i podniesienia eksportu zarówno pod względem jakości jak i pod względem jego rentowności.

IX. PRZEMYSŁ PAPIERNICZY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.

(patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	11.027	10.949	10.674	684	685	657	87,8	80,3	72,7
II	11.466	10.893	10.399	709	693	633	87,8	79,1	72,4
III	11.827	10.926	10.371	710	699	659	88,4	79,0	75,1
IV	11.467	11.124	10.793	757	687	699	83,6	78,1	76,9
V	11.963	11.226	11.161	793	661	684	86,6	86,7	81,5
VI	12.060	10.948	11.191	789	709	743	86,5	85,6	83,3
VII	11.638	11.203	11.364	773	699	679	87,5	78,6	79,4
VIII	11.576	11.672	11.269	785	691	690	83,3	79,4	80,1
IX	11.468	11.008	11.139	803	658	672	82,2	78,3	77,7
X	10.877	11.269	11.162	712	668	676	82,3	81,9	80,4
XI	11.270	11.442	11.127	668	673	682	79,0	83,0	81,8
XII	10.585	11.020	10.794	658	668	680	84,3	77,2	84,5

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.

(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 =100	1932 =100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 =100	Polska =100
I	5.809	5.291	4.970	85,1	93,9	318	293	287	98,0	5,8
II	5.698	5.294	5.229	89,5	98,8	319	267	313	117,2	6,0
III	5.961	5.571	5.596	95,8	100,4	360	303	334	110,2	6,0
IV	5.932	5.512	5.526	94,6	100,3	329	304	326	107,2	5,9
Razem	23.400	21.668	21.321	91,3	98,4	1.326	1.167	1.260	108,0	5,9

Wskaźnik stanu uruchomienia przemysłu papierniczego na terenie województwa łódzkiego (wg. G. U. S. 108,0, wg. ankiety Izby 113,3) wyższy był w roku sprawozdawczym od wskaźnika ogólno-polskiego (98,4), a to wskutek wydatnego zwiększenia czasu pracy przez istniejącą w okręgu łódzkim papiernię, która przepracowała o 26,9% więcej robotniko-dni w roku sprawozdawczym niż w r. 1932 i wyprodukowała o 34,2% więcej papieru podczas, gdy równocześnie produkcja wszystkich papierni polskich zwiększyła się tylko o 4,2%.

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu papierniczego, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100
1. **Fabryki papieru**	**1**	**1**	**306**	**291**	**49.915**	**63.369**	**126,9**
2. **Fabryki tektury**	**5**	**4**	**75**	**76**	**32.338**	**24.094**	**74,5**
3. **Fabryki wyrobów papierowych** . .	**13**	**15**	**430**	**462**	**99.103**	**118.483**	**119,5**
a) gilz przędzalniczych . . .	5	5	223	246	60.779	60.776	100,0
b) gilz i pudełek	4	5	153	145	26.579	32.584	122,6
c) innych wyrobów papierowych .	4	5	54	71	11.745	25.123	214,0
Ogółem .	19	20	811	829	181.356	205.946	113,3

Zwiększenie stanu uruchomienia i rozmiarów produkcji wykazały również fabryki wyrobów papierowych a przedewszystkiem gilz przędzalniczych i gilz do papierosów, pudełek i innych wyrobów z papieru. Natomiast fabryki tektury przepracowały w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem 1932 o 25,5% mniej robotniko-dni i wyprodukowały o 26,6% mniej tektury.

Jak już zaznaczono w sprawozdaniu za rok poprzedni, sytuacja papierni polskich kształtowała się w ostatnich latach o tyle odmiennie aniżeli sytuacja innych gałęzi przemysłu, że konsumcja

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu papierniczego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

GRUPA		ILOŚĆ 1932 Liczby bezwzględne	ILOŚĆ 1933 Liczby bezwzględne	ILOŚĆ 1933 Wskaźnik 1932 = 100	WARTOŚĆ W ZŁ. 1932 Liczby bezwzględne	WARTOŚĆ W ZŁ. 1933 Liczby bezwzględne
1. **Papier**	t.	**5.475**	**7.347**	**134,2**	**4.536.600**	**5.284.291**
2. **Tektura**	,,	**4.804**	**3.527**	**73,4**	**986.123**	**647.498**
a) drzewna	,,	465	370	79,5	166.000	93.750
b) szara	,,	336	247	73,5	141.060	93.748
c) papa dachowa	,,	4.003	2.960	73,9	679.063	460.000
3. **Wyroby z papieru**	,,	—	—	—	**3.537.971**	**3.240.706**
a) gilzy przędzalnicze	,,	1.002	1.295	129,2	1.458.029	1.632.172
b) gilzy do papierosów	szt.	123.700.000	190.000.000	153,7	144.840	217.000
c) pudełka	kg	187.191	292.000	155,9	538.854	847.848
d) różne		—	—	—	396.248	543.686
Ogółem . . .		—	—	—	9.060.694	9.172.495

wyrobów przemysłu papierniczego (poza papierem pakowym) ma charakter stosunkowo mało elastyczny, wskutek czego spadek rozmiarów produkcji papierniczej z roku na rok wykazywał tempo słabsze niż spadek wytwórczości innych gałęzi przemysłu przetwórczego. Tem samem jednak i wzrost produkcji w okresie przejawiającej się do pewnego stopnia poprawy konjunkturalnej musiał mieć tempo słabsze. Pogląd ten ilustrują następujące cyfry ogólno-polskiej produkcji papieru, która wynosiła:

w r. 1929	—	138.549	tonn
„ 1930	—	137.535	„
„ 1931	—	120.365	„
„ 1932	—	115.738	„
„ 1933	—	120.656	„

Po wzroście, wynoszącym w porównaniu z 1932 rokiem 4,2%, ogólnopolska produkcja papieru przekroczyła w roku 1933 poziom z roku 1931. W okręgu łódzkim produkcja wzrosła, jak już zaznaczono o 34,2%.

Równocześnie ogólno-polskie spożycie papieru (z uwzględnieniem importu, eksportu i ruchu zapasów) globalne oraz na głowę ludności wynosiło:

w r. 1930	—	148.723	tonn	=	4,70	kg na głowę
„ 1931	—	134.170	„	=	4,07	„ „ „
„ 1932	—	120.000	„	=	3,70	„ „ „
„ 1933	—	129.196	„	=	3,93	„ „ „

Licząc na głowę ludności, spożycie wzrosło więc w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,7%, w porównaniu jednak z r. 1930 stwierdzić należy spadek o 13,1%.

Stan rentowności papiernictwa polskiego poprawił się w roku sprawozdawczym, jakkolwiek stopień wykorzystania posiadanego aparatu produkcyjnego był w dalszym ciągu niedostateczny: czynne przeciętnie w 1933 r. 43 maszyny papiernicze przepracowały łącznie 854,3 maszyno-dni, podczas gdy przy pełnem zatrudnieniu liczba maszyno-dni winna wynosić 1075. Wspomniana już poprawa rentowności wiąże się głównie z działalnością „Centropapieru“, który przez zmniejszenie ilości wyprodukowanych gatunków, wyeliminowanie strat i politykę rejonowania dostaw zdołał obniżyć koszty pro-

dukcji oraz ceny, zmierzając tą drogą do zwiększania spożycia. W ten sposób „Centropapier“ osiągnął w roku sprawozdawczym wzrost zbytu pod względem wagi o 7,6% przy równoczesnym spadku wartości obrotów o 2,1%. W dniu 1 grudnia syndykat już po raz czwarty od początku swego istnienia przeprowadził zniżkę cen wszystkich gatunków papieru wynoszącą przeciętnie od 3—5% (tab. 5).

W ten sposób na poziomie wyższym niż w chwili utworzenia syndykatu papierniczego utrzymały się w końcu roku jedynie jeszcze

Tab. 5. Ceny hurtowe papieru w Polsce (wg. danych syndykatu papierniczego „Centropapier"; ceny brutto w złotych).

Gatunek / Data cennika	1. I. 32 r.	1. V. 32 r.	1. VIII. 32 r.	1. III. 33 r.	1. XII. 33 r.
Papiery drzewne.					
1. Rotacyjny . . .	64.—	57.20	54.20	49.50	48.—
2. Gazetowy arkuszowy	68.40	62.25	59.05	53.50	52.—
3. Druk. satyn. kl. VII	80.40	76.05	72.05	62.—	59.—
4. „ „ „ VI	95.20	89.95	84.95	74.50	71.—
5. „ „ „ V	113.20	106.95	100.95	87.—	83.—
6. Piśm. satyn. „ VII	96.20	91.95	82.95	73.—	70.—
7. „ „ „ VI	108.20	102.95	93.95	85.—	82.—
8. „ „ „ V	121.20	118.95	108.95	97.—	94.—
Papiery bezdrzewne.					
1. Druk. mat. 60/150	170.—	141.25	132.75	113.—	105.—
2. Ilustracyjny . . .	180.—	149.45	140.95	119.—	115.—
3. Cyklostylowy . .	205.—	171.80	161.50	142.—	130.—
4. Kancelaryjny satyn.	180.—	149.50	143.50	123.—	118.—
5. Brystol biały . .	305.—	245.95	236.10	230.—	190.—
6. Karton biały . .	210.—	173.—	166.10	162.—	155.—
7. Listowy lepszy . .	270.—	224.75	215.75	205.—	200.—
Papiery pakowe.					
1. Szrencowy . . .	36.—	51.50	49.50	45.—	43.—
2. Manilla	48.—	60.50	58.50	55.—	53.—
3. Jawa	99.—	88.85	83.85	79.—	75.—
4. Natron 60/100 gr .	—	—	96.37	87.—	83.—

ceny niektórych gatunków papieru pakowego (szrencowy i manilla), które w dobie walki, poprzedzającej syndykalizację, szczególnie ucierpiały i dlatego zostały w chwili powstania „Centropapieru" wydatnie podniesione.

Warunki pokrycia doznały w roku sprawozdawczym dalszej poprawy. Stosunek pokrycia gotówkowego do pokrycia ogólnego wynosił bowiem ok. 85%, a termin pokrycia wekslowego nie przekraczał 5 miesięcy; rabaty gotówkowe udzielane były w wysokości 4% do 15 dni i 3% do 30 dni od daty faktury. Oczywiście, że dalsze ogniwa hurtowego handlu papierniczego mogły zdobywać niezbędne pokrycie gotówkowe tylko dzięki stosowaniu wyższego o 1% skonta.

Import papieru i wyrobów papierniczych wynosił w 1932 roku 6,6 tys. t. wartości 8,9 milj. zł., w r. 1933 zaś 10,1 tys. t. wartości 9,6 milj. zł., co oznacza wzrost przywozu pod względem wagi o 52,8%, pod względem wartości o 8,2%. Z pośród importerów na pierwszem miejscu stała Finlandja z cyfrą 2419 t., co stanowiło 24,1% ogólnego przywozu, na drugiem Niemcy z cyfrą 1684 t. — 18,8%, na trzeciem Szwecja z cyfrą 1679 t. — 16,7%, na czwartem Czechosłowacja z cyfrą 1297 t. — 12,9% itd. Szczególnie dokuczliwy był w roku sprawozdawczym podobnie jak już w r. 1932 wzrost przywozu papieru pakowego (412 t. w r. 1932 do 2637 t. w r. 1933) i rotacyjnego (z 1872 t. w r. 1932 do 2754 t. w r. 1933). Omówione gatunki papieru korzystały z cła ulgowego zastosowanego swego czasu jako forma presji do końca listopada roku sprawozdawczego, odkąd wskutek zwiększonej ochrony celnej rozpoczął się silny spadek przywozu.

Eksport papieru i wyrobów papierniczych wynosił w 1931 roku 8,8 tys. t. wartości 5,4 milj. zł., w 1932 roku 1,6 tys. t. wartości 1,9 milj. zł., w 1933 roku 1,8 tys. t. wartości 2,4 milj. zł. W porównaniu z rokiem poprzednim eksport wykazał zatem w roku sprawozdawczym wzrost wagowy o 18,3%, wartościowy o 24,4%, przyczem całkowita nadwyżka eksportu przypadła na papier (wzrost o 89,4%), podczas gdy eksport tektury i wyrobów papierniczych wydatnie spadł. Odbiorcami zwłaszcza bibułek papierosowych były w dalszym ciągu rynki Bliskiego i Dalekiego Wschodu (Persja i Chiny); rynki południowo-amerykańskie utraciły na znaczeniu wskutek konkurencji japońskiej. Okręg łódzki w dalszym ciągu nie uczestniczył w eksporcie papieru i wyrobów papierniczych.

Ogólno-polska produkcja tektury wynosiła:

w r. 1930 — 28.528 t.
w r. 1931 — 20.793 t.
w r. 1932 — 24.003 t.

Dla roku sprawozdawczego Związek Zawodowy Papierni Polskich nie przytacza w swem sprawozdaniu rozmiarów ogólnej wytwórczości, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, że produkcja tektury białej, bronzowej i innej prócz surowej do wyrobu papy dachowej wzrosła z 15.556 t. w r. 1932 do 16.983 w roku sprawozdawczym (wzrost o 1,9%). W świetle przytoczonych wyżej materjałów o ruchu budowlanym w r. 1933 przyjąć należy, że miał miejsce również wzrost ogólno-polskiej produkcji papy dachowej. To też spadek wytwórczości (o 26,6%) tektury w okręgu łódzkim przypisać należy czynnikom natury indywidualnej tem bardziej, że najważniejszym artykułem produkowanym (ok 90%) w fabrykach okręgu łódzkiego jest papa dachowa, której spożycie było w roku sprawozdawczym niewątpliwie wyższe niż w roku ubiegłym.

Produkcja gilz przędzalniczych w związku z zaznaczoną w przemyśle włókienniczym poprawą wzrosła o 29,2%. Jeszcze silniej (o 53,7%) zwiększyła się wytwórczość gilz do papierosów a to w związku z rozpowszechniającem się spożyciem papierosów własnego wyrobu i zwiększeniem udziału tytoniu w ogólnym zbycie wyrobów Monopolu Tytoniowego (por. str. 353).

X. PRZEMYSŁ POLIGRAFICZNY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C.
(Patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928=100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	10.171	8.375	7.793	703	589	622	97,2	77,9	72,0
II	10.233	8.267	7.896	688	568	653	97,7	79,4	71,9
III	9.918	8.212	7.989	683	568	628	92,9	73,0	69,8
IV	9.881	8.120	8.040	665	569	632	91,4	73,4	72,9
V	9.769	8.071	8.006	664	563	632	89,9	77,1	70,6
VI	9.611	7.854	8.170	671	567	621	88,1	74,2	73,7
VII	9.406	7.915	8.291	675	559	654	88,1	69,8	72,7
VIII	9.238	7.803	8.427	656	553	666	84,5	71,0	73,2
IX	8.987	7.829	8.450	653	567	640	83,8	71,3	76,3
X	8.959	7.864	8.395	632	590	650	83,3	71,4	75,3
XI	9.018	7.944	8.362	633	606	650	82,3	63,1	76,7
XII	8.722	7.871	8.341	619	623	603	83,7	75,9	80,4

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S.
(patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla 1933 r.	
				1927 = 100	1932 = 100				1932 = 100	Polska = 100
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933		
I	5.506	4.388	4.142	81,8	94,4	391	317	326	102,8	7,9
II	5.207	4.214	4.075	80,5	96,7	382	293	312	106,5	7,7
III	4.996	4.149	4.346	85,8	104,7	370	301	347	115,3	8,0
IV	5.104	4.224	4.413	87,1	104,5	351	318	331	104,1	7,5
Razem	20.813	16.975	16.976	83,8	100,0	1.494	1.229	1.316	107,1	7,8

Po kilku latach nieustannego spadku stanu uruchomienia także przemysł poligraficzny okręgu łódzkiego wykazał w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem 1932 wzrost liczby przepracowanych robotniko-dni (wg. ankiety Izby o 8,2%) wzgl. robotniko-godzin (wg. G. U. S. o 7,1%). Stwierdzić przytem należy na podstawie wskaźnika ogólno-polskiego (100,0), że w innych okręgach państwa stan uruchomienia przemysłu poligraficznego kształtował się mniej pomyślnie.

Nie należy jednak przypuszczać, że taki stan rzeczy świadczy o wzroście zapotrzebowania okręgu łódzkiego na wyroby poligraficzne. W rzeczywistości bowiem litografje (wskaźnik 103,0), reprezentujące w przemyśle poligraficznym okręgu łódzkiego największą liczbę robotników, pracują przeważnie (do 85% zamówień) dla potrzeb innych ośrodków, a przedewszystkiem dla Warszawy, gdzie koncentrują się zarządy większych przedsiębiorstw spożywczych, porfumeryjno-kosmetycznych oraz monopoli państwowych.

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu poligraficznego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu roku		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
1. Drukarnie . .	9	10	277	312	85.597	98.315	114,9
2. Litografje . .	11	11	461	457	118.131	121.672	103,0
3. Kliszarnie . .	1	1	15	16	3.982	4.716	118,4
Ogółem .	21	22	753	785	207.710	224.703	108,2

To samo dotyczy w pewnym stopniu istniejącej w okręgu łódzkim kliszarni, która zwiększyła o 18,4% ilość przepracowanych robotniko-dni prawdopodobnie głównie dzięki zamówieniom zamiejscowym, jakie otrzymały litografje łódzkie.

Bardziej symptomatyczny charakter dla statystyki sytuacji lokalnej posiada niemal 15%-owy wzrost stanu uruchomienia drukarń, zatrudnionych przeważnie dla potrzeb miejscowej prasy.

Ceny wytworów graficznych obniżyły się w roku sprawozdawczym znowu o 10—15% pod naciskiem silnej konkurencji. Poszczególne składniki kalkulacyjne nie uzasadniają tak wydatnej zniżki w roku sprawozdawczym; ceny papieru obniżone zostały wprawdzie o kilka procent, jednakże ceny farb zwłaszcza w drugiem półroczu roku sprawozdawczego kształtowały się zwyżkowo wskutek zwiększonej ochrony celnej oraz porozumienia fabryk krajowych.

Warunki pokrycia nie uległy zmianie; dostawy kryte były przeważnie wekslami z terminem od 3 do 6 miesięcy. Liczba protestów w tej branży była dość znaczna, sięgała bowiem ok. 15% całkowitych obrotów r. 1933

Przemysł poligraficzny okręgu Izby żalił się w dalszym ciągu na konkurencję drukarń państwowych, która nadal dawała się we znaki; w mniejszym stopniu natomiast odczuto konkurencję artykułów importowanych.

XI. PRZEMYSŁ SKÓRZANY.

Tab. 1. Liczba zatrudnionych robotników wg. G. U. S. oraz wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin wg. I. B. K. G. i C. (patrz uwagi na str. 265).

Miesiące	Liczba zatrudnionych robotników						Wskaźniki przepracowanych w całej Polsce robotniko-godzin (popr. przez usunięcie wahań sezonowych 1928 = 100)		
	Polska			Okręg Izby łódzkiej					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
I	4.506	3.558	4.151	228	267	240	82,4	57,9	67,6
II	3.905	3.633	4.429	279	279	280	71,5	64,4	74,4
III	4.110	3.788	4.614	266	242	287	72,9	66,7	79,7
IV	4.106	3.822	4.431	271	223	264	71,4	70,1	77,8
V	4.248	4.066	4.616	289	195	278	73,8	72,0	75,9
VI	4.344	4.282	4.622	270	231	234	75,1	77,1	76,6
VII	3.956	4.340	4.613	262	213	213	67,8	74,5	77,3
VIII	4.008	4.342	4.877	256	213	206	64,9	70,6	77,3
IX	4.125	4.713	5.163	265	238	220	68,6	77,3	81,9
X	4.110	4.874	5.151	276	281	231	69,3	79,7	81,2
XI	4.239	4.951	4.921	291	258	221	69,8	85,4	82,2
XII	3.590	4.385	4.420	277	241	218	69,2	77,5	82,3

Tab. 2. Liczba przepracowanych robotniko-godzin wg. G. U. S. (patrz uwagi na str. 265).

Kwartały	POLSKA					Okręg Izby łódzkiej				
	Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki		Liczby bezwzględne w tys.			Wskaźniki dla r. 1933	
				1927 = 100	1932 = 100					
	1931	1932	1933	1933		1931	1932	1933	1932 = 100	Polska = 100
I	2.175	1.818	2.168	83,6	119,3	138	153	143	93,5	6,6
II	2.101	2.035	2.145	82,7	105,4	136	102	120	117,6	5,6
III	2.039	2.285	2.418	93,2	105,8	133	119	116	97,5	4,8
IV	2.257	2.482	2.463	94,9	99,2	156	137	112	81,8	4,5
Razem	8.572	8.620	9.194	88,6	106,7	563	511	491	96,1	5,3

Według danych G. U. S. liczba przepracowanych w przemyśle skórzanym okręgu łódzkiego robotniko-godzin obniżyła się w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,9% (tab. 2); natomiast według danych ankiety Izby liczba przepracowanych robotniko-dni wzrosła o 10,7% (tab. 3), przyczem rezultat ten uważać należy za bardziej zbliżony do rzeczywistości wobec większej ilości zakładów i robotników, objętych ankietą Izby.

Z obu grup przemysłu skórzanego najbardziej wydatną poprawę stanu uruchomienia (o 31,3%) i rozmiarów produkcji wykazały

Tab. 3. Stan zatrudnienia poszczególnych grup przemysłu skórzanego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

GRUPA	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
1. Garbarnie skór miękkich i twardych	9	9	284	237	76.764	83.925	109,3
2. Fabryki pasów napędnych i pikierów . . .	3	3	23	32	4.893	6.423	131,3
Ogółem .	12	12	307	269	81.657	90.348	110,7

fabryki pasów i artykułów technicznych w związku ze zwiększonem zapotrzebowaniem przemysłu włókienniczego. Szczególnie silny był wzrost produkcji pasów (wagowo o 83,3%), jakkolwiek i wytwórczość innych skórzanych artykułów technicznych znakomicie wzrosła (o 36,4%). Podkreślić jednak należy, że poprawa miała charakter względny, bowiem w cyfrach absolutnych produkcja daleko odbiega jeszcze od stanu z r. 1928, kiedy wytwórczość pasów i artykułów technicznych w okręgu łódzkim przekroczyła 81.000 kg (wobec 27.591 kg w r. 1933).

Garbarnie zwiększyły liczbę przepracowanych robotniko-dni o 9,3% w porównaniu z r. 1932, przyczem wzrosła w stopniu znacznie silniejszym produkcja skór miękkich (wskaźnik 205,1) niż twar-

Tab. 4. Produkcja zakładów przemysłu skórzanego, objętych ankietą Izby
(patrz uwagi na str. 265).

	ILOŚĆ			WARTOŚĆ W ZŁ.	
	1932	1933		1932	1933
	Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932 = 100	Liczby bezwzględne	
1. Skóry twarde kg	1.188.672	1.222.883	103,0	5.416.912	5.475.742
2. Skóry miękkie st.	120.000	246.148	205,1		
3. Pasy . . kg	5.661	10.379	183,3	229.821	355.922
4. Inne skórzane artykuły techniczne . kg	12.625	17.212	136,4		
Ogółem .	—	—	—	5.646.733	5.831.664

dych (wskaźnik 103,0). Rynek lokalny odczuł w roku sprawozdawczym dodatnio uzyskanie przez garbarnie zamówień rządowych. Ceny skór gotowych (tab. 5) po wydatnej zniżce w r. 1932 utrzymały się w roku sprawozdawczym na poziomie niezmienionym (poza niektóremi gatunkami).

Tab. 5. Ceny skór gotowych w okręgu łódzkim
(wg. ankiety Izby; w zł. za 1 kg loco garbarnia).

	1932				1933			
	1. I.	1. IV.	1. VII.	1. X.	1. I.	1. IV.	1. VII.	1. X.
Krupony podeszw. .	7,25	6,90	6,50	5,60	5,40	5,40	5,25	5,—
Karki „ .	4,15	3,90	3,70	3,50	3,30	3,30	3,25	3,25
Boki „ .	3,—	2,85	2,85	3,—	2,80	2,75	2,60	2,80
Juchty faledr. . .	8,50	8,—	7,60	6,50	6,25	6,—	6,—	6,25
Blanki naturalne .	11,50	10,50	9,75	9,75	9,50	9,—	8,60	8,60

XII. ZAKŁADY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.

Podobnie jak w latach ubiegłych Izba także tegoroczną ankietą objęła 14 przedsiębiorstw użyteczności publicznej: 8 elektrowni (w Łodzi, Kaliszu, Piotrkowie, Kole, Koninie, Wieluniu, Zduńskiej Woli i Zgierzu), 4 gazownie (w Łodzi, Kaliszu, Tomaszowie Mazowieckim i Piotrkowie) oraz 2 przedsiębiorstwa kolei elektrycznych (Kolej Elektryczna Łódzka oraz Towarzystwo Łódzkich Wąskotorowych Elektrycznych Kolei Dojazdowych).

Działalność wszystkich elektrowni Województwa Łódzkiego łącznie wziętych (tab. 2) wykazywała do końca r. 1931 wzrost, który

Tab. 1. Stan zatrudnienia zakładów użyteczności publicznej, objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

Grupa	Liczba zakładów czynnych		Liczba robotników zatrudnionych w końcu r.		Liczba przepracowanych w ciągu roku robotniko-dni		
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	Wskaźnik 1932 = 100
1. Gazownie . . .	4	4	193	199	59.996	59.922	99,9
2. Elektrownie . .	8	8	628	646	212.630	219.767	103,5
3. Tramwaje . . .	2	2	1.645	1.641	589.634	585.597	99,3
Ogółem .	14	14	2.466	2.486	862.260	865.286	100,4

po przejściowej przerwie w r. 1932 kontynuowany był także w roku sprawozdawczym (wskaźnik 103,2).

Proces elektryfikacji przemysłu mniejszego, korzystającego w stopniu coraz większym z napędu elektrycznego, będący jednym z najważniejszych czynników silnego wzrostu w ubiegłych latach spożycia energji elektrycznej na terenie m. Łodzi, zakończony został naogół biorąc w r. 1931. To też konsumcja ogólna energji na terenie m. Łodzi, jak i konsumcja silników utrzymała się w ostatniem 2-leciu na poziomie niemal niezmienionym, jak wynika z poniższego zestawienia, ilustrującego produkcję brutto elektrowni łódzkiej, konsumcję ogólną m. Łodzi oraz spożycie prądu do silników (w miljonach kWh):

	produkcja brutto	konsumcja ogólna	konsumcja silników
1930 r.	116,4	86,2	66,2
1931 r.	128,2	90,4	68,7
1932 r.	122,9	87,9	67,3
1933 r.	125,1	87,8	67,4

Uwidoczniona wyżej rozbieżność pomiędzy rozmiarami produkcji brutto elektrowni łódzkiej a konsumcją tłumaczy się zwiększeniem spożycia niektórych ośrodków położonych poza Łodzią, zaopatrywanych przez elektrownię łódzką.

Odmienna była sytuacja w grupie gazowni, gdzie niezależnie od sytuacji gospodarczej zaobserwować można było spadek obliczonej

Tab. 2. Produkcja zakładów użyteczności publicznej objętych ankietą Izby

(patrz uwagi na str. 265).

	Ilość			Wartość w zł.	
	1932	1933		1932	1933
	Liczby bezwzględne		Wskaźnik 1932 = 100	Liczby bezwzględne	
1. Energja elektryczna (bez elektrowni tramwajowych) kWh	140.896.136	145.475.001	103,2	25.948.282	26.220.009
2. Gaz . . m³	11.375.955	10.830.389	95,2	2.263.512	2.041.566
3. Koks tonn	16.206	14.476	89,3	916.699	882.635
Ogółem .	—	—	—	29.128.493	29.144.210

łącznie produkcji wszystkich gazowni Województwa Łódzkiego. Ogólne spożycie gazu na terenie m. Łodzi po wydatnym spadku, zaobserwowanym w r. 1932 wzrosło nieznacznie w roku sprawozdawczym; natomiast konsumcja gazu przeznaczonego dla silników już od szeregu lat wykazuje na terenie m. Łodzi spadek związany z rozpowszechnieniem silników elektrycznych. Odnośne cyfry dla m. Łodzi przedstawiają się następująco (w tys. m³):

	konsumcja ogólna	konsumcja silników
1930 r.	7.800	79,7
1931 r.	8.124	73,9
1932 r.	7.594	65,3
1933 r.	7.834	55,7

W odniesieniu do sytuacji gazowni zaznaczyć jeszcze należy, że w roku sprawozdawczym miał miejsce spadek cen gazu pod postacią rabatów udzielanych przez Gazownię m. Łodzi, która tą drogą dążyła do zwiększenia konsumcji.

Tab. 3. Statystyka ruchu obu przedsiębiorstw tramwajowych m. Łodzi (tramwajów miejskich i podmiejskich).

	1932	1933	Wskaźnik 1932=100
Liczba sprzedanych biletów . .	72.385.057	71.604.887	98,9
Liczba przejechanych wagono-kilometrów	14.996.029	15.244.219	101,7
Dochód ze sprzedaży biletów zł.	16.893.711	15.131.837	89,6

W sytuacji przedsiębiorstw tramwajowych zaszła w roku sprawozdawczym zmiana, którą już w r. 1932 można było zaobserwować: obniżył się o 10,4% dochód ze sprzedaży biletów, mimo że liczba przewiezionych pasażerów (wzgl. sprzedanych biletów) zmniejszyła się tylko o 1,1%, a ilość przejechanych wagono-kilometrów wzrosła nawet o 1,7%.

XIII. HANDEL.

1. Surowce włókniste.

W latach 1929—1932 rynek surowców włóknistych kształtował się pod wydatnym wpływem 2-ch czynników: kurczącego się spożycia oraz spadku cen. W pierwszem 2-leciu wspomnianego okresu wpływ obu tych czynników miał charakter jednokierunkowy, w r. 1931 spadek spożycia został przejściowo zahamowany, natomiast nadal trwała zniżka cen; w r. 1932 znowu silnie spadła konsumcja surowej bawełny i wełny, podczas gdy ceny surowców tych po szeregu wahań utrzymały się na poziomie z końca r. 1931. Wreszcie w roku sprawozdawczym stwierdzić można było zahamowanie obu powyższych procesów (spadku spożycia i cen), a nawet częściowe ich odwrócenie. Waga bowiem przywiezionej w r. 1933 surowej bawełny oraz wełny wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 19,5% wzgl. o 19,1%, przyczem ceny surowej wełny zwyżkowały silnie w ciągu całego roku sprawozdawczego, a ceny bawełny, jakkolwiek zwyżkowały tylko do czerwca, a później obniżyły się, w rezultacie odbiegały jednak w grudniu 1933 r. nieznacznie tylko od poziomu z grudnia 1932 r. (tab. 1). W odniesieniu do cen wełny podkreślić jeszcze należy, że — dzięki zwyżce z zł. 7.91 za 1 kg gat. „merinos myta“ loco Łódź w styczniu 1933 r. do zł. 12.81 w grudniu tegoż roku — wróciły one odrazu do poziomu z końca r. 1929.

Rentowność omawianej gałęzi handlu, reprezentowanej w Łodzi w ubiegłych latach przez przedstawicielstwa zagranicznych domów surowcowych, pracujące wyłącznie na zasadach prowizyjnych, doznała w związku z powyższą sytuacją w roku sprawozdawczym pewnej poprawy.

Poza tem zasługuje na uwagę korzystna zmiana, jaka zarysowała się w roku sprawozdawczym w strukturze łódzkiego rynku surowej bawełny. Zmiana ta polega na rosnącej roli tranzakcyj dokonywanych na własny rachunek przez niektóre firmy przedstawicielskie, pracujące dawniej na zasadach ściśle agenturowych. Nowe to zjawisko zasługuje na podkreślenie już z tego względu, że stanowi jak gdyby zaczątek samoistnego handlu bawełną. Z drugiej strony te nowe formy umożliwiają zaopatrywanie się przemysłu w najdrobniejsze nawet partje bawełny, co także nie jest pozbawione znaczenia zwłaszcza w dobie kryzysu. Poza tem tranzakcje omawianego typu traktować należy jako częściowe złagodzenie (dzięki współdziałaniu banków)

Tab 1. Ceny hurtowe surowców i półfabrykatów włókienniczych (dane w ostatnim tygodniu miesiąca; w złotych za 1 kg loco Łódź; wg. „Wiadomości Statystycznych”).

Miesiące	Bawełna amerykańska		Przędza bawełniana Nr. 1/32		Wełna Merinos myta		Przędza wełniana czesankowa Nr. 2/40	
	Zł. za 1 kg	Wskaźnik	Zł. za 1 kg	Wskaźnik	Zł. za 1 kg	Wskaźnik	Zł. za 1 kg	Wskaźnik
1929 r.								
I	4,58	100	8,10	100	20,82	100	28,52	100
1930 r.								
I	3,99	87,1	6,85	84,6	12,76	61,2	22,73	79,7
1931 r.								
I	2,57	56,1	5,34	65,9	10,96	52,6	16,94	59,4
1932 r.								
I	1,84	40,2	4,45	54,9	7,23	34,7	14,27	50,0
II	1,87	40,8	4,54	56,0	6,97	33,5	13,81	48,4
III	1,71	37,3	4,72	58,3	7,46	35,8	13,56	47,5
IV	1,69	36,9	4,45	54,9	7,21	34,6	13,00	45,6
V	1,63	35,6	4,63	57,2	7,10	34,1	12,55	44,0
VI	1,61	35,2	4,45	54,9	6,93	33,3	12,34	43,3
VII	1,64	35,8	4,45	54,9	7,39	35,5	12,34	43,3
VIII	2,17	47,4	4,90	60,5	7,54	36,2	12,70	44,5
IX	1,99	43,4	4,90	60,5	7,92	38,0	13,16	46,1
X	1,80	39,3	4,63	57,2	6,90	33,1	13,18	46,2
XI	1,73	37,8	4,36	53,8	7,06	33,9	12,95	45,4
XII	1,71	37,3	4,27	52,7	7,15	34,3	12,98	45,5
1933 r.								
I	1,73	37,8	4,32	53,3	7,91	38,0	12,87	45,2
II	1,66	36,2	4,23	52,2	7,84	37,7	12,93	45,3
III	1,75	38,2	4,54	56,0	7,51	36,1	12,84	45,0
IV	1,78	38,9	4,63	57,2	7,61	36,6	12,84	45,0
V	1,91	41,7	4,90	60,5	9,00	43,2	13,18	46,2
VI	2,03	44,3	4,58	56,5	9,60	46,1	14,03	49,2
VII	1,90	41,5	4,81	59,4	10,63	51,2	14,28	50,1
VIII	1,67	36,5	4,63	57,2	10,20	49,0	14,26	50,0
IX	1,64	35,8	4,63	57,2	10,72	51,5	14,29	50,1
X	1,62	35,4	4,45	54,9	10,68	51,3	14,24	49,9
XI	1,59	34,7	4,32	53,3	12,27	58,9	14,22	49,9
XII	1,65	36,0	4,29	52,2	12,81	61,5	15,49	54,3

daleko idących restrykcyj kredytowych, stosowanych od kilku lat przez domy zagraniczne wobec polskiego przemysłu bawełnianego.

Poza tą zmianą, obejmującą zresztą niewielki narazie odcinek lokalnego rynku surowcowego, system finansowania importu surowców włóknistych nie doznał w roku sprawozdawczym przeobrażeń. Przeważały w dalszym ciągu zakupy gotówkowe; wyjątkowo tylko stosowano krótkie kredyty otwarte oraz akcepty z terminem do 3 miesięcy; wreszcie kilka zaledwie firm korzystało z kredytu rembursowego za pośrednictwem banków zagranicznych.

2. Przędza.

Także na rynku przędzy stwierdzić można było w roku sprawozdawczym zarówno wagowy jak i wartościowy wzrost obrotów.

Zbyt przędzy bawełnianej z bawełny amerykańskiej t. zn. objętej działalnością kartelu przędzalniczego wynosił w r. 1933 (tab. 17 na str. 263) 26.877.600 kg, wobec 22.654.700 kg sprzedanych przez członków Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej w roku 1932. Ceny przędzy kształtowały się w przecięciu rocznem na poziomie wyższym niż w r. 1932, przyczem zasługuje na podkreślenie, że zdradzały one w ciągu większej części roku normalną linję rozwojową, biegnącą z niewielkiemi odchyleniami równolegle do spadku wzgl. zwyżki cen surowej bawełny. Nieznaczne zaburzenia tego stanu rzeczy, a tem samem falowanie marży między cenami przędzy i surowej bawełny, miały miejsce jedynie w okresie od maja do połowy sierpnia wskutek przejściowego rozluźnienia umowy kartelowej. Uwydatniło się to zwłaszcza w pierwszej chwili po zgłoszeniu przez 11 zakładów wystąpienia z Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej: ceny bawełny od 11 maja do 7 czerwca zwyżkowały o 70 punktów, natomiast ceny przędzy obniżyły się od 10 maja do 10 czerwca o 3 ca. (tab. 2). Po ponownej konsolidacji kartelu w sierpniu roku sprawozdawczego ceny przędzy w porównaniu z cenami surowej bawełny wróciły do normalnego stanu wzajemnej równowagi.

Także na rynku przędzy wełnianej czesankowej stwierdzić można było wagowy wzrost z 6193 tys. kg w r. 1932 do 8303 tys. kg w r. 1933 (tab. 3), przyczem wartościowy wzrost obrotów był bardziej wydatny wobec zwyżki cen przędzy czesankowej, związanej z wspomnianą już zwyżką cen surowej wełny. Konwencja Przędzalń Wełny Czesankowej ocenia wartość obrotów dokonanych

Tab. 2. Rynek przędzy bawełnianej w drugiej połowie 1933 r.

(sprzedaż przędzy i stan zapasów przeznaczonych na sprzedaż — wg. danych Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej; ceny bawełny i przędzy bawełnianej — wg. notowań tygodniowych i dekadowych Izby łódzkiej; import — wg. G. U. S.).

OKRES	Dostarczono odbiorcom		Stan składów na sprzedaż w końcu okresu		Cena gotówkowa 1 kg przędzy Nr. 1/32			Cena 1 lb. bawełny goodmiddling 28 mm loco Łódź			Import przędzy bawełnianej		
	tys. kg	wskaźnik	tys. kg	wskaźnik	data	c. a.	wskaźnik	data	c. a. [1])	wskaźnik	miesiąc	tonny	wskaźnik
1930													
22. III. — 9. IV. (baza porównawcza)	1.261,4	100,0	1.168,0	100,0	10. IV.	79	100,0	10. IV.	20,15	100,0	marzec	127	100,0
1931													
9. VIII. — 5. IX.	2.077,6	164,7	1.411,2	120,8	20. VIII.	54	68,4	20. VIII.	9,65	47,9	sierpień	167	131,5
1932													
					30. I.	50	63,2	29. I.	9,70	48,1			
25. I. — 20. II.	1.529,9	121,3	1.018,3	87,2	10. II.	49	62,0	11. II.	9,50	47,2	luty	158	124,4
					20. II.	49	62,0	18. II.	9,65	47,9			
					20. VIII.	52	65,8	18. VIII.	9,95	49,4			
8. VIII. — 4. IX.	2.128,7	168,8	748,8	64,1							sierpień	86	67,7
					31. VIII.	57	72,2	1. IX.	10,95	54,3			
					10. XII.	44,5	56,3	8. XII.	8,40	41,7			
28. XI. — 25. XII.	1.420,0	112,6	1.234,5	105,7	20. XII.	43	54,4	22. XII.	8,70	43,2	grudzień	98	77,2
					31. XII.	43	54,4	29. XII.	8,60	42,7			
1933													
								29. XII. 32	8,60	42,7			
26. XII. — 22. I.	1.476,8	117,1	1.423,0	121,8	10. I.	43	54,4	5. I.	8,90	44,2	styczeń	102	80,3
					20. I.	45	57,0	19. I.	8,90	44,2			
					31. I.	44	55,7	26. I.	8,95	44,4			
23. I. — 19. II.	1.869,4	148,2	1.355,5	116,1	10. II.	43	54,4	9. II.	8,70	43,2	luty	102	80,3
					20. II.	44	55,7	16. II.	8,70	43,2			
					28. II.	45	57,0	2. III.	8,70	43,2			
20. II. — 19. III.	1.725,4	136,8	817,5	70,0	10. III.	47,5	60,1	9. III.	9,25	45,9	marzec	91	71,7
					20. III.	48	60,8	17. III.	9,50	47,2			
					31. III.	48	60,8	30. III.	9,15	45,4			
20. III. — 16. IV.	1.102,8	87,4	890,8	76,3	10. IV.	48,5	61,4	6. IV.	9,25	45,9	kwiecień	100	78,7
					20. IV.	49	62,0	21. IV.	10,15	50,3			
17. IV. — 14. V [2])	2.278,0	180,6	—	—	30. IV.	50	63,2	27. IV.	10,25	50,9			
					10. V.	52	65,8	11. V.	11,35	56,1			
					20. V.	51	64,6	18. V.	11,50	57,1			
15. V. — 11. VI.	2.030,2	160,9	—	—	31. V.	50	63,2	1. VI.	12,05	59,5	maj	97	76,4
					10. VI.	49	62,0	7. VI.	12,05	59,5			
					20. VI.	49	62,0	22. VI.	12,25	60,8			
12. VI. — 9. VII.	2.213,5	175,5	—	—	30. VI.	48	60,8	30. VI.	90,70	50,6	czerwiec	95	74,8
					10. VII.	49	62,0	6. VII.	82,19	45,8			
					20. VII.	50	63,2	20. VII.	82,19	45,8			
10. VII. — 6. VIII.	2.420,7	191,9	—	—	31. VII.	49	62,0	27. VII.	87,58	48,8	lipiec	114	89,8
					10. VIII.	48	60,8	10. VIII.	84,32	47,0			
7. VIII. — 3. IX.	2.406,7	190,8	1.803,9	154,4	20. VIII.	48	60,8	17. VIII.	77,81	43,4			
					31. VIII.	48	60,8	31. VIII.	76,81	42,8	sierpień	129	101,6
					10. IX.	46,5	58,8	7. IX.	74,04	41,3			
4. IX. — 1. X.	2.699,4	214,0	1.838,7	157,4	20. IX.	47	59,4	21. IX.	74,72	41,7	wrzesień	121	95,3
					30. IX.	46	58,2	28. IX.	75,62	42,1			
					10. X.	46	58,2	12. X.	72,79	40,6			
2. X. — 29. X.	2.250,3	178,4	1.844,3	157,9	20. X.	44	55,7	19. X.	74,48	41,5	październik	210	165,3
					31. X.	44	55,7	26. X.	76,12	42,4			
					10. XI.	45	57,0	9. XI.	71,88	40,1			
30. X. — 26. XI.	2.262,3	179,3	1.934,3	165,6	20. XI.	44	55,7	16. XI.	69,70	38,8	listopad	89	70,1
					30. XI.	44	55,7	30. XI.	72,67	40,5			
					10. XII.	43	54,4	7. XII.	73,25	40,8			
27. XI. — 24. XII.	2.142,1	169,8	2.001,7	171,4	20. XII.	43	54,4	21. XII.	74,47	41,5	grudzień	65	51,2
					31. XII.	44	55,7	28. XII.	76,33	42,3			

[1]) Od 30 czerwca w groszach pg. kursu dnia.

[2]) Od 17 kwietnia do 6 sierpnia 1933 r. dane niekompletne wskutek wystąpienia 11 firm z Z. P. P. B.

na rynku wewnętrznym przez członków Konwencji na 94,3 milj. zł. w r. 1933 wobec 80,9 milj. zł. w r. 1932.

Warunki pokrycia na rynku półfabrykatów włókienniczych kształtowały się w roku sprawozdawczym niejednolicie: za przędzę bawełnianą płacono przeważnie gotówką, za przędzę wełnianą czesankową przyjmowano przeważnie pokrycie wekslowe z terminem do 5 miesięcy. Stan wypłacalności w tej ostatniej gałęzi handlu poprawił się w roku sprawozdawczym; odsetek protestów oceniany był przez Konwencję Przędzalń Wełny Czesankowej na 8% ogólnych obrotów na początku roku sprawozdawczego wzgl. 7% w końcu tego roku.

Tab. 3. Sprzedaż przędzy wełnianej czesankowej na rynku wewnętrznym w latach 1929—1933

(dane dotyczące 12[1]) przędzalń, reprezentujących całą niemal produkcję przędzy czesankowej; wg. Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej).

Miesiące	1929	1930	1931	1932	1933
	Liczby bezwzględne w tys. kg				
I	657	338	472	383	527
II	458	260	479	498	634
III	566	350	704	612	507
IV	322	379	414	428	662
V	334	418	438	388	846
VI	354	300	383	388	658
VII	515	452	474	599	825
VIII	640	641	651	831	830
IX	646	655	633	724	909
X	558	499	507	507	610
XI	493	430	433	501	711
XII	374	305	362	334	583
Razem .	5.917	5.027	5.950	6.193[1])	8.303

[1]) Konwencja Przędzalń Wełny Czesankowej objęła w r. 1933 dalsze 2 zakłady (Piotrkowska Manufaktura i Tomaszowska Przędzalnia); uwzględnienie zakładów tych podniosło zbyt przędzy wełnianej czesankowej na rynku wewnętrznym w r. 1932 do 6.961 tys. kg.

Ocena sytuacji w handlu przędzą wigonjową utrudniona jest wskutek braku danych statystycznych, niewątpliwie jednak i tutaj nastąpił w roku sprawozdawczym wagowy wzrost obrotów przy równoczesnej poprawie cen obniżonych w końcu r. 1932 do zł. 1.50 za 1 kg Nr. 1/12 (czarna skrętka). W końcu maja nastąpiła zwyżka cen do zł. 1.60—1.70 za kg, a to pod wpływem ożywienia sezonowego a zarazem z przyczyn związanych z pokaźną zwyżką cen surowca, t. zn. nowych skrawków czarnych, których podaż krajowa jest niedostateczna i których import z Rosji Sowieckiej od pewnego czasu wydatnie się skurczył. W czerwcu ceny przędzy wigonjowej wskutek trwającej tendencji zwyżkowej na rynku surowców oraz skasowania 3-ej zmiany w przędzalniach zwyżkowały znowu do zł. 1.80 i utrzymały się na tym poziomie do końca roku. Na początku sezonu zimowego tendencja na rynku przędzy wigonjowej była jeszcze mocniejsza wskutek podwyżki cła na niezbędne surowce oraz silnego spadku zapasów, jednakże producenci nie zdołali uzyskać cen wyższych ponad 1.80, gdyż na rynku ukazała się niezwłocznie przędza nieco grubsza Nr. 1/11½, a wskutek tego nieco tańsza, mimo że znajduje zastosowanie dla tych samych celów produkcyjnych.

Sytuacja firm kupieckich, handlujących przędzą niewątpliwie doznała pewnej poprawy, jakkolwiek obroty samodzielnego handlu przędzą nie wzrosły proporcjonalnie do zwiększonego zbytu przędzalń, gdyż kontynuowany był także w roku sprawozdawczym proces eliminowania usług handlu przy zwiększonych obrotach bezpośrednich z przemysłem przetwórczym oraz ewent. współudziale czynnika handlowego, zepchniętego jednak do roli pośrednika na zasadach prowizyjnych. Według opinji Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej zaopatrywanie przemysłu przetwórczego w przędzę bawełnianą odbywało się w roku sprawozdawczym tylko w 30—40% za pośrednictwem samodzielnego handlu — w przędzy wełnianej czesankowej odsetek ten był prawdopodobnie nieco wyższy.

3. Tkaniny.

A. Handel hurtowy.

Sytuację na polskim rynku tkanin włókienniczych charakteryzował w r. 1933 znacznie bardziej w wynikach pomyślny przebieg sezonu letniego niż zimowego. W kolejnych miesiącach roku rynek kształtował się następująco.

W ciągu stycznia i lutego panowała na rynku tkanin bawełnianych i wełnianych, podobnie zresztą jak w analogicznym okresie ubiegłych lat kryzysowych, cisza międzysezonowa. Nieznaczny ruch ograniczył się do sprzedaży przez hurt na specjalnie dogodnych warunkach dalszym ogniwom handlu włókienniczego nabytych już w grudniu 1932 r. partyj tkanin letnich, pochodzących z produkcji zeszłorocznej. Natomiast sprzedaż ze strony przemysłu utrzymywała się w mniejszych rozmiarach i obejmowała głównie tranzakcje tkaninami białemi. Łączne obroty rynku włókienniczego nie sięgały w tym okresie obrotów ze stycznia i lutego roku poprzedniego. Dopiero w pierwszej dekadzie marca (ściślej — od 6 marca) stwierdzić można było na rynku włókienniczym pewien wzrost zainteresowania, a to z jednej strony pod wpływem wypadków w Stanach Zjednoczonych, które niewątpliwie poprzez kształtowanie się cen surowej bawełny stać się mogły czynnikiem oddziaływania także na polski rynek tkanin bawełnianych, z drugiej strony zaś pod wpływem wybuchu strajku włókniarzy, który w ówczesnych warunkach wobec nikłego stanu zapasów gotowych wyrobów w składach fabrycznych i hurtowniach również musiał wpłynąć podsycająco na kształtowanie się popytu na tekstylja. Do końca marca strajk nie został zlikwidowany, a tem samem nie uległa też wyjaśnieniu sytuacja rynku, który odczuwał dotkliwie w pierwszym rzędzie brak partyj już zakupionych, ale zatrzymanych w fabrykach w toku wykańczania. W każdym bądź razie stwierdzić można było jeszcze w ciągu marca pod wpływem zahamowanej podaży cały szereg objawów, wpływających dodatnio na kształtowanie się rynku. Nastąpiła więc w ten sposób pożądana likwidacja starych zapasów niektórych artykułów zalegających na składach.

Poza towarem nowo wyprodukowanym, który wykończony został w ostatniej chwili przed wybuchem strajku, zdołano w ten sposób pomyślnie sprzedać również partje trzymane dotąd zdala od rynku wskutek zlombardowania. Ceny tkanin utrzymały się wprawdzie na poziomie niezmienionym, jednakże nastąpiła omówiona poniżej poprawa warunków płatności, polegająca na zwiększeniu udziału gotówki oraz na skurczeniu terminów weksli. Także w pierwszej połowie kwietnia mimo zakończonego na początku tego miesiąca strajku sytuacja była niewyjaśniona tem bardziej, że 10 kwietnia rozpoczęły się święta wielkanocne, powodujące zwykłą przerwę w obrotach rynkowych. Niemniej jednak było rzeczą jasną, że skromne

nawet zapotrzebowanie ludności w zakresie pewnych artykułów włókienniczych będzie tylko częściowo zaspokojone wskutek strajku, niewielkich zapasów towaru oraz niewystarczających rozmiarów produkcji w okresie poprzedzającym strajk. W drugiej połowie kwietnia istotnie nastąpiła względnie pomyślna likwidacja wszystkich partyj, które nadchodziły z fabryk, przyczem niektóre artykuły objęte zostały nawet kilkuprocentową zwyżką cen (z bawełnianych zwyżka ta objęła niektóre artykuły całoroczne, z wełnianych — letnie czesankowe tkaniny damskie). Obok czystotowarowych czynników dostrzec można było w ostatnich dniach kwietnia objawy, wskazujące na pierwszy rzut oka na oddziaływanie zjawisk walutowych, ujawniła się bowiem tendencja zwiększenia zakupów poza rozmiary faktycznego zapotrzebowania oraz — w niektórych gałęziach — dążenie do zawierania tranzakcyj z dostawą późniejszą przy niezwłocznem ustaleniu cen i pokryciu całej tranzakcji wekslami. Innemi słowy stwierdzić można było — według opinji niektórych znawców rynku włókienniczego — lekkie objawy tendencji zabezpieczenia stanu posiadania w wartościach towarowych. Na początku maja objawy te zyskały przejściowo na sile, a trwający równocześnie popyt natury czystotowarowej stał się powodem kontynuowanego do końca tego miesiąca ożywienia rynkowego, dzięki któremu miesiąc maj był okresem kulminacyjnym sezonu letniego r. 1933. Przedmiotem szczególnie silnego popytu i obrotów były przytem drukowane tkaniny bawełniane (etaminy, voile, kretony, jak: Minerwa i Florencja) i sztuczno-jedwabne oraz popeliny. Zapasy tkanin bawełnianych na składach fabrycznych i hurtowych uległy w tym okresie dalszej znacznej redukcji przyczem ukazały się na rynku także pozostałości wielkich partyj artykułów letnich (t. zw. ramsze), nabytych przez niektóre hurtownie po nader dogodnych cenach w styczniu i lutym z posiadanych przez przemysł zapasów. Nagły — jak zwykle w Łodzi — zwrot w sytuacji rynkowej nastąpił w ostatnim tygodniu maja, kiedy to prawdopodobnie też pod wpływem pogorszonej pogody osłabł raptownie popyt na tkaniny. Do czynników, które niewątpliwie obok niepomyślnej zmiany pogody zahamowały ożywienie na rynku włókienniczym, zaliczyć należy również szybkie rozwianie nieopartych na niczem momentów walutowo-spekulacyjnych, omówione powyżej (str. 260) rozsprzężenie kartelu przędzalń bawełnianych oraz szybkie przesycenie rynku, pozostające w dysproporcji do możliwości nabywczych ostatnich konsu-

mentów (zwłaszcza na wsi ujawnił się spadek siły nabywczej wskutek trwającego przez cały maj spadku cen zboża). Malejący popyt kierował się jeszcze w ostatnim tygodniu maja na pewne określone artykuły i desenie, jednakże przeważająca część kupiectwa zahamowała dalsze zakupy w przewidywaniu zniżki cen. Analogicznie kształtowała się sytuacja na rynku tkanin wełnianych, gdzie również wystarczyło wzmożenie produkcji w ciągu maja dla zaspokojenia potrzeb rynku.

W ciągu czerwca i lipca zapanował na rynku okres międzysezonowego spadku obrotów, przyczem miały miejsce zwroty niektórych partyj zakupionych w ciągu maja, naogół biorąc jednak zapasy tkanin sezonowych, zamrożonych z natury rzeczy do następnego sezonu letniego, były w roku sprawozdawczym niewielkie.

Sezon zimowy na rynku włókienniczym rozpoczął się w roku sprawozdawczym później niż w r. 1932, kiedy to przejściowa zwyżka cen na rynku surowców skłoniła wszystkie ogniwa handlu włókienniczego do zapoczątkowania zakupów jeszcze w połowie sierpnia. W sierpniu roku sprawozdawczego mógł się wykazać nieznacznemi obrotami jeszcze w zakresie artykułów letnich jedynie handel detaliczny. W handlu hurtowym zaś miały w ciągu sierpnia miejsce sporadyczne tranzakcje tkaninami sezonowemi, podczas gdy rozmowy na temat towaru zimowego zapoczątkowane zostały dopiero w pierwszych dniach września przy bardzo silnym napływie kupiectwa prowincjonalnego. Rozpoczęty w ten sposób ruch sezonowy o dość silnem napięciu był jednak nader krótkotrwały, trwał bowiem zaledwie przez 3 tygodnie września, a po przerwie w ostatniej dekadzie tego miesiąca, spowodowanej przez jesienne święta żydowskie, został wznowiony już w miesiącu następnym w rozmiarach znacznie mniejszych, tem bardziej że nastąpiło ocieplenie, które niewątpliwie zadecydowało o nacisku ostatnich ogniw handlu włókienniczego na hurt i półhurt. Niemniej jednak niektóre wybitnie sezonowe artykuły (jak sybiry) były jeszcze w październiku przedmiotem ożywionych obrotów przy niedostatecznej nawet chwilowo podaży. Natomiast zbyt pozostałych tkanin również typu zimowego (jak drukowane flanele) napotykał na znaczne trudności, które nie zostały przezwyciężone mimo daleko posuniętej redukcji cen. Zapoczątkowana przez niektóre zakłady próba forsowania sprzedaży tą drogą nie dała zatem, jak zwykle zresztą, oczekiwanych wyników, gdyż odbiorcy zareagowali polityką wyczekiwania dalszej zniżki cen. Także

na rynku tkanin wełnianych nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji, które jednakże w tej gałęzi handlu uważać należy w październiku za zjawisko normalne wobec wcześniejszego niż w bawełnie rozpoczęcia sezonu. W ten sposób rynek włókienniczy wszedł w listopadzie w okres zastoju międzysezonowego, trwającego także przez grudzień, przyczem w ocenie zakończonego sezonu przeważała opinja, że program produkcyjny na zimę r. 1933 został zbyt szeroko zakreślony, prawdopodobnie pod wpływem pewnego optymizmu zrodzonego z względnie pomyślnej likwidacji sezonu letniego.

Także w zakresie kształtowania się cen stwierdzić było można w roku sprawozdawczym znaczną różnicę pomiędzy sezonem letnim a zimowym. Cenniki włókienniczego przemysłu bawełnianego na sezon letni ukazały się w marcu, przyczem poziom ich odpowiadał w przybliżeniu cennikom sezonu letniego roku 1932. Strajk oraz wytworzona przezeń sytuacja rynkowa spowodowały wprowadzenie przejściowej zwyżki cen na bardziej poszukiwane artykuły o 3%—6%, jednakże w końcowym okresie sezonu zwyżkę tę cofnięto, a niektóre zakłady przemysłowe zmuszone były nawet do zbonifikowania wstecz całej osiągniętej nadwyżki.

Cenniki zakładów bawełnianych na sezon zimowy wykazywały odrazu (w sierpniu) w porównaniu z sezonem zimowym roku 1932, zwyżkę cen poszczególnych artykułów o 5%—7%, a to pod wpływem bardzo mocnej tendencji rynkowej, która jednak niebawem okazała się zjawiskiem chwilowem. Już we wrześniu ceny obniżyły się do poziomu z jesieni roku 1932, a w październiku uległy redukcji o 5%. W ten sposób ceny niektórych artykułów zimowych obniżyły się od początku do końca sezonu o 10%—12%. Także ceny wyrobów białych, utrzymane w pierwszej połowie roku i na początku sezonu zimowego na poziomie zadawalającym, a przejściowo nawet zwyżkujące zostały w październiku obniżone o 5%—7%.

Niepozbawione znaczenia zmiany zaszły w roku sprawozdawczym w sposobie finansowania tranzakcyj włókienniczych. Zaobserwowany w roku 1931 proces daleko idącego ograniczenia obrotów kredytowych i przejścia ku tranzakcjom gotówkowym uległ zahamowaniu już w r. 1932, ustępując zkolei miejsca pewnemu zliberalizowaniu warunków pokrycia, które w r. 1933 było nadal kontynuowane. Wszystkie niemal ogniwa handlu bawełnianego w r. 1932 kryły swe zakupy na początku sezonu (zarówno letniego jak i zimowego) częściowo gotówką, a częściowo wekslami wzgl. post-datowanemi cze-

kami z terminem do 60 dni; w miarę postępującego sezonu terminy te sięgały 75 dni, a jedynie większe hurtownie, pozostające w bardziej ścisłych stosunkach z dostawcami, kryły zakupy w końcu sezonu wekslami własnemi sięgającemi 90 dni. W roku sprawozdawczym terminy pokrycia na rynku tkanin bawełnianych już na początku i w pełni sezonu sięgały 90 dni przy niezmienionym udziale gotówki oraz krótkich przeważnie 10—15 dniowych czeków, a w końcowych okresach sezonowych coraz częściej przyjmowano pokrycie wekslami 4-miesięcznemi. W handlu tkaninami wełnianemi obowiązywało z reguły pokrycie długoterminowe, które już w r. 1932 sięgało 120 dni, a w roku sprawozdawczym dochodziło do 150 dni, przyczem za ewent. wpłaty gotówkowe potrącano 8%—10%

B. Handel detaliczny.

Sytuacja handlu detalicznego kształtowała się naogół biorąc w sposób analogiczny do hurtu, jednakże przebieg roku był dla detalu

Tab. 4. Obroty spółdzielni kupieckich, finansujących sprzedaż na raty w m. Łodzi (w r. 1930 i 1931 „Posto" i „Zet-Ka-De", w r. 1932 i 1933 „Posto").

Miesiące	1930	1931	1932	1933
I	16.819	17.519	18.469	13.400
II	5.947	10.164	10.011	7.142
III	8.687	11.035	9.059	6.751
IV	26.601	25.937	16.968	13.902
V	28.401	28.709	19.859	14.040
VI	21.194	21.653	15.481	13.775
VII	17.821	15.731	12.405	8.505
VIII	8.050	10.017	7.002	4.775
IX	14.520	15.854	7.342	7.575
X	23.464	25.570	15.197	10.229
XI	28.364	17.354	17.613	14.658
XII	27.086	20.567	14.104	13.436
Razem	226.945	220.110	163.510	128.188

włókienniczego pod względem rentowności mniej pomyślny. Dotyczyło to zwłaszcza sezonu zimowego, gdyż stosunkowo silna różnica poziomu cen z początku i w końcu sezonu stać się musiała powodem częściowej deprecjacji składów detalicznych, do których niezawsze dociera bonifikata cen, przyznawana handlowi hurtowemu.

Strat z tytułu udzielanego kredytu nie odczuwał handel detaliczny już w r. 1932 r., wobec zupełnego niemal zaniku sprzedaży na weksle względnie kredytu otwartego. Także rozmiar sprzedaży na raty (tab. 4) doznał w roku sprawozdawczym wydatnego zmniejszenia.

Z objawów natury strukturalnej, ocenianych ujemnie przez handel detaliczny wymienić należy dalszą rozbudowę przez przemysł aparatu sprzedaży detalicznej. Poza tem składy detaliczne w jednej z robotniczych dzielnic m. Łodzi uskarżają się w dalszym ciągu na rozszerzającą się z roku na rok działalność magazynu uniwersalnego, otwartego swego czasu pod postacią spółdzielni fabrycznej przez jeden z większych zakładów przemysłowych.

4. Zboże i mąka.

Jak już wyżej zaznaczono (str. 352), stwierdzić można było w roku sprawozdawczym zarówno wagowy jak i wartościowy wzrost ogólnych obrotów rynku zbożowo-mącznego okręgu łódzkiego. Wzrost ten nie był jednak równoznaczny z poprawą sytuacji handlu zbożowo-mącznego, gdyż w roku sprawozdawczym wystąpiła z większą jeszcze aniżeli w ubiegłych latach wyrazistością tendencja eliminowania kupiectwa. Przemysł młynarski wykazywał z jednej strony tendencję zaopatrywania się w zboże bezpośrednio u rolników, a z drugiej dążył do utrzymywania kontaktu bezpośredniego z przemysłem piekarskim. Tą drogą rola samodzielnego handlu zbożem doznała w roku sprawozdawczym dalszego uszczuplenia zwłaszcza w zakresie tranzakcyj gotówkowych wzgl. za zaliczeniem bankowem. Swój dotychczasowy stan posiadania utrzymał handel zbożowy głównie dzięki stosowaniu niewielkich kredytów otwartych, które nie przekraczały zresztą dni 14-tu. W handlu mąką przyjmowano jednak pokrycie wekslowe, sięgające 90 dni. Pod tym względem zaznaczyła się więc daleko idąca zmiana w porównaniu z r. 1932, kiedy także w handlu mąką kredyty nie przekraczały 2-ch tygodni.

Tab. 5. Ceny giełdowe żyta i pszenicy w Polsce i zagranicą (w dolarach za 100 kg; wg. przeglądu międzynarodowego „Wiadomości Statystycznych").

	Pszenica				Żyto			
	Poznań	Chicago	Berlin	Paryż	Poznań	Chicago	Berlin	Paryż
1913 (przeciętna)	4,33	3,32	4,68	4,26	3,72	2,51	3,96	3,82
1926/27 „	5,54	5,24	6,52	5,80	4,58	4,16	5,71	5,45
1927/28 „	5,53	5,09	5,97	6,37	4,75	4,44	5,86	5,33
1928/29 „	4,98	4,40	5,21	6,07	3,63	4,11	4,89	5,03
1929/30 „	4,35	4,27	6,05	5,46	2,45	3,61	4,07	3,39
1930/31 „	2,99	2,91	6,20	6,86	2,38	1,77	4,11	3,37
1931/32 „	2,72	2,03	5,60	6,56	2,82	1,61	4,51	3,78
1932/33 „ (zł. za 100 kg)	28,84	18,01	41,45	37,88	16,40	13,91	32,89	24,96
1933 II (ost. tydz.)	3,71	1,77	4,69	4,17	2,02	1,39	3,67	2,80
„ IV „	4,13	2,32	4,61	3,92	2,01	1,72	3,64	2,61
„ VI „	4,17	2,67	4,45	4,32	2,17	2,37	3,60	2,65
„ VIII „	2,15	2,36	4,15	4,63	1,52	2,04	3,36	—
„ X „	2,18	2,19	4,34	4,86	1,65	1,62	3,56	—
„ XII „ (zł. za 100 kg)	17,92	17,92	39,22	44,12	14,68	12,39	32,36	—

Tab. 6. Przeciętne ceny miesięczne loco Łódź zbóż, mąki i otrąb w latach 1932 i 1933 (wg. notowań Izby; w zł. za 100 kg).

	Styczeń		Kwiecień		Lipiec		Październik		Grudzień	
	1932	1933	1932	1933	1932	1933	1932	1933	1932	1933
Żyto . . .	24,50	16,30	29,50	19.—	21.—	21,75	15,30	13,55	13,75	13,80
Pszenica .	25,50	27,15	30,25	39.—	24,50	36,15	26,75	21,85	24,75	20,50
Jęczmień .	23.—	13,50	22,25	15.—	20.—	17,90	17,50	14,40	14,50	12,40
Owies . .	22,50	12,50	24.—	15.—	22,25	17.—	16,75	13,85	12,50	13,75
Mąka żytnia	38,50	25,05	43,50	29,50	37.—	36.—	25,50	22.—	24,50	22.—
„ pszenna	38,50	42,65	44,50	57,80	38,50	62,65	43.—	34,75	39,25	32,15
Otręby żytnie .	13,50	9,15	16.—	9,75	11,25	12,60	9,50	8,10	8,75	8,75
Otręby pszenne	13,50	8,20	15.—	9,50	9,75	11,80	9,75	8.—	8,25	8,75

5. Jaja.

Rok 1933 upłynął pod znakiem dalszej rozbudowy ograniczeń przywozowych w postaci podwyższania przez kraje importujące stawek celnych, dalszego ograniczania obrotu dewizowego oraz zaostrzania reglamentacji importowej, co przy równoczesnej konkurencji krajów eksportujących wpłynąć musiało na dalszy spadek wywozu jaj z Polski. Eksport ten wykazał w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1932 spadek ilościowy, sięgający 37% (z 374.020 q do 235.053 q) oraz wartościowy w wysokości 40% (z 56,6 milj. zł. do 33,6 milj. zł.). W ten sposób przeciętna statystyczna ceny jaj eksportowanych w roku sprawozdawczym uległa ponownej zniżce, wynosząc 143.— zł. zamiast 151.— zł. w roku 1932 za q.

Naogół biorąc, rok sprawozdawczy okazał się dla handlu jajczarskiego jeszcze trudniejszym aniżeli rok poprzedni, na co zresztą wskazuje fakt, że w okręgu łódzkim utrzymywały działalność eksportową zaledwie 2 firmy handlowe. Na podkreślenie zasługuje okoliczność, że w specjalnie trudnej sytuacji znalazł się okręg łódzki, wybitnie nastawiony na eksport jaj do Niemiec, które stosując wysokie cło przywozowe (30 Rm. za 100 kg) do towaru polskiego uniemożliwiło plasowanie go na tym rynku. Brak zaś wyrobionych z dawnych lat stosunków z innemi krajami odbiorczemi nie zezwolił firmom okręgu łódzkiego na penetrację na rynek hiszpański i włoski, które w większej mierze ujawniały w roku ubiegłym chłonność dla towaru polskiego. Również warunki rynku austrjackiego i czechosłowackiego niezależnie od wprowadzonych ograniczeń kontyngentowych i dewizowych nie zezwoliły na eksport jaj z okręgu łódzkiego, który utracił w latach ostatnich kontakt z firmami odbiorczemi na tych rynkach. Stosunkowo pojemny i mało ograniczony rynek angielski nie mógł być obesłany przez jaja z okręgu łódzkiego, który wywozi towar stosunkowo ciężki i drogi, nie mogący konkurować w cenie z jajami pochodzenia małopolskiego oraz innych krajów eksportujących. W niewielkich rozmiarach utrzymał się w roku sprawozdawczym eksport jaj do Szwajcarji. Podkreślić należy przytem, że poczynione doświadczenia w r. 1932 w dziedzinie składowania jaj w chłodni gdyńskiej odstręczyły firmy okręgu łódzkiego od składania w roku 1933 zapasów tego rodzaju towaru eksportowego, tem więcej że jaja chłodzone eksportowane są do Anglji, gdzie konjunktura w roku 1933 nie wskazywała na możliwość rentownego plasowania jaj konserwowanych.

Poniższa tablica ilustruje kształtowanie się wywozu jaj z okręgu łódzkiego z ostatniego pięciolecia według krajów przeznaczenia. Z przytoczonych cyfr m. in. wynika, że eksport z okręgu łódzkiego wyniósł w roku sprawozdawczym zaledwie ½% ogólno-polskiego eksportu jaj, podczas gdy w roku poprzednim udział okręgu osiągnął 2%. Ponadto wywóz jaj z okręgu łódzkiego w r. 1933 wyniósł zaledwie 43% eksportu z roku poprzedniego.

Tab. 7. Wywóz jaj z okręgu łódzkiego

(wg. danych Inspektoratu Jajczarskiego okręgu łódzkiego; w skrzyniach płaskich po 720 sztuk).

Kraj przeznaczenia	1929		1930		1931		1932		1933	
	skrzynie	%	skrzynie	%	skrzynie	%	skrzynie	%	skrzynie	%
Niemcy . .	16.278	88,5	18.171	83,9	7.174	41,6	1.645	44,5	974	61,9
Anglja . . .	1.594	8,7	2.946	13,6	5.415	31,4	704	19,0	—	—
Austrja . .	—	—	—	—	2.190	12,6	220	5,8	—	—
Czechosłowacja . . .	110	0,6	540	2,5	1.181	6,8	210	5,7	—	—
Francja . .	—	—	—	—	930	5,4	290	7,9	—	—
Szwajcarja .	412	2,2	—	—	296	1,6	420	11,5	600	38,1
Łotwa . . .	—	—	—	—	90	0,6	—	—	—	—
Italja . . .	—	—	—	—	—	—	200	5,6	—	—
Ogółem .	18.394	100	21.657	100	17.276	100	3.689	100	1.574	100

Nawiasem zaznaczyć należy, że wprowadzone w roku sprawozdawczym zmiany w podstawach klasyfikacji standaryzacyjnej jaj eksportowanych zagranicę zezwalają na opuszczenie przytoczonej w sprawozdaniu za rok 1932 tablicy ilustrującej wywóz jaj według standartów. Podkreślić jedynie należy procentowy spadek wywiezionych jaj małych (z 6,2% do 3,9%) oraz nieznaczny wzrost eksportu jaj brudnych (z 0,9% do 1,1%) przy równoczesnem utrzymaniu się na poziomie z lat ubiegłych wywozu jaj standartów średnich (64%) oraz jaj ciężkich (31%).

6. Drób żywy i bity.

Zanotowany w sprawozdaniu za r. 1932 spadek wartości eksportu drobiu żywego ujawnił w roku sprawozdawczym dalszą tendencję w tym kierunku. Wywóz bowiem żywych gęsi, stanowiący główną pozycję polskiego eksportu żywego ptactwa osiągnął w r. 1933 wartość 5.435 tys. zł., wówczas gdy w roku 1932 wyniósł 6.654 tys. zł. Ilościowo eksport żywych gęsi wykazał w roku sprawozdawczym również dalszy spadek w stosunku do lat ubiegłych, albowiem osiągnął liczbowo 1.250 tys. sztuk (dane Gł. Urz. St.) podczas gdy w r. 1932 wyniósł 1.432 tys. sztuk. Przytoczona poniżej tablica ilustruje kształtowanie się eksportu żywych gęsi z okręgu łódzkiego w poszczególnych miesiącach według danych Polskiego Związku Eksporterów Drobiu opartych na ilości wystawionych i wyzyskanych przez firmy eksportowe zaświadczeń zwalniających od cła wywozowego;

Miesiąc	ogółem z Polski (G. U. S.)	z okręgu łódzkiego
I	4.038	400
II	374	200
III	438	150
IV	446	200
V	4.776	1.950
VI	31.091	24.050
VII	67.177	41.050
VIII	162.279	99.350
IX	319.939	82.400
X	276.479	59.000
XI	321.311	32.550
XII	60.969	2.100
1933	1.250.317	343.400
1932	1.432.351	483.600

Z danych tych wynika, że przy stosunkowo niewielkim spadku ilościowym ogólno-polskiego wywozu żywych gęsi (12,7%) firmy okręgu łódzkiego wyeksportowały w roku sprawozdawczym o 28%

mniej aniżeli w roku poprzednim, zmniejszając równocześnie swój udział w ogólno-polskim eksporcie z 30% w r. 1932 do 27% w roku sprawozdawczym.

Głównym rynkiem zbytu dla gęsi z okręgu łódzkiego były Niemcy, mimo wprowadzenia przez nie od dnia 15 października tegoż roku cła w wysokości 36 Rm. od 100 kg. Rzecz jasna, że cło zostało automatycznie przerzucone na producenta, co znalazło swój wyraz w płaconych mu cenach przy zakupach. Spadła również w stosunku do roku poprzedniego przeciętna uzyskiwana przez eksportera cena sprzedaży, albowiem zamiast osiąganej w r. 1932 ceny zł. 5.— do 5.50 za szt. uzyskiwano w r. 1933 zł. 4.50 do 5.— (franco granica) przy cenie zakupu zł. 3.75 do 4.50 (cena zakupu w r. 1932 wynosiła 4.25—4.75). Podobnie jak w latach ubiegłych najwyższą cenę osiągano w miesiącu listopadzie (zł. 5.50 za sztukę, podczas gdy w tym samym miesiącu w r. 1932 uzyskiwano zł. 6.— do 6.15).

Przeprowadzona wśród zainteresowanych firm eksportowych szczegółowa ankieta pozwoliła ustalić, że również w roku sprawozdawczym dały się odczuć skutki wspomnianej wyżej wysokiej taryfy celnej oraz niemieckich restrykcyj dewizowych, przyczem firmy eksportowe otrzymywały swe należności ze znacznem opóźnieniem. Naogół biorąc rok sprawozdawczy scharakteryzować można jako gorszy w stosunku do roku poprzedniego, mimo bowiem utrzymania przez niektóre firmy obrotów na poziomie z lat ubiegłych uległa pogorszeniu rentowność ich przedsiębiorstw. Firmy okręgu łódzkiego skarżyły się ponadto na niedość sprawną obsługę P. K. P., która nie przydzielała w dostatecznej ilości wagonów o powierzchni 18 m kw., zastępując je wozami o pow. 27 m kw., co podrażało koszt przewozu do granicy.

W dziale drobiu bitego eksport gęsi bitych z okręgu łódzkiego wyniósł 15.400 kg, zajmując pierwsze miejsce (39%) wśród wszystkich okręgów eksportujących, które ogółem wywiozły w roku sprawozdawczym 39.520 kg.

Głównym rynkiem zbytu była Rzesza Niemiecka. Innego drobiu bitego poza gęsiami z okręgu łódzkiego w roku sprawozdawczym nie eksportowano. Natomiast na uwagę zasługuje wywóz dziczyzny (zajęcy, kuropatew, bażantów i dzikich królików), której wywieziono z okręgu Izby do Francji ogółem za ok. 75.000.— zł.

7. Pierze i puch.

Eksport pierza i puchu w roku sprawozdawczym utrzymał się ilościowo na poziomie roku poprzedniego, wyniósł bowiem 1307,4 tonn, podczas gdy w r. 1932 osiągnął 1323 tonn. Równocześnie jednak eksport ten wykazał 18%-wy spadek wartościowy w stosunku do roku poprzedniego, osiągając liczbę 5,8 milj. zł. zamiast 7,0 milj. zł. Przyczyną wskazanego spadku wartości była dalsza zniżka cen na rynkach światowych oraz zmniejszone ilości wywiezionego puchu. Statystyka niemiecka, jako najbardziej interesująca okręg łódzki ze względu na to, że Niemcy stanowią jego główny rynek zbytu wykazała że import z Polski pierza i puchu oczyszczonego w roku sprawozdawczym wyniósł 24%, ujawniając jednocześnie 6%-wy wzrost w stosunku do roku poprzedniego, natomiast import polskiego pierza nieczyszczonego na tle ogólnego importu do Niemiec wyniósł w omawianym roku 9%, utrzymując się na poziomie roku poprzedniego. W ten sposób podkreślić wypada dodatnią stronę zwiększonego eksportu z Polski towaru przerobionego. Polska jako kraj pochodzenia figuruje w statystyce niemieckiej na drugiem miejscu jeśli chodzi o pierze czyszczone (za Danją i przed Czechosłowacją) oraz na V-tem miejscu w odniesieniu do pierza surowego (za Chinami, Węgrami, Jugosławią i Rumunją).

Głównym rynkiem zbytu okręgu łódzkiego były jak wspomniano w roku ubiegłym Niemcy poza tem nieznaczne przesyłki wywieziono do Belgji, Francji, Luksemburga, Poł. Afryki i Palestyny. Podobnie jak w latach ubiegłych wywożono poza puchem wszystkie gatunki pierza, a mianowicie: gęsiego 21.604 kg, kaczego 3373 kg, kurzego 1646 kg oraz puchu 1495 kg, ogółem 28.120 kg towaru oczyszczonego.

W ten sposób w stosunku do roku 1932, w którym wywóz z okręgu łódzkiego wyniósł 44,5 tonn eksport towaru oczyszczonego ujawnił w roku sprawozdawczym spadek w wysokości 36%. Powyższe wyniki eksportowe osiągnęła zresztą jedna tylko istniejąca w roku sprawozdawczym w okręgu łódzkim firma, albowiem jak zaznaczono w sprawozdaniu za rok poprzedni druga firma eksportowa została zlikwidowana jeszcze w r. 1932. Natomiast w roku sprawozdawczym rozpoczęła swą działalność na niewielką skalę firma eksportująca wyłącznie pierze nieczyszczone do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej (na podstawie każdorazowego specjalnego zezwolenia Mi-

nisterstwa Przemysłu i Handlu). Obie wymienione firmy wywiozły w roku sprawozdawczym 11 tonn towaru nieprzerobionego. W ten sposób ogólny eksport pierza i puchu z okręgu łódzkiego na tle całkowitego eksportu z Polski osiągnął 3%, podczas gdy w roku poprzednim odsetek ten wynosił 4%. Rzecz jasna, że zmniejszone obroty spowodowały w ostatecznym wyniku również spadek rentowności przedsiębiorstw, trudniących się tą gałęzią handlu eksportowego.

8. Szynki peklowane i wędliny.

Na ogólną liczbę istniejących w Polsce 28 wytwórni szynek peklowanych 2 czynne były w roku sprawozdawczym w okręgu łódzkim, których całkowita produkcja w wysokości 841.635 kg wywieziona została do Anglji (ogólny eksport szynek peklowanych z Polski według danych Polskiego Związku Bekonowego wyniósł 3.574.765 kg). Okręg łódzki zajął w roku sprawozdawczym na tym odcinku eksportu drugie miejsce (23,5%) po okręgu poznańskim (42,7%). W stosunku do roku poprzedniego eksport szynek peklowanych z okręgu łódzkiego wykazał prawie 30%-owy spadek przy spadku ogólno-polskiego eksportu, sięgającego 52%. Wartościowo wywóz szynek wyraził się kwotą ok. 1,53 milj. zł. Ponadto jak i w latach ubiegłych niektóre firmy okręgu łódzkiego wysyłały w roku sprawozdawczym suche wędliny w paczkach pocztowych do prawie wszystkich krajów europejskich oraz niektórych pozaeuropejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt wywozu wędlin tych do Rosji.

9. Artykuły spożywczo-kolonjalne.

Jest niewątpliwie cechą charakterystyczną dla sytuacji gospodarczej Polski w r. 1933, że — mimo zaobserwowanej w całym szeregu gałęzi przemysłu poprawy pod postacią zwiększonej ilości przepracowanych robotniko-dni i bardziej intensywnej produkcji — konsumcja całego szeregu artykułów spożywczych wykazała dalszy spadek. Dotyczy to w pierwszym rzędzie soli jadalnej, której konsumcja obniżyła się w roku sprawozdawczym znowu o 11%, co uważane może być w pewnym stopniu za objaw, świadczący również o dalszem skurczeniu ogólno-polskiego spożycia podstawowych artykułów, do których sól jest dodawana t. zn. mięsa i chleba.

Z innych artykułów pochodzenia krajowego, odgrywających dużą rolę w handlu artykułami spożywczemi wymienić należy jeszcze

cukier, którego zbyt po przejściowym wzroście w r. 1932 do 327.494 tonn obniżył się w roku sprawozdawczym do 314.811 tonn.

W świetle powyższych danych budzi zainteresowanie fakt, że równocześnie nastąpił wzrost importu całego szeregu artykułów spożywczych oraz owoców pochodzenia zagranicznego. Zmiana taryfy celnej, która weszła w życie w październiku roku sprawozdawczego uniemożliwia jednak stwierdzenie, czy i w jakim stopniu zwiększenie przy-

Tab. 8. Zbyt na rynku wewnętrznym (bez Gdańska) niektórych artykułów monopolowych wzgl. obciążonych akcyzą

(wg. „Wiadomości Statystycznych").

Rok	Cukier	Drożdże	Tytoń	Spirytus	Sól jadalna	Zapałki
	tonny	kwintale	tys. zł.	tys. litrów 100%	tonny	Skrzynia à 500 pudełek
1929	361.036	89.973	705.002	40.140	302.900	148.587
1930	348.381	92.340	704.046	37.331	299.000	151.050
1931	320.065	87.670	635.992	27.638	217.000	111.455
1932	327.494	79.650	552.453	22 808	280.000	107.000
1933	314.811	60.210	441.733	25.072	250.000	94.000
	Wskaźniki (1929 = 100)					
1930	96,5	102,6	99,9	77,5	99,0	105,8
1931	88,7	97,4	90,2	57,4	105,0	75,0
1932	90,7	88,5	78,4	56,8	92,7	72,0
1933	87,2	66,9	62,4	62,7	82,6	63,2

wozu pozostaje w związku ze wzrostem konsumcji odnośnych artykułów. Stawki celne netto dla większości omawianych artykułów nie zostały wprawdzie ostatecznie zwiększone, jednakże zainteresowani importerzy, naogół biorąc, nastawili politykę zakupów raczej na zwyżkę cła zwłaszcza w okresie przejściowym, poprzedzającym bezpośrednio wejście w życie nowej taryfy. Z drugiej strony jednak nastąpił niewątpliwy wzrost spożycia tych zwłaszcza artykułów, których ceny zostały w roku sprawozdawczym wydatnie obniżone. Dotyczy to m. in. ryżu, którego zbyt na terenie m. Łodzi wg. danych

Tab. 9. Import owoców i artykułów kolonjalnych w r. 1930, 1931, 1932 i 1933
(wg. Handlu Zagranicznego R. P.).

	1930		1931		1932		1933	
	waga w q	wartość w tys. zł.	waga w q	wartość w tys. zł.	waga w q	wartość w tys. zł.	waga w q	wartość w tys. zł.
1. Ryż	533.559	25.589	782.919	24.878	466.248	12.838	641.988	12.972
2. Kawa surowa	78.781	26.418	81.560	21.648	69.747	16.746	75.668	13 885
3. Kawa w ziarnkach i łupinkach	55.286	11.426	53.814	8.008	55.425	6.302	72.397	6.677
4. Herbata	20.564	15.420	20.311	13.075	17.960	8.286	18 791	6.971
5. Jabłka	105.366	6.186	81.672	6.016	35.531	2.815	60.423	3.385
6. Pomarańcze i mandarynki . .	51.673	4.884	43.092	3.987	29.389	2.352	25.225	1.543
7. Winogrona świeże	70.424	3.629	57.096	2.312	34.905	1.792	32.326	2.167
8. Jabłka i gruszki suszone . .	169	44	341	72	47	8	61	9
9. Śliwki suszone	50.736	7.487	72.788	7.463	57.224	3.803	70.156	4.552
10. Rodzynki i koryntki . . .	11.315	1.574	15.717	2.252	13.187	1.620	14.926	1.210

firmy, reprezentującej gdyńską łuszczarnię ryżu, wzrósł z 18.000 q w r. 1932 do 20.000 q w r. 1933.

Jak wynika z danych przytoczonych w tab. 9 wagowy wzrost importu szeregu artykułów kolonjalnych szedł w roku sprawozdawczym w parze ze spadkiem wartości. Zjawisko to tłumaczy się z jednej strony zniżką cen, a z drugiej strony przestawieniem spożycia z artykułów droższych na tańsze. W szczególności więc skurczyła się wydatnie konsumcja t. zw. kaw zielonych środkowo-amerykańskich na rzecz zwiększenia spożycia tańszych kaw brazylijskich; podobnie też skurczył się przywóz droższej herbaty cejlońskiej przy zwiększonym równocześnie imporcie tańszej herbaty z Sumatry i Jawy.

Analiza rozbieżności zaszłych w roku sprawozdawczym w konsumcji artykułów spożywczych krajowych a zagranicznych nasuwa przypuszczenie, że nastąpiła poprawa siły nabywczej ludności miejskiej, która jest decydującym odbiorcą artykułów kolonjalnych importowych, a zarazem spadek siły kupna ludności wiejskiej, odbijający się na konsumcji takich artykułów jak cukier i sól. Pogląd ten potwierdzają również niektóre materjały, ilustrujące zbyt artykułów spożywczo-rolniczych pochodzenia krajowego na terenie m. Łodzi: według statystyki Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich sprzedano na terenie m. Łodzi w 1932 r. 751.375 kg masła wartości 2.632 tys. zł. i 26.647 kg sera wartości 76.000 zł., w r. 1933 natomiast 769.256 kg masła wartości 2.401 tys. zł. i 30.318 kg sera wartości 67.000 zł. I w tym wypadku wzrost wagowy zbytu szedł w parze ze spadkiem wartości wskutek kontynuowanej zniżki cen.

10. Owoce zagraniczne.

Powyższe uwagi ogólne o artykułach kolonjalnych pochodzenia zagranicznego odnoszą się również do owoców tańszych, będących artykułem spożycia masowego jak śliwki suszone i jabłka, których przywóz wykazał w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim znakomity wzrost. Skurczył się natomiast import pomarańczy i mandarynek (z 29.389 q w r. 1932 do 25.225 q w r. 1933) oraz winogron świeżych (z 34.905 q w r. 1932 do 32.326 q w r. 1933). Zaznaczyć należy, że i te artykuły objęte były w roku sprawozdawczym zniżką cen (w hurcie): 1 kg winogron średniego gatunku kosztował we wrześniu 1932 r. zł. 2.80—3.—, a we wrześniu

1933 r. — zł. 1.50—1.80; cena 1 kg pomarańczy wynosiła w lutym 1932 r. zł. 4.50, a w lutym 1933 r. — zł. 3.80.

Warunki pokrycia na rynku owoców zmieniły się w porównaniu z rokiem poprzednim o tyle, że termin stosowanego kredytu otwartego przedłużył się z 30 dni do 60 dni.

Także w tej gałęzi handlu kontynuowane było zjawisko eliminowania z jednej strony handlu hurtowego wskutek bezpośredniego kontaktu importerów z detalistami, a z drugiej strony handlu detalicznego wskutek wzmożonej działalności domokrążców. Handel detaliczny zmuszony był dla zachowania swego stanu posiadania stosować w coraz szerszym stopniu dostawę do mieszkań i zwiększyć wskutek tego koszty handlowe (instalacja telefonów, personel itp.).

11. Węgiel.

Ogólno-polski zbyt węgla przeznaczonego na opał domowy wynosił:

w 1931 r. — 2.296 tys. t.
w 1932 r. — 1.889 tys. t.
w 1933 r. — 1.817 tys. t.

Spadek spożycia węgla opałowego, wynoszący w całej Polsce 3,8%, miał miejsce również na terenie okręgu Izby, przyczem tłumaczy się w mniejszym stopniu przez zmiany w sile nabywczej, a w większym stopniu przez zmiany atmosferyczne. Równocześnie jednak nastąpił 15,3%-owy wzrost ilości węgla dostarczonego przemysłowi włókienniczemu (z 645 tys. t. w r. 1932 do 744 tys. t. w r. 1933 wobec 717 tys. t. w r. 1931). Uwzględniając obydwa powyższe czynniki, stwierdzić należy, że wagowe obroty rynku węglowego na terenie Izby utrzymały się w roku sprawozdawczym na poziomie z r. 1932.

Ceny węgla obniżyły się w roku sprawozdawczym (na skutek zarządzenia z 28. III. 1933 r.) o 20%, co oczywiście musiało spowodować spadek wartości dokonanych obrotów.

W handlu hurtowym węglem opałowym nastąpiła w roku sprawozdawczym zmiana, polegająca na znakomitem zmniejszeniu ilości prowadzonych na własny rachunek składów hurtowych, a to wskutek dokonanej przez Magistrat m. Łodzi likwidacji składów z własnemi bocznicami w związku przeniesieniem dworca towarowego na krań-

ce miasta. W końcu roku sprawozdawczego ilość tego rodzaju składów hurtowych węgla opałowego i koksu obniżyła się do 10. Przemysł włókienniczy zaopatruje się niemal wyłącznie w drodze zakupów wagonowych loco kopalnia za pośrednictwem miejscowych przedstawicielstw.

Warunki pokrycia w handlu węglem nie zmieniły się: przemysł krył swe zakupy przeważnie wekslami, natomiast detaliczne składy węgla opałowego płaciły przeważnie gotówką.

Załącznik do V sprawozdania
Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi

LISTA RADCÓW

ORAZ

SKŁAD PREZYDJUM, DYREKCJI I KOMISYJ IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI

Prezydjum Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi

Prezes — Geyer Robert

Wiceprezesi: Babiacki Edward i Barciński Henryk — Sekcja Przemysłowa; Fiedler Zygmunt i Hertz Mieczysław — Sekcja Handlowa.

Dyrekcja

Dyrektor — Inż. Bajer Karol

Wicedyrektor — Dr. Sand Herbert

Wicedyrektor — Dr. Berkowicz Henryk.

Lista radców Izby wg. stanu w dniu 15. VI. 1934 r.

SEKCJA PRZEMYSŁOWA

L. p.	NAZWISKO i IMIĘ	ADRES
1	Apanowicz Cyprjan	Piotrków Tryb., Elektrownia
2	Arlet Robert	Łódź, Piotrkowska 143
3	Babiacki Edward	„ Żeromskiego 77/79
4	Barciński Henryk	„ Kilińskiego 177
5	Bibergal Roman	„ Kamienna 22
6	Dr. Biederman Bruno	„ Kilińskiego 2
7	Dr. Bornet Juljusz	„ Piotrkowska 260
8	Chrystman Reinhold	Piotrków Tryb., Huta Szkl. „Kara"
9	Eisenbraun Otto	Łódź, Piotrkowska 147
10	Eisert Emil	„ Wólczańska 31
11	Ender Karol	„ Al. Kościuszki 33/35
12	Fuks Dawid	„ Piotrkowska 143
13	Geyer Robert	„ Piotrkowska 280
14	Gliksman Benjamin	„ Śródmiejska 56
15	Haufman Józef	„ Żeromskiego 23
16	Hauk Ludwik	„ Przejazd 20
17	Heiman Aleksander	„ Wólczańska 220
18	Hertz Jakób	„ Mielczarskiego 12
19	Hertz Michał	Tomaszów-Mazowiecki, Wilanów
20	Inż. Hirszberg Emil	Łódź, Piotrkowska 122
21	Kamiński Jakób	„ Narutowicza 49
22	Karsch Teodor	„ Zgierska 104
23	Kotkowski Bolesław	„ Dowborczyków 18
24	Inż. Kunstman Jan	„ Żeromskiego 115
25	Landsberg Władysław	Tomaszów-Mazowiecki
26	Librach Jakób	Łódź, Pomorska 38
27	Luboszyc Grzegorz	Zduńska Wola
28	Milker Juljusz	Łódź, Piotrkowska 217
29	Inż. Płużański Włodzimierz	Warszawa, Piusa XI Nr. 3
30	Pytlewski Stanisław	Działoszyn, pow. Wieluński
31	Dr. Rochlin Izrael	Kalisz, Kościuszki 9
32	Rozen Jonas	Łódź, Nawrot 7
33	Schnee Robert	„ Al. Kościuszki 81
34	Seipelt Paweł	„ Nawrot 4
35	Inż. Srzednicki Władysław	„ Lipowa 10
36	Szulc Paweł	„ Gdańska 43
37	Inż. Tołłoczko Ludwik	„ Targowa 1
38	Weigt Edward	„ Senatorska 10

SEKCJA HANDLOWA

L. p.	NAZWISKO i IMIĘ	ADRES
1	Apt Lajb	Kalisz, Piekarska 1
2	Bartoszewicz Witold	Łódź, Główna 52
3	Bornstein Emanuel	Tomaszów-Maz., Piłsudskiego 23
4	Chari Piotr	Łódź, Piotrkowska 37
5	Eisner Jakób	„ Narutowicza 6
6	Fiedler Zygmunt	„ Orla 17/19
7	Frankus Ryszard	„ Al. Kościuszki 53
8	Glugla Franciszek	„ Południowa 28
9	Inż. Gross Oskar	„ Narutowicza 107
10	Halpern Morduch Berko	„ Narutowicza 2
11	Heber Józef	Kalisz, Łazienna 7
12	Hertz Mieczysław	Łódź, Al. Kościuszki 69
13	Kaliszczyk Stefan	Radomsko, Rynek 14
14	Konarzewski Tadeusz	Łódź, Plac Dąbrowskiego 3
15	Koral Ludwik	„ Narutowicza 28
16	Krauze Józef Wacław	„ Senatorska 10
17	Lewsztajn Juljusz	„ Wólczańska 37
18	Lipiński Adam	„ Plac Wolności 9
19	Lipman Herman	„ Piotrkowska 132
20	Mazur Leon	„ Przejazd 36
21	Miszczak Adam	„ Wólczańska 179/181
22	Mokrski Lajb	„ 6-go Sierpnia 30
23	Motylewski Jan	Kalisz, Górnośląska 24
24	Inż. Praszker Gerszon	Łódź, Zawadzka 16-a
25	Rozenberg Lajb	„ Północna 8
26	Roszak Kazimierz	„ Narutowicza 107
27	Tempelhof Maurycy	„ Piotrkowska 164
28	Ulrych Aleksander	Kalisz, Piłsudskiego 1
29	Uniszewski Antoni	Piotrków Tryb., Rynek 7
30	Wolman Gerszon	Łódź, 11-go Listopada 30
31	Wolski Józef	„ Piotrkowska 3
32	Dr. Wyszewiański Szymon	„ Piotrkowska 113
33	Zielonka Teofil	„ Radwańska 55
34	vacat	

KORESPONDENT IZBY Z PRZYDZIAŁEM DO SEKCJI PRZEMYSŁOWEJ

1	Saladin Ernest	Łódź, Kątna 38

KOMISJE STAŁE

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W ŁODZI.

Komisja Rewizyjna

1. Inż. Gross Oskar
2. Konarzewski Tadeusz
3. Koral Ludwik
4. Landsberg Władysław
5. Tempelhof Maurycy

Komisja Finansowo-Kredytowo-Ubezpieczeniowa

1. Konarzewski Tadeusz — przewodniczący
2. Tempelhof Maurycy — zast. przewodn.
3. Ender Karol
4. Halpern Morduch Berko
5. Hauk Ludwik
6. Hertz Jakób
7. Hertz Mieczysław
8. Rozenberg Lajb
9. Seipelt Paweł
10. vacat

Komisja Podatkowa

1. Roszak Kazimierz — przewodniczący
2. Dr. Bornet Juljusz — zast. przewodn.
3. Bartoszewicz Witold
4. Bibergal Roman
5. Dr. Biederman Bruno
6. Chari Piotr
7. Frankus Ryszard
8. Hauk Ludwik
9. Heber Józef
10. Kamiński Jakób
11. Lipiński Adam
12. Mazur Leon
13. Mokrski Lajb
14. Wolman Gerszon
15. Tempelhof Maurycy
16. Uniszewski Antoni
17. Weigt Edward

Komisja Polityki Gospodarczej

1. Lewsztajn Juljusz — przewodniczący
2. Gliksman Benjamin — zast. przewodn.
3. Glugla Franciszek
4. Inż. Gross Oskar
5. Hertz Jakób
6. Hertz Mieczysław
7. Kamiński Jakób
8. Krauze Józef Wacław
9. Librach Jakób
10. Luboszyc Grzegorz
11. Inż. Praszker Gerszon
12. Schnee Robert
13. vacat
14. vacat
15. vacat
16. vacat

Komisja Prawno-Administracyjna

1. Dr. Bornet Juljusz — przewodniczący
2. Dr. Wyszewiański Szymon — zast. przewodn.
3. Chari Piotr
4. Eisenbraun Otto
5. Frankus Ryszard
6. Hertz Jakób
7. Koral Ludwik
8. Kotkowski Bolesław
9. Landsberg Władysław
10. Mazur Leon
11. vacat

Komisja Eksportowa

1. Dr. Wyszewiański Szymon — przewodniczący
2. Seipelt Paweł — zast. przewodn.
3. Arlet Robert
4. Fuks Dawid
5. Haufman Józef
6. Inż. Hirszberg Emil
7. Kamiński Jakób
8. Landsberg Władysław
9. Lewsztajn Juljusz
10. Dr. Rochlin Izrael
11. Rozen Jonas

Komisja Komunikacyjna

1. Koral Ludwik — przewodniczący
2. Weigt Edward — zast. przewodn.
3. Inż. Gross Oskar
4. Hertz Mieczysław
5. Kaliszczyk Stefan
6. Inż. Praszker Gerszon
7. Inż. Tołłoczko Ludwik

Komisja Szkolnictwa Zawodowego

1. Inż. Gross Oskar — przewodniczący
2. Dr. Bornet Juljusz
3. Fiedler Zygmunt
4. Hertz Mieczysław
5. Inż. Praszker Gerszon
6. vacat
7. vacat

Komisja Mandatowa

1. Dr. Biederman Bruno — przewodniczący
2. Roszak Kazimierz — zast. przewodn.
3. Bibergal Roman
4. Frankus Ryszard
5. Fuks Dawid
6. Hauk Ludwik
7. Kotkowski Bolesław
8. Miszczak Adam
9. Mokrski Lajb
10. Inż. Praszker Gerszon
11. Rozenberg Lajb
12. Seipelt Paweł
13. vacat
14. vacat

Komisja Statutowo-Regulaminowa

1. Dr. Bornet Juljusz — przewodniczący
2. Gliksman Benjamin — zast. przewodn.
3. Eisner Jakób
4. Frankus Ryszard
5. Hertz Mieczysław
6. Koral Ludwik
7. Librach Jakób
8. Dr. Wyszewiański Szymon
9. vacat

